

6

4-8

77

4. E.

Bibliotheca
ri Coll. Rom.
ciet. Jesu

~~6-4.8.77~~

~~II~~

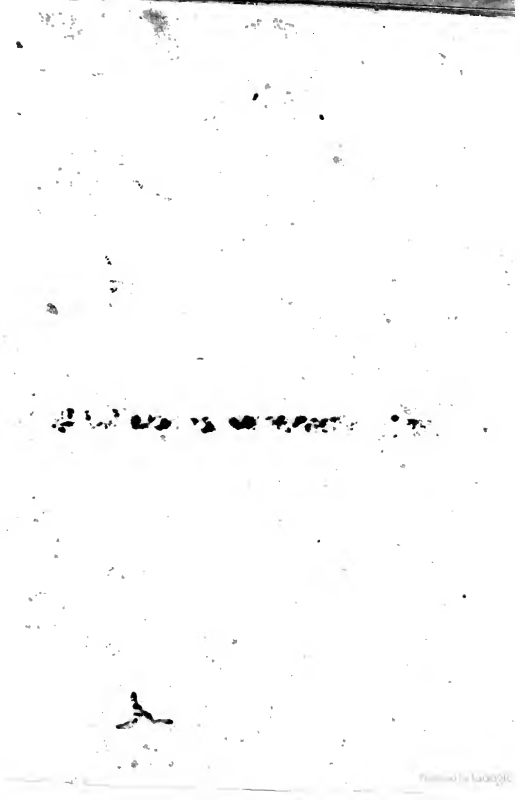
~~14~~

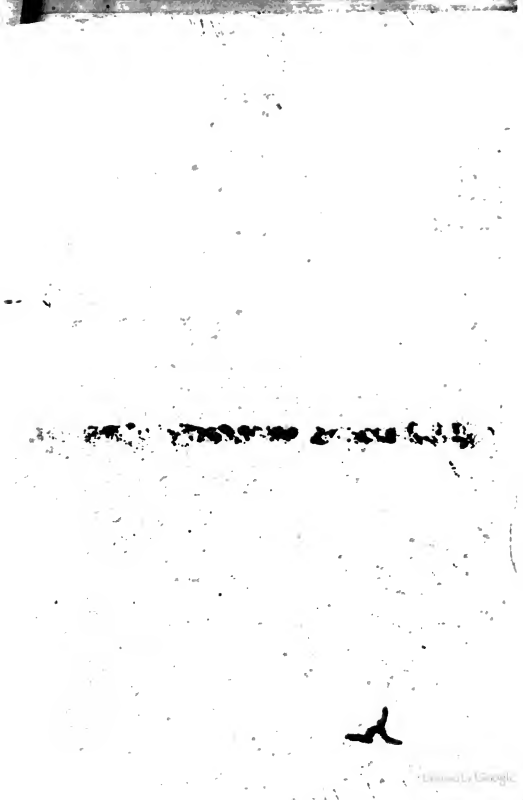
~~A~~

II

14

A

EMMANUELIS
ALVARI
E SOCIETATE
IESV,

DE INSTITUTIONE GRAM-
matica libri tres.

Antonij Veleſij Amiēſis ex eadem Societate IESV Ebo-
renſis Academiæ Præfecti ſtudioꝝ operâ

AVCTI, ET ILLVSTRATI.

Cum facultate Sanctæ Inquisitionis, Ordinarij, & Regis.
EBORÆ ex Typographiâ Academiæ. An. 1659. +

Licenças.

P Ode se tornar a imprimir a Arte de Manoel Alvares já impressa, & depois de o ser, tornará pera se conferir com a q se a presenta, & se dar licença pera correr, & sem ella não correrá. Lisboa 9. de Novembro de 1657.

Pacheco. Souza. Magalhães. Rocha. Castilho.

P Ode se imprimir. Lisboa 28. de Novembro de 1658.

F. Bispo de Targa.

Q Ve se possa imprimir esta Arte como pede com as licenças do Ordinario, & santo Officio: & impressa virá a esta meza pera se taxar; & sem ella nam correrá. Lisboa 29. de Novembro de 1658.

Mattos. P.F.M. Diogo Marcham Themudo. João Velho Bar.

P Ode correr a Arte de Manoel Alvares impressa na officina da Vniuersidade de Evora no Anno de 1658.

Pacheco. Souza. F. Pedro de Magalhães. Rocha.

T Aixão esta Arte a cento & fincoenta reis em papel. Lisboa 18. de Janeiro de 1659.

Mattos. Marcham. João Velho Barreto.

Alvarà de Sua Magestade novamête concedido ao P. Provincial, & mais Padres da Companhia de IESV do Collegio de Evora sobre a Arte da Grammatica do Padre Manoel Alvares.

E V ELREY faço saber aos que este Alvarà virem, q̃ vistas as causas, que na petição átras escrita allega o P. Provincial da Cõpanhia de I E S V, éy por bem que daqui em diante se nam possa vsar da Arte de Grammatica, que fez o P. Manoel Alvares da dita Companhia, salvo a em que estiver escrito de letra de mão o nome do Padre, que servir de Cancellario, ou Prefeito da Vniuersidade do Collegio da Cidade de Evora, que o Provincial nomear, sob pena de se perderem todos, & quaesquer volumes da dita Arte q̃ se imprimirem, ou trouxerẽ de fora, ou venderem em meus Reynos, & Senhorios, & pagar mais trinta cruzados cada hũa das pessoas, que nisto forem culpadas, de qualquer estado, & condição que sejam: ametade de tudo pera os cativos, outra ametade pera quem o accusar: E mando a todas as justiças, officiaes, & pessoas a que o conhecimento disto pertencer, que cumpraõ inteiramente este Alvarà, como se nelle contem, & quero que valha, & tenha força, & vigor, como se fosse carta feita em meu nome, por mim assinada, & sellada cõ meu sello pendente, sem embargo da Ordenaçam do livro 2. em contrario. Pero de Seixas o fez em Lisboa a 10. de Fevereiro de 1596.

REY.

Auctor ad Christianum Præceptorem.

Paucis te volo, Christiane Doctor,
Aurem, quaeso, benignus admoueto:
Mores si doceas pios, pudicos
Primum, dein monumenta purioris
Linguae cum pietate copulata
Vera, te faciet beatioris
Vitæ participem omnium Magister.

IDEM LECTORI.

Libros de Grammatica Institutione, quos nuper explanationibus illustratos edideram, compulsus sum, Lector humanissime, nudos se, ac luce privatos, diligentiùs; tamen correctos, denuo foras dare: tum ne scholiorum multitudine impedirentur tyrones, tum ut eis non solum ad divites, sed etiam ad tenuiores (quorum multò maior semper fuit copia) aditus pateret. Quare te etiã, atque etiam rogo, ut eorum tenuitatem, vel nuditatem potius boni consulas. Vale.

PRI-

PRIMA

NOMINVM

DECLINATIO.

MVSA, nomen Declinationis primæ, generis fœminini, utriusq; numeri, sic declinabitur

Numero singulari.

Nominativo, hæc Mûsa.

Genitivo, Mûsæ.

Dativo, Mûsæ.

Accusativo, Mûsam.

Vocativo, ô Mûsa.

Ablativo, à Mûsa.

Mox tyrones declinabunt:

Hæc Mûsa incunda.

Hæc ferula acerba.

Paucis post diebus;

Numero plurali.

Nominativo, Mûsæ.

Genitivo, Mûsarum.

Dativo, Mûsis.

Accusativo, Mûsas.

Vocativo, ô Mûsæ.

Ablativo, à Mûsis.

Hæc Mûsa dulcis.

Hæc ferula minax.

Hic nauta vigilans.

Hic Pôlta optimus.

Et idem præstabant in

reliquis Declinationibus.

SECVND A DECLINATIO.

DOMINVS, nomen Declinationis secundæ, generis masculini, utriusq; numeri, sic declinabitur

A

Num

Numero singulari.

Nominativo, hic Dóminus.

Genitivo, Dómini.

Dativo, Domino.

5 Accusativo, Dominum.

Vocativo, ô Domine.

Ablativo, à Domino.

*Mox declinabunt:**Hic Dominus iustus.**Hic Dominus bonus.**Aliquot post dies.**Numero plurali.**Hic Dominus prudens.**Hic animus generosior.*

10 Nominativo, Dómini.

Genitivo, Dominorum.

Dativo, Dominis.

Accusativo, Dominos.

Vocativo, ô Domini.

15 Ablativo, à Dominis.

*Hic populus procerissimus.**TEMPLVM, nomen Declinationis secundæ, generis neutri, sic declinabitur.**Numero singulari.*

20 Nomin. hoc Templum.

Genitivo, Templi.

Dativo, Templo.

Accusativo, Templum.

25 Vocativo, ô Templum.

Ablativo, à Templo.

*Hoc templum sanctissimum.**Hoc ingenium eximium.**Suo tempore:**Hoc templum ingens.**Hoc ingenium illastre.**Numero plurali.*

30 Nominativo, Templa.

Genitivo, Templorum.

Dativo, Templis.

Accusativo, Templa.

Vocativo, ô Templa.

Ablativo, à Templis.

TER.

TERTIA DECLINATIO.

SERMO, nomen Declinationis tertiae,
generis masculini, utriusque numeri,
sic declinatur

Numero singulari.

Nominativo, hic Sermo.	Hic Sermo elegans.	10
Genitivo, Sermōnis.	Hic Sermo quotidianus.	
Dativo, Sermōni.	Hec utrius admiranda.	
Accusativo, Sermōnem.	Hec oratio elegantior.	
Vocativo, ô Sermo.	Hic, & hac parens.	
Ablativo, à Sermōne.	Hic, & hac civis.	15
	Hic, & hac hostis.	

Numero plurali.

Nominativo, Sermōnes.	Hic nominibus, & ceteris	
Genitivo, Sermōnum.	communibus duorum, addun-	
Dativo, Sermōnibus.	tur adjectiva non conjunctim,	20
Accusativo, Sermōnes.	sed separatim.	
Vocativo, ô Sermōnes.	Hic quis Romanus.	
Ablativo, à Sermōnibus.		

TEMPUS, nomen Declinationis tertiae,
generis neutri, sic declinabitur

*Num. sing.**Num. plu.*

N. hoc Tēpus.	N. Tēpora.	Hoc tempus brevis.	
G. Tēporis.	G. Tēporum.	Hoc tempus preciosū.	30
D. Tēpori.	D. Tēporibus.	Hoc tempus velox.	
A. Tēpus.	A. Tēpora.	Hoc nomen celebre.	
V. ô Tēpus.	V. ô Tēpora.	Hoc flumen rapidū.	
Abl. à Tēpore.	Abl. à Tēporibus.		

QUARTA DECLINATIO.

SENSVS, nomē Declinationis quartæ, generis masculini, utriusq; numeri, sic declinabitur

5	Num. sing.	Num. pl.	
	N. hic Sensus.	N. Sensus.	<i>Hic sensus hebes.</i>
	G. Sensus.	G. Sensusum.	<i>Hic sensus tardus.</i>
	D. Sensui.	D. Sensusibus.	<i>Hic sensus tenuis.</i>
	Ac. Sensusum.	Ac. Sensus.	<i>Hic annus delirus.</i>
10	V. ð Sensus.	V. ð Sensus.	
	Abl. à Sensu.	Abl. à Sensusibus.	

GENV, nomen Declinationis quartæ, sic declinabitur

15	Num. sing.	Num. pl.	
	N. hoc Genu.	N. Genua.	
	G. Genu.	G. Génuum.	
	D. Genu.	D. Génibus.	
20	Ac. Genu.	Ac. Génua.	<i>Hoc genu flexum.</i>
	V. ð Genu.	V. ð Génua.	<i>Hoc genu tumens.</i>
	Abl. à Genu.	Abl. à Génibus.	

QUINTA DECLINATIO.

25 DIES, nomen quintæ Declinationis utriusque numeri, sic declinabitur

	Num. sing.	Num. pl.	
	N. hic Dies.	N. Dies.	<i>Hic dies latissimus.</i>
30	G. Diei.	G. Dierum.	<i>Hic dies illustris.</i>
	D. Diei.	D. Diebus.	<i>Hæc res domestica.</i>
	A. Dicm.	A. Dies.	<i>Hæc res familiaris.</i>
	V. ð Dies.	V. ð Dies.	
	Abl. à Die.	Abl. à Diebus.	

DECLINATIONE.

DE NOMINVM ADIECTIVORVM

Declinationibus directis, & obliquis.

BONVS, *bona, bonum, nomen mobile, Declinationis primæ, & secundæ, declinabitur, ut Dominus, Musa, Templum.*

Num. sing.

Num. plu.

N. Bonus, bona, bonum.	N. Boni, bonæ, bona.	10
G. Boni, bonæ, boni.	G. Bonorû, bonarû, bonorû.	
D. Bono, bonæ, bono.	D. Bonis.	
A. Bonum, bonam, bonû.	A. Bonos, bonas, bona.	
V. ò Bone, bona, bonum.	V. ò Boni, bonæ, bona.	15
Abl. à Bono, bona, bono.	Abl. à Bonis.	

Subiecta nomina eodem modo declinantur, nisi quòd casus interrogandi syllabis, IVS, dandi verò, I literâ terminantur.

Alter, altera, alterum.	Altérius, Alteri, &c.	
Alius, ália, áliud.	Alius. Alij, &c.	
Solus, sola, solum.	Solius. Soli, &c.	25
Totus, tota, totum.	Totius. Toti, &c.	
Vnus, vna, vnum.	Vniûs. Vni, &c.	
Vllus, vlla, vllum.	Vllius. Vlli, &c.	
Nullus, nulla, nullû.	Nullius. Nulli, &c.	
Vter, vtra, vtrum.	Vtriûs. Vtri, &c.	
Neuter, neutra, neutrum.	Neutriûs, neutri. &c.	30
Vtérque, vtraque, vtrûmque.	Vtriûsque. Vtrîque, &c.	
N. Altéruter, altérutra, altérutrum.	G. Alterutriûs.	
D. Altérutri.	A. Altérutrum, altérutram, altérutrum.	
Abl. ab Altérutro,	altérutra, altérutro.	

A 3

Pl.

Pl. N. Altérutri, altérutræ, altérutra.

G. Alterutrôrum, alterutrârum, alterutrôrum.

D. Altérutris. Ac. Altérutros, altérutras, altérutra.

Abl. ab Altérutris.

5 TERTIA NOMINVM ADJECTIVO- rum declinatio.

*ACER, acris, & acre, nomen adjectivum,
Declinationis tertiæ, numero singulari
sic declinabitur.*

N. hic Acer, hæc acris,
hoc acre. G. Acris.

D. Acri.

15 A. Acrem, & acre.

V. ô Acer, acris, & acre.

Abl. ab Acri.

Pl. N. Acres, & acria.

G. Acrium.

D. Acribus.

A. Acres, & acria.

V. ô Acres, & acria.

Abl. ab Acribus.

*BREVIS, & breve, nomen adjectivum
Declinationis tertiæ, numero sin-
gulari sic declinabitur.*

N. hic, & hæc Brevis, &
hoc breue. G. Brevis.

D. Breui.

25 A. Breuem, & breue.

V. ô Brevis, & breue.

Abl. à Breui.

Pl. N. Breues, & brévia.

G. Bréuium.

D. Bréuibus.

A. Breues, & breuia.

V. ô Breues, & brévia.

Abl. à Bréuibus.

*BREVIOR, & brevius, nomē cōparativum
Declinationis tertiæ, numero singulari
sic declinabitur.*

N. hic, & hæc Bréuior, &
hoc bréuius. G. Bréuiôris.

Pl. N. Bréuiôres, & bréui-

ôra. G. Bréuiôrum.

Dat.

D. Breuiori. D. Breuioribus.
 A. Breuiorem, & breuius. A. Breuiiores, & breuiora.
 V. ô Breuior, & breuius. V. ô Breuiiores, & breuiora.
 Ab. à Breuiore, vel breuiori. Ab. à Breuioribus.

FELIX, nomen adiectivum declinationis
 tertiæ, generis omnis, numero sin-
 gulari sic declinabitur.

N. Hic, & hæc, & hoc Felix. Pl. N. Felices, & Felicia.
 G. Felicis. D. Felici. G. Felicium. D. Felicibus 10
 A. Felicem, & Felix. A. Felices, & Felicia.
 V. ô Felix. V. ô Felices, & Felicia.
 Abl. à Felice, vel Felici. Abl. à Felicibus.

NO MINA ANOMALA

N. hæc Domus. Pl. N. Domus. 15
 G. Dômi, vel Domûs. G. Domôrum, vel dômuum.
 D. Dômui. A. Domum. D. Dômib'. A. Domos, vel dom'
 V. ô Domus. V. o Domus.
 Abl. à Domo. Abl. à Dômibus.

N. DVO, duæ, duo. N. Ambo, ambæ, ambo. 20
 G. Duorum, duarum, duorum. G. Ambôrû, âbârû, âbôrû.
 D. Duobus, duâb', duôbus. D. Ambôbus, ambâbus, ambobus. [ambo.
 A. Duos, vel duo, duas, duo. A. Ambos, vel âbo, âbas, 25
 V. ô Duo, duæ, duo. V. ô Ambo, âbæ, ambo.
 Ab. à Duobus, duâbus, Abl. ab Ambobus, ambâbus, ambobus.

DE PRONOMINVM PRIMITIVO- rum declinatione.

EGO, pronomen personæ primæ,
 sic declinabitur.

N. Ego. G. Mei. D. Mihi, vel mî. Ac. Me. Abl. à Me.

Pl. N. Nos. G. Nostrum, vel nostri. D. Nobis.
Ac. Nos. Abl. à Nobis.

*TV, pronomen personæ secundæ, sic
declinabitur.*

¶ N. Tu. G. Tui. D. Tibi. Ac. Te. V. ô Tu. Ab. à Te.
Pl. N. Vos. G. Vestrum, vel vestri. D. Vobis.
A. Vos. V. ô Vos. Abl. à Vobis.

*SVI, pronomen personæ tertiæ, sic
declinabitur.*

or

G. Sui. D. Sibi. Ac. Se. Abl. à Se.
Pl. G. Sui. D. Sibi. Ac. Se. Abl. à Se.

*Pronomina Hic, Iste, Ille, Ipse, Is, Idem, quæ
15 aliquâ ex parte primam, & secundam nominũ
adjectiuorum declinationem imitantur,
sic declinabuntur.*

20 N. Hic, hæc, hoc. Pl. N. Hi, hæ, hæc.
G. Hujus. G. Horum, harum horum
D. Huic. D. His.
Ac. Hunc, hanc, hoc. Ac. Hos, has, hæc.
Abl. ab Hoc, hac, hoc. Abl. ab His.

25 N. Iste, ista, istud. Pl. N. Isti, istæ, ista.
G. Istius. G. Istorum, istarum, istorum.
D. Isti. D. Istis.
A. Istum, istam, istud. A. Istos, istas, ista.
Abl. ab Isto, ista, isto. Abl. ab Istis.

30 N. Ille, illa, illud. Pl. N. Illi, illæ, illa.
G. Illius. G. Illorum, illarum, illorum.
D. Illi. D. Illis.
Ac. Illum, illam, illud. A. Illos, illas, illa.
Abl. ab Illo, illa, illo. Abl. ab Illis.

DECLINATIONE.

N. Is, ea, id.	Pl. N. Ij, eæ, ea.
G. Eius.	G. Eorum, eârum, eorû.
D. Ei.	D. Eis, vel ijs.
Ac. Eum, eam, id.	A. Eos, eas, ea.
Abl. ab Eo, ea, eo.	Abl. ab Eis, vel ijs.

N. Ipse, ipsa, ipsum.	Pl. N. Ipli, ipse, ipsa.
G. Ipsius.	G. Ipsorû, ipsârû, ipsorû.
D. Ipsi.	D. Iphis.
A. Ipsum, ipsam, ipsum.	A. Ipsos, ipsas, ipsa.
Abl. ab Ipso, ipsa, ipso.	Abl. ab Iphis.

N. Idem, eadē, idē.	Pl. N. Iidem, eadem, eadem.
G. Eiusdem.	G. Eorûdē, earûdē, eorûdē.
D. Eîdem.	D. Eisdem, vel iisdem.
A. Eundem, eamdē, idē.	A. Eôdē, eadē, eadē.
Abl. ab Eôdē, eadē, eôdē.	Abl. ab Eisdem, vel iisdem.

DE PRONOMINVM DERIVATORUM Declinatione.

MEVS, mea, meum. Tuus, tua, tuum. Suus, sua, suum. Noster, nostra, nostrum. Vester, vestra, vestrum, declinantur, ut nomina adjectiua primæ, & secundæ declinationis.

Numero singulari.

Numero plurali.

N. Meus, mea, meum.	N. Mei, meæ, mea.
G. Mei, meæ, mei.	G. Meorum, mearû, meorû.
D. Mco, meæ, meo.	D. Meis.
A. Meum, meâ, meum.	A. Meos, meas, meæ.
V. ô Mi, mea, meum.	V. ô Mei, meæ, mea.
Abl. à Mco, mea, meo.	Abl. à Meis.

Hæc tria vocativo carent.

Tuus, tua, tuum. Suus, sua, suum. Vester, vestra, vestrum. At Noster, nostra, nostrum. Voc. ô Noster, nostra, nostrum.

NOSTRAS, & Vestras, pronomina derivatiua, omnis generis, declinantur ut nomina adiectiua tertie declinationis.

N. Hic, & hæc, & hoc, Nostras. G. Nostrâtis. D. Nostrâti. A. Nostrâtem, & nostras. V. ô Nostras. Abl. à Nostrâte, vel nostrâti.

15 Pl. N. Nostrâtes, & nostrâtia. G. Nostrâtium. D. Nostrâtibus. A. Nostrâtes, & nostrâtia. V. ô Nostrâtes, & nostrâtia. Abl. à Nostrâtibus.

Hic, & hæc, & hoc Vestras, vocativo caret.

20 **Provocabulum, sive pronomen relativum, Qui, quæ, quod, sic declinabitur.**

N. Qui, quæ, quod. G. Cuius. D. Cui. A. Quem, quam, quod. Abl. à Quo, vel quî; quæ, vel quî; quo, vel quî.

25 Pl. N. Qui, quæ, quæ. G. Quorû, quarum, quorum. D. Quîs, vel quibus. Ac. Quos, quas, quæ. Abl. à Quîs, vel quibus.

30 **QVIS, provocabulum, sive pronomen interrogativum, sive infinitum, sic declinabitur.**

N. Quis, vel qui; quæ, quod, vel quid. G. Cuius. D. Cui. A. Quem, quam, quod, vel quid. Abl. à Quo, quæ, quod, vel quî.

Pl.N. Qui, quæ, quæ.

G. Quorum, quarû, quorum.

D. Quis, vel quibus. A. Quos, quas, quæ.

Abl. à Quis, vel quibus.

Composita ex provocabulo Quis, cum præcedit. 5

N. Quisnam, quænam, quodnam, vel quidnam.

G. Cuiusnam. D. Cuinam.

A. Quemnam, quamnam, quodnam, vel quidnam.

Abl. à Quonam, quanam, quonam, vel quinam. 10

Pl.N. Quinam, quænam, quænam.

G. Quorûnam, quarûnam, quorûnam.

D. Quisnam, vel quibusnam.

Ac. Quosnam, quasnam, quænam.

Abl. à Quisnam, vel quibusnam.

N. Quispiam, quæpiam, quodpiam, vel quidpiam. 15

G. Cuiuspiam.

D. Cuipiam. &c.

N. Quisquam, quæquam, quodquam, vel quidquam.

G. Cuiusquam. D. Cuiquam. &c. 20

N. Quisque, quæque, quodque, vel quidque.

G. Cuiusque. D. Cuique. &c.

Quisquis hæc tantum habet.

N. Quisquis, quidquid. G. Cuiuscûius. D. Cuicui. 25

A. Quemquem, quidquid. Abl. Quoquo.

Pl.N. Quiqui. G. Quorumquorum.

D. Quibusquibus.

A. Quosquos. Abl. Quibusquibus.

Composita ex Quis cum sequitur. 30

N. Siquis, vel siqui; siqua, vel siquæ; siquod, vel siquid.

G. Sicûius. D. Sicui.

Ac. Siquem, siquam, siquod, vel siquid.

Abl. à Siquo, siqua, siquo, vel siqui.

- Pl. N. Siqui, siquæ, siqua.
 G. Siquorum, siquarum, siquorum.
 D. Siquis, vel siquibus. Ac. Siquos, siquas, siqua.
 Abl. à Siquis, vel siquibus.
 5 Aliquis, aliqua, aliquod, vel aliquid. Alicuius Alicui. &c.
 Ecquis, vel ecqui; ecqua, vel ecquæ; ecquod, vel ec-
 quid. Eccuius. Eccui, &c.
 Nequis, vel nequi; nequa, vel nequæ, nequod, vel nequid.
 Necujus. Necui. &c.
 10 Núnquis, nunquæ, vel núnqua; núnquod, vel nún-
 quid. Nuncuius. Nuncui. &c.

Composita ex provocabulo, QVI.

- N. Quídam, quædam, quóddam, vel quíddam.
 G. Cuiusdam. D. Cúidam.
 15 A. Quendam, quandam, quoddam, vel quiddam.
 Abl. à Quodam, quadam, quodam, vel quidam.
 Pl. N. Quidam, quædam, quædam.
 G. Quorúndam, quarúndam, quorúndam.
 D. Quísdam, vel quibúsdam.
 20 Ac. Quosdam, quasdam, quædam.
 Abl. à Quísdam, vel quibúsdam.
 Quicumque, quæcumque, quodcumque.
 Cuiuscumque. Cuicumque. &c.
 25 Quiuis, quæuis, quóduis, vel quíduis. Cuiúsuis, Cuiuis.
Quædam ex supradictis rursus componuntur.
 N. Vnusquisque, vnaquæque, vnumquódque,
 vel vnumquídque.
 G. Vniuscuiúsque. D. Vnicuíque.
 30 A. Vnumquémque, vnamquámque, vnumquód-
 que, vel vnumquídque.
 Abl. ab vnoquódque, vnaquâque, vnoquódque.
 Pl. N. Vniquíque, vnæquæque, vnaquæque.
 G. Vnorumquorúmque, vnarumquarúmque,

vñorumquorūque.

D. Vñisquīque, vel vñisquibūque.

Ac. Vñisquōque, vñisquāque, vñaquæque.

Abl. ab Vñisquīque, vel vñisquibūque.

Ecquīsnā, ecquānam, ecquōdnā, vel ecquīdnā. &c.

DE VERBORVM CONJUGATIONE.

SVM, Verbum Substātivum, sic cōjugabitur.
Indicativi Modi tempus præsens.

Sum,	Eu sou, ou eston.	
Es,	Tues, ou estás.	
Est,	Ellehe, ou está.	
Pl. Sumus,	Nós somos, ou estamos.	20
Estis,	Vós sois, ou estais.	
Sunt,	Elles sont, ou estam.	

Præteritum imperfectum.

Eram,	Eu era, ou estava.	24
Eras,	Tu eras, ou estavas.	
Erat,	Elle era, ou estava.	
Pl. Erámus,	Nós eramos, ou estávamos.	
Erátis,	Vós erais, ou estaveis.	
Erant,	Elles eram, ou estavam.	30

Præteritum perfectum.

Fui,	Eu fui, ou estive.	
------	--------------------	--

Fuisti,	Tu foste, ou estíneste.
Fuit,	Elle foi, ou estene.
Pl. Fúimus,	Nós fomos, ou estíuemos.
Fuistis,	Vós fostes, ou estíuestes.
Fuerunt, vel fuere,	Elles foram, ou estíueram.

Præteritum plusquàm perfectum.

Fúeram,	Eu fora, ou estíuera.
Fúeras,	Tu foras, ou estíueras.
Fúerat,	Elle fora, ou estíuera.
10 Pl. Fúeramus,	Nós foramos, ou estíueramos.
Fuerátis,	Vós foreis, ou estíueréis.
Fúerant,	Elles foram, ou estíueram.

Futurum imperfectum.

15 Ero,	Eu serei, ou estarei.
Eris,	Tu seras, ou estaras.
Erit,	Elle sera, ou estará.
Pl. Erimus,	Nós seremos, ou estaremos.
20 Eritis,	Vós sereis, ou estareis.
Eruunt,	Elles seram, ou estaram.

Futurum perfectum.

Fúero,	La eu entam serei, ou estarei.
25 Fúeris,	La tu entam serás, ou estarás.
Fúerit,	La elle entam será, ou estará.
Pl. Fuerimus,	La nós entam seremos, ou estaremos.
Fuéritis,	La vós entam sereis, ou estareis.
Fúerint,	La elles entam serám, ou estaram.

30 Imperativi Modi tempus praesens.

Es, vel Esto.	Se tu, ou está.
Sit.	Seja elle, ou esteja.
Pl. Simus.	Sejamos nós, ou estejamos.

Este

Este, vel Estôte,
Sint.

Sede nós, ou estai.
Sejaõ elles, ou estejaõ.

Futurum, siue Modus Mandativus.

Esto tu, vel Eris,
Esto ille, vel erit.
Pl. Estôte, vel éritis.
Sunto, vel erunt,

Serás tu, ou estarás.
Será elle, ou estará.
Sereis vos, ou estareis.
Seraõ elles, ou estaraõ.

Optativi Modi tēpus præsens, & imperfectū. 10

Vtinā essem,
Esset,
Esset,
Pl. Vtinam essemus,
Essetis,
Esset.

Oxalá fora eu, ou fosse: Estinera,
ou estinuisse.
Foras tu, ou fosses: Estineras, ou
estinusses.
Fora ella, ou fosse: Estinera, ou esti- 15
uesse.
Oxalá foramos nós, ou fossemos.
Estineraamos, ou estinuessemos.
Foreis vós, ou fosseis: Estinereis, ou
estinuisseis. 20
Foraõ elles, ou fosssem: Estineraõ,
ou estinusssem.

Præteritum perfectum.

Vtinam fuérim,
Fueris,
Fuérir,
Pl. Vtinā fuérimus,
Fueritis,
Fuérint.

Queira Deos, q̄ fosse eu, ou estinuisse. 25
Que fosses tu, ou estinusses.
Que fosse elle, ou estinuisse.
Queira Deos, que fossemos nós, ou-
estinuessemos.
Que fossais vós, ou estinuisseis. 30
Que fosssem elles, ou estinusssem.

Præteritum plusquàm perfectum.

Vtinam fuisssem,

Pronvern a Deos, q̄ fora eu, ou estinera.

Fu-

Fuisses,
Fuisset,
Pl. Vtinā fuissēmus

Que foras tu, ou estineras.
Que fora elle, ou estinera.
Prouvera a Deos, que foramos
nós, ou estinemos.
Que foreis vós, ou estinereis.
Que foraõ elles, ou estineraõ.

Fuissētis,
Fuissent.

Futurum.

Vtinam sim,

Sis,

Sit,

Pl. Vtinam simus.

Praza a Deos, que seja eu, ou esteja.
Que sejas tu, ou esteja.
Que seja elle, ou esteja.
Praza a Deos, que sejamos
nós, ou estejamos.
Que sejais vós, ou esteja.
Que sejaõ elles, ou estejaõ.

Sitis,

Sint,

15 *Coniunctivi Modi tempus praesens.*

Cum sim,

Sis,

Sit,

Pl. Cum simus,

Sitis,

Sint,

Como eu sou, ou sendo eu.

Como tu es, ou sendo tu.

Como elle he, ou sendo elle.

Como nós somos, ou sendo nós.

Como vós sois, ou sendo vós.

Como elles são, ou sendo elles.

Nisi sim.

Se eu não for.

Si essem.

Se eu fora,

ou fosse.

Præteritum imperfectum.

Cum essem,

Essetis,

Esset.

Pl. Cum essemus,

Essetis,

Esset.

Como eu era, ou sendo eu.

Como tu eras, ou sendo tu.

Como elle era, ou sendo elle.

Como nós eramos, ou sendo nós.

Como vós erais, ou sendo vós.

Como elles eraõ, ou sendo elles.

30 *Præteritum perfectum.*

Cum fuierim,

Fuieris,

Fuierit.

Como eu fui, ou sendo eu.

Como tu foste, ou sendo tu.

Como elle foi, ou sendo elle.

CONIVGATIONE.

17

Pl. Cum fuérimus,	Como nós fomos, ou sendo nós.
Fuéritis,	Como vós fostes, ou sendo vós.
Fúerint,	Como elles foraõ, ou sendo elles.

Præteritum plusquàm perfectum.

Cum fuiffem,	Como eu fora, ou sendo eu.	5.
Fuiffes,	Como tu foras, ou sendo tu.	
Fuiffet,	Como elle fora, ou sendo elle.	
Pl. Cum fuiffêmus,	Como nós foramos, ou sendo nós.	
Fuiffêtis,	Como vós foreis, ou sendo vós.	
Fuiffent,	Como elles foraõ, ou sendo elles.	10

Futurum.

Cum fúero,	Como eu for, ou estiner.	
Fúeris,	Tu fores, ou estineres.	
Fúerit,	Elle for, ou estiner.	15
Pl. Cum fuérimus,	Como nós formos, ou estineremos.	
Fuéritis,	Vós fordes, ou estinerdes.	
Fúerint,	Elles forem, ou estinerem.	

Conjunctivi Modi propriæ voces Lusitanæ. 20

Præfens.

Quamvis fim,	Posto que eu seja.	
Sis,	Tu sejas.	
Sit,	Elle seja.	25
Pl. Quamvis fimus,	Posto que nós sejamos.	
Sitis,	Vós sejais.	
Sint,	Elles sejaõ.	

Præteritum imperfectum.

Quamvis essem,	Posto que eu foras, ou fosse.	30
Esset,	Tu foras, ou fosses.	
Esset,	Elle fora, ou fosse.	
Quamvis essemus,	Posto q̃ nós foramos, ou fossamos.	
Essetis,	Vos foreis, ou fosséis.	

Essent,

Elles foram, ou fossem.

Præteritum perfectum.

Quamvis fuërim,

Posto que eu fui.

Fuëris,

Posto que tu foste.

Fuërit,

Posto que elle foi.

Pl. Quâvis fuërimus,

Posto que nós fomos.

Fuëritis,

Posto que vós fostes.

Fuërint,

Posto que elles foram.

Præteritum plusquam perfectum.

Quamvis fuisset,

Posto que eu fora.

Fuisset,

Que tu foras.

Fuisset,

Que elle fora.

Pl. Quâvis fuisset,

Posto que nós foramos.

Fuissetis,

Que vós foreis.

Fuissent,

Que elles foram.

Modi potentialis tempus præsens.

Sim,

Que se fa en. Que ey en de fer.

Serai en.

Præteritum imperfectum.

Essent,

Seria en, fora en, ou podera ser.

Præteritum perfectum.

Fuërim,

Pude en ser.

Præteritum plusquam perfectum.

Fuisset,

Fora en, ou podera ser.

Futurum.

Fuërim,

Seria en, serai, poderei en ser.

Mo-

*Modi Permissivi, sive cōcessivi tēpus præsēs.*Sim, *Seja eu, doulhe q̄ seja, mas q̄ seja.*

Præteritum imperfectum.

Essem, *Fora eu, doulhe q̄ fora, mas que fora.*

Præteritum perfectum.

Fúerim, *Fosse eu, doulhe q̄ fosse, mas q̄ fosse.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Fuíssem, *Fora eu, doulhe q̄ fora, mas que fora.*

Futurum.

Fúero, *Doulhe que venha, ou chogue eu a ser.**Infiniti Modi tempus præsens.*Esse, *Ser, ou q̄ sou, es, he, somos, sois, sam.*

Præteritum imperfectum.

Esse, *Ser, ou q̄ era, eras, era, eramos, eratis, erão.*

Præteritum perfectum.

Fuisse, *Que fui, foste, foy, fomos, fostes, forão.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Fuisse, *Que fora, foras, fora, foramos, foratis, foram.*

Futurum.

Fore, vel futurum, am, um esse,

Que ey, has, ha de ser: ou q̄ serci, serás, será.

Pl. Fore, vel futuros, as, a, esse

Que auemos, auéis, ham de ser: ou que seremos, sereis, serão.

Futurum, am, um fuisse,

Que ou vera, ou verás, ou vera de ser.

Pl. Futûros, as, a fuisse,

*Que ouueramos, ouueréis, ouuerad de ser.**Participium futuri temporis.*

Futûrûs, a, um, O que ha, ou ouuer de ser.

5

P R I M A

10

CONJVGATIO.

AMO, Verbum actiuum, conjugationis primæ, sic conjugabitur.

15

Indicativi Modi tempus præsens.

A Mo,	Eu amo.	Pl. Amâmus,	Nós amamos.
Amas,	Tu amas.	Amâtis,	Vós amais.
Amat,	Elle ama.	Amant,	Elles amam.

20

Præteritum imperfectum.

Amâbam,	Eu amaua.	
Amabas,	Tu amauas.	Amas, s. mutata
Amabat,	Elle amaua.	in bam, fit

25

Pl. Amabâmus,	Nós amauamos.	Amabam: sic
Amabâtis,	Vós amauais.	Docebam.
Amabant,	Elles amauão.	

Præteritum perfectum.

30

Amaui,	Eu amei: ou Tenho amado.
Amauisti,	Tu amaste.
Amauit,	Elle amou.
Pl. Amâuimus,	Nós amámos.
Amauistis,	Vós amastes.
Amauerunt, volamauere,	Elles amaram.

Præteritum plusquàm perfectum.

Amáueram,	<i>Eu Amára, ou Tinha amado.</i>	
Amáueras,	<i>Tu amáras.</i>	
Amáuerat,	<i>Elle amára.</i>	Amavi, i in e, &
Pl. Amauerâmus,	<i>Nós amáramos, ou</i>	addita ram, fit
	<i>tinhamos amado.</i>	Amaueram:
Amauerâtis,	<i>Vós amareis.</i>	fic in cætæris
Amáuérant,	<i>Elles amáram.</i>	côjugationibus.

10

Futurum imperfectum.

Amâbo,	<i>Eu amarei.</i>	
Amabis,	<i>Tu amarás.</i>	
Amabit,	<i>Elle amarà.</i>	Amas, s in bo, 15
Pl. Amábimus,	<i>Nós amarêmos.</i>	fit Amabo:
Amabitis,	<i>Vós amaréis.</i>	fic Docebo.
Amabunt,	<i>Elles amarâm.</i>	

Futurum perfectum.

20

Amáuero,	<i>Eu entam terei amado.</i>	
Amáueris,	<i>Tu terás amado.</i>	
Amáuerit,	<i>Elle terá amado.</i>	
Pl. Amauérimus,	<i>Eu etão nós teremos amado.</i>	
Amauéritis,	<i>Vós tereis amado.</i>	
Amáuerint,	<i>Elles teram amado.</i>	

25

Imperativi Modi tempus præsens.

Ama, vel amâto,	<i>Ama tu.</i>	Amas, s ablata,	30
Amet,	<i>Ame elle.</i>	fit Ama: eodem	
Pl. Amemus,	<i>Amemos nós.</i>	modo Doce,	
Amate, vel amatôte,	<i>Amai vós.</i>		
Ament,	<i>Amem elles.</i>		

B 3

Enta-

Futurum, vel potius Modus Mandatiuus, sive Legitimus, hoc est, quo præcipuè mādāta, præcepta, legesque dantur.

- 5 Amāto tu, vel amābis, *Amarás tu.* Amat, addita
Amāto ille, vel amābit, *Amará elle.* O, fit Amato: sic
Pl. Amātote, vel amābitis, *Amaréis vós.* in cæteris con-
Amāto, vel amābunt, *Amarão elles.* jugationibus.

Optativi tempus præsens, & imperfectum.

- 10 Vtinā amārem, *Oxala amāra eu, ou amasse.* Ama, addita
Amares, *Amarás tu, ou amasses.* rem, Amaré
Amaret, *Amara elle, ou amasse.* ab eadem
Pl. Vtinā amarēmus, *Oxala amarāmos nós,* persona Im-
ou amassemos. perativi fiūt
15 Amarētis, *Amaréis vós, ou amasseis.* Docērem,
Amarent, *Amarão elles, ou amassem.* Legerem,
Audirem.

Præteritum perfectum.

- 20 Vtinā amāuerim, *Queira Deos que tenha eu*
amado, ou oxala amasse. Amaui i, in
Amāueris, *Que tenhas tu amado.* e, & addita
Amāuerit, *Que tenha elle amado.* rim.
Pl. Vtinam amāueri- *Queira Deos que tenhamos* Amaveri:
nós amado. sic in cæte-
25 Amauēris, *Que tenhamis vós amado.* ris.
Amāuerint, *Que tenham elles amado.*

Præteritum plusquàm perfectum.

- 30 Vtinam amauissem, *Prouêra à Deos, que ama-* Amavi,
ra eu, ou tiuera amado. addita s,
Amauissem, *Que amahas tu.* & sé Ama
Amauisset, *Que amara elle.* uissem: sic
Pl. Vtinam amauissemus, *Prouêra à Deos, que amamos* in cæte-
amamos nós. ris.
Ama-

Amatis frētis, Quo amaretis vos.

Amauissent, Quo amaram elles.

Futurum.

Vtinam amem, Praza à Deos q̄ ame eu. Amo, o in

Ames, Que ames tu. em, Amem. 5

Amet, Que ame elle.

Pl. Vtinam amēmus, Praza à Deos q̄ amemos nos.

Amētis, Que ameis vos. Si amem, Se

Ament, Que amem elles. eu amar.

Coniunctivi Modi tempus praesens.

Cum amem, Como eu amo, ou amando eu.

Ames, Comē tu amas. Niramem.

Amet, Como elle ama. Se eu não

Pl. Cum amēmus, Como nos amamos. amar. 15

Amētis, Como vos amais

Ament, Como elles amam.

Præteritum imperfectum.

Cum amārem, Como eu amava, ou a- 20

Amaret, Como tu amavas. Si amārem,

Amaret, Como elle amava. Se eu amara,

Pl. Cum amarēmus, Como nos amavamos.

Amarētis, Como vos amaveis.

Amarent, Como elles amavam. 25

Præteritum perfectum.

Cum amāuerim, Como eu amei, ou tenho amado, ou amā- 3

Amāueris, Como tu amaste.

Amāuerit, Como elle amou.

Pl. Cū amauērimus, Como nos amamos.

Amāueritis, Como vós amastes.

Amāuerint, Como elles amaram.

præteritum plusquàm perfectum.

Cum amauissem, Como eu amára, ou tinha amado: ou
amando eu: ou Tendo amado.

Amauisses, Como tu amáras.

Amauisset, Como elle amára.

5 Pl. Cú amauissemus, Como nós amáramos.

Amauissetis, Como vós amareis.

Amauissent, Como elles amáram.

Futurum.

10 Cum amáuero, Como eu amar: ou tiuer. Amaui, i in
amado. e, & addita

Amáuero, Como tu amares.

Amáuero, Como elle amar. ro, Amáuero: eodem

15 Pl. Cú amáuérimus, Como nós amáremos. modo in

Amáuéritis, Como vós amardes. cæteris.

Amáuérint, Como elles amarem.

Coniunctiui propria voces Lusitanae.

Præsens.

20 Quamvis amem, Posto que eu amem

Ames, Tu ames.

Amet, Elle ame.

Pl. Quamvis amêmus, Posto que nós amemos.

25 Amêtis, Vós ameis.

Ament, Elles amem.

Præteritum imperfectum.

Quamvis amârem, Posto q. eu amára, ou amasse.

30 Amares, Tu amáras, ou amasses.

Amaret, Elle amára, ou amasse.

Pl. Quamvis amarê- Posto que nós amáramos, ou ama-

mus, fsemos.

Amarêtis, Vós amáreis, ou amasseis.

Amarent, Elles amáram, ou amassent.

Præteritum perfectum.

Quamvis amáueri, *Posto que eu tenha amado.*

Amáueris, *Tu tenhas amado.*

Amáuerit, *Elle tenha amado.*

Pl. Quamvis amaué-

rimus, *Posto que nós tenhamos amado.*

Amáuéritis, *Vós tenhais amado.*

Amáuérint, *Elles tenham amado.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Quamvis amauif-

sém, *Posto que eu tivera amado.*

Amauiffes, *Tu tiveras amado.*

Amauiffet, *Elle tivera amado.*

Pl. Quamvis amauif-

semus, *Posto que nós tiveramos amado.*

Amauiffetis, *Vós tiueris amado.*

Amauiffent, *Elles tiueram amado.*

Potentialis Modi tempus præsens.

Amem? *Que ame eu? que hey de amar? amarei eu?*

Præteritum imperfectum.

Amârem? *Amaria eu? Amára? ou podera amar?*

Præteritum perfectum.

Amáuérim, *Pude eu amar.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Amauiffem, *Amára eu, ou podera ter amado.*

Futurum.

Amáuérim, *Amaria eu, Amarei, Poderei amar.*

Permif-

*Permissivi, sive Concessivi Modi tempus
præsens.*

Amem,

Ame-eu: Doulhe que ame: Mas q ame:

5 *Præteritum perfectum.*

Amârem,

Amara eu: Doulhe que amara: Mas que
amara.

Præteritum perfectum.

10

Amâuerim,

Amasse eu: Doulhe que amasse: Mas que
amasse.

Præteritum plusquàm perfectum.

Amauissẽm,

Amara eu: Doulhe que amara: Mas
que tivera amado.

15

Futurum.

Amâuero,

Doulhe que venha, ou chegue à amar.

Infiniti Modi tempus præsens.

20

Amâre,

Amar, ou que amo, amas, Ama, addita
ama, amamos, amais, amado. re, Amare.

Præteritum imperfectum.

Amâre,

Amar, ou q amava, amavas, amava,
amauamos, amauais, amauam.

25

Præteritum perfectum.

Amauisse,

Ter amado, ou que amei, Amaui ad-
amaste, amou, amamos, dita s. & fe.

30

amastes, amado: ou que Amauisse
tenho, tens, tem amado, sic Docuisse.

temos, tades, tem amado.

Præteritum plusquàm perfectum.

Amauisse,

Ter amado, ou que amara, amaras,

ama-

*amara, amávamos, amareis, amaraõs
ou que tinha, tinhas, tinha amado,
tinhamos, tinheis, tinhaõ amado.*

Futurum.

Amaturum, am, *Que ey, has, ha de amar: ou que ama-* 5
um esse, *rei, amaras, amara.*

Pl. Amatuos, as, *Que auemos, auéis, haõ de amar: ou*
a esse, *que amaremos, amareis, amaram.*

Amaturum, am, *Que ouvera, ouveras, ouvera de amar.* 10
um fuisse, *Que ouveramos, ouvereis,*

Pl. Amatuos, as, a fuisse, *ouveram de amar.*
Gerundia.

Amandi, *De amar.* Amans, a-
Amando, *Em amar, de amar,* mantis, tis in 15
amãdo, & sendo amado. di, do, dum:

Amandum, *Amar, pera amar, a ser* eodẽ modo
pera ser amado. in cæteris cõ
jugationibus.

Supina.

Amatum, *Amar, pera amar.* 20
Amatu, *De ser amado, pera se amar.*

*Participia declinationis activa temporis
presentis, & imperfecti.*

Amans, amantis, *O que ama, & amava.* Amabam, bã
mutata in
ns, sit Ama- 25
ns: sic in cæ-
teris.

Futuri.

Amaturus, a. um, *O q̃ ha, ou ouver de amar, pera amar.*

AMOR VERBUM PASSIWM

sic conjugabitur.

Indicativi Modi tempus presens.

A Mor, *Eu sou amado.*
Amâris vel amâre, *Tu es amado.*

Amatur,	<i>Elle he amado.</i>	Amo, addita
Pl. Amâmur,	<i>Nos fomos amados.</i>	r, Amor:
Amâmini,	<i>Vos sois amados.</i>	eodé modo
Amantur,	<i>Elles sã amados.</i>	in cæteris.

5 Præteritum imperfectum.

Amâbar,	<i>Eu era amado.</i>	Amabã, m
Amabâris, vel		mutata in r,
Amabâre,	<i>Tu eras amado.</i>	Amabar: sic
Amabâtur,	<i>Elle era amado.</i>	in cæteris.
10 Pl. Amabâmur,	<i>Nos eramos amados.</i>	
Amabâmini,	<i>Vos creis amados.</i>	
Amabantur,	<i>Elles eram amados.</i>	

Præteritum perfectum.

15 Amâtus, amâta, amâtum		
sum, vel fui,	<i>Eu fui amado.</i>	
Amatus, ta, tum es, vel		
fuiſti,	<i>Tu foſte amado.</i>	
Amatus, ta, tum eſt, vel		Amatu, ad-
20 fuit,	<i>Elle foi amado.</i>	dita s, Ama-
Pl. Amâti, tæ, ta ſumus,		tus: ſic in
vel fuimus,	<i>Nos fomos amados.</i>	cæteris.
Amati, tæ, ta eſtis, vel		
fuiſtis,	<i>Vos foſtes amados.</i>	
25 Amati, tæ, ta ſunt,		
fuêrunt, vel fuêre,	<i>Elles forã amados.</i>	

Præteritum plusquàm perfectum.

30 Amâtus, ta, tum eram,		
vel fueram,	<i>Eu era, ou Forã amado.</i>	
Amatus, ta, tum eras,		
vel fueras,	<i>Tu eras, ou Forã amado.</i>	
Amatus, ta, tum erat,		
vel fuerat,	<i>Elle era, ou Forã amado.</i>	

Pl. Amâti, tæ, ta eramus,	vel fueramus,	<i>Ia nòs eramos, ou Foramos amados.</i>
Amati, tæ, ta eratis, vel	fueratis,	<i>Vos ereis, ou Foreis amados.</i>
Amati, tæ, ta erant, vel	fuerant,	<i>Elles eraõ, ou Foraõ amados.</i>

Futurum imperfectum.

Amâbor,	<i>Eu ferei amado.</i>	
Amâberis, vel amâbere,	<i>Tu seras amado.</i>	Amabo, ad-
Amâbitur,	<i>Elle fera amado.</i>	ditar, Ama- 10
Pl. Amâbimur,	<i>Nos seremos amados.</i>	bor: sic Do-
Amabimini,	<i>Vos fereis amados.</i>	cebor.
Amabuntur,	<i>Elles feram amados.</i>	

Futurum perfectum.

Amatus, ta, tum fúero,	<i>Ia entaõ eu ferei amado.</i>	
Amatus, ta, tû fúeris,	<i>Ia entaõ tu serás amado.</i>	
Amatus, ta, tû fúerit,	<i>Ia entaõ elle será amado.</i>	
Pl. Amati, tæ, ta fuérimus,	<i>Ia entaõ nos seremos amados.</i>	
Amati, tæ, ta fuéritis,	<i>Ia entaõ vos fereis amados.</i>	20
Amati, tæ, ta fuérint,	<i>Ia entaõ elles feram amados.</i>	

Imperativi Modi tempus præsens.

Amâre, vel amâtor,	<i>Se tu amado.</i>	Amâ, ad- 25
Ametur,	<i>Seja elle amado.</i>	ditare,
Pl. Amemur,	<i>Sejamos nòs amados</i>	Amare:
Amâmini, vel Amâminor,	<i>Sede vos amados.</i>	sic in cõ-
Amentur,	<i>Sejam elles amados.</i>	teris.

Futurum, five Modus Mandativus.

Amâtor tu, Amâberis, vel amâbere,	<i>Serâs tu amado.</i>	
Amâtor ille, vel amâbitur,	<i>Serâ elle amado.</i>	Amato, ad-
Pl. Amâminor, vel		ditar, Ama-
amabimini,	<i>Sereis vos amados.</i>	tor.

Amantor, vel amantur,

Seraõ elles amados.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam amârer,

Oxala fora eu, ou Fosse amado.

Amarêris, vel amarêre.

Foras tu, ou Fosses amado.

Amarem in r,

Amarêtur,

Fora elle, ou Fosse amado. Amarer:

Pl. Vtinam amarêmur,

Oxala foramos nos, ou sic in cæteris.

Amarêmini,

Fossemos amados. Foreis vos, ou Fosseis amados.

Amarentur,

Foram elles, ou Fosseam amados.

Præteritum perfectum.

Vtinam amâtus, amâta,

Queira Deos que fosse eu amado.

amâtû sim, vel fûerî,

Amatus, ta, tum sis, vel fûeris,

Que fosses tu amado.

Amatus, ta, tum sit,

vel fûerit,

Que fosse elle amado.

Pl. Vtinam amati, tæ, ta

Queira Deos que fossemos nos.

simus vel fuérimus,

Amati, tæ, ta sitis, vel fuéritis,

Que fosseis vos amados.

Amati, tæ, ta sint, vel fuérint,

Que fosseam elles amados.

Præteritum plusquam perfectum.

Vtinam amâtus, ta, tum

effem, vel fuissem,

Queira Deos q. fora eu amado.

Amâtus, ta, tum esses,

vel fuisses,

Que foras tu amado.

Amâtus, ta, tum esset, vel fuisset,

Que fora elle amado.

Pl. Vtinam amâti, tæ, ta Pronvera à Deos que foramos nos
effemus, vel fuiffemus. amados.

Amati, tæ, ta effetis, vel
fuiffetis. Que foreis vos amados.

Amati, tæ, ta effent,
vel fuiffent. Que foram elles amados.

5.

Futurum.

Vtinam amer. Praza à Deos que seja eu Amem.
amado. mi in r,

Amê ris, vel amêre. Que sejas tu amado. Amer: 10

Amêtur. Que seja elle amado. fic in-

Pl. Vtinam amêmur, Praza à Deos que seja- cæteris.
mos nos amados.

Amémini. Que sejais vós amados.

Amentur. Que sejam elles amados.

15

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cum amer, Como eu for amado, ou Si A-
Sendo eu amado. mer. Se

Amêris, vel amêre, Como tu es amado. eu for 20

Amêtur, Como elle he amado. amado.

Pl. Cum amêmur, Como nos somos amados. Nili A-

Amémini, Como vós sois amados. mer, Se

Amentur, Como elles são amados. ou não

25

Præteritum imperfectum.

Cum amârer, Como eu era amado, ou Si ama-
Sendo eu amado. rer, Se

Amarêris, vel amarêre, Como tu eras amado. eu fora, 30

Amarêtur, Como elle era amado.

Pl. Cum amarêmur, Como nós eramos amados. ou fosse

Amarémini, Como vós erais amados. amado.

Amaréntur, Como elles eram amados.

Præ-

Præteritum perfectum.

Cum amâtus, ta, tum
sim, vel fúerim, *Como eu fui amado, ou sendo eu
amado.*

5 Amatus, ta, tum sis,
vel fúeris, *Como tu foste amado.*

Amatus, ta, tum sit,
vel fúerit, *Como elle foi amado.*

Pl. Cum amâti, tæ, ta
simus, vel fuérimus, *Como nós fomos amados.*

10 Amati, tæ, ta sitis,
vel fuéritis, *Como vos fostes amados.*

Amati, tæ, ta sint, vel
fúerint, *Como elles foram amados.*

15 Præteritum plusquàm perfectum.

Cum amâtus, ta, tum es-
sem, vel fuissem, *Como eu ja era: ou Fora amado.*

Amatus, ta, tum esses,
vel fuisses, *Como tu ja eras: ou Foras amado.*

20 Amatus, ta, tum esset,
vel fuisset, *Como elle ja era: ou Fora amado.*

Pl. Cum amâti, tæ, ta esse-
mus, vel fuissemus, *Como nos ja eramos: ou Foramos
amados.*

Amati, tæ, ta essetis, vel
fuissetis, *Como vos ja ereis: ou Foreis a-
mados.*

25 Amati, tæ, ta essent,
vel fuissent, *Como elles ja eram: ou Foram
amados.*

Futurum.

30 Cum amâtus, ta, tum
ero, vel fuero, *Como eu for amado.*

Amatus, ta, tum eris,
vel fueris, *In fores amado.*

Amatus, ta, tum erit,
vel fuerit, *Elle for amado.*

Pl. Cum amâti, tæ, ta
erimus, vel fuérimus; *Como nós foremos amados.*

Amati, tæ, ta eri-
tis, vel fueritis, *Vós fordes amados.*

Amati, tæ, ta erunt,
vel fuerint, *Elles forem amados.*

Conjunctivi propriæ voces Lusitanæ. *Præsens.*

Quamuis amer, *Posto que eu seja amado,*

Amêris, vel amêre, *Tu sejas amado.*

Amêtur, *Elle seja amado.*

Pl. Quamuis amêmur, *Posto que nós sejamos amados;*

Amémini, *Vós sejais amados.*

Amentur, *Elles sejam amados.*

Præteritum imperfectum.

Quamuis amârer, *Posto que eu fora, ou Fosse amado.*

Amarêris, vel amarêre. *Tu foras, ou Fosses amado.*

Amarêtur, *Elle fora, ou Fosse amado.*

Pl. Quamuis ama-
rêmur, *Posto que nós foramos, ou Fosse-
mos amados.*

Amarêmini, *Vós foreis, ou Fosseis amados.*

Amarentur, *Elles foram, ou Fosseam amados.*

Præteritum perfectum.

Quâuis amatus, a, ū sim, vel fuérí, *Posto q̃ eu fui amado.*

Amatus, ta, tūp sis, vel fueris, *Posto que tu foste amado.*

Amatus, ta, tum sit, vel fuerit, *Posto que elle foi amado.*

Pl. Quamuis amati, tæ, ta simus, *Posto que nós fomos
vel fuérimus, amados.*

Amati, amata, amata sitis, *Posto q̃ vós fostes
vel fueritis, amados.*

Amati, tæ, ta sint, vel fuerint, *Posto q̃ elles foram amados.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Quâuis amatus, amata, amatum, fuissem,

vel fuiſſem,

Poſto que eu fora amado.

Amatus, ta, tū eſſes, vel fuiſſes, *Poſto que tu foras amado.*

Amatus, ta, tū eſſet, vel fuiſſet, *Poſto que elle fora amado.*

Pl. Quāvis amati, tæ, ta eſſemus, vel fuiſſemus, *Poſto que
nōs foramos amados.*

5 Amati, tæ, ta eſſetis, vel
fuiſſetis,

*Poſto que vōs foreis
amados.*

Amati, tæ, ta eſſent, vel
fuiſſent,

*Poſto que elles foram
amados.*

Potentialis Modi tempus præſens.

10 Amer?

*Que ſeja eu amado? Que hey de ſer
amado? Serei eu amado?*

Præteritum imperfectum.

Amârer,

Seria eu: Fora, ou Podera ſer amado.

15 *Præteritum perfectum!*

Amatus, amata, tum

ſim, vel fúerim, *Pude eu ſer amado.*

Præteritum pluſquàm perfectum.

20 Amatus, amata, ma-

tum eſſe, vel fuiſſe, *Fora eu, ou Podera ſer amado.*

Futurum.

Amatus, amata, a-

matú ſim, vel fúerim, *Seria, Serei eu, Poderei eu
ſer amado.*

25 *Permiſſivi, ſive Conceſſivi Modi tempus
præſens.*

Amer, *Seja amado. Doulhe q̃ ſeja. Mas q̃ ſeja amado.*

30 *Prætetium imperfectum.*

Amârer, *Fora amado: Doulhe que fora, Mas que fora amado*

Præteritum perfectum.

Amatus, amata, tū

ſim, vel fúerim,

Foſſe amado: Doulhe que foſſe amado:

Mas que foſſe amado.

Præte-

Præteritum plusquàm perfectum.

Amatus,ta, tum es- *Fora amado: Doulhe que fora,*
sem, vel fuisset, *Mas que fora amado.*

Futurum.

Amatus,ta, tum *Doulhe que venha, ou Chegue a ser*
fúero, *amado.*

Infiniti tempus præsens.

Amari, *Ser amado: ou Que sou, es, he: somos,*
sois, sam amados.

Præteritum imperfectum.

Amari, *Ser amado: ou Que era eras, era:*
eramos, ereis, eraõ amados.

Amare,
e, in i, A-
mari: sic,
in cæteris.

Præteritum perfectum.

Amatû, tam, tû esse, vel fuisse, *Que fui, foste, foi amado.*
Pl. Amatos, tas, ta esse, *Que fomos, fostes, foram*
vel fuisse, *amados.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Amatum, amatam, amatum *Que era, ou fora, eras, ou*
esse, vel fuisse, *foras, era, ou fora amado.*
Pl. Amatos, tas, ta esse, *Que eramos, ou foramos, ereis, ou*
vel fuisse, *foreis, eraõ, ou foraõ amados.*

Futurum.

Amatû iri, vel amã- *Que hey, has, ha de ser amado: ou Que*
dû, am, um esse, *serrei, seràs, serà amado.*
Pl. Amatû iri, vel amã- *Que avemos, aveis, haõ de ser ama-*
dos, das, da esse, dos: ou *seremos, sereis, seraõ amados.*
Amandum, am, um *Que ouvera, ouveras, ouvera de*
fuisse, *ser amado.*
Pl. Amandos, ás, a *Que ouveramos, ouvereis, ouve-*
fuisse, *ram de ser amados.*

*Permissivi, sive Concessivi Modi tempus
præsens.*

Amem,

Ame-eu: Doulhe que ame: Mas q ame.

5 *Præteritum perfectum.*

Amârem,

Amara eu: Doulhe que amara: Mas que
amara.

Præteritum perfectum.

10

Amâuerim,

Amasse eu: Doulhe que amasse: Mas que
amasse.

Præteritum plusquàm perfectum.

Amauissẽm,

Amara eu: Doulhe que amara: Mas
que tivera amado.

15

Futurum.

Amâuero,

Doulhe que venha, ou chegue à amar.

Infiniti Modi tempus præsens.

20

Amâre,

Amar, ou que amo, amas, Ama, addita
ama, amamos, amais, amado. re, Amare.

Præteritum imperfectum.

Amâre,

Amar, ou q amava, amavas, amava,
amavamos, amaveis, amavam.

25

Præteritum perfectum.

Amauisse,

Ter amado, ou que amei, Amaui ad-
amaste, amou, amamos, dita s, & fe.

30

amastes, amaraõ: ou que Amauisse
tenho, tens, tem amado, sic Docuisse,
temos, tãdes, tem amado.

Præteritum plusquàm perfectum.

Amauisse,

Ter amado, ou que amaraõ, amaras,

ama-

*amara, amáramos, amareis, amaraõs
ou que tinha, tinhas, tinha amado,
tinhámos, tinheis, tinhaõ amado.*

Futurum.

*Amaturum, am, Que ey, has, ha de amar: ou que ama- 5
um esse, rei, amaras, amara.*

*Pl. Amaturos, as, Que auemos, aueis, haõ de amar: ou
a esse, que amarémos, amareis, amaram.*

*Amaturum, am, Que ouvera, ouveras, ouvera de amar. 10
um fuisse, Que ouveramos, ouvereis,*

*Pl Amaturos, as, a fuisse, ouveram de amar.
Gerundia.*

*Amandi, De amar. Amans, a-
Amando, Em amar, de amar, mantis, tis in
amãdo, & sendo amado. di, do, dum: 15
Amandum, Amar, pera amar, a ser eodẽ modo
pera ser amado. in cæteris cõ
jugationibus.*

Supina.

*Amãtum, Amar, pera amar. 20
Amãtu, De ser amado, pera se amar.*

*Participia declinationis activæ temporis
præsens, & imperfecti.*

*Amans, amantis, O que ama, & amava. Amabam, pã
mutata in
ns, fit Ama- 25
ns: sic in cæ-
teris.*

Futuri.

Amatûrus, 2. um, O q ha, ou ouver de amar, pera amar.

AMOR VERBVM PASSIWM 30
sic conjugabitur.

Indicativi Modi tempus præsens.

*A Mor, Eu sou amado. 16
Amâris vel amâre, Tu es amado.*

Amatur,	<i>Elle he amado.</i>	Amo, addita
Pl. Amâmur,	<i>Nos fomos amados.</i>	r, Amor:
Amâmini,	<i>Vos sois amados.</i>	eodé modo
Amantur,	<i>Elles sam amados.</i>	in cæteris.

5 Præteritum imperfectum.

Amâbar,	<i>Eu era amado.</i>	Amabã, m
Amabâris, vel		mutata in r,
Amabâre,	<i>Tu eras amado.</i>	Amabar: sic
Amabâtur,	<i>Elle era amado.</i>	in cæteris.
10 Pl. Amabâmur,	<i>Nos eramos amados.</i>	
Amabâmini,	<i>Vos ereis amados.</i>	
Amabantur,	<i>Elles eram amados.</i>	

Præteritum perfectum.

15 Amâtus, amâta, amâtum		
sum, vel fui,	<i>Eu fui amado.</i>	
Amatus, ta, tum es, vel		
fuiſti,	<i>Tu foſte amado.</i>	
Amatus, ta, tum eſt, vel		Amatu, ad-
20 fuit,	<i>Elle foi amado.</i>	dita s, Ama-
Pl. Amâti, tæ, ta ſumus,		tus: ſic in
vel fuimus,	<i>Nós fomos amados.</i>	cæteris.
Amati, tæ, ta eſtis, vel		
fuiſtis,	<i>Vós foſtes amados.</i>	
25 Amati, tæ, ta ſunt,		
fuêrunt, vel fuêre,	<i>Elles forão amados.</i>	

Præteritum plusquàm perfectum.

30 Amâtus, ta, tum eram,		
vel fueram,	<i>Eu eu era, ou Fora amado.</i>	
Amatus, ta, tum eras,		
vel fueras,	<i>Tu eras, ou Foras amado.</i>	
Amatus, ta, tum erat,		
vel fuerat.	<i>Elle era, ou Fora amado.</i>	

Pl. Amâti, tæ, ta eramus,	vel fueramus,	<i>Ia nòs eramos, ou Foramos amados.</i>
Amati, tæ, ta eratis, vel	fueratis,	<i>Vos ereis, ou Foreis amados.</i>
Amati, tæ, ta erant, vel	fuerant,	<i>Elles eraõ, ou Foraõ amados.</i>

Futurum imperfectum.

Amâbor,	<i>Eu serei amado.</i>	
Amâberis, vel amâbere,	<i>Tu seras amado.</i>	Amabo, ad-
Amâbitur,	<i>Elle sera amado.</i>	ditar, Ama- 10
Pl. Amâbimur,	<i>Nos seremos amados.</i>	bor: sic Do-
Amabimini,	<i>Vos sereis amados.</i>	cebor.
Amabuntur,	<i>Elles seront amados.</i>	

Futurum perfectum.

Amatus, ta, tum fúero,	<i>Ia entaõ eu serei amado.</i>	
Amatus, ta, tû fúeris,	<i>Ia entaõ tu serás amado.</i>	
Amatus, ta, tû fúerit,	<i>Ia entaõ elle será amado.</i>	
Pl. Amati, tæ, ta fuérimus,	<i>Ia entaõ nos seremos amados.</i>	20
Amati, tæ, ta fuéritis,	<i>Ia entaõ vos sereis amados.</i>	
Amati, tæ, ta fuérint,	<i>Ia entaõ elles seront amados.</i>	

Imperativi Modi tempus præsens.

Amâre, vel amâtor,	<i>Se tu amado.</i>	Amâ, ad- 25
Ametur,	<i>Seja elle amado.</i>	ditare,
Pl. Amemur,	<i>Sejamos nos amados</i>	Amare:
Amâmini, vel Amâminor,	<i>Sede vos amados.</i>	fic in cõ-
Amentur,	<i>Sejam elles amados.</i>	teris.

Futurum, five Modus Mandativus.

Amâtor tu, Amâberis, vel amâbere,	<i>Serâs tu amado.</i>	
Amâtor ille, vel amâbitur.	<i>Serâ elle amado.</i>	Amato, ad-
Pl. Amâminor, vel		ditar, Ama-
amabimini,	<i>Sereis vos amados.</i>	tor.

Ama-

Amantor, vel ama-
buntur,

Seraõ elles amados.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam amârer,

Oxala fora eu, ou Fosse a-
mado.

Amarêris, vel ama-
rêre.

Foras tu, ou Fosses
amado.

Amarem,
m in r,

Amarêtur,

Fora elle, ou Fosse amado. Amarer:

Pl. Vtinam amarê-
mur,

Oxala foramos nos, ou sic in cæ-
Fossomos amados. teris:

Amarémini,

Foreis vos, ou Fosséis a-
amados.

Amarentur,

Foram elles, ou Fossent
amados.

Præteritum perfectum.

Vtinam amâtus, amâta, *Queira Deos que fosse*
amâtû sim, vel fuêri, *eu amado.*

Amatus, ta, tum sis, vel
fuêris,

Que fosses tu amado.

Amatus, ta, tum sit,
vel fuêrit,

Que fosse elle amado.

Pl. Vtinam amati, tæ, ta
simus vel fuêrimus,

Queira Deos que fossomos nos.
amados.

Amati, tæ, ta sitis, vel
fuêritis,

Que fosséis vos amados.

Amati, tæ, ta sint, vel
fuêrint,

Que fossent elles amados.

Præteritum plusquam perfectum.

Vtinam amâtus, ta, tum
effem, vel fuisssem,

Frouxera à Deos q. fora eu amado.

Amâtus, ta, tum esses,
vel fuisses,

Que foras tu amado.

Amâtus, ta, tum esset, vel fuisset,

Que fora elle amado.

Pl. Vtinam amâti, tæ, ta. *Prouvera à Deos que foramos nos*
 effemus, vel fuissimus. *amados.*

Amati, tæ, ta essetis, vel
 fuissetis. *Que foreis vos amados.*

Amari, tæ, ta essent,
 vel fuissent. *Que foram elles amados.*

5.

Futurum.

Vtinam amer. *Praxa à Deos que seja eu* Amem.
amado. *me in r,*

Amê ris, vel amêre. *Que sejas tu amado.* Amer: 10

Amêtur, *Que seja elle amado.* sic in-

Pl. Vtinam amêmur, *Praxa à Deos que seja-* cæteris.
mos nos amados.

Amêmini, *Que sejiis vós amados.*

Amêntur, *Que sejam elles amados.*

15

Coniunctivi Modi tempus præsens.

Cum amer, *Como eu sou amado, ou* Si A-
Sendo eu amado. mer. Se

Amêris, vel amêre, *Como tu es amado.* eu for 20

Amêtur, *Como elle he amado.* amado.

Pl. Cum amêmur, *Como nós somos amados.* Nili A-

Amêmini, *Como vós sois amados.* mer, Se

Amêntur, *Como elles são amados.* ou não
 for ama 25
 do.

Præteritum imperfectum.

Cum amârer, *Como eu era amado, ou*
Sendo eu amado.

Amarêris, vel amarêre, *Como tu eras amado.* Si ama-
 rer, Se 30

Amarêtur, *Como elle era amado.* eu fora,

Pl. Cum amarêmur, *Como nós eramos amados.* ou fosse

Amarêmini, *Como vós ereis amados.* amado.

Amarêntur, *Como elles erão amados.*

Præ-

Præteritum perfectum.

Cum amâtus, ta, tum
sim, vel fúerim, *Como eu fui amado, ou sendo eu
amado.*

5 Amatus, ta, tum sis,
vel fúeris, *Como tu foste amado.*

Amatus, ta, tum sit,
vel fúerit, *Como elle foi amado.*

Pl. Cum amâti, tæ, ta
simus, vel fuérimus, *Como nós fomos amados.*

10 Amati, tæ, ta fitis,
vel fuéritis, *Como vos fostes amados.*

Amati, tæ, ta sint, vel
fúerint, *Como elles foram amados.*

15 Præteritum plusquàm perfectum.

Cum amâtus, ta, tum es-
sem, vel fuisset, *Como eu ja era: ou Fora amado.*

Amatus, ta, tum esses,
vel fuisses, *Como tu ja eras: ou Foras amado.*

20 Amatus, ta, tum esset,
vel fuisset, *Como elle ja era: ou Fora amado.*

Pl. Cum amâti, tæ, ta esse-
müs, vel fuisset, *Como nos ja eramos: ou Foramos
amados.*

Amati, tæ, ta essetis, vel
fuissetis, *Como vos ja ereis: ou Foreis a-
mados.*

25 Amati, tæ, ta essent,
vel fuissent, *Como elles ja eram: ou Foram
amados.*

Futurum.

30 Cum amâtus, ta, tum
ero, vel fúero, *Como eu for amado.*

Amatus, ta, tum eris,
vel fueris, *Tu fores amado.*

Amatus, ta, tum erit,
vel fuerit, *Elle for amado.*

Pl. Cum amâti, tæ, ta
erimus, vel fuérimus; *Como nós foremos amados.*

Amati, tæ, ta eri-
tis, vel fueritis, *Vós fordes amados.*

Amati, tæ, ta erunt,
vel fuerint; *Elles forem amados.*

5

Conjunctivi propriæ voces Lusitanæ. *Præsens.*

Quamuis amer, *Posto que eu seja amado,*

Amêris, vel amêre, *Tu sejas amado.*

10

Amêtur, *Elle seja amado.*

Pl. Quamuis amêmur, *Posto que nós sejamos amados;*

Amémini, *Vós sejais amados.*

Amentur, *Elles sejam amados.*

15

Præteritum imperfectum.

Quamuis amârer, *Posto que eu fora, ou Fosse amado.*

Amarêris, vel amarêre, *Tu foras, ou Fosses amado.*

Amarêtur, *Elle fora, ou Fosse amado.*

Pl. Quamuis ama-
rêmur, *Posto que nós foramos, ou Fosse-
mos amados.*

20

Amarêmini, *Vós foreis, ou Fosseis amados.*

Amarentur, *Elles foram, ou Fosseam amados.*

Præteritum perfectum.

Quâuis amatus, a, ū sim, vel fúerí, *Posto q̃ eu fui amado.*

25

Amatus, ta, tum sis, vel fueris, *Posto que tu foste amado.*

Amatus, ta, tum sit, vel fuerit, *Posto que elle foi amado.*

Pl. Quamuis amati, tæ, ta simus, *Posto que nós fomos*
vel fuérimus, *amados.*

Amati, amataæ, amata sitis, *Posto q̃ vós fostes*

30

vel fueritis, *amados.*

Amati, tæ, ta sint, vel fuerint, *Posto q̃ elles forã amados;*

Præteritum plusquàm perfectum.

Quâuis amatus, amata, amatum: essem,

C

vel

vel fuiſſem,

Poſto que eu fora amado,

Amatus, ta, tū eſſes, vel fuiſſes, *Poſto que tu foras amado.*

Amatus, ta, tū eſſet, vel fuiſſet, *Poſto que elle fora amado.*

Pl. Quāuis amati, tæ, ta eſſemus, vel fuiſſemus, *Poſto que nōs foramos amados.*

5 Amati, tæ, ta eſſetis, vel
fuiſſetis,

*Poſto que vōs foreis
amados.*

Amati, tæ, ta eſſent, vel
fuiſſent,

*Poſto que elles foram
amados.*

Potentialis Modi tempus præſens.

10 Amer?

*Que ſeja eu amado? Que hey de ſer
amado? Serẽ eu amado?*

Præteritum imperfectum.

Amârer.

Seria eu: Fora, ou Podera ſer amado.

15 *Præteritum perfectum.*

Amatus, amata, tum

ſim, vel fúerim, *Pude eu ſer amado.*

Præteritum pluſquàm perfectum.

20 Amatus, amata, ma-

tum eſſe, vel fuiſſe, *Fora eu, ou Pudera ſer amado.*

Futurum.

Amatus, amata, a-

matú ſim, vel fúerim,

Seria, Serẽ eu, Poderei eu

ſer amado.

25 *Permiſſivi, ſive Conceſſivi Modi tempus
præſens.*

Amer, *Seja amado. Doulhe q̃ ſeja. Mas q̃ ſeja amado.*

30 *Prætetium imperfectum.*

Amârer, *Fora amado: Doulhe que fora, Mas que fora amado*

Præteritum perfectum.

Amatus, amata, tū

ſim, vel fúerim,

Foſſe amado: Doulhe que foſſe amado:

Mas que foſſe amado.

Præte-

Præteritum plusquàm perfectum.

Amatus,ta, tum es- *Fora amado: Doulhe que fora,*
sem, vel fuiſſem, *Mas que fora amado.*

Futurum.

Amatus,ta, tum *Doulhe que venha, ou Chegue a ser*
fúero, *amado.*

Infiniti tempus præſens.

Amari, *Ser amado: ou Que sou, es, he: somos,*
sois, sam amados.

Præteritum imperfectum. *Amare,*
e, in i, A-
Amari, *Ser amado: ou Que era eras, era:* *mari: fic,*
eramos, ereis, eraõ amados. *in cæteris.*

Præteritum perfectum.

Amatû, tam, tû eſſe, vel fuiſſe, *Que fui, foſte, foi amado.*
Pl. Amatos, tas, ta eſſe, *Que fomos, foſtes, foram*
vel fuiſſe, *amados.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Amatum, amatam, amatum *Que era, ou fora, eras, ou*
eſſe, vel fuiſſe, *foras, era, ou fora amado.*
Pl. Amatos, tás, ta eſſe, *Que eramos, ou foram, ereis, ou*
vel fuiſſe, *foreis, eraõ, ou foraõ amados.*

Futurum.

Amatû iri, vel amâ- *Que hey, has, ha de ser amado: ou Que*
dû, am, um eſſe, *serai, serás, será amado.*
Pl. Amatû iri, vel amâ- *Que avemos, aveis, haõ de ser ama-*
dos, das, da eſſe, dos: ou *Que seremos, sereis, serão amados.*
Amandum, am, um *Que ouvera, ouveras, ouvera de*
fuiſſe, *ser amado.*
Pl. Amandos, ás, a *Que ouveramos, ouvereis, ouve-*
fuiſſe, *ram de ser amados.*

Participiũ præteriti temporis.

Amatus, ta, tum.

*Causa amada.*Amatu, addi
ta s. Amatus:
cætera eodem
modo.*Participium Futuri.*

Amandus, amanda,

Causa q̃ ha, ou Ou-

Amans, amâtiſ,

5 amandum,

ver de ser amada,

ris, in dus, da, dũ,

Amâdus: sic in cæt.

SECUNDA

10 CONJUGATIO.

DOCEO *verbum actiuum, conjugationis secundæ, sic conjugabitur.*15 *Indicativi Modi tempus præsens.***D**Oceo,*Eu ensino.*

Doces, docet.

Pl. Docemus, docetis, docent.

Pr. imperf. Docebam, *Eu ensinava.*

Docebas, docebat.

20 Pl. Docebâmus, docebatis, docebant.

Pr. perf. Docui, *Eu ensinei, ou Tenho êsinado.* Docuisti, docuit

Pl. Docuîmus, docuistis, docuêrunt, vel docuere.

Pr. plusq. Docuêram, *Eu ensinára, ou Tinha ensinado.*

Docueras, docuerat.

25 Pl. Docuerâmus, docuerâtiſ, docuerânt.

Fut. imp. Docêbo, *Eu ensinarei.* Docebis, docebit.

Pl. Docébimus, docebitis, docebunt.

Fut. perf. Docúero, *Ja eu entaõ terei ensinado.*

Docueris, docuerit.

30 Pl. Docuérimus, docueritis, docuerint.

Imperativi præsens.

Doce, vel docêto,

*Ensina tu.*Doceat, *Ensine elle.*

Pl. Docêamus, docête, vel docetôte, doceant.

Futurum, sive Modus Mandativus.

Doce-

Docêto tu, vel docebis,	<i>Ensinarás tu.</i>
Docêto ille, vel docêbit,	<i>Ensinará elle.</i>
Pl. Docetôte, vel docébitis,	<i>Ensinareis vòs.</i>
Docento, vel docebunt,	<i>Ensinarám elles.</i>

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam docêrem	<i>Oxalà ensinára eu: ou Ensinasse.</i>
Doceres, doceret.	
Pl. Vtinam docerêmus, doceretis, docerent.	
Pr. perf. Vtiná docúerim,	<i>Queira Deos q̃ tenha eu ensinado.</i>
Docueris, docuerit.	
Pl. Vtinam docuérimus, docueritis, docúerint.	
Pr. plusq. Vtinam docuissẽm,	<i>Prouvera à Deos que ensinára eu: ou Tiuera ensinado.</i>
Docuisses, docuisset,	
Pl. Vtinam docuissẽmus, docuissetis, docuissent.	

Futurum.

Vtinam dóceam,	<i>Prazá à Deos, q̃ ensine eu.</i>	Doceas, doceat.
Pl. Vtinam doceâmus, doceatis, dóceant.		

Coniunctivi præsens.

Cum dóceam,	<i>Como eu ensino: ou Ensinando eu.</i>	Doceo, o,
Doceas, doceat.		in am, Do
Pl. Cum doceâmus, doceatis, dóceant.		ceá: sic
Pr. imperf. Cum docerem,	<i>Como eu ensinava,</i>	Legam.
Doceres, doceret.	<i>ou Ensinando eu.</i>	Au diam
Pl. Cum docêremus, doceretis, docerent.		
Pr. perf. Cum docúerim,	<i>Como eu ensinei: ou Tenho ensinado.</i>	
Docúeris, docuerit.		
Pl. Cum docuérimus, docueritis, docúerint.		
Pr. plusq. Cum docuissẽm,	<i>Como eu ensinára: ou Tinha ensi-</i>	
Docuisses, docuisset.	<i>nado.</i>	

Pl. Cum docuiffemus, docuiffetis, docuiffent.

Fut. Cum docúero, *Como eu ensinar, ou Tiuer ensinado.*
Docueris, docuerit.

Pl. Cum docuérimus, docueritis, docuerint.

5 *Coniunctivi propriae voces Lusitanae.* *Præsens.*

Quamuis dóceam, *Posto que eu ensine.* Doceas, doceat.

Pl. Quamuis, doceâmus, doceâtis, doceant.

10 Pr. imperf. Quamuis docêrem, *Posto que eu ensinára, ou Ensinasse.* Doceres, doceret.

Pl. Quamuis docerêmus, doceretis, docerent.

Pr. perf. Quamuis docúerim, *Posto que eu tenha ensinado.*
Docueris, docuerit.

15 Pl. Quamuis docuerimus, docueritis, docuerint.

Pr. plusq. Quamuis docuiffem, *Posto q̃ eu tinera ensinado.*
Docuiffes, docuiffet.

Pl. Quamuis docuiffemus, docuiffetis, docuiffent.

20 *Potentialis Modi tempus præsens.*

Doceam, *Que ensine eu? Que hey eu de ensinar? Ensinarei eu?*

Pr. imperf. Docêrem, *Ensinaria eu: ou Podera ensinar.*

Pr. perf. Docúerim, *Pude eu ensinar.*

Pr. plusq. Docuiffem, *Ensinara eu, ou Podera ter ensinado.*

25 Fut. Docúerim, *Ensinaria eu: Ensinarei; Poderei eu ensinar*

Permissivi, sive Concessivi præsens.

Dóceam, *Ensine: Doulhe que ensine: Mas q̃ ensine.*

30 Pr. imperf. Docêrem, *Ensinára: Doulhe que ensinára:
Mas que ensinára.*

Pr. perf. Docúerim, *Ensinasse: Doulhe que ensinasse:
Mas que ensinasse.*

Pr. plusq. Docuiffem, *Ensinára: Doulhe que ensinára:
Mas que tivera ensinado.*

Futu-

Fut. Docùero,

Doulhe q' venha, ou Chegue a ensinar.

Infiniti præsens.

Docêre, Ensinar: ou Que ensino, ensinas, ensina: ensinamos, ensináis, ensinam.

Pr. imperf. Docêre, Ensinar: ou Que ensinava, ensinavas, ensinava: ensinavamos, ensinaveis, ensinavaõ.

Pr. perf. Docuiffe, Ter ensinado: ou Que ensinei, ensinaste, ensinou: ensinamos, ensinastes, ensinaram: ou Que tenho, tens, tem ensinado: temos, tendes, tem ensinado.

Pr. plusq. Docuiffe, Ter ensinado: ou Que ensinara, ensinaras, ensinara: ensinaramos, ensinareis, ensinaram: ou Que tinha, tinhas, tinha ensinado: tínhamos, tinheis, tinham ensinado.

Fut. Docturum, am; Que hey, has, ha de ensinar: ou Que ensinaréi, ensinarás, ensinará.

Pl. Docturos, as, Que avemos, aveis, haõ de ensinar: a esse, ou Que ensinaremos, ensinareis, ensinarão

Docturum, am, um Que ouvera, ouveras, ouvera de ensinar.

Pl. Docturos, as, a Que ouveramos, ouveréis, ouverão fuisse, de ensinar.

Gerundia.

Docendi, De ensinar.

Docendo, Em ensinar: De ensinar: Ensinando: & Sendo ensinadõ

Docendum, A ensinar: Pera ensinar: A ser, & Pera ser ensinado.

Supina.

Doctum, A ensinar: Pera ensinar.

Doctu, De ser ensinado: Pera se ensinar.

Participia coniugationis activæ temporis præsentis, & imperfecti.

Docens, docentis,

O que ensina, & ensinava.

Futuri.

Docturus, a, um,

*O que ha, ou Ouvrer de ensinar.***DOCEOR VERBVM PASSIVVM, SIC**
*Conjugabitur.**Indicativi præsens.*Doceor, *Eu sou ensinado.* Docêris, vel docêre; docetur.

Pl. Docêmur, docemini, docentur.

10 Pr. imperf. Docêbar. *Eu era ensinado.* Docebâris, vel docebare; docebatur.

Pl. Docebâmur, docebâmini, docebantur.

Pr. perf. Doctus, a, um sum, vel fui, *Eu fui ensinado.* Es, vel fuisti; est, vel fuit.

15 pl. Docti, tæ, ta sumus, vel fuimus; estis vel fuistis; sunt, fuêrunt, vel fuêre.

pr. plusq. Doctus, ta, tum eram, vel fueram, *Ia eu era, ou Fora ensinado.* Eras, vel fueras; erat, vel fuerat.

20 pl. Docti, tæ, ta erâmus, vel fuerâmus; eratis, vel fueratis; erant, vel fuêrant.

Fut. imperf. Docêbor, *Eu serei ensinado.* Docéberis, vel docebere; docebitur.

pl. Docebimur, docebimini, docebuntur.

Fut. pe. Doctus, a, ū fûero. *Ia êtão eu serei êsinado.* Fueris, &c25 *Imperativi præsens.*Docêre, vel docêtor. *Sê tu ensinado.* Doceatur.

pl. Doceâmur, docémini, vel docéminor, doceantur.

30 *Futurum, sive Modus Mandativus.*Docêtor tu, docéberis, vel docebere. *Seràs tu ensinado.*Docetor ille, vel docébitur. *Serà elle ensinado.*pl. Docéminor, vel docebîmini. *Sereis vòs ensinados.*Docentor, vel docebuntur. *Seràõ elles ensinados.**Opta-*

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam docêrer, *Oxalà fora eu, ou Fosse ensinado.* Docerêris, vel docerêre, doceretur.

pl. Vtinam docerêmur, doceremini, docerentur.

pr. perf. Vtinā doctus, ta, tū sim, vel fúerim, *Queira Deos que fosse eu ensinado.* Sis, vel fueris; sit, vel fuerit. 5

pl. Vtinam docti, tæ, ta simus, vel fuérimus; sitis; vel fueritis; sint, vel fuerint.

pr. plusq. Vtinam doctus, a, ū essem, vel fuisset: *Prouvera à Deos q̃ fora eu ensinado.* Eesses, vel fuiffes; esset, vel fuisset 10

pl. Vtinam docti, tæ, ta essemus, vel fuiffemus; essetis, vel fuissetis; essent, vel fuissent.

Fut. Vtinam dócear: *Praza à Deos que seja eu ensinado.* Doceâris, vel doceâre, doceatur.

pl. Vtinam doceâmur, doceâmini, doceantur. 15

Coniunctivi præsens.

Cum dócear, *Como eu sou ensinado, ou Sendo eu ensinado.* Doceâris, vel doceâre; doceatur.

pl. Cum doceâmur, doceâmini, doceantur.

præt. imperf. Cum docêrer, *Como eu era ensinado, ou Sendo eu ensinado.* Docerêris, vel docerere; doceretur. 20

pl. Cum docerêmur, docerêmini, docerentur.

præt. perf. Cum doctus, cta, ctum sim, vel fúerim. *Como eu fui ensinado, ou Sêdo eu ensinado.* Sis, vel fueris; sit, vel fuerit. 25

pl. Cum docti, ctæ, cta simus, vel fuérimus; sitis, vel fueritis; sint, vel fuerint.

pr. plusq. Cum doctus, cta, ctum essem, vel fuisset. *Como eu já era: ou Fora ensinado, ou Sendo eu ensinado.* Eesses, vel fuiffes; esset, vel fuisset. 30

pl. Cum docti, ctæ, cta essemus, vel fuiffemus; essetis, vel fuissetis; essent, vel fuissent.

Fut. Cum Doctus, ta, tum ero, vel fúero. *Como eu for ensinado.* Eris, vel fueris; erit, vel fuerit.

pl. Cum

Pl. Cum docti, ctæ, cta erimus, vel fúerimus, eritis, vel fueritis, erunt, vel fuerint.

Coniunctivi propriæ voces Lusitanæ.

Præsens.

- 5 Quamuis dòcear. *Posto que eu seja ensinado.* Doceâris, vel doceâre, doceâtur.
 pl. Quamuis doceâmur, doceâmini, doceantur.
 pr. imperf. Quamuis docêrer. *Posto que eu fora, ou Fosse ensinado.* Docerêris, vel docerêre, docerêtur.
- 10 pl. Quamuis doceremur, docerémini, docerentur.
 Præt. perf. Quamuis doctus, cta, tum sim, vel fúerim, *Posto que eu fui ensinado.* Sis, vel fueris, sit, vel fuerit.
 pl. Quamuis docti, ctæ, cta simus, vel fuérimus, sitis, vel fueritis, sint, vel fuerint.
- 15 pr. plusq. Quamuis doctus, cta, ctum essem, vel fuisset, *Posto q̃ eu fora ensinado.* Eesses, vel fuissetes, esset, vel fuisset.
 pl. Quamuis docti, ctæ, cta essemus, vel fuissetemus, *Posto q̃ nós foramos ensinados.* Eessetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent.
- 20

Potentialis Modi tempus præsens.

- Dócear? *Que seja eu ensinado? Que hey eu de ser ensinado? Serei eu ensinado?*
- 25 pr. imperf. Docêrer, *Seria eu, Fora, ou Podêra ser ensinado.*
 pr. perf. Doctus, a, um sim, vel fúerim, *Pude est ser ensinado.*
 pr. plusq. Doctus, a, um essem, vel fuisset, *Fora eu, ou Podêra ser ensinado.*
- Fut. Doctus, a, um sim, vel fúerim. *Seria eu, Serei, Poderei eu ser ensinado.*
- 30

Permissivi, siue Concessivi Modi præsens.

- Dócear. *Seja eu ensinado: Doulhe q̃ seja: Mas que seja ensinado*
 pr. imperf. Docêrer. *Fora eu ensinado: Doulhe que fora: Mas que fora ensinado.*

pr.perf.Doctus,docta,doctum fim,vel fúerim, *Fosse ensinado:Doulhe que fosse:Mas que fosse ensinado.*

pr.plusq.Doctus,docta,etum essem,vel fuisssem, *Fora ensinado:Doulhe que fora:Mas que fora ensinado.*

Fut.Doctus,a,um fúero, *Doulhe que venha,ou Chegue a ser ensinado.*

Infiniti præsens.

Docêri.Ser ensinado:ou *Que sou, es,he: somos,sois,saõ ensinados*
præet.imperf.Docêri; *Ser ensinado:ou Que era,eras,era:eram* 10
mos,ereis,erão ensinados.

pr.perf.Doctum,am,um esse,vel fuisse, *Que fui,foste,foi ensinado.*

pl.Doctos,as,a esse,vel fuisse, *Que fomos,fostes,forão ensinados.*

pr.plusq.Doctum,am,um esse,vel fuisse, *Que era,ou fora* 15
ra;eras,ou foras;era,ou fora ensinado.

pl.Doctos,as,a esse,vel fuisse. *Que eramos,ou foramos; ereis,ou foreis;erãc,ou forão ensinados.*

Fut.Doctum iri,vel docer dum,am,um esse, *Que hey,* 20
has,ha de ser ensinado: cu Que serei, serás, será ensinado.

pl.Doctum iri,vel docêdos,as,a esse, *Que auemos,auéis, hãõ de ser ensinados:ou Que seremos,sereis,serão ensinados.*

Docendum,am,um fuisse. *Que ouvera,ouveras,ouuera de ser ensinado.*

pl.Docendos,as,a fuisse. *Que ouveramos,ouvereis,ouve* 25
rão de ser ensinados.

Participia præteriti.

Doctus,docta,doctum, *Cousa ensinada.*

Futuri.

Docendus,a,um, *Cousa que ha:ou Ouvêr de ser ensinada.*

CONJUGATIO.

5 **LEGO** *Verbum actiuum, conjugationis
tertiæ, sic conjugabitur.*

Indicativi præsens.

- 10 **L** Ego, *Eu leo.* Legis, legit. *Lego, o in e,*
 pl. Légimus, legitis, legunt. *& addita, bā*
 pr. imperf. Legēbam. *Eu lia.* Legebas, legebat. *Legebā: sic*
 pl. Legebāmus, legebatis, legebant. *Audiebam,*
 Præt. perf. Legi, *eu lij: ou Tenho lido.* Legisti, legit,
 15 Légimus, legistis, legērunt, vel legēre.
 præt. plusq. Légeram. *Eu lera: ou Tinha lido.*
 Légeras, legerat. *Lego, o, in*
 pl. Légerāmus, legeratis, légerant. *am legam:*
 Fut. imperf. Legam. *Eu lerei.* Leges, leget. *sic Audiam.*
 20 pl. Legemus, legetis, legent.
 Fut. perf. Légero. *Ià eu então terei lido.* Legeris, legerit.
 pl. Legérimus, legeritis, légerint.

Imperativi præsens.

- 25 **Lege**, vel légito, *Lè tu.* Legat. *Legis, is, in*
 pl. Legāmus, legite, vel legitôte, legant. *e, Lege.*

Futurum, sive Modus Mandatiuus.

- Légito tu, vel leges. *Leràs tu.*
 30 Légito ille, vel leget. *Lerà elle.*
 pl. Legitôte, vel legétis. *Lereis vós.*
 Legunto, vel legent. *Lerão elles.*

Optativi præsens, & imperfectum.

- Vtinam légèrem. *Oxalà lera eu, ou Lesse.* Legeres, legeret.
 pl. Vti-

pl. Vtinam legerêmus, legeretis, légerent.
 pr. perf. Vtinam légerim, *Queira Deos q̃ tenha eu lido.* Le-
 geris, legerit.

pl. Vtinam legerimus, legeritis, legerint.
 pr. plusq. Vtinam legissem, *Prouvera à Deos que léra eu; ou*
Tivera lido. Legisses, legisset. 5

pl. Vtinam legissemus, legissetis, legissent.
 Fut. Vtinam legam, *Praxa à Deos que lea eu.* Legas, legat.
 pl. Vtinam legâmus, legatis, legant.

Coniunctivi præsens.

10

Cum legam, *Como eu leo; ou Lendo eu.* Legas, legat.

pl. Cum legâmus, legatis, legant.

Pr. imperf. Cum légerem, *Como eu lia; ou Lendo eu.* Lege-
 res, legeret. 15

pl. Cum legerêmus, legerêtis, legerent.

pr. perf. Cú légerim, *Como eu li; ou Tenho lido.* Légeris, lege-
 rit.

pl. Cum legérimus, legeritis, légerint.

pr. plusq. Cum legissem, *Como eu léra; ou Tinha lido.*
 Legisses, legisset. 20

pl. Cum legissemus, legissetis, legissent.

Fut. Cú légero, *Como eu ler: ou Tiver lido.* Legeris, legerit

pl. Cum legérimus, legeritis, legerint.

Coniunctivi propriæ voces Lusitana.

25

Præsens.

Quamuis legam, *Posto que eu lea.* Legas, legat.

pl. Quamuis legâmus, legatis, legant.

pr. imperf. Quamuis légerem, *Posto que eu lera; ou Lesse.* 30
 Legeres, legeret.

pl. Quamuis legerêmus, legeretis, legerent.

pr. perf. Quamuis légerim, *Posto que eu tenha lido.*

Legeris, legerit,

pl. Quam-

pl. Quamuis legerimus, legeritis, legerint.

pr. plusq. Quamuis legissem. *Posto que eu tiuera lido.*

Legisses, legisset.

pl. Quamuis legissemus, legissetis, legissent.

Potentialis Modi tempus praesens.

5 Legam? *Que lea eu? Que hey de ler? Lerei eu?*

Pr. imperf. Légerem, *Leria eu: Lera: ou Podéra ler.*

pr. perf. Légerim, *Pude eu ler.*

pr. plusq. Legissem, *Lera eu: ou Podera ter lido.*

10 Fut. Légerim, *Leria eu: Lerei: ou Poderei eu ler.*

Permissivi, sive Concessivi praesens.

Legam, *Lea: Doulhe que lea: Mas que lea.*

pr. imperf. Légerem, *Lera: Doulhe que lera: Mas que lera.*

pr. perf. Légerim, *Lesse: Doulhe que lesse: Mas que lesse.*

15 pr. plusq. Legissem, *Lera: Doulhe q lera: Mas q tivera lido.*

Fut. Légero, *Doulhe que venha, ou Chegue a ler.*

Infiniti Modi tempus praesens.

Légere, *Ler: ou Que leo: les, lee: lemos, ledes, lem:*

10 pr. imperf. Légere, *Ler: ou Que lia, lias, lia: liamos, lieis, lião.*

pr. perf. Legisse, *Ter lido: ou que li, leste, leo: lemos, lestes, le-*

rão: ou Que tenho, tens, tem lido: temos, tendes, têm lido.

præt. plusq. Legisse, *Ter lido, ou Que lera, leras, lera: le-*

ramos, lereis, lerão: ou que tinha, tinhas, tinha: tinha-

mos, tinheis, tinham lido.

25 Fut. Lecturum, am, um esse, *Que hey, has, ha de ler: ou Que*

lerei, lerás, lerá.

Pl. Lecturos, lecturas, lectura esse, *Que avemos, aveis, hão*

de ler: ou Que leremos, lereis, lerão.

30 Lecturum, am, um fuisse, *Que ouvera, ouveras, ouvera de ler.*

Pl. Lecturos, as, a fuisse, *Que ouveramos, ouveréis, ouve-*

rão de ler.

Gerundia.

Legédi, *De ler.* Legédo, *Em ler.* De ler, *Lendo, & Sêdo lido.*

Legendú, *A ler.* Pera ler, *A ser, e Pera ser lido.*

Supina.

Lectum;

A ler: Pera ler.

Lectu.

De ser lido: Pera se ler.

*Participia coniugationis activæ, præsentis,
& imperfecti.*

Legens, legentis,

O que lee, & lia.

Fut. Lecturus, a, um,

O que ha, ou ouver de ler.

**LEGOR, Uerbum passivum, sic
conjugabitur.**

Indicativi præsens.

Legor. *Eu sou lido, Légeris, vel legere, legitur.*

pl. Legimur, legimini, leguntur.

præter. imperf. Legēbar. *Eu era lido. Legebâris, vel lege-*
bâre, legebatur.

pl. Legebamur, legebâmini, legebantur.

pr. perf. Lectus, a, um sum, vel fui, *Eu fui lido. Es, vel fui-*
*sti, est, vel fuit.*pl. Lecti, æ, a sumus, vel fûimus; estis, vel fuistis; sunt,
*fuêrunt, vel fuêre.*pr. plusq. Lectus, a, um eram, vel fûeram, *Iã eu era, ou fora*
*lido. Eras, vel fueras; erat, vel fuerat,*pl. Lecti, æ, a erâmus, vel fuerâmûs; eratis, vel fueratis;
*erant, vel fuerant.*Fut. imperf. Legar. *Eu serei lido. Legêris,*
*vel legêre; legetur.*Legam, m, in
r, Legar: sic

pl. Legemur, legêmini, legentur.

Audiar.

Fut. perf. Lectus, cta, ctum fuero; *Iã eu então serei lido,*
Fueris, fuerit, &c.

Imperativi præsens.

Légere, vel légitor. *See tu lido. Legátur.*

pl. Legamur, legimini, vel legiminor, legantur.

Futu-

Futurum, sive Modus Mandativus.

Légitor tu, legêris, vel legêre,

Seràs tu lido.

Légitor ille, vel legétur,

Serà elle lido.

pl. Legiminor, vel legemini.

Sereis vds lidos.

Leguntor, vel legentur.

*Serão elles lidos.**Optativi tempus præsens, & imperfectum.*Vtinam légerer, *Oxalà fora eu: ou Fosse lido.* Legereris, vel legerêre; legerêtur.

10 pl. Vtinam legeremur, legeremini, legerentur.

pr. perf. Vtinam lectus, a, um sim, vel fuerim, *Queira Deos que fosse eu lido.* Sis, vel fueris; sit, vel fuerit.

pl. Vtinam lecti, ctæ, a simus, vel fuerimus; sitis, vel fueritis; sint, vel fuerint.

15 pr. plusq. Vtinam lectus, a, um essem, vel fuisssem, *Prouvera à Deos q̃ fora eu lido.* Esses, vel fuisses; esset, vel fuisset.

pl. Vtinam lecti, æ, a essemus, vel fuisssemus; essetis, vel fuissetis; essent, vel fuissent.

20 Fut. Vtinam legar, *Praza à Deos que seja eu lido.* Legâris, vel legâre; legatur.

pl. Vtinam legâmur, legâmini, legantur.

*Conjunctivi tempus præsens.*25 Cum legar, *Como eu sou lido: ou Sendo eu lido.* legâris vel legâre, legâtur.

pl. Cum legâmur, legâmini, legantur.

pr. imperf. Cum légerer, *Como eu era lido: ou Sendo eu lido.* legerêris vel legerêre, legerêtur.

pl. Cum legerêmur, legerêmini, legerentur.

30 pr. perf. Cum lectus, ctæ, ctum sim, vel fúerim, *Como eu fui lido: ou Sendo eu lido.* Sis vel fúeris, sit, vel fúerit.

pl. Cum lecti, ctæ, a simus vel fúerimus, sitis vel fúeritis, sint vel fúerint.

pr. plusq. Cum lectus, a, um essem vel fuisssem,

Como

CONIUGATIONE

49

Como eu ja era. ou Fera lido; ou Sendo eu lido. **Es**,
vel fuisses, esset, vel fuisset.

pl. Cum lecti, ctæ, ctæ essemus, vel fuissemus, essetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent.

Fut. Cum lectus, ctæ, ctum ero, vel fûero, *Como eu for lido.* **Eris**, vel fûeris, erit, vel fuerit.

pl. Cum lecti, ctæ, ctæ erimus, vel fuerimus; eritis, vel fuéritis, erunt, vel fuérunt.

Coniunctiui propria voces Lusitanæ,

Præsens

10

Quamvis legar, *Posto que eu seja lido.* **Legâris**,
vel legâre, legâtur.

pl. Quamvis legâmur, legâmini, legantur.

pr. imperf. Quamvis légerer, *Posto que eu fora: ou fosse lido.* **15**
Lege rêris, vel legerêre, legerêtur.

pl. Quamvis legerêmur, legerêmini, legerentur.

pr. perf. Quamvis lectus, ctæ, ctum sim, vel fûerim, *Posto*
que eu fui lido. **Sis**, vel fûeris, sit, vel fuérir.

pl. Quamvis lecti, ctæ, ctæ simus, vel fuérimus, *Posto q* **20**
nos fomos lidos. **Sitis**, vel fuêritis, sint, vel fuérint.

pr. plusq. Quamvis lectus, ctæ, ctum essem, vel fuissem,
Posto q eu fora lido. **Es**ses, vel fuisses, esset, vel fuisset.

pl. Quamvis lecti, ctæ, ctæ essemus, vel fuissemus,
Posto q nos foramos lidos. **Es**setis, vel fuissetis, essent, **25**
vel fuissent.

Potentialis tempus præsens.

legar? *Que seja eu lido? Que eu de ser lido? Serei eu lido?* **30**
æt. imperf. **Legerer**, *Seria eu, ou Fora, ou Podera ser lido.*

æt. perfectum. **Lectus**, lecta, tû sim, vel fuerim, *Pnde eu ser lido.*

plusq. perf. **Lectus**, a, um essem, vel fuissem, *Fora eu, ou Podera ser lido.*

D

Fut.

Fut. Lectus, a, um sim, vel fuerim,
 derai ser lido.

Seria, ex, Serai, Pa-

Permissivi, siue Concessivi tempus praesens.

Legar, Seja lido: Doulhe q seja, Mas q seja lido.

pr. imperf. Legerer, Fora lido: Doulhe q fora, Mas q fora lido.

pr. perf. Lectus, cta, ctum sim, vel fuerim, Fosse lido:
 Doulhe que fosse, Mas que fosse lido.

pr. plusq. Lectus, cta, ctum essem, vel fuisset, Fora li-
 do: Doulhe que fora, Mas que fora lido.

10 Fut. Lectus, cta, ctum fuero, Doulhe que venha, ou Chegu-
 a ser lido.

Infiniti tempus praesens.

15 Legi Ser lido: ou que sou, es, he, so- Legere, ere,
 mos, sois, sam lidos. in i legi.

pr. imperf. Legi, Ser lido: ou que era, eras, era, eramos,
 ereis, eram lidos.

pr. perf. Lectum, am, um esse, vel fuisset, que fui, foste,
 foi lido.

20 pl. Lectos, as, a esse, vel fuisset, que fomos, fostes, fo-
 rão lidos.

pr. plusq. Lectum, am, um esse, vel fuisset, que era, ou
 fora, eras, ou foras, era, ou fora lido.

25 pl. Lectos, as, a esse, vel fuisset, que eramos, ou foramos,
 ereis, ou foreis; eram, ou foram lidos.

Fut. Lectum iri, vel legendum, am, um esse, que ey,
 has, ha de ser lido; ou que serey, seràs, serà lido.

pl. Lectum iri, vel legendos, as, a esse, que auemos,
 auéis, hão de ser lidos; ou que seremos, sereis, serão lidos.

30 Legendum, am, um fuisset, que onueram, onuerat, onue-
 ra de ser lido.

pl. Legendos, das, da fuisset, que onueramos, onuerem,
 onuerão de ser lidos.

Participia.

Præteriti, Lectus, lecta, lectum,

Consa lida.

Futuri, Legendus, da, dum,

Consa q̄ ha, on onner

de ser lida.

QUARTA

CONJUGATIO

AUDIO. Verbum activum, conjugationis 10
quartæ, sic conjugabitur.

Indicativi præsens.

A Vdio. *Eu ouço.* audis, audit.

pl. Audîmus, auditis, audiunt.

pr. imperf. Audiebam, *Eu ouvia.* audiebas, audiebat.

pl. Audiebâmus, audiebâtis, audiebant.

pr. perf. Audiui. *Eu ouvi, on Tenho ouvido.*

audivisti, audivit.

pl. Audivimus, audivistis, audiverunt, vel audiuerunt.

pr. plusq. Audiveram, *Eu ouvia, on Tinha ouvido.*

audiveras, audiverat.

pl. Audiverâmus, audiverâtis, audiverant.

Fut. Audiam, *Eu ouvirá.* audies, audiet.

pl. Audiêmus, audietis, audient.

Fut. perf. Audivero. *Eu en então terei ouvido.* Audive-
ris, audiverit.

pl. Audiverimus, audiveritis, audiverint.

Imperativi præsens.

Audî, vel audito, *Ouve tu.* Audiat, *Ouça elle.*

pl. Audiâmus, audîte, vel auditôte, audiant.

Futurum, sive Modus Mandativus.

Audito tu, vel audies,

Ouvirá tu.

pl. Au

Audito ille, vel Audiet,	Ouvira elle,
pl. Auditôte, vel Audiétis,	Ouvireis vds,
Audiunto, vel audient,	Ouviram elles,

Optativi præsens, & imperfectum.

- 5 Vtinam audirem, Oxala ouvira eu, ou Ouvisse.
 audires, audiret.
 pl. Vtinam audirémus, audirétis, audirent.
 præf. perf. Vtinam audiverim, Queira Deos q̃ tenha ouv-
 10 vido. audiveris, audiverit.
 pl. Vtinam audivérimus, audivéritis, audiverint.
 præf. plusq. Vtinam audivissem, Prouvera à Deos q̃
 ouvira eu. audivisses, audivisset.
 pl. Vtinam audivissemus, audivissetis, audiuiſſent.
 15 Fut. Vtinam audiam, Praxa à Deos q̃ ouça eu.
 audias, audiat.
 pl. Vtinam audiâmus, audiât is, audiant.

Conjunctivi præsens.

- 20 Cum audiam, Como eu ouço, ou Ouvindo eu.
 Audias, audiat,
 pl. Cum audiâmus, audiâtis, audiant.
 pr. imp. Cum audirem, Como eu ouvira, ou ouvindo eu,
 audires, audiret.
 25 pl. Cum audiremus, audirétis, audirent.
 pr. perf. Cû audiverim, Como eu ouvi, ou Tenho ouvido.
 audiveris, audiverit.
 pl. Cum audivérimus, audiueritis, audiverint.
 pr. plusq. Cû audivissem, Como eu ouvira, ou Tinha ouvido.
 30 audivisses, audivisset.
 pl. Cû audivissemus, audivissetis, audivissent.
 Fut. Cum audivero, Como eu ouvir, ou Tiver ouvido.
 audiveris, audiverit.
 plur. Cum audiverimus, audiveritis, audiverint.

*Coniunctivi propriae voces Lusitanae,
Præsens.*

Quamvis audiam,
audias, audiat.

Posto que eu ouça.

pl. Quamvis audiâmus, audiâtis, audiant.

Imp. Quamvis audîrem,
vîsse. audîres, audîret.

Posto que eu ouvira, ou Ou-

pl. Quamvis audirémus, audirétis, audirent.

perf. Quamvis audiverim,
audiveris, audiverit.

Posto q̃ eu tenha ouvido.

pl. Audiverimus, audiveritis, audiverint.

plusq. Quâvis audivissem,
audivisses, audivisset.

Posto q̃ eu tivera ouvido.

pl. Quamvis audivissemus, audivissetis, audivissent.

Potentialis tempus præsens,

Audiam? que ouça eu? que ey eu de ouvir? Ou-
vires eu?

Imperf. Audirem, Ouviria eu, Ouvira, ou Podera ouvir.

Perfectû, Audiverim, Pude eu ouvir.

p. plusq. perf. Audivissem, Ouviria eu, ou podera ter ouvido.

Futurum, Audiverim, Ouviria eu; Ouvirê, Poderey ouvir.

Permissivi, sive Concessivi præsens,

Audiam,
pr. imperf. Audirem.

Ouçã, Doulhe q̃ ouça, Mas q̃ ouça.

que ouvira.

Ouvira, Doulhe q̃ ouvira, Mas

præt. perf. Audiverim,
que ouvisse.

Ouvisse, Doulhe que ouvisse, Mas

p. plusq. Audivissem,
que tivera ouvido.

Ouvira, Doulhe que ouvira, Mas

Futurum, Audivero,
ouvir.

Doulhe que venha, ou chogue à

Infiniti præsens.

Audire, Ouvir, ou que ouço, ouves, ouve; ouvi-
mos, ouvís, ouvem.

5 p. imperf. Audire, Ouvir, ou que ouvis, ouviam, ouviam;
ouviamos, ouvíeis, ouviam.

p. perf. Audivisse, Ter ouvido; ou que ouvi, ouviste, ou-
vio; ouvimos, ouvistes, ouvirão; ou que tenho, tens, tem
ouvido; temos, tendes, tem ouvido.

10 pr. plusq. Audivisse, Ter ouvido; ou que ouvira, ouviras,
ouvira; ouvíramos, ouvireis, ouviram; ou que tinha, ti-
nhas, tinha ouvido; tínhamos, tinheis, tinham ouvido.

Fut. Auditurum, am, um esse. que ey, has, ha de ou-
vir; ou que ouvirei, ouvirá, ouvirá.

15 pl. Audituros, as, a esse, que avemos, aveis,
hão de ouvir; ou que ouviremos, ouvireis, ouvirão.

Auditurum, am, um fuisse, que ouvera, ouveras,
ouvera de ouvir.

20 pl. Audituros, as, a fuisse, que ouveramos, ouve-
reis, ouverão de ouvir.

Gerundia.

Audiendi, De ouvir.

Audiendo, Em ouvir; De ouvir; Ouvinda; & Senda ouvido.

25 Audiendum, A ouvir; Pera ouvir; A ser, & Pera ser ouvido.

Supina.

Auditum, A ouvir; Pera ouvir.

30 Auditu, De ser ouvido; Pera se ouvir.

*Participia conjugationis activæ præsentis
temporis.*

Audiens, Audientis, O que ouve. & Ouvia.

audire Futuri,

Auditurus, a, um, O que ha de ouvir de ouvir.

AVDIOR, *Verbū passivum, sic cōjugabitur.*

Indicativi Modi tempus præsens.

Audior, *Eu sou ouvido.* audiris, vel

audire, auditor.

pl. Audimur, audimini, audiuntur.

pr. imperf. Audiebar, *Eu era ouvido.* audiebātis,

vel audiebāre, audiebātur.

pl. Audiebāmur, audiebāmini, audiebantur.

pr. perf. Auditus, a, um sum, vel fui, *Eu fui ouvido,*

es, vel fuisti, est, vel fuit.

pl. Auditi, æ, a sumus, vel fuimus, estis vel fuistis,

sunt, fuerunt, vel fuere.

pr. plusq. Audius, a, tum eram, vel fueram, *Eu era, ou*

Fora ouvido. eras, vel fueras, erat, vel fuerat.

pl. Auditi, tæ, tæ erāmus, vel fuerāmus, erātis, vel

fuerātis, erant, vel fuerant.

Fut. Audiar, *Eu serei ouvido.* audieris, vel

audiere, audietur.

pl. Audiemur, audiemini, audientur.

Fut. perf. Auditus fuero, *Eu estão serei ouvido.* Fue-

ris, fuerit, &c.

Imperativi præsens.

Audire, vel Auditor, *Sê tu ouvido.* audiatur.

pl. Audiamur, audimini vel audimur, audiantur.

Futurum, sive Modus Mandativus.

Auditor tū, Audieris, vel Audiere, *Serás tu ouvido.*

Auditor ille, vel Audietur, *Será elle ouvido.*

pl. Audimur, vel Audiemini, *Sereis vós ouvidos.*

Audiantur, vel Audientur, *Serão ellos ouvidos.*

Opta-

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam audirer, *Oxala fora ençou Fosse ouvido.*
audireris, vel audirere, audiretur.

pl. Vtinam audiremur, audiremini, audirentur.

pr. perf. Vtinam auditus, a, um sim, vel fuërim, *Queri-
ra Deos q̃ fosse ençouido.* Sis, vel fuëris, sit, vel fuërit.

pl. Vtinam auditi, tæ, ta simus, vel fuërimus, sitis,
vel fuëritis, sint, vel fuërint.

20 p. plusq. Vtinam auditus, ta, tum essem, vel fuisset,
Prouvera à Deos q̃ fora ençouido. Eesses, vel fuissetes,
esset, vel fuisset.

pl. Vtinam auditi, tæ, ta essemus, vel fuissetus, ef-
setis, vel fuissetis, essent, vel fuissent.

25 Fut. Vtinam audiat, *Preza à Deos que seja ençouido.*
Audiâris, vel audiâre, audiatur.

Pl. Vtinam audiamur, audiâmini, audiantur.

Coniunctivi præsens.

20 Cum audiar, *Como eu sou ouvido: ou Sendo en-
ouido.* Audiâris, vel audiâre, audiatur.

pl. Cum audiâmur, audiâmini, audiantur.

pr. imperf. Cum audirer, *Como eu era ouvido: ou Sendo en-
ouido.* Audireris, vel audirere, audiretur.

25 pl. Cum audiremur, audiremini, audirentur.

pr. perf. Cum auditus, a, um sim, vel fuërim, *Como
fui ouvido: ou Sendo eu ouvido.* Sis, vel fuëris, sit,
vel fuërit.

pl. Cum auditi, tæ, a simus, vel fuërimus, sitis, vel
fuëritis, sint, vel fuërint.

30 pr. plusq. Cum auditus, a, tum essem, vel fuisset,
Como eu ja era, ou Fora ouvido: ou Sendo eu ouvido.
Eesses, vel fuissetes, esset, vel fuisset.

pl. Cum auditi, tæ, a essemus, vel fuissetus, essetis,
vel

vel fuissetis, essent, vel fuissent.

Fut. Cum auditus, ta, tum ero, vel fuero, *Como eu for*
ouido. Eris, vel fueris, erit, vel fuerit.

pl. Cum auditi, tæ, ta erimus, vel fuerimus, eritis, vel
fueritis, erunt, vel fuerint.

Coniunctivi propriae voces Lusitanae,

Præsens.

Quamvis audiar, *Posto que eu seja ouvido.*

Audiaris, vel audiare, audiatur.

pl. Quamvis audiamur, audiamini, audiantur.

p. imperf. Quamvis audirer, *Posto que eu fora, ou Fosse*
ouvido. Audireris, vel audirere, audiretur.

pl. Quamvis audirémur, audirémini, audirentur.

pr. perf. Quamvis auditus, ta, tum sim, vel fuerim,
Posto q eu fui ouvido. Sis, vel fueris, sit, vel fuerit.

pl. Quamvis auditi, æ, a simus, vel fuerimus, sitis, vel fue-
ritis, sint, vel fuerint.

pr. plusq. Quamvis auditus, ta, tum essem, vel fuissetem,
Posto que eu fora ouvido. Eesses, vel fuissetes, esset,
vel fuisset.

pl. Quamvis auditi, tæ, ta essemus, vel fuissetemus,
essetis, vel fuissetetis, essent, vel fuissent.

Potentialis Modi tempus præsens,

Audiar? *que seja en ouvido? que cy eu de ser ouvi-*
do? Serai eu ouvido?

pr. imperf. Audirer, *Seria eu, Fara, ou podera ser ouvido.*

pr. perf. Auditus, ta, tum sim, vel fuerim, *Pude eu ser*
ouvido.

pr. plusq. Auditus, ta um essem, vel fuissetem, *Fora eu,*
ou podera ser ouvido.

Fut.

Fut.

Auditus, a, um fim vel fúerim,

Seria eu, Se

rei, Poderes ser ouvido.

Permissiui, siue Concessivi præsens.

5

Audiar, Seja ouvido; Doulhe que seja, Mas que
seja ouvido.p. Imperf. Audîr, Fora ouvido; Doulhe que fora, Mas que
fora ouvido.

10

pr. perf. Auditus, ta, tum fim vel fúerim, Fosse ouvido;
Doulhe que fosse, Mas que fosse ouvido.pl. plusq. Auditus, audita, auditum essem vel fuisset,
Fora eu ouvido; Doulhe q̃ fora, Mas que fora: ouvido.Fut. Auditus, ta, tum fúero, Doulhe que venha,
ou Chegue à ser ouvido.

15

*Infiniti præsens.*Audiri, Ser ouvido; ou q̃ sou, es, he; fomos, sois,
sam ouvidos.

20

præt. imp. Audiri, Ser ouvido; ou que era, eras, era; eramos,
ereis, eram ouvidos.præt. perf. Auditum, am, um esse vel fuisse, que fui, fos-
te, foi ouvido.

25

pl. Auditos, tas, a esse vel fuisse, que fomos, fos-
stes, foram ouvidos.pr. plusq. Auditum, am, um esse vel fuisse, que era, ou fo-
ra, eras, ou foras, era, ou fora ouvido.pl. Auditos, as, a esse vel fuisse, que eramos, ou
foramos, ereis, ou foreis, eram ou foram ouvidos.

30

Fut. Auditum iri, vel audiendum, am, um esse,
que ry, has, ha de ser ouvido; ou q̃ serei, serás, será ouvido.pl. Auditum iri, vel Audiendos, as, a esse, que
avemos, aveis, hão de ser ouvidos; ou que seremos, sereis,
serão ouvidos.

Audien-

CONIUGATIONE.

59

Audiendum, am, um fuisse, *que ouvera, ouveras, ouvera de ser ouvido.*

pl. Audiendos, as, a fuisse, *que ouveramos, ouverais, ouverão de ser ouvidos.*

Participia.

5

Præteriti. Auditus, ta, tum, *Consa ouvida.*

Futuri, Audiendus, a, um, *Consa q ha, ou Ouve de ser ouvida.*

Conjugatio verbi Deponentis.

10

Indicativi præsens.

Vtor, *Eu uso.* Vteris, vel utere, utitur.

pl. Vtimur, utimini, utuntur.

pr. imperf. Vtebar, *Eu usava.* Vtebâris, vel utebâre, utebatur.

15

pl. Vtebâmur, utebâmini, utebantur.

pr. perf. Vfus, usa, usum sum, vel fui, *Eu usei: ou Tenho usado.* Es, vel fuisti, est, vel fuit.

pl. Vfi, æ, a sumus, vel fûimus, estis, vel fuistis, sunt, fuérunt, vel fuère.

20

pr. plusq. Vfus, usa, usum eram, vel fúeram, *Eu usava: ou Tinha usado.* Eras, vel fúeras, erat, vel fúerat.

pl. Vfi, æ, a erâmus, vel fuerâmus, erâtis, vel fuerâtis, erant, vel fúerant.

Fut. Vtar, *Eu usarei.* Vtêris, vel utêris, utetur.

25

pl. Vtémur, utêmini, utentur.

Fut. perf. Vfus, usa, usum fuero, *La eu então terei usado.* Fueris, fuerit, &c.

Imperativi præsens.

30

Vtere, vel útitor, *Vsa Tu.* Vtatur.

pl. Vtamur, utîmini, vel utîminor, utantur.

Modus Mandativus.

Vtitor tu, utêris, vel utère, *Vsarás tu.* Vtitor ille, vel utetur.

pl. Vti-

pl. Vt minor, vel utemini, utuntor, vel utentur.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam uterer, *Oxala usara eu: ou V sasse.*

Vtereris, vel uterere, uteretur.

pl. Vtinam uteremur, uteremini, uterentur.

pr. perf. Vtinam usus, a, um sim, vel fuerim, *Queira*

Deos que tenha eu usado: ou Oxala usasse eu. Sis, vel fueris, sit, vel fuerit.

pl. Vtinam usi, usæ, usa simus, vel fuerimus. sitis, vel fueritis, sint, vel fuerint.

p. plusq. Vtinam usus, a, um essem vel fuisset, *Prouvera à Deos que usara eu, ou Tivera usado.* Esset, vel fuisset, esset, vel fuisset.

pl. Vtinam usi, usæ, usa essemus, vel fuisset, essetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent.

Fut. Vtinam utar, *Praxa à Deos que use eu.*

utaris, vel utare, utatur.

pl. Vtinam utamur, utamini, utantur.

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cum utar, *Como eu uso: ou V sando eu.* Utaris, vel utare, utatur.

pl. Cum utamur, utamini, utantur.

Imperf. Cum uterer, *Como eu usava: ou V sando eu.*

Vtereris, vel uterere, &c.

pr. perf. Cum usus, a, um sim, vel fuerim, *Como eu usel: ou Tenho usado: V sando eu, ou Tendo usado.*

Sis, vel fueris, &c.

præt. plusq. Cum usus, a, um essem, vel fuisset, *Como eu usara: ou Tinha usado: V sando eu, ou Tendo usado.*

Esset, vel fuisset, &c.

Fut. Cum usus, a, um ero, vel fuero, *Como eu usar, ou Tiver usando.* Eris, vel fueris, &c.

Con-

*Coniunctivi propriae voces Lusitanae,**Præsens.*Quâvis utar, *Posto q̃ eu vſe.* Vtaris, vel utare, &c. 5Imperf. Quâvis uterer, *Posto que eu vſara: ou vſaſſe.*

Vtereris, vel uterere, &c.

perf. Quamvis ufus, a, um ſim, vel fúerim, *Posto que eu tenha vſado.* Vſus, a, um ſis vel fúeris, &c.plusq. Quamvis ufus, a, um eſſem, vel fuiſſem, *Posto que eu tivera vſado.* Vſus, a, um eſſes, vel fuiſſes, &c. 10*Infiniti præſens.*Vti, *vſar; ou que uſo, uſas, &c.*præ.t. imp. Vti, *vſar; ou que uſava, uſavas, &c.* 15pr. perf. Vſum, uſam, um eſſe, vel fuiſſe, *Ter uſado; ou que uſei, uſaſte, uſou.*pl. Vſos, as, a eſſe, vel fuiſſe, *Ter uſado; ou que uſamos, uſaſtes, uſaram.*pr. plusq. Vſum, am, um eſſe, vel fuiſſe, *Ter uſado; ou que uſara, uſaras, uſara.* 20plur. Vſos, uſas, ſa eſſe, vel fuiſſe, *Ter uſado; ou que uſaramos, uſareis, uſaram.**Futurum activum.*

25

Vſuram, am, um eſſe, *que hoy, has, ha de uſar; ou que uſareis, uſarás, uſará.*pl. Vſuros, as, a eſſe, *que avômos, aveis, hão de uſar; ou que uſaremos, uſareis, uſaram.*Vſurum, am, um fuiſſe, *que ou vera, ou verás, ou vera de uſar.* 30pl. Vſuros, as, a fuiſſe, *que ou veramos, ou vereis, ou verão de uſar.*

Fi-

Futurum passivum.

- Vtendum, am, um esse, *Que hey, has, ha de ser usado;*
ou que ferei, serás, será usado.
 5 pl. Vtendos, as, a esse, *Que avemos, arveis, hão de ser*
usados: ou que seremos, sereis, serão usados.
 Vtendum, am, um fuisse, *Que ouvera, ouveras, ouvera*
de ser usado.
 pl. Vtendos, as, a fuisse, *Que ouveramos, ouverem, ou-*
 10 *verão de ser usados.*

Gerundia.

- Vtendi, *De usar.*
 15 Vtendo, *Em usar; De usar; Usando; & Sendo usado;*
 Vtendum, *A usar: pera usar; A ser, & pera ser usado.*

Supina.

- Vsum, *A usar: pera usar.*
 20 Vsu, *De ser usado; pera se usar.*

Participia præsentis, & imperfecti.

Vrens, Vtents, *O que usa, & usava.*

Futuri activi.

Vfurus, a, um, *O q ha, ou ouver de usar, pera usar.*

Præteriti.

30 Vfusus, a, um, *Consa que usou.*

Futuri passivi.

Vtendus, a, um, *Consa que ha, ou Ouver de ser usada.*

Conjugatio verbi Communis.

Indicativi præsens.

Dimetior, *Eu traço.* Dimetiris, vel
dimetire, dimetitur.

pl. Dimetimur, dimetimini, dimetiuntur.

pr. imp. Dimetiebar, *Eu traçava.* Dimetiebaris, vel
dimetiebare, dimetiebatur.

pl. Dimetiebamur, dimetiebamini, dimetiebâtur. 10.

pr. perf. Dimensus, sa, um sum, vel fui, *Eu tracei: & Fui traçado.* Es, vel fuisti, est, vel tuit.

pl. Dimensi, sæ, a fumus, vel fûimus, estis, vel fuistis, sunt, fuerunt, uel fuere.

p. plusq. Dimensus, a, um eram, vel fûeram, *Eu traçava; & Fora traçado.* Eras, vel fûeras, erat, vel fûerat. 15.

pl. Dimensi, sæ, sa erâmus, vel fuerâmus, erâtis, vel fuerâtis, erant, vel fûerant.

Fut. Dimetiar, *Eu traçarei.* Dimetieris, vel
dimetiere, dimetietur. 20.

pl. Dimetiemur, dimetiemini, dimetientur.

Fut. perf. Dimensus, sa, sum fuero, *Ja eu então terei traçado: ou ja então serei traçado.* Fueris, fuerit, &c. 25.

Imperativi præsens.

Dimetire, vel dimetitor, *Traça tu.* Dimetiatur. 25.

pl. Dimetiamur, dimetiamini, vel dimetiaminor, dimetiantur.

Modus Mandativus.

Dimetitor tu, dimetieris, vel dimetiere. *Traçarás tu.* 30.

Dimetitor ille, vel dimetietur.

pl. Dimetiminor, vel dimetiemini, dimetiuntor, vel dimetientur.

Opta-

Optativi præsens, & imperfectum.

- Vtinam dimetîter, *Oxalà traçara eu; ou Traçasse.* Dimetireris, vel dimetirere, dimetiretur.
- 5 pl. Vtinā dimetiremur, dimetiremini, dimetirêtur.
- pr.perf. Vtinam dimensus, a, um sim, vel fuêrim, *Queira Deos q̃ tenha eu traçado; ou que fosse eu traçado.*
- Sis, vel fuêris, sit, vel fuêrit.
- pl. Vtinam dimensi, æ, a simus, vel fuêrimus, sitis, vel fuêritis, sint, vel fuêrint.
- 10 pr.plusq. Vtinam dimensus, sa, um essem, vel fuisset, *Prouera à Deos q̃ traçara eu; ou, Fora traçado.*
- Esse, vel fuisses, esset, vel fuisset.
- pl. Vtinam dimensi, sæ, sa essemus, vel fuisset, *Esses, vel fuisses, esset, vel fuisset.*
- 15 Fut. Vtinam dimetiar, *Praxa à Deos q̃ traçe eu.*
- Dimetiariis, vel dimetiare, dimetiatur.
- pl. Vtinam dimetiamur, dimetiâmini, dimetiâtur.

20

Coniunctivi præsens.

- Cum dimetiar, *Como eu traço; ou Traçando eu.*
- Dimetiâris, vel dimetiâre, dimetiâtur.
- pl. Cum dimetiâmur, dimetiâmini, dimetiântur.
- 25 pr.imperf. Cum dimetîrer, *Como eu traçava; ou Traçando eu.*
- Dimetirêris, vel dimetirêre, dimetiretur.
- pl. Cum dimetirêmur, dimetirêmini, dimetirêtur.
- pr.perf. Cum dimensus, a, um sim vel fuêrim, *Como eu traçei; & Fui traçado.* Sis, vel fueris, sit, vel fuêrit.
- 30 pl. Cum dimensi, dimensæ, dimensa simus, vel fuêrimus, sitis, vel fuêritis, sint, vel fuêrint.
- præt.plusq. Cum dimensus, sa, sum essem, vel fuisset, *Como eu traçara; & Fora traçado.* Esses, vel fuisses, esset, vel fuisset.

pl. Cum

- pl. Cum dimenſi, ſæ, ſa eſſemus, vel fuiſſemus, eſ-
ſetis, vel fuiſſetis, eſſent, vel fuiſſent.
- Fut. Cum dimenſus, ſa, um ero, vel fúero, *Como eu traçar, & For traçado.* Eris vel fúeris, erit, vel fúerit.
- pl. Cum dimenſi, ſæ, ſa érimus, vel fuérimus, éri- 5
tis, vel fuéritis, erunt, vel fuerint.

Conjunctivi propriæ voces Luſitanæ.

Præſens.

- Quamvis dimetiar, *Posto que eu traçe.* Dime- 10
tiaris, vel dimetiare, &c.
- Imperf. Quamvis dimetirer, *Posto que eu traçara, ou Traçaſſe.* Dimetirêris, vel dimetirêre, &c.
- perf. Quamvis dimenſus, a, um ſim, vel fúerim, *Posto que eu tenha traçado: ou Posto que fui traçado.* Sis, vel 15
fueris, &c.
- plusq. Quamvis dimenſus, a, um eſſem, vel fuiſſem, *Posto que eu tivera traçado: ou Posto que eu fora traçado.* Eſſes vel fuiſſes, &c. 20

Infiniti. præſens.

- Dimetiri, *Traçar: ou Que traço, traças, traça, &c.*
- pr. imperf. Dimetiri, *Traçar: ou Que traçava, traçavas, &c.*
- pr. perf. Dimenſum, am, um eſſe, vel fuiſſe, *Ter traça- 25*
do: ou Que traçei, & Fui traçado, &c.
- pl. Dimenſos, aſ, a eſſe, vel fuiſſe, *Ter traçado: ou Que traçamos, & Fomos traçados, foſtes, &c.*
- pr. plusq. Dimenſum, am, um eſſe, vel fuiſſe, *Ter traça- 30*
do: ou Que traçara, & fora traçado, foras, &c.
- pl. Dimenſos, aſ, a eſſe, vel fuiſſe, *Ter traçado: ou Que traçaramos, & Foramos traçados, forcis, &c.*
- Fut. act. Dimenſurum, am, um eſſe, *Que bey de traçar: ou Que traçarei, &c.*

pl. Dimensuros,as,a esse, *Que avemos de traçar: ou Que traçaremos, &c.*

Fut. pass. Dimensum iri, vel dimetiendum, am, um esse, *Que hey de ser traçado: ou Que serey traçado, serás, &c.*

5 pl. Dimentum iri, vel dimetiendos, as, a esse, *Que avemos de ser traçados: ou Que seremos traçados, sereis, &c.*

Dimensurum, am, um fuisse, *Que ouvera, ouveras, ouvera de traçar.*

10 pl. Dimensuros,as,a fuisse, *Que ouveramos, ouvereis, ouveram de traçar.*

Dimetiendum, am, um fuisse, *Que ouvera, ouveras, ouvera de ser traçado.*

pl. Dimetiendos,as,a fuisse, *Que ouveramos, ouvereis, ouveram de ser traçados.*

15

Gerundia.

Dimetiendi, *De traçar.*

Dimetiendo, *Em traçar: De traçar: Traçando: &c.*

20

Sendo traçado.

Dimetiendum, *A traçar: Pera traçar. A ser. Pera ser traçado.*

Supina.

25

Dimensum, *A traçar: Pera traçar.*

Dimensu, *De ser traçado: Pera se traçar.*

Participia.

30 Præf. & imper. Dimetiens, entis, *O que traça, &c. Traçava.*

Futuri activi.

Dimensurus, a, um, *O q̃ ha, ou ouver de traçar: Pera traçar.*

Præ-

Præteriti.

Dimensus, a, um, *Consa q̄ traçou, ou Foi traçada.*

Futuri passivi.

Dimetiendus, a, um, *Consa q̄ ha, ou Onver de ser traçada.*

DE VERBIS ANOMALIS,

Possūm, Fero, Volo, Nolo, Malo, Fio, Eo.

Indicativi præsens.

Possūm, potes, potest. pl. Possūmus, potestis, possunt.

Imperf. Póteram, póteras, póterat.

pl. Poterāmus, poterātis, póterant.

perfect. Potui, potuisti, potuit.

pl. Potúimus, potuistis, potuérunt, vel potuère.

plusq. Potúeram, potúeras, potuerat.

pl. Potuerāmus, potuerātis, potuerant.

Fut. Pótero, póteris, póterit.

pl. Potérimus, poteritis, póterunt.

Fut. perf. Potuero, potueris, &c.

Imperativi Modi tempus præsens.

Fac possis, possit. Possīmus, possitis, possint.

Optativi modi præsens.

Vtinam possem, posses, posset.

pl. Vtinam possēmus, possētis, possent.

perrf. Vtinam potúerim, potúeris, potúerit.

pl. Vtinam potuérimus, potuéritis, potuérint.

plusq. Vtinam potuissē, potuisses, potuisset.

pl. Vtinam potuissēmus, potuissetis, potuissent.

Fut. Vtinam possim, possis, possit.

pl. Vtinam possîmus, possîtis, possint

Coniunctivi præsens.

Cum possim, possis, possit.

pl. Cum possîmus, possîtis, possint.

Imperf. Cum possem, posses, posset.

pl. Cum possêmus, possêtis, possent.

perfect. Cum potúerim, potúeris, potúerit.

pl. Cum potuérimus, potuéritis, potuérint.

plusq. Cum potuissē, potuisses, potuisset.

plur. Cum potuissēmas, potuissetis, potuissent.

Fut. Cum potúero, potúeris, potúerit.

plur. Cum potuérimus, potuéritis, potuérint.

Infiniti præsens, & imperfectum.

Posse.

Perfectum, & plus.

Potuisse.

Cæteris caret.

Indicativi Modi præsens activum.

Fero, fers, fert. plur. Férimus, fertis, ferunt.

Passivum. Feror, ferris, vel ferre, fertur.

plur. Férimur, ferîmini, feruntur.

25 Imperf. Ferebam, ferebas, &c. ut Legebam.

Passi. Ferebar, ferebaris, &c. ut Legebar.

perf. Tuli, tulisti, &c. Latus, lata,

latum sum, vel fui, es vel fuisti, &c.

plusquam perf. Túleram, túleras, &c. Latus, tatum erā,

vel fueram, éras, vel fueras, &c.

30 Fut. Fera m, feres, &c. ut legam, leges. Ferar, fer-

rêris, vel ferêre, &c.

Imperativi Modi præsens.

Fer, vel ferto, ferat. pl. Ecrâmus, ferte, vel fertote, ferât.

Passi-

Passivum.

Ferre, vel fertor, feratur. Pl. Feramur, ferimini.
vel feriminor, ferantur.

Futurum, sive Modus Mandativus.

Ferto tu, vel feres, ferto ille, vel feret.
pl. Fertote, vel feretis ferunto, vel ferent.

Passivum.

Fertor tu, ferêris, vel ferêre, fertor ille, vel feretur.
pl. Ferîminor, vel ferêmini, feruntor, vel ferentur.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam ferrem, ferres, ferret.
pl. Vtinam ferremus, ferrêtis ferrent.

Passivum.

Vtinam ferrer, ferrêris vel ferrere, ferretur.
pl. Vtinam ferremur, ferremini, ferrentur.
perfe. Vtinâ tulerî, tuleris, &c. Latus, lata, latum sim,
vel fûerim, sis, vel fueris, &c.
plusq. perf. Vtinam tulissem, tulisses, &c. Latus, lata latû
essem, vel fuissem, esses, vel fuisses, &c.
futurû Vtinam feram, feras, ferat, &c. Ferar, feraris,
vel ferare, feratur, &c.

Conjunctivi præsens.

Cum feram, feras, ferat, &c. Ferar, feraris vel
ferare, feratur, &c.

Imperf. Cum ferrem, ferres, ferret.

pl. Cum ferremus, ferretis, ferrent.

Cum ferrer, Ferrêris, vel ferrêre, ferretur?

pl. Cum ferremur, ferremini, ferrentur.

præt. perf. Cum Tulerim, tuleris, &c.

Cum Latus, ta, tum sim, vel fuerim, sis, vel fueris, &c.

5 plusq. perf. Cum tulissem, tulisses, &c.

Cû latus, ta, tû essem, vel fuissem, esses, vel fuisses, &c.

Fut. Cum tulero, tuleris, &c.

Cum latus, ta, tum ero, vel fuero, eris, vel fueris, &c.

Infiniti præsens, & imperfectum.

Ferre, ferri. Perfectum, & pluq. Tulisse.

Latum, tam, tum esse vel fuisse.

Fut. Laturum, am, um esse. Latû iri, vel ferendû esse.

15 Laturum, am, um fuisse. Ferêdum, dam, dû fuisse,

Gerundia. Ferendi, ferendo, ferendum.

Supina. Latam, latu.

Particip. præsent. Ferens, tis.

Fut. Laturus, ra, rum.

20 Participia præteriti. Latus, ta, tum.

Futuri. Ferendus, da, dum.

Indicativi præsens.

Volo, *Eu quero*. Vis, vult. pl. Volumus, vultis, volunt.

25 Imperf. Volebam, volebas, volebat.

plur. Volebamus, volebatis, volebant.

perfectû. Volui, voluisti, voluit.

plur. Voluimus, voluistis, voluerunt, vel voluêre.

plusq. Volúeram, volúeras, &c.

30 Fut. imp. Volam, voles, volet. pl. Volemus, voletis, volêt.

Fut. perf. Voluero, volueris, voluerit.

plur. Voluerimus, volueritis, voluerint.

Imperat. præf. Fac velis, velit.

pl. Velîmus, velîtis, velint.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam vellem, velles, vellet.

pl. Vellêmus, velletis, vellent.

Pr.perf. Vtinam voluerim, volueris, &c.

pr.plusq. perfectum, Vtinam, voluissê, voluisses, &c.

Futurû. Vtinam velim, velis, velit.

pl. Vtinam velîmus, velîtis, velint.

Conjunctivi tempus præsens.

Cum velim, velis, velit. pl. Cum velîmus, velîtis, velint.

Imperf. Cum vellem, velles, vellet.

pl. Cum vellêmus, vellêtis, vellent.

perf. Cum voluerim, volueris, voluerit, &c.

plusq. Cum voluissê, voluisses, &c.

Fut. Cum voluero, volueris, voluerit, &c.

Infinit. præf. & imperf. Velle.

præt. perf. & plusq. perf. Voluisse.

participium téporis præf. Volens, volentis.

*Indicativi præsens.*Nolo. *Eu nam quero.* Nonuis, nonuult.

pl. Nólumus, nonuultis, nolunt.

Imperf. Nolebam, nolebas, nolebat, &c.

perfect. Nolui, noluisti, noluit.

pl. Noluimus, noluistis, noluerunt, vel noluêre;

plusq. perf. Nolueram, nolueras, noluerat, &c.

Fut. imperf. Nolam, noles, nolet.

pl. Nolêmus, nolêtis, nolent.

Fut. perf. Noluero, nolueris, noluerit.

pl. Noluerimus, nolueritis, noluerint.

Imperativi præsens.

Noli, vel nolito, nolit.

Ea

pl. No-

pl. Nolumus, nolite, vel nolitôte, nolint.
Futurû. Nolito, tu, nolito ille. pl. Nolitôte, noluntô.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam nollem, nolles, nollet.

5 pl. Vtinam nollemus, nollêtis, nollent.

perfect. Vtinam noluerim, &c.

plusq. Vtinam noluissem, &c.

Futurû. Vtinam nolim, nolis, nolit.

10 pl. Vtinam nolîmus, nolitis, nolint.

Conjunctivi præsens.

Cum nolim, nolis, nolit.

pl. Cum nolumus, nolitis, nolint.

15 Imperf. Cum nollem, nolles, nollet.

pl. Cum nollêmus, nollêtis, nollent.

perfect. Cum noluerim, &c. plusq. Cû noluissem, &c.

Futurû. Cum nolucro, nolueris, noluerit, &c.

Infiniti præf. & imperf. Nolle.

20 perfect. & plusq. perfect. Noluisse.

participium præsentis. Nolens, nolentis.

Indicativi præsens.

Malo, *Eu mais quero*. Mavis, mavult.

pl. Málumus, mavultis, malunt.

25 Imperf. Malebam, &c. perf. Malui, &c.

plusq. perf. Malueram, &c.

Futur. Maluero, malueris, maluerit.

pl. Ma uerimus, malueritis, maluerint.

30 *Imperativi præsens.*

Fac Malis, malit. pl. Malimus, malitis, malint.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam mallem, malles, mallet.

- pl. Vtinam mallems, mallētis, mallent.
 perfect. Vtinam maluerim, &c.
 plusq. Vtinam maluissem, &c.
 Futurū. Vtinam malim, malis, malit.
 pl. Vtinam malimus, malitis, malint.

Coniunctivi tempus præsens.

- Cum malim, malis, malit.
 pl. Cum malimus, malitis, malint.
 præ. imp. Cum mallems, mallems, mallet.
 pl. Cum mallēms, mallētis, mallent.
 præ. perf. Cum maluerim, &c.
 præ. plusq. perf. Cum maluissem, &c.
 Futurum. Cum maluero, malueris, maluerit, &c.
 Infinitī præsens, & imperfectum. Malle.
 perfectū, & plusq. perfectum. Maluisse. Cæteris caret.

Indicativi præsens.

- Fio, *Eu sou feito.* Fis, fit. pl. Fimus, fitis, fiunt.
 præ. imperf. Fiebam, fiebas, fiebat.
 pl. Fiebamms, fiebatis, fiebant.
 præ. perfect. Factus, facta, factum sum, vel fui, &c.
 pr. plusq. perf. Factus, facta, factum eram, vel fueram, &c.
 Fut. imperf. Fiam, fies, fiet. pl. Fiēms, fiētis, fient.
 Fut. perfectū. Factus, ta, tum, fuero, fueris, &c.

Imperativi præsens.

- Fac fias, fiat. pl. Fiamms, fiatīs, fiant.

Futurum, sive Modus Mandatiuus.

- Fies, fiet. Fietis, fient.

Optativi præsens, & imperfectum.

- Vtinam fierem fieres, fieret.

pl. Vtinam fieremus, fieretis, fierent.
 Præt. perf. Vtinam factus, cta, tum sim, vel fuerim, &c.
 pr. plusq. perf. Vtinā factus, cta, tū essem, vel fuisset, &c.
 Futurum. Vtinam fiam, fias, fiat. pl. Vtinam, fiamus
 fiatis, fiāt.

Coniunctivi præsens.

Cum fiam, fias, fiat. pl. Cum fiamus, fiatis, fiant.
 pr. imp. Cum fierem, fieres, fieret.
 pl. Cum fieremus, fieretis, fierent.
 10 perfect. Cum factus, cta, tum sim, vel fuerim, &c.
 plusq. perf. Cum factus, cta, tum essem, vel fuisset, &c.
 Futurū. Cum factus, cta, ctum ero, vel fuero. &c.

Infiniti præsens, & imperfectum,

15 Fieri.
 perf. & plusq. perf. Factum, factam, factū esse, vel fuisse.
 Fut. Factum iri, vel faciendum esse.
 Gerund. Fadiendi, do, dum. Supinum. Factu.

Participia.

20 præteriti. Factus, cta, ctum. Fut. Faciendus, faciēda, dum.

Indicativi præsens.

Ho, *En vou.* Is, it. pl. Imus, itis, eunt.
 Imperfectum. Ibam, ibas, ibat. pl. Ibāmus, ibātis, ibant.
 25 præter. perfectū. Ivi, ivisti, &c. pr. plusq. Iverā, iveras, &c.
 Fut. Ibo, ibis, ibit, &c. Fut. perf. Ivero, iveris, &c.
 Imper. præf. Ivel itō, eat. pl. Eamus, ite, vel itote, eant.
 Futurum. Ito tu, vel ibis, ito ille, vel ibit.
 pl. Itote, vel ibitis, eunto, vel ibunt.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinā irem, ires, &c. pr. perf. Vtinam iverim, iveris, &c.
 præteritū plusq. perfectum. Vtinā ivissem, ivisses, &c.
 Fut. Vtinam eam, eas, eat. pl. Vtinam eāmus, eātis, eant.

Conjunctivi præsens.

Cum eam, eas, eat.

pl. Cum eâmus, eâtis, eant.

pr. imp. Cum irem, ires, &c.

pr. perf. Cum iverim, iveris, &c.

pr. plusq. Cum ivissem, ivisses, &c.

Fut. Cum ivero, iveris, &c.

Infinitî præf. & imperf. Ire.

præt. perf. & plusq. perf. Iuisse.

Gerund. Eundi, Eundo, Eundum.

Sup. Itum.

participia præf. & imp. Iens, euntis.

Fut. Iturus, a. um.

Dic, Duc, Fac, E literam cum compositis amiserunt: vt

Prædic, Deduc, Cálefac.

Composita tamen ex verbo o Facio, quæ A, in I. mutât,

E, servant, vt Cónfice, Pérfice.

*DE VERBIS DEFECTIVIS,**Memini, Novi, Odi, Cæpi.**Indicativi præsens, & perfectum.***M**emini. *Eu me lembro, & lembrei.* Meministi, &c.*Præteritum imperf. & plusq. perf.*Memineram, *Eu me lêbrava: & Lêbrava. ou tinha lêbrado.*Fut. Meminero, *Eu me lêbrarei.* Memineris, meminerit.*Imperativi præsens, & futurum.*Memêto tu, vel memineris, *Lembrate tu: ou Lembrartehas.*

Meminerit.

pl. Meminérimus, mementôte, vel meminéritis, meminerint.

Opta-

Optativi præsens, & perfectum.

Vtinam meminerim, *Queira Deos que me tenha eu lembrado: ou Oxalà me lembrasse eu.* Memineris, &c.

- 5 pr. imp. & plusq. Vtinam meminisses, *Prorvera à Deos q me lembrara eu: ou Tivera lembrado.* Meminisses, &c.

Conjunctivi præsens, & perfectum.

- 10 Cum meminerim, *Como eu me lembro, & Lembrei.*
Memineris, meminerit, &c.

Præteritum imperf. & plusquàm perfectum.

- 15 Cum meminisses, *Como eu me lembrava, & lembrava.*
Fut. Cum meminero, *Como eu me lembrar: & Tiver lembrado.* Memineris, &c.

Infiniti præsens, & perfectum.

- 20 Meminisse, *Lembrarse, ou Que me lembro: & Lembrei.*

Præteritum imperfectum, & plusq. perfectum.

Meminisse, *Terse lembrado: ou Que me lembrava: & lembrava, &c.*

Indicativi præsens, & perfectum.

- 25 Novi, *Eu conheço: & Conheci.* Novisti, novit.
pl. Nôvimus, novistis, novérunt, vel novêre.

Præteritum imperf. & plusq. perfectum.

- 30 Nôveram, *Eu conhecia: & Conheceria.* nôveras, &c.

Fut. Nôvero, *Eu conhecerei.* Nôveris, &c.

Imperat. Nôveris, *Conhece, tu, & Conhecerás.* Nôverit.

pl. Nôverimus, novéritis, nôverint,

Optativi præsens, & perfectum.

Vtinam nóverim. *Queira Deos que tenha eu conhecido: ou*
Oxalà conhecesse eu. Noveris, &c.

Præteritum imperfectum, & plusq.

Vtinam novissem, *Prouvera à Deos que conhecera eu: ou*
Tiuera conhecido.

Conjunctivi præsens, & perfectum.

Cum nóverim. *Como eu conheço: & Conheci.* Nóveris, &c.

Præteritum imperfectum, & plusq.

Cum novissem, *Como eu conhecia: & Conhecera.*
 Nouisses, &c.

Fu. Cum novero, *Como eu conheço: & Tiuer conhecido.*
 Noveris, &c.

Infiniti præsens, imperf. & plusq.

Novisse, *Conhecer: & Ter conhecido, &c.*

Indicativi præsens, & perfectum.

Odi, *Eu aborreço, & Aborreci.* Odisti, odit.
 pl. Odimus, odistis, odérunt, vel odère.

Præteritum imperfectum, & plusq.

Oderam, *Eu aborrecia: & Aborrecera.* Oderas, &c.

Fut. Odero, *Eu aborrecerei.*

Imperat. Oderis, *Aborrece tu: & Aborrecerás.* Oderit.
 pl. Odérimus, odéritis, oderint.

Optativi præsens, & perfectum.

Vtinam oderim, *Queira Deos que tenha eu aborrecido: ou*
Oxalà

Oxalà aborrecesse eu. Oderis, &c.

Præteritum imperf. & plusq.

- 5 Vtinam odissem, *Prouvera à Deos que aborreçera eu: ou*
Tivera aborrecido. Odisses, &c.

Conjunctivi præsens, & perfectum.

Cum oderim, *Como eu aborreço: & aborrêci.* Oderis, &c.

10 Præteritum imperf. & plusq.

Cū odissem, *Como eu aborrecia: & Aborreçera.* Odisses, &c.

Futurum.

- 15 Cum odero, *Como eu aborreçer: ou Tiver abarrecido.*
 Oderis, &c.

Infiniti præsens, imperf. perf. & plusquam.

Odisse, *Aborreçer: & Ter aborrecido.* &c.

20 Indic. præter. perfectum tantum.

Cœpi, vel Cœptus sum, *Eu comecei: ou Tenho começado.*
 Cœpisti, cœpit.

pl. Cœpimus, cœpistis, cœperunt, vel cœpêre.

- 25 pr. plusq. Cœperā, *Eu começara: ou Tinha começado.* Cœperas,
 Fut. Cœpero, *Ja eu então terei começado.*

Imperat. præf. Cœperis, *Começa tu.* Cœperit,

pl. Cœpérimus, cœperitis, cœperint.

Optativi præter. perfectum.

- 30 Vtinam cœperim, *Queira Deos que tenha eu começado.*
 Cœpiris, &c.

Præter. plusquam.

Vtinam cœpisssem, *Prouvera à Deos que começara eu.*

Cœpisses, &c.

*Conjunct. præter. perfect.*Cum cœperim, *Como eu comecei.* Cœperis, &c.*Præteritum plusquam perfect.*Cum cœpisssem, *Como eu começara.* Cœpisses, &c.
Fut. Cum cœpero, *Como eu começar.* Cœperis, &c.*Infinit. perfect. & plusquam perf.*Cœpisse, *Ter começado, o q̃ comecei: ou Começara, &c.*
Cœptum, tam, tum esse, vel fuisse, *Que fui, foste, foi co-*
*meçado, &c.*Fut. Cœpturum, am, um esse, *Que hey de começar; ou Que*
*começarei, &c.*Cœpturum, am, um fuisse, *Que ouvera de começar, &c.**Supina.*Cœptum, *A começar: Pera começar.*Cœptu, *De ser começado: Pera se começar.**Particip. futuri.*Cepturus, a, um, *O q̃ ha, ou ouver de começar: Pera começar.**Particip. præteriti.*Cœptus, a, um, *Causa que foi começada: ou Que começou.**De verbo Sum, & ejus compositis cū*
*significant comedere.**Indicativi præsens.*

E, est. Pl. Estis. Passivum, Estur.

Impe-

Imperativi præsens.

Es, vel Esto, pl. Este. Fut. Esto tu, Esto ille.

Optativi præsens, & imperfectum.

5 Vtinā essem, esses, esset. pl. Vtinā essemus, essetis, essent.

Conjunct. Imperf. Cum, essem, esses, esset.

pl. Cum essemus, essetis, essent.

Infiniti præsens, & imperfectum.

10 Esse.

Indicativi præsens.

Comes, Comest. pl. Comestis.

Imperativi, Comesto tu, Comesto ille.

Optativi præsens, & imperfectum.

15 Vtinam comessem, comesses, comesset.

pl. Vtinam comessemus, comessetis, comessent.

Conjunctivi imperfectum.

20 Cum comessem, comesses, comesset.

pl. Cum comessemus, comessetis, comessent.

Inf. præs. & imperf.

Comesse.

25 Exest, in tertia persona Indicativi, Elle come.

Exesse, in præsenti, & imperfecto Infiniti, Comer.

*IN QVAM.**Indicativi præsens.*

30 Inquam, inquis, inquit. pl. inquimus, inquiunt.

Pr. imp. Inquiebat. Perf. Inquisti. Fut. Inquies, inquiet.

Imper. præs. Inque, vel Inquito. Participium, Inquies.

AIO.

A I O,

Indicativi præsens.

A Io, *Eu digo.* Ais, ait, pl. Aiunt.
 Imperf. Aiebam, aiebas, aiebat.
 Pl. Aiebamus, aiebatis, aiebant.
 Imperat. præf. Ai.

Optativi futurum, & præsens Conjunct.

Aias, aiat. Particip. Aiens, aientis.

Optat. præf. & imperf. & Cōjunct. imperf.

Forem, fores, foret. pl. Forent, pro Essem, esses, &c.
 Fut. Infiniti, Fore, pro Futurum esse.
 Faxo, Fut. Indicat. pro Faciam.

Quæso, quæsumus, primam habet personam utriusque numeri præsentis Indicativi.

Ave, Avête, Avêre: Salve, Salvête, Salvêre, secundam personam Imperativi utriusque numeri, & præsens infinitum habent.

Cedo, da, vel dic, secunda est Imperativi.

Infit, tertia persona Indicativi, pro Incipit, vel Inquit.

Ovat, tertiam personam habet Indicativi: & Participiū
 Ovans, ovantis.

Defit, Defiet, Defieri, tertiam habet Indicativi, & futuri & præf. Infin.

Quæ sequuntur ad futurum Optativi, vel præsens, vel futurum Conjunctivi, aut certè ad præsens, vel futurum modi Potentialis pertinent.

Faxim, faxis, faxit. pl. Fâximus, fâxitis, fâxint.

Aufim, aufis, aufit.

Edim, Cômédim, pro Edam, Cômédam.

Duis, duit, duint, pro Des, det, dent; aut Dederim, déde-

ris, dederint.

Perduint, pro Perdant.

DE VERBORVM IMPERSONA-

lum conjugatione.

POENITET, *Verbum defectivum, impersonale, vocis activæ, sic conjugabitur.*

Indicativi præsens.

10 Poenitet me. *Pesame a mi.* Imp. Poenitebat. perf. Poenituit.
plusq. Poenituerat. Fut. Poenitebit. Fut. perf. Poenituerit.

Imperativi præsens. Poeniteat.

Optativi præsens, & imperfectum.

15 Vtinam poeniret. perf. Vtinam poenituerit.
plusq. Vtinam poenituisse. Fut. Vtinam poeniteat.

Conjunctivi præsens.

20 Cum poeniteat. Imperf. Cum poeniret.
perf. Cum poenituerit. plusq. Cum poenituisse.
Fut. Cum poenituerit.

Infiniti præsens, & imperfectum. Poenire.

25 perf. & plusq. perf. Poenituisse.
Fut. Poenitendum esse. Poenitendum fuisse.

Gerundia, Poenitendi, poenitendo, poenitendum.

Particip. præ. temp. Poenitens.

PUGNATUR, *Verbum defectivum, impersonale, vocis passivæ, sic conjugabitur.*

Indicativi præsens.

Pugnatur. *Pelejase.* Imperf. Pugnabatur.
perf. Pugnatum est, vel fuit.

plusq.

plusq. Pugnatum erat, vel fúerat. Fut. Pugnábitur.
Imperat. præf. Pugnetur.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam pugnaretur. perf. Vtinam pugnátú sit, vel fúerit.
plusq. Vtinam pugnatum esset, vel fuisset. 5
Fut. Vtinam pugnetur.

Conjunctivi præsens.

Cum pugnetur. Imperf. Cum pugnaretur. 10
perf. Cum pugnatum sit, vel fuerit.
plusq. Cum pugnatum esset, vel fuisset.
Fut. Cum pugnatum erit, vel fuerit.
Infia. præf. & imperf. Pugnari.

Perfectum, & plusquàm perfectum. 15

Pugnatum esse, vel fuisse. Fut. Pugnatum iri, vel
Pugnandum esse. Pugnandum fuisse.
Participiale, Pugnandum est. 20

RVDIMENTA SEV DE
OCTO PARTIBVS ORATIONIS. 52

ADMONITIO.

NE puerorũ ingenia multitudine obruã
tur, paulatim sunt hæc, & alia præ- 30
cepta veluti angustis vasculis infundēda. Pa-
trio sermone tantum declarāda Rudimēta,
Genera, Declinationes, Anomala, Præteri-

ta, & Supina, iuxta ea, quæ in Scholijs conti-
 nentur. Ne simul, & ligata, & soluta oratione
 præcepta memoriter recitare cogatur. Quod
 5 etiam in Syntaxi, quando ea primò explica-
 tur, observandū est. Postea verò cum jam sunt
 provectiores, Latine præceptorum rationem
 reddere jubeantur, seu verbis ad calcem cuius-
 10 que præcepti subjunctis, sive alijs quibuscun-
 que. Idemque modus in exponenda Syllabarū
 quātitate, alijsq; libri tertij partibus omnino
 retinendus est. Ex præceptis autem, licet non
 15 omnia sint æqualiter exercenda, & inculcan-
 da, nullum tamen in tota Arte negligendū est.
 Claudicāt enim plerumq; tyrones in Syntaxi,
 20 quòd Rudimenta non teneāt: in Quantitate,
 quòd declinationum regulas non audierint: in
 rebus apertissimis alluciantur, quòd Figura-
 rum notitiam ex ore præceptoris numquā ac-
 25 ceperint. Quare Ludimagister, gymnasij sui
 promovendi studiosus præcepta omnia carmi-
 nibus comprehensa diligēter exponat, utilio-
 ra frequenter exerceat: & quoad fieri potest,
 30 memoria conservari diligentissime curet. To-
 ta enim scientia puerilis oblivione præcepto-
 rum elabitur, & penitus evanescit.

P RIMA Rudimenti veteres elementa Magistri
Enumerant tria bisque decem, distincta figuris
Omnia: sed tria Græcæ notis sunt mista Latinis.

L ITERÆ, quibus utuntur Latini, sunt tres & viginti:
A, B, C, D, E, F, G, H, I, Kappa, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, V, X, Ypsilon, Zeta. Hæ fi-
guris distinctæ sunt omnes, quamvis nonnullæ sono con-
veniant, ut I, & Ypsilon. Tres à Græcis mutuati sunt La-
tini, Kappa, Ypsilon, Zeta.

*Sex sunt Vocales, quas fundere possumus ore,
Absque alijs: verum I, Danaum solum insita Graijs
Vocibus esse potest. At cætera turba vocatur
Consona, vocali resonat quia juncta sonanti.*

Literæ dividuntur in vocales, & consonantes. Vocales
sunt sex, A, E, I, O, V, Ypsilon; quæ per se sonare pos-
sunt. Harum ultima tantum in dictionibus Græcis locum
habet, ut Hieronymus, Dionysius, Cæteræ appellantur
consonantes, quod vocalibus junctæ simul sonent.

Syllaba fit multis: interdum est litera simplex.

At quæ vocali ex duplici cojere, vocantur.

Diphthongi, numerumque parem vocalibus equant.

Ceu Præcepta, Harpyia, Aurum, Melibæus, Achillei.

Syllaba fit ex literis, unâ, vel pluribus: ut A-le-as.

Syllaba, quæ fit ex duabus, vocalibus, vocatur diphthō-
gus. Diphthōgi sunt Sex, æ, au, ei, eu, oe, yi, ut Præmium.
Aurum, Hei, Europa, Pœna, Harpyia.

Dictio nonnunquam, ceu Flos, est syllaba tantum,

Sæpe fit ex multis. Ipsarum Oratio plures

Semper habet, ceu Magna bonis dat præmia virtus.

Dictio fit ex syllabis, ut Aleas: interdum fit ex una syl-
la-ba, ut Mors, Lux. Oratio fit ex dictionibus, ut Aleas fu-
ge. Mortem meditare.

Partes Orationis.

Octo sibi partes Oratio subdit, earum

Quatuor in varios possunt se inflectere casus,

Et numeros, relique penitus videntur utrisque.

Partes orationis sunt octo: Nomen, Pronomen, Verbum,
Participium, Præpositio, Adverbiû, Interiectio, Conjun-
ctio. Harum quatuor, Nomen, Pronomen, Verbum,
Participium, declinantur: reliquæ, Præpositio, Adverbiû,
Interiectio, Conjunctio declinationis sunt expertes.

De Nomine.

Pars prior est Nomen varians sine tempore casus.

Rem certam ostendit Proprium, ceu Roma, Corinthus.

Appellativum verò communia multis

Demonstrat, non certum aliquid, ceu Palma, Triumphus.

Nomen est pars Orationis, quæ casus habet, neque tem-
pora adsignificat, ut Musa, Dominus.

Nomen proprium est, quod res proprias, atque certas
significat, ut Romulus, Roma.

Appellativum est, quod res communes, atque incertas
significat, ut Rex, Oppidum.

Sit Collectivum, numero quod multa priori

Significat, ceu Turba, Genus, Pars, Agmen, & Ordo.

Collectivum est, quod numero Singulari significat mul-
titudinem, ut Populus, Gens, Turba.

Id Substantivum, seu Fixum dicitur nomen,

Quod per se verbum comitatur, ut Eboræ floret.

Substantivum, seu Fixum nomen est, quod per se in ora-
tione esse potest, ut Dux imperat. Miles obtemperat.

Omne Adjectivum, seu Mobile poscit apertè,

Vel tacitè Fixum esse simul, quo oratio fiat

Integra, ceu Bubula cautus non vescitur ager.

Adjectivum, Mobile, seu Appositum est, quod in Ora-
tione

tionem esse non potest sine substantivo aperte, vel occulte. Aperte, ut Dux prudens, si strenuos milites, dictoque audientes habeat, facile hostes superabit. Occulte, ut qui tertiana laborant, non velcuntur bubula. Hoc est, tertiana febris, bubula carne.

Mobile quot formas recipit? Datur una quibusdam.

Accipiunt nonnulla duas, tres, multa capeunt.

Adjectivum nomen, vel habet tres formas, ut Bonus, bona, bonum: vel duas, ut Brevis, & breve: vel unam, ut Prudens, Felix.

Varia adjectivorum genera.

Mobilium species multa. Sit prima rogandi.

Ut Quis? Quantus? Uter? Cujas? Quot? Qualis? & illis.

Adde Quotus, veluti: Quondam quis tenuit orbem?

Magnus Alexander. Cujas fuit Enthias? Grajus.

Interrogativum nomen est, quo de re aliqua quaerimus, ut Quis? Uter? Quantus? Interrogativorum duo sunt genera: Vnum, cui respondemus per nomen substantivum, vel per nomen demonstrativum, ut quis, quæ, quod; Uter, 20
utra, utrū. Quis hîc loquitur? Davus, ille. Alterum, cui respondemus per nomen adjectivum, ut Quantus, Qualis, Quotus, Cujas. Qualis fuit Hector? Fortis, magnanimus.

Est Relativum, quod nomina quaque reducit

In mentem; ut Deus est opifex, qui cuncta creavit.

Relativum est, quod nomen antecedens in memoriam reducit. Id duplex est: unum, quod nomen substantivum in memoriam revocat; ut Qui, quæ, quod: Lego Ciceronem, qui fuit eloquentissimus Romanorum. Alterum, quod nomen adjectivum refert, ut Quantus, qualis, quot: Ciceronem fuit eloquens, qualis fuit Hortensius.

Totus, Talis, Totidem, Tantis redduntur ad illos

Quot, Qualis, Quantus, siue ipsa locaveris ante,

Seu post: ut Tu talis eris, vis qualis haberi.

Qualis haberi optas, talis coram omnibus esto.

Redditiva sunt Tantus, Talis, Tot, Totidem: quæ relativis Quâtus, Qualis, Quot, ante, vel post redduntur: ut Quales in Republica principes sunt, tales reliqui solent esse cives. Cura, ut talis sis, qualis haberi cupis. Quot homines, tot sententiæ. Totidem ad te literas dedi, quot tu ad me misisti.

*Infinita, solent dici adjectiva Rogandi,
Cum Scio, cum Video, cum affinia verba sequuntur.*

Vt Scio quid referas. Intelligo quis sit Amyntas.

Infinita sunt ea, quæ certam non respiciunt personam, sed cuilibet aptari possunt.

Quis, vel qui, quæ, quod. Vter, utra, utrû. Quantus, qualis, & cætera interrogativa, quando ponuntur post verba Audio, Video, Scio, Intelligo, Nescio, & alia ejusdem significationis, appellantur Infinita. Vt Nescio quis sit. Audio quid dicas. Ignoro quantus, aut qualis sit.

Possessivum esto, quo significabitur vlla

Res possessa, vel huic similis, ceu Regia virtus,

Pompeianus item miles, vel Caesarianus.

Possessivum nomen est, quod aut rem possessam, aut ad aliquid pertinentem significat, ut Equus regius; Miles Pompejanus.

Ostendit Patriam Patrium tibi nomen, & urbem:

Vt vir Romanus, Gentilia nomina gentem

Significat, t. ut Gallus, Arabs, Germanus, Achivus.

Patrium nomen est, quod patriam indicat, ut Romanus, Atheniensis.

Gentile nomen est, quod gentem, vel nationem indicat, ut Italus, Græcus.

Partitiva notant, vel solum ex pluribus unum,

Vt Quisquam, Quivis, Aliquis, Nonnullus, & Alter,

Quispiam, & Alteruter, Quidam, cum Quilibet, Vllus.

Vel multa ostendunt, & sunt generalia, Nullus

Testis erit, Quicumque, Omnis, cum Nemine Cunctus.

Partitivum nomen est, quod, aut unum ex multis significat,

ficat, aut multa sigillatim. Vnum ex multis significant
Quidam, Aliquis, Quispiam, Quisquam, Vllus, Nonnul-
lus, Quivis, Quilibet, quæ etiam Particularia vocantur.

Quæ multa sigillatim significant, ferè sunt universalia,
ut Omnis, Cunctus, Quicumque, Nemo, Nullus.

Quæ numerum ostendunt, Veteres numeralia dicunt.

Estq; genus triplex. Dictum est à Cardine primum.

Sint exempla Vnus, Duo, Tres, numerique sequentes.

Nomen numerale est, quod numerum significat, cuius
variæ sunt species.

Cardinale est, quod numerum absolute significat, ut
Vnus, Duo, Tres.

Ordine multa genus numerat digesta Secundum,

Vt Primus, Decimus, numerosaq; turba deinceps.

Ordinale nomen est, quod numerum ordine digestum
significat, aut ultimum ex eo numero, ut primus, Secun-
dus, Tertius.

At quæ distribuunt, ut Singula, Bina, cape sunt

Nomen ab officio, sunt Divisiva, sed illis

Vtimur, & melius numero plerumque secundo.

Distributiva, siue divisiva nomina sunt, quæ distribu-
tionem, seu divisionem significant, quibus ferè utuntur
Oratores numero multitudinis; ut Singuli, Bini, Terni,
Quaterni. Victores, redite domum bini, aut terni, ad sum-
mum quaterni. Cavete, ne singuli eatis. Heus tu dato vi-
ctoribus quaterna mala, victis singula, ne animis cõcidat.
Quaterna, idest, unicuique quatuor. Singula, hoc est, cui-
que unum.

De Nominibus Positivis, Comparativis, & Superlativis.

Res tibi simpliciter monstrant Positiva: nec ipsi

Fit, ceu Magnus, Inops, collatio vocibus ulla.

Nomen Positivum, siue Absolutum est, quod rem ab-
solute,

solutè, simpliciterque significat, ut Magnus, Parvus.

Rem gradus attollit Medius, vel deprimit, auget.

Vel minuit. Minor, & Maior testantur utrumque.

Comparativum est, quod rem, vel attollit, vel deprimit, ut Maior, Minor.

Ponit in extremis qui rem, gradus esto supremus:

Vt Paris est minimus fratrum, sed maximus Hector.

Superlativum nomen est, quod rem, vel in summo, vel in infimo loco collocat, ut Maximus, Minimus,

Supremus, mediusque gradus formantur ab illis.

Mobilibus tantum, quibus aptè adverbia possunt

Conjungi Magis, atq; Minus, ceu Iustus, Amicus.

Nomina Comparativa, & Superlativa fiunt à nominibus adjectivis, quibus adverbia Magis, & Minus rectè adungi possunt, ut Iustus, Fortis.

APPENDIX.

Excipe Fixa inde, & Pronomina, demisso nomine,

Cum Patrio Gentile simul. Numeralia tolle

Cum reliquis, quæ cum his pariter numeravimus antè:

Nomina Substantiva, Pronomina. Item Interrogativa, Relativa, Infinita, Redditiva, Possessiva, Partitiva, Numeralia, Patria, Gentilia, neque Comparativa, neque Superlativa pariunt.

Cunctaq; materia, velut illa Argentæus, Aureus,

Cedrinus, Errabundus item, Engitivus, & Almus,

Frugifer, Omnipotens, Modicus, Moribundus, eodem

Crastinus, Mesternus graduum privantur honore,

Et nonnulla, usu quæ sunt discenda magistro.

Et quæ materiam adsignificant, ut Aureus, Cedrinus. Ad hæc Errabundus, Mediocris, &c.

Nonnulla item alia, quæ usu addiscenda sunt.

*A quo casu formantur Comparativa,
& Superlativa.*

Casus in I, graduum fit norma. Or, syllaba crescens.

Dat medium. S, juncta, atque Simus, genere supremum.

Comparativa fiunt à casu, I, litera finito, addita syllaba,
Or: Superlativa verò addita litera, S, & fimus, ut Justus,
Justi, Justior, Justissimus. Fortis, forti, Fortior, Fortissimus.

EXCEPTIO 1.

Restus Er, ut celebrer, Rimus, ut celeberrimus addit.

Positiva Er, syllaba terminata, gignunt Superlativa, addi-
to Rimus, ut Tener, Tenerrimus: Saluber, Saluberrimus.

Hec Humilis, Similis, Facilis, Gracilisq, requirunt, Exc. 2.

In Limus, ut Recti casus, Is, syllaba migret.

In Simus, atque Limus, Rectum Imbecillis habeto.

Facilis, Gracilis, Humilis, Similis, Imbecillis Superlativa
pariunt, syllaba, is, mutata in Limus, ut Facillimus, Gra-
cillimus, Humillimus, Simillimus, Imbecillimus, & Im-
becillissimus.

Nomina vocales ante Vs, capientia nullos Excep. 3.

Ex se ferre gradus, ut Idoneus, Invius, audent.

Strenuus, Assiduusq, gradum formastis utrumque.

A Pius interdum gradus ille Pijssimus exit.

Nomina quæ ante Vs, syllabam, vocalem habent, raro
Comparatiua, aut Superlatiua gignunt: ut Noxius, Arduus;
Strenuus tamen Strenuior, Strenuissimus format. Assi-
duus, Assiduior, Assiduissimus. Pijssimus item, & nonnulla
alia apud probatos auctores leguntur.

Entior, à Dico, Facio, Volo nata capessunt.

Fitq, gradus Medius: pro summo, Entissimus addunt.

A nominibus ex verbis Facio, Dico, Volo cõpositis, Cõ-
paratiua in Entior, Superlatiua in Entissimus exeunt: vt
Magnificetior, Magnificetissimus. Maledicetior, Maledi-
cent.

centissimus, Benevolus, Benevolétior, Benevolentissimus

Anomala, sive Inaqualia.

Sume, Bonus, Melior; sume Optimus. Accipe Parvus,

Iste Minor, Minimus. Plus, Plurimus accipe. Multus.

Tuque Malus tibi Peior habe, tibi Pessimus. Illa

Maximus, & Maior solum tibi Magnus habeto.

Bonus, Melior, Optimus: Malus, Peior, Pessimus: Mag-
nus, Maior, Maximus: Parvus, Minor, Minimus: Multum,
plus, Plurimum.

Scholium.

Fiunt etiam ab Adverbijs Cōparativa quadam, & superla-
tiva ut à Citra. Citerior, Citimus: Extra, Exterior, Extimus,

vel Extremus: Intra, interior, intimus. Infra, inferior, infimus.

Propè, proprior, proximus: Post, posterior, postremus. Supra, supe-

rior, supremus. A Nequam fiunt Nequior, Nequissimus. Ocyor,

Ocyssimus. Potior, potissimus positivis carent. Bellus, bellissimus.

Expertus, expertissimus. Fidus, fidissimus. Invitus, invitissimus:

Pius, pijsissimus comparativis. Longinquus, longinquior. Æter-

nis. Æternior superlativis. Novissimus, Summus, & Imus posi-

tivis, & comparativis.

Anominibus substantivis Invenis, & senex, fiunt compara-
tiva tantum, Iunior, & senior.

De Pronomine.

Pronomen dico vocem pro Nomine sumptam,

Qua certam nobis personam, ac cetera monstrat:

Pronomen est, quod loco nominis positum certam, fini-
tamque personam adsignificat.

Octo, velut fontes, Primaria dicimus, unde,

Qua derivativa ideo sunt dicta, trahuntur.

Pronomina partim sunt Primitiva, partim Derivativa.

Primitiva, sive Primigenia dicuntur, quæ prima sunt, &c

a se

à se erta, ut Ego, Tu, Sui, Hic, Iste, Ille, Ipse, Is.

Derivativa, vel potius Derivata sunt, quæ ex alijs oriū-
tur: ut Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester, Nostras, Vestras.

Quinque Relativi capiunt sibi munera, quando

In mentem revocant quiquid præcessit, & Idem

Hujus classis erit. Sed possessiva vocantur

Ille, Meus, Tuus, atque Suus: quibus addito Noster,

Vester. At hæc, Nostras, Vestras Gentilia gentem;

Quin sectam, & partes etiam Pronomina monstrant.

Horum quinque Hic, Iste, Ille, Ipse, Is; & ex eo composi-
tum, Idem, relativa dicuntur, cum rem antecedentem in
memoriam reducunt, ut Virgilius carmina composuit,
idemque ipse ea cecinit.

Possessiva sunt, quæ possessionem signific ant, ut Meus,
Tuus, Suus, Noster, Vester.

Gentilia, sive Patria sunt, quæ non solum gentem, vel
patriam, sed etiam partes, sectamue adsignificant, ut nos-
tras, vestras.

Hæc Suus, atque Sui dixere Reciproca Nostri.

Reciproca duo sunt: unum Primitivum, nimirum Sui, al-
terum Derivativum, Suus.

DE VERBO.

Verba modos pariter, diversa q̃, tempora flectunt,

Non casus. Horum duplex ostenditur ordo.

Verbum est pars Orationis, quæ modos, & tempora ha-
bet, neque, in casus declinatur. Verbum duplex est, Per-
sonale, & Impersonale.

Personale tribus personis constat ubique;

Cætera sunt binis ubiqueque prioribus orba.

Personale est, quod omnes personas vtriusq̃; numeri ha-
bet, vt Amo, amas, amat. Pl. amamus, amatis, amant.

Impersonale est, quod prima, & secunda persona vtrius-
que numeri, & tertia multitudinis ferè priuatur: unde, &
nomen traxit. Id duplex est, alterum ætius declinationis:

ut Pa-

vt Pudet, Pœnitet: alterum passivæ: vt Pugnatur. Curritur.

Personale genus species tibi quinque ministrat.

Verbum Personale dividitur in quinque genera, Activum, Passivum, Neutrum, Commune, Deponens.

Dicimus Activum, quod in O, finitur, & aucta

R, sibi jure modos Passiva, ac tempora sumit.

Activum est, quod litera O, finitum, Passivum fit addita litera R, ut Amo, Amor.

Verbum Passivum fit in Or: fit rursus adempta

Litera R, Activum sibi jura activa resumens.

Passivum est quod syllaba Or, finitum, Activum fit, R, litera abiecta, ut Amor, Amo.

Terminat O Neutrum, siue M, sed verba creare

Prædita personis, passiva in voce recusat.

Neutrum est, quod M, vel O, literis, finitum, ex se Passivum Personale nõ gignit, ut Sum, Sto, Servio: Neq; enim dicitur Stor, aut Servior.

Exit in, Or, tantum Commune, activa que voci
Significata sua, simul & passiva recepit.

Tempora præteriti præsertim utenda Latini

Dant, velut Expertus: tum que generantur ab illo.

Commune est, quod, Or, syllaba tantum finitum, Activi simul, & Passivi significationem habet, præcipue Participium præteriti temporis, & quæ tempora ejus adminiculo suppleantur, vt Experior, Complector. Expertus sum, vel fui: Complexus sum, vel fui. Nam præsens, & imperfectum, & quæ inde sunt, ferè actionem significant.

Deponens habet, Or, tantum, & neutralia solum

Significata sibi, vel solum activa reservat.

Deponens est, quod, Or, syllaba tantum finitum. Activi, vel Neutri significatione habet, ut Sequor, Ytor, Morior.

De varijs Verborum formis.

Verba, quibus quondam peperit verbum Inchoo nomen.

Incrementa notant fieri, ut Frigesco, Caleſco.

Inchoativum verbum eſt, quod rem quidem inchoatam, ſed ad finem, perfectionemque tendentem ſignificat, ut Caleſco, id eſt, Calidus fio. Frigeſco, Frigidus fio.

Rem jam perfectam Perfectum oſtendere verbum

Dicito, ſint Calco, Rubeo, ſit frigeo teſtis.

Perfectum eſt, quod rem perfectam, abſolutamque ſignificat, ut Calco, Frigeo.

At Meditativum ſit, quo meditatio rerum

Cum deſulero vehemens conjuncta notatur.

Eſurit, & verbum Cœnaturit accipe teſtis.

Meditativum verbum eſt, quod aſſiduam al icuius rei meditationem ſignificat, ut Elurio. Cœnaturio, qui enim eſurit, ac cœnaturit, nihil aliud quàm cibum, cœnamq; meditatatur.

Verba frequentandi, cen Lectito, dicimus illa.

Rei quibus exprimitur nobis iterata frequenter.

Frequentativum, ſive Iterativum eſt, quod rei frequentationem, Iterationemque ſignificat, ut Rogito, as: Lectito, Scriptito.

Res minuunt quedam, ut Sorbillo: & propria dicunt

Significata minus, quàm ſignificata parentum.

Diminutivum, vel potius Diminutum eſt, quod minus, quàm id, à quo ortum eſt, ſignificat, ut Sorbillo, à ſorbeo:

De Participio.

FERT Participium Varios cum tempore caſus.

Participium eſt pars Orationis, quæ tum caſus, tum tempora habet.

Tempus amat præſens Ans, Ens, & talia verbo

(Paſſivo tantum excepto) gignuntur ab divini.

Participia præſentis temporis in Ans, vel Ens, exeunt, ac ab omni verborum genere naſcuntur, exceptis paſſivis: ut Amans, Serviens, Complectens, Vtens.

Quæ sunt præteriti, verbis oriuntur, ab illis.

Quæ per passivam flectunt sua tempora vocem.

Præteriti temporis in Tus, Sus, Xus, desinunt, ac fiunt à verbis Passivis, Communibus, & Deponētibus, ut Amatus, Complexus, Vfus. Vnum in Vus, reperitur, Mortuus videlicet, à Morior.

In Rus finitum generant verba omnia: dempto

Passivo tantum verbo. Dus habentia finem

Passive vocis verba, & Communia formant.

Participia futuri tum in Rus, tum in dus, exeunt.

In Rus oriuntur ab omni genere verborum, exceptis passivis, ut Amaturus, Serviturus, Amplexurus, Vfurus.

In Dus, fiunt à Passivis, & Communibus, ut Amandus, Complectendus.

Deponens aliquando etiam, Dus, habentia gignit:

Dum fuerit Commune olim, velut Execror, Vtor.

Interdum etiam à Deponentibus, quæ aliquando fuerunt Communia, ut Sequendus à Sequor. Visciscendus ab Visciscor. Ab Execror Execrandus. Vtendus ab Vtor.

Tempore verba ullo priuata, aut orba supinis,

His quoque deficiunt, quæ deducuntur ab illis:

Talia sunt Odi, Memini, Reminiscor, & Angor.

Participio præsentis temporis, Gerundijs, & Futuro in DVS carent verba, quæ præterito imperfecto deficiunt, ut Odi, Cœpi, Noui, Memini.

Quæ verba supinis carent, carent etiam participijs futuri in Rus, & præteriti temporis: item præteritis perfectis, & plusquam perfectis passivis omnium modorum, ac fut. passivo Coniunctivi modi: præterea futuro infinito, ræ agendi, quam patiendi. quibus omnibus deficiunt Disco, Posco, Medeor, & alia quæ suo loco explicabuntur.

De Præpositione.

Præpositiva sæpe iuncta, aut disiuncta locatur,

Ante alius, casusque regit pars ordine quinta.

Præpositio

Præpositio est pars Orationis, quæ cæteris partibus, aut separata, aut conjuncta ferè præponitur. Separata, ut Non sum apud me præ iracundia: conjuncta, ut Præstat millies mori, quam Deum, vel levissimè offendere.

Trans, Apud, Adversus Quarto jungantur, & Ante, Pone, Per, Adversum, Iuxta, Prope, Versus, & Infra, Ad, Post, & Circum, Circa, Cis Circiter, Extra, Prater, Ob, Intra, Erga, Citra, Secus, Vsque, secundum, Et Propter, Contra, Supra, Penes, Inter, & Ultra.

5

Quartus casus est Accusativus.

10

Accusativo serviūt, Ad, Apud, Ante, Adversus, vel Adversum, & cætera.

Abs, Ab, & A possunt, Cum, Clam sibi sumere Sextum, Et Tenus, atque Palam, Procul, Absque: fruuntur eodem Ex, E, De, Coram, Pra, Pro, Sine. Ponitur aptè Post Patrium ferè numero, Tenus, una secundo.

15

Sextus est Ablativus. Patrius verò Genitivus.

Ablativo gaudent, A, Ab, Abs, Absque, Cum, Corā, &c. Tenus ferè genitivum amat, cum vocabulo multitudinis adhæret, ut Cumarum, Tenus: Lumborum Tenus: alioquin ablativo, ut Pectore Tenus, Ore Tenus.

20

Sub, Super, In, Subter, Quarto modo juncta videbis, Pro vario sensu, gradui modo juncta Latino.

Gradus, & casus idem significant. Gradus, seu casus Latinus dicitur Ablativus, quia Græci illo carent.

25

Accusativum, vel Ablativum pro varia significatione postulant, In, Sub, Super.

Subter apud Oratores accusativum habet, apud Poetas et iam Ablativum.

Sex in compositis numquam nisi vocibus extant:

Exemplum Dispar, Dirimo, Sejungo, Repello,

Amputo, Constituo, & complura simillima sunt.

30

Præpositiones, quæ tantum conjunctæ præponuntur, sunt Am, Con, Di, Dis, Re, Se, ut Amplector, Confero, Dinumero, Disputo, Repeto, Semoveo.

*De Adverbio.**Explanare solent alias Adverbia voces:**Illarumque suo generalem adstringere sensum.**Vt benè das operam. Meritò loca prima mereris.*

5 Adverbium est pars Orationis, quæ vocibus addita, earum significationem explanat, ac definit, ut Rarè loquitur. Benè peritus. Vehementer iratus. Parum diligenter.

10 *Adverbiorum varia sunt genera, & significationes.*

Optandi, ut Vtinam, O Vtinam, O si.

Vocandi, ut, O, Heus, Eho.

Interrogandi, ut Cur? Quare? Quid ita? Quamobrem?

15 Respondendi affirmativè, ut Etiam, Ita, Maximè, Quidni?

Confirmandi, ut Profectò, Sanè, Certè.

Negandi, ut Nò, Nequaquà, Minimè, Haud, Haudquaquà.

Dubitandi, ut Forfan, Forsitan, Fortassis, Fortasse.

Hortandi, ut Eia, Age, Agedum, Argite.

20 Prohibendi, ut Ne. Demonstrandi, ut En, Ecce.

Eligendi, ut, Potius, Imò.

Comparandi, ut Magis, Minus, Fortius.

Congregandi, ut Simul, Vnà, Pariter.

Separandi, ut Seorsum, Separatim.

25 Inrendendi, ut Acriter, Studiose, Vehementer.

Remittendi, ut Segniter, Remisse, Oscitanter.

Temporis, ut Hodie, Cras, Perèdie, Heri, Nudius tertius.

Locis, ut Hic, Huc, Hac, Horsum.

Numeri, ut Semel, Bis, Ter, Sæpe, Centies, Millies.

30 Ordinis, ut Primùm, Deinde, Postremò.

Eventus, ut Forte, Fortuito.

Similitudinis, ut Sicut, Sicuti, Vt, Vti.

Diversitatis, ut Aliter, Secus.

Qualitatis, ut Prudenter, Peritè, Eleganter.

Quan-

Quantitatis, ut Parum, Multum, Satis, Nimiùm.

De Interjectione.

Affectus varios animi Interjectio promit.

Hei mihi, Va nobis, Infandum, O dira cupido!

Prò dolor! Heu miseri! Vah quanta insania menti!

Interjectio est pars Orationis, quæ varios animi affectus indicat.

Interjectionum variae sunt formæ, & significatæ.

Laudantis, & aliquando Exultantis, ut Euge.

Exultantis, & interdum Insultantis, ut Vah.

Lætantis, ut Evax.

Dolentis, & ingemiscientis, ut Ah, Heu, Hei. Suspirantis, ut Ah, ah.

Lugentis, ut Hoi, Hei. Ejulantis, ut Oh, oh, oh, oh, oh.

Admirantis, ut Papæ, O, Vah.

Admirantis, & interdum Ironiæ, ut Hui.

Irridentis, ut O. O præclarû custodé ovium, ut ajunt, lupû

Exclamantis, ut Pro, O. Silentium indicentis, ut St.

Timentis, ut Hei.

Deprehendentis aliquid ex improvîso, ut At, at.

Præfagientis malum, vel Miserantis, vel Minantis, ut Væ.

Reijcientis cum f. lidio, ut Apage, Apagefis.

Stomachantis, sive Indignantis, ut Malum.

Execrantis, ut Nefas, Infandum.

De Conjunctione.

Fungitur officio Conjunctio sola ligandi

Particulas, & membra, quibus sententia constat:

Suntq; hujus varia species, quas mente notabis.

Conjunctio est pars Orationis annectens, ordinansque sententiam.

centissimus, Benevolus, Benevolétior, Benevolentissimus

Anomala, sive Inaqualia.

Sume, Bonus, Melior; sume Optimus. Accipe Parvus, Iste Minor, Minimus. Plus, Plurimus accipe. Multus.

Tuque Malus tibi Peior habe, tibi Pessimus. Illa Maximus, & Maior solum tibi Magnus habeto.

Bonus, Melior, Optimus: Malus, Peior, Pessimus; Magnus, Maior, Maximus: Parvus, Minor, Minimus: Multum, plus, Plurimum.

Scholium.

Fiunt etiam ab Adverbijs Cōparativa quedam, & superlativa ut à Citra, Citrior, Citimus: Extra, Exterior, Extimus, vel Extremus: Intra, interior, intimus: Infra, inferior, infimus. Propè, proprior, proximus. Post, posterior, postremus. Supra, superior, supremus. A Nequam fiunt Nequior, Nequissimus. Ocyor, Ocyssimus. Potior, potissimus positivis carent. Bellus, bellissimus. Expertus, expertissimus. Fidus, fidissimus. Invitus, invitissimus. Pius, pijsissimus comparativis. Longinquus, longinquior. Æternus, Æternior superlativis. Novissimus, Summus, & Imus positivis, & comparativis.

Anominibus substantivis Invenis, & senex, fiunt comparativa tantum, Iunior, & senior.

De Pronomine.

Pronomen dico vocem pro Nomine sumptam,

Qua certam nobis personam, ac cetera monstrat:

Pronomen est, quod loco nominis positum certam, finitamque personam adsignificat.

Octo, velut fontes, Primaria dicimus, unde,

Qua derivativa ideo sunt dicta, trahuntur.

Pronomina partim sunt Primitiva, partim Derivativa. Primitiva, sive Primigenia dicuntur, quæ prima sunt, &

a se

à se ortu, ut Ego, Tu, Sui, Hic, Iste, Ille, Ipse, Is.

Derivativa, vel potius Derivata sunt, quæ ex alijs oriuntur: ut Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester, Nostras, Vestras.

Quinque Relativi capiunt sibi munera, quando

In mentem revocant quicquid præcessit, & Idem

Hujus classis erit. Sed possessiva vocantur

Illa, Meus, Tuus, atque Suus: quibus addito Noster,

Vester. At hæc, Nostras, Vestras Gentilia gentem;

Quin sectam, & partes etiam Pronomina monstrant.

Horum quinque Hic, Iste, Ille, Ipse, Is; & ex eo compositum, Idem, relativa dicuntur, cum rem antecedentem in memoriam reducant, ut Virgilius carmina composuit, idemque ipse ea cecinit.

Possessiva sunt, quæ possessionem significat, ut Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester.

Gentilia, sive Patria sunt, quæ non solum gentem, vel patriam, sed etiam partes, sectamque adsignificant, ut nostras, vestras.

Hæc Suus, atque Sui dixere Reciproca Nostri.

Reciproca duo sunt: unum Primitivum, nimirum Sui, alterum Derivativum, Suus.

DE VERBO.

Verba modos pariter, diversa quæ tempora flectunt,

Non casus. Horum duplex ostenditur ordo.

Verbum est pars Orationis, quæ modos, & tempora habet, neque in casus declinatur. Verbum duplex est, Personale, & Impersonale.

Personale tribus personis constat ubique;

Cætera sunt binis ubiqueque prioribus orba.

Personale est, quod omnes personas utriusque numeri habet, ut Amo, amas, amat. Pl. amamus, amatis, amant.

Impersonale est, quod prima, & secunda persona utriusque numeri, & tertia multitudinis ferè priuatur: unde, & nomen traxit. Id duplex est, alterum ætate declinationis:

vt Pudet, Pœnitet: alterum passivæ: vt Pugnatur. Curritur.

Personale genus species tibi quinque ministrat.

Verbum Personale dividitur in quinque genera, Activum, Passivum, Neutrum, Commune, Deponens.

Dicimus Activum, quod in O, finitur, & aucta

R, sibi jure modos Passiva, ac tempora sumit.

Activum est, quod litera O, finitum, Passivum fit addita litera R, ut Amo, Amor.

Verbum Passivum fit in Or: fit rursus adempta

Litera R, Activum sibi jura activa resumens.

Passivum est quod syllaba Or, finitum, Activum fit, R, littera abiecta, ut Amor, Amo.

Terminat O Neutrum, siue M, sed verba creare

Prædita personis passiva in voce recusat.

Neutrum est, quod M, vel O, literis, finitum, ex se Passivum Personale nõ gignit, ut Sum, Sto, Servio: Neq; enim dicitur Stor, aut Servior.

Exit in, Or, tantum Commune, activaque voci

Significata sua, simul & passiva recipit.

Tempora præteriti præsertim utenda Latini

Dant, velut Expertus: tum quæ generantur ab illo.

Commune est, quod, Or, syllaba tantum finitum, Activi simul, & Passivi significationem habet, præcipue Participium præteriti temporis, & quæ tempora ejus adminiculo suppleantur, vt Experior, Complector. Expertus sum, vel fui: Complexus sum, vel fui. Nam præsens, & imperfectum, & quæ inde sunt, ferè actionem significant.

Deponens habet, Or, tantum, & neutralia solum

Significata sibi, vel solum activa reservat.

Deponens est, quod, Or, syllaba tantum finitum. Activi, vel Neutri significationem habet, ut Sequor, Ytor, Morior.

De varijs Verborum formis.

Verba, quibus quondam peperit verbum Inchoo nomen.

Incrementa notant fieri, ut Frigesco, Caleſco.

Inchoativum verbum eſt, quod rem quidem inchoatam, ſed ad finem, perfectionemque tendentem ſignificat, ut Caleſco, id eſt, Calidus fio. Frigesco. Frigidus fio.

Rem jam perfectam Perfectum oſtendere verbum

Dicito, ſint Caleo, Rubeo, ſit frigeo teſtis.

Perfectum eſt, quod rem perfectam, abſolutamque ſignificat, ut Caleo, Frigeo.

At Meditativum ſit, quo meditatio rerum

Cum deſiderio vehemens conjuncta notatur.

Eſurit, & verbum Cœnaturus accipe teſtes.

Meditativum verbum eſt, quod aſſiduam alicuius rei meditationem ſignificat, ut Eiurio. Cœnaturio, qui enim eſurit, ac cœnaturus, nihil aliud quàm cibum, cœnamq; meditatatur.

Verba frequentandi, cen Lectito, diſimus illa.

Res quibus exprimitur nobis iterata frequenter.

Frequentativum, ſive Iterativum eſt, quod rei frequentationem, Iterationemque ſignificat. ut Rogito, as: Lectito; Scriptito.

Res minuunt quadam, ut Sorbillo: & propria dicunt

Significata minus, quàm ſignificata parentum.

Diminutivum, vel potius Diminutum eſt, quod minus, quàm id, à quo ortum eſt, ſignificat, ut Sorbillo, à ſorbeo:

De Participio.

FERT Participium varios cum tempore caſus.

Participium eſt pars Orationis, quæ tum caſus, tum tempora habet.

Tempus amat præſens Ans, Ens, & talia verbo

(Paſſivo tantum excepto) gignuntur ab omni.

Participia præſentis temporis in Ans, vel Ens, exeunt, ac ab omni verborum genere naſcuntur, exceptis paſſivis: ut Amans, Serviens, Complectens, Vtens.

Quæ sunt præteriti, verbis oriuntur, ab illis.

Quæ per passivam flectunt sua tempora vocem.

Præteriti temporis in Tus, Sus, Xus, definunt, ac fiunt à verbis Passivis, Communibus, & Deponētibus, ut Amatus, Complexus, Vsus. Vnum in Vus, reperitur, Mortuus videlicet, à Morior.

In Rus finitum generant verba omnia: dempto

Passivo tantum verbo. Dus habentia finem

Passiva vocis verba, & Communia formant.

Participia futuri tum in Rus, tum in dus, exeunt.

In Rus oriuntur ab omni genere verborum, exceptis passivis, ut Amaturus, Serviturus, Amplexurus, Vfurus.

In Dus, fiunt à Passivis, & Communibus, ut Amandus, Complectendus.

Deponens aliquando etiam, Dus, habentia gignit:

Dum fuerit Commune olim, velut Execror, Vtor.

Interdum etiam à Deponentibus, quæ aliquando fuerunt Communia, ut Sequendus à Sequor. Vlciscendus ab Vlciscor. Ab Execror Execrandus. Vtendus ab Vtor.

Tempore verba ullo priuata, aut orba supinis,

His quoque deficiunt, quæ deducuntur ab illis:

Talia sunt Odi, Memini, Reminiscor, & Angor.

Participio præsentis temporis, Gerundijs, & Futuro in DVS carent verba, quæ præterito imperfecto deficiunt; ut Odi, Cœpi, Noui, Memini.

Quæ verba supinis carent, carent etiam participijs futuri in Rus, & præteriti temporis: item præteritis perfectis, & plusquam perfectis passivis omnium modorum, ac fut. passivo Coniunctivi modi: præterea futuro infinito, ræ agendi, quam patiendi. quibus omnibus deficiunt Disco, Posco, Medeor, & alia quæ suo loco explicabuntur.

De Præpositione.

Præpositiva ferè iuncta, aut disiuncta, locatur,

Ante aliam, casusque regit pars ordine quinta.

Præpositio

Præpositio est pars Orationis, quæ cæteris partibus, aut separata, aut conjuncta ferè præponitur. Separata, ut Non sum apud me præ iracundia: conjuncta, ut Præstat millic mori, quam Deum, vel levissimè offendere.

Trans, Apud, Adversus Quarto jungantur. & Ante, Pons, Per, Adversum, iuxta, Prope, Versus, & Infra, Ad, Post, & Circum, Circa, Cis Circiter, Extra, Prater, Ob, Intra, Erga, Citra, Secus, Vsque, secundum, Et Propter, Contra, Supra, Penens, Inter, & Ultra.

Quartus casus est Accusativus.

Accusativo serviūt, Ad, Apud, Ante, Adversus, vel Adversum, & cætera.

Abs, Ab, & A possunt, Cum, Clam sibi sumere Sextum, Et Tenus, atque Palam, Procul, Absque: fruuntur eodem Ex, E, De, Coram, Pra, Pro, Sine. Ponitur aptè Post Patrium ferè numero, Tenus, una secundo.

Sextus est Ablativus. Patrius verò Genitivus.

Ablativo gaudent, A, Ab, Abs, Absque, Cum, Corā, &c. Tenus ferè genitivum amat, cum vocabulo multitudinis adhæret, ut Cumarum, Tenus: Lumborum Tenus: alioquin ablativo, ut Pectore Tenus, Ore Tenus.

Sub, Super, In, Subter, Quarto modo juncta videbis, Pro vario sensu, gradui modo juncta Latino.

Gradus, & casus idem significant. Gradus, seu casus Latinus dicitur Ablativus, quia Græci illo carent.

Accusativum, vel Ablativum pro varia significatione postulant, In, Sub, Super.

Subter apud Oratores accusativum habet, apud Poetas et iam Ablativum.

Sex in compositis numquam nisi vocibus extant:

Exemplum Dispar, Dirimo, Sejungo, Repello, Amputo, Constituo, & complura simillima sunt.

Præpositiones, quæ tantum conjunctæ præponuntur, sunt Am, Con, Di, Dis, Re, Se, ut Amplector, Confero, Dinumero, Disputo, Repeto, Semoveo.

De Adverbio.

Explanare solent alias Adverbia voces:

Illarumque suo generalem adstringere sensum.

Vt benè das operam. Meritò loca prima mereris.

5 Adverbium est pars Orationis, quæ vocibus addita, earū significationem explanat, ac definit, ut Rarò loquitur. Benè peritus. Vehementer iratus. Parum diligenter.

10 *Adverbiorum varia sunt genera, & significationes.*

Optandi, ut Vtinam, O Vtinam, O si.

Vocandi, ut, O, Heus, Eho.

Interrogandi, ut Cur? Quare? Quid ita? Quamobrem?

15 Respondendi affirmativè, ut Etiam, Ita, Maximè, Quidni?

Confirmandi, ut Profectò, Sanè, Certè.

Negandi, ut Nò, Nequaquã, Minimè, Haud, Haudquaquã.

Dubitandi, ut Forfan, Forsitàn, Fortassis, Fortasse.

Hortandi, ut Eia, Age, Agendum, Agite.

20 Prohibendi, ut Ne. Demonstrandi, ut En, Ecce.

Eligendi, ut Potius, Imò.

Comparandi, ut Magis, Minus, Fortius.

Congregandi, ut Simul, Vnà, Pariter.

Separandi, ut Seorsum, Separatim.

25 Intendendi, ut Acriter, Studiose, Vehementer.

Remittendi, ut Segniter, Remisse, Oscitanter.

Temporis, ut Hodie, Cras, Perèdie, Heri, Nudius tertius.

Loci, ut Hic, Huc, Hac, Horsum.

Numeri, ut Semel, Bis, Ter, Sæpe, Centies, Millies.

30 Ordinis, ut Primùm, Deinde, Postremò.

Eventus, ut Forte, Fortuito.

Similitudinis, ut Sicut, Sicuti, Vt, Vti.

Diversitatis, ut Aliter, Secus.

Qualitatis, ut Prudenter, Paritè, Eleganter.

Quantitatis, ut Parum, Multum, Satis, Nimum.

De Interjectione.

Affectus varios animi Intersectio promit.

Hei mihi, Va nobis, Infandum, O dira cupidol

Pro dolor! Heu miseri! Vah quanta insania menti!

Intersectio est pars Orationis, quæ varios animi affectus indicat.

Intersectionum variae sunt formae, & significatio- nes.

Laudantis, & aliquando Exultantis, ut Euge.

Exultantis, & interdum Insultantis, ut Vah.

Lætantis, ut Evax.

Dolentis, & ingemiscantis, ut Ah, Heu, Hei. Suspirantis, ut Ah, ah.

Lugentis, ut Hoi, Hei. Ejulantis, ut Oh, oh, oh, oh, oh.

Admirantis, ut Papæ, O, Vah.

Admirantis, & interdum Ironiæ, ut Hui.

Irridentis, ut O. O præclarum custodere ovium, ut ajunt, lupum 20

Exclamantis, ut Pro, O. Silentium indicentis, ut St. 3

Timentis, ut Hei.

Deprehendentis aliquid ex improvviso, ut At, at.

Præfagientis malum, vel Miserantis, vel Minantis, ut Væ.

Reijcientis cum fastidio, ut Apage, Apagesis. 25

Stomachantis, sive Indignantis, ut Malum.

Execrantis, ut Nefas, Infandum.

De Conjunctione.

Fungitur officio Conjunctio sola ligandi

Particulas, & membra, quibus sententia constat:

Suntque hujus varia species, quas mente notabis.

Conjunctio est pars Orationis annectens, ordinansque sententiam.

*Conjunctionum species, si vè significationes
varia sunt.*

- Copulatiuæ, ut Ac, Atque, Et, Que, &c.
 5 Disiunctivæ, ut Vel, Vc, Sive, Seu, Aut, Ne.
 Adversativæ, ut Etsi, Tametsi, Quamquam, Quavis, &c.
 Collectivæ, si vè Illativæ, si vè Rationales, ut Ergo, igitur,
 Quare, Quocirca, Quapropter, Itaque, &c.
 Causales, ut Nam, Namq; Siquidè, Quia, Quoniã, Enim,
 10 Etenim, Quod, Propterea quod, &c.
 Expletivæ, ut Quidem, Equidem.

*Qua prait est Principis, ut Nec, Nisi, Subdita semper
Subsequitur: ceu Verò, Autem. Communis utrumque,
Manus habet, veluti Quamvis, Quapropter, & Ergo.*

- 15 Conjunctiones partim sunt Præpositivæ, seu Principes,
partim Subiunctivæ, partim Mediæ.

- Principes sunt, quæ in Oratione præeunt, ut Aut, Ac,
Atque, At, Ast, Vel, Nec, Neque, Nisi, Seu, Sive, &c.
 Subiunctivæ, si vè Subditæ, quæ subeunt, ut Que, Ne, Vc,
 20 Quidem, Quoque, Autem, Verò, Enim. Quæ, si præponā-
tur fit So' cecimus; ideoque maximè notandæ sunt. Com-
munes, si vè Mediæ, quæ & præeunt, & subeunt, ut Ergo,
Igitur, Itaque, Equidem.

- 25 *De Accidentibus, si vè Attributis partium
Orationis.*

- Sunt quædam, quæ partes orationis comitantur, ut nu-
merus, casus, genus, declinatio, modus, tempus, persona, fi-
 30 gura, species, quæ Accidentia, si vè Attributa partium Ora-
tionis vocantur.

Numeri nominum, pronominum, verborum, & parti-
cipiorũ, sunt duo, Singularis, ut Musa, Ego, Amo, Amans:
Pluralis, ut Musæ, Nos, Amamus, Amantes.

Casus nominum, participiorum, & nonnullorum pro-
nomen

nōminum sunt sex. Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus, Ablativus.

Nomen, Pronomen, Participium tria habent genera præcipua: Masculinum, sive Virile, cui præponitur pronomen Hic, ut hic Dominus meus, doctus: Fœmininum, sive Muliebre, cui præponitur pronomen Hæc, ut Hæc ancilla, mea, docta: Neutrum, cui præponitur pronomen Hoc, ut Hoc mancipium, meum, doctum.

Ex his tribus generibus nascuntur duo alia, Commune duorum, & commune trium. Commune duorum est, cui præponuntur pronomina Hic, & Hæc, ut Hic, & Hæc pater. Commune trium, sive Omne, cui præponuntur pronomina Hic, Hæc, Hoc, ut Hic, & Hæc, & Hoc Prudens Nostras, Amans.

*Declinationes, sive formæ nominum,
sunt quinque.*

Prima, cujus Genitivus terminatur Æ, diphthongo, ut Musa, Musæ.

Secunda, cujus genitivus terminatur litera, I, ut Dominus, Domini.

Tertia, cujus genitivus terminatur syllaba, Is, ut Sermo, sermonis.

Quarta, cujus genitivus terminatur syllaba, Vs, ut Sensus, sensus.

Quinta, cujus genitivus terminatur literis, E, & I, separatim, ut Dies, diei.

Pronomina Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester, ad primam, & secundam nominum declinationem spectant: Nostras, Vestras, ad tertiā: cætera peculiares habent formas.

Participia, quæ in Ans, & Ens, exeunt, ad tertiam declinationem pertinent: ut Amans, Docens, &c. Reliqua ad primam, & secundam: ut Amaturus, a, um, &c.

*Declinationes, sive Conjugationes Verborum
sunt quatuor.*

Prima: Cujus secunda persona præsentis Indicativi exit in As; ut Amo, amas, amare.

5 Secunda, in Es, longum, ut Doceo, doces, docere.

Tertia in, Is, breve, & infinitum in Ere, ut Lego, legis, legere.

Quarta in Is, longum, & infinitum in Ire, ut Audio, audis, audire.

10 Modi verborum triti, ac communes sunt quinque. Indicativus, Imperativus, Optativus, Cōjunctivus, Infinitus.

Tempora verborum sunt quinque, Præsens, sive Instans, Præteritum imperfectum, Præteritum perfectum, Præteritum plusquam perfectum, Futurum.

Personæ pronominum sunt tres Prima Ego; secunda Tu.

15 Reliqua pronomina tertiæ sunt personæ, præter Ipse, ipsa, ipsum, quod cuiusvis est personæ: item provocabulum Qui quæ, quod.

Personæ verborum sunt tres, prima, ut Amo: secunda, ut Amas: tertia, ut Amat.

20 Nomina, & participia (exceptis vocativis) incertæ sunt personæ, sicut, & verba infinita: eā enim induūt personam, cuius est verbum, cui adhærent, ut Ego M. Tullius defendi Rempublicam adolescens, non deseram senex. Cupio te audire.

25 Vocandi casus, quoniam secundis personis tantum adhærent, solum sunt secundæ personæ.

Figuræ nominum, pronominum, verborum, participiorum, præpositionum, adverbiorum, conjunctionum duæ sunt, simplex, ut prudens, is, amo, amans, abs, prudēter, enim: 30 Composita, ut imprudens, idem, adamo, adamans, absq; imprudenter, etenim.

Species nominū, pronominū, verborū, adverbiorum, sunt duæ. Primitiva ut pater, tu, caleo, clam: Derivatiua, ut paternus, tuus, tua, tuum. Calesc o, clanculum.

PRÆCEPTA ALIQVOT DE CONSTRUCTIONE tyronibus edificanda.

PRÆCEPTVM PRIMVM.

Adjectivum nomen cōcordat cum substantivo in genere, numero, & casu, ut puer ingeniosus. Memoria infirma. Ingenium tardum. 1.

Relativum Qui, quæ, quod cohæret cum Antecedente in genere, & numero, ut Non est dicendus puer ingenuus, qui verecundiam non amet. Accepi tuas literas, quæ mihi jucundissimæ fuerunt. Legi tuum epigramma, quod mihi mirandum in modum placuit. 2.

Verbum personale finiti modi postulat ante se nominativum ejusdem numeri, & personæ, ut Ego lugeo. Tu ridēs. Præceptor docet. Nos legimus. Vos scribitis. Aleatores vapulant. 3.

Verbum infiniti modi ante se accusativum habet, ut Gaudeo te bene valere. Doleo Parentes tuos ægrotare. Lætor fratrem tuum salvum, & incolumem venisse. 4. 20

Verbum substantivum non solum ante, sed etiam post se nominativum petit, ut Parsimonia est magnum vectigal. Avus tuus fuit vir doctus. Verecundia est maximum ornamentum pueritiæ. 5.

Omne verbū personale finiti modi potest utrinq; habere nominativū pertinētē ad eandē rē, ut Hic vocatur Paulus. Ille vivit miserrimus. Boni moriuntur læti. 6.

Quotiescumque duo nomina substantiva ad res diversas pertinentia, in Oratione ponuntur sine conjunctione, alterum erit gentivi casus, ut Libertus Pompeij. Epistola Ciceronis, Carmen Virgilij. 7. 30

Verbum Activum post se accusativum postulat: ut Pueri ingenui amant literas. Frater tuus legit Ciceronem diligenter. 8.

Verbum Passivum post se ablativum desiderat cum

Præpositione *A*, vel *Ab*; ut literæ amantur à pueris ingenuis. Cicero legitur à fratre tuo diligenter. 9.

Quoduis verbum admittit præpositionem cum suo casu, ut *Fui* in templo. *Eo* in gymnasium, *Sedeo* in scamno. 10.

5 Omne verbum, & multa nominum dativum habere possunt ejus rei, cui damnum aliquod, vel commodum datur, vt *Laboras* alijs. *Mihi* soli es otiosus. *Catilina* fuit perniciosus *Reipublicæ*. *Senes* non sibi, sed filijs, aut nepotibus arbores ferunt. 11.

10 Temporis continuatio in accusativo, vel ablativo ponitur, frequentius tamen in accusativo, ut *Pater tuus* vixit quinquaginta annos: vel quinquaginta annis. *Dedi* operam *Diomedis* tres annos: vel tribus annis. *Scripti* duas horas: vel duabus horis. 12.

15 Cuicumque verbo potest addi ablativus significans pretium, ut *Emi* librum decem denarijs, *Vendidisti* atramentarium tribus sestertijs. Vel instrumentum, ut *Scribo* calamo. *Percurtior* ferula. Vel Causam, ut *Seryus tuus* interijt fame. *Tabesco* dolore. 13.

20 Gerundia, Supina, & Participia postulant post se casus verborum, à quibus oriuntur; ut *Scribo* literas, *Tempus* est scribendi literas. *Eo* scriptum literas. *Sum* scripturus literas. 14.

25

DE GENERIBVS

NOMINVM, QVÆ EX

30 significatione cognoscuntur.

Qua maribus solum tribuuntur, mascula sunt.
Mascula censentur specie depicta virili.

Nomina marem tantum significatia masculina sunt, siue
sint

sint propria, ut Anchises, Æneas, Masinissa, Cato: sive appellativa, ut Rex, Consul, Scriba, Aries, Equus, Leo.

Nomina item earum rerum, quæ viri specie depinguntur, qualia sunt Angelorum, ut Gabriel, Michael: Dæmonum, ut Lucifer, Asmodæus: Deorum, ut Jupiter, Mars: Ventorum, ut Boreas, Aquilo, Japix.

Et quibus appositum tantum tribuisse virile

Credibile est veteres, veluti Fur, Advena præsul.

Cum masculinis præterea numerantur ea nomina, quæ licet marem simul, foeminamq; significant, cum masculina solum terminatione nominis adjectivi copulata repertiuntur apud auctores, ut Homo, Fur, Latro, Pugil, Præsul, Cocles, Eques, & Vigil pro custode nocturno.

Item cōplura in A, finita, primæ declinationis ex verbis composita, ut Advena, Alienigena, Indigena, Auriga, Conviva, Homifida, Parricida, Ruricola, Transfuga, Accola, Agricola, & similia.

Fæmineum dices, quod fæmina sola reposcit.

Iungito fæmineis muliebri prædita forma.

Quæque adjectivum tantum muliebri requirunt.

Quæ solum foeminam significant, ut Olympias, Regina, Mulier, Equa, Vrsa foeminina sunt.

Item earum rerum nomina, quæ specie muliebri depinguntur, qualia sunt Dearum, ut Ceres, Vesta, Pallas: Nympharû, ut Syrinx, Clymene, Arethusa: Furiarum, ut Erinnyes, Alecto, Tisiphone.

Item, quæ tantum adjectivum fæmininum admittunt, etiam cum homines ipsos significant, ut Custodiæ, Excubiæ, Operæ, Vigillæ.

Est commune duûm, sexum quod claudit utrumque

Articulo gemino: veluti Bos, Fortis, & Hostis,

Affinis, Custos, Index, cum Vate, Sacerdos,

Obses, & Antistes, Juvenis, Comes, atque Satelles,

Dux, Canis, atque Parens, Civis, Popularis, & Hospes,

Conque tubernalis, Vindex, Sus, Exul, & Auctor.

Miles,

Miles, & interpres, cum Iudice Testis, & Auspex,
 Artifici Princeps, Hæres, Patruelis, & Infans:
 Municipi Coniux, Adoleſcens, Augur *adherens*.
 Peruigil, atque Vigil, tandem cum Nemine Felis.

Quæ marem, & foeminam ita significant, ut cum pro ma-
 re ſumuntur, adiectivo ſolum masculino: cum verò pro
 foemina, foeminino copulenter, duorum generum com-
 munita vocantur, ut Civis Romanus, Affinis meus, cum
 viros: Civis Romana, Affinis mea, cum foeminam ſigni-
 ficamus. Sunt autem huiusmodi Iuvenis, Bos, & cætera,
 quæ hic enumerantur.

Item prima terminatio à nominibus adiectivis in Is, &
 comparativis in Or, finita, ut Fortis, Brevis, Fortior, &
 Brevior.

Item Vigil, & Pervigil adiectiva, & duo pronomina
 Ego, & Tu. Item Familiaris ſubſtantivum.

Eſt commune trium, generi quod convenit omni.

Nomina adiectiva unam tantum habentia terminatio-
 nem, tribus generibus communia ſunt, quia cum ſubſtan-
 tivis cuiuscumq; generis connectuntur, ut Audax, Ales, Di-
 ves, Locuples, Memor, Pauper, Sospes, Superſtes, Teres.

Item Par, & Impar adiectiva.

Huc ſpectant quædam indeclinabilia Nequam, Frugi,
 Nihili. Præſto, Tot, Quot, Totidem, Quotquot, Aliquot,
 & ex Numeralibus, quæ Cardinalia vocantur, Quatuor,
 25 Quinque, Sex, &c. Viſque ad Centum. Item Mille adiectivum.

Adiectiva, quæ diverſas habent formas, ut Juſtus, ta-
 tum, Gravis, & grave, ad diverſas præceptiones ſpectant.

Pro Maribus pugnant Menſes, Fluvijque minaces.

Nomina propria Menſium, ut Aprilis, October, Quinti-
 30 lis, Sextilis; & Fluviorum, ut Garumna, Darius, Iſter, Ti-
 gris, Euphrates masculina ſunt.

Inſula ſæminæ, Urbs, Regio, cum Nave Poëſis.

Fœminina ſunt nomina Inſularum, ut Rhodus, Tapro-
 bane, Zacynthus. Urbium, ut Olyſſippo, Saguntus, Ilios. Re-
 gionum,

gionum, ut Ægyptus, Epirus, Peloponesus: Navium, ut Priſtis, Centaurus, Argo, Scylla, Chimæra; Poëmatum, ut Æneis, Odyſſea, Metamorphoſis.

Fœminea eſt arbor. Mas eſt Oleaſter. Adherent

Hæc Acer, atque Siler neutris, cum Subere Robur.

Arborum nomina generis etiam ſunt fœminini, ut Pinus, Populus, Vlmus.

Excipitur Oleaſter generis maſculini.

Item Acer, aceris, & cætera, quæ ſunt generis neutrius.

Vm, neutris junges. Hominum ſi propria demas.

Quæ neutro appoſito gaudent, neutralia ſunt.

Finite in Vm. cujuſcumque rei, neutrius ſunt generis, quamvis illa ſimul marem, fœminamque ſignificent, ut Mancipium, Jumentum, Seruitium; aut Regiones, ut Noricum, Illyricum; aut Vrbes, ut Saguntum, Ilium: aut Arbores, ut Buxum, Laburnum.

Excipiuntur hominum propria, ut Dinacium, Pægnium: & fœminarum, ut Eulochium, Glycerium.

Quæ marem, & fœminam indiſtinctè ſignificant, & cū neutra ſolū terminatione nominis adjectivi junguntur, neutra ſunt, ut Animal, animalis, Pecus, pecoris.

A, Plurale genus neutrum ſibi poſcit ubique.

Nomen in I, maribus, ſi ſit plurale, reſervat.

Nomina pluralis numeri, A litera terminata cujuſcumq; ſignificationis, neutra ſunt, vt Arma, Bucolica, Baſtra, Suſa, Echata, Cythera, orum, & ſimilia.

I, verò finita maſculina, vt Liberi, orum: Poſteri, orum: quæ vtrumque ſexum ſignificant.

Item Urbium nomina, ut Pompeii, Philippi, Puteoli.

Trade notas neutri, & vocem pro nomina ſumptam.

Et verbum quodvis nuda pro voce reſoſtum.

Nomina literarum neutra ſunt, ut hoc A, hoc B, Quævis etiam dictio, quæ non eſt nomen iſquādo loco nominis ponitur, ut Scire pro ſcientia, Vivere pro vita.

Vnde cum appoſito neutro junguntur, Scire, quæ nihil eſt:

est: Viuere ipsum molestum est.

Item, quæcumque ex octo partibus orationis sumpta pro se ipsa excluso omni alio sensu, ut Dominus. Amo, Cras, in his orationibus: Dominus est trysyllabum, Amo disyllabum, Cras monosyllabum.

De Generibus nominum, quæ ex Positione cognoscuntur.

Fæmineum, A, prima est, veluti Panthera, Sagitta

Adria mas esto: cui jungit Cometa, Planeta,

Hic Mamona petis. Pascha hoc, cui jungito Manna.

Nomina appellativa finita in, A, sunt fœminina, propria enim superioribus regulis metienda sunt.

Generis tamen masculini sunt Adria, pro mari Adriatico: nam pro Græciæ urbe fœmininum est, ad superiora Propriorum præcepta pertinens: sic Cometa, Planeta, & Mamona, per, A, in fine: nam Mamona, æ inferius locum habet.

Neutra sunt Pascha, æ, & Manna, sed Manna, æ, dum thuris micas significat, fœmininum est, & à norma communis non excipitur.

Nomen in, A, Terna neutrum est, cetera Stigma, Toreuma.

E, Latiale petis neutrum, velut Acre, Monile.

Fæmineum est Aloë, Rhodopeque, & cetera Græca.

Accedunt Cete, ac Tempe pluralia neutris.

A, Finita tertiæ declinationis neutra sunt, ut Stigma, tis, Toreuma, atis.

Et terminata in E, Latina, ut Mobile, is, Cæpe, Gausape. Vltima item nominum adiectivorum terminatio in, E, ut Acre.

Nomina Græca finita in, E, fœminina sunt, ut Aloë, es: Rhodope, es: Mastiche, es, &c.

Neutris adduntur duo Græca pluralis numeri, Cete, ac Tempe, & Mele, quod inusitatum est.

I. Neutris tribne. O, maribus finita dabuntur.

Est Io, scæmineum, fuerit si corporis expers.

Huc spectant, Legio, Possessio, Potio, quamvis

Corpora significant aliquando. Adjungitur illis

Portio item, Regio, atque Caro, Cœnatio: nomen

Do, Go, finitum. Neutris adscribito Pondo,

Harpago, Cudo, Ordo mas, Vdo, Cardo, Ligoque.

Substantiva singularis numeri, quæ finiuntur in, I. neutra sunt, ut Cappari, Gummi, Sinapi.

Nomina finita in, O, masculinis adnumerantur, ut Pugio, Turbo, Scorpio, Vespertilio, Vnio pro margarita.

Quæ verò terminantur in, Io, vel in syllabis, Do, Go, scæminina sunt, ut Oratio, Lectio, Dulcedo, Imago. Scæminis etiam adduntur Legio, siue pro numero militum, siue pro ipsis militibus, Potio etiam pro re quæ potatur. Possessio pro bonis, quæ possidentur, & Ambulatio pro loco, in quo ambulatur, accepta. Regio item, Caro, Cœnatio, & Portio. Pondo semper est neutrum, siue pro pondere, siue pro libra sumatur. Masculina tamen sunt Harpago, &c.

V, C, D, da neutris, L, T. Sed mascula sunt

Sal, Sol, ac Mugil. Neq; Sal neutrum esse recusat.

An, In. On mas. Hac Sindon, & suavis Aëdon,

Quæ adde Alcyonem. Neutris da cuncta Secunda.

En, quoq; sit neutrum. Sed Hymen, Ren mascula sunt:

Et Splen, atque Lien, Atagen, cum Pectine Lichen.

Quæ literis, V, C, D, L, T, finiuntur neutra sunt, ut Gelu, Veru, Lac, Halec, Id, Quod, Aliud, Vectigal, Mel, Fel, Nihil, Sinciput, Ociput, Git, Frit, &c. Sol tamen, mugil, & Sal, masculina sunt. Sal pro ciborum condimento neutrum etiam invenitur interdum.

Nomina syllabis, An, In, & On, terminata masculina sunt, ut Pæan, Titan, Delphin, Agon, Chamæleon. At Sindon, Alcyon, Aëdon scæminina sunt.

Nomina verò in On, secundæ declinationis neutra, ut, Ilion, ij; Barbiton, i. Python verò, seu Pytho nomen vr-

bis

bis fœmininum, huc non spectat.

En, finita neutra sunt, ut Lumen, Examen: at Hymē.
Ren. & cætera, masculina.

Ar neutris dabitur: cœu Par, cum Nectare, Bacchar.

*Er maribus dona; Laver est muliebre. Cadaver
Sit neutrum. Ver, atque Piper, cum Verbere, Tuber.
Vber, Iter, Spinter, Laser, Cicer, atq; Papaver.*

Or, maribus servit. Muliebris demitur Arbor.

Cum neutris numeratur Ador, Cor, Marmor, & Æquor.

Exigit Vr, neutrum. Hic Furfur, cum Vulture Turtur.

Substantiva, quæ terminantur in Ar, neutra sunt, ut Far,
Jubar. Item Par substantivum duorum inter se æqualiū,
& Impar. duorum inæqualium numerum significantia.
Par, Dispar, Impar, Compar adjectiva cum adjectivis nu-
meranda esse constat:

Er finita, masculina sunt, ut Passer, Accipiter, Vomer,
& prima terminatio nominum adjectivorum in Er, ut
Celeber, Saluber.

Sed Laver fœmininum est: neutrum ponitur à qui-
busdam, sed sine Veterum testimonio. Tuber verò pro
terræ callo, vel tumore: Cadaver, &c. neutra sunt. At Tu-
ber pro arbore fœmininum ad normam arborum nomi-
nibus communem spectat, pro fructu hujus arboris mas-
culinum est, & à regula non recedit. Quæ in Or finiun-
tur masculina sunt, ut Labor, Honor; Arbor tamen fœ-
mininum est, cum sit nomen generale: sola enim specia-
lia arborum nomina significationis regula comprehen-
duntur. Neutra sunt Cor, Ador, &c.

Vr, terminata sunt neutra, ut Fulgur, Ebur, Guttur. Tria
sunt masculina, Furfur, Vultur, Turtur. Lemures à Re-
cto Lemur, inusitato masculinū est etiam, sed eorū nor-
mæ adscribendum, quæ virili specie depicta significant.

Fœmineum As. Sed Erysipelas neutralibus hæret,

Artocreas, Fas, atq; Nefas: Vas jungito vasis.

Sunt Adamas, Elephas, Agragas, As, atq; Tiaras,

Masculi-

Mascula cum reliquis, flectit quæ Prima Pelasgum.

In, As, desinentia fœminina sunt, ut Lampas, Tempestas.

Neutris addenda Fas, & Nefas. Item Vas, vasis, nam Vas, vadis masculinū ad primum significationis præceptū pertinet. Sūt etiā neutra Artocreas, creatis, Erysipelas, atis.

Masculinis adnumerantur, As, assis: Acragas, vel Agragas, antis, pro monte Siciliæ. Nomina item primæ declinationis Græcorum, ut Tyaras, æ, Mamonas, æ.

Nomen in Es, dato fœmineis. Pes esto virile.

Et Trames, Fomes, Limes, cum Cespite Gurgēs,
Bes, Poples, Termēs, cum Vepre, & Acinace, Palmos,
Et Parles, Stipesque, Meri nomenq; diei.

Nemina Græca adhibeo, sumes exempla Cerastes,

Atq; Lebes. Neutri Hippomanes, Cacoethes adherent.

Iura Solæcophanæ neutris communia servet.

Es, finita fœminina sunt, ut Apes, Vulpes, Compes.

Masculinis adjungenda sunt Pes, dis, Celpes, tis, Vepres, is, Meridies, ei, Acinaces, &c.

Item Græca ad primam, vel tertiā declinationē pertinentia, ut Aromatites, æ, Cerastes, æ, Magnes, tis, Lebes, tis, Tapes, tis. Ex Græcis tertiæ declinationis neutra sunt Hippomanes, Cacoethes, & Solæcophanes.

Is, dato fœmineis. Maribus da Piscis, Aqualis,

Et Follis, Vermis, Callis, tum Fustis, & Ensis,

Tum Fascis, Cucumis, Cenchris cum Vomere Cassis.

Et Sentis, Vectis, Torris, Glis, Postis, & Orbis.

Mugilis, atque Lapis, Cossis, cum Sanguine Caulis,

Vnguis Othrys, Mensis, cum Pulvere Collis, & Axis.

Adde Nis, Aufonium, ceu Panis: & Affe creata.

Quæ terminantur in Is, fœminina sunt, ut Navis, is, Cassis, dis, Cenchris, idis, pro Tinnuculo ave.

Masculina tamē sunt Piscis, is, Vomis, eris, Cassis, flis, Cenchris, cenchris pro genere quodam serpentis, &c.

Masculinis addenda sunt nomina Latina, quæ Nis, syllaba finiūtur, ut Panis, Funis, Crinis, Lienis, Ignis, Am-

nis: Græca verò fœmininis, ut Coronis, idis, Lychnis, idis, Tyrannis, idis.

Item Alcyonis, idis, usurpatum in numero plurali, pro diebus Alcyonijs.

Masculina item sunt composita à nomine As, assis, ut

- 5 Vigessis, Octussis, Centussis.

Mascula in Os, sunt. Dos Cos muliebris, & Arbos.

Os, Chaos, atq; Melos, neutris donantur, Eposque.

Nomen in Vs, mas est, seu Quarta, sive Secunda.

Sunt Acus, Atque Manus muliebria, Porticus, Alvus.

- 10 *Atque Tribus, tam Vannus, Humus, tū Carbasus, Idus, Et Domus, Et Ficus pomum: mas morbus habetur.*

Os, finita masculina sunt, ut Ros, Flos, Rhinoceros.

Fœminina Dos, Cos, & Arbos. Neutra Os, oris,

8: Os, ossis, &c: Vs, finita tum quartæ, tum secundæ de-

- 15 *clinationis masculina sunt, ut Sensus, us, Rogus, i, Acus, i, piscis nomen.*

Ficus pro morbo semper est masculinum: pomum verò significans sive ad secundam, sive ad quartam declinationem spectet, fœmininum ferè reperitur.

- 20 Carbasus in numero plurali neutraliter declinatur: Carbasa, carbarum, ut dicetur inferiùs.

Nomen in Os Danaum, vel in Vs, conversa Latinum,

Mascula censentur ferme, velut Isthmos, Achantus.

Fœmineum Diphthongus erit, Sapphirus, Eremus,

- 25 *CrySTALLUS, Byssus, Costus, Pharos, atq; Papyrus, Nardus, & Antidotus, Balanus, Melilotos, Abyssus,*

Hic Dia iunge metros, Biblos, Dialectos, Echinus.

Ex Odo, ut Synodus, composita: Topazius, Arctos.

In neutris numeris Virus, Pelagusque profundum.

- 30 Græca nomina in Os, quibus utuntur Latini, sive sub eadem terminatione, sive Os, mutata in Vs, ferè masculina sunt, ut Paradisus, Prologus, Smaragdus, Stylus, Syllogismus, Typus, Xystus, Isthmos.

Nonnulla verò fœminina, ut Diametros, & Echinus, cum

cum pro columnæ capitello sumitur: nam in alijs significationibus semper masculinum est.

Item composita ex Græca dictione Odos, ut Synodus, Methodus, Periodus, cum alijs hic enumeratis.

Duo sunt neutra, Virus, & Pelagus.

Postulat Vs neutrum, quoties id Tertia flebit.

Hic Lepus, & Mus: Pms Gracum, compositaq; junges.

Sic tibi fœmininum Lagopus, Herba, Volucris,

Est muliebre Palus, Subscus, pulcherrima Virtus.

Atque Salus, pecudisque Pécus, quibus additur Incus,

Quaque sibi Servus, Juvenisque, Senexque jurgant:

Aes tibi sit neutrum. Laus, Fraus muliebria sunt.

Nomen in Vs, tertiæ declinationis neutrum est, ut Vulcanus, eris: Acus, aceris: Vlcus, ulceris. Huc spectat secunda comparativorum terminatio, ut Brevius, Acrius.

Plus in numero singulari substantivum est, & neutrum: at in numero plurali adjectivum Plures, & plura: & adjectivorum regulis metiendum.

Sunt tamen masculina Lepus, & Mus, & composita à Pus, podos, ut Chytropus, Apus, Tripus.

At Lagopus, sive pro herba, sive pro ave sumatur, semper est fœmininum.

Fœminina sunt Palus, &c. Tria item, quæ à nominibus Servus, Juvenis, & Senex derivantur, Seruitus, Juventus, & Senectus.

S, dato Fœmineis, si consona ponitur ante.

Esto virile Rudens, Fons Pons, Seps lethifer Anguis;

Mons, Dens, atq; Chalybs. Assis quibus addito partes:

Et Polysyllaba Ps. Forceps dematur adneca.

Quæ consonantem habent ante S, fœminina sunt, ut Trabs, Puls, Hiems, Frons, Daps, Sors.

At Seps, pis. pro quodam serpētis genere masculinum est. Item Dens, dentis, & ejus composita Tridens, & Biddens, dum significat rusticum instrumentum: nam prooue fœmininum est, ut infra dicetur. Rudens etiam, Fons,

&c. Masculinis adnumerantur: & composita à nomine As, assis; in Ns, finita, vt Quadrans, Triens.

Nomina item duarum, vel plurium syllabarum masculina sunt, vt Hydrops, Merops: Forceps tamé foemininū est.

5 X, Dato Foeminis. Sed Eryx, Grex mascula sunt,
Et Bombyx pro verme, Calix, cum Fornice Phoenix,
Et Volvox, Spadix, & Oryx, Coccyxque, Calyxque.
Præterea Quicunx, Sexcunx, Septunxque, Deunxque,
Ax, Ex, finitum polysyllabon esto virile.

10 Foemineum Carex esto cum Smilace, Fornax,
Et Thomex, Vibex. Alex, pretiosa Supellex
Additur. Atriplici verò dare neutra licebit.

X, Litera finita sunt foeminina, ut Arx, Pax, Lex, Nex.
Sphinx, Sandyx, Styx, Nox, Celox, Nux, Crux. Victrix,
15 etiam, & Vltrix, in numero singulari: nam in plurali tribus
generibus communia sunt.

Masculina sunt Eryx, Grex, Phoenix pro ave, Bombyx
vermem significans, qui sericam materiam suppeditat:
nam pro ipsa materia foemininum est. Item Calix, For-
nix, &c.

20 Nomina in Ax, aut Ex, duas, vel plures syllabas habē-
tia masculina sunt, ut Styrax, Storax, Nycticorax, Pol-
lex, Ramex.

Carex, Smilax cum reliquis foeminina sunt. Atriplex
25 verò neutrum.

Mobile fit Fixum, si Fixum mente subauditur.

Vnde genus capit, ut Sonipes, Oriensque, Tonansque

Mobile fit neutrum, si Fixum mente subauditur.

Sæpe nomen adiectivum ponitur sine substantivo, quia
30 facile ipsum intelligitur, & ita dicitur fieri substantivum,
quia vicem ejus supplet, ab eodem genus accipiens, Soni-
pes enim masculinum est, & Cornipes, quia subauditur
equus: Oriens & Occidens itidem, quia sol: Tonans, quia
Deus.

Masculina item sunt Annalis, quia liber intelligitur:

Mola-

Molaris quia lapis: Natalis, quia dies: Torrens, Profluens, Confluens, quia fluuius: Quintilis, Sextilis, quia mensis.

Œciminina sunt Bidens, quoniam subauditur ovis: Continens, quia terra: Curulis, quia sella: Bipennis, quia securis: Biremis, Triremis, quia navis: Consonas, Vocalis, quia litera: Neutrum est Præsens, quoniam tempus intelligitur: Quando verò substantivum non subauditur adiectivum nomen fit neutrum substantivum: vt Decens, Conveniens in his orationibus: Decens est aptum consentaneumque tempori, & personæ. Conveniens esse dixerim, si homo homini à se etiam petenti, libenter ignoscat.

Respicimus fines, non significata frequenter.

Vnde hic Sulmo habuit: Lethe hac, atque Allia: Tibur

Hoc, cum Cære Hispal, Præneste; hoc Zeugma, Reate.

Sæpe numero ratio potius habetur positionis, quàm significationis, & propterea nonnulla vrbium nomina, vt Zeugma, Tybur, Hispal, Cære, Reate, Præneste sūt neutra. Sulmo verò masculinum ad instar eorum, quæ finiuntur in O. Allia fluvij nomen Œcimininum est, sicut appellativa primæ declinationis in A, desinentia. Lethe etiā fluvij proprium ejusdem generis est, vt cætera Græca in E, terminata, quæ ad primam Latinorum reducuntur.

Nominis interdum ratio generalis habetur.

Mutuo & inde sibi genus inferiora capeſſunt.

Sic volucrem sequitur Phoenix, sic flumen Iader.

Solent auctores, & maximè poëtæ nominis interdum generalis habere rationem, & genus ejusdem nominis inferiori, seu minùs cōmuni attribuerè. Mons enim generale nomen omnes montes significat: vnde Ossa, & Oeta nomina montium propria genus masculinum accipiunt, cū sint (vt terminationis norma postulat) Œciminina: Avis item seu volucris commune nomen aves omnes sua significatione complectitur: vnde Phoenix cū sit speciale nomen, & masculinum, ab illo genus accipit Œcimininum: Iader verò cū sit fluvij proprium, & masculinum, à no-

mine generali, Flumen, neutrum genus mutuatur.

Propria Mars, Echo, Tellus, & cetera quando

Conueniunt rebus, quæ vana præesse Vetus

Numina crediderant, proprium genus & sive reseruant,

Nomina Deorum, vel Dearum pro ijs rebus accepta, quibus præesse credebantur, idē genus retinent, ut cum Lar, & Penates pro domo, Mars pro bello. Venus pro venustate, Tellus pro terra. Echo pro voce reciproca sumuntur. Vnde Lar, Penates, & Mars, in hac etiā significatione semper erunt masculina. Venus, Echo, ac Tellus foemina.

Hac modo foemineis, maribus modo iuncta videbis:

Grossus, Adeps, Atomus, Limax, cū Torque Phaselus, Scrobs, Specus, atq; Rumex, Tradux cū Corbe. Canalis, Finis, Obex, Stirps, atq; Larix, Rubus, Anguis, & Imbrex, Barbitos, atq; Dies, Serpens, cum Forfice Varix,

Chrysolitus, Narbo, Hippo. Animas cuiusq; ligatur,

Da, neutris, Maribusq; Sifer, Nar, Vulgus, & Anxur.

Foemineis Argos, Panaces, neutrisq; coherent.

Grossus, Adeps, Forfex, Stirps, Corbis, & c. sunt incerti generis, quoniam modò cum adiectivo masculino, modò cū foeminino copulatur, eadē omnino permanente significatione. Hippo item, & Narbo vrbium propria.

Animans substantivè sumptum cum adiectivis in quocumque genere copulari potest: genere tamen foeminino frequentius vsus est M. Tul in numero plurali.

Sifer, Nar, Vulgus, & Anxur, tum masculina, tum neutra reperiuntur.

Argos, & Panaces neutra sunt, & aliquando foeminina.

Mascula Bubo, Cinis, Cortex, cum Pumice, Pulvis,

Et Calx pars pedis, atq; Silex, cum Margo Palumbes,

Proferet hac cantē iuvenis muliebria Vates.

Bubo, Cinis, & cetera in soluta oratione masculina sunt: in carmine verò generis incerti. Parcē tamen Poëtis genere foeminino utendum est.

Foemineis adhibetur Onyx, cum Lyntre Cupido,

Sardo-

Sardonychi Grus, Dama, Pents, Lynx, Clunis, & Ales,
 Talpa, Colus, Volucris, Maribus raro ista dabuntur.
 Onyx, Sardonyx, Linter, &c. ferè fœminina sunt apud
 Oratores: & interim masculina præcipue apud Poetas.

De genere Epicæno.

5

Articulo sexum, quæ complectuntur utrumque

Vno, Epicæna vocant Græci, Promiscua nostri.

Nomina sub uno tantum articulo marem, & fœminam
 significantia, quæ à Græcis dicuntur Epicæna, à Latinis
 promiscua vocantur, ut Lepus, Vulpes, Hirundo, Miluus,
 Polypus, Testudo. Ea omnia superioribus terminationum
 regulis comprehenduntur, & iidem metienda sunt sem-
 per: nec ulla generis Epicæni mentio faciendâ est in ex-
 citationibus. Hi enim duo versiculi adhibentur solum, ne
 yrones communium vocabulorum sint prorsus ignari.

10

15

DE NOMINVM

20

DECLINATIONE.

Nomina simplicium retinent composita figuram.

Demitur Exsanguis, Vulpes, Capricornus, & inde

Nata Manus absunt, & quæ tibi suggeret usus.

Nomina composita ferè instar simplicium declinantur, ut
 Vir viri: Triumuir Triumviri: Prudens prudentis: Impu-
 lens, imprudentis.

Quæ deficiunt à norma, vsu facillè cognoscentur, ut Ex-
 sanguis, quod exsanguis habet in genitiuo, non exsan-
 guinis, quemadmodum Sanguis. Vulpes compositum à
 pes pedis, non vulpedis habet, sed vulpis. Item Capricor-
 nis, i, & composita à Manus, velut Centimanus, a, um.

52

30

non ad quartam, ut simplicia Cornus, us, & Manus, us, sed illud ad secundam declinationem, hæc ad primam, & secundam, more similium adjectivorum, spectant.

Compositi Rectus tantum variabilis esto.

Nomina si fuerint rectis conflata duobus,

Vt, Iusjurandum, pariter variabis utrumque.

Demitur Alteruter, geminus cui Patrius esto.

Casibus in reliquis pars flectitur ultima tantum.

In compositis Rectus tantum casus declinatur; ut Tribunus plebis, tribunus plebis, tribunus plebis, &c. Huc spectant Senatus consultum, Iuris peritus, Paterfamilias, atque alia ejusdem generis.

Si nomen duobus Rectis copuletur, uterque declinabitur, ut Respublica, Reipublicæ, Rempublicam, &c. Iusjurandum, &c. Excipitur Alteruter, cujus posterior tantum pars declinatur, excepto genitivo singulari, qui utroque modo declinatur, Alterutrius, & alteriusutrius.

Quartum, & Quintum habeant similes Neutralia Recto.

His erit, A semper numero postrema secundo.

Hinc Duo rejicitur: simul inde exploditur Ambo,

Quarta, & Quinta duos numeri sibi norma prioris

Semper habet similes, Rectum, casumq; vocandi.

Plurali Recto similis sit Quintus ubique,

Tertius, & Sextus similes flectantur ibidem.

Nomina neutra tres casus habent similes, nominandi, accusandi, & vocandi: qui numero multitudinis A, litera terminantur, præter Ambo, & Duo.

Vocativus singularis quartæ, & quintæ declinationis similis est Nominativo: Sensus, ô sensus: Dies, ô dies.

Nominativus, & Vocativus multitudinis similes sunt, Musæ, ô musæ: Virtutes, ô virtutes.

Dativus, & Ablativus numeri pluralis similes sunt, Musis, à musis: Virtutibus, à virtutibus.

PRIMA DECLINATIO.

*Norma Latina prior Latialia nomina fleclit
 A. finita, ut Palma: & Græca, ut Pompa, Thalia.
 Quæ vel in As sunt, vel in Es, dat Græcia Roma.
 Sunt tibi Lysides, Boreas exempla: notabis
 Quos habeant fines numero variata priori:
 More Latinorum numero fleclenda secundo.*

Primæ declinationis nomina in A, As, Es Exeunt. Quæ
 A litera terminatur, tum Græca, tum Latina sunt vt Pal-
 ma, Victoria, Familia, Pompa, Maia, Thalia.

Quæ in As, & Es, syllabas exeunt, Græca tantum sunt:
 ut Æneas, Etesias, Tiaras, Lysides, Anchises, Cometes.
 Planetes, & declinantur hoc modo. Nominativo Boreas.
 Genit. Boreæ. Dat. Boreæ. Accus. Borean. Vocat. ô Borea.
 Abl. à Borea. Nom. Lysides, Genit. Lysidæ. Dat. Lysia-
 dæ. Accus. Lysiden. Vocat. ô Lyside. Abl. à Lyside. Nu-
 mero plurali omnino cum Latinis nominibus primi ordi-
 nis consentiunt.

*Primus in As, etiam fiebat Patrius olim
 Ausonius: composita sibi quem pauca reseruant.
 Aulai, & similes; Metrum usurpavit in Ai.
 An, dedit in Quarto Græcis aliquando Poeta.
 In quibus, A. Rectum claudit, ceu Maian, & Offan.*

Præcis temporibus genitivus singularis Latinis etiam in As
 syllabam terminabatur. Vnde etiam nunc dicitur, Pater
 familias. Filius familias.

Aulai, Pictai, & his similes interrogandi casus interdum
 apud Poetas leguntur pro Aulæ, Pictæ.

A Maia, Offa, Ægina, & alijs hujusmodi Græcis nomi-
 nibus foemininis accusativus per An, syllabam aliquando
 apud Poetas exit, ut Maian, Offan, Æginan.

*Prima gradum Recto similam dat norma vocantem.
 S. velut Anchise, Borea, perit ultima Græcis.
 Exit in Is, Terminus pluralis. Tolle duabus;*

Et simul Ambabus tolles, adijunge Deabus.

Quaque alij propter generis discrimina fingunt.

Vocativus similis est Nominativo ô Musa, ô Maia. Græca, S, literam deponunt, ô Ænea, ô Anchise, ô Borea, ô Lyfiade.

Dativus multitudinis, Is syllaba finitur: præter Duabus, Ambabus, & Deabus, & nonnulla alia ejusdem exitus, quæ à viris doctis sexus discernendi gratia usurpantur; qualia sunt Filiabus, Libertabus, Conservabus, Equabus.

E, litera finita secunda declinationis Græcorum.

E, velut Andromache, Libye, finita Pelasgum

Es, patrio donant: En Quarto: E, litera Recti

Casibus in reliquis numero manet ultima prime.

Prima Latinorum numero regit ista secundo.

Si tamen, E, Græcum Latium mutetur in Alpha.

Novo Latinorum numero flectentur utroque.

Nomina Græca secundæ declinationis, E, litera finita, sic declinantur.

Nominativo Musice. Genitivo Musices. Dativo Musice. Acusat. Musicen. Vocat. ô Musice. Abl. à Musice. Numero plurali Latinam declinationem sequuntur.

Ad hunc modum declinantur Mastiche, Grammaticæ, Rhetoricæ, Dialecticæ, Libye: quorû ultima vocalis si in, A, literam mutetur, Latinè declinatur, ut Grammatica, &c.

SECUNDA DECLINATIO.

Er, vel Ir, Vr, finas Vs, & Vm, dedit altera. Recto.

Vt Populus, Bellum, Coluber. Satur, atque Triumvir.

Eus, Os, & Om, Græcis: velut Ilion, Artos, & Orpheus.

Æqualem Recto Patrinam norma altera fingit.

Celtiber accrescit cum Presbyter, Asporithidem.

Dexter, Iber, Socer, atq; Generum Prosper, Adulter,

*Cumq; Virò Lacer, atque Puer, Tener; adijce Liber,
Et Gibber, Miser, atque Satur cum Trevir, & orta
A Gero, sive Fero; velut Armiger. Obvia fient
Cetera sollicitè veterum monumenta legenti.*

Latina nomina secundæ declinationis in syllabas Ir, Er, Vr,
s, Vm exeunt, ut Vir, Faber, Satur, Populus, Præmium.
Græca in Os, On, Eus, ut Arctos, Delos, Androgeos, Pe-
ion, Tydeus, Orpheus.

Genitivus ferè æqualis est nominativo syllabarum nu-
mero; ut Populus Populi.

Præter Iber, iberi: Celtiber, celtiberi: Liber, liberi: Tre-
vir, Treviri; Satur, saturi.

Composita item à verbis Gero, & Fero, Er, finita; ut Ar-
miger, armigeri, Signifer, signiferi, & nonnulla alia.

Androgeos non solum Androgei, sed etiam Androgeo
more Attico facit genitivo.

Quartus ab Os veniens, fit in On; velut Arctos, Abydon,

Præter Athos, Oservat Athos, quod Græcia finxit,

Quintus habet fines; ut Vir, Satur, atque Magister.

Ominino primo similes. Vs habentia Recto.

Illud in E mutant. DEVS immutabile persfat,

Filius, I mavult. In Ius, cum propria sunt,

Vs, velut Antoni, gradui rapuere vocandi.

Accusativa à Græcis in Os, S literam mutant in N, ut Ar-
ctos, Arcton; Abydos, Abydon; Delos, Delon; Menelaos,
Menelaon; Athos, Athon, vel Atho. more Attico.

Vocativus similis est Nominativo, ô vir, ô Puer, ô Satur
Nomina Vs syllabâ finita mutant Vs in E; Populus, ô Po-
pule, Fluvius, ô fluvie; Tabellarius, ô tabellarie.

Excipitur Deus, quod similiter exit in Vocativo, ô Deus.
Item Filius, & nominæ propria in Ius, quæ Vs syllabam
deponunt; ô Antoni, ô Pompei.

Si Recto Diphthongis, inest, perit ultima. Graijs

S, Quinticâ Tyden dices, à maxima Pantha.

Græca per Eus etiam nostrorum Tertia flectit

In Patrio, & quarto, præsertim ad carminis usum.

Tydeos hinc nomen Tydeus, & Tydea profert.

Nomen, in Vs, Danaum, quod ab Os, traxere Latini,

Estulit in casu, veluti Ptolomæ, vocandi.

O, Meus in quinto Populus, Fluviusq; Latinos

Dicere nonnunquam verborum euphonia cogit.

Græca, quæ in Eus; & ous, hoc est, us, diphthogum, exeūt deponunt, S, vocativi Tydeus, ô Thydeu; Panthus, ô Panthu.

10 Græca Eus, syllaba finita etiam genitivo faciunt, eos, & accusativo ea. maximè apud Poetas, sed tunc ad tertiam declinationem spectant, ut Tydeus, Tydeos, Tydea; Tereus, Tereos, Terea.

15 Vocativus Græcorum nominum, quæ Os, in Vs mutât, etiam in, E, literam exit, ut Thimotheus, Pamphilus, ô Thimothee, Pâphile; Anthæus, Tymbræus, Ptolomæus, ô Anthæe, Tymbræe, Ptolomæe.

Latini interdum, vel euphoniæ causa, vel Atticos imitantes, vocativum faciunt similem nominativo, ô Populus, ô Fluvius, ô Meus.

10 Exit in, I, Rectus, numeri pluralis, ut Euri.

Ei, diphthongus erat Rectis pluralibus olim.

Is, tandem attribuit pluralibus ista dativus.

25 Nominativus multitudinis, I, litera terminatur, ut Captivi; Dei, vel Dij. Priscis temporibus, ei, diphthongo terminabatur, ut Captivei.

Dativus pluralis, is, syllaba finitur, ut Captivis, Deis, vel Dijs.

TERTIA DECLINATIO.

30 *Testia multiplices habent cum Regula fines,*

Finis in Is, Patrij tamen est Latialibus idem.

A, Terna sibi poscit Atis, cen Dogma, Poëma.

E, perit Is, neutrum, neq; crescit, at Omne, Cubile,

Y, Danaum generat, yos, velist Æpyos, Æpy.

Etsi tertiæ declinationis quàmplurimæ sunt positiones, genitivus tamen Latinorum nominum in Is. syllabam exit, qui nominativo modò est æqualis numero syllabarum, ut Navis, navis; modò una syllaba longior, ut Turbo, turbinis; Vnedo, unedonis; modò duabus, ut Iter, itineris; Biceps, bicipitis; Supellex, supellectilis.

Nomina tertiæ declinationis, A. finita genitivum in A. is, habent; ut Dogma, dogmatis, Poëma, poëmatis.

Neutra in, E, mutant ipsum, E nominativi in Is; ut Omne, omnis; Cubile, cubilis.

In Y, psilon finita (quæ omnia à Græcis Latini mutuuntur) genitivum in Yos, Græcum retinent: Æpy, Æpyos; Misy, Misyos; Moly, Molyos.

*O, Finita, Onis, capiunt. Inis, accipit omne,
Do, Go, finitum muliebre, ut Grando, Siligo;
Turboque non proprium. Sic Ordo, & Margo, Cupido,
Sic Homo, sic Cardio, Nemo, sic pascit Apollo.
Vnedo vult Onis, Nerio variatur in Enis,
Atque Anio. Caro carnis habet. Muliebre Pelasgum
Vs, habet; O, reliquis, ut Manto in casibus esto;
Lactis, & Halecis tibi Lac inflectit, & Hælec.*

æ in, O, terminantur Onis, accipiunt in genitivo: ut Ameno, onis; Macedo, onis; Umbo, onis; Harpago, onis. inita verò in syllabis Do, Go, scæminina faciunt, Inis; Arundo, inis; Grando, inis; Siligo, inis. Sic Turbo, inis bellativum; nam cum proprium gladiatoris est nomen, rbonis habet, & à communi regula non discedit. Item Ordo, inis; Margo, Marginis, &c.

nedo cum sit scæmininum in Do, finitum Vnedonis et, Nerio, nerienis; & Anio, anienis.

anto, Callisto, Alesto, Calypso, &c. Id genus Græca. atiant genitivo; ut Manthus, Calypsus. Alij verò scætes casus nominativo sunt similes, Māto, manto, &c. ec Latinam declinationem rarè admodum patiuntur; ido, Didonis.

Duo peregrina, Bógud, & David, Latína declinatione donata Bógudis, & Davidis acceperunt.

Semper Is, augetur post, L, velut exulis Exul.

L, duplici Mel mellis habet, Fel fellis habeto:

Crescit Is, in Patrio post, N, ita Sindonis edit

Sindon. Interdum, ut Phaeton, On, exit in Ontis.

N, Suscepit Inis neutrum: uelut agminis Agmen.

Et tua nata Cano, ut Tubicen, cum pectine Flamen.

Nomina finita in L, addunt Is, genitivo: vt Annibal, alis; Daniel, elis; Vigil, vigilis. Sol, solis; Consul, consulis.

At Mel, & Fel, mellis, & fellis habent altero, L, adhibito in obliquis.

Quæ in, N, terminâtur Is, genitivo supperadût: ut Pæan, anis; Siren, enis; Salamin, inis; Alcyon, onis, Babylô, onis, Palæmon, onis.

Græcorum verò quædam, On, habentium in Recto, in Ontis, exeunt; ut Acheron, Bison, Bellerophon, Charon, Chamæleon, Demôphoon, Horizon, Laócoon, Phlegethon, Scazô, Xenophô; Acherôtis, Bisontis, & sic de alijs.

Neutra, N, finita Inis, in genitivo sibi vendicant; ut Abdomen, abdominis; Carmen, carminis.

Item composita à verbo cano: ut Tibicen, tibicinis: Tubicen, tubicinis: Cornicen, cornicinis. Et Flamen, flaminis. Pecten, pectinis.

Additur Is, Patrio post, R, velut Anxuris, Anxur,

R, Geminum Far, Farris habet. Tulit hepatis Hepar.

Mobilium Cer, Rectus habens, Cris format, ut Acer.

Imber, & inde ortum dat, Bris. Quibus adde Saluber,

Ac Celeber. Ter, nomen habens, Tris, habere Latinum

Ambis, ut Accipiter. Mater, cum Patre iugantur.

Ac Linter. Later optat Eris. Cor, cordis habeto.

Servat iter, quod Priscian Itiner de iure recepit.

Ast, Oru optat Ebur, Femur, & Iecur: adyce Robur.

Terminata in, R, addita syllaba, Is, formant genitivum, ut Lar, laris: Ver, veris: Mulciber, eris: Gadir, Gadiris: He-

ctor, oris: Anxur, anxuris.

A nominibus adjectivis terminatis in Cer, fit genitivus in Cris: ut Acer, acris: Alacer, alacris: Volucer, volucris. Acer substantivum aceris habet: ut cætera, quæ à communi regula non recedunt.

Imber, imbris: & ex eo composita: ut October, bris; September, bris.

A nominibus Latinis in Ter, finitis formantur genitivus in Tris: ut Accipiter, tris; Frater, tris; Vter, tris. Sic adjectiva, ut Campester, Equester, Pedester, Paluster, Silvester.

Item ex Græcis nominibus, Pater, Mater, Linter.

Alia Græca in Ter, finita communem regulam sequuntur: ut Crater, eris; Character, characteris; Æther, ætheris. Ex Latinis, Later, lateris habet. Iter verò, itineris, quem genitivum accepit à Prisco Recto itiner.

In Oris, exeunt horum quatuor genitivi Ebur, Femur, Fur, Robur, Eboris, Femoris, Jecoris, Roboris. Genitivus Jocinoris, à Recto Jocinus inusitato cum cæteris omnibus obliquis deducitur.

Postulat As, atis. Vadi hic Vas fundito: neutrum

Vasis habeto. Maris det Mas. As, exigit, assis.

Mascula in Antis, erunt, ut Athlas. Muliebre Pelasgum Dis, ferat, ut Lampas, vel Dos. Capit Arcas utrumque.

A nominibus in As, genitivus in Atis, deducitur: ut As, atis; Honestas, atis; Mæcenas, atis; Arpinas, atis.

Vas tamen masculinum, Vadis; neutrum vasis accepit.

Græcis in As, masculinis genitivus in Antis derivatur: ut Adamas, antis: Acragas, antis; Athlas, antis; Calas, antis; Elephas, antis; Gigas, antis. Pallas, antis, viri proprium.

Arcas verò licet masculinū sit, Arcadis facit, vel Arca-

uemadmodum Græca omnia fœminina tertiæ declinationis: ut Pallas, adis, vel pallados; Hyas, adis, vel Hyas; Plejas, adis, vel Plejados; Olympias, adis, vel Olympios.

Es, fit Is, in Patrio, ut Cladis, Diomedis. Achivum

Etis amant nonnulla: Dares testatur, & Hermes.

Adde Seges, Locuples, Abies, Interpres: & illis

Adde Quies, Hebes, atque Aries, Teres: adijce Præpes,

Indiges, atque Teges, Paries cum Perpete. Vates

Dat vatis: Verres verris: Bes accipe beffis.

Si nomen exeat in Es, genitivus fiet in Is, æqualis nominativo: ut Diomedes, dis; Fames, is; Vepres, vepris; Acinaces, acinacis.

Græcorum nonnulla in Etis, exeunt; ut Cres, cretis, Lebes, etis, Magnes, etis. Chremes, etis, Dares, etis; Hermes, etis; Laches, etis.

Horum aliqua etiam in Is, reperiuntur, ut Chremes, mis; Laches, lachis; Dares, daris.

Fit etiam genitivus in Eris, à nominibus Aries, Teges, Quies, Arietis, Tegetis, Quietis, & sic in alijs. Requies à Quies, compositū, requietis habet, ut simplex, & requici, sed tunc ad quintam declinationem spectat.

Cætera communis generis, vel mascula finem

Dant Itis, ut Cemes, Antistes, cum Gurgite, Palmes.

Sospes: Et his Merges, Tudes adjungantur, & Ames.

Edis habet Merces. Pes, Pras comitantur, & Hares.

At Cereris creat alma Ceres. Æs protulit aris.

Fert Idis, à Sedeo genitum, velut obsulis Obses.

Cætera appellativa Latina præter jam enumerata, siue masculina, siue communia tam duorum, quàm trium generum Itis, habent in genitivo. Masculina, ut Cocles. Eques, Gurges, Fomes, Limes, Pedes, Poples, Stipes, Termes, Trames, Voles. Communia duorum; ut Antistes, Comes, Hospes, Miles, Satelles. Trium generum; ut Ales, Divēs, Sospes, ac Superstes.

Ames etiam, Merges, & Tudes, licet foeminina sint, Amitis, Mergitis, Tuditis habent, ut superiora. Dixi (Appellativa Latina, propter Græca nomina propria, quorū permutata generalē regulam sequuntur, ut Aristoteles, Socrates,

tes,

tes., Vlyſſes: & neutra, ut Cacoethes, Hippomanes, Solœcophanes.

Genitivus in Edis, fit à nominibus, Merces, Præs. Hæres, & Pes. Composita quoque Cohæres, Exhæres, Cornipes, Bipes, Tripes, Quadrupes à suis simplicibus non degenerant.

Composita verò à verbo Sedeo, Idis, habent in genitivo: ut Deses, desidis: Præsēs, præsidis: Reses, residis.

Nomina in Is, Patriam similem Latialia gignunt:

Vt Facilis. Dat Eris, Cucumis, cum Vomere Pulvis,

Atque Cinis. Sed Pollis, inis Cum sanguine promit.

Dant, idis, ista Lapis, Cuspis: dant multa Pelasgum,

Vt Chlamys: Æqualem Patrium nonnulla requirunt.

Is, finita, si Latina sunt genitivum faciunt similem nominativo: ut Facilis, facilis.

Vomis tamen vomeris habet: Pulvis pulveris: Cinis, cineris: Cucumis, cucumeris: qui genitivus à Recto Cucumer potius derivatur. Inflectitur etiam sine incremento Cucumis, cucumis, ut cætera in Is, à regula communi nō discedentia.

In Idis, etiam exeunt Græcorum complura foemina: ut Chlamys, chlamydis: Pyramis, idis: Cassis, idis: Thetis, tidis: cum aspiratione in prima syllaba. Tethys enim cum aspiratur in secunda, Tethyos facit. Tyrannis, idis: Coronis, idis: Lychnis, idis; Alcyonis, idis; Athlantis, idis, & similia.

Item masculina: ut Alexis, idis: Adonis, idis: Daphnis, idis: Osiris, idis: Paris, idis: Serapis, idis, & alia, quæ vlt sunt comparanda.

Ex his quædam etiam in Is, sine incremento efferuntur: ut Paris: Daphnis, Alexis, Adonis.

Dis, Lis, atque Quiris, Samnis formantur in Itis.

Glis, gliris. Tibi Semis item semissis adheret.

Vtimur interdum Patrijs, quos lingua Pelasgum

Rinxit in Os: Taneos testis cum Athlantis est.

Entis habent. Simois, Pyrois. Ys, habentia Recte

Quadam Yis, accipiunt, vel Yos, ceu Tethys, Erinny.

Otis, ab Os, fiat. Ros, Flos; variantur in Otis.

Et Mos; ac pariter fuit Or, cum rectus, ut Arbor.

Bos, bovis; Odis habet Gistas; Os, oris, & ossis.

Thos, Minos, Heros, ac Tros flectantur in Ois.

5 *Quatuor in Iis, faciunt, Quiris, itis; Samnis, itis; Dis, ditis; Lis, litis.*

10 *Græco genitivo in Os, syllaba finito interdum utuntur Latini: ut Atlantis, Athlantidos; Metamorphosis, Metamorphoseos; Decapolis, decapoleos; Tanis, taneos; Erymanthis, Erymanthidos.*

15 *Finita in Ys, per Y, p̄silon, Yos, vel yis, assument in genitivo; ut Tethys, Tethyos, vel Tethyis; Erinny, Erinnyis, vel Erinnyos; Capys, capyis, vel Cappyos; Cotys, cotyis, vel Cotyos.*

A nominibus in Os, terminatis formatur in Otis, genitivus; ut Dos, dotis; Cos, cotis; Impos, impotis; Compos, compotis; Sacerdos, sacerdotis; Agoceros, otis; Monoceros, otis; Rhinoceros, otis, &c.

20 *In Oris, formant genitivum Ros, roris; Flos, floris. & Mos, moris.*

Item nomina in Os, quæ simul in Ot, desinunt, ut Arbor, vel Arbor, Honos, vel honor; Lepos, vel lepor.

25 *A nominativo in Os, sub diversis significationibus duo genitivi in Oris, & ossis deducuntur.*

In Ois, exeunt quatuor illa. Thos, Thoïs; Minos, Minoïs, Heros, heroïs; Tros, troïs.

Fert oris Vs: veluti Pignus, cum Fœnore Maius.

Assumunt, eris, aucta Scelus, cum Vellere Pondus,

30 *Vlcus, Onus, Vetus, & Radius, cum Munere Sidus,*

His, & Accus, Venus, atque Glamus dator, sedus Opusque,

Viscus, Olus, Genus, atque Latas, cum Funere Valuis.

Ex nominibus in Vs, finitis genitivus in Oris, deducitur, qualia sunt Corpus, oris; Decus, oris; Dedecus, oris; Facinus,

nus,

nus,oris,Fœnus,oris,Frigus,oris,Lepus,oris,Litus,litoris,Nemus,oris,Pignus,oris,Tergus,oris.

Penus item,ac Pecus,dum neutra sunt,penoris,& pecoris habent. Penus enim fœmininum ad quartam,vel secundam declinationem spectat. Pecus verò pecudis habet,ut mox dicendum erit.

Comparativa etiam ratione terminationis in, Vs; Oris in genitivo sortiuntur, ut Maius, maioris, Minus, minoris: Peius,peioris.

Eris,accipiunt in genitivo nonnulla, ut Scelus,sceleris: Acus,aceris neutrum. Masculinum enim Acus,aci,ad secundam declinationem:fœmininum Acus,acus,ad quartam,idque sub diversis significationibus, spectat. Glomus, glomeris,viscus,visceris,& cætera.

Tellus Vris habet,Ligus,& Monosyllaba.Flectit

Grus,gruis.Esto suis tibi Sus. Flectantur in Vdis

Hac pecus,atque Palus,Subscus,imitabitur Incus.

Cætera,cen Virtus,muliebria dantur in Vtis.

Sic habet Intercus.Laus,Fraus tamen audis habent.

Pus genitum suscepit Odis.Loca certa pelasgum

Propria,sicut Opus,Amathus,flectantur in Vntis.

Tellus,& Ligus,Telluris,& Liguris assumunt in genitivo. Item Monosyllaba, ut Crus,cruris; Jus,juris; Mus,muris,Rus,ruris.

In Vdis,exeunt Palus,udis;Subscus,udis;Pecus,pecudis fœmininum.

Cætera fœminina tertiæ declinationis Vtis, habent, ut Javentus,Salus,Servitus,Senectus,Virtus.

Composita à nomine Pus, podos Græco in Odis, formant genitivum;ut Apus,apodis;Chytropus,odis;Dasyphus,odis;Melampus,odis;OEdipus,odis, quod etiam,& frequentius OEdipus,i,per secundam declinatur.

Aliqua Vrbium propria in untis,exeunt,ut Amathus,untis; Hydrus,untis:Trapezus,untis,& similia.

I,Tras,atque Merops:similes,& habentia fines

*Ante, S, accipiunt. Et in, I, polysyllaba vertunt,
E, praiens, ut Adeps, adipis. Cupis accipit Anceps.
Sume Caput capitis; cipitis tua pignora forment.*

Gryps det Gryphis: Hyems hyemis, Puls accipo pultis.

Ex nominibus literis B̄s, vel P̄s, finitis formatur geneti-
vus I, vocali medio vtriusque consonantis interposita, vt
Arabs, Arabis; Stirps, Stirpis, & sic in reliquis similiter de-
finētibus Chalybs, Vrbs, Trabs, Cyclops, Dolops: Hy-
drops, Inops, Merops. At Gryps habet gryphis.

Polysyllaba verò vocalem, E, duas illas consonantes
præeuntem in, I, mutant in genitivo; ut Cælebs, cælibis;
Førceps, forcipis; sic Manceps, Municeps; Particeps, &
similia.

Quæ componuntur à nomine Caput, A, mutant in, I,
Occiput, occipitis; Sinciput, Sincipitis.

Si velut, his Consors. Patiens erit exitus, insit
Syllaba, Ti, Patrijs ante S. Sed euntis habere
Gaudet lens. Dis habere volunt à Corde profecta:
Et Glans, ac Nefrens. Quod Pondo & Libra crearunt.
Frons ita pro folio, sic lens pro verme recepit.

Si nomina finiuntur in Ns, vel Rs, syllaba, Ti, duabus illis
cōsonantibus interponitur in genitivo; ut Frons, frontis;
Lens, lentis; Lars, Lartis; Aruns; Arūtis; Tyburs, Tyburtis.
Iens verò euntis habet, & composita, ut Abiens, Exiens,
Abeuntis, Exeuntis, &c.

Composita verò à Cor, licet in Recto diversam positio-
nem habeant, in genitivo Dis, retinent, sicut & simplex;
ut Cócors, Discors, Concordis, Discordis.

Item Libripēs à Pendo, & Libra cōpositum, libripendis.

X, perit in Patrio, Cis verò accrescit, ut Andax
Andacis. Grex atque Lelex, Gis habento Dioryx,
Rex, Biturix, Lex, Frux, Aquilex, cum Remige Conjux
Styx, & Orys, Syrinx, cū Sphinge, & Iazyge, Mastix,
Strix, Phryx, atque Phalāx, Coccix, Adhibētur Iapyx
Allobrogi, Et Regum quadam, quibus exitus Oryx.

Quæ

Quæ in, X, definunt, ipso, X, adempto, Cis, addunt genitivo, ut Aïax, Aïacis: Cornix, cornicis: Voluox, voluocis: Pollux, pollucis.

Nonnulla tamen Gis, accipiūt: ut Grex, gregis: Lelex, legis: Aquilex, aquilegis: Frux, frugis: Remex, remigis: Cōjux, conjugis, Rex, regis: Biturix, biturigis: Lex, legis.

Ex Græcis etiam Gis, habent Styx, stygis, Oryx, orygis, Syrix, Syringis Sphinx, sphingis, Iazyx jazygis Strix, strigis, Phryx phrygis, Phalanx, phalangis, Japyx Japygis, Allobrox Allobrogis.

Item regum quædam nomina, quorum Rectus finitur in Orix, ut Orgentorix, Orgentorigis, Vercigetorix, origis, & similia.

*Ex finita, ut Apex, Patrios polysyllaba casus
Dant in Icis: Vervex Myrmex remouentur, & Halex,
Atque Refex. Senis adde Senex. Nox accipe Noctis.
Nixque niuis, det Onyx onychis. Dabit aucta Supellex
Lectilis. Aftyanax, Hipponax dentur in Aëtis.*

Nomina in, X, plurium syllabarum, E, nominativi præcedens mutant in, I, ut Codex, codicis; Vertex, verticis, Vibex, vibicis.

E, tamen retinent illa quatuor Vervex, veruecis, Refex, refecis, Myrmex myrmecis, Halex halecis.

Onyx, onychis, Supellex verò supellectilis, duplici augeatur incremento.

Aftyanax denique, & Hipponax, Aftyanaëtis, & Hipponaëtis habent.

Accusativus.

*Exit in Em, Quartus. Petit Im, sibi Ravis, Amusset,
Vis, Tussis, Cucumis, Buris, Sitis, atq; Securis.
Sed Navis, Puppis, Febris, cum Camabe Turris,
Et Restis, Clavis, Pelvis mernistis utrumque.*

Accusativus exit in Em, ut sermonem.

Buris, Cucumis, & cætera in Im, exeunt.

Navis, Puppis, & cætera in Em, vel Im, terminantur.

Accusativus Græcus.

Quartus in, A, fiet, veluti Calchanta Pelasgum,
 5 Is, Danaum finita, quibus finxere Latini
 Aequales Recto Patrios, velut Hæresis, audent
 In, Gracum Quarto, siue Im, perhibere Latinum.
 In, tamen extremum, Is, finita frequentius optant,
 Sicut Halys, quod fecit Halym: sic Tethys, & Atys.

10 Græcus accusativus in, A, exit ut Hæctora, Calchanta,
 Aëra, Æthera. Græca fœminina, O, litera finita habet ac-
 cusativum similem nominativo, ut Manto, Calypso, Alc-
 cto, Argo, Clotho, Sappho, Echo.

Græca Is, syllaba finita, quæ apud Latinos genitivum
 15 habent similem nominativo, hoc est, quorum genitivus a-
 pud Græcos in Os exit, nulla præcedente consonante,
 accusativo faciunt In, Græcè, vel Im, Latinè, ut Charyb-
 dis, Charybdin, vel Charybdim.

Ys, finita frequentius in Yn, quàm in Ym exeunt, ut Te-
 20 thys, Tethyn: Cotys, Cotyn: Halys, Halyn, vel Halym.

Accipiunt triplicem Patrio crescentia Quartum,
 Quorum extrema tono minimè signasti Achivi;
 Idq, Isis, Paris, Iris, habent cum Daphnide Thyrsis.

Quæ verò genitivo crescunt, neque accētum habent in
 25 ultima in In, vel Im, vel Em, exeunt: ut Paris, Paridis. Pa-
 rin, vel Parim, vel Paridem: Iris, Iridis, Irin, vel Irim, vel
 Iridem: Isis, Isidis, Isin, vel Isim, vel Isidem: quæ etiam in,
 A, apud Græcos exeunt: ut Parida, &c.

30

Vocativus.

Norma vocativum similem dat tertia Recto,

O Pater, o Soboles, Heros, o Pallas, Orion.

S, Græca abijciunt, Is, & Ys, tribuentia Recto:

O Pari, Thety, Iri, & Quamvis notet ultima Graius,

*Is, quoq; fœmineum cum, Dis, genitivus amavit,
S, procul in Metro, ceu Tindari, Daphni, repellit.*

Vocativus similis est nominativo, & Sermo: hæc Pallas, & Pallas, & Socrates, & Chremes, & Achilles, & Heros, & Pater: & Socrate, Chreme, Achille, Vlyffe, etiam in usu sunt.

Græca, quæ in Is, vel Ys, exeunt, neque habent accētum in ultima apud Græcos, deponunt, S, nominativi, & Moeri, Iri, Pari, Tethy.

Et apud Poëtas fœminina in Is, quorum genitivus exit in Dis, quamvis accentum habeant in ultima & Amarylli, Tindari, Oebali.

*Propria in, As, etiam, quibus est genitivus in Antis,
Vt Calcha. Diphthongus item si vocibus insit
In Recto, ut Tydeu. Verum Atticus omnia Rectis
Assimilat. Nostri interdum sectantur Achivus.*

Item propria in As, quorum genitivus exit in Antis, apud eosdem Poëtas deponunt, S, & Palla, & Calcha.

Præterea, quæ ante, S, habent diphthōgum, ferè, S, literā abijciunt, ut Tydeus, Melampus, & Tideu, Melampū.

Quæ omnia apud Atticos vocativum habent similem nominativo & Paris, & Daphnis, & Calchas, & Tydeus, &c.

Quos interdum imitantur Latini.

Ablativus.

Sextus in, E, fiat veluti Rege, Hospite, casus.

I, tamen accipiunt, In, & Im, præbentia Quarto.

E, finita illis, Ar, & Al, neutralia necesse.

Propria Romanos itidem signantia menses;

Mobilia in Recto, quorum, E, neutralia sumunt.

Vt Rude, Vis, Animal, September, Ovile, Charybdis.

Torcular. Adde Memor, Sstrigilis, Plus, atque Canalis:

E, tamen accepere Iubar, & Far, Nectar, & Hepar.

Ablativus exit in, E, à Rege, Duce, Teste, Hospite.

Nomina, quorum Accusativus exit in In, vel Im, neutra in, E, Ar, & Al, nomina mensium. Adjectivum, cuius neu-

trum E, litera terminatur, I. postulant: ut Charybdi, Siti, Animali, Calcar, Monili, Septembri, Brevi.

Quibus accedunt Pluri, Strigili, Canali, Memori.

Far, Nectar, Hepar, Jubar, e, contenta sunt, farre, nectare, hepate, jubare.

I, vel in E, Sextum reliqua adjectiva reposcunt:

Vt vetus, & Gaudens, Brevior, Par, Vber, & Anceps.

Adijcies Em atque Im, ut Navis, duplicantia Quartum.

Accedunt Imber, Finis, Vigil, Amnis, & Vltrix,

Ignis: & artificum Vltrix cum Vecte Supellex.

E, tantum Pauper cum Sospite sumpsit ibidem.

I, vel, E, gaudent cætera adjectiva, & substantiva, quorum accusativus in Em, vel Im, definit: ut à Felice, vel felici: Degenere, vel degeneri: Pare, vel pari: Gaudete, vel gaudenti: Nave, vel navi.

Quibus accedunt Imber, Vectis, & Artifex, &c.

At Sospes, & Pauper adjectiva, E, tantum contenta sunt.

Verum ex apposis cum substantiva creantur

Is finita, ferè Sexto, I, sumpserunt: Tribulis,

Annalis, cum Affinis erunt exempla docenti.

At Rudis, & Volucris tantum, E. Sed utrumq; Triremis,

Cumq; Sodale, Tridens, Ædilis, acuta Bipennis,

Natalis, Patruelis habent: E, rariùs optant.

Propria in, E, solum, veluti Juvenalis, habent.

Hac alia, ut Melior, Clemens, imitantur ibidem.

Substantiva Is, syllaba finita, quæ ex adjectivis facta sunt ferè in, Lexeunt; ut Familiaris, Annalis, Tribulis, Affinis Familiari Annali, &c.

Volucris tamen & Rudis volucre, & rude faciunt.

Triremis verò, Sodalis, &c. utroque modo exeunt: rariùs tamen in, E, quàm in, I, Triremi, vel trireme. Sodali, vel sodale, & sic in reliquis.

Sin verò propria sint, E, tantum postulant, ut Martialis, Juvenalis, Vitalis, à Martiale, Juvenale, Vitale.

Hæc imitantur, & alia nomina propria, ut Felix, Clemens,

mens, Melior, à Felice, Clemente, Meliore.

Nominativus Multitudinis.

Es, numeri pluralis amat sibi Rectus, ut Omnes.

Is tantum Sardis, Trallis habuere, sed Alpis

Et Syrtis utrumque solent admittere finem.

Et Tralleis, Syrteis, Alpeis efferre licebit.

Nominativus pluralis exit in Es, ut Sermones, Delphines, Troes.

Sardis, & Trallis, Is habent. Alpes verò, & Syrtes etiam Alpis, & Syrtis faciunt.

Alpeis, Syrteis, & Tralleis per ei, etiam efferri possunt.

Genitivus Pluralis.

Vm genitivus habet. Sed Ium non pauca requirunt.

Ns, in primis habuit cum Rectus, ut Absens.

S, finita ut Ovis, Patrios aquantia Rectis.

Quodque dat, I, tantum Sexto velut Omne, Cubile.

Vel dat in, E, pariter, ceu Felix, Navis. Adherent

His quoq; Venter, Vter, Linter: quibus adde Cohortem.

Genitivus multitudinis in Vm, syllabam exit, ut Juvenū, Canum, Vatum.

In Ium, exeunt quæcumque literis Ns, finiuntur, ut Serpentium, Præsentium.

Item, S, litera terminata, quæ genitivo non crescunt, ut Collis, collium, Clades, cladium.

Et quorum ablativus in, I, exit; ut Omnium, Diœcesium, Syrtium, Animalium, Plurium: aut, E, vel, I, ut Navium, Vltriciū, Parium, Feliciū.

Quibus adde Lintrium, Cohortium, Vtrium, Ventrium.

Consona cum Recti duplex monosyllaba claudit

Nomina, dant in Ium, ceu Pars, quibus addito Vires,

Atque Laves, Mures, Glives, cum Noctibus Asses,

Addo Nives, Dotes, Lites, cum Faucibus Offa,

*Degener, Vöer, Inops, Vm, dant Vigil addito Suplex;
Lynx, Memor Artifici, Vetus, & quæ ostenderit vsus.*

Adde monosyllaba, quæ in duas consonantes exeunt, ut
Trabs, Sepa, Pars, Arx, Merx, trabium, sepium, partium,
arcium, & cætera.

Quibus accedunt As, Dos, Glis, Lis, Mus, Nix, Nox, Os,
offis; Fauces, faucium; Vires, virium, & siqua alia sunt à
viris doctis usurpata.

Hinc rursus excipiuntur Degener, Inops cum reliquis,
quorum genitivus exit in Vm, Comparativa, ut Maiorū,
Minorum, & alia, quæ progrediente tempore, rerum om-
nium magister vsus te sine fastidio docebit.

Opifex hic excipi solet, ut Artifex, sed ejus ablativum, I,
finitum non dum reperi. Quare substantivorum more, E,
tantum habetium in ablativo numeri singularis, interim,
dum investigantur exempla, cōmuni regula fruatur.

Genitivus Græcus.

Græcus, in on, Patrius numeri pluralis amavit.

Genitivus Græcus exit in on, hoc est, On, per O, magnū,
ut Epigrammaton, Hærescon.

Dativus pluralis.

Ternus habet pluralis Ibus. Bos accipe bobus.

Et Bubus. Sed Græca duos neutralia fines

Is, vel Ibus, Ternis ex A venientia sumunt.

Dativus in Ibus, exit, ut Sermonibus. Bos tamen bobus,
aut bubus facit. Græca à neutris in, A, in Is, syllabam
frequentius exeunt, ut Peripetasmatis, Emblematis, Poë-
matis, & poëmatibus, Diplomatis, diplomatibus.

Accusativus pluralis.

E, Placuit Quar to. Sed in Is, quoque certa repositum.

Quæis fuerat genitivus, Ium pro testibus Quinis,

Et fontis, Ædis, Urbis, cum Syrtibus Alpibus.

Accusativus multitudinis in *Es*, syllabam exit, ut *Sermones*: exit item non solum in *Es*, sed interdum etiam in *Is*, cum genitivus certorum nominum definit in *Ium*, ut *Omnis, Urbis, Syrtis, Alpibus, &c.*

Casus Pluralis in A.

*Si, fuit, Estantum Sexti, velut Agmine, Iure,
Semper in, A, Rectum pluralia neutra secundum,
Et Quartum, Quintumque gerunt, velut Agmina, Iura.
I, vel in E, Sexto si nomen fecit, ut Ingens.*

10

Vel dedit, I, solum, ceu Forti, Ia, neutra reposcunt.

Collativa suis tantum, A, ut Maiora, capeffunt.

Plus, Vetus addantur: sed Aplustre reposcit utrumque.

Casus plurales nominandi, accusandi, & vocandi neutri generis in, *A*, definunt, si ablativus in, *E*, tantum exit: ut a tempore, *Agmine, Iure: Tempora, Agmina, Iura.*

15

Sin vero, *I*, aut, *E*, vel, *I*, tantum terminatur ablativus, tunc *Ia*, definient: ut *Forti, Ingente, vel ingenti: Fortia, Ingentia.* Excipiuntur comparativa, & *Vetus, eris, quæ in, A, exeunt, Maiora, Vetera.* *Aplustre, aplustria, & aplustra facit.*

20

Græcus Accusativus.

Quartus in As, Danaum pluralis, ut Arcadas, esto.

Accusativus Græcus in *As*, definit, ut *Delphinas, Troas, Crateras, Arcadas.*

25

QUARTA DECLINATIO.

*Quarta per Vs, Patrium numeri dare regula primi
Gaudet. Visfuerat. Fuit, I, quoque Patrius olim.*

30

Ternus, ui, mavult. V, sæcula prisca tulere.

Genitivus singularis quartæ declinationis exit in *Vs*, syllabam: ut *Senatus, Anus.* *Prisci Senatuis, Anuis, Fructuis dicebant apud quos etiam: I, litera hic casus terminatur*

batur, ut Ornati, Tumulti. Vnde Terent. more prisco, Ejus anuis causa dixit, & Nihil ornati: Nihil tumulti. Dativus in ui, exit, ut Senatui, Anui: priscis seculis etiam in, u, exibat. Vnde Virg. Æn. i. Parce metu Cytherea.

Ast, Ibus in numero Terni voluere secundo.

15 *Partus Vbus, Specus, atque Lacus, Tribus Arcus, & Artus.*

Questus, Acus, Capiat nomen sibi portus utrumque,

Dativus multitudinis in Ibus, exit, vt sensibus.

Partus, Specus, Acus, &c. in vbus, exeunt: Partubus, specubus, acubus, lacubus, tribubus, arcubus, artubus.

10 *Questibus à queror multo vsitatus est, quàm questubus.*
Portus autem tum portibus, tum portubus habet.

QVINTA DECLINATIO.

15 *Vltima norma sibi Patrium formavit in Ei.*

Hunc apud antiquos E, aut Es habuisse notabis.

I, finale duplex etiam admisisse putatur.

Respuit hac numeri Patrium, Ternumque secundi.

Cum sexto. Res atque Dies variantur in omnes.

20 Casus interrogandi singularis quintæ declinationis in Ei, literas divisas exit, vt Diei. Apud antiquos in Es, sive, E, exibat, aut in duplex, ij; Diei, dies, die, vel dij.

Casus interrogandi, dandi, sextusque multitudinis, præter Rerum rebus: Dierum, diebus, inusitati sunt. Cicero

25 non est ausus specierum, speciebus dicere, non tamen negat posse Latine dici.

Syncope.

Syncopa diminuit Patrios non rara secundos

30 *Ordinibus ferme cunctis, ad carminis usum*

Præcipue Ausonidum Primi, Dævumque Secundi.

Cælestum, Terni, Cladum, Macedumque Potentum.

Nec Quarti, ut Currum Patrios violare pepercit.

Omnium ferme declinationum interrogandi casus multitudinis, interdum maxime à Poëtis imminuitur: quam

immi-

imminutionem Græci Syncopen vocant.

Primæ, Cælicolûm, Æneadûm, Troiugenûm, &c. Pro Cælicolarum, Æneadarum, &c.

Secundæ, Liberûm, Numûm, Sestertiûm, Fabrûm, Deûm, &c. Pro Liberorum, Numorum, &c.

Tertiæ, Cladûm, Cædûm, Vepriûm, Cælestûm, Agrestûm, Potentûm, Furentûm, Macedûm, pro Cladium, Cædium, Veprium, Cælestium, Agrestium, Potentium, Furentium, Macedonum, quæ, & alia ejusdem generis non facile apud Oratores reperiuntur.

Quartæ, Currûm, Passûm, pro Curruum, Passuum.

Vtimur, & mel. ù: Patrijs, quos Syncopa tangit,

Vltima nominibus fuit As, cum syllaba Terna:

Exemplo Vtilitas, & fixa simillima sunt.

Hac Patrios habuere duos ubicumque Penates,

Et Serpens, Locuples, Clemens, Apis, atque Quirites,

Adde Cliens, Samnis; & qua patefecerit usus.

Genitivus imminutus à nominibus substantivis, As, syllaba finitis usitator est, quàm plenus, ut Civitatum, quàm Civitatum, Vtilitatum, quàm Vtilitatum.

Quidam genitivi tum pleni, tum imminuti sunt usitati, etiam apud Oratores, ut Apium, & Apum: Serpentium, & Serpentum: Quiritium, & Quiritum: Optimatiû. & Optimatum: Clementium, & Clementum: Clientum, & Clientium.

A N O M A L A,

SIVE INÆQUALIA.

Dantur inequalis nonnulla vagantia forma
Nomina, quæ is Numerus, Casus, Genus, Ordo, vel ulla
Deficit integritas, quàm norma Latina requirit.

Anomala, five inæqualia vocantur, quæ aut numero, aut genere, aut declinatione, aut casu, aut aliquo alio attributo deficiunt.

Numero inæqualia sunt ea, quæ vel numero tantum singulari, vel plurali solum declinantur.

Numero plurali deficientia.

*Propria sunt tantum numero flectenda priori,
Ut Troia, Anchises. Si plura, ut Gallia, Cæsar.*

*Nomina significant, numero donantur utroque.
Et cum pro numero numerorum assumitur alter:
Sed cum Proprietas rerum signatur: ut illa,
Sint Mæcenates, non deerunt Flacce Marones.*

Nomina Propria numero tantum singulari declinantur, ut Anchises, Dido, Ægyptus, Zacynthus, Hispalis, Tagus.

Si plura nominibus, quæ alioquin pro uno sumpta sunt propria, significantur, ad instar appellativorum utroque numero declinata reperiuntur. Dicimus enim plures Joves, Apollines, Dianas, multos Antonios, Aiaces, Dionysios, Cæsares, Neronēs, duas Gallias, Hispanias, &c. huiusmodi.

Vtinaur etiam nominibus proprijs in numero multitudinis, cum pluralis pro singulari accipitur; ut si Curios pro Curio, Anchisas pro Anchise dicamus.

Induunt præterea formam Appellativorum hæc nomina, cum proprietatem, vel excellentiam alicujus rei significamus, ut si fautores artis poëticæ Mæcenates: eximios poëtas Homeros, aut Marones appellemus.

Quæ quondam in Latio pluralia fecit origo,

Talia semper erunt, ut Tralleis, Bactra, Philippi.

Nomina præterea, quæ à prima sui origine pluraliter solum inveniuntur usurpata, pluraliter tantum inflectenda sunt, ut Delphi, Gabij, Pópeij, Putéoli, Philippi, Veij, Sardis, ium; Tralleis, iū; Cumæ, Baïæ, Siracusæ, Athenæ, Bactra, orum; Susa, orum; Cythera, orum; & alia huiusmodi.

Pla-

*Plurali, careant Frumenta, Metalla, Liquores
In specie, ut Stannum, Milium, Sapa, Nectar, & Aurum.
Defruta sed numerus Farra, Hordea, Mella secundus,
Musta, Electra sibi, Vina, Æra, Oricalcha recipit.
Vfus Amoma idem, cum pignore Balsama profert.*

Nomina generalia ut Frumentum, Metallum, Liquor, 9
integra sunt: speciem verò significatiâ, ferè numero mul-
titudinis privantur: ut Triticum, Panicum, Secale, Miliû,
Oleum, Stannum, Ferrum, & Plubum.

Quædam tamen frumenta, metalla, liquoresue signifi- 10
cantia: ut Far, farris, Hordeum, Vinum, Mustum, Defru-
tum, Mel, Amomum, Balsamum, & compositum ejus,
Opobalsamum, Electrum, Æs, Oricalchum pluraliter ef-
feruntur, ut Hordea, Vina, Electra, Amoma, Balsama,
Opobalsama.

Masculina plurali carentia. 15

*Mascula plurali quedam viduanda leguntur,
Hesperus, & Limus, Nemo, cum Sanguine Viscus,
Et Muscus. Quibus adde Æther, cum Vespere Pontus.* 20

Fœminina plurali carentia.

*Fœminea in numero tantum usurpanda priorè
Dantur Humus, Sitis, atque Fames, Clementia, Tellus.
Adde Senectâ, Lues, & Plebs, Fuga, Vespera, Tabes,
Adde Strues, Cholera, atque Salus, Sapientia, Proles.* 25

Neutra plurali deficientia.

*Hæc tibi neutra damus numero spolianda secundo
Ver, Ador, atque Penum, Virtus cum Felle Barathrum,
Fas, Nihilum, Chaos, atq; Nefas, Nihil, adde Macellum,
His Iubar, atq; Salum, Letum, cumq; Hepate Fœnum,
Iustitium, Nil: adde Gelu, cum Glutine Viscum,
Manna, Crocum, Tabum, Senjum, Pascha additto Nitrum,
Cum* 30

Cumq; Luto, Pelagus cum Cæno; Vulgus, & Halec.

Sal neutrum plurali caret, at masculinum pro lepore integrum est, Sales, ium, &c.

Quæ numero tantum plurali declinantur.

- 5 *Multa recensentur numero truncata priori;
Ut quacumque gerunt (dempto Vno) à Cardine nomen:
Ceu Duo, Tres, Quatuor, numero saq; turba sequentium.
Festa iidem, Ludos, vel significantia Libros.*

Ethica in exemplum, Dionysia, Olympia sunt.

- 10 *Nomina Cardinalia (præter Vnus, una, um, quod integrum est) numero tantum plurali declinantur, ut Duo, Tres, Quatuor, Quinque, Decem, Viginti, Centum, & Mille adiectivum: quod cum substantivum est, utroque numero gaudet, estque indeclinabile in numero singulari, in ablativo tamen Mille, vel milli facit, numero verò multitudinis Millia, ium, ibus, &c.*

- 15 *Item festorum nomina, ut Saturnalia, Neptunalia, Bacchanalia, &c. quæ genitivo terminantur in Orum, vel Ium. Saturnaliorum, vel Saturnalium, dativo, & ablativo in Ibus, Saturnalibus. Dionysia verò Orgia, & Hyacinthia tantum ad normam secundæ declinationis inflectuntur, Dionysiorum, Dionysijs, &c.*

Nomina item significatia ludos, ut Olympia, orum, Pythia, Isthmia, Apollinares, Circenses, Megalenses.

- 25 *Librorum denique complura numero ferè multitudinis inveniuntur usurpata: ut Bucolica, orum: Georgica, orum: Rhetorica, orum: Dialectica, orum: Physica, orum: Ethica, orum: Politica, orum: OEconomica, orum: Musica, orum. Quæ omnia desumuntur à neutra pluralis numeri terminatione nominum adiectivorum, à Bucolicus, a, um, Bucolica, orum, à Physicus, a, um, Physica orum, & sic in cæteris.*

Hæc rarò leguntur in singulari, idque tantum, dum liber unus significatur, ut in primo OEconomico: in secundo

Buco-

Bucolico, à nominativis OEconomicon, Bucolicò. Quæ
verò similem declinationem non admittūt, singulari nu-
mero declinantur, ut Ilias, dis: Æneis, idos: Achillæis, idos:
Thebais, idos: Metamorphosis, seos, &c. Librorum dixi,
quia nomina scientiarum singulariter efferuntur, ut Rhe-
torica, æ, Dialectica, æ, &c.

5

Masculina singulari deficientia.

Masculinum sortita genus pluralia solum.

Dicito Cancellos, Lemures, cum Manibus, Artus,

10

Et Procures, Loculos, Canos, adijunge Penates,

Calistibus, Superos, Fastus, Maioribus, Antes.

His Pugillares, Geminisque adnecte Minores.

Et tria Post, Infra, Liber de vocibus orta.

Cancelli, orum: Cani, orum: Penates, tum, vel tium: Su- 15
peri, orum: Fastus, uum, vel Fasti, orum: Maiores, orum:
Minores, orum: Antes, tium: Pugillares, ium: Gemini, orū
pro signo cælesti. Item tria ex tribus illis vocibus Post,
Infra, Liber oriunda, nimirum Posterī, orum: Inferi, orū:
Liberi, orum.

20

Artus in nominativo singulari, & Cœlite in ablativo re-
periuntur.

Fœminina singulari deficientia.

De Grege fœmineo tantum pluralia flectes.

25

Excubias, Nonas, Idus, mensisque, Kalendas,

Inferias, cum Reliquiis adjungito Cunas,

Primitias, Scopas, Diras, noctisque, Tenebras.

Insidias, Tricas, & Opes, adscribito Nugas,

Exuvias, Thermas, Primas, cum Lactibus addes

30

Exsequias, & Clitellis superadijce Valuas,

Manubisque Minas, Indutia, Feria numquam

Nundina flectantur numero, neque Nuptia primo.

Excubiæ, arum, Nonæ, Idus, uum, Kalendæ, Inferiæ,
Relli-

Reliquiæ, Cunæ; Primitiæ, Scopæ, Diræ, Tenebræ, Infidiæ, Opes, opum pro divitijs: Nugæ, Tricæ, Thermæ, Primæ, Lactes, ium, Exsequiæ, Clitellæ, Manubiæ; Minæ, Induciæ, Feriæ, Nundinæ, arum; Nuptiæ, arum.

Item Literæ, arum pro epistola. Nam Litera, æ, idem significans in numero singulari poeticum est.

In Manubijs primam per Ecclatim produximus.

Neutra singulari deficientia.

Contempſere gradus numeri Sponsalia primi,
Munia cum Flabris, Æstiva, Cibaria, Tesqua,
Et Bona, Lustra feris habitata: Crepundia, Cete,
Rostra, Stativa: quibus Parapherna, Oblivia, Castra,
Exta, Hiberna: adhibe præcordia, Mœnibus Arma,
Sensa, & Iusta: illis hærent Bellaria, Tempe:

His tandem cum prole sua Cunabula junges.

Arma, orum; Bellaria, orum: Bona pro fortunis: Justa, orum pro exsequijs: Cunabula, incunabula: Lustra pro ferarum habitaculis; Mœnia, ium; Magalia, ium; Oblivia, orum; Rostra pro loco, ubi Romæ conciones habebâtur;
Præcordia, orum; Sponsalia, orum; quod in dativo, & ablativo sponsalibus habet. Cete, Tempe indeclinabilia, &c. singulari carent.

Masculina in singulari, in plurali neutra.

Dindymus in numero plurali Dindyma sumit.
Taygetus discrimen idem, Pangæus, Avernus,
Tartarus accipiunt; & Mæssicus: Ismarus illis,
Mœnalis accedunt. Finēs junxere viriles
Sibilus, & Iocus, atq; Locus pluralia, neutris.

Avernus, i, Avena, norum; sic Tartarus, Mœnalis, Mæssicus, Dindymus, Taygetus.

Item Sibilus, Iocus, & Locus; quæ numero multitudinis masculina sunt, vel neutra; Sibili, vel Sibila; Joci, vel Joca; Loci, vel Loca.

Locus tamen dum significat sedem in artibus & sciencijs, vnde eruuntur argumenta, masculinum est in utroque numero.

Fæminina in singulari numero, neutra in plurali.

Pergamus, A, neutrum plurali, & Carbasus optant.

Hoc Solyma, hoc illius idem petit unica proles.

Pergamus, i, cum pro Troianæ urbis arce fumitur, est neutrum in numero plurali, Pergama, orum: sic & Carbasus, i, Carbasa, carbasorum: Hierosolyma, mæ. Hierosolyma, orum: cui & simplex addi potest Solyma, Solymæ, Solyma, orum.

Numero singulari neutra, plurali verò masculina.

Sint numero tria Cælum, Argos, Rastrumq; secundo

Mascula: sed Frenum frenos, ac frena recepit.

Argos urbem significans Argi, orum: Rastrum, i, Rastri, orum: Cælum, i, Coeli, orum: Frenum, i, Freni, orum, vel Frena, frenorum.

Declinatione Inæqualia.

Tertia Vas, vasis, plurali Vasa secunda:

Iugerum ei oppositum Terna dat Iugera, servans

Iugeri ex numero præeunte, & Iugere solum.

Vas, vasis, in numero singulari tertiæ declinationis est: in plurali verò secundæ Vasa, orum, &c.

Iugerum verò sic declinandum: Iugerum, Iugeri, vel Iugeris, Iugero, Iugerum, & Iugerum, à Iugero, vel Iugere. Plur. Iugera, Iugerum, Iugeris, vel Iugeribus, Iugera, & Iugera, Iugeris, vel Iugeribus.

GENERE SIMVL, ET DECLINATIONE INÆQUALIA.

5 **N** Omina neutra secundæ declinationis in singulari, & fœminina in plurali, primæque declinationis.

Delicium vult delicias. Epulumq; libenter

Fert epulas. Neutrum plurali Balnea donat

Balneum, & est Prima numero, velut illa, secundo.

10 **Delicium**, ij **Deliciæ**, arum. **Delicia**, æ, interdum etiam reperitur. **Epulum**, i. **Epulæ**, arum in eâdem significatione. Quando verò **Epulæ** non **Epulum**, sed cibos quoscunque significat, numero singulari destituitur. **Balneum** i: **Balnea**, orum, vel **Balneæ**, arum. Sic, & **Balineum**, ei: **Balineæ**, orum, & **Balineæ**, arum dicimus, I, litera inter L, & N, inserta.

CASV INÆQUALIA, SIVE INDECLINABILIA.

20 **S** emper in Aptôtis immobilis ultima perstat,
Qualia sunt Præsto, Nihili, Nil, Pondo, Sinapi,
Tot, Quot, & ex illis orientia: Gausape, Gummi,
25 *Cappari, & his adhibe Frugi, Nihil, atque Neceffe,*
Capeque cum Tempe, Cete, Præneste, Reate.

Aptôta, siuè **Monoptôta** appellantur indeclinabilia nomina, quæ una solum terminatione contenta sunt in omnibus casibus: ut **Necessum**, & **Neceffe**. Pôdo tam pro libra, quàm pro pondere. **Tot**, **Quot**, & **Totidem**, **Quotquot**, **Aliquot**, eorum composita. Et nonnulla civitatum, ut **Cære**, **Népete**, **præneste**, & **Reate**: **Præsto**, item **Gummi**, &c.

Quatuor, & Centum, & media inter utrûq; reperta.

Addē quibus Danaūm nota significatur, ut Alpha.

Et verbum quoduis nuda pro voce repostum.

Item Quatuor, Quinque, Sex, &c. usque ad Centum. Quæ verò sequuntur ultra, declinātur: ut Ducenti, æ, a: Tercēti, æ, a: Quadringēti, æ, a, &c. Mille tamen adjectivum est indeclinabile. Nomina itidem quibus Græca significātur elementa, ut hoc Alpha, hujus Alpha, &c.

Voces denique sumptæ pro se ipsis abque omni sensu, seu (ut aiunt) materialiter, ut in his orationibus: Diei est trisyllabum, à Dies componitur Meridies; Voces Diei, & Dies pro se ipsis accipiuntur: & per omnes casus eundem semper exitum retinent: Nominativo Diei, genitivo Diei, &c. Nominativo Dies, genitivo Dies, &c.

Peregrina, & Barbara.

Nec Peregrina suos variant, neque Barbara fines,

Ni sint, aut Latij's reddantur idonea normis.

Nomina Peregrina, & Barbara (quæ scilicet nec Latina sunt, nec Græca) non mutant per casus terminationem, qualia sunt Adam, Joseph, Job, Elisabeth, Sarai, Hierusalē: nisi, vel ex prima origine fines, habeant idoneos ad declinationē: ut Emēnuel, David, Salomon, Daniel, Annibal, Asdrubal, & similia: vel adjectione siue detractōne aliqua declinationi Latine reddantur accomodata: ut Adāmus, Abrahāmus, Iosēphus, Jobus, Elisabetha, Sara, Hiero solyma.

Vocativo carentia.

Sunt quinto spolianda gradu quacumq; Rogandi Mobilia, ut Quis? Qualis? Vter? Prīnatur eodem Iure Relativum: cū Qui. Superadde negandi Qualibet, ut Nemo, Nullus. Pronomina, demptis Tu, Meus, & Noster, Nostras. Hoc plurima tandem Partitiua gradu careant, ut Nēter, Vterque.

*Quisque, Alius, Quidam. Sed Solus, Totus, & Vnus,
Et Quicumque, Aliquis casum meruere vocandi.*

Vocativo carent nonnulla, cuiusmodi sunt interrogativa; ut *Quis? Qualis? Vter?* Relativa, ut *Qui, quæ, quod.* Negativa, ut *nemo, Nullus:*

5 Pronomina etiam præter *Tu, Meus, Noster, & Nostras* fermè vocandi casu destituuntur. Partitiva pleraque, ut *Quidam: Vllus: Alius.*

10 At *Solus, Totus, Quicumque, Aliquis, & Vnus* licet inter Partitiva numerentur, non sunt tamen quinto casu fraudanda cum alijs nonnullis, quæ partitivè sumuntur aliquando; ut *Omnis, Paucus:* nec Comparativa, atque Superlativa, quamvis interdum Partitivorum naturam induant: ut *Maiores, Maximus.*

15 *Varijs casibus deficientia.*

Ut Iouis, atque Precis Rectum, casumque vocandi:

Sic Opes, atque Vicis numero renuere priori.

Æs, Mare, Thus, & Hiems, & Far, cum Melle recusant.

20 *In numero Patrium, Ternum, Sextumque secundo.*

His quoque (tolle Dies, & Res) dabis omnia Quintæ.

25 Quatuor illa nominativo, & vocativo numeri singularis carent. *Jovis, Jovi, Jovem, à Jove. Precis, Preci, Precem, à Prece. Opes, opi, opem, ab ope: Vicis, vici, vicem, à vice;* numero plurali integra sunt. Genitivus tamen hujus postremi *Vicum, aut Vicium* non est in usu.

Æs, Mare, Thus, Hiems, Far, & Mel: nomina item quintæ declinationis (præter *Res, ac Dies*) in genitivo, dativo, & ablativo numeri pluralis sunt inusitata.

30 *Tantumdem in Recto, Tantidem Patrius extant:*

Et Quartum assiduus Tantumdem amplectitur usus.

Cum Recto Quartum instar habet, casumque vocandi:

Quos etiam in numero Grates habuere secundo.

Rectum, & Quintum habeant tantum sibi Iuppiter, Ex spes. Impetis, & Spontis duntaxat, & Impete, Sponte.

Et Repetundarum, Repetundis flectere solum

In Patrio, & Sexto Veterum sententia cauit.

Juppiter, atque Exspes nominat. & vocat. numeri singularis tantum habent.

Genitivus Impetis, in numero singulari, & ablativus Impete pro impetu; item Spontis, Sponte in eisdem casibus. Repetundarum, & ab his Repetundis in numero plurali reperiuntur usurpata.

Dat Rectum numeris, & Quintum Maeste duobus.

Suppetia dat Suppetias, & plura recusat,

Quartum habet Inficias. Abeant Iussu, atque Rogatu,

Iniussu, Natuque gradu contenta Latino.

Maeste nominativum, & vocativum utriusque numeri retinuit, Maeste, ô Maeste. Plur. Maesti, ô Maesti.

Suppetiæ nominativus, & Suppetias accus. numeri pluralis in usu sunt tantum.

Nonnulla uno solum casu contenta sunt. Inficias accusativo pluralis numeri. Natu verò, Iussu, Iniussu, Permissu, Rogatu ablativo singulari.

Promptu addi solet, sed in accusativo etiam reperitur.

Adjectiva, quaedam defectiva.

Mobilia in numero quadam neutrale secundo

Deservere genus, quod in, A, dat norma: Superstes,

Et Locuples, Ales, cum Sospite Pauper, & Vber,

Dives, Inops, Memor, & Supplex, Teres, atq, Tricuspis.

Plus neutrum, & Victrix, Vltrix, muliebria poscunt,

Vt sit in Appositis, numeri genus omne secundi.

Ales, Superstes, &c. nominandi, accusandi, vocandique terminatione neutra in, A, plur. numeri deficiunt. In reliquis verò casibus, ut Alitum, Alitibus, ab Alitibus, tribus generibus sunt communia.

Plus, ris, in numero singulari neutr. est tantum: in plur. Plures, & plura adject. omnis gen. Victrix, cis; Vltrix, cis, foemina sunt in singul, at in plur. tribus gen. communia,

*Quisque, Alius, Quidam. Sed Solus, Totus, & Vnus,
Et Quicumque, Aliquis casum meruere vocandi.*

Vocativo carent nonnulla, cuiusmodi sunt interrogativa; ut *Quis? Qualis? Vter?* Relativa, ut *Qui, quæ, quod.* Negativa, ut *nemo, Nullus:*

5 Pronomina etiam præter *Tu, Meus, Noster, & Nostras* fermè vocandi casu destituuntur. Partitiva pleraque, ut *Quidam: Villus: Alius.*

10 At *Solus, Totus, Quicumque, Aliquis, & Vnus* licet inter Partitiva numerentur, non sunt tamen quinto casu fraudanda cum alijs nonnullis, quæ partitivè sumuntur aliquando; ut *Omnis, Paucus:* nec Comparativa, atque Superlativa, quamvis interdum Partitivorum naturam induant: ut *Maior, Maximus.*

15 *Varijs casibus deficientia.*

*Vt Iouis, atque Precis Rectum, casumque vocandi:
Sic Opis, atque Vicis numero renuere priori.*

20 *Æs, Mare, Thus, & Hiems, & Far, cum Melle recusant
In numero Patrium, Ternum, Sextumque secundo.
His quoque (tolle Dies, & Res) dabis omnia Quinta.*

25 Quatuor illa nominativo, & vocativo numeri singularis carent. *Jovis, Jovi, Jovem, à Jove. Precis, Preci, Precem, à Prece. Opis, opi, opem, ab ope: Vicis, vici, vicem, à vice;* numero plurali integra sunt. Genitivus tamen hujus postremi Vicum, aut Vicium non est in usu.

Æs, Mare, Thus, Hiems, Far, & Mel: nomina item quintæ declinationis (præter *Res, ac Dies*) in genitivo, dativo, & ablativo numeri pluralis sunt inusitata.

30 *Tantumdem in Recto, Tantidem Patrius extant:
Et Quartum assiduus Tantumdem amplectitur usus.
Cum Recto Quartum instar habet, casumque vocandi:
Quos etiam in numero Grates habuere secundo.*

*Rectum, & Quintum habeant tantum sibi Iuppiter, Exspes.
Impetis, & Spontis duntaxat, & Impete, Sponte.*

Et Repetundarum, Repetundis flectere solum

In Patrio, & Sexto Veterum sententia cauit.

Juppiter, atque Exspes nominat. & vocat. numeri singularis tantum habent.

Genitivus Impetis, in numero singulari, & ablativus Impete pro impetu; item Spontis, Sponte in eisdem casibus. Repetundarum, & ab his Repetundis in numero plurali reperiuntur usurpata.

Dat Rectum numeris, & Quintum Maeste duobus.

Suppetia dat Suppetias, & plura recusat,

Quartum habet Inficias. Abeant Iussu, atque Rogatu,

Iniussu, Natuque gradu contenta Latipo.

Maeste nominativum, & vocativum utriusque numeri retinuit, Maeste, ô Maeste. Plur. Maesti, ô Maesti.

Suppetiæ nominativus, & Suppetias accus. numeri pluralis in usu sunt tantum.

Nonnulla uno solum casu contenta sunt. Inficias accusativo pluralis numeri. Natu verò, Iussu, Iniussu, Permissu, Rogatu ablativo singulari.

Promptu addi solet, sed in accusativo etiam reperitur.

Adjectiva, quaedam defectiva.

Mobilia in numero quadam neutrale secundo

Deservere genus, quod in, A, dat norma: Superstes,

Et Locuples, Ales, cum Sospite Pauper, & Vber,

Dines, Inops, Memor, & Supplex, Teres, atq; Tricuspis.

Plus neutrum, & Viatrix, Vlrix, muliebria possunt,

Vt fit in Appositis, numeri genus omne secundi.

Ales, Superstes, &c. nominandi, accusandi, vocandique terminatione neutra in, A, plur. numeri deficiunt. In reliquis verò casibus, ut Alitum, Alitibus, ab Alitibus, tribus generibus sunt communia.

Plus, ris, in numero singulari neutr. est tantum: in plur. Plures, & plura adject. omnis gen. Viatrix, cis; Vlrix, cis, foemina sunt in singul, at in plur. tribus gen. communia,

ut nomina appositiva, seu adjectiva.

Varie declinat. aut positionis nomina.

5 Nomina, vel diversas habentia positiones, vel sub una, seu varijs terminationibus ad diversos ordines pertinentia, non dicuntur Inæqualia: sed à quibusdam Abundantia vocantur. Ex quorum sylva, quoniam inæqualitatis suæ varietate non solum tyronibus, verum etiam eruditis interdum molesta sunt, & negotium faceffunt, quædam putavimus adhibenda, quæ magis u sui profutura viderentur: non ut tanquam cætera præcepta pueris ediscenda proponantur, sed ut ordine digesta, & repetita sæpius, ut asylum, abigendis dubitationibus habeantur: & quæ sint minus usitatæ, vel obsoletæ, quæ verò usurpatæ: in tâta nominum caterva positiones, omnino non lateat.

15 Plura curiosis investiganda relinquimus.

Abrotonum, i.	Alvearium, ij.	Arteria, orum.
Abrotonus, i.	Alluvio, onis.	Attagen, enis.
Abydos, i.	Alluvies, ei. &c.	Attagena, æ.
20 Abydum, i.	Arcus, us, i.	Admonitum, i.
Acinus, i.	Antidotus, i.	Admonitio.
Acinum, i.	Antidotum, i.	Affectus, us.
Acus, aceris. neut.	Apes, is.	Affectio, onis.
Acus, us. femin.	Apis, is.	Amaracus, i.
25 Pro tritici purg.	Apium, ij.	Amaracum, i.
Adagium, ij.	Apius, ij.	Anchises, æ.
Adagio, onis.	Aplustre, is.	Anchisa, æ.
Agamemnon.	Aplustrum, i.	Angiportum, i.
Agamemno.	Admonitus, us.	Angiportus, us.
30 Alabaster, i.	Arcopagites, æ.	Appetitus, us.
Alabastrum, i.	Arcopagita, æ.	Appetio, onis.
Alcyon, onis.	Argos, i.	Appetentia, æ.
Alcedo, inis.	Argi, orum.	Araneus, ei.
Alvear, vel are.	Arteria, æ.	Aranca, æ.

Avaritia, æ.	Cannabum, i.	Cryſtallum, i.
Avarities, ei.	Chirographum, i.	Cucumis, is.
Avernus, i.	Chirographus, i.	Cucumer, ris.
Averna, orum.	Cingulus, i.	Cubitus, i.
§ Bacchar, aris.	Cingulum, i.	Cubitum, i.
Baccharis, is.	Clypeus, ei.	Culeus, ei.
Baculus, i.	Clypeum, ei.	Culeum, ei.
Baculum, i.	Cochlear, aris.	Cupido, inis.
Balteus, ei.	Cochlear, ris.	Cupiditas, tis.
Balteum, ei.	Cochlearium, i.	Cyrene, es.
Baptismus, i.	Colluvio, onis.	Cyrenæ, arum.
Baptisma, atis.	Colluvies, ei.	Cyperos, i.
Baptismum, i.	Colocasia, æ.	Cyperum, i.
Barbitos, i.	Colocafium, ij.	Capparis, is.
Barbiton, i.	Coloftra, æ.	Cappari, i.
Beatitudo, nis.	Coloftrum, i.	Cappari, is.
Beatitas, tatis.	Colus, us.	Carrus, i.
Blitum, i.	Colus, i.	Carrum, i.
Blitus, i.	Cometes, e.	Cataracta, æ.
Buxus, i.	Cometa, æ.	Cataractes, æ.
Buxum, i.	Compages, is.	Cauterium, ij.
Buccina, æ.	Compago, inis.	Cauter, eris.
Buccinum, i.	Concinnitas.	Ceraſus, i.
§ Cære indecl.	Concinnitudo	Ceraſum, i.
Cærete e.	Conclave, is.	Confor-
Cæres, etis.	Conclavis, is.	tium, ij.
Calamifter, i.	Confinium, ij.	Conſortio, nis.
Calamiftrum, i.	Confine, is.	Contagium, ij.
Calcaneus, ei.	Crater, eris.	Contages, is.
Calcaneum, ei.	Gratera, æ.	Corium, ij.
Callum, i.	Crepundia, orum.	Corius, ij.
Callus, i.	Crepundia, æ.	Cornu, u.
Canifter, i.	Crocus, ei.	Cornus, us.
Caniftrum, i.	Crocum, i.	Coffus, i.
Cannabis, is.	Cryſtallus, i.	Coffis, is.

Cometes, æ.	§ Fasti, orum.	Helléborum, i.
Commentarius, ij.	Faustus, vum.	Helleborus, i.
Commenta- rium, ij.	Fastus, us.	Hispalis, is.
Cassis, idis.	Felis, is.	Hispal, lis.
Cassida, æ.	Feles, is.	Hyslopous, i.
§ Delphin, inis.	Ficus, us.	Hyslopum, i.
Delphinus, i.	Ficus, i.	§ Iberus, i.
Denarius, ij.	Fimus, i.	Iberum, i.
Denarium, ij.	Fimum, i.	Ilium, ij.
Descensus, us.	Frux, gis.	Ilios, ij.
Descensio, onis.	Fruges, gis.	Illyris, dis.
Despectus, us.	Fulgetrum, i.	Illyria, æ.
Despectio, onis.	Fulgetra, æ.	Impulsus, us.
Dictamus, i.	§ Galerius, i.	Impulsio, onis.
Dictamum, i.	Galerum, i.	Incestus, us.
Digressus, us.	Ganea, æ.	Incestum, i.
Digressio, onis.	Ganeum, ei.	Intubus, seu
Diluvium, ij.	Gausape, indecli- nabile.	Intybus, i.
Diluvies, ei.	Gausapum, i.	Intubum, seu
Diffensio, nis.	Geryon, onis.	Intybum, i.
Disensus, us.	Geryones, æ.	Involucrum, i.
Dominatus, us.	Gibber, ris.	Involucre, is.
Dominatio, onis.	Gibbus, i.	Jocus, i. Joci,
Duritia, æ.	Gibba, æ.	vel Joca, orum.
Durities, ei.	Gobio, nis.	Ister, i.
Duritas, tis.	Gobius, ij.	Istrum, i.
Effedum, i.	Gryphs, phys.	Juventus, tis.
Effeda, æ.	Gryphus, i.	Juventa, æ.
Eventus, us.	Gummi, i.	§ Laurus, i.
Eventum, i.	Gummis, is.	Laurus, us.
Excensus, us.	§ Hebdomada, æ.	Lien, énis.
Excensio, nis.	Hebdomas, dis.	Lienis, énis.
Ervilia, æ.	Hembenus, i.	Ludius, ij.
Ervilium, ij.	Hembenum, i.	Ludio, onis.
		Lusus, us.

Lusio, onis.	Mycena, æ.	Penus, us.	
Lupinus, i.	Mycene, es.	Penus, i.	
Lupinum, i.	Mycenæ, arum.	Penum, i.	
§ Maceria, æ.	§ Nardus, i.	Pergamus, i.	
Maceries, ei.	Nardum, i.	Pergamum, i.	15
Mænalus, i.	Natalis, is.	Pileum, ei.	
Mænala, orum.	Natale, is.	Pileus, ei.	
Margarita, æ.	Necessitas, tis.	Pinus, us.	
Margaritum, i.	Necessitudo, nis.	Pinus, i.	
Medimnus, i.	Nequitia, æ.	Pistrinum, i.	10
Medimnum, i.	Nequities, ei.	Pistrina, æ.	
Melicêris, dis.	Notitia, æ.	Planeta, æ.	
Meliceria, æ.	Notities, ei, rarum.	Planetes.	
Mendum, i.	Novale, is.	Plebs, bis.	
Menda, æ.	Novalis, is.	Plebes, ei.	15
Metaurus, i.	§ Occiput, tis.	Pluteus, ei.	
Metaurum, i.	Occipitium, i.	Pluteum, ei.	
Modius, i.	Oestrus, i.	Pomus, i. &	
Modium, ij.	Oestrum, i.	Pomum, i, pro arb.	
Mollities, ei.	Ostreum, ei.	Porrum, i.	20
Mollitia, æ.	Ostrea, æ.	Porrus, i.	
Mollitudo, nis.	§ Panthera, æ.	Potus, us.	
Monitum, i.	Panther, êris, rarû.	Potio, onis.	
Monitus, us.	Palatum, i.	Præneste, is.	
Monitio, onis.	Palatus, i, rarum.	Prænestis, is.	25
Mugil, lis.	Pânaces, is.	Præsepe, is.	
Mugilis, is.	Panax, cis.	Præsepes, is.	
Mulctra, æ.	Papyrus, i.	Præsepium, ij.	
Mulctrum, i.	Papyrus, i.	Præsepia, æ.	
Multipes, dis.	Pavo, onis.	Prætextus, us.	30
Multipeda, dæ.	Pavus, i.	Prætextum, i.	
Munditia, æ.	Paupertas, tis.	Proluyies, ei.	
Mundities, ei.	Pauperies, ei.	Proluvium, ij.	
Mustaceum, ei.	Pecus, dis.	Pugillares, pugilla-	
Mustaceus, ei.	Pecus, oris.	rium.	

Pugillaria, rium.	Segnities, ei.	Supparum, i.
Punctum, i.	Segnitia, æ.	Supparus, i.
Punctus, i.	Sepes, is.	Symbolum, i.
§ Quasillum, i.	Seps, sepis.	Symbolus, i.
Quasillus, i.	Sestertius, ij.	Syngrapha, æ.
§ Rapum, i.	Sestertium, ij:	Syngraphum, i.
Rapa, æ.	in eadem sig.	§ Tapes. êtis.
Requies, ei.	Sinapis, is.	Tapetum, i.
Requies, etis.	Sinapi, i.	Tapetium, ij.
Rete, tis.	Sinape, is.	Teutonus, i.
Retis, is.	Sinus, i.	Teuton, onis.
Reticulum, i.	Sinum, i, pro gene.	Textrina, æ.
Reticulus, i.	quodam vas.	Textrinum, i.
Rhenus, i.	Soracte, is.	Tiaras, æ.
Rhenum, i.	Soractis, is.	Tiara, æ.
Rhodanus, i.	Sparta, æ.	Titan, ânis.
Rhodanum, i.	Spartes, e.	Titanus, i.
§ Sabulum, i.	Specillum, i.	Tonitru, u.
Sabulo, ônis.	Specillus, i.	Tonitrus, us.
Sagum, i, faga, æ.	Specus, us.	Tonitruum, ij.
Saguntus, i.	Specus, neut.	Trabs, bis.
Saguntum, i.	Tertiæ.	Trabes, bis.
Sanctitas, tis.	Specu, u. indecli-	Trapêtum, i,
Sanctitudo.	nabile.	Trapêtus, i.
Sanctimonia.	Stacte, es.	Trapes, êtis.
Sarculum, i.	Stacta, e.	Tribula, æ.
Sarculus, i.	Stirps, pis.	Tribulum, i.
Sardonys, chis.	Stirpes, is.	§ Valles, is.
Sardonychus.	Stragula, æ.	Vallis, is.
Satureia, æ.	Stragulum, i.	Vallum, & vallus.
Satureium, ei.	Subgrunda, æ.	Vesper, & vespe-
Scorpio, onis.	Subgrun-	ra, æ, pro tēpo-
Scrobis, bis.	dium, i:	re vespertino.
Scrobs, bis.	Suggestum, i.	Vesperus, & ves-
Scorpius, ij.	Suggestus, us.	per, pro stella
		Vene-

Veneris.	Vinatea, æ.	Vomer, eris.
Vinaceum, ei.	Viscum, i.	Vomis, eris.
Vinaceus, ei.	Viscus, i.	

Subiecta nomina, vel significatione sunt diversa, vel auctoritate classica non probantur, nisi in altera terminatione tantum.

Acus, us, & Acus, aci: Crusta, & Crustum: Fundus, & Fundū: Guttus, & Guttum: Sensus, us, & Sensa, orum diversa significant, quamvis affinia videantur, quorum explicationem brevitatis causa pratermitto.

In neutris terminationibus usitata sunt Bacillum, Curriculū, Gálbanum, Glomus, eris, Hibiscum, Scrapulū pro mensura. Thymum, Lignum. Eadem vulgò in Vs, finita masculinè declinantur, sed Veterum non proferuntur exempla. Vsurpantur etiā à Latinis As, assis, Dipondius, seu Dupondius, Lacus, us, Lampas, Lanus, ij, Mappa, æ, Minutia, æ, Pileolus, Praestigia, arum, Ratis, is, Scobis, is, Torquis, Vehis, his: At illa, Assis, Assis, Dipondii, ij, Lacus, i, Lāpada, æ, Lanio, ōnis, Mappū, Minuties, ei, Pileolum, i, Praestigium, ij, Rates, is, Scobs, bis, Torques, is, Vehes, is, non videntur omnino repudianda, licet Veterum testimonijs non fulciantur, Quando verò sint recipienda, judicabunt peritiores.

DE VERBORUM

PRÆTERITIS, ET SUPINIS.

S Implicium leges ferre Conjuncta sequuntur.
Hinc pauca excipiam, memori quæ mente repones.

Ver-

Verba composita suorum simplicium norma inflectuntur, ut Moneo, nes, nui, nitum: Admoneo, nes, nui, nitum: & sic in cæteris. Nonnulla excipiuntur, quæ ex regulis subsequenter patefient. At illa varietas, quæ cernitur in compositis, in quibus simplicium integritas non servatur, quod in compositione fiat mutatio literarum, ut in his: Damno Condemno, Placeo Displiceo, Lædo Colli-
do, Audio Obedio, & similibus, usu potius, quàm præceptis addiscenda est. De mutatione verò literarum, quæ fit in præteritis, ac supinis, in fine pauca dicenda sunt.

Cum geminat primam Simplex, Composita priorem

Præteriti amittunt. Expellitur inde Repungo:

Quodque Bibo genuit, Sto, Do, cum Poscere Disco:

Præcurro primam geminat, vel omittit eandem.

Cum verba simplicia primam præteriti syllabam geminant composita priorem abijciunt, ut Cado, cecidi, Concido, concidi: Spondeo, sponendi, Respondeo, respondi: Tendo, tetendi, Extendo, extendi.

Excipitur Repungo, quod syllabam à suo simplice geminatam retinet: ut Pungo púpugi, Repungo repúpugi.

Eandem servant cõposita à verbis Bibo, Sto, Do, Posco, Disco, quorum præterita sunt bibi, steti, dedi, didici, poposci, ut Ebibo, ebibi: Consto, constiti: Edisco, edidici: Reposco, repoposci.

At Præcurro utrumque habet præcurri, & præcucurri.

Præteritis orbata, simul sunt orba supinis,

Qualia sunt Glisco, Satago, Reminiscor, & Aio.

Macreo, Diffiteor, Vergo, Turit, Hisco, Fatisco,

Ambigo, Quaeso, Aueo, Ferio: tum Polleo Vado,

Tum Vescor, Liquor, Medeor: quibus additio Ringor.

Insuper illa, quibus nomen dedit Inchoo verbum.

Mitescor veluti, Frigesco aut mutua sumunt

A verbis, ducta unde fuit sua cuiq; propago.

His Meditativum (dempto Esurit) addito verbum.

Verba Inchoativa, cum præteritis carcant, supinis etiam desti-

destituuntur, siue illa oriantur à nominibus, ut Mitesco à Mitis: Ingravesco à Gravis: Herbesco ab Herba: Sylvesco à Sylva: siue ab alijs verbis deriventur, ut Tepesco à Tepeo, es: Refrigesco à Frigeo, es: Incalesco à Cæleo, es: quæ licet Præterita propria non habeant, illa tamen à verbis, vnde nascuntur, mutuari possunt: ut Tepesco tepui, à Tepeo, es: Refrigesco, refrixi, à Refrigeo: Incalesco incalui, ab Incaleo: & sic cætera.

Meditativa sunt etiam addenda verbis præterito, & supino deficientibus: ut Dicturio, dicturis: Scripturio, scripturis: Coenaturio, coenaturis: Empturio, empturis.

Scaturio scaturis, Ligurio liguris, & ejus cõposita Abligurio, & Obligurio meditativa non sunt, nec defectiva, sed ut cætera quartæ conjugationis, habent in præteritis iui; & itum in supinis.

PRIMA CONJVGATIO.

Præteritum Prima facit avi, atumq; supinum;

Vt Neco: nam necui nectum sibi pignora servant,

At Cubui, Domui, Crepui, Vetuiq; supina

Dant in itum, ut Cubitum: hæc Tonui, Sonuiq; sequuntur:

M. Cubo cum recipit, tantum tibi Tertia flectet:

Ast id præteritis expungitur, atque supinis.

Verba primæ conjugationis habent, avi, in præterito, & atum in supino: ut Neco, avi, atum. Cõposita verò à verbo Neco, necui, nectum sortita sunt, ut Interneco, internecui, Internectum: Eneco, ui, ectum, quod etiam habet avi, atum.

Excipiuntur etiam quædam similiter, ui per, u, vocalem in præteritis, & Itum in supinis habentia, Cubo cubui, cubitum: Domo domui, domitum: Veto vetui, vetitum: Tono tonui, tonitum: Sono sonui, sonitum: Crepo, ui, tum: Increpo tamen ejus compositum utrumque admittit, ui, itum, & avi, atum.

Composita à Cubo, as, in quibus ante, b, ponitur, m, pertinent

tinent ad tertiam conjugationem; illudque in præteritis.
& supinis amittunt, ut Accumbo, accubui, accubitus.
Discumbo discubui, discubitus.

Dimicat aui, atum. Micui nil amplius optat.

A Fricui frictum, A Secui deducito sectum.

A Laui lotum, aut lautum, nec sperne lauatum.

Ex Lauo compositum, ceu Diluo Tertia poscit.

Potatum à Poto, seu potum flectito. Iui.

Fert Iutum: at melius capies à prole supinum.

Dat Plicui plicitum, compositum poscit utrumque.

Supplicat, aui, atum, genitum q; ex nomine solum.

Mico, as, habet micui: supino caret. Compositum ejus
Dimico, as, aui, atum: & interdum, dimicui. Frico, as, fricui,
frictum, Seco, as, secui, sectum.

Lauo, as, laui, triplex supinum habet lotum, lautum,
& lauatum. Composita ad tertiam conjugationem spec-
tant, ut Diluo, is, de quibus infra agendum est.

Poto, as, aui, atum, & potum: Juuo, as, iui,
jutum. Supino tamen compositi Adjutum, cum sit fre-
quentius, utendum potius, quam simplicis, quod rarum est.

Plico, as, plicui, plicitum. Ejus composita tam in aui, atum,
quam in iui, itum faciunt; ut Applico, aui, atum, vel
applicui, applicitum: sic Complico, Explico, Implico.
Supplico verò tantum habet, aui, atum, & quæ componun-
tur ex nomine, ut Duplico, Triplico, Quadruplico,
Multiplico, aui, atum. Quibus accedit Replico, quod fe-
rè habet replicaui, atum, & Explico cum declarare sig-
nificat, explicaui, explicatum.

Do, dedit, atque datum. Prima sic pignora tantum:

Namque didi peti, atque ditum quod Tertia flectit.

A, Sto, flecte steti, statum, stiti at inde profecta.

At que stitum cupiunt, multo, sed crebrius, atum.

Do, das, dedi, datum habet.

Venundo, as, Circumdo, as, Pessumdo, as, Satisdo, as,
Superdo,

Superdo, as, in omnibus sui simplicis inflexionem sequitur, Venumdedi, atum, Circumdedi, atum, Pessumdedi, atum, Satisfdedi, atum, Superdedi, atum.

Cætera composita per tertiam conjugationem inflectuntur, & didi, ditum faciunt, ut Vendo, is Vendidi, venditum, Trado, tradidi, traditum, Recondo, recondidi, reconditum, Abscondo, abscondi melius, quam abscondidi, & in supino absconditum.

Sto, as, steti postulat, & statum: sed ejus composita stiti, & stitum, & multò frequētius in atum, exeunt, ut Adsto, as, Adstiti, adstitum, vel adstatum, Consto, as, Constiti, constitum, vel constatum, Præsto, as, præstiti, præstitum, vel præstatum.

SECUNDA CONJUGATIO.

Altera præteritis dat ui, dat itumque supinis.

Nulla supina creant, Timeo, Sileo, Arceo simplex, Sorbeo, Conticeo, Reticeo. Dat Torreo tostum.

A Doceo doctum, à Teneo deducito tentum.

Censeo fert censum. Mistum tibi Misceo donat.

Cum dat, ui, Neutrum, nullum fluit inde supinum.

Poscit itum Valeo, Careo, Placeoque Doletque.

Et Iaceo, Caleo, Noceo cum Pareo junges.

Secundæ Conjugationis præteritum fit in ui, per duplicem vocalem, Supinum verò in itum, ut Moneo, nui, itum, Taceo, ui, itum.

Supinis carent actiua Timeo, es, ui; Sileo, es, ui; Arceo, es, ui; Conticeo, es, ui; Reticeo, es, ui.

Notandum tamen à verbo Arceo composita supinis non carere, ut Exerceo, ui, itum; Coerceo, cui, itum; nec simplex Taceo, ut dictum est.

Sed Torreo, torrui, tostum habet. Sorbeo cum compositis, ui, in præterito, ut Absorbeo, ui, Exsorbeo, ui; supinis verò carent; nam sorpsi, & scriptum à Sorbo, is; tertiæ conjugationis oriuntur.

*Urgeo, sitansum cum Fulget, Turget, & Alget.
 Hac, Xi dumtaxat dant Frigeo, Lugeo, Luceo.
 Augeo praterito facit auxi, auctumque supino.
 Eui, etum Vieo, Flet, Net cum Deleo: quaque
 A Pleo nascuntur: Repleo, ceu Suppleo, Complet.
 At Cieo civi atque citum deflectere mavult.*

*Urgeo, urfi, sine supino, sic Fulgeo, fulsi. Turgeo, turfi.
 Algeo, alfi. Lugeo, itidem luxi. Frigeo, frixi, sine supino.
 Augeo, verò auxi, auctum.*

*Vieo, vieui, vietum. Fleo, fleui, fletum. Neo, neui, ne-
 tum. Deleo, delevi, deletum. Sic Repleo, replevi, reple-
 tum. Suppleo, supplevi, suppletum. Compleo, complevi,
 completum, & cætera composita à Pleo, ples, inusitato.*

*Ar Cieo, civi, habet, & citum. Hujus composita sunt
 Concio, concivi, concitum. Excio, excivi, excitum.
 Percio, percivi, percitum.*

*Nunc Oleo dat üi, dat itum: sic pignora patris
 Qua servant sensum: Eui, Etum fert cætera proles.
 Ast Abolevit, itum dat: fert Adolevit adultum.*

*Oleo nunc olui, olitum habet. Ejus composita, quæ
 eandem retinent significationem, similiter exeunt, ut
 Oboleo obolui, obolitum: Suboleo, subolui, subolitum:
 sic Redoleo, Peroleo, Cætera verò composita: quæ sig-
 nificationem diversam habent, Eui, etum exigunt: ut
 Exoleo, seu potius exolesco exolevi, exolétum: Obsoleo,
 seu Obsolesco obsolevi, obsolétum.*

*Aboleo, vel abolesco abolevi, abolitum efflagitat:
 Adoleo, seu adolesco adolevi, adultum.*

Ex. Veo, sit Vi, tum: Moveo, Foveo, & fatentur.

A Caveo cautum: à Faveo deducito factum.

Vi, neutrum tantum poscit, seu Flaveo, Livet,

Et Paveo, Fervet. Connivi, hoc postulat, & Xi.

Audeo nunc ausus: gavisus Gaudeo poscit.

Et solitus Soleo: solui tibi Crispe placebat.

*Quæ in Veo, terminantur in Vi, per V, consonantem,
 L supinum*

& supinum in Tum, faciunt ut Moveo, movi, motum;
Foveo, fovi, fotum.

At Caveo cavi, cautum; Faveo favi, fautum expos-
cunt.

Verba tamen neutra in, Vco, finita præterito tantum
in Vs, contenta sunt, ut Flaveo flavi; Liveo livi; Paveo
pavi; Ferveo fervi.

Conniveo tamen non solum connivi facit, sed etiam
connixi, at supino destituitur.

Soleo solitus sum: cui etiam Sallustius solui dedit: sed
solitus magis est usu receptum.

TERTIA CONJVGATIO.

Postulat in Spicio, aut Licio, quod desinit Exi,
Atque Ectum. Elicui, elicitem tamen Elicit optat;

A Ieci jactum: à Feci deducito factum.

Vult Fugi fugitum. Sapui, sapijvè, nec ultra.

Progreditur Sapio. Cupio, ivi, gignit. & itum.

Dat Capió, cepi, captum: sed Cæpio priscum

Fert Cæpi, cæptum. A, Rapui deducito raptum.

Dat Peperi partum, aut paritum: sint pignora Quante.

Verba in Spicio, aut Licio desinentia præteritum in
Exi, supinum in Ectum, exigunt: ut Conspicio conspe-
xi, conspectum; Allicio allexi, allectum.

Attamen Elicio, elicui habet, & elicitem. Fodio, fodi,
fossam, S, duplici. Fugio, fugi, fugitum. Facio item feci,
factum: Jacio, is, jeci, jactum: quorum composita notan-
da sunt propter literarum variationem, ut Afficio affeci,
affectum, Adjicio adjeci, adjectum.

Composita à verbo Sapio sunt Desipio desipui, vel
desipij, Resipio resipui, vel resipij.

Quæ oriuntur ex Capió, & Rapio, sunt Accipio, ac-
cepi, acceptum; Concipio concepi, conceptum: Arripio
arripui, arreptum; Corripio corripui, correptum. &
com-

complura alia. Coepio antiquum verbum, & inusitatum coepi, coeptum habet, vel coeptus sum.

Pario peperī, partum, vel paritum facit. Ejus composita ad quartam conjugationem spectant, qualia sunt Aperio, Comperio, Reperio.

Ex Quatio quassi raro, quassumq̃, supinum

Ducitur. at cussi, cussum composita tulere.

Rite, uo, poscit, uī, ac utum: sit Diluo testis.

A Ruō dic ruitum: sed utum, dant pignora tantum.

A Struxi structum; à Fluxi deducito fluxum.

Congruo nulla, Luo, Metuoq̃, Fluoq̃, supina.

Annuo cum socijs, Batuo, Ingruo, Respuo gignunt.

Quatio habet quassi, quassum, quę tamen parum v̄sitata sunt. Ejus composita cussi, & cussum sibi vendicant, ut Exc utio, tis, excussi, excussum, &c.

Terminata in uo, pręteritum in uī, per u, vocalem, & utum in supino exposcunt, ut Diluo dilui, dilūtum, Minuo minui, minutum.

Ruo, rui, ruitum exhibuit. non rutum: sed composita in utum faciunt omnia. ut Diruo dirui, dirutum; Obruo obrui, obrutū. Struo struxi, structum; Fluo fluxi, fluxū.

Congruo, grui, tantum: Luo, lui. Metuo metui: Pluo plui. Annuo item in, uī, cum reliquis à Nuo inusitato cōpositis, ut Innuo, nui; Renuo, nui; supinis destituūtur.

Bo, dat bi, dat itum. Careant Scabo, Lambo supinis.

A Scripsi, scriptum: à Nupsi deducito nupsum.

Ici fert ictum: à Duxi depromito ductum:

A Parsi parsum: geminat quoque Parco peperci.

Vinco cupis vici, victum: à Dixi exige dictum.

Verba in Bo, bi, habent in pręterito, & itum, in supino, ut Bibo bibi, itum: Deglūbo, bi, itum.

Scabo scabi, tantum; Lambo lambi, sine supino.

Scribo verò scripsi, scriptum; Nubo, nupsi, nuptum, Ico, ici, ictum, Duco duxi ductum, Vinco, vici, victū, Dico dixi dictum.

Sco vi, tumq; petit, ceu Nosco, Quiesco, Suesco.

Dat gñitus Agnosco, Cognosco, jungitur illi.

Dat Pasco pastum. Conquexi linque vetustis.

Vt Disco didici tantum: sic Posco poposci.

Dispesco dat ui: pariter Compescere solum.

Quæ finiuntur in Sco, præteritum habent in Vi, per, V. consonantem, & itum in supino: ut Nosco, novi, notum; Quiesco, quievi, quietum; Suesco, suevi, suetum.

Agnosco tamen agnovi, ágnitum facit; Cognosco, cognovi, cõgnitum; Pasco, pavi, pastum.

Conquinisco nec præteritum, nec supinum admittit: nam præteritum conquexi vetustum est.

Disco didici sine supino: sic posco poposci tantum: Dispesco dispescai solum habet, & Compesco cõpescui.

Do, di, sum gignit, veluti Defendere, Cudo.

N, tamen amittunt Fundo, cum Scindere Findo.

S, geminat fissum, ac scissum. Dat Pandere passum.

Tundo petit tûtudi, tunsum: sed pignora tusum.

Si verbum finiatur in Do, habet præteritum in di, & sum in supino: ut Defendo defendi, defensum: Cudo cudi, cusum: Mando mandi, mansum, sic Accendo, Incendo, Offendo, Excûdo, Percûdo.

Notanda sunt composita à verbo Scando, cujus supinum non est in usu: usurpatur tamen in compositis. Ascendo ascendi, ascensum: Descendo descendi, descensum: Conscendo, di, sum.

Fundo tamen habet fudi, fusum, N; litera abjecta: sicut etiam Scindo, scidi: Findo fidi: quæ duo consonantè S, geminat in supino fissum, scissum. Pando pandi, passum. Tundo, tûtudi, tunsum: ejus composita tusum, amisso N, ut Contundo cõtudi, contusum: Retundo, rétudi, retusum.

Sume Cado cecidi, casum: sed nata supino

(Demptis inde tribus) careant. Cape Cado cecidi

Casum. Dat tentum, vel tensum Tendo tetendi,

Pendo pependit habet, simul inde educito pensum.

Tum Rudo, tum Sido, tum Strido carento supinis.

Dant si, sum Claudio, Lado, cum Rodere Trudo,

Divido cum Plaudo, Rado cum Ludere. Vasi

Ac vasum à Vado capiunt sibi pignora tantum.

Cedo petit cessi, cessum facit inde supino.

Fido sibi fesus, veluti compasta, reservat.

Cado cecidi, casum. Composita supino destituuntur, ut

Accido, accidi: Excido, excidi: Intercido, intercidi. Præ-

ter tria Incido, incidi, incasum. Occido, occidi, occasum:

recido, recidi, recasum.

At Cædo, cecidi, cæsum facit: cujus composita mu-

tant diphthongum æ, in, i, longum. Concido, concidi,

concisum: Excido, excidi, excisum; Intercido, intercidi,

intercisum.

Tendo verò, tetendi, tensum, vel tentum habet. Pe-

do, pepedi tantum; Pendo pependi, pensum.

Supino carent, Rudo rudi, Sido, fidi, Strido, stridi.

Hæc si, sum faciunt, Claudio clausi, clausum; Lædo le-

fi, læsum; Rodo rosi, rosum; Trudo trusi, trusum; Divido

divisi, divisum; Plaudo plausi, plausum; Rado rasi, rasum;

Ludo lusi, lusum.

Notabis, quæ in compositione patiuntur. literarum

variationem, ut Excludo, Concludo, à Claudio; Allido.

Collido, Elido, à Lædo. Complodo, Explodo, Supplodo,

à Plaudo.

Vado præterito caret & supino; Composita vasi, &

vasum habent, ut Evado evasi, evasum; Inuado inuasi,

inuasum.

Cedo sine diphthongo cessi, cessum; composita sine

literæ mutatione permanent; ut Accedo accessi, acces-

sum; Cæcedo, Excedo, Incedo, Præcedo, Procedo.

Fido, fesus sum; sic & composita Confido, confisus

sum; Diffido diffisus sum.

Dat, xi, sum, Go, vel Guo, ut Plango. Extinguo: supinis.

N, tamen abijciunt Stringo, cum Pingere Fingo:

Tango cupit tetigi, tactum. Egi Ago poscit, & actum.

Prodigio cum Dego, Ningo privato supinis.

Que in Go, vel Guo terminantur, xi. & ctum postulât,
ut Plango, planxi, planctum; Lingo linxi, linctum; Sugo
5 fuxi, suctum; Exsugo, exsugi. Exsuctum; Extinguo ex-
tinxî, extinctum; Restinguo restinxî, restinctum.

Quædam N, literam, quam habent in præsentî; &
præterito, amittunt in supino, ut Stringo, strinxi,
10 strictum; Pingo pinxi, pictum; Fingo finxi, fictum.

Duo composita verbi Ago supino carent; Prodigio
prodegi; Dego degi. Ningo item ninxi tantum habet.

Sume Pago pèpigi pactum. Cape Pangere panxi.

Vel pegi pactum; gaudent composita secundo,

Dat Legi lectum; fregi dat Frangere, fractum.

Negligit exi, etctum cum Intellego, Diligo, poscit.

Dat Pungo pùpugi punctum; dant pignora ferme

Punxi. Vult si, sum Spargo cum Mergere Tergo.

Dant Xi, xum. Figo, Frigo; sed Frigore poscit

Uterius frictum. Gemina caret Ango supinis.

Pago, is, pèpigi, pactum hebet: Pango verò panxi, vel
pegi pactum; cujus composita pegi faciunt, ut Compin-
go compègi, compactum; Impingo, impègi, impactum.

Pungo, pùpugi. & punctum obtinuit; at composita
punxi, ut Expungo expunxi, expunctum; Interpungo, xi,
25 unctum.

Spargo, si, sum. Notanda composita, quæ mutant, a,
in, e, Aspergo aspersi, sum, Conspergo còsperfi, sum, &c.
Mergo merfi, mersum. Tergo rerfi, sum.

Figo, fixi, fixum; Frigo, frixi, frixum; vel frictum; An-
30 go anxi, sine supinis.

A Traxi tractum; à Vexi deducito vectum.

Lo, luit, atque litum. Colo cultum; Consulo gignit

Consultum; Oculis occultum; ast Alo poscit, & altum.

Ante caret cello, Præcello, Excello supinis.

*Præteritum duplex perculsi, perculit optat.
 Percello perculsum; haud plura require supina.
 Dat Pello, pēpuli, pulsum. Vult Fallo, fefelli,
 Falsum; sed proles utrumq; Reflexo supinum
 Despicit. At velli, aut vulsi deducio vulsum.
 Sublatum Tollo nunc tantum, ac sustulit optat.
 Salla facit falli, falsum. Dat Psallere p falli.
 Malo, volo, Nolo cum Psallo carento supinis.*

*Traho traxi, tractum habet: Veho vexi. Vectum; & cō-
 posita Contraho xi, ctum. Eveho evexi, evectum. Meio 10
 item minxi, mictum.*

*Finite in Lo, lui, & litum faciunt, ut Molo, molui, mó-
 litum. Sed Colo colui, cultum, Cónsulo consului, con-
 sultū; Occulo, ocului, ultū; Alo, alui, alitū, vel altum.*

*Hæc tria supinis deficiūt, Antecello, lui; Præcello, lui; 15
 Excello, lui; Percello, perculsi, vel perculi, perculsū ha-
 bet. Notanda cōposita à Pello, quæ primā amittunt in
 præterito, Appello appuli, appulsum; Compello cōmpu-
 li, compulsum; sic Repello, Expello, Impello, &c. Re-
 fello compositum à Fallo refelli tantum sine supino. 20*

Mo por, ui, dat itum. Tremo flebitur absq; supino.

Dant, psi, ptum Demo, Promo, cum Sumere Como.

Emi fert emptum; Premo pressis, duplices pressum.

*Quæ in, Mo, finiuntur, ui, per, u, vocalem habent, &
 itum; vt Fremo fremui, itum; Gemo ui, itum: Vomo ui, 25
 itum. Tremo tamen tremui, sine supino.*

*Demo, dempsi, demptum. Promo prompsi, promptū:
 Sumo sumpsi, sumptum: Como, compsi, comptum.*

*Composita à verbis Emo, & Premo, mutant, e, in, i,
 vt Adimo adémi, ademptum: Interimo, intéremi, in- 30
 teremptum: Périno péremi, peremptum: Cómprimo
 cōmpressi, ssum; Déprimo, depressi, sum: sic Exprimo,
 Opprimo, Réprimo.*

Dat Posui positum. Genitum genuisse reposcit.

Dat cecini cantum: cinui dant: pignora centum.

*A Sino fit suui, atque situm. Dat Sternere stravi,
Ac stratum. Spreui, spretum dat Spernere. Cerno
Dat creui, cretum. Tempfi dat temnere temptum
Composito: dabis hae patri, si legeris usquam.
A Lino sunt Lini, lini, lenius, litumque.*

Pono, posui, positum: Gigno genui, genitum.

Cano ceceni, cantum: composita cinui, centum faciunt: ut Cóncono, concinui. concentum: Præcino, nui, centum.

10 Cerno, creui, cretum habet: supina tamen in compositis sunt magis usitata; ut Decerno decrevi, decretum; Discerno discrevi, discretum. Secerno secrevi, secretum.

Tempfi, & temptum à Temno non sunt in usu. Compositum Contemno comtempfi, contemptum habet.

15 *Po, pfi, ptumq; petit, ceu Scalpere, Carpo. Supinum
A Strepui strepitum: à Rupi deducito ruptum.
Linqo sibi liqui: cupiunt sibi pignora lictum.
Dat Coxi coctum. Tero trivi poscit, & itum.*

20 Finita in Po, faciunt, pfi, in Præterito, & ptum, in supino, ut Scalpo, scalpsi, scalptum, Sculpo, sculpsi, sculptum. Carpo, carpsi, carptum.

Strepo verò, ui, itum. Rumpo rupi, ruptum faciunt.

25 Linqo liqui tantum: composita liqui lictum habent, ut Delinqo, deliqui delictum. Relinqo, reliqui, relictum. Derelinquo dereliqui derelictum.

Coquo coxi, coctum. Tero trivi, tritum, &c. Composita sunt Decoquo decoxi, decoctum: Cóncoquo, concoxi, concoctum, &c. Attero, attrivi, attritum; Contero, contrivi, contritum: & similia.

30 *A Gero fit gossi, gestum. Dat Curro cucurri,
Cursum. Quasitum Quero quasivit habeto.
Ferre tuli, latumq;. Vro dabit ussit, & ustum.
Præteritum verri à Verro est, versumq; supinum.
A Sero fit sevi, atque sarum, vi rusticæ proles*

Fert, & itum: dat iiii, ertum, aliena à rure propago.

Composita à Fero sunt Affero, attuli, allatum: Effero, extuli, elatum: Confero, contuli, collatum: Infero, intuli, illatum: Differo, distuli, dilatum: Suffero, sustuli, sublatum.

Composita verbi, Sero, ad rem rusticam pertinentia, evi, faciunt in præterito, & itum in supino, ut Affero assevi, assitum: Confero consevi, consitum, Differo, dissevi, dissitum: Infero, insevi, insitum, Resero, resevi, resitum.

Quæ verò diversam habent significationem, in, ervi, ertum, exeunt, ut Affero, cum affirmare significat; asservi assertum. Confero, idest, Certo, vel Misceo, conservi, consertum. Desero, idest, Derelinquo, deservi, desertum. Exfero, idest, Extraho, exservi, exsertum. Infero pro immitto, inservi, insertum: Differo pro Disputo, disservi, differtum. Obsero semper obsevi, obfitum; & Circumsero circumsevi, circumsitum habere notandum est.

So, fivi, situmque petit. Dat Visere visi,

Ac visum: Incesso incesse, tamen absque supino.

Pinsitus, ac pistus, pinsusque à Pinsuit exit.

Finite in So, in præterito fivi, & situm in supino faciunt, ut Capeffo ivi, itum: Faceffo ivi, itum: Laceffo ivi, itum: hæc etiam per Syncopen, sicut, & multa alia præteritum in ivi habentia, imminuuntur, Capeffij, Faceffij, & unico, i, Capeffi, Faceffi, &c. Pinfo, pinsui, habet in præterito, supinum triplex pinsitum, pistum, & pinsum.

Xi, Xum dant Plecto, cum Flecto Nectere, Pecto.

Dant quoque Pecto xui, Nectoque: Peto ivit, & itum,

Stertuit à Sterto tantum. Mecto messuit optat.

Ac messum, S, gemino. Misi dat Mitro, supinum

S, duplici missum. A Verbi deducito versum.

Sisto stiti, statum activum: neutrale sequetur

Sto verbum: unde stiti, atque stitum sibi pignora sument.

A Vixi victum: à Volui deslechte volutum.

Texi amat Texo, ac textum. Soluique solutum.

Plecto, plexi, plexum; Flecto, flexi, flexum.

Verba neutra quibus præteritum est in ui, per, u, vocalem, supino privantur; ut Horreo, es, ui; Egeo, es, ui; Patéo, es, ui.

Aliqua tamen neutra habentia præteritum in ui, itum, habent in supino, ut Valeo, ui, itum; Careo, ui, itum; Placeo, ui, itum, Quibus accedit Caleo, ui, itum.

Impersonalia Libet, Licet, Piget, Pudet, Placet duplex præteritum sibi adsciscunt, libuit, & libitum est; licuit, & licitum est; piguit, pigitum est; puduit, puditum est; miseret, misertum est, & miseritum est.

10 Tædet præterito caret; & supino. Pertædet verò pertæsum est tantum obtinuit.

Dant di, sum Video, Sedeo cum Prandeo: verum.

S, geminat sessum. Stridi nil postulat ultra.

Mordeo præterito geminato flecte momordi,

15 *Morsum: sic Spondet, Tondet, sic Pendeo flectes,*

Dat Mansi, mansum: minui sed Præminet optat,

Præminet, Immineo, simul Eminet, absque supino.

Hæreo dat si, sum, cum Suadet, Mulcet, & Ardet,

Tergeo cum Mulget, Ridet: sed Torqueo, tortum,

20 *S, iussi, iussum geminant, Indulgeo si, tum.*

Video, vidi, visum habet. Sedeo, sedi, sessum, duplici, s; Prandeo, prandi, pransum. Strideo, es, stridi tantum.

Mordeo prima præteriti syllaba geminata momordi effertur, in supino morsum: sic Spondeo, sponendi, sponsum. Tondeo, totondi, tonsum. Pendeo, es, pependi, pensum.

Maneo, mansi, mansum facit; at ejus composita Præmineo, Immineo, Eminео præteritum in ui, habent, præminui, imminui, eminui; supinis carent.

30 Hæreo, hæsi, hæsum. Suadeo, suasi, suassum. Mulceo, mulsi, mulsum. Ardeo, arsi, arsum. Tergeo, terfi, tersum. Mulgeo, mulsi, mulsum. Rideo, risi, risum; sed Torqueo, torfi, tortum postulat. Jubeo, iussi, iussum, s, geminata. Indulgeo, indulsi, indultum.

*Urgeo, sitansum cum Fulget, Turget, & Alget.
 Hac, Xi dumtaxat dant Frigeo, Lugeo, Luter.
 Augeo, præterito facit auxi, auctumque supino.
 Eui, etum Vico, Flet, Net cum Deleo: quaque
 A Pleo nascuntur: Repleo, ceu Suppleo, Compleo.
 At Cicio civi atque citum deflectere mavult.*

*Urgeo, urfi, sine supino, sic Fulgeo, fulsi. Turgeo, turfi.
 Algeo, alfi. Lugeo, itidem luxi. Frigeo, frixi, sine supino.
 Augeo, verò auxi, auctum.*

*Vico, vieui, vietum. Fleo, fleui, flerum. Neo, neui, ne-
 tum. Deleo, delevi, deletum. Sic Repleo, replevi, reple-
 tum. Suppleo, supplevi, suppletum. Compleo, complevi,
 completum, & cætera composita à Pleo, ples, inusitato.*

*At Cicio, civi, habet, & citum. Hujus composita sunt
 Concicio, concivi, concitum. Excicio, excivi excitum.
 Percicio, percivi, percitum.*

*Nunc Oleo dat iiii, dat itum: sic pignora patris
 Qua servant sensum: Eui, Etum fert cætera proles.
 Ast Abolevit, itum dat; fert Adolevit adultum.*

*Oleo nunc olui, olitum habet. Ejus composita, quæ
 eandem retinent significationem, similiter exeunt, ut
 Oboleo obolui, obolitum: Suboleo, subolui, subolitum:
 sic Redoleo, Peroleo, Cætera verò composita: quæ sig-
 nificationem diversam habent, Evi, etum exigunt: ut
 Exoleo, seu potius exolesco exolevi, exolétum: Obsoleo,
 seu Obsolesco obsolevi, obsolétum.*

*Aboleo, vel abolesco abolevi, abolitum efflagitat:
 Adoleo, seu adolesco adolevi, adultum.*

*Ex. Vco, sit Vi, tum: Moveo, Foveoq, fatentur.
 A Caveo cautum: à Faveo deducito factum.
 Vi, neutrum tantum poscit, seu Flavco, Livet.
 Et Paveo, Fervet. Connivi, hoc postulat, & Xi.
 Audeo nunc ausus: gavisus Gaudeo poscit.
 Et solitus Soleo: solui tibi Crispe placebat.*

*Quæ in Vco, terminantur in Vi, per V, consonantem,
 L supinum*

& supinum in Tum, faciunt ut Moveo, movi, motum;
Foveo, fovi, fotum.

At Caveo cavi, cautum; Faveo favi, fautum expos-
cunt.

Verba tamen neutra in, Vco, finita præterito tantum
in Vs, contenta sunt, ut Flaveo flavi; Liveo livi; Paveo
pavi; Ferveo fervi.

Conniveo tamen non solum connivi facit, sed etiam
connixi, at supino destituitur.

Soleo solitus sum cui etiam Sallustius solui dedit: sed
solitus magis est usu receptum.

TERTIA CONJVGATIO.

Postulat in Spicio, aut Licio, quod desinit Exi,
Atque Ectum. Elicui, elicited tamen Elicit optat;
A Ieci jactum: à Feci deducito factum.

Vult Fugi fugitum. Sapui, sapijvè, nec ultra.
Progreditur Sapio. Cupio, ivi, gignit, & itum.

Dat Capió, cepi, captum: sed Cæpio priscum
Fert Cæpi, cæptum. A, Rapui deducito raptum.

Dat Peperi partum, aut paritum: sint pignora Quanta.

Verba in Spicio, aut Licio desinentia præteritum in
Exi, supinum in Ectum, exigunt: ut Conspectio conspe-
xi, conspectum; Allicio allexi, allectum.

Attamen Elicio, elicui habet, & elicited. Fodio, fodi,
fossam, S, duplici. Fugio, fugi, fugitum. Facio item feci,
factum: Jacio, is, jeci, jactum: quorum composita notan-
da sunt propter literarum variationem, ut Afficio affeci,
affectum, Adjicio adjeci, adjectum.

Composita à verbo Sapio sunt Desipio desipui, vel
desipij, Resipio resipui, vel resipij.

Quæ oriuntur ex Capió, & Rapio, sunt Accipio, ac-
cepi, acceptum; Concipio concepi, conceptum: Arripio
arripui, arreptum; Corripio corripui, correptum. &
com-

complura alia. Coepio antiquum verbum, & inusitatum coepi, coeptum habet, vel coeptus sum.

Pario peperì, partum, vel paritum facit. Ejus composita ad quartam conjugationem spectant, qualia sunt Aperio, Comperio, Reperio.

Ex Quatio quassì raro, quassumq; supinum

5

Ducitur. at cussì, cussum composita tulere.

Rite, uo, pescit, uì, ac utum: sit Diluo testis.

A Ruò dic ruitum: sed utum, dant pignora tantum.

A Struxi structum; à Fluxi deducito fluxum.

10

Congruo nulla, Luo, Metuoq; Fluoq; supina.

Annuo cum socijs, Batuo, Ingruo, Respuo gignunt.

Quatio habet quassì, quassum, quæ tamen parum visitata sunt. Ejus composita cussì, & cussum sibi vendicant, ut Exc utio, tis, excussì, excussum, &c.

15

Terminata in uo, præteritum in uì, per u, vocalem, & utum in supino exposcunt, ut Diluo dilui, dilutum, Minuo minui, minutum.

Ruo, rui, ruitum exhibuit. non rutum: sed composita in utum faciunt omnia, ut Diruo dirui, dirutum; Obruo obrui, obrutum. Struo struxi, structum; Fluo fluxi, fluxum.

20

Congruo, grui, tantum: Luo, lui: Metuo metui: Pluo plui. Annuo item in, uì, cum reliquis à Nuo inusitato compositis, ut Innuo, nui; Renuo, nui; supinis destituuntur.

Bo, dat bi, dat itum. Careant Scabo, Lambo supinis.

A Scripsi, scriptum: à Nupsi deducito nuptum.

25

Ici fert ictum: à Duxi depromito ductum:

A Parsi parsum: geminat quoque Parco peperci.

Vinco cupis vici, victum: à Dixi exige dictum.

Verba in Bo, bi, habent in præterito, & itum, in supino, ut Bibo bibi, itum: Deglubo, bi, itum.

30

Scabo scabi, tantum; Lambo lambi, sine supino.

Scribo verò scripsi, scriptum; Nubo, nupsi, nuptum, Ico, ici, ictum, Duco duxi ductum, Vinco, vici, victum, Dico dixi dictum.

N, tamen abijciunt Stringo, cum Pingere Fingo.

Tango cupit tetigi, tactum. Egi Ago poscit, & actum.

Prodigo cum Dego, Ningo privato supinis.

Que in Go, vel Guo terminantur, xi. & ctum postulât, ut Plango, planxi, planctum; Lingo linxi, linctum; Sugo fuxi, suctum; Exsugo, exsugi. Exsuctum; Extinguo extinxi, extinctum; Restinguo restinxi, restinctum.

Quædam N, literam, quam habent in præsentî; & præterito, amittunt in supino, ut Stringo, strinxi, strictum; Pingo pinxi, pictum; Fingo finxi, fictum.

Duo composita verbi Ago supino carent; Prodigo prodegi; Dego degi. Ningo item ninxi tantum habet.

Sume Pago pèpigi pactum. Cape Pangere, panxi.

Vel pegi pactum; gaudent composita secundo,

Dat Legi lectum; sregi dat Frangere, fractum.

Negligit exi, ectum cum Intellego, Diligo, poscit.

Dat Pungo pùpugi punctum; dant pignora ferme

Punxi. Vult si, sum Spargo cum Mergere Tergo.

Dant Xi, xum. Figo, Frigo; sed Frigere poscit

Uterius frictum. Gemina caret Ango supinis.

Pago, is, pèpigi, pactum hebet: Pango verò panxi, vel pegi pactum; cujus composita pegi faciunt, ut Compingo compègi, compactum; Impingo, impègi, impactum.

Pungo, pùpugi. & punctum obtinuit; at composita punxi, ut Expungo expunxi, expunctum; Interpungo, xi, unctum.

Spargo, si, sum. Notanda composita, quæ mutant, a, in, e, Aspergo aspersi, sum, Conspergo còsperfi, sum. &c. Mergo merfi, merfum. Tergo rerfi, sum.

Figo, fixi, fixum; Frigo, frixi, frixum; vel frictum; Ango anxi, sine supinis.

A Traxi tractum; à Vexi deducito vectum.

Lo, luit, atque litum. Colo cultum; Consulo gignit

Consultum; Oculis occultum; ast Alo poscit, & altum.

Ante caret tello, Præcello, Excello supinis.

*Præteritum duplex perculsi, perculit optat.
 Percello perculsum; haud plura require supina.
 Dat Pello, pépuli, pulsum. Vult Fallo, feselli,
 Falsum; sed proles utrumq; Refello supinum
 Despicit. At velli, aut vulsi deductio vulsum.
 Sublatum Tollo nunc tantum, ac sustulit optat.
 Sallo facit falli, falsum. Dat Psallere p falli.
 Malo, volo. Nolo cum Psallo carento supinis.*

*Traho traxi, tractum habet: Veho vexi. Vectum; & cō-
 posita Contraho xi, ctum. Eveho evexi, evectum. Meio 10
 item minxi, mictum.*

*Finita in Lo, lui, & litum faciunt, ut Molo, molui, mó-
 litum. Sed Colo colui, cultum, Cónsulo consului, con-
 sultū; Occulo, ocului, ultū; Alo, alui, alitū, vel altum.
 Hæc tria supinis deficiūt, Antecello, lui; Præcello, lui; 15
 Excello, lui; Percello, perculsi, vel perculi, perculsū ha-
 bet. Notanda cōposita à Pello, quæ primā amittunt in
 præterito, Appello appuli, appulsum; Compello cōmpu-
 li, compulsum; sic Repello, Expello, Impello, &c. Re-
 fello compositum à Fallo refelli tantum sine supino. 20*

*Mo por, ui, dat itum. Tremo flexitur absq; supino.
 Dant, psi, ptum Demo, Promo, cum Sumere Como,
 Emi fert emptum; Premo pressis, duplici pressum.
 Quæ in, Mo, finiuntur, ui, per, u, vocalem habent, &
 itum; vt Fremo fremui, itum; Gemo ui, itum: Vomo ui, 25
 itum. Tremo tamen tremui, sine supino.*

*Demo, dempsi, demptum: Promo prompsi, promptū:
 Sumo sumpsi, sumptum: Como, compsi, comptum.
 Composita à verbis Emo, & Premo, mutant, e, in, i,
 vt Adimo adémi, ademptum: Interimo, intéremi, in- 30
 teremptum: Périmo péremi, peremptum: Cómprimo
 cōmpressi, ssum; Déprimo, depressi, sum: sic Exprimo,
 Opprimo, Réprimo.*

*Dat Posui positum. Genitum genuisse reposcit.
 Dat cecini cantum: cinui dant pignora centum.*

Fert, & itum: dat iiii, ertum, aliena à rure propago.

Composita à Fero sunt Affero, attuli, allatum: Effero, extuli, elatum: Confero, contuli, collatum: Infero, intuli, illatum: Differo, distuli, dilatum: Suffero, sustuli, sublatum.

Composita verbi, Sero, ad rem rusticam pertinentia, evi, faciunt in præterito, & itum in supino, ut Assero assevi, assitum: Confero consevi, consitum, Differo, dissevi, dissitum: Infero; insevi, insitum, Refero, resevi, resitum.

Quæ verò diversam habent significationem, in, ervi, ertum, exeunt, ut Assero, cum affirmare significat; asser-
vi assertum. Confero, idest, Certo, vel Misceo, conservi, confertum. Desero, idest, Derelinquo, deservi, desertum. Exsero, idest, Extraho, exservi, exsertum. Infero pro immitto. inservi, insertum: Differo pro Disputo, disservi, differtum. Obsero semper obsevi, obfitum; & Circumsero circumsevi, circumsitum habere notandum est.

So, fivi, situmque petit. Dat Visere visi,

Ac visum. Incesso incessi, tamen absque supino.

Pinsitus, ac pistus, pinsusque à Pinsuit exit.

Finite in So. in præterito fivi, & situm in supino faciunt, ut Capeffo ivi, itum: Faceffo ivi, itum: Laceffo ivi, itum: hæc etiam per Syncopen, sicut, & multa alia præteritum in ivi habentia, imminuuntur. Capeffij, Faceffij, & unico, i. Capeffi, Faceffi. &c. Pinfo, pinsus, habet in præterito, supinum triplex pinsitum, pistum, & pinsum.

Xi, Xum dant Plecto, cum Flecto Nectere, Pecto.

Dant quoque Pecto xui, Nectoque: Peto ivit, & itum,

Stertuit à Sterto tantum. Mecto messuit optat,

Ac messum, S, gemino. Misi dat Mitto, supinum

S, duplici missum. A Veri deducito versum.

Sisto stiti, statum activum: neutrale sequetur

Sto verbum: unde stiti, atque stitum sibi pignora sument.

A Vixi victum: à Volui despecte volutum.

Texui amat Texo, ac textum. Soluique solutum.

Plecto, plexi, plexum; Flecto, flexi, flexum.

Verba composita suorum simplicium norma inflectuntur, ut Moneo, nes, nui, nitum: Admoneo, nes, nui, nitum: & sic in cæteris. Nonnulla excipiuntur, quæ ex regulis subsequentibus patefient. At illa varietas, quæ cernitur in compositis, in quibus simplicium integritas non seruetur, quod in compositione fiat mutatio literarum, ut in his: Damno Condemno, Placeo Displiceo, Lædo Collo, Audio Obedio, & similibus, usu potius, quam præceptis addiscenda est. De mutatione verò literarum, quæ fit in præteritis, ac supinis, in fine pauca dicenda sunt.

Cum geminat primam Simplex, Composita priorem

Præteriti amittunt. Expellitur inde Repungo:

Quodque Bibo genuit, Sto, Do, cum Poscere Disco:

Præcurro primam geminat, vel omittit eandem.

Cum verba simplicia primam præteriti syllabam geminant composita priorem abijciunt, ut Cado, cecidi, Concido, concidi: Spondeo, sponendi, Respondeo, respondi: Tendo, tetendi, Extendo, extendi.

Excipitur Repungo, quod syllabam à suo simplice geminatam retinet: ut Pungo púpugi, Repungo repúpugi.

Eandem servant cõposita à verbis Bibo, Sto, Do, Posco, Disco, quorum præterita sunt bibi, steti, dedi, didici, poposci, ut Ebibo, ebibi: Consto, constiti: Edisco, edidici: Reposco, repoposci.

At Præcurro utrumque habet præcurri, & præsucuri.

Præteritis orbata, simul sunt orba supinis,

Qualia sunt Glisco, Satago, Reminiscor, & Aio,

Mæreo, Dissiteor, Vergo, Furit, Hisco, Fatisco,

Ambigo, Quæso, Aueo, Ferio: tum Polleo Vado,

Tum Vescor, Liquor, Medeor: quibus addito Ringor.

Insuper illa, quibus nomen dedit Inchoo verbum.

Mitescor veluti, Frigesco aut mutua sumunt

A verbis, ducta unde fuit sua cuiq; propago.

His Meditativum (dempto Esurit) addito verbum.

Verba Inchoativa, cum præteritis careant, supinis etiam desti-

destituuntur, siue illa oriantur à nominibus, ut Mitesco à Mitis: Ingraveſco à Gravis: Herbeſco ab Herba: Sylveſco à Sylva: siue ab alijs verbis deriuentur, ut Tepeſco à Tepeo, es: Refrigeſco à Frigeo, es: Incaleſco à Cæleo, es: quæ licet Præterita propria non habeant, illa tamen à verbis, vnde nascuntur, mutuari poſſunt: ut Tepeſco tepui, à Tepeo, es: Refrigeſco, refrixi, à Refrigeo: Incaleſco incalui, ab Incæleo: & ſic cætera.

Meditativa ſunt etiam addenda verbis præterito, & ſupino deficientibus: ut Dicturio, dicturis: Scripturio, ſcripturis: Coenaturio, coenaturis: Empturio, empturis.

Scaturio ſcaturis, Ligurio liguris, & ejus cõpoſita Abligurio, & Obligurio meditatiua non ſunt, nec defectiua, ſed ut cætera quartæ conjugationis, habent in præteritis iui; & itum in ſupinis.

PRIMA CONJVGATIO.

Præteritum Prima facit avi, atumq; ſupinum;

Vt Neco: nam necui nectum ſibi pignora ſervant,

At Cubui, Domui, Crepui, Vetuiq; ſupina

Dant in itum, ut Cubitum: hæc Tonui, Sonuiq; ſequuntur:

M. Cubo cum recipit, tantum tibi Tertia fleſcet:

Aſt id præteritis expungitur, atque ſupinis.

Verba primæ conjugationis habent, avi, in præterito, & atum in ſupino: ut Neco, avi, atum. Cõpoſita verò à verbo Neco, necui, nectum ſortita ſunt, ut Interneco, internecui. Internectum: Eneco, ui, ectum, quod etiam habet avi, atum.

Excipiuntur etiam quædam ſimiliter, ui per, u, vocalem in præteritis, & Itum in ſupinis habentia, Cubo cubui, cubitum: Domo domui, domitum: Veto vetui, vetitum: Tono tonui, tonitum: Sono ſonui, ſonitum: Crepo, ui, tum: Increpo tamen ejus compoſitum utrumque admittit, ui, itum, & avi, atum.

Compoſita à Cubo, as, in quibus ante, b, ponitur, m, pertinent

Superdo, as, in omnibus sui simplicis inflexionem sequitur, Venumdedi, atum, Circumdedi, atum, Pessumdedi, atum, Satisfdedi, atum, Superdedi, atum.

Cætera composita per tertiam conjugationē inflectuntur, & didi, ditum faciunt, vt Vendo, is Vendidi, venditum, Trado, tradidi, traditum, Recondo, recondidi, reconditum, Abscondo, abscondi melius, quàm abscondidi, & in supino absconditum.

Sto, as, steti postulat, & statum: sed ejus composita stiti, & stitū, & multò frequētius in atum, exeunt, vt Adsto, as, Adstiti, adstitum, vel adstatum, Consto, as, Constiti, constitum, vel constatum, Præsto, as, præstiti, præstitum, vel præstatum.

SECUNDA CONJVGATIO.

Altera præteritis dat ui, dat itumque supinis.

Nulla supina creant, Timeo, Sileo, Arceo simplex, Sorbeo, Conticeo, Reticeo. Dat Torreo tostum.

A Doceo doctum, à Teneo deducto tentum.

Censeo fert censum. Mistum tibi Misceo donat.

Cum dat, ui, Neutrum, nullum fluit inde supinum.

Poscit itum Valeo, Careo, Placeoque Doletque.

Et Iaceo, Caleo, Noceo cum Pareo junges.

Secundæ Conjugationis præteritum fit in ui, per duplicem vocalem, Supinum verò in itum, ut Moneo, nui, itum, Taceo, ui, itum.

Supinis carent actiua Timeo, es, ui; Sileo, es, ui; Arceo, es, ui; Conticeo, es, ui; Reticeo, es, ui.

Notandum tamen à verbo Arceo composita supinis non carere, ut Exerceo, ui, itum; Coerceo, cui, itum; nec simplex Taceo, ut dictum est.

Sed Torreo, torrui, tostum habet. sorbeo cum compositis, ui, in præterito, ut Absorbeo, ui, Exsorbeo, ui; supinis verò carent; nam sorpsi, & scriptum à Sorbo, is; tertiæ conjugationis oriuntur.

*Urgeo, sitantū cum Fulget, Turget, & Alget.
Hac, Xi dumtaxat dant Frigeo, Lugeo, Lucet.
Augeo, præterito facit auxi, auctūque supino.
Eui, etum Vieo, Flet, Net cum Deleo, quaque
A Pleo nascuntur: Repleo, ceu Suppleo, Complet.
At Cicio civi atque citum desistere mavult.*

Urgeo, urfi, sine supino, sic Fulgeo, fulsi. Turgeo, turfi.
Algeo, alfi. Lugeo, itidem luxi. Frigeo, frixi, sine supino.
Augeo, verò auxi, auctum.

Vieo, vieui, vietum. Fleo, fleui, fletum. Neo, neui, ne-
tum. Deleo, delevi, deletum. Sic Repleo, replevi, reple-
tum. Suppleo, supplevi, suppletum. Compleo, complevi,
completum, & cætera composita à Pleo, ples, inusitato.

Ar Cicio, civi, habet, & citum. Hujus composita sunt
Concicio, concivi, concitum. Excicio, excivi excitum.
Percicio, percivi, percitum.

*Nunc Oleo dat ūi, dat itum: sic pignora patris
Qua servant sensum: Eui, Etum fert cætera proles.
Ast Abolevit, itum dat: fert Adolevit adultum.*

Oleo nunc olui, olitum habet. Ejus composita, quæ
eamdem retinent significationem, similiter exeunt, ut
Oboleo obolui, obolitum: Suboleo, subolui, subolitum:
sic Redoleo, Peroleo, Cætera verò composita: quæ sig-
nificationem diversam habent, Evi, etum exigunt: ut
Exoleo, seu potius exolesco exolevi, exolētum: Obsoleo,
seu Obsolesco obsolevi, obsolētum.

Aboleo, vel abolesco abolevi, abolitum efflagitat:
Adoleo, seu adolesco adolevi, adultum.

Ex. Veo, sit Vi, tum: Moveo, Foveoq, fatentur.

A Caveo cautum: à Faveo deducito factum.

Vi, neutrum tantum poscit, seu Flav eo, Livet,

Et Paveo, Fervet. Connivi, hoc postulat, & Xi.

Audeo nunc ausus: gavisus Gaudeo poscit.

Et solitus Soleo: solui tibi Crispe placebat.

Quæ in V eo, terminantur in Vi, per V, consonantem,
L supinum

& supinum in Tum, faciunt ut Moveo, movi, motum;
Foveo, fovi, fotum.

At Caveo cavi, cautum; Faveo favi, fautum expos-
cunt.

Verba tamen neutra in, Vco, finita præterito tantum
in Vs, contenta sunt, ut Flaveo flavi; Liveo livi: Paveo
pavi; Ferveo fervi.

Conniveo tamen non solum connivi facit, sed etiam
connixi, at supino destituitur.

Soleo solitus sum cui etiam Sallustius solui dedit: sed
solitus magis est usu receptum,

TERTIA CONJVGATIO

Postulat in Spicio, aut Licio, quod desinit Exi,
Atque Ectum. Elicui, elicited tamen Elicit optat;

A Ieci jactum: a Feci deducito factum.

Vult Fugij fugitum. Sapui, sapijvè, nec ultra.

Progredditur Sapio. Cupio, ivi, gignit, & itum.

Dat Capió, cepi, captum: sed Cæpio priscum

Fert Cæpi, cæptum. A, Rapui deducito raptum.

Dat Peperi partum, aut paritum: sint pignora Quanta.

Verba in Spicio, aut Licio desinentia præteritum in
Exi, supinum in Ectum, exigunt: ut Conspicio conspe-
xi, conspectum; Allicio allexi, allectum.

Attamen Elicio, elicui habet, & elicited. Fodio, fodi,
fossam, S, duplici. Fugio, fugi, fugitum. Facio item feci,
factum: Jacio, is, jeci, jactum: quorum composita notan-
da sunt propter literarum variationem, ut Afficio affeci,
affectum, Adjicio adjeci, adjectum.

Composita à verbo Sapio sunt Desipio desipui, vel
desipij, Resipio resipui, vel resipij.

Quæ oriuntur ex Capió, & Rapio, sunt Accipio, ac-
cepi, acceptum; Concipio concepi, conceptum: Arripio
arripui, arreptum; Corripio corripui, correptum. &
com-

complura alia. Coepio antiquum verbum, & inusitatum coepi, coeptum habet, vel coeptus sum.

Pario peperì, partum, vel paritum facit. Ejus composita ad quartam conjugationem spectant, qualia sunt Aperio, Comperio, Reperio.

Ex Quatio quasi raro, quassumq; supinum

5

Ducitur. at cussi, cussum composita tulere.

Rite, uo, pescit, ui, ac utum: sit Diluo testis.

A Ruò dic ruitum: sed utum, dant pignora tantum.

A Struxi structum; à Fluxi deducito fluxum.

10

Congruo nulla, Luo, Metuoq; Fluoq; supina.

Annuo cum socijs, Batuo, Ingruo, Respuo gignunt.

Quatio habet quassi, quassum, quæ tamen parum usitata sunt. Ejus composita cussi, & cussum sibi vendicant, ut Excutio, tis, excussi, excussum, &c.

15

Terminata in uo, præteritum in ui, per u, vocalem, & utum in supino exposcunt, ut Diluo dilui, dilutum, Minuo minui, minutum.

Ruo, rui, ruitum exhibuit. non rutum: sed composita in utum faciunt omnia, ut Diruo dirui, dirutum; Obruo obrui, obrutum. Struo struxi, structum; Fluo fluxi, fluxi.

20

Congruo, grui, tantum: Luo, lui. Metuo metui: Pluo plui. Annuo item in, ui, cum reliquis à Nuo inusitato compositis, ut Innuo, nui; Renuo, nui; supinis destituuntur.

Bo, dat bi, dat itum. Careant Scabo, Lambo supinis.

A Scripsi, scriptum: à Nupsi deducito nuptum.

25

Ici fert ictum: à Duxi depromito ductum:

A Parsi parsum: geminat quoque Parco peperci.

Vinca cupis vici, victum: à Dixi exige dictum.

Verba in Bo, bi, habent in præterito, & itum, in supino, ut Bibo bibi, itum: Deglubo, bi, itum.

30

Scabo scabi, tantum; Lambo lambi, sine supino.

Scribo verò scripsi, scriptum; Nubo, nupsi, nuptum, Ico, ici, ictum, Duco duxi ductum, Vinco, vici, victum, Dico dixi dictum.

Sco vi, tumq; petit, ceu Nosco, Quiesco, Suesco.

Dat gñitus Agnosco, Cognosco, jungitur illi.

Dat Pasco pastum. Conquexi linque vetustis.

Vt Disco didici tantum: sic Posco poposci.

Dispesco dat ui: pariter Compescere solum.

5 *Quæ finiuntur in Sco, præteritum habent in Vi, per, V. consonantem, & itum in supino: ut Nosco, novi, notum; Quiesco, quievi, quietum; Suesco, suevi, suetum.*

Agnosco tamen agnovi, ágnitum facit; Cognosco, cognovi, cõgnitum; Pasco, pavi, pastum.

10 *Conquinisco nec præteritum, nec supinum admittit: nam præteritum conquexi vetustum est.*

Disco didici sine supino: sic posco poposci tantum: Dispesco dispescai solum habet, & Compesco cõpescui.

Do, di, sum gignit, veluti Defendere, Cudo.

15 *N, tamen amittunt Fundo, cum Scindere Findo.*

S, geminat fissum, ac scissum. Dat Pandere passum.

Tundo petit tûtudi, tunsum: sed pignora tusum.

20 *Si verbum finiatur in Do, habet præteritum in di, & sum in supino: ut Defendo defendi, defensum: Cudo cudi, cusum: Mando mandi, mansum, sic Accendo, Incendo, Offendo, Excûdo, Percûdo.*

25 *Notanda sunt composita à verbo Scando, cujus supinum non est in usu: usurpatur tamen in compositis. Ascendo ascendi, ascensum: Descendo descendi, descensum: Conscendo, di, sum.*

Fundo tamen habet fudi, fusum, N; litera abjecta: sicut etiam Scindo, scidi: Findo fidi: quæ duo consonantè S, geminat in supino fissum, scissum. Pando pandi, passum. Tundo, tûtudi, tunsum: ejus composita tusum, amisso N, ut Contundo cõtudi, contûsum: Retundo, rétudi, retûsum.

Sume Cado cecidi, casum: sed nata supino

(Demptis inde tribus) careant. Cape Cado cecidi

Casum. Dat tentum, vel tensum Tendo tetendi,

Pendo pependit habet, simul inde educito pensum.

Tum Rudo, tum Sido, tum Strido carento supinis.

Dant si, sum Claudio, Lædo, cum Rodere Trudo,

Divido cum Plaudo, Rado cum Ludere. Vasi

Ac vasum à Vado capiunt sibi pignora tantum.

Cedo petit cessi, cessum facit inde supino.

Fido sibi fesus, veluti composta, reservat.

Cado cécidi, casum. Composita supino destituuntur, ut
Accido, áccidi: Excido, éxcidi: Intércido, intércidi. Præ-
ter tria Incido, incidi, incasum: Occido, óccidi, occasum:
récido, récidi, recasum.

At Cædo, cecídi, cæsum facit: cujus composita mu-
tant diphthongum æ, in, i, longum: Concîdo, concîdi,
concîsum: Excîdo, excîdi, excîsum; Intercîdo, intercîdi,
intercîsum.

Tendo verò, tetendi, tensum, vel tentum habet. Pe-
do, pepédi tantum; Pendo pependi, pensum.

Supino carent, Rudo rudi, Sido, fidi, Strido, stridi.

Hæc si, sum faciunt, Claudio clausi, clausum; Lædo læ-
si, læsum; Rodo rosi, rosum; Trudo trusi, trusum; Divido
divisi, divisum; Plaudo plausi, plaustum; Rado rasi, rasum;
Ludo lusi, lusum.

Notabis, quæ in compositione patiuntur. literarum
variationem, ut Excludo, Concludo, à Claudio; Allido.
Collido, Elido, à Lædo. Complodo, Explodo, Supplodo,
à Plaudo.

Vado præterito caret & supino; Composita vasi, &
vasum habent, ut Evado evasi, evasum; Inuado inuasi,
inuasum.

Cedo sine diphthongo cessi, cæssum; composita sine
literæ mutatione permanent; ut Accedo accessi, accæs-
sum; Cōcedo, Excedo, Incedo, Præcedo, Procedo.

Fido, fesus sum; sic & composita Confido, confisus
sum; Diffido diffisus sum.

Dat, xi, sum, Go, vel Guo, ut Plango, Extinguo: supinis

N. tamen abijciunt Stringo, cum Pingere Fingo.

Tango cupit tetigi, tactum. Egi Ago poscit, & altum.

Prodigo cum Dego, Ningo privato supini.

Que in Go, vel Guo terminantur, xi. & ctum postulât,
ut Plango, planxi, planctum; Lingo linxi, linctum; Sugo
5 fuxi, suctum; Exfugo, exfugi. Exsuctum; Extinguo ex-
tinxi, extinctum; Restinguo restinxi, restinctum.

Quædam N, literam, quam habent in præsentî; &
præterito, amittunt in supino, ut Stringo, strinxi,
strictum; Pingo pinxi, pictum; Fingo finxi, fictum.

10 Duo composita verbi Ago supino carent; Prodigio
prodegi; Dego degi. Ningo item ninxi tantum habet.

Sume Pago pepigi pactum. Cape Pangere panxi.

Vel pegi pactum, gaudent composita secundo,

Dat Legi lectum; fregi dat Frangere fractum.

15 *Negligit exi, octum cum Intellego, Diligo, poscit.*

Dat Pungo pupugi punctum: dant pignora ferme

Punxi. Vult si, sum Spargo cum Mergere Tergo.

Dant Xi, xum. Figo, Frigo; sed Frigore poscit

Uterius frictum. Geminis caret Ango supini.

20 Pago, is, pepigi, pactum habet: Pango verò panxi, vel
pegi pactum; cujus composita pegi faciunt, ut Compin-
go compégi, compactum; Impingo, impégi, impactum.

Pungo, pupugi. & punctum obtinuit; at composita
punxi, ut Expungo expunxi, expunctum; Interpungo, xi,
25 unctum.

Spargo, si, sum. Notanda composita, quæ mutant, a,
in, e, Aspergo aspersi, sum, Conspergo cōsperfi, sum. &c.
Mergo merfi, mersum. Tergo rerfi, sum.

30 Figo, fixi, fixum; Frigo, frixi, frixum, vel frictum; An-
go anxi, sine supini.

A Traxi tractum; à Vexi deducito vectum.

Lo, luit, atque litum. Colo cultum; Consulo gignit

Consultum; Occulit occultum; ast Alo poscit, & altum.

Ante caret tello, Præcello, Excello supini.

*Præteritum duplex perculsi, perculit optat.
 Percello perculsum; haud plura require supina.
 Dat Pello, pēpuli, pulsum. Vult Fallo, fefelli,
 Falsum; sed proles utrumq; Refello supinum
 Despicit. At velli, aut vulsi deducit vulsum.
 Sublatum Tollo nunc tantum, ac sustulit optat.
 Sallo facit falli, falsum. Dat Psallere psalli.
 Malo, volo, Nola cum Psallo carento supinis.*

*Traho traxi, tractum habet. Veho vexi. Vectum; & cō-
 posita Contraho xi, ctum. Eveho evexi, evectum. Meio* 10
item minxi, mictum.

*Finita in Lo, lui, & litum faciunt, ut Molo, molui, mō-
 litum. Sed Colo colui, cultum, Cōsulo consului, con-
 sultū; Occulo, ocului, ultū; Alo, alui, alitū, vel altum.*

*Hæc tria supinis deficiūt, Antecello, lui; Præcello, lui; 15
 Excello, lui; Percello, perculsi, vel perculi, perculsū ha-
 bet. Notanda cōposita à Pello, quæ primā amittunt in
 præterito, Appello appuli, appulsum; Compello cōmpu-
 li, compulsum; sic Repello, Expello, Impello, &c. Re-
 fello compositum à Fallo refelli tantum sine supino.* 20

Mo por, ui, dat itum. Tremo flectitur absq; supino.

Dant, psi, ptum Demo, Promo, cum Sumere Como,

Emi fert emptum; Premo pressis, duplici pressum.

*Quæ in, Mo, finiuntur, ui, per, u, vocalem habent, &
 itum; vt Fremo fremui, itum; Gemo ui, itum; Vomo ui, 25
 itum. Tremo tamen tremui, sine supino.*

*Demo, dempsi, demptum. Promo prompsi, promptū:
 Sumo sumpsi, sumptum: Como, compsi, comptum.*

*Composita à verbis Emo, & Premo, mutant, e, in, i,
 vt Adimo adēmi, ademptum: Interimo, intēremi, in- 30
 teremptum: Périmo péremi, peremptum: Cómprimo
 cōmpressi, ssum; Déprimo, depressi, sum: sic Exprimo,
 Opprimo, Réprimo.*

Dat Posui positum. Genitum genuisse reposcit.

Dat cecini cantum: cini; dant pignora centum.

Fert, & itum: dat iū, ertum, aliena à rure propago.

Composita à Fero sunt Affero, attuli, allatum: Effero, extuli, elatum: Confero, contuli, collatum: Infero, intuli, illatum: Differo, distuli, dilatum: Suffero, sustuli, sublatum.

Composita verbi, Sero, ad rem rusticam pertinentia, evi, faciunt in præterito, & itum in supino, ut Affero affevi, assitum: Confero consevi, consitum, Differo, dissevi, dissitum: Infero, insevi, insitum, Resero, resevi, resitum.

Quæ verò diversam habent significationem, in, ervi, ertum, exeunt, ut Afferò, cum affirmare significat; affer-
vi assertum. Confero, idest, Certo, vel Misceo, conservi, confertum. Desero, idest, Derelinquo, deservi, desertum. Exsero, idest, Extraho, exservi, exsertum. Infero pro immitto, inservi, insertum: Differo pro Disputo, differvi, differtum. Obsero semper obsevi, obfitum, & Circumsero circumsevi, circumsitum habere notandum est.

So, sivi, situmque petit. Dat Visere visi,

Ac visum: Incesso incessi, tamen absque supino.

Pinsitis, ac pistus, pinsusque à Pinsuit exit.

Finita in So, in præterito sivi, & situm in supino faciunt, ut Capeffo ivi, itum: Faceffo ivi, itum: Laceffo ivi, itum: hæc etiam per Syncopen, sicut, & multa alia præteritum in ivi habentia, imminuuntur, Capeffij, Faceffij, & unico, i, Capeffi, Faceffi, &c. Pinfo, pinsui, habet in præterito, supinum triplex pinsitum, pistum, & pinsum.

Xi, Xum dant Plecto, cum Flecto Nectere, Pecto.

Dant quoque Pecto xui, Nectoque: Peto ivit, & itum,

Stertuit à Sterto tantum. Meto messuit optat.

Ac messum, S, gemino. Misi dat Mitro, supinum

S, duplici missum. A Verbi deductio versum.

Sisto stiti, statum activum: neutrale sequetur

Sto verbum: unde stiti, atque stitum sibi pignora sumunt.

A Vixi victum: à Volui despecte volutum.

Texui amat Texo, ac textum. Soluique solutum.

Plecto, plexi, plexum; Flecto, flexi, flexum.

Pecto verò pexi, vel pexui, pexû; Necto, nexi, vel nexui nexû. Peto petivi, petitû. Sterto stertui, sine supino.

Meto messui, messum, duplici, S. Mitto misi, missum, S, etiam geminato. Verto verti versum.

5 Sisto, is, activum, stiti, & statum habet; neutrum verò steti, & statum, ut, Sto, facit. Vnde composita stiti, & stitum accipiunt, ut Insisto, institi, institum: Resisto, restiti, restitum.

10 DE PRÆTERITIS, ET SUPINIS QUARTÆ CONIVGATIONIS.

15 **I**Vi, itum, ut Polio, Fastidio. Quarta requirit.

Fert veni, ventum Venio: Sepelire sepultum.

Singultum, Singultit amat. Dat Amixit amictum.

Ex Pario natum per ui, flectatur. & ertum.

Comperio, Reperitqua peti t, Re, pascit, & ertum.

20 Verba quartæ coniugationis, sui, itum faciunt, ut Polio, iui, itum; Fastidio, iui, itum.

Sed Venio, veni, per unicum i, ventum; Sepelio, iui, ultum; Singultio, iui, ultum; Amicio, amixi, amictum.

25 Composita à verbo Pario, vi, per, u, vocalem in præterito, & ertum habent in supino, ut Aperio, aperui, ertum; Operio, operui, opertum; Comperio tamen comperi facit. & compertum; Reperio, reperi, repertum.

Sancio dat sanxi, sanctum, simul optat, & itum.

Sentio vult si, sum. Sepsi dat Sepio, septum.

30 **H**ausi fert haustum. Dat vinxi Vincio, vinctum.

Farcio, dat farsî, fartum. Vult Fulcio, fulsi,

Ac-fultum. Sarsi, sartum dat Sarcio verbum.

Veneo fert venum, quod fermè venijs optat.

Dat salui, aut salij, saltum: stirps accipit ultum.

Composita à Verbo Farcio notanda sunt, quæ mutantur

a, in e, ut Confercio, conferſi, confertum; Reſercio, reſerſi, reſertum.

A Salio compoſita ſupinum faciunt in Vltum. Inſilio, in ſilui, vel inſilij, inſultum: Diſſilio, diſſilui, vel diſſilij, diſſultum; Exſilio, exſilui, vel exſilij, exſultum.

DE PRÆTERITIS, ET SUPINIS VERBORUM DEPONENTIVM

Activa ſi verba carent, effingito vocem,
Vt Vereor verco, veritum ſuſinet inde ſupinum.

Præteritumque ſimul veritus ſum: cætera ſingi

Hæc ratione queunt. Patior ſibi paſſus habeto:

A Reor eſto ratus: Nanciſcor naſtus amavit.

Orſus ab Ordiri deducitur, uſus ab Utor.

Verborum Deponentium, atque Communium præterita, & ſupina hoc modo inueſtigantur. Finge primum vocem actiuam: deinde redde ei præteritum, ſupinumque, prout poſtulant tradita præcepta. Verbi cauſa, ex verbo, Lætor finge Læto, as, unde fiet lætaui, lætatum: ex Vereor finge Vereo, unde verui, veritum: ex Fungor, Fungo, unde funxi, functum: ex Potior, Potio, unde potiui, potitum: quemadmodum quatuor conjugationum præcepta poſtulant. Poſtremo rejectis præteritis vocis actiuæ deduces ex ſupinis participia præteriti temporis, unde adhibito verbo ſubſtantiuo, ſient præteriti lætatus ſum, veritus ſum, functus ſum, potitus ſum, &c. eodem modo.

Excipitur Patior, quod paſſus habet. Ordior, orſus, &c.

Vult fateor faſſus. Proſciſcor ſume proſectus.

Metiri menſus gignit: paſſusque Paciſcor.

Comque miniſcor amat commentum: Adipiſcor adeptum.

Vltus ab Vltiſcor venit. Expergiſcor habebit

Experrectus. At oblitum Obliviscor adoptat.

Dat Labor, lapsus. Misereri funde misertus.

Fert, ut us, Loquor atque Sequor, Queror accipe questus.

Dat Nitor, nixus, nixusque. Gradi accipe gressus.

Redde Fruor fruitus. Morior tibi mortuus haret.

Nascor amat natus, Tandem fert ortus Oriri.

In tribus extremis, per Iturus, fleſte futurum.

Gradior, eris, gressus habet in præterito. Ejus composita mutant in præſenti, a, in e, quam retinent in præterito.

Aggredior, aggressus: Congredior, congressus.

In his tribus Morior, Nascor, Orior, futurum in Rus, in iturus, exit, Moriturus, Nasciturus, Oriturus.

De Compositis, quæ suorum simplicium vocales retinent, aut mutant in supinis.

Simplicis, A, retinent tum Go, finita supini,

Tum Cado quæ gignit. Reliquis, E, contulit usus,

Quam simul à verbo Spargo venientia sumunt.

Hinc Habeo, Salio, Statuoq, auferre memento.

Composita in Go, finita, quæ mutant, a, in, i servant, a, sui simplicis in supino, ut Ago, actum; Exigo, exactum.

A, etiam retinent composita ex Cado, ut Incido, incaſum: Occido, occaſum; Récido, recaſum.

Cætera, quæ mutant, a, in, i, ſivè in e, in supino habent, e, ut Jacio jactum, Conjicio conjectum, Pario partum, Comperio compertum. Quibus adhibe composita à Spargo, quæ licèt in Go, ſiniantur, in supino habent, e, ut Conſpergo, conſperſum, Reſpergo, reſperſum.

Excipiuntur horum trium verborum composita, quæ non habent, e, in supino, licèt in præſenti mutant, a, in, i, ut Adhibeo adhibitum, Exhibeo exhibitum, Affilio aſultum, Inſilio inſultum: Inſtituo inſtitutum. Conſtituo conſtitutum.

DE OCTO PARTIVM ORATIONIS CONSTRUCTIONE

LIBER II.

*Quid sit Syntaxis, & in quot partes
distribuat.*

Syntaxis Græcè, Constructio dicta Latinè,
Diversas inter series pulcherrima voces,
Scinditur in partes geminas: Iusta una vocatur,
Qua numeris perfecta suis, atque integra fulget:
Altera multiplices docuit variare Figuras:
Vnde Figurata nomen; qua semper in ullo
Deficit, ut membris Oratio Iusta resultet
Vndique plena suis. Primum cape Recta prioris
Iura; Figurata demum præcepta sequentur.

Syntaxis, quæ Latinè Constructio vocatur, est recta partium Orationis inter se compositio. Hæc in duas partes dividitur: prima docet quibus modis Oratio perfecta, suisque numeris omnibus absoluta, quæ Iusta dicitur, facienda sit. In secunda verò Figuratæ Orationis doctrina continetur; in qua semper aliquid desideratur, ut Iusta sit, & perfecta. De hac posteriori posterius agendum est: nunc Orationis Iustæ Syntaxim aggrediamur.

DE CŌSTRVCTIONE PARTIVM ORATIONIS POST SE

casum diſſimilem præcedenti non habentium, quæ dicitur Intransitiua.

Persona, & numero Verbum, Rectusque coherent.

Verbum personale Finiti modi antecedit nominativus apertè, vel occultè. ejusdè numeri & personæ. Cic. Terent. lib. 14. Si vales bene est: ego quidem valeo.

Personas inter Verbo manifesta præire

Ap. 1.

Terentia solet reliquas tacuere venustiùs omnes

Ausonij ni facta velint contraria verbis

Exprimere. Aut plus significant, quàm verba sonabunt.

Prima & secunda persona Ego, & Tu, ferè non explicantur, nisi cù diversas personas simul, aut eàrum actiones, vel studia significamus. Cic. Phil. 8. Ego conservare coloniam Populi Romani cupio, tu expugnare studes.

Aut cum plus significamus, quàm dicimus. Idem in Verr. 5. Tu innocentior, quàm Metellus? Tu plus significat, quàm verbum ipsum per se declarat.

Infinitum: aut Verba suos comitantia casus

Ap. 2.

Propria nonnunquam Recti sibi munera sumunt.

Verbum Infinitum interdum partes nominativi agit

Terent. in Heaut. Non est mentiri meum.

Item verbum cum suo casu. Cic. ad Marium, lib. 7.

Vacare culpa magnum est solatium.

Voces conjunctæ pluralia Verba repossunt.

Ap. 3.

Sæpius. Interdum numeri sunt verba prioris.

Sæpe ligamen abest: ut Mors, leo, fulmina terrent.

Voces copulatæ sæpius verbum plurale desiderant. Cic. Att. lib. 12. Hic nobiscum sunt Nicias, & Valerius.

Interdum singulari contentæ sunt. Idem de Senect.

Mens, ratio, & consilium in senibus est,

Nonnun-

Nonnunquam omittitur conjunctio. Idem ad Q. fr. lib. 1.
Frons, oculi, vultus sæpe mentiuntur, oratio verò sæ-
pissimè

Personam ex variis Verbum præcuntibus illam.

Ap. 4.

Qua sit nobilior, pluralia Verba sequantur.

Verbum plurale nobiliorem personam sequitur. Prima
nobilior est, quàm secunda, & tertia: secunda tertiæ ante-
ponitur. Cic. ad Terentiam lib. 14. Si tu, & Tullia lux
nostra valetis: ego & suavissimus Cicero valemus.

Verbum Infinitum.

10

Verba infiniti jubeant præcedere Quartum.

Personis variata tribus quacumque dabuntur.

Verbum personale infiniti modi postulat ante se accu-
sandi casum. Terent. in Eunuch. Salvû te advenire gau-
demus.

15

De Adjectivis, & Substantivis.

In tribus Appositum quodvis, Fixumq; coherent.

Nomina adjectiva, Pronomina, & Participia cohærēt.
cû suis Substantivis genere, numero, & casu. Curt. lib. 6.

20

Parva sæpe scintilla contèpta magnû excitavit incendiû.

Fixa ligata volunt numeri plerumque secundi

Ap. 1.

Appositum; ut Tagus, & Durius de montibus orsi.

Substantiva conjuncta ferè adjectivum multitudinis re-
quirunt. Liv. bel. Pun. 4. Hippocrates, & Epicides nati
Carthagine, sed oriundi ab Syracusis.

25

Appositum plurale genus præstantius operat.

Nobilius reliquis constat genus esse virile: Vt

Fac Deus aternos pacem, pacisque ministros.

Adjectivum plurale præstantius genus sibi vèdicat. Viri
le præstantius est muliebri, & neutro. Plaut. Merc. Eo
domum patrem, atque matrem, ut meos salutem.

30

Virg. Æn. 7. — cæsosque reportant Almonem puerum,
fœdatique ora Galeæ.

Famineo Neutrum generi præfertur, in illis.

Præcipuè, Natura animam quibus ipsa negavit:

Vt, Iudex aurum, & gemmas ablata recuset.

Neutrum muliebri præfertur, præcipuè cum de rebus inanimatis sermo est. Sal. in Catil. Diuitiæ, decus, gloria in oculis sita sunt.

Pluralis numeri Neutrum plerumque jugatur. Apoc. 4.

Cum Substantiuis, quæ non animantia signant:

Vt Muri, ac turres dant fulmine tacta ruinam.

Cum substantiuis rerum inanimatarum plerumque jungitur neutrum multitudinis, quamuis nullum ex substantiuis sit neutrum. Liu. bel. Mac. 7. Ira, & avaritia imperio potentiora erant.

Mobile cum Fixo jungi propiore licebit

Ap. 5.

In tribus, ex numero si utrumque petatur eodem.

Aptè etiam Adjectiuum cum Substantiuo tam singularis, quam pluralis numeri cum viciniore nonnunquam in genere, numero, & casu consentit. Q. Cic. de pet. Conf. Multorum superbia, multorum odia, ac molestia perferenda est. Liu. bel. Mac. 7. Hoc Senatusconsultû, literæque in Hetruriam missæ sunt.

Relativa.

Vocè relativum cum præcedente coheret

In genere, & numero. Pronomina pauca sequuntur

Iura Relatiui, cum eius retulere figuram.

Relativum Qui, quæ, quod concordat cum antecedente in genere & numero. Cic. ad Tit. lib. 16.

Nemo nos amat, qui te non diligit.

Item Pronomina Hic, Iste, Ille, Ipse, Is, & Idem, cum fiunt Relativa. Idem ad Att. lib. 2. Venit obuiam tuus puer: is mihi literas abs te reddidit.

Mobile si Referens Fixo subeunte, præiuit,

In numero, genere, & casu concordia sunt.

Ut Fundamentum est alijs, quam exponimus artem.

Relativum Qui, quæ, quod, cùm antecedenti præponitur, cum eodem genere, numero, & casu perquam venustè cohæret. Cic. Tusc. 1. Quam quisque norit artē, in hac se exercent.

Bina Relativum si nomina ponitur inter,

Ap. 2.

5

Cui libet in medio remanens consentit aorum.

Quod si inter duo substantiva ponatur Relativum, cum alterutro consentire poterit, etiam si alterum proprium sit.

Sall. Catil. Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur.

Qualis itē, & Quantus Fixis subeuntibus hærent

Ap. 3.

In tribus, & quacumq; vicem Referentis obibunt.

Quantus, Qualis, & cætera id genus nomina, cùm relativa fiunt, non cum antecedente, sed cum consequente substantivo, genere, numero & casu consentiunt.

Cic. ad Cass. lib. 12. Dixi de te, quæ potui, tanta contentione, quantum forum est.

Substantiva continuata.

Fixa rei eiusdem casu nectuntur eodem:

In genere, & numero quamvis discordia detur

Interdum, ut Lusitani gens intelyta bello.

Substantiva continuata, quæ ad eandem rem spectant, casu concordant, quamvis genere, & numero aliquando dissentiant: ut Marcus Tullius Cicero Publio Lentulo Proconsuli salutem plurimam dicit. Plin. ad Catin. Epist. 1. Quid agit Comum tuæ, meæque deliciae?

Utrinque Nominandi casus.

Primus utrinque gradus Verbum comitatur, eandem

Qui ad rem pertinent, æta Roma est orbis asylum.

Latius inops vivit. Miseri moriuntur avari.

Omne verbum personale Finiti modi utrinque nominativum habere postulat, cum utrumque nomen ad eandem rem pertinet, cuiusmodi maxime est verbum Substantivum, Vocativum, & alia quam plurima, ut Senectus est morbus: Defendi Remp. adolescens. Pauper vivit lætus; Avari moriuntur miseri. Ille vocatur Antonius.

Sal. Catil. Virtus clara, æternaque habetur.

Nominativus post verbum Infinitum.

Verba Infiniti Rectum post ponite, quando Res erit ad Rectum verbi referenda prioris.

Ut brevis esse volo. Quis cupit esse beatus.

Verbum personale Infiniti modi post se nominativum petit, cum res ad nominativum præcedentis verbi pertinet.

Cic. pro Marcello. Malim videri nimis timidus, quam parum prudens. Terent. Adelph. Meditor esse affabilis.

Si tamen Aio, Puto, aut affinia verba locantur Ap. 1. Ante infinitum, melius stat. Quartus utrinque.

Si Verba Puto, Aio, Refero, & alia eiusdem significationis Infinitum præcedant, durior efficitur oratio, si nominativus sequatur.

Lucan. lib. 9. Utque fidem vidit sceleris, tutumque putavit, Iam bonus esse socer. Orator dixisset: Se bonum esse focerum.

Quarto infinitum præcunte sequatur, & alter Ap. 2.

Quartus ut Infontem se vult homicida putari.

Ac si accusativus antecessit, & sequatur necesse est, ut Homicida vult se putari infontem. Cic. In Catil. Orat. 1. Cupio P. C. me esse clementem.

Esse infinitum, Licet adveniente, reportat Ap. 3. Casum accusantem, vel qui sit in ordine ternus.

Ut Quibus esse probos licuit, licet esse beatos.

Infinitum

Infinitum Esse, accedente verbo licet, dandi, vel accusandi casum post se postulat. Cic. ad Att. lib. 1. *Mihi negligenti esse non licet. Idem pro Corn. Balbo, Civi Romano licet esse Gaditanum.*

Interrogationis, atque Responsionis consensus.

Quaestio facta gradu, & Responsio dantur eodem, Nilanda inferius norma praecepta resistant.

Interrogatio, & Responsio casu consentiunt. Cui praeceptor dediti operam? Platoni. Cuius est haec oratio? Ciceronis. Quem existimas fuisse principem oratorum? Demosthenem. Quo morbo fuisti impeditus? Affluqua febricula. Aliquando certa vocum proprietates obstat, ut postea dicendum est.

IN CONSTRUCTIONE

Partium orationis exigentium post se casum dissimilem praecedenti, quae dicitur Transitiva.

Genitivus post nomen Substantivum.

Si duo continuae variarum nomina rerum

Fixa, unum Patrio dandum est: velut, Arma gigantum.

Quotiescumque duo nomina substantiva rerum diversarum in oratione continuantur, alterum erit genitivi casus.

Cic. in Pison. Supplicium est poena peccati.

Mobile Fixa imitans fixa moderamina vocis

Ap.

Sumit: ut, Exiguum lucri: Suprema laborum.

Adjectiva cum substantivè ponuntur, more substantivorum

vorum conferuuntur. Cic. de Senect. Tantum tibi;
& potionis adhibendum, ut reficiantur vires, non oppri-
mantur.

Genit. vel Ablat. post nomen Substant.

5

Fixa sibi Patrium, Sextumve assumere possunt.

Vocis, quæ referat laudem, aut contraria laudi,

Vt Rudis ingenij iuuenis: Rara indole Princeps.

Substantiva genitivo, vel Ablativo gaudent, qui ad
10 laudem, vel vituperationem referatur. Cic. ad Marcel.
lib. 4. Neque temonere audeo præstanti prudentia vi-
rum: neque confirmare maximi animi hominem, vi-
rumque fortissimum. Plin. lib. 7. cap. 2. Choramanda-
rum gentem vocat Tauron silvestrem, sine voce, stri-
15 doris horrendi, hirtis corporibus, glaucis oculis, den-
bus caninis.

Genitivus post nomen Adjectivum.

Adjectiva, quibus Communio, Cópia nobis

20 *Significabuntur; rerumve Scientia, junctis*

Ipsorum Oppositis, Patrij moderamina sumant:

Vt certus, Largus, Prudens, Incertus, Avarus,

Et Parcus, Consors, Exsors, Improvidus, Insons.

Adjectiva, quæ Scientiam, Communionem, Copiam,
25 & his contraria significant, cum genitivo iunguntur. Vt
Certus, Incertus, Improvidus futuri: Prudens, Impru-
dens negotij: Consors, Exsors, Insons criminis: Lar-
gus, Avarus, Prædigus, Liberalis pecuniæ.

Senec. de brev. vit. c. 3. Repete memoria tecum, quã-
30 do certus consilij fueris. Plin. Quadrato lib. 9. Quid
præsentibus confidis, incertus futurorum,

Scholium.

Scientiam, & Inscientiam significant Doctus, Gna-
rus,

rus, Navus, Providus, Callidus, Prudens, Solers, Prescius, Peritus, Certus, Incertus, Incautus, Ignarus, Imperitus, Imprudens, Improvidus, Nescius, Inscius, Indoctus, Rudis.

Communione, & Contraria: Particeps, Consors, Congener, Compos, Impos, Expers, Exfors, Immunis, Insons, Insolens, Infrequens, Insuetus, Degener, Irritus, Exspes.

Copiam, & Inopiam: Dives, Dis, Largus, Liberalis, Benignus, Satur, Fecundus, Alumnus, Prodigus, Pletus, Refertus, Onustus, Fertilis, Pauper, Egenus, Inanis, Inops, Indignus, Parcus, Avarus, Sterilis, Nudus, Vacuus, Truncus.

Ax, Ius, Osus, Idus, gradui finita rogandi

Quedam, ut Edax, Avidus, Dubius, Studiosus adherent.

Immemor, atque Memor, Securus amastis eundem.

Item quedam in Ax, Ius, Idus, & Osus: ut Homo sui juris tenax: Cupidus novitatis: Consilij dubius: Curiosus literarum.

Adde Memor, Immemor, Securus: ut Memor beneficij, Immemor injuriæ, Securus rumorum.

Huc spectant Capax, Edax, Ferax, Fugax, Tenax, Rapax, Abstemius, Anxius, Dimidius, Innoxius, Timidus, Incuriosus, Fastidiosus, Perstudiosus, Otiosus.

Partitiva.

Partitiva sibi, Numeralia, Mobile nomen

Partitiva imitans Patrium pluralis habento.

Vt Nullus vestrum, Pauci, Minor, Optimus, Vnus.

Partitiva, Numeralia nomina, & quæcumque adjectiva partitionem significant, genitivo multitudinis gaudent.

Cic. de Nat. 1. Elephanto belluarum nulla prudentior.

Curt. lib. 8. Octoginta Macedonum interfecerunt.

Plin. lib. 8. c. 48. Lanarum. nigræ nullum colorem

imbibunt.

Partitiva sunt Alius, Aliquis, Alter, Alteruter, Nemo, Neuter, Nullus, Plerique; Quis, Quicumque, Quidam, Quilibet, Quisquis, Quivis, Quispiam, Quisquam, Quisque. Quotus: Solus, Vllus, Vnus, Vnusquisque, Vter, Vterque, Vtercumque, Vterlibet, Vtervis, & complura alia.

Numeralia sunt Vnus, Duo, Tres, Quatuor, Quinque; & cætera Cardinalia.

10 Ordinalia, ut Primus, Secundus, Tertius, Quartus, Quintus, cum reliquis.

Distributiva, ut Singuli, Terni, Quaterni, Quini, Seni, & quæ sequuntur.

Superlativa.

15 *Ajectiva gradus optant quæcumque supremi Pluralis numeri Patrium, se plurima confers Inter se ejusdem generis, vel pluribus unum.*

20 *Vt Lapidum gemma: Rorum est pulcherrima virtus, Si unum, vel multa cum multis ejusdem generis comparantur, utendum est Superlativo cum genitivo plurali, ut Gemmæ sunt omnium lapidum pulcherrimæ, &c.*

Plin. lib. 33. cap. 1. Demosthenes summus oratorum Græciæ.

25 Idem lib. 22. c. 25. Sapientissima animalium esse constat, quæ fruge vescantur.

Sunt etiam Patrio numeri donanda prioris Ap. 1.

Cum Collectivo, ut Lybia mons maximus Atlas:

Et Partitiva, ut Generis quicumque Latini.

30 Tam superlativa, quàm Partitiva junguntur genitivo singulari nominis Collectivi, seu illius vim habentis, qualia sunt Genus, Gens, Ordo, Populus, Civitas, Italia, Græcia, pro ipsis Italis, Græcis, &c. Sal. Hist. lib. 1. Cato Romani generis disertissimus. An quisquam Clodiæ gentis, cum Pompejo Magno conferendus est?

Quando

Quando eadem Fixa casu sociantur eodem, Ap. 2.
In Genere; & Numero pariter concordia sunt.
Et genus ex patre sumunt, cum Fixa silentur.

Ut Patrum summes, juvenum plerosque reuist.
 Tum Superlativa nomina, tum Partitiva, quæ cum suis substantivis casu coherent, & genere, & numero consentiunt. Cic. de Nat. 2. Indus, qui est omnium fluminum maximus, non aqua solum agros lætificat, sed eos etiam conferit.

Quod si nullum sit substantivum, cum genitivo, quod attinet ad genus, consentient. Liv. ab Urb. i. Summi, infimique Gabinorum Sextum Tarquinium dono Deû sibi missum ducem credere.

Ex Collectivis Patrii non semper oportet, Ap. 3.

Ut genus illa sibi capiant, velut, Infimæ urbis.

Si genitivus nominis sit Collectivi, non necessario cum eo consentient Superlativa, aut Partitiva: ut Summi, infimique civitatis. Quis hujus oppidi Tarquinium excepit?

Sæpe loco Patrii Sextum gradus ille supremus, Ap. 4.

Et Partitiva Ex, E, De, sociantibus addunt.

Genitivus tam Superlativi, quam Partitivi in Ablativum, cum præpositione, E, vel Ex, vel De, mutari potest. Cic. pro Cluent. Publius Saturninus ex omnibus filiis natu minimus, vel, E filiis, aut De filiis omnibus natu minimus.

Nominis interdum Patrius loca summa tenentis Ap. 5.

Vertitur in Quartum præeuntibus Ante, vel Inter.

Ut Reges inter Cræsus ditissimus omnes.

Mutatur interdum genitivus Superlativi in accusativum cum præpositione Inter, vel Ante. Senec. lib. 2. Controvers. Cræsus inter Reges opulentissimus. Liv. ab Urb. i. Longè ante alios acceptissimus militum animis. Gaudet, & ad proprios Positivi adjungere casus.

Et Patriam Partitivi, fuit unde propago. Ap. 6.

Maximus ut fratrum, Priamique similimus Hector.

Superlativa præter proprium casum, admittunt etiam casum suorum positivorum. Cic. de Clar. Or. Fuit Sextus Ælius juris quidem civilis omnium peritissimus.

Admittunt & Genitivum partitionis more nominum partitionem significantium, ut Fratrum maximus obiit. Militum plurimi interfecti sunt. Plin. lib. 9. cap. 51. Plurimi piscium tribus mensibus Aprili, Maio, Junio pariunt.

10 Genitivus, vel Dativus post Nomen.

Terno, vel Patrio Similis, cum stirpe fruatur;

Par quoque, Præcipuus, Proprius, cum Compare Dispar;

Consciis, Insolitis, Cognominis, atque Superstes;

Finitimus cum affinis, item Sacer, Æmulus, illis

15 *Degener, Æqualis, Communis, & Invidus hærent.*

Nomina, quæ similitudinem, aut dissimilitudinem significant, interrogandi, vel dandi casum exigunt: ut Filius similis patris, vel patri: Cives principis, vel principis dissimiles.

20 Item Communis, Peculiaris, &c. Cic. de Senect. Id quidem non proprium senectutis est vitium, sed commune valetudinis, vel valetudini.

25 Dativus post Nomen.

Si Favor Appositis, aut Gratia, sive Voluptas;

Commoda, sive Fides, aut his adversa notantur,

Dandi habeant casum: veluti Rex gratus amicis.

Hæstibus invisus: Princeps infestus avaris.

30 Nomina Adjectiva, quibus Commodum, Gratia, Voluptas, Favor, aut Fidelitas, & his contraria significantur, dativum poscunt, ut Consul Salutaris, perniciosus Reipublicæ: Gratus, Invisus, Jucundus, Molestus, Propitius, Infestus civibus: Fidus, Infidus imperio.

Scholium.

Commodum significant, Accommodus, Efficax, Fructuosus, Hospitalis, Hospitus, Innocuus, Innoxius, Lucrosus, Neceffe, Percommodus, Potior, Peridoneus, Presentaneus, Quæstuosus, Saluber, Salutifer, Stipendiarius, Tempestivus, Vectigalis.

Incommodum, Calamitosus, Criminofus, Exitialis, Exitiosus, Fatalis, Feralis, Funebris, Funestus, Igominiosus, Importunus, Incongruens, Incommodus, Inefficax, Infaustus, Inhospitus, Inopportunos, Insaluber, Infidiosus, Lethalis, Maleficus, Malignus, Mortifer, vel Mortiferus, Nefastus, Nocivus, Noxius, Periculofus, Perincommodus, Perniciosus, Pernoxius, Pestifer, Sævus, Subdofus, Terribilis, Truculentus, Trux, Veneficus, Violentus.

Voluptatem, Amœnus, Blandus, Dulcis, Lucundus, Suavis.

Contrarium, Acerbus, Peracerbus, Acidus, Ingratus, Injucundus, Insuavis, Molestus.

Gratiam, Acceptus, Carus, Comis, Decofus, Gratiofus, Gratus, id est acceptus, Sacer, Sanctus, Sacrosanctus, Speciofus.

Contrarium, Absonus, Absurdus, Indecorus, Ingratus, id est non acceptus, Invisus, Malevolus, Odiofus, Onerofus.

Favorem, Amicus, Benevolus, Benignus, Equus, Familiaris, Faustus, Felix, Festus, Honorificus, Intimus, Lenis, Magnificus, Mansuetus, Mitis, Modestus, Morigerus, Perbenevolus, Perhonorificus, Popularis, Præsto, Propinquus, Propitius, Prosper, Secundus, id est, Prosper, Studiofus.

Contr. Adversarius, Adversus, Aversus, Contrarius, Crûdelis, Dirus, Diverfus, Feras, Impervius, Inac-

Inaccessus, Iniquus, Infensus, Infestus, Inofficiosus, Iratus, Malevolus, Offensus, Prægravis, Præposterus, Severus, Sinister, Superbus.

Fidelitatem, & Contrarium: Fidus, Infidus: Fidelis, infidelis: Religiosus, pro fideli.

Æqualitatem, & Inæqualitatem: Æqualis, Inæqualis: Æquus; Æquilibris: Par, Impar, Suppar, Dispar.

Alia etiam complura dativo gaudent; ut Acclinis, Acclivis, Augustus, Antiquior, id est, potior, & Antiquissimus, id est, potissimus, Arduus, Affidus, Audiens, id est, Obediens, Congruus, Citimus; Consequens, Conspicius, Contiguus, Continens, Continuus, Credulus, Dissentaneus, Docilis, Evidens, Externus, Impunis, Inficiens, Informis, Inexpertus, Infamis, Inobsequens, Inquietus, Medius, Naturalis, Novus, Obliquus, Obscurus, Perspicuus, Promiscuus, Ridiculus, Solemnis, id est solitus, Socius, Superfluus, Supervacaneus, Surdus, Suspectus, Vialis, Vltimus.

In bilis, adsciscunt dandi Verbalia casum.

Addita passivè, ut Nulli penetrabile pectus.

Verbalia etiam in Bilis dativo gaudent, cum in passiva significatione sumuntur, ut Penetrabilis, Amabilis, Optabilis. Cic. Phil. 7. Pax omnibus bonis fuit optabilis.

Hunc, & Inequalis, Vicinus, & Obvius, Impar.

Discolor, Absurdus, Supplex, Obnoxius, Æquus.

Peruius, ac Discors, & Consentaneus optant.

Ex Con pauca etiam composta, ut Consona, Concors,

Gens, & Confusus, Contermina, Concolor, Indis.

Præterea dativum exigunt Inæqualis, Obvius, &c.

Cic. Att. lib. 6. Tu fac, ut mihi tuæ literæ volent obvia.

Item nonnulla, quæ ex propositione Con. componuntur, ut illa, Consonus, Concors, &c. Plin. l. 13.

14. Æthiopia Ægypto contermina.

Dativus, vel Accusativus, cum prep. Ad post nomen.

Ternum, vel Quartum voce. A.D. Comitante reservant,
Proximus, Intentus, Facilis, Maturus, & Aptus.
Commodus, & Proprior: tū Habilis * cum Pignore, Proptus.
Opportunus, Opus, tum Natus, Idoneus, vnde. * Inhabilis.
Pronus, & Assuetus, dices, Propensus ad arma:
Utilis, Appositus, Proclivis, Inutilis armis.

Accommodatus, Appositus; Habilis, Inhabilis huic rei, vel ad hanc rem, & sic in cæteris.

Cic. in Pison. Ille gurgis, atq; helus natus abdomini suo.
Idem de Clar. Orat. Pompejus vir ad omnia summa, natus.

Accusativus, vel Ablativus post nomen.

Mobile mensura Quartum, Sextumque reposcit.

Vt Septem scrobs alta pedes, & lata duobus.

Adjectiva, quibus generalis dimensio significatur, accusativum, vel ablativum casum postulant, qui certam mensuram significet. Cato de Re rust. c. 18. Trabem planam imposito, latam pedes duos, crassam pede uno.

Ablativus, vel genitivus post nomen.

Vult Patrium, Sextumque Ferax, Opulentus, Inanis,

Indigus, Immunis, Sterilis, Faciendus, Egenus,

Et Truncus, Dis, atq; Potens, Alienus, Onustus,

Exul, & Effatus, Profugus Satur, atq; Peritus,

Integer, atq; Frequens, Dignus, cum Compite Nudus,

Praque potens, Expertus, Vacuus, tum Fertilis, Vber,

Tum Liber, Doctus, Validus, cum Devere Plenus. * Copiosus

Atq; Refertus, Imops, quod (*) Copia gignit, & Orbis.

Hec Opus, Indignus, Fatus cū Maſte notabis,

Latus, & Extorris potiùs donanda Latino.

Genitivum, vel ablativum ſine præpoſitione exigunt; Ferax, &c. Cic. 1. de Orat. Omnia plena conſiliorū, inania verborum videmus. Idem Att. 2. Nulla abſtepiſtola per hos dies inanis aliqua re utili, & ſuavi venerat.

Opus nomen adjectivum accedente verbo ſubſtantivo, ablativum poſtulat, Indignus, &c. ablativo frequentius adhærent, quàm genitivo. Cic. Att. lib. 12. Apud Terentiam, gratia opus eſt nobis, & tua auctoritate.

Sæpe etiam nomen Opus, cum ſubſtantivis adjectivorum more conſentit, nec tamen in caſus declinatur. Cic. Att. 6. Dices nūmos mihi opus eſſe ad apparatus triumphi.

Ablativus ſine præp. poſt Nomen.

Fretus amat Sextum, Locuples, Oriundus, Amœnus,

Præditus, & Caſſus, Gravidus, Contentus, Opimus,

Deſectus, Captus, Gravis, Infæcundus, & unum. Eruditus.

Quod parit Erudio: genitumq; a voce Libutus. Delibutus.

Fretus, Eruditus, Delibutus, &c. ablativo contenta ſunt:

Sal. Jug. Sylla literis Græcis, ac Latinis doctiſſimè eruditus.

Ablativus cum præp. A, vel Ab.

Ordinè accipiant Sextum Numeralia, junctis

A, vel Ab. Extorris, Nudus, Diverſus eaſdem

Incantus, Fugitivus amant. Innoxius, Exul,

Averſus, ſecurus, Inops, Alienus, & Orbis.

Integer, atque Alius cum Degener: adijce Purus,

Caſtus, & Immunis, Vacuus, cum Soſpites, Liber,

Abſonus, ac Tutus. Proſugus: velut, Exul ab urbe,

Liber ab inſidijs. Non hoſpes ab hoſpite tutus.

Adjectiva Diversitatis, & Numeralia Ordinis, ablativum, cum præposit. A, vel Ab, admittunt, ut Primus, Secundus, Diversus, Alienus. Item Extorris, Nudus, &c.

Cic. Acad. 4. Certa cum illo, qui à te totus diversus est.

Hirt. bel. Alex. Sacerdos majestate, & potentia secundus à Rege.

Comparativa.

Si duo cujuscvis generis, vel plurima confers,

Qua generis sint diversi, dignabere Sexto

Collativa gradu, ut Majora laboribus extant

Pramia: Virtus est omni pretiosior auro.

Comparativo utimur cum ablativo, quando vel plura diversi generis comparantur.

Cic. in Catil. Or. 1. Luce sunt clariora nobis tua cõsilia.

Vel cum duo ejusdem, aut diversi generis conferuntur.

Cic. ad Oct. Quæ non posterior dies acerbior priore populo Romano illuxit?

Senec. Thyest. Nulla vis major pietate vera est.

Si, Quàm interveniat, rectè gradus ille Latinus

Ap. 1.

In casum migrare potest, quem verba repossunt:

Ut nihil horridius vidi, quàm bella draconum.

Ablativus Comparativi intercedente conjunctione;

Quàm, mutari potest in casum verbo congruentem,

Terent. in Phorm. Ego hominem callidiorem vidi neminem, quàm Phormionem.

Partitivi etiam Patrios, ut cætera possunt

Ap. 2.

Mobilis: ut Juvenum longè vicere minores.

Ex, E. Cum Sexto sed habere frequentius optant.

Comparativa, quemadmodum, & cætera adjectiva, cum partitionem adsignificant, genitivum desiderant.

Horat. in Arte. O maior juvenum.

Auctores tamen sæpius ablativo utuntur cum præpositione E, vel Ex.

Plin. ad Canin. lib. 3. Minorem è liberis duobus amisit.

Collativa

Misereor interdum dandi casum postulat. *Senec. lib. 1. Controvers.* Misereor tibi puella.

Vel Patrium Reminiscor habes vel suscipe. Quartum.

Obliviscor item Memini; verbumque Recordor.

Et Sextum, Memini, cum De: cui jungit Recordor.

5 Obliviscor, Recordor, Reminiscor, Memini, pro Recordor, tum genitivum, tum accusativum postulant.

Curt. lib. 7. Stultum est eorum meminisse, propter quæ tui obliviscaris.

Cic. de Senec. Omnia, quæ curant senes, meminērunt.

10 Recordor etiam, & Memini, pro Recordor, cum ablativo, & præpositione De, junguntur. Cic. pro Planco. De illis lacrymis recordor, quas pro me sæpe, & multum profudistis. Idem Att. 15. Meminero de omnibus, quæ te velle suspicor.

15 Memini etiam pro Mentionem facio tum genitivo, tum ablat. cum eadem præp. De, copulatur. Quint. lib.

11. De quibus multi meminērunt.

Dativus post Verbum.

20

Sum modo danai uni, geminis modo casibus hæret.

Vt Decus est Vrbi Cicero. Catilina pudori.

Sum modo Dativum unum habet, modo duos.

Terent. Adolph. Natura tu illi patet es, consilijs ego.

Cic. Verr. Nemini meus advetus labori, aut sumptui fuit.

25

Cum Favor, Auxilium, Studium, seu Commoda verbis

Significantur, erunt gradui conformis dandi.

Hoc, & Adulandi gaudent, & verba Nocendi:

Vt Studeo, Favoreo, Noceo, Suffragor, Adulor.

30

Consulo, Subscribo, Medeor, Vaco, Detraho, Palpor;

Adijce Confido cum Sufficit. Hæreo, Nubo.

In, vel Ad, Incumbo, Quarto sociante, reposcit **Excep.**

Sapius: interdum poscit sibi iure Dativum.

Verba, quæ Auxilium, Adulationem, Commodum, Incommodum, Favorem, Studium significant, dandi

casum

casum postulant, ut Auxilior, Adulor, Commodo, Incommodo, Faveo tibi, Studeo Philosophiæ.

Incumbo cum ad studium refertur, accusativum cum præpositione, In, vel Ad, postulat, ut Incumbo in studium Philosophiæ, literarum, &c. Incumbo ad laudem, ad salutem, ad perniciem Reipublicæ.

Item dandi casum, ut Incumbere alicui curæ, cogitationi, &c. Quintil. Declam. 6. Ei labori incumbere oportet, ubi effectus promittitur.

Scholium.

Auxilium significant Auxilior, Opitulor, Patrocinator, Subvenio, Succurro, Medeor, Medicor.

Adulationem, Adulor, Assentor, Blandior, Lencinator, Palpor, Subparasitor.

Commodum, Commodo, Consulo, Provideo, Prospicio, Caveo, Metuo, Timeo.

Incommodum, Doleo, Displiceo, Incommodo, Detraho, Impono, Insulto, Illudo, Infidior, Irascor, Malecupio, Maledico, Malefacio, Malevolo, Noceo, Officio, Obtrecto, Subirascor, Succenseo.

Studium, Studeo, Vaco.

Favorem, Faveo, Studeo, Arrideo, Assentio, vel Assentior, Accedo tibi, & tuæ sententiæ adstipulor, Benefacio, Benignefacio, Benecupio, Benedico, Benevolo, Consentio, Subscribo, Suffragor.

Præcipiens, Iubeo mandata facessere Ternum Ap. 1.

Accipe, significans aliquid decernere, Quartum.

Iubeo pro præcipio, sive Impero, cum dativo jungitur.

Cæs. b. Civil. 3. Militibus suis iussit, ne qui eorum violarentur.

Iubeo cum accusativo significat decernere, statuere, creare. Cic. de Leg. 1. Lex jubet ea, quæ faciendæ sunt, prohibetque contraria. Apud eundem, jubere legem, id est, statuere. Jubere Consulem, id est, creare.

Consulit ille tibi, qui vitæ incommoda tollit :

Consiliumque petit, qui consulit arte peritum.

Consulo tibi, hoc est, Prospicio tibi, non Consilium do.

Cic. in Catil. Orat. 4. Consulite vobis, prospicite patriæ,

Consulo te, id est, Consilium à te peto. — Cic. Verr. 2.

5 Nunc ego Iudices jam vos consulo, quid mihi faciendū putetis.

Sum, tua progenies coluit numerosa Dativum,

Excepto Possum, Casu donentur eodem,

10 *Quæ dant Obsequium, Parent, Famulantur, & Obstant,*

Vt Placeo, Ancillor, Refragor, Obedio, Cedo,

Servio, Morigeror, Reclamo, Ausculto, Resisto.

Dativo item adhærent composita ex verbo Sum, & quæ Obsequium, Obedientiam, Submissionem, Repugnantiam significant, ut Prosum, Obsequor, Obtempero, Servio, Repugno tibi. — Cic. de Off. lib. 2. Contemnuntur
15 ij, qui nec sibi, nec alteri profunt.

Quæ ex verbo Substantivo componuntur, sunt hæc:
Absum, Adsum, Desum, Insum, Intersum, Obsum, Præsum, Prosum, Subsum, Supersum, quæ & alios casus pos-
20 sunt admittere accedente præpositione.

Obsequium significant Inservio, Indulgeo, Morigeror, Obsecundo, Obsequor, Placeo, Satisfacio.

Obedientiam, Ausculto, Obedio, Obtempero, Parco.

Submissionem, Ancillor, Famulor, Servio, Cedo.

25 Repugnantiam, Adversor, Interdico pro Repugno, Obito, Obsisto, Obstrepo, Reluctor. Repugno, Resisto, Reclamo, Refragor.

Postulat Eventus, verbum quodcumque Dativum.

30 Dandi præterea casum desiderant, quæ eventum significant, ut Accidit, Cadit, Contingit, Evenit, Obuenit, Obtingit. — Cic. ad Q. fr. lib. 1. A te mihi omnia semper honesta, & jucunda ceciderunt.

Ejusdem generis sunt Incidit, Cedit, Succedit, Benevertit, Malevertit, Visuvenit.

Hunc libet, atque Licet, Liqueat, Expediat, aditernum
Verba solent: similis que nota quacumque dabuntur.

Item, Libet, Licet, Liqueat, Expediat, & quæ sunt generis
 ejusdem. Terent. Adelph. Facite quod vobis libet.

Generis ejusdem sunt Competit, Conducit, Constat,
 Dolet, Suppetit, Præstat, Placet, Restat, Superat pro
 Suppetit, Suppediat itidem pro Suppetit, Stat, Sedit pro
 Placet.

Multa sunt Ternum Neutris oriunda capessant.

Con, Ad, In, appositis, Ob, Præ, Sub, & Inter, ut Insto, 10

Præideo, Obrepō, Subito, Adno, Intervēto, Consto.

Multa denique ex verbis neutris, & præpositionibus Ad,
 Con, In, Inter, Ob, Præ, Sub, dandi casum sibi assumunt:
 ut Assurgo, Consentio, Immineo, Illachrymo, Intervē-
 nio, Obversor, Præluceo, Succumbo. Cic. pro Sest. Mi- 15
 hil ante oculos obversatur Reipublicæ dignitas.

Schollum.

Hæc spectant Acclamo, Accedo, Accresco, Accubo,
 Accumbo, Accurro, Acquiesco, Adequito, Adhæreo, 20
 Adhæresco, Adjaceo, Adnascor, Adno, Adniato, Adni-
 tor, Adrepo, Adspiro, Adstipulor, Adsto, Adstrepo,
 Advenio, Adversor, Advolo, Advolito, Affluo, Af-
 fulgeo, Agnascor, Alluceo, Alludo, Annuo, Appareo,
 Applaudo, Arrideo, Asservio, Assisto, Afflucesco, Assulto 25
 Assurgo.

Coco, Cohæreo, Collimitor, Colluceo, Commigro,
 Commodo, Commerior, Communico, Complæto,
 Concedo pro Cedo, Concino, Condico, Confido, Con-
 gratulor, Congredior, Congruo, Conniveo, Concurro, 30
 Consentio, Confido, Consilio, Consono, Consto, Con-
 strepo, Consuesco, Convenio, Convivo.

Illaboro, Illachrymo, Illachrymor, Illuceo, Illucesco,
 Illudo, Immineo, Immorior, Immoror, Impendeo, Impe-
 rito, Impono pro Decipio, Imprecor, Incido, Inclamo,

Incumbo, Incuro, Incurso, Indormio, Indulgeo, Inerro,
Influo, Ingemo, Ingemisco, Ingruo, Inhæreo, Inhæresco,
Inhio, Innascor, Innato, Inno, Innitor, Innotesco, Inole-
co, Insenesco, Insilio, Insono, Inspuo, Insto, Infudo, In-
fuesco, Inuigilo, Insulto, Inveterasco, Involo, Irrepro.

Intercedo, Intercurro, Interdico, Interfluo, Interiaceo,
Interloquor, Interluceo, Internascor, Intervenio.

Obambulo, Obsequio, Oberro, Obiaceo, Obirascor,
Oblatro, Obloquor, Obluctor, Obnascor, Oboleo, Obor-
rior, Obrepa, Obsidior, Obsono, Obrecto, Obuertor,
Obuio, Occurro, Occurro, Occurro, Opploro.

Præaveo, Præcello, Prægredior, Præluceo, Præluo,
Præmetuo, Præmoderor, Præmitteo, Præcino, Præfideo,
Præfulto, Prætimeo, Prævaricor.

Subeo, Subiaceo, Subinvideo, Subirascor, Sublandior,
Suboleo, Subrepa, Subservio, Succenseo, Succino, Suc-
clamo, Succumbo, Succurro.

Dativus, vel Accusativus post verbum.

Hæc modò dandæ casum, modò dandæ. Quartum.

Antecedo, Præstolariamant, Attendere, Præsto.

Illudo, Præco, Præcurro, Incessit, utrumque.

Ex ante, & Ceddo, Varto, Stò juncta, requirunt.

Antecedo, & Antefo, Antecello, Antevertò, Antefo,

&c. Dandi, vel Accusandi casum admittunt.

Fin. lib. 4. Virtus tantum præstat cæteris rebus, ut dici

vix possit. Liv. bel. Ma. 7. Robore navium, & virtu-

te militum Romani Rhodios præstabant.

Interdico.

Quartum Interdico gaudet superaddere Terno.

Vel Sextum: exprimiturque gradu, personâ Dativo.

Interdico singulare est, nam præter dativum, ablativum

habet, vel accusativum.

Cæs. bel. Gal. 1. Ariovitus omni Gallia Romanis interdixit. Val. Max. lib. 2, c. 2. Interdixit ei convictum hominum.

Ablativus post Verbum.

Sum tibi vel Laudis, vel qui contraria Laudi

Significet, casus sextus, vel Patrius esto.

Sum ablativum petit significantem laudem, vel vituperationem. Interdum etiam genitivum.

Cic. Lentulo lib 1. Tu fac animo forti, magnoque sis.

Idem in Rul. Quem vestrum tam tardo ingenio fuisse putavit. Idem pro Sext. Nimiùm me timidum, nullius animi fuisse confiteor.

Ablativus.

Vult Sextum Indigeo, Careo, Vaco, Victito, Vescor,

Vivo, Superfedeo, Potior, Delector, Abundo,

Mano, Redundo, Fluo, Scateo, Fruor, atq; Laboro,

Consto, Egeo, Valeo, Possum, Sto, Pendeo, Sudo.

Fido, Faceſſo, Pluit, cum Diffluo, Lator, Inundo,

Glorior, Oblector, Vigeo: tum Polleo, Nitor,

Affluo, tum Cedo, tum Exubero, Gaudeo, Fungor,

Floreo, Deficio, Confido, Periclitor, Vtor.

Hæc etiam ablativo gaudet, ut Egere tempore: Indigere pecunia: Faceſſere urbe, idest, Discedere: Periclitari capite: Cedere possessione.

Rursum Egeo, Indigeo Patrium, Potiorq; resumunt.

Hæc Potior, Vescor, Fungor, Pluit, adijce Quartum.

Egeo, Indigeo, Potior etiam casum interrogandi admittunt. Cic. Phil. 6. Hoc bellum indiget celeritatis.

Potior, Vescor, Fungor, Pluit non recusant accusandi casum. Plin. lib. 10. cap. 38. Aves nonnullæ vescuntur ea, quæ rapuere pedibus.

Sape ablativum partis Neutralia sumunt.

Ap. 3.

Quem

Quem solet in Quarium vates mutare frequenter.
Ut pondus animo. Totus tremis ossa pavare.

Neutra sæpe ablativum admittunt significantem partē.
 Cic. lib. 2. de Orat. In principijs dicendi tota mente, atq;
 omnibus artubus contremisco.

Hoc genere loquendi frequentius utuntur Poetæ, qui
 ablativum etiam in accusativum mutare consueverunt.
 Horat. Epist. 1. — animoque, & corpore torpet.
 Virg. Georg. 3. Stare loco nescit, micat auribus, & tre-
 mit artus.

DE CŌSTRVCTIONE VERBI ACTIVI.

Omnia, quæ Quarto gaudent, Activa vocentur.
 Sive per activa variantur tempora: voce

Sive ea passivâ flectantur, ut Augeo, Lædo,

Novi, Odi, Juvat, atq; Decet, Depascor, & Hortor.

Verbum Activum; vel potius Accusativum, cujus-
 cumque id demum terminationis sit, post se accusan-
 di casum postulat, sive finiatur in O, ut Augeo, Lædo; si-
 ve in Or, qualia sunt Communia, & complura Depo-
 nentia, ut Hortor, Imitor, Amplector, Consequor, De-
 pascor, Admiror: sive in I, ut Novi, Odi, Cœpi: sive in T,
 qualia sunt Decet, Dedeceet, Juvat, Delectat: ut Deum
 cole, Imitare Divos. Amplectere virtutem. Admiror in-
 genij acumen. Novi animi tui moderationem. Non de-
 cet ingenium puerum scurrilis jocus.

Verba etiam Neutra, cum rem verbi significat, ut Vi-
 vo vitam, Eo viam, Pugno pugnam, Et quædam alia, ut
 Horreo crimen, Stomachor omnia.

Hæc postrema Vivo, Eo, pugno, Horreo, Stomachor,

&

& similia tantisper activa cēsentur, dum accusandi casum sibi vendicant.

Genitivus præter Accusativum.

*Accuso, Absolvo, Damno cum fratribus optant
Criminis, aut Poena Patrium superaddere Quarto.*

Arguo te sceleris; Convinco, Coarguo furti.

Dicimus: Arcesso capitis, vel Defero Brutum:

Incuso, Insimulo, Condemno, aut Postulo cadis:

Criminis Infamo, seu Adstringo, vel Alligo furem.

Verba Accusandi, Absolvendi, Damnandi, potissimum

Accuso, Arcesso, Arguo, &c. præter accusativum, genitivum admittunt, qui poenam, criménue certum, aut incertum significet. Cic. pro C. Rab. An non intelligis quales viros summi sceleris arguas? Terent. Eunuch.

Hic furti se alligat.

Criminis in Sextum, cum De, gradus ille rogandi

Vertitur in paucis. De cade Accuso Milonem,

Appello, Absolvo, dices, ac Defero, Damno,

Arguo, Condemno: De crimine Postulo Verrem.

Genitivus Criminis maximè cum his verbis Accuso, Arguo, Defero, &c. in ablativum cum præpositione, De, mutari potest. Cic. Att. lib. I. Non committam posthac, ut me accusare de epistolarum negligentia possis.

EXCEPTIO.

Omnibus hoc nomen sine De, licet addere Crimen.

Et Caput in Sexto, cum Plectere, Punio, Damno.

Hoc tamen nomen, Crimen, ablativo sine præpositione plerumque effertur. Cic. Curioni lib. 2. Si iniquus es in me iudex, condemnabo eodem ego te crimine.

Dicimus etiam, Capite aliquem damnare, punire, plectere.

Absolvo, Adstringo, cum Libero, & Alligo, Multo,

Hæc Opus, Indignus, Fatus cū Maſte notabis,

Latius, & Extorris potiùs donanda Latino.

Genitivum, vel ablativum ſine præpoſitione exigunt; Ferax, &c. Cic. 1. de Orat. Omnia plena conſiliorû, inania verborum videmus. Idem Att. 2. Nulla abſtepiſtola per hos dies inanis aliqua re utili, & ſuavi venerat.

Opus nomen adjectivum accedente verbo ſubſtantivo, ablativum poſtulat, Indignus, &c. ablativo frequentius adhærent, quàm genitivo. Cic. Att. lib. 12. Apud Terentiam, gratia opus eſt nobis, & tua auctoritate.

Sæpe etiam nomen Opus, cum ſubſtantivis adjectivorum more conſentit, nec tamen in caſus declinatur. Cic. Att. 6. Dices nûmos mihi opus eſſe ad apparatus triumphi.

Ablativus ſine præp. poſt Nomen.

Fretus amat Sextum, Locuples, Oriundus, Amœnus,

Præditus, & Caſſus, Gravidus, Contextus, Optimus,

20 *Deſectus, Captus, Gravis, Infœcundus, & unum. Eruditus.*

Quod parit Erudio: genitumq; à voce Libutus. Delibutus.

Fretus, Eruditus, Delibutus, &c. ablativo contenta ſunt:

Sal. Jug. Sylla literis Græcis, ac Latinis doctiſſimè eruditus.

25 *Ablativus cum præp. A, vel Ab.*

Ordinè accipiant Sextum Numeralia, junctis

A, vel Ab. Extorris, Nudus, Diverſus eaſdem

Incautus, Fugitivus amant. Innoxius, Exul,

30 *Averſus, ſecurus, Inops, Alienus, & Orbis,*

Integer, atque Alius cum Degener: adijce Purus,

Caſſus, & Immunis, Vacuus, cum Soſpites, Liber,

Libſonus, ac Tutus, Profugus: velut, Exul ab urbe,

Liber ab inſidijs, Non hoſpei ab hoſpite tutus.

Adjectiva Diversitatis, & Numeralia Ordinis, ablativum, cum præposit. A, vel Ab, admittunt, ut Primus, Secundus, Diversus, Alienus. Item Extorris, Nudus, &c.

Cic. Acad. 4. Certa cum illo, qui à te totus diversus est.

Hirt. bel. Alex. Sacerdos maiestate, & potentia secundus à Rege.

Comparativa.

Si duo cujuscvis generis, vel plurima confers, 1

Quæ generis sint diversi, dignabere Sexto

Collativa gradu, ut Majora laboribus extant

Pramia: Virtus est omni pretiosior auro.

Comparativo utimur cum ablativo, quando vel plura diversi generis comparantur.

Cic. in Catil. Or. 1. Luce sunt clariora nobis tua cõsilia.

Vel cum duo ejusdem, aut diversi generis conferuntur.

Cic. ad Oct. Quæ non posterior dies acerbior priore populo Romano illuxit?

Senec. Thyest. Nulla vis major pietate vera est.

Si, Quàm interveniat, rectè gradus ille Latinus Ap. 1.

In casum migrare potest, quem verba repossunt;

Vt nihil horridius vidi, quàm bella draconum.

Ablativus Comparativi intercedente conjunctione;

Quàm, mutari potest in casum verbo congruentem,

Terent. in Phorm. Ego hominem callidiorem vidi neminem, quàm Phormionem.

Partitivi etiam Patrios, ut cetera possunt Ap. 2.

Mobilis: ut Juvenum longè vicere minores.

Ex, E. Cum Sexto sed habere frequentius optant.

Comparativa, quemadmodum, & cetera adjectiva, cum partitionem adsignificant, genitivum desiderant.

Horat. in Arte. O maior juvenum.

Auctores tamen sæpius ablativo utuntur cum præpositione E, vel Ex.

Plin. ad Cæm. lib. 3. Minorem è liberis duobus amittit.

Collativa

Intererit Patrio, & verbum Est, potiuntur eodem.

Sum genitivum petit, cum possessionem significat.

Cic. ad Caelium. lib. 2. Jam me Pompeij totum esse scis.

Aut ad aliquid pertinere. Idem de Off. lib. 1. Adolescentis est, maiores natu vereri.

Item hæc duo Interest, & Refert. Idem de Finib. lib. 5.

2. Interest omnium rectè facere.

3. Hos etiam Intererit, Refert assume casus.

Nempe Mea, atq; Tua, Nostra: superaddite Vestra,

atq; Sua. Cujus Intererit, vel cujus habeto. Meum est

4. Pro quibus Est, verbum, neutralia sumat eorum. Tuum, &c. 19

Interest, & Refert, hos ablativos habent Mea, Tua, Sua, Nostra, Vestra.

5. Cujus, & cujus interest etiam Latine dicitur. Cic. Tironi lib. 16. Et tua, & mea maxime interest te valere.

Verbum Est, pro ablativis Mea, Tua, Sua, Nostra, Vestra, habet Meum, Tuum, Suum, Nostrum, Vestrum. 18

Cic. Cæcinæ lib. 6. Puto esse meum, quid sentiam exponere.

Intererit, Refert gradus habuere rogandi, Ap.

Ex Magnum, Parvum, Tantum, Quantumq; profectos, 20

Cætera supplentur per nuda adverbia tantum.

Magnum, Parvum, Tantum, Quantum junguntur in genitivo, cum verbis Interest, & Refert.

Cic. ad Tit. lib. 16. Magni ad honorem nostrum interest, quam primum ad Urbem me venire. 25

Cætera hujusmodi per adverbium adduntur, ut Plurimum interest, Maxime refert, Nihil interest. Cic. Tusc. 1. Theodori nihil interest, humi ne, an sublimè putrescat.

Dic rerum Satago, dic & Miserere laborum: 30

Et Miserere animo, dices, indigna ferenti.

Misereor, Satago genitivum casum adsciscunt.

Cic. Att. lib. 4. Qui miseri mei debent, non desinunt invidere. Terent. Heaut. Clinia suarum rerum satagit.

Misc.

Misereor interdum dandi casum postulat. *Senec. lib. 1. Controvers.* Misereor tibi puella.

Vel Patrium Reminiscor habes vel suscipe. Quartum.

Obliviscor item Memini; verbumque Recordor.

Et Sextum, Memini, cum De: cui jungit Recordor.

9 Obliviscor, Recordor, Reminiscor, Memini, pro Recordor, tum genitivum, tum accusativum postulant. *Curt. lib. 7.* Stultum est eorum meminisse, propter quæ tui obliviscaris.

Cic. de Senec. Omnia, quæ curant senes, meminērunt.

10 Recordor etiam, & Memini, pro Recordor, cum ablativo, & præpositione De, junguntur. *Cic. pro Planco.* De illis lacrymis recordor, quas pro me sæpe, & multum profudistis. *Idem Att. 15.* Meminero de omnibus, quæ te velle suspicor.

15 Memini etiam pro Mentionem facio tum genitivo, tum ablat. cum eadem præp. De, copulatur. *Quint. lib.*

11. De quibus multi meminērunt.

Dativus post Verbum.

20

Sum modo dandi uni, geminis modo casibus hæret.

Vt Decus est Vrbi Cicero: Catilina pudori.

Sum modò Dativum unum habet, modò duos.

Terent. Adelph. Natura tu illi pater es, consilijs ego.

Cic. Verr. Nemini meus advetus labori, aut sumptui fuit.

25

Cum Favor, Auxilium, Studium, seu Commoda verbis

Significantur, erunt gradui conformis dandi.

Hoc, & Adulandi gaudent, & verba Nocendi:

Vt Studco, Favco, Noceo, Suffragor, Adulor.

30

Consulo, Subscribo, Medeor, Vaco, Detraho, Palpor;

Adiice Confido cum Sufficit, Hæreo, Nubo.

In, vel Ad. Incumbo, Quarto sociante, reposcit *Excep.*

Sapius: interdum poscit sibi iure Dativum.

Verba, quæ Auxilium, Adulationem, Commodum, Incommodum, Favorem, Studium significant, dandi

casum

casum postulant, ut Auxillor, Adulor, Commodo, Incommodo, Faveo tibi, Studeo Philosophiæ.

Incumbo cum ad studium refertur, accusativum cum præpositione, In, vel Ad, postulat, ut Incumbo in studium Philosophiæ, literarum, &c. Incumbo ad laudem, ad salutem, ad perniciem Reipublicæ.

Item dandi casum, ut Incumbere alicui curæ, cogitationi, &c. Quintil. Declam. 6. Ei labori incumbere oportet, ubi effectus promittitur.

Scholium.

Auxilium significant Auxilior, Opitulator, Patrocinor, Subvenio, Succurro, Medeor, Medicor.

Adulationem, Adulor, Assentor, Blandior, Lenocinor, Palpor, Subparasitor.

Commodum, Commodo, Consulo, Provideo, Prospicio, Caveo, Metuo, Timeo.

Incommodum, Doleo, Displiceo, Incommodo, Detraho, Impono, Insulto, Illudo, Insidior, Irascor, Malecupio, Maledico, Malefacio, Malevolo, Noceo, Officio, Obtrecto, Subirascor, Succenseo.

Studium, Studeo, Vaco.

Favorem, Faveo, Studeo, Arrideo, Assentio, vel Assentior, Accedo tibi, & tuæ sententiæ adstipulor, Benefacio, Benignefacio, Benecupio, Benedico, Benevolo, Consentio, Subscribo, Suffragor.

Præcipiens, Iubeo mandata facessere Ternum Ap. 1.

Accipe, significans aliquid decernere, Quartum.

Iubeo pro præcipio, sive Impero, cum dativo jungitur.

Cæs. b. Civil. 3. Militibus suis iussit, ne qui eorum violarentur.

Iubeo cum accusativo significat decernere, statuere, creare. Cic. de Leg. 1. Lex jubet ea, quæ faciendæ sunt, prohibetque contraria. Apud eundem. jubere legem, id est, statuere. Jubere Consulem, id est, creare.

Consulit ille tibi, qui vitæ incommoda tollit :

Consiliumque petit, qui consulit arte peritum.

Consulo tibi, hoc est, Prospicio tibi, non Consilium do.

Cic. in Catil. Orat. 4. Consulite vobis, prospicite patriæ,

Consulo te, id est, Consilium à te pero. Cic. Verr. 2.

5 Nunc ego Judices jam vos consulo, quid mihi faciendū putetis.

Sum, tua progenies coluit numerosa Dativum,

Excepto Possum, Casu donentur eodem,

10 *Quæ dant Obsequium, Parent, Famulantur, & Obstant,*

Vt Placeo, Ancillor, Refragor, Obedio, Cedo,

Servio, Morigeror, Reclamo, Ausculto, Resisto.

Dativo item adhærent composita ex verbo Sum, & quæ Obsequium, Obedientiam, Submissionem, Repugnantiam significant, ut Prosum, Obsequor, Obtempero, Servio, Repugno tibi. Cic. de Off. lib. 2. Contemnuntur ij, qui nec sibi, nec alteri profunt.

Quæ ex verbo Substantivo componuntur, sunt hæc: Absum, Adsum, Desum, Insum, Interfum, Obsum, Præsum, Prosum, Subsum, Superfum, quæ & alios casus possunt admittere accedente præpositione.

Obsequium significant Inservio, Indulgeo, Morigeror, Obsecundo, Obsequor, Placeo, Satisfacio.

Obedientiam, Ausculto, Obedio, Obtempero, Parco.

Submissionem, Ancillor, Famulor, Servio, Cedo.

25 Repugnantiam, Adversor, Interdico pro Repugno, Obisto, Obfisto, Obstrepo, Reluctor. Repugno, Resisto, Reclamo, Refragor.

Postulat Eventus, verbum quodcumque Dativum.

30 Dandi præterea casum desiderant, quæ eventum significant, ut Accidit, Cadit, Contingit, Evenit, Obuenit, Obtingit. Cic. ad Q. fr. lib. 1. A te mihi omnia semper honesta, & jucunda ceciderunt.

Ejusdem generis sunt Incidit, Cedit, Succedit, Benevertit, Malevertit, Visuvenit.

Hunc libet, atque Licet, Liqueat, Expediat, adituro Ternum
Verba solent: simili quæ nra quacumque adibuntur.
 Item, Libet, Licet, Liqueat, Expediat, & quæ sunt generis
 ejusdem. Terent. Adelph. Facite quod vobis libet.

Generis ejusdem sunt Competit, Conducit, Constat,
 Dolet, Suppetit, Præstat, Placet, Restat, Superat pro
 Suppetit, Suppediat itidem pro Suppetit, Stat, Seder pro
 Placet.

Multa sibi Ternum Neutris oriunda capebant.
 Con, Ad, In, appositis, Ob, Præ, Sub, & Inter: ut Insto, Obsto,
 Prasideo, Obrepto, Subito, Adno, Interfuso, Consto.

Multa denique ex verbis neutris, & præpositionibus Ad,
 Con, In, Inter, Ob, Præ, Sub, dandi casum sibi assumunt:
 ut Assurgo, Consentio, Immineo, Illachrymo, Intervē
 nio, Obversor, Præluceo, Succumbo. Cui pro Sest. Mi
 til ante oculos obversatur Reipidignitas.

Schollum.

Hæc spectant Acclamo, Accedo, Accresco, Accubo,
 Accumbo, Accurro, Acquiesco, Adequito, Adhæreo,
 Adhæresco, Adjaceo, Adnascor, Adno, Adniato, Adni
 tor, Adrepo, Adspiro, Adstipulor, Adsto, Adstrepo,
 Advenio, Adversor, Advolo, Advolito, Affluo, Af
 fulgeo, Agnascor, Alluceo, Alludo, Annuo, Appareo,
 Applaudo, Arrideo, Asservio, Assisto, Affluo, Afflueo,
 Affluto, Afflugo.

Coco, Cohæreo, Collimitor, Colluceo, Commigro,
 Commodo, Commorior, Communico, Complaceo,
 Concedo pro Cedo, Concino, Condico, Confido, Con
 gratulor, Congredior, Congruo, Conniveo, Concurro,
 Consentio, Confido, Consilio, Consono, Consto, Con
 strepo, Consuesco, Convenio, Convivo.

Illaboro, Illachrymo, Illachrymor, Illuceo, Illucesco,
 Illudo, Immineo, Immorior, Immoror, Impendeo, Impe
 rito, Impono pro Decipio, Imprecor, Incido, Inclamo,

Incumbo, Incuro, Incurso, Indormio, Indulgeo, Inero,
 Influo, Ingemo, Ingemisco, Ingruo, Inhæreo, Inhæresco,
 Inio, Innascor, Innato, Inno, Innitor, Innotescor, Inole-
 sco, Insenesco, Infilio, Insono, Inspuo, Insto, Insudo, In-
 fuesco, Inuigilo, Infulto, Inveterasco, Involo, Irrepo.

5 Intercedo, Intercurro, Interdico, Interfluo, Interiaceo,
 Interloquor, Interluceo, Internascor, Intervenio.

Obambulo, Obequito, Oberro, Objaceo, Obirascor,
 Oblatro, Obloquor, Obluctor, Obnascor, Oboleo, Obo-
 rior, Obrepa, Obsidior, Obsano, Obrecto, Obuertor,
 10 Obuio, Occurro, Occurro, Occurro, Opploro.

Præcaveo, Præcello, Prægredior, Præluceo, Præludo,
 Præmetuo, Præmoderor, Præmitteo, Præcino, Præsideo,
 Præfulto, Prætimeo, Prævaricor.

Subeo, Subiaceo, Subinvideo, Subirascor, Sublandior,
 15 Suboleo, Subrepa, Subservio, Succenseo, Succino, Suc-
 clamo, Succumbo, Succurro.

Dativus, vel Accusativus post verbum.

20 Hæc modo Donandi casum, modo rectere. Quartum.

Antecede, Præstolor, amant, Attendere, Presto.

Illudo, Præco, Præcurro, Incessit, utrumque.

Ex ante, & Cedō, Verto, Stō juncta, requirunt.

Antecedo, & Antecio, Antecello, Anteverto, Antesto,

25 &c. Dandi, vel Accusandi casum admittunt. C. de

Fin. lib. 4. Virtustantum præstat cæteris rebus, ut dici

vix possit. Liv. bel. Ma. 7. Robore navium, & virtu-

te militum Romani Rhodios præstabant.

30 Interdico.

Quartum Interdico gaudet superaddere Terno.

Vel Sextum: exprimiturque gradu, persona Dativo.

Interdico singulare est, nam præter dativum, ablativum

habet, vel accusativum.

Cæs. bel. Gal. 1. Ariovistus omni Gallia Romanis interdixit. Val. Max. lib. 2, c. 2: Interdixit ei convictum hominum.

Ablativus post Verbum.

Sum tibi vel Laudis, vel qui contraria Laudi

Significet, casus sextus, vel Patrius esto.

Sum ablativum petit significantem laudem, vel vituperationem. Interdum etiam genitivum.

Cic. Lentulo lib 1. Tu fac animo forti, magnoque fis.

Idem in Rul. Quem vestrum tam tardo ingenio fuisse putavit. Idem pro Sext. Nimiùm me timidum, nullius animi fuisse confiteor.

Ablativus.

Vult Sextum Indigeo, Careo, Vaco, Victito, Vescor,

Vino, Supersedeo, Potior, Delector, Abundo,

Mano, Redundo, Fluo, Scateo, Fruor, atq; Laboro,

Consto, Egeo, Valeo, Possum, Sto, Pendeo, Sudo,

Fido, Faceffo, Pluit, cum Diffluo, Lator, Inundo,

Glorior, Oblector, Vigeo: tum Polleo, Nitor,

Affluo, tum Cedo, tum Exubero, Gaudeo, Fungor,

Floreo, Deficio, Confido, Periclitor, Vtor.

Hæc etiam ablativo gaudet, ut Egere tempore: Indigere pecunia: Faceffere urbe, idest, Discedere: Periclitari capite: Cedere possessione.

Rursum Egeo, Indigeo Patrium, Potiorq; resumunt.

Hic Potior, Vescor, Fungor, Pluit, adijce Quartum.

Egeo, Indigeo, Potior etiam casum interrogandi admittunt. Cic. Phil. 6. Hoc bellum indiget celeritatis.

Potior, Vescor, Fungor, Pluit non recusant accusandi casum. Plin. lib. 10. cap. 38. Aves nonnullæ vescuntur ea, quæ rapuere pedibus.

Sæpe ablativum partis Neutralia sumunt,

*Quem salet in Quartum vates mutare frequenter, ut dicitur
Et pendes animo. Totus tremis ossa pavore.*

Neutra sæpe ablativum admittunt significantem partem.
Cic. lib. 2. de Orat. In principiis dicendi tota mente, atq;
omnibus artibus contremisco.

Hoc genere loquendi frequentius utuntur Poetæ, qui
ablativum etiam in accusativum mutare consueverunt.

Horat. Epist. 1. — animoque, & corpore torpet.

Virg. Georg. 3. Stare loco nescit, micat auribus, & trem-
mit artus.

DE CŌSTRVCTIONE VERBI ACTIVI.

Omnia, quæ Quarto gaudent, Activa vocentur.

Sive per activa variantur tempora: voce

Sive ea passivâ flectantur, ut *Augeo, Lædo,*

Novi, Odi, Juvat, atq; Decet, Depascor, & Hortor.

Verbum Activum; vel potius Accusativum, cujus-
cumque id demum terminationis sit, post se accusan-
di casum postulat, sive finiatur in *O*, ut *Augeo, Lædo*; si-
ve in *Or*, qualia sunt Communia, & complura Depo-
nentia, ut *Hortor, Imitor, Amplector, Consequor, De-
pascor, Admiror*: sive in *I*, ut *Novi, Odi, Cœpi*: sive in *T*,
qualia sunt *Decet, Dedeceet, Juvat, Delectat*: ut *Deum
cole, Imitare Divos. Amplectere virtutem. Admiror in-
genij acumen. Novi animi tui moderationem. Non de-
cet ingenium puerum scurrilis jocus.*

Verba etiam Neutra, cum rem verbi significât, ut *Vi-
vo vitam, Eo viam, Pugno pugnam, Et quædam alia, ut
Horreo crimen, Stomachor omnia.*

Hæc postrema *Vivo, Eo, pugno, Horreo, Stomachor,*

&c

& similia tantisper activa cēsentur, dum accusandi casum sibi vendicant.

Genitivus præter Accusativum.

*Accuso, Absolvo, Damno cum fratribus optant
Criminis, aut Poena Patrium superaddere Quarto.*

Arguo te sceleris; Convinco, Coarguo furti.

Dicimus: Arcesso capitis, vel Defero Brutum:

Incufo, Insimulo, Condemno, aut Postulo cadis:

Criminis Infamo, seu Adstringo, vel Alligo furem.

Verba Accusandi, Absolvendi, Damnandi, potissimum

Accuso, Arcesso, Arguo, &c. præter accusativum, geni-

tivum admittunt, qui poenam, criménue certum, aut in-

certum significet. Cic. pro C. Rab. An non intelligis

quales viros summi sceleris arguas? Terent. Eunuch.

Hic furti se alligat.

Criminis in Sextum, cum De, gradus ille rogandi

Vertitur in paucis. De cade Accuso Milonem,

Appello, Absolvo, dices, ac Defero, Damno.

Arguo, Condemno: De crimine Postulo Verrem.

Genitivus Criminis maximè cum his verbis Accuso,

Arguo, Defero, &c. in ablativum cum præpositione, De,

mutari potest. Cic. Att. lib. I. Non committam pothac,

ut me accusare de epistolarum negligentia possis.

EXCEPTIO.

Omnibus hoc nomen sine De, licet addere Crimen,

Et Caput in Sexto, cum Plectere, Punio, Damno.

Hoc tamen nomen, Crimen, ablativo sine præpositione

plerumque effertur. Cic. Curioni lib. 2. Si iniquus es in

me iudex, condemnabo eodem ego te crimine.

Dicimus etiam, Capite aliquem damnare, punire, ple-

ctere.

Absolvo, Adstringo, cum Libero, & Alligo, Multo,

Obligo, & Obstringo sibi nudum adjungere Sextum.

Sicut & in reliquis, ita Poena, & Criminis optant. Ap.

Absoluo, Adstringo, &c. quemadmodum suapte natura ablativum petunt, ita & ablativum significantem poenam, criminēve sine præpositione admittunt. Liv. ab Vrb. i. Ego me, etsi peccato absolvo, supplicionem libero.

Commonet, Admoneo, cum Commonefecit habento

Cum Quarto Patrium, Pudet, & Miserefcit eisdem

Pœnitet, aque Piget, Tædet, Miseretque fruuntur.

Admoneo, Commoneco, Commonefacio genitivum habent cum accusativo. Quint. lib. i. cap. 5. Grammaticos officij sui commonemus. Item Miseret, Miserefcit, Piget, Pœnitet, Pudet, Tædet.

Cic. lib. i. de Divin. Eos, qui secus, quam decuit, vixerūt, peccatorum suorum tum maximè pœnitet.

Verba Æstimandi.

Æstimo, Duco, Habeo, Facio, Puto, Pendo licebit

Cum Quarto Patrios etiam superaddere casus,

Quos Minor, & Magnus, Parvus, Plus, Maximus, atque Plurimus, & Tantus, Quāntus, Minimusque creantur.

His, Quāticumque, & Tantidem addenda memento.

Sum quoque vim retinens verbi Æstimor ambit eosdem.

Verba Æstimandi, præsertim Æstimo, Duco, &c. præter accusativum hos ferè genitivos assumunt, Magni, Maximi, Pluris, Plurimi, Parvi, Minoris, Minimi, Tanti, Tantidem, Quanti, Quāticumque. Terent. Andr. Merito te semper maximi feci Chreme.

Sum, pro Æstimor, genitivos Magni, Maximi, cæterosque admittit. Cic. pro Sest. Quis Carthaginensium pluris fuit Annibale consilio, virtute, rebus gestis.

Æstimo dic magno, permagno, atq; Æstimo parvo,

Et Fixo adjuncto dices, Pretio æstimo magno.

Dicimus etiam Magno, Permagno, Parvo, & Magno pretio

pretio æstimare. Val. M. lib. 5. cap. 4. Magno ubique pretio virtus æstimatur.

Necte Assis, Nihili, atque Pili, Flocci, atq; Teruncij.

Cum Facio: cui etiam Recte connectitur Hujus.

Assis, Flocci, Pili, Teruncij, Nihili. Hujus cum verbo Facio junguntur. Cic. de Finib. lib. 2. Eum nihili facit.

Dicimus etiam, Tuas minas hujus non facio.

§ Flocci, Nihili tuas fortunas pendo.

§ Non assis, Non flocci te æstimo.

§ Pro Nihilo habeo, puto, duco, divitias omnes præ virtute.

§ Nonnihilo bonam valetudinem æstimo.

Singularia.

Æqui bonique, vel Æqui bonifacio. Boni consulo, singularia sunt.

Plin. ad Minut. lib. 7. Si feceris, boni consulam.

Dativus cum Accusativo.

Explico, Promitto, Iungo, Do, Comparo, Reddo,

Prafero, Postpono, Committo, & cetera sensus

Consimilis gradui quarto junxere Dativum.

Verba Declarandi, Promittendi, Dandi, Reddendi, Jun-
gendi, Anteponendi, Postponendi, Committendi, Com-
parandi, præter accusativum dativum exigunt, ut Aperio, Expono, Spondeo, Polliceor, Tribuo, Concedo, Solvo, Restituo, Copulo, Necto, Antefero, Præpono, Postfero, Posthabeo, Mando, Permitto, Confero, Adæquo.

Terent. And. Facile omnes, cum valemus, recta consilia ægrotis damus. Idem Fun. Ego me tuæ comendo, & committo fidei.

Scholium.

Declarandi verba sunt Aperio, Declaro, Demonstro, Di-
co,

co, Edo, Explico, Expono, Indico, Loquor, Memoro, Narro, Nuncio, Ostendo, Refero, Significo.

Promittendi, Promitto. Polliceor, Profiteor, Spondeo, Despondeo, Voveo.

Dandi, Do, Dedo, Dono, Condono, Cedopro Do, Cēcedo, Defero, Ergo, Exhibeo, Fœnero, Impendo, Impertio, Indulgeo, Largior, Ministro, Perhibeo, Præbeo. Suppedito, Remitto, Tribuo.

Reddēdi, Reddo, Restituo, Refero, Remanero, Pendō, Rependo, Remetior, Repono, Solvo.

Jungendi, Jungo, Coagmento, Copulo, Cumulo, Concilio, Continuo, Misceo, Necto, Pono, Colloco.

Anteponendi, Antepono, Antefero, Antehabeo, Præfero, Præopto, Præpono, Præverto.

Postponendi, Postpono, Postfero, posthabeo.

Committendi, Committo, Permitto, Mando, Commendo, Credo, Concredo, Delego, Mancipo, Emancipo, Trado.

Comparandi, Comparo, Confero, Æquo, Adæquo, Coæquo, Æquiparo, Compono, Contendo, Assimilo.

APPENDIX I.

Verbum Mutuo non est hujus loci: non enim dicimus, Mutuavi tibi pecunias; sed Dedi tibi pecunias mutuas: Dediti mihi mutuum frumentum.

APPENDIX II.

His Ago cum Facio, Refero, Minor, Impero, Mitto,

Suadeo, Pracipio, Minitor, Persuadeo, Scribo,

Et Gero, Fert, Habeo, casus adhibentur ijdem.

Alia præterea superioribus adduntur, ut Ago vobis maximas gratias. Facio tibi injuriam. Facio tibi fidem. Habeo, Refero tibi gratiam, vel gratias. Minor, Minitor tibi mortem, tormenta. Scribo, Mitto tibi, vel ad te literas.

Vo-

Voluntati tuæ morem gero. Habeo tibi fidem, vel honorem.

Vatin. ad Cic. lib. 5. Omnia mihi dura imperas.

APPENDIX III.

*Multa ex Activis, & quinque sequentibus orta
Particulis Adj. In, Ob, Præ, Sub, neantur: ut illa
Offero, Præcipio, Subduco, Admetior, Indo.*

Multa denique composita ex Activis, & præpositionibus
Ad, In, Ob, Præ, Sub, præter dativum, etiam accusandi
casum postulât, ut Adimo, Admetior, Indo, Impono, Of- 10
fero, Obijcio, Præcipio, Præficio, Subtraho, Subduco: ut
Frumentum militibus admetiri. Indere nomen urbi. Of-
ferre se periculis. Præripere palmam competitori. Morti 15
subducere innocentem.

Scholium.

Composita ex his præpositionibus huc spectantia sunt
Abscindo, Acquiro, Acclino, Addo, Addico, Adhibeo, 20
Adigo, Adjicio, Adjudico, Adjungo, Admetior, Admis-
ceo, Admoveo, Adopto, Adscribo, Adveho, Adverto,
Advolvo, Affero, Affigo, Affingo, Affligo, Affilo, Affrico,
Affundo, Aggero, Allino, Appello, Appellis, Applico,
Appono, Apprimo, Arrogo, Aspergo, Assero, Astruo, At- 25
tempero, Attero.

Illido, Illigo, Illino, Impendo, Impingo, Implico, Im-
porto, Imprimo, Imputo, Incido, Includo, Inculco, Incu-
tio, Indico, is, Indo, Induco, Infero, Infigo, Infrico, Infun-
do, Ingenero, Ingero, Inijcio, Injungo, Inscribo, Inscul- 30
po, Infero, Inspergo, Instillo, Intendo, Intento, Intexo,
Inveho, Involuo, Inuro, Irrogo.

Obdo, Obduco, Obligo, Obstringo, Obtendo, Obver-
to, Offero, Offendo, Oppono.

Præcludo, Præfinio, Præparo, Præcipio, Præscribo.
Præ-

Præendo, Prætexo.

Subdo, Subduco, Subjicio, Subjungo, Submitto, Subrogo, Subscribo, Subnecto, Substerno, Substituo, Subtexo, Sufficio, Suffigo, Suggero, Suppono, Suspendo.

Gemini Dativi præter Accusativum.

Do, Verto, Ducog geminum retulère Dativum

Post Quartum: ceu Grande scelus tibi ducis honori.

Sunt, quibus geminus Dativus præter accusativum apponitur. Do tibi hoc laudi, vitio, culpæ, crimini, pignori, fœnori. Vertis id mihi vitio, stultitiæ. Ducis honori, gloria, laudi, vitio, damno.

Geminus Accusativus post verbum.

Quedam accusandi geminum sibi sumere casum

Verba queunt, Moneo, Doceo cum prole: Reposco,

Flagito, Posco, Rogo, Quibus adde Interrogo, Celo.

Moneo, Doceo, cum compositis Admoneo, Commoneo, Præmoneo, Edoceo, Dedoceo, Perdoceo. Item Flagito, Posco, Reposco, Rogo, Interrogo, Celo duos accusandi casus admittunt, ut Moneo, Admoneo te rem justam: Doceo, Edoceo discipulos artis præcepta: Flagito, Rogo amicos auxilium: Interrogo te quæstionem satis difficilem. Ne me tuum consilium celaveris. Cic. de Fin. I. Sapientia nos omnes docet vias, quæ ad tranquillitatem ferant.

Post Quartum Moneo, Doceo connectere Sextum

De pariter comitante solent; hisq; orta duobus

Commonet, Admoneo, Edoceo, cum Interrogo, Celo,

Erudio. Celo mavult aliquando Dativum.

Moneo, Admoneo, Commoneo, Doceo, Edoceo, Erudio te de hac re. idest Commonefacio, Certiorem facio.

Interrogo item, & Celo. Cic. ad Treb. lib. 7. Bassus noster me de hoc libro celavit.

Celo

Celo etiam dativo gaudet, maximè voce passiva.
 Hirc. Bel. Alex. Alij multò gravius extimescerent ca-
 sum, quodd neque celari Alexandrinis possent in appa-
 randa fuga.

Ablativus præter Accusativum.

*Induo, & Inferno, cum Calceo, Vestio, Cingo,
 Ex suo Sextum adhibent Quarto: Succingere, & Orno,
 Præcingo, cum Exorno, Tego, jungatur Amictus.*

Induo, Inferno, & cætera, ablativum præter accusati- 10
 vum sibi adiscunt. Cic. de Nat. lib. 2. Oculos natura
 membranis tenuissimis vestivit, & sepsit.

*Impleo, sive Onero, seu Libero: verbaque sensus
 Hujus, & oppositi. Privandi plurima Sextum
 Cum Quarto accipiunt: ut Pellere finibus hostem.* 15

Item verba Implendi, Onerandi, Liberandi, & his con-
 traria, ut Impleo, Compleo, Exerto, Exhaustio, Onero.
 Opprimo, Relevo, Exonero, Libero, Solvo. Implico, Il-
 laqueo.

Multa præterea privandi, ut Privo, Prohibeo, Fraudo. 20
 Cic. Phil. 2. Omnibus cum contumelijs onerasti.
 Idem Att. lib. 9. Ægritudo me somno privat.

Scholium.

Hujus classis sunt Impleo, Compleo, Expleo, Oppleo, 25
 Repleo, Suppleo, Satio, Saturo, Farcio, Cumulo, Augeo,
 Doto, Dito, Locupletio, Obruo.

Onero, Gravo, Premo, Opprimo, Levo, Relevo, La-
 xo, Relaxo, Desolo, Exonero, Exhaustio, Exinatio, Exar-
 mo, Desero, Destituo, Nudo, Compilo, Spolio, Expolio, 30
 Vacuefacio, Vasto, Orbo, Exerto, Libero, Solvo, Exsol-
 vo, Expedio, Alligo, Obligo, Adstringo, Obstringo, Im-
 pedio, Implico, Irretio, Illaqueo.

Privo, Abstineo, Fraudo, Defraudo, Prohibeo, Pello,
 Abdi-

Abduco. Item alia, ut Afficio, Muneror, Remuneror, vel Remuneror, Dignor, Prosequor.

Ablativus cum præpositione, A, vel Ab, præter Accusativum.

Percontandi Sextum habeant, & verba petendi,

A, vel Ab, adjunctis post Quartum, Effragito, Quaeso,

Deprecor, Exposco, Rogo, Sciscitor, Oro, Requiro,

Flagito, & Imploro, Scitor, Precor, Exigo, Posco,

Obsecro, & Exoro, Repeto, Contendo, Repasco,

Postulo, & Exquiro, Percontor, & Expetor, Quero.

Verba Petendi, & Percontandi præter accusativum, ferè ablativum cum præpositione, A, vel Ab, postulant, ut

Posco, Reposco, Peto, &c. Cic. leg. lib. 4. Quid acta vita, quid studia à te flagitent, videbis.

Huc etiam spectant Mendico, Emendico.

Ex etiam percontor amat superaddere Sexto,

Sciscitor, Exquiro, Scitor, Peto, Quaro, Requiro.

Ex his Quaero, Requiro, Exquiro, Peto, Scitor, Sciscitor,

Percontor, præpositionem Ex, etiam admittunt. Cic. in

Vatin. Quaero illud etiam ex te, quod privatus adquisisti.

Aufero, & Accipio, Abstineo, Removeo. Latinas,

A, vel Ab appositis, post Quartum assume casus.

Quos & multa volunt similes imitantia sensus.

Multa præterea verba Auferendi, Accipiendi, Abstinen-

di, Removendi, præter accusativum, ablativum etiam

casum cum præpositione, A, vel Ab, admittunt, ut Au-

fero, Abduco, Accipio, Reporto, Abstineo, Conhibeo,

Amoveo, Removeo. Cic. pro Fl. Præclarum à maio-

ribus morem accepimus.

Dicitur etiam Foeneror, Mutuor abs te, pecuniam.

Cic. Tusc. I. A viris virtus est nomen mutuata.

Scholium.

Auferendi verba sunt Aufero, Abduco, Abripio, Abstra-

ho,

ho, Alieno, Abalieno, Abrado, Avello, Avoco, Decerpo, Deduco, Dehortor, Detraho, Distrabo, Divello, Eripio, Furor, Haurio, Revoco, Secerno, Surripio, Tollo.

Accipiendi, Accipio, Audio, Colligo, Conduco, Emo, Fero, Mercor, Mutuor, Redimo, Repotto, Sumo.

Abstinendi, Abstineo, Cohibeo, Contineo, Secerno, Prohibeo, Refreno. Removendi, Amoveo, Absterreo, Arceo, Avertō, Deterreo, Dimoveo, Removeo, Repello.

Ex adhibere potest post Quartum Intelligo. Iunges.

Conjicio, cum Agnosco, Scio, Cognoscere, Disce.

Intelligendi verba præpositionem, Ex, recipiunt: ut Intelligo, Cognosco, &c. Quæ interdum imitantur nonnulla ex ijs, quæ modò commemoravimus, ut Avello, Expello, Eijcio, Eripio. Cic. ad Cæl. lib. 2. Ea certissima putabo, quæ ex te cognovero. Idem de Senect. Poma ex arboribus, si cruda sunt, vi avelluntur.

Varia constructio.

Avello, Eripio, cum Surripit, Aufero, Furor,

A, vel Ab, & Sextum, vel Ternum adjungite Quarto.

Quædam modò dativum, modò ablativum cum præpositione habent, præter accusativum, ut Furor, Abalieno, &c. Cic. Att. 2. Ego si tuum librum ante legissem, furatum me abs te esse diceres. Idem de Off. 2. Qui eorū cuipiam, qui unà latrocinantur, furatur aliquid, aut clam eripit, ne in latrocinio quidem sibi locum relinquit.

Induo, Conspargo, Intercludo, Impertio, Dono:

Et Spargo, Aspergo, post Quartum adjuncta videbis.

Aut Terno, aut nudo gradui conjuncta Latino.

Induo, Dono, &c. etiam præter accusativum, dativum, vel ablativum sine præpositione habent. Cic. pro Sex. Rosc. Non pauca suis adjutoribus largè, effusèque donabat. Cæl. bel. Civ. 3. Cohortem duplici stipendio donavit.

Verbum passivum.

A, Vel Ab, adijciunt Sexto passiva fluenti

Ex Recto verbi, unde fuit Patientis origo.

Sextus hic in Dandi casum conuertitur, apte.

Migrat & in Quartum, si Per sociatur eidem.

Verbum Passivum ablativum, cum præpositione, *A, vel Ab*, postulat post se, qui ex nominativo verbi activi fit; ante se nominativum, qui fit ex accusativo, ut *Ego diligenter lego tuum librum. Cic. ad Cæc. lib. 6. Liber tuus legitur, à me diligenter.*

At in ijs, quæ duos habent accusativos, is tantum, qui personam significat, permutatur: ut *Doceo te Grammaticam. Tu doceris à me Grammaticam.*

Dandi casum pro ablativo etiam admittit. Cic. Verr. 6. Res mihi tota prævisa, & præcauta est.

Interdum accusativum addita præp. *Per. Cic. ad Servil lib. 13. Sic fit, ut multi per me velint commendari.*

Verba impersonalia passiva.

Verba quibus tantum persona est tertia, leges

Passiva vocis retinent: & casus uterque

Nonnunquam manifestus adest. Per sepe fitetur.

Sunt verba passiva, quæ tertia persona contenta sunt. Hæc Passivorum naturam imitantur: possunt enim ante se habere nominativum, ut *Prælium pugnatur. Ovid. Meta. 12. — nunc tertia vivitur ætas.*

Post se ablativum cum præpositione, *A, vel Ab, vel dativum pro ablativo, seu accusativum cum præpositione, Per, exigunt. Cic. ad Amp. lib. 6. Nihil est à me infectum temporis causa. Plaut. Amph. Illi est pugnata pugna. Cic. Verr. 4. Confirmabatis curaturum se, ne quid per filium suum noceretur.*

Inter

Interdum uterque casus apparet, antecedens nimirum, & subsequens. Sal. Jug. Prælium malè pugnatum ab suis regem terrebat. Martial. lib. 13. — tota mihi dormitur hiems.

Nonnunquam nominativus solum exprimitur. Horat. in Epod. Od. 1. Libenter hoc, & omne militabitur Bellum in tuæ spem gratiæ.

Uterque casus sæpè numero tacetur. Plaut. in Pseud. Quid agitur? statur hic ad hunc modum.

Verba Communia.

Partibus his etiam Communia verba fruuntur,
A, vel Ab, & casu passivè accepta Latino.
Et veluti Passiva adhibent aliquando Dativum.
Qualia sunt Tueor, Populor, Contestor, & Hortor,
Partior, Vlescor, Comitor, Complector, & illis
Testor, & Aggredior, Dilargior, atque Paciscor,
Metior adde: Imitor, Dimetior, his Adipscor,
Assequor, Enitor, Consolor, Abominor: istis

Tutor, & Experior: cum Interpretor adijce Dico.

Verba Communia passiva coniunctione passivorum more sextum casum interdum admittunt cum præpositione, A, vel Ab; qualia sunt Aggredior, Dimetior, Depopulor, Tueor, Experior, Abominor, Aspernor, &c. Liu. lib. 7. dec. 4. Omnis ora maritima ab Achæis depopulata erat.

Nonnunquam dativum pro ablativo habent. Terent. Phorm. Meditata mihi sunt omnia mea incommoda.

Neutra passiva.

Iungito passivis tria, Veneo, Vapulo, Fio.

Hæc tria, ut passionem significant, ita passivorum more construuntur. Quint. lib. 12. c. 1. (Fabricius) respondit, a cive se spoliari malle, quàm ab hoste venire.

Pro vario sensu, Fio, vel habere Dativum,

Vel sine, De, Sextum; vel, De, sociante, requirit.

Totque modos variat. Facio, totidemque Futurus.

Fio eleganter ablativo jungitur tam cum præpositione, quam sine illa, vel dativo, sed alia significatione.

Terent. Andr. nunc, primum audio, Quid illo factum sit. Vel, Quid de illo: aut, illi factum sit.

Facio itidem, & participium Futurum eodem sensu eosdem casus postulant: ut Quid hoc homine faciemus? vel de hoc homine, vel huic homini. Cic. Phil. 2. Vide quæso Antoni, quid tibi futurum sit. Vel Quid te, vel de te futurum sit.

Communes omnium verborum constructiones.

Hactenus de propria, atque privata verborum constructione dictum sit. Deinceps de communi omnibus dicendum erit.

Genitivus Communis.

Propria Pagorum, tum quæ Castellum, vel Urbem significant, ad Vbi, in Patrio reddenda locantur.

Seu primo fuerint, siue ordine flexa secundo.

Vt modo sum Roma. Cupio tecum esse Corinthi.

Militia, Belli, Domi, Humi prædicta sequuntur.

Propria Sexque Domi appositis non amplius hærent.

Propria Pagorum, Castellorum, Urbium primæ, vel secundæ declinationis ponuntur in genitivo post quodvis verbum, si interrogatio fiat per adverbium Vbi, ut si quisquam roget: Vbi celebratur concilium? respondendum erit, Romæ, vel Tridenti: aut interrogatione prætermittenda dices, Concilium celebratur Romæ, vel Tridenti.

Propria sequuntur appellativa quatuor, Humi, Belli, Militiæ, Domi: quarum postremo adungi possunt adjectives

etiva

Æiva Mæx, Tuæ, Suæ, Nostræ, Vestræ, Alienæ. Sal. in
Catil. Domi, militiæque boni mores colebantur.

Nomina si Terna, vel sunt pluralia, Sextum

Poscit Vbi: ut, Natus Carthagine, Doctus Athenis.

Cum proprijs Terna, Ruri, vel Rure jugabis.

Ap.

Vt Ruri, vel Rure juvat traducere vitam.

Si propria tamen fuerint tertiæ declinationis, vel pluralis
numeri, sexto casu utendum est. Cic. de Divin. lib. 1.

Babylone paucis post diebus Alexander est mortuus.

Idem ad Att. 16. Malo cum timore domi esse, quàm si-
ne timore Athenis tuis.

Dativo Ruri, vel Ablativo Rure utimur, cum hujus
est loci. Plaut. Bacch. Si illi sunt virgæ ruri, at mihi
tergum domi est. Liv. lib. 8. Dec. 4. Morientem rure
eo ipso loco sepeliri se iussisse ferunt.

Quæstio si fiat per Quid, responsa dabuntur

In Quarto: Quid vadis? Eo Romam, Hispal, Athenas.

Brundisium: Rus, atque Domum, seu propria, reddes.

Si verò per adverbium Quid fiat interrogatio, accusandi
casu efferuntur, cujuscumque sint declinationis, ac
numeri; ut, Quid is? Romam, Brundisium, Carthaginem,
Athenas, Delphos, Gades, Rus, Domum.

Responde in Sexto, si Quà? sive Vnde? rogaris.

Vnde venis Corydon? & quâ tibi ducis eundum?

Rure, Domo, Delphis, Epheso, Carthagine, Româ.

Si per Vnde, vel Quâ fiat interrogatio, ablativo utemur.
Vnde redis? Româ, Carthagine, Athenis, Delphis, Ga-
diibus, Rure, Domo. Quâ iter fecisti? Româ, Brundu-
sio, &c.

Propria, præcipuè si Quo? sive Vnde? rogamur,

Appositas per sepe audent admittere voces.

Propria, maximè si quæstio fit per Vnde? aut Quid? sæpe
præpositiones, A, vel Ab, Ad, In, & Per, accipiunt.

Cic. Att. lib. 9. A Brundisio nulla adhuc fama venerat.

Idem de Seneca. Adolescentulus miles profectus sum

ad Capuam.

Insula, seu Regio, Provincia, cuncta locorum

Nomina præpositas gaudent adungere partes.

Nomina Insularum, Regionum, Provinciarum, cæterorum denique locorum præpositionem ferè desiderant.

- 5 Cic. in Verr. lib. 4. Ex Sicilia in Africam gradus imperij factus est Romanis.

Interdum pars nulla quidem maioribus hæret

Ap.

Præpositiva locis. Perhibent exempla Poeta

Sapius. Historici ritus imitantur eorum.

- 10 Proprijs maiorum locorum, qualia sunt Insularum, ut Cyprus, Sardinia; & Regionum, ut Ægyptus, Italia. Interdum detrahitur præpositio, præcipue à Poëtis, & Historicis. Virg. Æn. 3. Ibitis Italiam, portusque intrare licebit. Val. Max. lib. 5. c. 3. Senectutem Cypri profugus exegit [Solon.]

Certa appellativa gradu post verba Latino

Ap. 5.

Ire solent: ut, Bella mari, terraque geruntur,

Ire via, Transire vado, Tota urbe vagari.

- 20 Certa appellativa ablativo sine præpositione eleganter efferuntur, quæ alioquin accusativo cum præpositione Per efferenda essent. Cic. Att. lib. 5. Iter conficiebamus æstuosa, & pulverulenta via. Idem Verr. 2. Multæ mihi. à C. Verre insidiæ terra, mariq; factæ sunt. Liu. bel. Mac. 8. Vado nusquam transitus erat.

- 25 Vagandi verbum hanc in primis elegantiam sibi vèdicat, ut Toro foro, tota urbe, tota Asia vagari. Cic. Phil. 11. Nunc [Dolabella] tota Asia vagatur.

Dativus Communis.

30

Omnia Persona superaddere verba Dativum,

Commoda cuius erunt, Incommoda, Gratia possunt.

Vt, Tibi aras, seris, atque metis tibi condas eidem.

Quodvis verbum admittit dativum ejus personæ, in cuius

jus

jus gratiam, commodum, vel incommodum aliquid fit.
 Sal. Jug. A multis illi mortalibus honestissima iuffragatione consulatus petebatur. Cic. ad Att. 2. Libros tuos nobis conserva. Liv. ab Urb. 2. Magno illi ea cunctatio stetit.

*Accusativus, & Ablat. communis
 Temporis.*

*Quandiu amat Quartum, vel Sextum: ut, Quattuor annos
 Eger avus podagra jacuit: vel Quattuor annis.*

Tēpus accusativo, vel ablativo casu effertur, si per Quādiu fiat interrogatio: ut Quandiu regnavit Romulus? Septem, & triginta annos, vel annis.

Ad Quando, Sextus tantum respondet ubique.

Vt, Quando fient comitia? Mense Decembri.

Sin verò per Quando fiat interrogatio, ablativo utendum est, ut Quando datum est tibi hoc negotium? Anno superiore.

*Accusativus, & Ablativus communis
 Spatij.*

Vult Quartum, Sextumue loci Distantia casum,

Vt, Stadium distant; vel, centum passibus hostes.

Cuivis verbo apponi potest accusativus, vel ablativus, qui distantiam loci significet. Cic. ad Att. 13. Cubitum nullum assiduo cursu processit. Plin. lib. 6. c. 30. Abesse à mari dicuntur dierum quinque itinere.

Ablativus absolutus.

Sextus adherescit verbo cuicumque solutus:

Vt, Rex egreditur procerum stipante caterua.

Quibuslibet verbis addi potest ablativus absolutè positus

tus. Cic. ad Att. 14. Scripsi hæc ad te apposita secunda mensa.

Ablativus Instrumenti, Cause, Modi actionis.

*Sive Instrumenti, seu Cause adjungere Sextum,
Sive Modi, quo aliquid fiat, verba omnia possunt:
Ut Gladia, a quo animo occumbam, virtutis amore.
Cum solet interdum gradui Modus addere Sexto,*

Ut, Cum febre damum redij, laterisque dolore.

Quævis verba ablativum admittunt significantem Instrumentum. Terent. Adelph. Hisce oculis egomet vidi. Aut Causam, propter quam aliquid fit. Cic. ad Q. fr. lib. 2. Vestra culpa hæc acciderunt.

Aut Modum, quo aliquid fit. Idem de Senect. Sapientissimus quisque æquissimo animo moritur, stultissimus iniquissimo.

Modus actionis præpositionem, Cum, interdum desiderat. Cic. de Off. lib. 1. Ira procul absit, cum qua nihil rectè fieri potest.

Ablativus Excessus, & Pretij.

Excessus, Pretijve adhibent verba omnia Sextum:

Ut, Licet exsuperes animo, stat sanguine palma.

Cuius verbo adjungi potest ablativus rei, quæ Excessus, vel Pretium significatur. Cic. de Clar. orat. P. Scipio omnes sale, facetijsque superabat. Plin. lib. 7. c. 30. Vingt talentis unam orationem Isocrates vendidit.

Quanticumque tamen, Tantidem à tege recedunt,

Et Pluris, Tanti, Quanti, quibus adde Minoris.

His tamen genitivis exceptis Tanti, Tantidem, Quanti, Quanticumque, Pluris, Minoris. Cic. de Off. lib. 3. Emit homo cupidus tanti, quanti Pythius voluit.

APPENDIX.

*Sed Tanti, & Quanti, cum Quanticumque, Minoris,
Si Fixum addideris, per Sextum efferre licebit.*

Genitivi Tanti, Quanti, Quanticumque, Minoris in ablativum transeunt, si addantur substantiva. Liv. bel. Pun. 24. Hic miles magis placuit, cum pretio minore redimendi captivos copia fieret.

CONSTRUCTIO VERBI
INFINITI.

Verba Infinita casus moderantur eosdem.

Quos verba, unde fluunt: ut, Cingere manibus urbem.

Verba infinita eosdem post se casus postulant, quos finita. Cic. ad Tiron. lib. 16. Malo te paulò post valentem, quàm statim imbecillum videre. Idem ad Q. fr. lib. 3. Quod scribis, te à Cæsare quotidie plus diligere, immortaliter gaudeo.

In numero genus omne sibi, Fore, jungit utroque.

Par erat antiquis in Rum, immutabile tempus.

Nunc habet, Esse, vices in Rus, comitante futuro.

Sape tamen tacitè verbum Esse, subaudit Eclipsis.

Fore, futurum Infinitum tantum in usu est, jungiturque cum omnibus generibus, & utroque numero. Cic. ad Lent. lib. 1. Vehementer confidit his literis, se apud te gratiosum fore. Idem ibid. ad eund. Spero nobis hac conjunctione voluptati fore. Idem Att. lib. 8. Nihil arbitror fore, quod reprehendas. Idem ad eund. lib. 7. Dionysio, dum existimabam vagos nos fore, nolui molestus esse.

Cætera, quibus prisca usi sunt, jam exoleverunt. Pro quibus Infinito Esse, vel Fuisse, prout oratio postulat, & participio in Rus, utimur. Cic. Att. lib. 6. Illum eum futurum esse puto, qui esse debet. Idem Philip. 8. Dixit aliam sententiam se dicturum fuisse. Idem Ver. 3. Non

molestè fero, me laboris mei, vos virtutis vestræ fructū esse laturos.

Infinitum Esse, frequenter desideratur. Cic. ad Att. lib. 8. Ego bellum foedissimum futurum puto. Idem ad Terent. 14. Celeritū opinione venturus dicitur. Idem ad Att. 9. Vix spero hunc mihi veniam daturum.

Futurum infinitum Passivum.

10 Futurum Passivum ex Infinito Iri, & voce simili supino in Vm, constat, ut Amatum iri, Doctum iri, Violatum iri, Occisum iri, omnibusque generibus, atque utrique numero attribuitur. Terent. in Prol. Hecyr. — interea rumor venit, Datum iri gladiatores.

15 Futurum Infiniti maximè his verbis gaudet: Auguror, Confido, Credo, Existimo, Puto, Audio, Video, Ominor, Suspicio, Opinor, Affirmo, Polliceor, Promitto; cæterisque ejusdem generis.

20 *Ratio supplendi futurum infinitum, maximè cum verba supinis carent.*

Fore ut, Futurum ut, verbis Spero, Puto, Affirmo, Suspicio, & his similibus juncta eleganter futurum infinitum tam agendi, quàm patiendi modi supplent. Cic. 1. Tusc. Spero fore ut
25 contingat id nobis.

Hac circuitione subuenitur verbis, quæ supinis carent: ut Puto fore, ut brevi his incommodis medeare.

Circuitio ex præterito, & futuro mista.

30 Circuitio illa, futurum fuisse, ex præterito, & futuro mista non minimum orationi affert ornamētum. Cas. bel. Civi. 3. Existimabant plerique futurum fuisse, ut oppidum amitteretur.

Hæc quidem circuitio necessaria est, cum verba supinis
desti-

destituuntur, ut, Affirmabant omnes futurum fuisse, ut frater tuus brevi literas Græcas disceret, nisi lateris dolore consumptus fuisset.

Infinita cum quibus verbis copulentur.

Debeo, cum Soleo, Cupio, Infinita præire

Verba solent, & plura quibus fit nota voluntas,

Cumque alijs, quorum usus erit bonus ipse magister.

Verbis Cœpi, Debeo, Soleo, Cupio adduntur Infinita, multisque alijs, maximè ijs, quibus voluntas explicari solet. Cic. pro Rosc. Comœd. Qui mentiri solet pejerare consuevit.

Scholium.

Multa sunt verba quibus adduntur Infinita: Cesso, Desino, Pergo, Incipio, Gaudeo, Lætor, Suadeo, Aggredior, Opto, Aveo, Gestio, Desidero, Volo, Malo, Paro, Cogo, Affirmo, Nego, Instituo, Censeo, Statuo, Decerno, Ostendo, Indico, Audeo, Timeo, Jubeo, Disco, cum synonymis. Item Possum, Video, &c. hujusmodi.

APPENDIX.

Cum manet Activa structura in vocibus anceps,

Fiet aperta gradu passivè inversa Latino.

Amphibolia, accusativi geminatione facta, soluitur ablativo: ut Milonem audiivi occidisse Clodium, ambigua est oratio: dubium enim est, uter ab altero fuerit occisus. Muta alterum accusativum in ablativum sic. A Milone audiivi occisum esse Clodium: sublata est omnis dubitatio.

Gerundia.

Omnia Patris amant activa Gerundia casus:

Vt, Tempus cohibendi iras, & pace fruendi.

Gerundia, quæ passionem non significant, casus suorum verborum admittunt: ut Tempus obliviscendi injuriarum, ignoscendi inimicis, coercendi cupiditates, abstinendi maledictis.

Gerundia in Di.

Di finita jube comitare Gerundia nomen.

Gignendi casu gaudens: ut, Copia fandi,

Gnarus adulandi, Cupidus, Studiosus habendi.

10 Gerundijs in Di, adduntur substantiva Tempus, Causa, Studium, Finis, &c. ejusdè generis. Cic. de Senect. Effector studio patres vestros, quos colui, & dilexi, videndi.

Item nonnulla adjectiva, ut Peritus, Imperitus, Cupidus, Insuetus navigandi, ignarus dicendi.

15

APPENDIX.

Interdum ex numero Patrium voluere secundo.

Vt, Vestri ornandi causâ consumpsimus horam.

20 Gerundia in Di, interdum genitivum multitudinis pro accusativo admittunt. Plaut. Capt. Nominandi istorû tibi erit magis, quàm edundi copia.

In Dum.

Inter, Ad, Ob, verbis in Dum sociantur, & Ante,

25 *Et Propter, Circa: ut, Sonipes ferus ante domandum.*

Gerundijs in Dum, præponuntur præpositiones Ad, Ob, Inter: quibus adduntur etiam Circa, Propter, & Ante, sed rariùs. Virg. Georg. 3. — namque ante domandum,

Ingentes tollent animos,

30

In Do.

Do finita solent partes aliquando præire,

Qua Sextum antecunt: modo nulla; ut, Fessus arando.

Gerundia in Do, modò sine præpositione in oratione adhiben-

hibentur : modò præpositiones maxime, A, Ab, In, De, assumunt. Cic. ad Att. lib. 9. Tu quid cogites de trāseundo in Epirum, scire sanè velim.

Nonnunquam, E, vel Ex, Cum, Pro. Quintil. lib. 1. c. 5. Scribendi ratio conjuncta cum loquendo est.

Gerundia passiva.

Oderunt omnes passiva Gerundia casus.

Gerundia, quæ passionem significant, nullum post se casum admittunt. Plin. lib. 34. cap. 15. Rubens ferrum non est habile tundendo. 10

Ratio variandi Gerundia.

*Quæ Quarto gaudent, velut adjectiva ligantur,
Dum genus, & numerus Quarti, casusque Gerundi
Permaneant: ut, Homo pacem studiosus alendi:
Sic variatur, Homo pacis studiosus alendæ.* 15

Gerundia, quæ accusativo casu gaudent, ferè elegantius more adjectivorum ad hunc modum efferuntur. Pompeius studiosus fuit Remp. defendendi, civesque servandi. Pompeius studiosus fuit Reip. defendendæ, civiumq; servandorum: ita, ut Gerundij casus maneat, servato tamen genere, ac numero accusativi. 20

Participiale verbum in Dum. 25

Participiale petit, verbo Est comitante, Dativum Communem, & casus verbi, fuit unde propago:

Vt, Vincendum est nobis hostem, aut Marte cadendum.

Verbum participiale in Dum, accedente verbo substantivo dativum postulat omnibus verbis communem. Liv. bel. Pun. 1. Hic vobis vincendum, aut moriendum milites est. 30

Præter dativum communem, etiam casum sui verbi admi-

admittit. Cic. Tusc. 2. Tuo tibi iudicio est utendum. Tibi, casus est communis: Tuo iudicio, proprius est verbi.

APPENDIX.

Activa si Quartus erit, sic inde profectum Participiale licet passivè invertere verbum:

Æternas nobis pœnas in morte timendum;

Sunt pœna æterna nobis in morte timenda.

Si tamen casus verbi fuerit accusativus, mutabitur Participiale activum in passivum hoc modo. Petendum est tibi pacem, Petēda est tibi pax; Timendū est nobis pœnas æternas, Timendæ sunt nobis pœnæ æternæ.

Prisci etiam activo usi sunt in accusativo, quod imitatus est Virg. Æn. 11. — alia arma Latinis Quærenda, aut pacem Troiano ab rege petendum.

Supina in Vm.

Prima Supina præit nullus: post addere patrum

Casus cuncta solent: & motus verba sequuntur;

Vt, Vado invisum prisca Capitolia Roma.

Supina in Vm, amant verba, quæ motum adsignificant. Ante se nullum, post se suorum verborum casus habent. Cæs. bel. Gal. 1. Legatos ad Cæsarem mittunt rogatum auxilium.

Supina in V.

Mobilibus sine casu hærent extrema Supina.

Suntque eadem passiva ferè: ut, Mirabile dictu.

Supina in V, ferè passivæ significationis, sunt sine casu, adhærentque nominibus adjectivis. Cic. ad Att. lib. 2.

Quod optimum factu videbitur, facies.

Participia.

Quæ casus, & tempus habent, moderamina sumunt

A verbis, genus unde trahunt: velut, Vrbe potitus.

Participia eisdem casus habet, quos verba, à quibus proficiscuntur: ut Egens consilij, Petiturus veniam, Nixus innocentia, Ab ijs, à quibus tuendus fuerat, derelictus.

Præteriti passiva etiam, & quacumque futuri, App. 1.

Nomina præcipue jam facta, ut, Notus, Amandus,

Sunt dandi contenta gradu. Tria verò Perosus, App. 2.

Exosus, Pertæsus amant adungere Quartum.

Participia passiva præteriti, & futuri temporis, maxime cum fiunt nomina, etiam dativo gaudent: ut Notus omnibus: Nulli negligendus. Cic. 1. de Orat. Gerendus est tibi mos adolescentibus.

Exosus, Perosus, Pertæsus accusativum petunt.

Tacit. lib. 14. Plerique Parthorum superbiam perosi datum à Romanis regem malebant.

Participia facta nomina.

Nomina cum fiunt Ans, Ens, finita rogandi

Suscipiunt casus: ut, Amans, Patiensque laborum.

Participia in Ans, Ens, interrogandi casu gaudent, cum fiunt nomina: ut Amans patriæ, Patiens laboris, Fugitans litium, Negligens amicorum. Cic. ad Att. 9. Boni cives amantes patriæ.

Temporis exacti Patrio quoque digna Profusus,

Expertus, Consultus erunt, Miseratus, habenda.

Nonnulla etiam præteriti temporis, ut Profusus, Expertus, &c. Sall. bel. Catil. Alieni appetens, sui profusus.

APPENDIX

Præteritum, aut præsens ad significantia tempus

Distinctos genuere gradus, cum nomina fiunt.

Sicut ab Observans, Observantissimus exit.

Participia præsentis, præteritique temporis, cum nominum naturam induunt, more eorum comparatiua gignunt, & superlativa: ut Amans, amantior, amantissimus. Com-

men-

mendatus, commendatior, commendatissimus. Cic. ad Att. 6. Nihil illo regno spoliatus, nihil rege egentius:

APPENDIX 2.

5] *Convenit, aut Debet, verbo Est, comitante Futurum;
Significat, ceu; Classis erat mittenda Corinthum.*

Participijs Futuri temporis, addito verbo substantivo eleganter utimur pro Debere, vel Oportere: Sum expectaturus fratrem: Expectandus est mihi frater. Eram habiturus heri orationem. Habenda mihi erat heri oratio.

CONSTRUCTIO TRANSITI-
va Pronominis.

15] *Genitivus post Demonstrativa Pronomina:*

Cum Demonstrativa gerunt Pronomina partes Fixorum, Patrium velut, Id rationis, habent.

Pronomina Demonstrativa, cum substantivè ponuntur, Patrium casum admittunt: ut Hoc consilij, Id temporis, Eodem loci. Cic. ad Cælium lib. 2. Hoc ad te literarum dedi.

Genitivus post Possessiva.

25] *Possessiva itidem, pro casibus hisce rogandi.*

Mis, Tis, Sis, Nostrium, Vestrum, connexa vetustè.

Cum substantivis, Patrie subjuncte, videbis.

Vt, Nemo tua scripta legit regitare timentis.

Possessiva Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester loco genitivorum Mis, Tis, Sis, quibus Prisci utebantur, & Nostrium, Vestrum posita genitivum postulant. Cic. Phil. 2. Tuum hominis simplicis pectus vidimus. Liv. ab Urb. 7. Quod meum factum, dictum de Consulis gravius, quam Tribuni, audisti.

Genitivi Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri.

*Appositum, & Verbum Patrios moderantia casus.
Quos tria in I, faciunt Pronomina prima. repossunt:
Vt, vestri immemores, nostri miserescite cives.*

Verba, Participia, & nomina adiectiua, quæ Patrium casum postulant genitivis trium Pronominum primitivorum Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri gaudent: ut Meorum nemo recordatur mei. Non sum oblitus tui absents. Vnusquisque sui curam gerit. Cic. ad Att. lib. 3. Te oro, ut quibus in rebus mei tui indigebunt, nostris miseris ne desis.

EXCEPTIO 1.

*Intererit, Refertque suis junxere Latini
Casibus, hos etiam Patrios, Cuiusque, Duorum,
Vnius, & reliquos, qui Possessiva sequuntur:
Vt, Vestra ipsorum refert componere mores.*

Interest tamen, & Refert ablativos Mea, Tua, Sua, Nostra, Vestra, sibi vendicant: quibus ablativis addi possunt genitivi Vnius, Solius, Ipsius, cæterique, qui possessivis adduntur: ut Mea unius interest. Tua solius refert. Nostra ipsorum interest vitia extirpare. Tua Remp. administrantis interest semper vigilare.

EXCEPTIO 2.

*Partitiva sibi, Numeralia nomina Vestrum,
Ac Nostrum, Mediisque gradus, Summusque requirunt,
Vt, Nostrum, aut Vestrum primus, minor, optimus, alter.*

Nomina Numeralia, Partitiva, Cõparativa, & Superlativa genitivos Nostrum, Vestrum exigunt. Cic. ad Q. fr. lib. 2. Domus utriusque nostrum ædificatur strenue.

Pronomina post substantiva.

Actio cum datur, aut possessio, nomina fixis

Posses-

Possessiva suis, velut adjectiva, coherent.

Vt, Mea cura, tuum studium, Sua cuique voluntas.

Possessiva Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester coherent cum substantivis genere, numero, & casu, cum possessio, vel actio significatur: ut Liber meus, Ager tuus, Studium nostrum, Labor vester.

At cum significant generalem nomina partem

Exc.

Corporis, aut animi, Patrijs pulchrè utimur illis.

Quos tria in I, tantum Pronomina prima creantur:

Vt, Magna vir parte sui caret orbis amicis.

At si substantiva significant partem aliquam generalem corporis, sive animi, cuiusmodi sunt Pars, Dimidium, Aliquid, genitivis primitivorum utemur: ut Nullam partem mei amisi: hoc est, Non amisi manum, pedem, memoriã. Amisistine quicquam tui?

Cum tamen est anceps possessio, & actio, fixa

App.

Cum possessivis, velut adjectiva, ligantur:

Vt, Tua cura, Tuum studium, quibus omnia vincis.

Substantiva, quibus ambigua est significatio: ut Charitas, Amor, Memoria, Desiderium, Cura, itemque cætera, si possessionem, actionemve significant, possessivis adhærescunt: ut Amor meus, Desiderium meum, quo amo, desideroque.

Passio nominibus cum significatur, eisdem,

Quos tria in I, faciunt pronomina prima ligamus:

Vt, Me ingrata tui capient oblivia nunquam.

Sin passionem significant, genitivos Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri flagitant, ut Amor mei, desiderium mei, quo amor, desideroque.

Iungitur interdum pariter pronomen utrumque:

Vt, Tua longa sus torquent oblivia matrem.

Aliquando pronomen utrumque coniungitur, primitivum, & possessivum. Cic. Att. lib. 13. Nicias tua sui memoria delectatur. Idem ad Cornif. lib. 12. Grata mihi vehementer est memoria nostri tua.

Reci-

*Reciproca Sui, Sibi, Se.**Terna in se quoties persona reflectitur, ullo**Absque errore, Sui, voce utimur: ut, Sibi mendax**Lingua nocet. Se homini gladio succurre necanti.*

Reciproco Sui, Sibi, Se, utimur, cum tertia persona transit in se ipsam, sive illa sit in recto, sive in obliquo: ut, Cæsar recordatur sui, indulget sibi, amat se, loquitur secum.

Cic. in Catil. Or. 4. Habetis ducem memorem vestri, oblitum sui.

*Utimur hoc itidem verbo accedente secundo:**Vt, Sibi des veniam supplex Masinissa precatur.*

Et accedente altero verbo: ut, Marcellus te Cæsar precatur, ut miserearis sui, ignoscas sibi, se in fidem tuam suscipias, ne se hostem existimes.

*Reciprocum Suus.**Personam in rem possessam cum tertia transit,**Voce, Suus, res ipsa potest possessa notari:**Vt, quacumque suos nutrit fera bestia partus.*

Reciproco Suus utimur, cum tertia persona transit in rem à se possessam: ut Cicero recordatur Tyronis liberti sui, indulget liberis suis, defendit suos clientes, scripsit hanc epistolam manu sua.

*Vis eadem remanet verbo accedente secundo;**Vt, Cæsar te, Marce, rogat sua signa sequaris,**Vtere voce, Suus, cum res possessa refertur**In possessorem: ut, Feriunt sua tela nocentem.*

Et accedente altero verbo: ut Timet Pompeius, ne à suis veteranis deferatur.

Utimur præterea reciproco Suus, cum res possessa in possessorem transit. Cic. ad Att. 9. Illum ulciscuntur mores sui.

PRÆPOSITIONUM

CONSTRUCTIO.

5 **N** *utra, quilibet regimen casus natura negavit,
Præposita vi partis habent moderamina casus:
Ut, Sæpeo in cathedra: Vado, Proficiscor in urbem.*

Verba Absoluta, & Intrāsitiva præpositionum beneficio
in casus transeunt: ut, venire in Curiam: Sedere apud re-
gem: Incedere magnificè per ora hominum.
Cic. de Orat. 2. Cùm ad me in Tusculanum venisset Cæ-
sar de Tusculano suo

*Verba sibi proprios casus moderantia partes
Appositas adhibere suis cum casibus optant.*

15 **T**ransitiva, præter proprium casum, etiam præpositiones
cum suis casibus admittunt. Cic. de Amic. Nihil est
amabilius virtute, nihil quod magis alliciat homines ad
diligendum.

20 *Composito tribuit casum pars sæpe regendum
Præpositiva suum: velut, Hostem invadere ferro.*

Verba composita sæpe casum præpositionis habent: ut
Adire judicem, Invadere urbem. Cic. de Fin. Cur ipse
Pythagoras Persarum Magos adiit? Liu. bel. Pun. 4.
Non diffidebant urbem aliqua parte se invasuros.

25 *Præpositas repetunt partes composita frequenter:
Amoveo, Convivo, Adeo, testantur, & Absum,
Eijcio, Intueor, Detrudo, Expello. Ingantur.
Plurima præpositis his octo è vocibus orta.*

30 **E**t repetita præpositione, ut Adire ad judicem: Adspirare
ad laudem: Invadere in urbem.

Hanc repetitionem amant multa verba composita
ex præpositionibus A, vel Ab, Cum, De, E, Ex, In, ut
Amoveo, Avertor, Abduco, Absum, &c. Avertere cogi-
tationem à miserijs: Abducere se ab omni cura; & sic in
cæte-

cæteris: Cic.Phil. 21. In Galliam invasit Antonius.

Scholium.

Hujus generis sunt Admitto, Allicio, Applico, Collido, Comparo, Confero, Congruo, Consentio, Deijcio, Depello, Detraho, Deturbo, Educo, Egredior, Emergo, Emigro, Emineo, Emitto, Evoco, Evolo, Excedo, Exeo, Exturbo, Incido, Incurro, Inijcio, Ingredior, Innitor, Irruo, & Infum.

Casus præpositionum.

Accusativo serviunt. Ad. Apud. & cætera, qua cum his numerantur in Rudimentis.

VERSVS.

Versus habet casum præeuntem, ut Littora versus.

Versus suo casui postponitur frequentiùs. Cui præponuntur aliquando præpositiones Ad, vel In, ut Ad Oriëtem, seu in Orientem versus. Cic.Att. 16. Verti me à Minurnis Arpinum versus.

Ablativo gaudent A, Ab, Absque cum reliquis. Terent. Heaut. — præ iracundia, Menedeme, non sum apud me.

TENVS.

Tenus, quemadmodum Versus, postponitur, atque ferè Patrium casum desiderat, si nomen sit multitudinis. Cic.in Arat. — Cephæus conditur ante Lumborum tenus. Cæl.ad Cic. 8. Rumores illi de comitijs Cumarum tenus caluerunt.

Sin singulare sit nomen, ablativo gaudet. Just.lib.12. Retum suarum magnitudinem extollere cælo tenus cæpit.

A, Ab, Abs.

A, Consonantibus præponitur, Ab, vocalibus, & consonantibus,

ut *Ab Iove*: *Ab Legatis*: *Ab Romanis*: *Abs etiam sed raro*, ut
Abs te. *Abs quocumque*.

IN, SVB, SVPER.

5 *In*, *Sub*, *Super*, modò accusativum, modò ablativum pro varia
 significatione postulant.

In, cum verbis motus accusativum amat; ut *Venire in cu-
 riam*: *In exilium proficisci*.

Item pro *Erga*, *Contra*, *Ad*, *Pro*, *Per*: ut *Brutus fuit pius in
 patriam*, *crudelis in liberos*. *Olera*, & *pisciculos minutos fero
 obolo in cœnam*. *Commodavi tibi librum in horam, diem, men-
 sem, annum*.

Cum verò quies, aut aliquid fieri in loco significatur, ablati-
 vo gaudet; ut *Sum in templo*: *Deambulo in foro*.

15 Et cum ponitur pro *Inter*. *Cic. de Amic.* Hoc primum sen-
 tio nisi in bonis amicitia esse non posse. *Sub* ferè accusandi ca-
 sum postulat pro *Circiter*. *Per*, *Paulò Ante*; deniq; cum tempus
 adsignificat, ut *Sub vespèrum*, *Sub noctem*, *Sub lucis ortum*, *Sub
 idem tempus hac gesta sunt*. *Liv. bel. Pun. 2.* *Sub equestris
 finem certaminis coorta est peditum pugna*.

20 Item pro *Post*. *Cic. Planc. lib. 10.* *Sub eas (litteras) statim
 recitatae sunt tuae*.

Et cum verbis motus: ut *Clodius se sub scalas taberna li-
 braria coniecit*. *Nix sub aspectum, & tactum cadit*.

25 Cum verbis quietis ablativum petit: ut *Consedimus sub
 umbra Platani*: *Sub nomine pacis bellum latet*

Super accusativo servit, cum præpositioni *Subter* contraria
 est, maxime cum motus significatur: ut *Sedeo super saxum*, *Te-
 gula cecidit super caput*.

30 Item cum significat *Inter*, ut *super cœnam occisus est*. *Prater*,
Super cetera scelera hoc etiam facinus commisisti. *Ultra*, *Erant
 super mille Senatores imperante Augusto*.

Ablativo adiungitur cum *pro*, *De*, ponitur. *Cic. ad Att. 16.*
Hac super re scribam ad te Rhégia.

Et interdum cum verbo quietis maximè apud Poëtas. Virg. Ecl.

1. Hic tamen hac mecum poteris requiescere nocte Fronde super viridi.

Subter fermè accusandi casum poscit, siue quietis, seu motus verbis adjungatur. Cic. Tusculan. Elato iram in pectore, cupiditatem subter præcordia locavit.

Præpositio versa in Adverbium.

Præpositio, cum casu privatur, in Adverbium migrat. Cic. ad Att. lib. 4. Tu adventare, & propè adesse jam debes.

Hujus generis sunt Antè, Contrà, Circà, Circum, Circiter, Extrà, Infrà, Pòst, Propè, Vltrà, Vsq; & nonnulla alia.

Præpositiones alijs præpositionibus præpositæ.

Præpositiones nonnunquam alijs præpositionibus præponuntur. Cic. ad Att. 3. Nuncj nobis venerunt ex ante diem Nonas Iulias, usque ad pridie Kalendas Septembris.

Vsq; tamen ferè alteram præpositionem desiderat. Idem Verr. 7. M. Cato usque ad summam senectutem summa cum gloria vixit.

Cum verò præponitur nominibus oppidorum, utroque modo effertur. Idem ad Att. 3. Appius profectus est Tarsum usque, vel usq; ad Tarsum.

CONSTRUCTIO ADVERBIJ.

Nominativus, vel Accusativus post Adverbium.

Rectum, vel Quartum casus. En, Ecce, repossunt.

En, Ecce nominandi, seu accusandi casum admittunt.

Cic. Verr. 6. Ecce nova turba, atque rixa. Idem de Finib. 2. Ecce miserum hominem.

Genitivus post Adverbium.

Affatim amat Patrium, Partim, Satis, Instar Abundè.

Et Nimis, atq; Parum: pro causa adjungitur Ergo.

Affatim, Ergo pro causa, & cætera genitivum casum postulant. Terent. Phorm. Satis jam verborum est.

10 Cic. de Clar. Orat. Plato mihi unus instar est omnium.

Adverbia Superlativa.

Sunt Patrio contenta gradus Adverbia summi:

15 *Sæpe loco Patrij Sextum, Ex. præeunte capeffunt:*

Vi, Paris ex Phrygibus summè fuit omnibus audax.

Item Adverbia superlativa à nominibus orta genitivum exigunt. Cic. de Clar. Maximè omnium nobilium Græcis literis studuit.

20 Genitivus hic in ablativum cum præpositione migrare potest. Cic. ibidem. Piso maximè ex omnibus, qui ante fuerunt, Græcis doctrinis eruditus.

Adverbia loci cum genitivo.

25 Vbi, Vbinam, Vbicumque, Vbivis, Quò, Quo vis, Quoquò, Vsqum, Nusquam genitivos Terrarum, Gentium eleganter admittunt. Dicitur, & Longè gentium Vnde, & Minimè gentium. Huc spectant adverbia Eò, Huc, ut Eò consuetudinis, Eò scelerum. Huc malorum, & arrogantia ventum est.

Pridie, Postridie.

Bina Die composta gradum sibi sæpe rogandi,

Vel Quartum sociare solent: gaudentque Kalendis.

Pridie, Postridie, & genitivum, & accusativum casum petunt. Cic. ad Att. lib. 11. Pridie ejus diei venit. Idem ad eund. lib. 16. Postridie ludos Apollinares.

Dativus post Adverbium.

Quadam more Patrum Ternum sumpsere regendum.

Qualia Conveniens, Concors, atque Obvius edunt.

Quædam dandi casum petunt more eorum, unde deducuntur, ut Concorditer, Convenienter, Congruenterque naturæ vivere. Dicere convenienter rationi. Obviam alicui ire, procedere, prodire. Nam Congruens, Conveniens, Obvius, Concors dativo gaudent.

Accusativus post Adverbium.

Proximè amat Quartum: Propiùs dilexit eundem.

Propiùs, Proximè accusandi casum exigunt, ut Propiùs urbem: Proximè Italiam. Liv. bel. Pun. 2. Asdrubal in Lusitaniam, & propiùs Oceanum concessit.

ABHINC.

Gaudet Abhinc verbis exacti temporis: unde

Natus abhinc annos, vel. centum dicimus annis.

Abhinc, verbis præteriti temporis junctum accusativum, seu ablativum postulat. Cic. Verr. 4. Horum pater abhinc duo, & viginti annos est mortuus. Vel, Abhinc duobus, & viginti annis.

Ablativus post Adverbium.

Collativa sibi referant Adverbia Sextum:

Vt, Dicto citiùs, Iusto ampliùs, Ocyùs Euro.

Comparativa ablativo gaudent. Cic. Curioni lib. 2.

Nemo est, qui sapientiùs tibi suadere possit te ipso.

Adverbia loci.

Adverbia, quibus interrogamus, sunt hæc, Vbi? Unde? Quò? Quà? Quorsum?

Ad interrogationem Vbi? redduntur hæc, Hic, Istic, Illic, Ibi, Inibi, Ibidē, Alibi, Alicubi, ubiq̃, ubilibet, utrobiq̃, ubinis, ubicūq̃, Passim, vulgò, Intus, Foris, Nusquam, Longè, Peregrè.

Item supra, Subter, Infra, Antè, Post, Extrà, Circà, cùm sunt adverbia. Cic. ad Torq. lib. 6. Nemo est quin ubi vis, quàm ibi, ubi est, esse malit.

Ad, Unde? redduntur hæc, Hinc, Istinc, Inde, Indidem, Aliunde, undelibet, undevis, undique, undecumque, undequaque, Aliunde, utrimque, Eminus, Cominus, Supernè, Infernè, Longè, Longiùs, Peregrè, Intus, Foris. Terent. Heaut. Vide, ne quò hinc abeas longius.

Ad, Quò? redduntur hæc, Huc, Istuc, Illuc, Eò, Eodè, Istò, Illò, Aliquò, Aliò, Neutrò, utròque, Quoquò, Quocumque, Quòvis, Quolibet, Intrò, Foràs, Peregrè, Longè, Nusquam. Terent. Hecyr. Abi Parmeno intrò, ac me venisse nuncia.

Ad, Quà? redduntur hæc, Hàc, Istac, Illac, Aliquà, Alià, Quàlibet, Quàcumque, Eà, Eadè, Quàque, utralibet, utraque, Dextrà, Sinistrà, Lauà. Terent. Eun. Plenus rimarum sum, hàc, atque illac perfluo.

Ad, Quorsum? idest, quem locum versus? redduntur hæc, Horsum, Istorsum, Illorsum, Aliorsum, Deorsum, Sorsum, Dextrorsum, vel Dextrorsus, Sinistrorsum, Levorsum, Prorsum, Rorsum, Introrsum, vel Introrsus, Retrorsum, vel Retrorsus, Quoquoversum, vel Quoquoversus. Terent. Phor. — ego te Parmeno quietum reddam: Ne sursum, deorsum cursites.

Adverbia modis adjuncta.

Vt, pro Postquàm Indicativum petit. Cic. Att. 7. Vt ab urbe discessi, nullum prætermisi diem, quin aliquid ad te

literarum darem.

Item pro Quomodo, cum quadam admiratione.

Plaut. Pers. Viden' ut tuis dictis pareo!

Post has voces Adeò, Ita, Sic, Tam, Talis, Tantus, Tot, ferè numquam ponitur Quòd, sed Vt, cum Subjunctivo. Cic. Tusc. 1. Non sum ita hebes, ut ista dicam.

Antequam, & Priusquam tum indicativis, tum conjunctivis junguntur. Senec. de Benef. lib. 5: Quare desperas, antequam tentas? vel antequam tentes? Cic. Phil. 1. Priusquam de Rep. dicere incipio, pauca querar: vel Priusquam incipiam.

Ne Subjunctivum petit cum aliquid prohibemus. Liv. bel. Pun. 10. Ne tot annorum felicitatem in unius horæ dederis discrimen.

Petit & Imperativum, maximè apud Poëtas. Virg. Æn. 7. Ne fugite hospitium, nevé ignorete Latinos.

Næ, hoc est Profectò, Pronominibus præpositum Indicativum, vel Conjunctivum petit. Terent. Adelph. Næ ego homo sum infelix. Idem Heaut. — næ ego te magnificè Chreme Tractare possim, ut ista dicam.

Adverbia gradibus adjuncta.

Per, Perquàm, Sanè, Valde, Oppidò, Imprimis, Cumprimis, Apprimè, Admodum, Vehementer, & alia id genus, ferè positivis gaudent. Cic. de Finib. lib. 3. Hæc quidem est perfacilis, & perexpedita defensio. Idem Verr. 3. Homo cumprimis honestus.

Quàm affectibus serviens.

Quàm, cum admirationi, commiserationi, atque interrogationi cum admiratione permista servit, positivis jungitur; ut, Quàm multi avaritiæ student: Heu quàm fallaces

ces sunt hominum spes,quàm inanes cogitationes.

Quàm , pro Quantum Positivis præponitur. Cic. ad Treb.lib.7. Quàm sint morosi,qui amant,vel ex hoc intelligi potest.

5 Quàm,pro Quantum'cum verbo possum junctum Superlativis adjungitur. Cic. Caton. lib.15. Quàm potui maximis itineribus ad Amanum exercitum duxi.

Quàm ut , eleganter Comparativa sequitur. Cic. de Orat.3. Hoc altius est,quàm ut nos humi strati suspicere possimus.

10 Quàm , pro valde Superlativis elegantissimè adjungitur. Cic. Valer. 13. Vehementer te rogo, ut cures , ut ex hac commendatione mihi Cuspius quàm maximas, quàm primùm , 'quàm sæpissimè gratias agat. Tam , & 15 Quàm Positiva frequentissimè,Superlativa rariùs, Comparativa rarissimè copulant. Cic. in Orat. Nemo tam multa Orator , ne in Græco quidem otio scripsit , quàm multa sunt nostra. Sall. Jug. Quàm quisque pessimè fecit,tam maximè tutus est.

20 Ponitur interdum,Tam,separatim cum Superlativo. Cic. Phil. 12. Nondum erat vestris tam gravissimis ignominijs concisus.

Adverbia in Vm.

25 Vm,quibus est finis,Positivo Adverbia junges,
Aut Collativo:ut,Nimiùm furiosa cupido,
Et furijs Barathri multùm crudelior ipsis.

Adverbia in Vm,Positivo gaudent.Sæpe etiam Comparativo junguntur,ut Nimiùm,Parùm,Multùm,Tâtùm, 30 Quantum,Aliquantum. Cic. de Finib.2. In rebus apertissimis nimiùm longi sumus. Liv. ab Urb. 3. Præda aliquantum spe,& opinione maior.

Adverbia in O.

O,Finita gradus medij fungantur honore,

ut, Rabies multò fævis truculentior urfis.

O, Finita Comparativo adhærent, ut Paulò, Nimidò, Aliquantò, Tantò, Edò, Quò, Multò, & Hòc pro Tantò.

Cic. de Off. lib. 1. Quantò superiores sumus, tantò nos submissiùs geramus.

5.

Multò etiam vult sæpe gradus adhibere supremos,

Quos Facile, & Longè pro valde habuere frequenter.

Multò etiam Superlativis additur. Cic. Verr. 1. Cùm omnis arrogantia odiosa est, tùm illa ingenij multò molestissima.

10.

Item Longè pro Valde. Cic. in Bruto. Longè post natos homines improbissimus C. Servilius.

Facile, cùm sine dubio, sine controversia significat, Superlativis gaudet, aut ijs, quæ eorum vim habent. ut, Vir facile doctissimus, Facile primus, Facile princeps.

15

Interjectionis constructio.

O, Heu, Prò, Rectum, Quartum, Quintumque repossunt,

Hei, væ, comperies passim conjuncta Dativo.

O, Heu, & Prò, Nominandi, Accusandi, & Vocandi casus postulant. Terent. Phorm. O vir fortis, atque amicus.

20

Cic. Terent. lib. 4. O me perditum, ò me afflictum.

Terent. Andr. O Dave itane contemnor abs te?

Hei, Væ, dativo gaudent. Terent. Heaut. Hei misero mihi. Plaut. Rud. Væ capiti, atque ætati tuæ.

25

Conjunctionis constructio.

Si vox disiungens, aut Nectens copula voces

Ad verbum referatur idem, ponantur oportet

Conjuncti casus similes. An jungit eosdem,

30

Quàm, Nisi, Praterquam; vocum nisi certa resistat

Proprietas: ut, Malo domi, quàm rure morari.

Conjunctiones Copulativæ, & Disiunctivæ, cùm ad idè verbum referuntur, similes casus connectunt. Sal. bel.

Catil.

Catil. Divitiarum, & formæ gloria fluxa, atque fragilis est. Cic. de Senect. Quid ne pratorum viriditate, aut arborum ordinibus, aut vinearum, olivetorumque specie dicam?

5 Quàm, Nisi, An, Præterquam, eosdem itidem casus copulant. Cic. pro Sest. Quem unquam Senatus civem, nisi me, nationibus exteris commendavit?

Aliquando huic constructioni certa dictionum proprietates obstat: ut Fui Romæ, & Athenis. Aut Brundisij, aut Sulmone mortuus est. Emistine librum centusse, an
10 minoris? Malim Panormi, quàm Syracusis esse.

ETSI, TAMETSI, &c.

15 Etsi, Tametsi, Etiam si, Quamquam, Quamvis, tum Indicativo, tum Coniunctivo junguntur. Cic. pro Mil. Etsi vereor iudices, &c. Idem de Fin. 1. Genus hoc scribendi, etsi sit elegans, &c.

Licet, Vt, pro Quamvis subiunctivo gaudent. Cic. pro
20 Quint. Vt summa haberem cætera, temporis quidem vix satis habui.

Ne causalis coniunctivum amat. Cic. de Nat. 1. Vereor, ne longior fuerim.

Vt, post verba Vereor, Timeo, Metuo, eleganter ponitur pro Ne. Terent. Phorm. At vereor, ut placari possit.
25 Vt Ne, pervenit tunc ponitur pro Ne. Cic. ad Q. fr. lib. 8. Opera datur, ut iudicia ne fiant. Idem Verr. 3. Impetrant, ut ne jurent. Idem Bruto. lib. 3. Adnimadverti, studiosè te operam dare, ut ne quid meorum tibi esset ignotum.

30 Ni, Nisi, Si, tum Indicativum, tum Coniunctivum amant. Terent. Andr. Si illum relinquo, ejus vitæ timeo, si opitutor, hujus minas. Cic. ad Att. 2. Expeditus facito, ut sis, si inelamavero, ut accurras.

Quod, cum causam, ac rationem reddit: & Quia, pro
Quod,

Quodd, tam Indicativo, quàm Coniunctivo gaudent.

Cic. Att. 12. Fecisti mihi pergratum, quodd Serapionis librum ad me misisti, vel Ad me miseris.

APPENDIX.

Videor verbum conjunctionem Quodd refugit. Ne ergo dixeris: Videtur mihi, quodd sum doctus, quodd es doctus, quodd ille est vir doctus : sed, Videor mihi esse doctus, videris mihi esse doctus, Ille sibi videtur esse vir doctus. Et numero multitudinis eodem modo, Videmur nobis esse docti, Videmini vobis esse docti: Illi sibi videntur esse viri docti.

DE FIGURATA CONSTRUCTIONE.

R Obore fulta trium virtutum Oratio triplex
Oppositum expugnat vitium. Emendata repellit
Barbariem. Fugat Obscura dilucida noctem.
Prolis Inornata vires Ornata retundit.

Oratio tres virtutes habere debet, ut Emendata, ut Dilucida, ut Ornata sit: quibus virtutibus totidem vitia contraria sunt. Nam Emendatæ Barbara, Dilucidæ Obscura, Ornatae Inornata adversatur.

Barbaræ Orationis vitia.

Bina Emendata certant vitiare nitorem

Monstra, Solæscimi soboles, & Barbara lexis.

Duo sunt vitia, quibus Oratio barbara, atque impura efficitur, Solæcismus, & Barbarismus: quæ, qui purè, ac

craspi-

emendatè loqui volent, omni contentione, velis, ut ita dicam, remisque fugiet.

Quid sit Solæcismus, & quot modis fiat.

Esse Solæcismus, quoties malè verba coherent.

Singula Barbaries etenim corrumpere solum

Verba potest: at hic verborum abrumpere nexus

Nititur. Adijciens qua sunt removenda. Repellens

Qua merito adijcienda forent. Prius ordine, ponit

Posterius. Pro parte aliam sine jure reponit.

Solæcismus, constructionis, atque Emendatæ orationis, de qua hæcenus egimus, hostis infestissimus, est vitiosa partium orationis compositio. Vnde à Barbarismo distinguitur, qui singula verba solum vitiat: at Solæcismus dictionum inter se nexum, compositionemque corrumpit.

Is fit quatuor modis. § Adjectione, cum aliquid orationi contra præcepta Grammaticæ adijcitur: ut Vtor cum pecunijs, pro Vtor pecunijs.

Detractione, cum aliquid eodem modo detrahitur: ut Eo forum, pro in forum. Redeo agro, pro ex agro. Ne hoc fecit, pro Ne hoc quidem fecit.

Transmutatione, cum partium orationis ordo turbatur: ut Quoque ego, pro Ego quoque, Enim hoc voluit, pro Hoc enim voluit. Autem non habuit, pro Non autem habuit.

Immutatione, cum pars orationis pro alia ponitur: ut Stulti grave ferunt res adversas. Grave pro graviter, nomen pro adverbio.

Fiunt Solæcismi etiam per cæteras orationis partes.

Item per ea, quæ cognata sunt, idest, ejusdem generis, ac partis: ut Eo foris, Sum foras, pro Eo foras, sum foris.

Quid huc agis? Quando hîc venisti, pro Quid hîc agis? Quando

Quando huc venisti? Eo apud forum, pro in forum.

Perque genus, numeros, casus grassatur, & omnes

Personas, Verbiq;ue modos, & tempora turbat.

Verbaque pro Neutris Activa reponere gestit;

Ac tandem cunctos Syntaxeos inficit artus.

Denique fiunt Solœcismi, & per ea, quæ partibus orationis accidunt. Per genera, ut Sapientes læto fronte res adversas ferunt, pro Læta fronte. Per casus: ut, Quo is? Romæ, pro Romam. Venio Brundusij, pro Brundusio. Per numeros. Si unum ad te vocans dicās, Venite, pro veni. Per personas, Si quempiam honoris causa ita alloquaris, Sedeat, accedat, pro Sede, Accede. Per modos, ut Peto à re, ut mihi opem fers, pro Feras.

Per genera verborum, ut Mox redeam, pro redibo: ponitur enim activum pro neutro.

Quid sit Figurata constructio.

Ne tamen incautus fugias imitanda, Figuras

Accipe, quas procures olim sinxere Latini.

Ipsa Figura novum dicta est genus esse loquendi

Haud ratione carens, vulgi sed ab ore remotum:

Lexeos Argivi propriè quod Schemata dicunt.

Cum apud viros doctos, & qui purè loquendi laude floruerunt, aliquid legerimus, quod Grammaticorum legibus repugnare videatur, non continuè existimabimus eos Solœcismum fecisse, cum ipsorum auctoritate, testimonijsque soleant Grammatici ipsi sua præcepta confirmare. Nam sunt quædam, quæ faciem quidem Solœcismi habent, vitiosa tamen non sunt.

Hoc novum loquendi genus Figura verborum, aut sermonis, aut orationis, sive ut Græci loquuntur schema-lexeos appellatur. Est enim Figura nova loquendi ratio à rito, & vulgari sermone remota, quæ ferè ratione aliqua nititur.

Enal-

Zeugma.

Suggerit ex verbis aliquid tibi Zeugma propinquis,

Sed genus, & numeros, casusque intacta relinquit.

Vt, Gener, atque Socer, cūm dira ruiſſet in arma.

Zeugma figura eſt, cūm id, quod in oratione deſideratur, ē proximo aſſumitur, manente eodem genere, numero, caſu, cæteriſque attributis. Cic. in ult. Parad. Nulla poſſeſſio, nulla viſ auri pluris, quā virtus, æſtimanda eſt. Idem pro Cai. Rab. Virtus, & honeſtas, & pudor cum iſq; Conſulibus eſſe cogeſbat.

Syllepsis.

Cūm pars deficiens ex partibus vlla propinquis,

Suppletur, mutato aliquo, Syllepsis habetur.

Hoc erit exemplum, Sunt nobis mitia pōma.

Caſtanea molles, & preſſi copia lactis.

Suppletur, Eſt: mutato numero: Eſt copia.

Syllepsis eſt, cūm id, quod in oratione deeſt, ē proximo aſſumitur, mutato tamen genere, aut numero, aut caſu, aut aliquo ē cæteriſ accidentibus. Cic. Verr. 6. Riſus populi, atque admurmuratio omnium facta eſt. Idem ad Q. fr. 2. Ille timore, ego riſu corruī.

Prolepsis.

Partibus attribuit totum commune Prolepsis

Quod vox ſignificat praiens, in partibus ipſis

Mente ſubauditum: ut, Duo Romam auxere potentes

Italia Reges, Numa pace, & Romulus armis.

Prolepsis eſt, cūm dictio aliqua totum ſignificans præceſſit, quæ rursus in partibus intelligitur, neque explicatur: ut Duo reges Romam auxerunt, Romulus bello, Numa pace.

Dictio totum commune ſignificans eſt, Reges: partes qui-

quibus attribuitur, Romulus, Numa : ubi rursus Romulus rex, Numa rex dicendum erit, si orationem velis integram facere. Sall. bell. Catil. Exercitus hostium duo, unus ab urbe, alter à Gallia obstant.

5

Archaismos.

Gracè Archaismos, Constructio prisca Latine.

Est ea præcipuè, qua quondam est usa vetustas.

10

Archaismos constructio est, qua prisca vetustas potissimum usa fuit. Terent. Eun. Nescio quid profectò absente nobis turbatum est domi: pro Absentibus nobis. Cic. Verr. 4. Hanc sibi rem præsidio sperant futurum: pro Futuram.

15

Hellenismus.

Iure Hellenismus Danaûm, non lege Latina

Æn. 3

Nstitur: ut, Sacra redimitus tempora lauro.

Ecl. 3

Triste lupus stabulis. Solus tibi certet Amyntas. § Ecl. 5

20

Hellenismus est constructio, quæ Græci sermonis leges, non Latini observat. Luceius ad Cic. lib. 5. Cùm scribas, & agas aliquid eorum, quorum consuevist, gaudeo. Virg. Æn. 1. Os, humerosque Deo similis.

25

De Barbarismo

Diſtio, si penitus sit barbara, sive Latina,

Sed vitiosa tamen scripto: aut errore loquentis,

Barbara lexis erit: cui sat numerosa propago.

30

Barbarismus est dictio, aut omnino barbara: aut Latina quidem, sed vitiosa, scripto, vel pronuntiatione. Barbara omnino, & peregrina, ut Perla pro Vnione: Aviso pro Admoneo, & alia generis ejusdem.

Hec genus, & numeros vitiat. Malè nomina flectit,

Tempora verborum varijs replet omnia mendis.

Latina

Latina dictio vitiosa fit pluribus modis.

Per genera, ut Gladia, pro Gladij. Per numeros, ut Scopæ, pro Scopæ, Tritica, pro Triticum. Per declinationē, ut Fames, famei, pro Famis; Vasis, pro Vasis.

Per conjugationem, ut Stavi, pro Steti; Legabo, pro Legam; Veneravi, pro Veneratus sum.

Iunctaque disjungit. Divisa licentiùs arctat.

Fit etiam divisione, cum dividimus conjuncta, ut Silia trium, Dissolūo quatuor syllabarum, pro Silva duarum: Dissolvo trium.

Complexione, cūm divisa jungimus, ut Phæton, pro Phaeton.

Tollere multa audet de vocibus. Addere frustra.

Tardaue dat brevibus passim, cita tempora longis.

Detractione literæ, ut Peculi, pro peculij. Aspirationis, ut Odie, pro Hodie. Temporis, cūm syllabæ longæ, quæ duo habet tempora, unum detrahitur, ut fiat brevis, ut affligit penultima brevi, pro longa affligit.

Adjectione literæ, ut Reliquiæ, gemino, L, pro simplici: Alituum pro Alitum. Syllabæ, ut Dici, pro Dici: Mauors pro Mars. Aspirationis, ut Hinfidiæ, cūm scribendum sit sine aspiratione.

Temporis, cūm brevi syllabæ, quæ unum habet tempus, additur alterum, ut fiat longa, ut Italia prima longa pro brevi.

Proque notis alias ponit. De sede revellit,

Et transfert. Violat leges, & jura Tenorum.

Immutatione, cūm litera una, aut syllaba pro alia ponitur, ut Olli, pro Illi.

Transmutatione, cūm litera, aut syllaba, è suo loco in alienum transfertur, ut Interpretor pro Interpretor.

Fiunt denique Barbarismi Tenore, cūm accentu alio, pro alio utimur, ut si præpositiones à suis casibus sepāremus, easque tenore acuto, vel inflexo pronunciemus, ut ad eum, ab illo, à quibus, circum litora: cūm gravi accen-

tu, dissimulata distinctione, simul cum suis casibus pronuntiandæ sint, tanquam si una esset vox.

Obscuræ Orationis vitia.

Verba insueta nimis generant in mente tenebras.

Rursus & Impropijs oratio condita formis:

Vocibus ambiguis constans, aut sensibus anceps.

Verba inusitata, & à consuetudine quotidiani sermonis remota obscuritatem, & tenebras orationi afferunt: ut Si quis Oppidò, pro Valde dicat: Averruncare, pro Avertere.

Eandem orationem obscurat vitium, quod à Græcis Acyron, à Latinis Impropium dicitur, ut Sperare, pro Timere. Virg. Æn. 4. Hunc ego si potui tantum sperare dolorem.

Item Ambiguitas, quæ Amphibolia Græcè, appellatur, idque vel in uno verbo, ut Taurus animal sit, an mōs, an signum in cælo, an nomen hominis, an radix arboris, nisi distinctum, non intelligetur. Vel in sermone: ut Audi Chremetem percussisse Demeam.

Cæcæque Meosis, qua lucem Eclipsibus aufert:

Verborum turba, & proluxa Parenthesis obstant.

Verbaque confusè translata, & longiùs a quo,

Synchysis hoc vitium, obscurum, vel Hyperbaton esto.

Obscuratur præterea oratio, cum sermoni deest aliquid, quo minus plenus sit, & dicitur Meōsis, hoc est, Diminutio, quæ fit per fig. Eclipsim. Vel contra, cum inani verborum turba, atque copiosa loquacitate obruitur oratio, quod Perissologiam vocant.

Impeditur denique sermo, quod minùs dilucidus sit, si longa Parenthesis interijciatur.

Aut si verba confusa, permistaque longiùs traiciantur. Horat. Serm. 1. Sat. 5. Namque pilâ lippis inimicum, & ludere crudis, Rectus enim ordo est, Namque
pila

pila ludere inimicum est lippis, & crudis : quod vitium Synchylis, vel Hyperbaton obscurum, hoc est, confusa ac perturbata verborum transgressio vocatur. Si hæc vitia vitabimus, dilucida erit oratio.

Simplex contempto fit Hyperbaton ordine, virtus

Non malè verborum Transgressio dicta Latinis.

Cùm orationis structura decòris gratiâ variatur, neglecto simplici sermonis ordine, non vitium est, sed virtus, quæ Hyperbaton appellatur, idest Transgressio verborum. Cic. pro Cluent. Animadverti iudices omnem accusatoris orationem in duas divisam esse partes. In duas partes divisam esse, simplex erat ordo, sed durus, & incomptus.

Hyperbati aliquot species.

In verbis quoties geminis præposterus ordo

Cernitur, ut Mecum, sit Anastrophe: at illa Maronis,

Vrbem quam statuo vestra est, fugienda videtur.

Et similes, quas fortè Metrum proferre coëgit.

Hyperbati, sive Transgressionis aliquot sunt species.

Anastrophe est duorum verborum ordo præposterus: ut Mecum, Tecum, Secum, Nobiscum, Vobiscum, Quibus de rebus.

Anastrophe illa, Vrbem quam statuo vestra est. Eunuchum quem dedisti nobis, quas turbas edidit: pro Quam urbem statuo: Quem Eunuchum dedisti nobis, admodum dura est.

Compositis aliquid solet interponere Tmesis:

Vt Periére boni: Res verò publica luget.

Tmesis est, cùm verbum compositum dividitur aliqua dictione interposita. Cic. Att. lib. i. Per mihi, per inquam gratum feceris, si in hoc tam diligens fueris, quam soles. Idem de Senect. Omnia memoria tenebat, non domestica solùm, sed etiam externa bella. Ejusdem

dem generis sunt illa, Rem verò publicam penitus amissimus. Præclarum est pro patria, Reque publica morem oppetere.

Cum brevis est sensus medio in sermone, priusquam

Absolvas, medium, ceu gemma, Parenthesis ornat.

5. Parenthesis est brevis sensus sermoni, antequam absolvatur, interjectus. Cic. Philip. 3. O præclarum custodem ovium (ut aiunt) lupum. Liv. bel. Pun. 2. Tantum (pro dolor) degeneravimus à parentibus nostris.

30 *Inornatæ Orationis vitia.*

Nunc & Inornata prolem Syntaxeos addam.

Cacophaton Nostri dictum dixere nefandum.

Magna Tapinosis verbis minuendis effert.

Macrologi sermo justo prolixior exit.

35. *Tautologi voces iterumque, iterumq; frequentant.*

Cacophaton est obscœnũ dictum, siue id uno verbo, siue pluribus, siue deformi literarum concursu fiat.

Tapinosis est, qua rei magnitudo, vel dignitas minuitur: Ut si quis Parricidam hominem nequam vocet.

40. Macrologia est longior, quàm oportet, sermo. Liv. ab Vrb. 8. Legati non impetrata pace, retro domum, unde venerant, abierunt.

Tautologia est ejusdem verbi, aut sermonis vitiosa iteratio. Verbi, ut, Nam cujus rationis ratio non extat, ei rationi ratio non est fidem habere. Sermonis, ut Ibant, qua poterant: qua non poterant, non ibant.

45. *Est fugienda nota vitiosa frequentia. Vocum*

Neve supervacuo scateat Pleonasmus acervo:

Neve elementa suis concursibus aspera fiant.

50. Vitanda est & nimia ejusdem literæ assiduitas, ut Quidquam quisquam cuiquam, quod convenit, neget?

Pleonasmus est vitium, cum supervacuis verbis oneratur oratio: ut Ego meis oculis vidi. Satis est enim, Vidi.

Cavendum etiam diligenter est, ne consonantes asperè con-

concurrant; ut, S, ultima cum X, proxima, ut Exercitus Xerxis.

Denique vocalis creber concursus hiantem

Reddit, & incompertum sermonem. Atque exitus idem

Multarum vocum: ceu Flentes, atque dolentes.

Syllaba in extremo posita si forte sequentis

Vocis erunt primæ, turpis Cacophonia fiet.

Vitandi & crebri vocalium concursus, quæ vastam, & hiantem orationem reddunt: ut Baccæ æneæ amœnissimæ impendebant. Viro optimo obtemperasti olim.

Illud quoque vitium est, si multæ voces ejusdem exitus in unum locum congerantur: ut Flentes, plorantes, lachrymantes, obtestantes.

Et, si verbi prioris ultimæ syllabæ sint primæ sequentis, ut, O fortunatam natam me consule Romam.

APPENDIX.

Si quid in Auctorum, qui sunt tibi norma loquendi,

Esse supervacuum dicis fortasse videtur.

Ne temerè damnare ausis. Nam sæpe vetustas

Pondus habet: gravitas aliquando Auctoris, & usus

Excusant: veniamque Metri dant jura Poëtis.

Si quando puer apud graves auctores aliquid offenderit, quod supervacaneum, atque otiosum esse videatur, ne id sine causa factum esse putet. Adduntur enim interdum quædam affirmationis gratiâ. Terent. Adelph. Hisce oculis egomet vidi. Virg. Æn. 4. — vocemque his auribus audi.

Adduntur & alia, quæ aut Consuetudine, aut Auctoritate, aut Vetustate, aut Necessitate denique excusantur.

DE GRAMMATICA INSTITVTIONE

LIB. III.

De syllabarum Dimensione.

15 **C** Armina constantur pedibus: dat Syllaba Metro
Temporibus dimensa pedes. Et pluralibus una
Sæpe rotis constat: nonnumquam est unica tantum
Littera. Vocali gemina cœunte resultant
Diphthongi: & numerum totidem vocalibus æquant.

20 Versus ex pedibus constat. Pedes ex Syllabis: at Syllabæ
(de quibus nunc agendum est) fiunt ex literis.

Literæ partim sunt Vocales, partim Consonantes. Vocales sunt sex, A, E, I, O, V, Y.

25 Singulæ autem syllabæ constant aut ex una simplice
vocali tantum, ut Eo: aut ex duabus aliquo modo in unam
cœuntibus, quales in Phœbus, Alpeis, Semianimis, sunt
oe, ei, ia: sive plures ex consonantibus adhibeantur simul,
ut Rex: Scrobs, Stirps: sive una solum, ut vita: aut etiam
liquida vocalis adjungatur, ut Aqua, Anguis.

30 Ex vocalibus fiunt sex Diphthongi, Æ, AV, EI, EV,
OE, YI, ut Præmium, Aurum, Hei, Europa, Pœna,
Harpyia.

Octo recensentur Muta pro carminis usu.

E quoque vim Muta, Liquida subeunte, recipit.

Quatuor ex Liquidis, L, & R, sua robora semper

Immi-

Imminunt, si Muta prait; velut Adria, Cyclops.

N, & M, in Græcis tantum posuere vigorem.

Et raro, Tecmessa, Cycnus pro testibus ad sunt.

Consonantes in Mutas, & Semivocales dividuntur.

Mutæ sunt octo, B, C, D, G, K, P, Q, T, Semivocales
itidem octo, F, L, M, N, R, S, X, Z.

F, præposita liquidis, L, & R, vim habet mutæ: ut, Re-
flecto, Refringo.

Ex Semivocalibus quatuor sunt liquidæ, L, M, N, R.

M, tamen, & N, raro liquefcunt, idque in Græcis tan-
tùm dictionibus, ut Tecmessa, Cycnus, Terapnæ, Ich-
neumon, Polymnestor.

X, & Zeta gerunt vires ubicumque duarum,

Atque, I, vocales inter, ceu Maior, & Ajax.

Fit quoque vocalis, velut, V, fit consona simplex

Vtraque vocalem feriens, ut, Ianua, Virtus.

Dux, X, & Z, sunt duplices, hoc est valent duas conso-
nantes, X, Cs, ut Dux, quod ex genitivo ducis cognosci-
tur: vel Gs, ut Rex: regis.

Z, Apud Græcos, Sd, fed Veteres per duplex, S, redde-
bant, ut Massa, Patrissò, Petissò.

S, Quâvis immunis, ac sui juris sit (neque enim inter li-
quidas, aut duplices numeratur) interdum tamen liquef-
cit, seu vim consonantis amittit, ut suo loco dicemus.

H, sitne litera, an aspirationis nota, dubium, contro-
versumque est.

I, Inter duas vocales posita, consonans est, atque du-
plex, I, valet: ut Maior, Peior. Veteres, i, geminabant.
Maijor, Aijò, Maija.

I, & V, cùm vocalibus præponuntur, easque compri-
munt, fiunt consonantes, ut Janua, Jecur, Conijcio, Ju-
dex, Vates, Velox, Vita, Vox, Vultus.

Molliter, I, Veteres quondam sonuisse putantur:

Pinguior ille sonus Libyen redolere videtur.

Multi sibi persuadent (quod quidem verisimile est) Vete-
res,

res, I, consonantem molliter pronunciaſſe ſono potiùs ad vocalem, quam ad G, accedente, ut Pompeij, non Põ-
pegi, Maieſtas, non Mageſtas. Sic Hebræi.

Semper Iota ſonum vocalis more Pelafgum.

Servat. Hebræorum, I O D, conſona ſemper habetur.

Vocalem quicumque ſonant, imitantur Achivos.

Iota Græcorum nunquam eſt conſonans: quare in Iaſon, Iambus, Iaſpis, & cæteris, quæ planè ſunt Græca, prima vocalis eſt.

I O D, apud Hebræos ſemper conſonans eſt, cùm vocalibus præponitur, ut JESVS, Joannes, Jacobus.

Itaque qui hæc, atque alia ejuſdem generis nomina per, J, conſonantem efferunt, optimè quidem pronunciant: qui verò per vocalem, Græcos imitantur.

Additur, V, ſemper poſt Q, liquefacta: vigorem

S, G, præpoſitis modo fert, modò ponit eundem:

Vt Suus, Exiguus, Perſuadeo, Sanguis, & Vnguis.

Cùm vires elementa ſuas poſuere, liqueſcunt.

V, poſt Q, literam ſemper liqueſcit, ut Quare; Quæro, Quia, &c. At poſt G, & S, modò liqueſcit, ut Lingua, Langueo, Extinguo, Suadeo, Suavis: modò integra eſt, ſuamque vim retinet, ut Exiguus, Suus.

Literæ liqueſcunt, cùm vim, roburque vocalis, aut conſonantis amittunt.

Syllabæ partim breves, partim longæ, partim communes.

Carminis Auſonij meſura potiffima. Tempus

Eſt mora, ſeu ſpatium, quo ſyllabæ funditur ore.

Quæ brevis eſt uno gaudet, quæ longa duobus.

Communis brevis eſſe poteſt, & longa Poſſe.

Syllabæ, quas temporibus metimur, aut ſunt breves, aut longæ, aut cõmunes. Tempus eſt ſpatium, intervallumque quo ſyllabæ pronunciat.

Syllaba brevis ex uno tempore, atque spatio constat, ut At, Sed. Longa ex duobus, ut, Ah, En.

Communis est, quæ in versu tum brevis, tum longa esse potest, quales sunt priores in Atlas, Cyclops: mediæ in Tenebræ, Latebræ, Phæretia.

Nulla apud Ausonios vocalis semper habetur

Longa, nec ulla brevis. Bina extenduntur ubique

Græcorum: totidemque breves sunt semper eisdem.

Nulla vocalis apud Latinos perpetuò brevis, aut longa est. Apud Græcos εψilon, & Ο micron, quæ, E, & O, breve valent, perpetuò sunt breves, ut Origines, Timothæus, Herodotus, Macedones. Η, Eta, & ω mega, quæ E, & O, longum valent, semper sunt longæ, ut Erêmus, Idôlum.

Præcepta universa de syllabarum brevitate, ac longitudine.

Præcep. i.

De Diphthongis.

*Protrahe Diphthongum, Sed Præ, brevis esto sequente
Vocali: sumes exempla Præire, Præustus.*

Diphthongus longa est tam in Græcis, quàm in Latinis dictionibus, ut Æneas, Melibœus, Præmium, Laus, Heus.

Præpositio Præ composita, cùm vocalem præcedit, brevis est, ut Præustus, Præacutus, Præco.

De vocali ante vocalem. Præc. 2.

Vocalem rapuere alia subeunte Latini.

R, nisi succedat, recipit duo tempora Fio.

EXC. i

Vocalis ante vocalem in Latinis dictionibus brevis est, ut

ut Puer, Fuit, Ruit.

Fio, I, longum habet, nisi sequatur R, ut Fiebam, Fiam.

Sin, R, sequatur breve est, ut Fierem, Fieri, Confieri.

EXCEPTIO 2.

E, Longum sibi Quinta gradus assumpsit in Ei;

Res tamen, atque Fides, & Spes rapiuntur ibidem:

Interrogandi, ac dandi casus quintæ declinationis, E, ante I, producant, ut Diei, Speciei. Præter Rei, Spei, Fidei.

EXCEPTIO 3.

Est Ius, in Patrio productum: in versibus anceps:

Sit breve in Alterius: sit longum semper Alius.

Genitivus in Ius, habet, I, longum in soluta oratione: in carmine tum breve, tum longum, ut Vnius, Nullius.

Præter Alterius, quod tam in soluta, quam in ligata oratione habet, I, breve: Alius verò longum.

EXCEPTIO 4.

Eheu longa petit. Varijs conjungitur Ohe.

Pompei, & similes producant Propria casus.

Eheu priorem habet longam. § Ohe eandem habet ancipitem.

Cai, Pompei, Vultei, & siqui sunt similes vocandi casus, penultimam habent longam.

APPENDIX.

Græca per Ausonia fines sine sede vagantur.

Quædam etenim brevibus, veluti Symphonia gaudent.

Et Quædam longis: ceu Dia, Choréa, Thalia.

Darius, Cytheréa. Aër, Elegia, Platéa.

Atque alia. Et Chorcæm rapuit, Plateamque Poesis.

Solvit, & in geminas, veluti Cythereia, longam.

Idea, Andreas, Sophia, Philosophia, Symphonia, Ethimologia, Orthographia, & alia quæ plurima vocalem an-

te vocalem corripiunt; licet eadem nomina acutâ penultimâ multi viri docti more Græcorum pronuncient.

Aër, Choréa, Dius, a, um, & alia hujus generis, quæ vocalem ante vocalem longam habent, Græca sunt.

Chorea, Platea interdum à Poëtis corripiuntur.

Nonnūquam soluta diphthongo, ει, in, E, longum mutatur, ut Cythereia Cytherēia, Elegeia, Elegeiā.

De Positione. Præcep. 3.

Consona si duplex vocalem, aut bina sequatur,

Vocalis positu remanens producta sonabit:

Bina sit in verbis quamvis disiuncta duobus.

Vocalis ante duas consonantes, vel unam duplicem ejusdem dictionis longa est positione, ut Terra, Araxes, Gaza, Maior, Troia. Virg. Æn. 3. Terra procul vastis co-
gitur Mavortia campis.

APPENDIX. 1.

Si altera consonans fuerit in fine præcedentis dictionis, altera in principio sequentis, vocalis nihilominus longa erit: ut At pius, A, longum est positione duarum consonantium T, & P, quamvis sint in diversis dictionibus. Virg. Æn. 1. At pius Æneas per noctem plurima voluens.

APPENDIX. 2.

Consona principium verbi sortita sequentis

Tam duplex, quàm bina nihil præeuntibus auget

Temporis, ut fiant longæ: cœu Clara Zacynthos.

Si utraque consonans, aut duplex fuerit in principio sequentis dictionis, ferè nihil præcedentem vocalem brevem juvabit, ut producat. Ovid. Met. 2. — sedebat In folio Phœbus claris lucente smaragdis. Luc. lib. 2.

Tales fama canit tumidum super æquora Xerxem.

Lu.

Lucente, Æquora, ultimas habent breves, licet duæ consonantes, aut una duplex sit in principio sequentium dictionum.

EXCEPTIO I.

De Liqueſcentibus.

*Si brevis una ſimul Mutam, Liquidamque prævit,
In proſa cita ſemper erit: ſit Vatiſbus anceps.*

Vocalis brevis ante Mutam, & Liquidam ejuſdem dictionis in carmine communis eſt: at in ſoluta oratione perpetuò corripitur, ut Volucris, Cyclops, Tigris, Terapnæ, Ichneumon.

APPENDIX. I.

*At Mutam, & Liquidam quoties ab origine longa
Præcedit, rapitur nunquam: ceu Matris, Aratrum.*

Si tamen præcedens vocalis fuerit longa naturâ, nunquam corripitur, ut Matris, Fratris, Acris, Salubris, Aratrum, & cætera, quæ à ſupinis penultimam longam habentibus derivantur.

APPENDIX 2.

*Vtraque vocalẽ ſi conſona junc̃ta ſequentem
Non ferit, anteiens brevis eſt, velut Obruo, nunquam.*

Abluo, Obruo, Sublevo, Adrepo, & cætera ex eiſdem præpoſitionibus compoſita nunquam primam corripit: nec eſſe enim, ut Muta, & Liquida ad ſequentem vocalem ſpectent, ut Tenebræ, Latebræ, Funebris, Lugubris.

In Abluo, & cæteris muta ad præcedentem vocalem pertinet.

EXCEPTIO 2.

*Quadrijugus rapitur, Bijugus conjungitur olli:
In quibus, I, duplex non eſt, ſed conſona ſimplex.*

I, inter duas vocales in compoſitis Bijugus, Quadrijugus, ſimplex conſonans eſt, non duplex: quare meri-

to præcedens vocalis corripitur.

De Præteritis disyllabis. Præcep. 4.

Præteriti sit longa prior, cui syllaba duplex.

Sto, Do, Scindo, Fero rapiunt, Bibo, Findo priores:

Abscidit, Abscidit, modulantur utrumque Poëta.

Præterita disyllaba priorem habent longam, ut Veni, Vidi, &c.

Steti, Dedi, Scidi, Tuli, Bibi, Fidi priorem corripiunt.

Compositum Abscidi habet penultimam cōmunem.

De Præt. geminantibus primam syllabam. Præcep. 5.

Utræque præteriti rapitur geminata. § Cecidi

Tollitur à Cædo veniens, à Pedo Pepedi.

Et, quæ tenduntur positu, cœu Curro Cucurri.

Cum prima syllaba præteriti geminatur, eadem, & secunda brevis est, ut Tetigi, Peperi, Cecini. **EXC.**

Excipiuntur Cecidi à Cædo, Pepedi à Pedo, in quibus secunda longa est, ut & in ijs, in quibus duæ consonantes sequuntur, ut Cucurri, Tetendi.

De Supinis disyllabis. Præc. 6.

Longa supina jubent fieri disyllaba vates.

*At Reor, atque Sero, Do, junge Cière, Linoque, **EXC. I.***

Ire, Ruoque, Queo, Sivi rapuere priores.

Supina duarum Syllabarum habent priorem longam, ut Visum, Motum.

Ratum, Statum, Datum, Litum, Itum, Quitum, Situm eandem corripiunt.

APPENDIX I.

Citum à Cico secundæ conjugationis priorem brevem

vem habet: unde Concitus, Excitus, Percitus penultima brevi. Citum verò à Cio, quarti ordinis, priorem producit: unde Concitus, Excitus penultima longa.

APPENDIX 2.

Ruo nunc facit Ruitum supino: piscis sæculis Rutum fecit: unde extant composita Dirutum, Erutum, Obrutū.

APPENDIX 3.

Communem Statum primam servare videtur,

Inde Stitum reprimit composita, extendit in Atum,

Inde Status brevia, at Staturus longa petivit.

Statum videtur priorem habere communem: inde enim Status, us, & Status, a, um, priore brevi oriuntur: & composita, quæ per, I, efferuntur, ipsum corripunt, ut Præstitum, Circumstitum.

Inde etiam Staturus, Constaturus, & quæ per, A, efferuntur, eandem producant.

De Supinis polysyllabis. Præc. 7.

Longa supina damus polysyllaba semper in Vtum.

Ex, Vi præteritis, quibus V, sit consona, fiet

In Tum perpetuò penultima longa supini.

Supina in Tum, polysyllaba præcedente, V, habent penultimam longam, ut Solutum, Indutum.

Item In Tum, à Præteritis in Vi, per, V, consonantem, ut Petivi Petitem, Cupivi, Cupitum.

Corripe Itum quoties ab üi, resiliere virebis.

Præc. 8.

Supina in Itum à Præteritis in üi, per, u, vocalem, habent penultimam brevem, ut Monui, Monitum, Tacui, Tacitum.

De Derivatis. Præc. 9.

Derivata solent leges servare parentum.

Derivata sequuntur naturam eorum, à quibus derivantur, ut Legebam, Legam, Legito prima brevi, quia oriuntur

tur à præfenti Lego, legis, cujus prior itidem brevis est: Legeram, Legiffem, Legero, Legiffè prima longa, quia à Præterito Legi nascuntur, cujus prior etiam longa est.

Aràtrum, Simulàcrum, Ambulàcrum, Lavàcrum, Volutàbrum, Involùcrum penultima longa, quia à fupinis Aratum, Simulatum, Ambulatum, Lavatum, Volutatum, Involutum deducuntur, quorum penultima fimiliter longa est.

Reditus, Exitus, Introitus penultima correpta, quia fupina unde fiunt, eandem habent brevem.

Except.

10

Mobilis, Sedes, Laterna, ac Regula, Fomes,

Tegulaque, abjecla brevitatis origine, longis

Dantur: Arifta, Vadum brevibus, Sopor, atque Lucerna

Longis orta. Frequens plura his tibi suggeret ufus.

Multa, quæ fuæ originis naturam non fequuntur, ufu affiduaque Poëtarum lectione funt difcèda: cujusmodi funt Mobilis, Sedes, Laterna, Regula, Fomes, Tegula, quæ primam habent longam, cùm verba, Sedeo, Rego, Foveo, Tego, à quibus proficifcuntur, eandem corripiant.

15

Contra Arifta, Vadum, Sopor, Lucerna primam corripunt, cùm verba Areo, Vado, Sopio, Luceo, à quibus derivantur eandem producant.

20

De Compositione. Præc. 10.

Tempora fimplicium retinent compofita fuorum.

25

Compofita brevitatem, vel longitudinem fimplicium fequuntur, In Perlego, Relego, E, ante G, brevis eft, quia in fimplici Lego etiam corripitur. In præterito Perlegi, Relegi producitur, quia in fimplici Legi itidem lōga eft.

30

Attigi, Concidi, Diffidi, Ebibi, Refcidi, I, literam habent brevem, quia in fimplicibus eadem vocalis corripitur Tetigi, Cecidi à Cado, &c.

Oblitum, Infitum, Circundatum, Defitum penultimam ob eandem caufam habent brevem, nam à Litum

fit oblitum, &c.

Et patrium vocalis habet mutata vigorem.

Vt Recido: Diphthongus item, ceu Quæro, Requiro.

Quantitas simplicium servatur in compositis, quævis vocalis mutetur: sic Concido, Excido, Incido. Occido,

5 Recido à Cado penultimam corripunt: Eligo, Seligo à Lego.

Contra Concido, Excido, Incido, Occido, Recido à Cædo eandem producant. Sic Allido, Collido à Lædo:

Exquiro, Requiro à Quæro: Obedio, is ab Audio. Exc.

10 *Semisopitus abest à simplice. Deiero, Iuro,*

Peiero contemnunt: velut Innuba, Pronuba, Nubo,

Quæis etiam nihilum cum Cognitus, Agnitus hærent,

Et Dicus à Dico. § Variant Connubia vates.

15 Hæc à simplicibus longis orta corripuntur, Semisopitus à Sopitus: Deiero, Peiero à Juro. Pronuba, Innuba à Nubo: Cognitus, Agnitus à Notus. Nihilum ex Ni, &

Hilum; Maledicus, Causidicus, Veridicus, Fatidicus à Dico.

20 Connubium à Nubo, & Connubialis secundam syllabam habent communem.

Longa imbecillus, verbumque Ambitus amavit,

Ambitus at nomen cum fratribus arcta poposcit.

At hæc à brevibus deducta producantur, Imbecillus à Bacillum: Ambitum, & inde Ambitus participium ab

25 Itum: nomina tamen Ambitus, us, Ambitiosus, & Ambitio sui simplicis brevitatem retinuerunt.

De Præpositionum compositione.

30 *Præpositiva alijs, si pars connectitur ulla.*

Quanta fuit seiuncta prius, conjuncta manebit.

Præpositæ modo nulla prius data norma resistat.

In Dérivato brevis esto prior, brevis esto Disertus.

Quantitas etiam Præpositionum servatur in compositione

tionē, quales in Abeo, Adoro, Antefero, Circumago, Inuro, Obeo, Pereo, Subeo, Supperaddo sunt Ab, Ad, Ante, Circum, In, Ob, Per, Sub, Super, quæ sunt breves. In Amoveo, Erumpo, Deduco, Diripio, Separo, A; E, De, Di, Se, quæ sunt longæ: ut infra ex præceptis de ultimarum syllabarum quantitate patefiet.

Aliquando propter vocalem subsequenter præpositio longa corripitur, ut in Deamo: & brevis duarum consonantium positione producitur, ut in Adduco; in quibus standum est superioribus præceptis de Vocali ante vocalem, & de Positione duarum consonantium.

Dirimo, ac Disertus excipiuntur, quæ Di, corripunt.

A, Danaum correpta caret. & Re, adijunge Latinum,

Sed longum Refert, Opus est cum signat, habeto.

A, Græca particula brevis est in compositione: ut Adamas, Adytum, Atomus.

Item Re, Latina præpositio, cuius est usus in compositione tantum, ut Refero, Relinquo.

Refert, hoc est, Interest, seu Necessè est, Re, habet longum.

Ausonidum, Pro, longa sonat, correpta Pelasgum.

Corripe, quæ Fundus, Neptis, Fugioq, Neposque.

Et Fari, Festus, Fateor, Fanumque creantur.

Huc Profugus spectat: cui iunge Profano, Protervus,

Atque Propago genus, Properare, Procella, Profecto.

Pro præpositio brevis est apud Græcos, ut Propontis: longa apud Latinos, ut Proveho.

Hæc tamen corripuntur Profundus, Pronēptis, Profugio, Pronēpos, Profari, Profectus, Profiteor, Profanus, Profugus, &c. Item Propago, nis, cum progeniem significat: cum verd depressam vitem, longam habet primam.

Procurro commune datur, Propino, Profundo.

Longa propagare, & Proserpina sæpius optant.

Propino, Procurro, Profundo primam habent communem: at Propago verbum, & Proserpina frequentius

producuntur.

E, in Compositione.

*E, brevis effertur claudens extrema priorem
Compositi partem, veluti Stupefacta. Nefandus.
Nequicquam produc, Nequando, Venefica, Nequam,
Nequitia, & Nequis comitante Videlicet: adde
Necubi, Nequaquam, sociusque Veneficus esto,
Atque Veneficium, Varijs Liquefactus adhesit.*

Si prior pars compositi, E vocali terminetur, ferè brevis est, ut Labetacio, Tremefacio, Stupefacio, Nefas, Nefarius, Nefastus, Nefandus, Selibra, Nequeo, Vndecumque, Vsqeque. Excipe Nequis, nequa, nequod, Nequam, &c.

I, vel, Y, in Compositione.

*I, Quoque compositi primam brevis utraque partem
Claudit: ut Omnipotens, Polydorus. At inde recedunt
Vipera, Siquando, Trinacria, Siquis, Ibidem,
Ilicet: atque Duum, Bi, Tri, praeunte: Quadriga
Cumque Meliphyllon, Biga, Tsbicen, Vbique,
Sicubi, Nimirum, cum Scilicet: omnibus Idem
Masculum. § Et quaecumque Dies componit, adauge.*

Si prior pars compositionis in, I, vel Y, desinat, corripitur, ut Omnipotens, Caufidicus, Polycarpus, Polydòrus, Pedisequus, Melilòtos, Orichalcum.

I, longum habent Vipera, Biduum, Triduum, Idem pronomen virile, Siquis, siqua, siquod, &c.

Item composita ex Dies, ut Meridies, Meridior, Quotidie, Quotidianus, &c.

Si tandem I, fixum non est, protendimus illud,

Vt quidam. Rapidis Vbicumque frequentius haret.

Si, I, fixum non fuerit, sed pro genere, & casu mutetur, longum erit: ut Quidam, Quivis, Quilibet, Tantidem.

Vbicumque frequentius habet, I, breve.

O, in

O, in Compositione.

Partem compositi claudens, O, Græca priorem

Esse brevis, cœu Carpophorus. § Tendatur ibidem

O, mega, & O, Latium, ut Quandoque, Geometra. § Vates

Quandoquidem Duodena, Hodie correpta notabit.

O, In Græcis dictionibus priorem compositi partem claudens corripitur; ut Cymothoe, Carpophorus, Argonauta.

Quæ per O, mega apud Græcos scribuntur longa sunt. Geometra, Lagopus: nec plura faciliè inuenies, quibus utantur Latini. Corripiuntur quæddquidem, Hodie, Duodeni.

DE INCREMENTO SINGVLARI NOMINIS

Quid sit Incrementum.

Gignendi casu Rectum superante priorem,

Ferre incrementum vox dicitur. § Accipit unum,

Qua semel augetur: duo, cum bis syllaba crescit.

Si genitivus singularis par fuerit nominativo syllabarum numero, nullum erit incrementum, ut Musa Musæ, Dominus Domini.

Sin longior fuerit una syllaba, tum penultima genitivi unum etiam erit incrementum, ut Sermonis; si verò duabus, duo erunt incrementa, penultima nimirum, & antepenultima. Vnde Iter, Supellex, & composita à Caput literis Ps, finita duplici augentur incremento, itineris, supellectilis, Biceps, bicipitis.

Nullius augmentum reputanda est ultima. § Vocis

Si patris crescentis erit dissyllabus, esto

Prima incrementum, si vox polysyllaba, nunquam.

Ultima syllaba nunquam dicitur incrementum, sed præcedentes.

Quando genitivus duastantum syllabas habet, ut *Pacis*, prima est incrementum. Si verò fuerit plurium syllabarum, prima non erit incrementum, sed vel penultima solum, ut *O*, in *Sermonis*, vel penultima, & antepenultima, ut in *ijs*, quæ duplici augentur incremento, *Itineris*, *Bicipitis*, &c.

Quæ fuit aucta semel, robur conservat ubique.

A Boe longa tamen deducito tempora Bobus.

Syllaba, quæ incrementum est in genitivo, in omnibus casibus utriusque numeri semper ejusdem genitivi quantitatem servat, ut *Sermo*, *sermonis*, *sermoni*, *sermones*, *sermonibus*, ubique *O* longum est.

Præter *Bobus*, ubi *O*, producit, quamvis in genitivo singulari corripiatur *Bovis*.

Incrementum primæ declinationis singulare nullum est.

Incrementum secundæ declinationis.

E, I, V, norma dedimus breuianda secunda.

Inde recedit Iber, & Celtiber inde recedat.

E, I, V, incrementum secundæ declinationis corripuntur, ut *Miser*, *miseri*, *Vir*, *virii*, *Satur*, *saturi*.

Iber, *iberi* penultimam habet longam, & ex eo compositum *Celtiber*, *celtiberi*.

Incrementum tertiæ declinationis.

A, Terna crescens produc, ut Calcar, & Ajax.

Masculi corripies Ar, & Al finita. Dabnarar

Cappar, & Hispat, & Hepar, cum Negare Brechur,

Cum

Cum Vade Mas, & Anas: cum natis Parque, Iubarque.

A, Incrementum tertiæ declinationis longum est, ut Titan, anis: Vectigal, galis: Pietas, tatis: Pax, acis. Exc. 1.

Corripi masculina in Al, & Ar, ut Sal, Annibal, Amilcar, Lar. Item Hepar, hepatis, Nectar, Bacchar, Vas, vadis; Mas, maris; Anas, anatis; Jubar, jubaris, & Par cum compositis, ut Compar, Dispar, Impar. Exc. 2.

As, A, Græca rape: ut Pallas, Phantasma. § Iugantur S, finita, ut Arabs, si consona ponitur ante.

Et Dropax, Anthrax, Atrax, cum Smilace, Climax, 10

His Atacem, Panacem, Colacem, Styracemque, Facemque.

Atque Abacem, Coracem, Phylacem, compositaque nectes.

Corripiuntur etiam Græca in A, & As, ut Poëma, matis; Stéma, stématis; Pallas, dis: & quæ consonantem habent ante S, ut Trabs, Arabs. 15

Item Dropax, Anthrax, Atrax, Smilax, Climax, Atax, Panax, Colax, Styrax, & Storax, Fax, Abax, Corax, Phylax, & eorum composita, ut Nycticorax, nycticoracis, Arctophylax, Arctophylacis.

E, Breve sit: veluti Cucumis, cum Funere Pulvis. Exc. 2. 20

Enis habens Patrio Produc. Itaque Celtiber, Halec,

Ver, & Iber, Locuples, Hares, Mercesque, Quiesque.

Lex, Myrmex: Veruex, Seps, Plebs, Rex, insuper Halex.

E, Incrementum singulare tertiæ declinationis breve est, ut Degener, degeneris; Grex, gregis; Nex, necis. 25

Genitivus Enis, penultimam habet longam, ut Ren, renis; Siren, sirenis: quibus accedunt Iber, iberis; Celtiber, eris, &c.

El, Patrios peregrina jube protendere casus.

Excep.

Vt Daniel. § Et, Es, adhibe finita pelasgum,

30

Vt Crater, Rhamnes. § Aether breviatur, & Aër.

Item peregrina in El, ut Michael: & Græca in Er, & Es, ut Crater, eris, Rhamnes, etis, Tapes, etis, præter Aër, æris, & Aether, Aetheris.

R 4

I, vel,

I, Vel Y.

I, Rapidis, velut Ordo, Chalybs, accedit utrumque.

5 I, vel Y, incrementum singulare tertiæ declinationis breve est, ut Ordo, ordinis, Chalybs, bis, &c. Exc. 1

Attamen in Græcis genitivi extenditur Inis,

Vt Salamis, Phorcyn, Vibex, Nefisque jugantur,

Et Lis, Glis, Samnis, Dis, Gryphs: quibus adde Quiritem.

10 Genitivus Inis, vel Ynis, à nominibus Græcis penultimam producit, ut Delphin, delphinis; Phorcyn, Phorcynis; Salamin, Salaminis. Item Vibex, icis; Nefis, nefidis; Lis, litis; Glis, gliris; Sānis, itis; Dis, ditis; Gryphs, gryphis; Quiris, quiritis. Excep. 2.

15 *Ix, utrumque gradu producit Terna secundo,*

Vt Spadix, Bombyx. § Brevibus Pix gaudet, & Histris,

Coxendixque, Cilix, Chænyx, Natrrixque, Calixque:

Atque Calyx Danaūm: nectes Erycemque, Nivemque,

Sardonichi sociatur Onyx, cum Fornice, Varix,

20 *Et Salices, Filices, Larices. § Sit Behrycis anceps.*

Sed brevibus junges in Gis, cum Patrius exit,

Vt Phryx: At Coccyx, Mastix producta sequantur.

Nomina Ix, vel Yx, syllaba finita penultimam genitivi habent longam, ut Felix, licis, Bombyx, ycis.

25 Excipiuntur Pix, Picis, &c.

O, longum, ut Candor, Telamon, sibi Tertia flectit.

O, Incrementum singulare tertiæ declinationis, longum est: ut Sermo, onis: Sol, solis: Telamon, onis: Vox, vocis: Sacerdos, otis: Maior, oris. Exc. 1

30 *O, Micron, ut Canonis, retinet breve tempus ubique.*

O, mega produc, ut Agon. § Communibus adde

Ægeon, Briton, Sidon, variabis Orion.

Græca in On, quæ in obliquis habent O, micron, corripiuntur, ut Philemon, Sindon, Palæmon, Agamemnon, Iason, Amazon, & multa alia, quæ usu sunt discenda.

Lati-

Latini interdum N, literam amittunt, ut Macédo, Macedonis: Agamemno, Agamemnonis.

Quæ verò per O, mega scribuntur, longa sunt: ut Simon, Agon, Solon, Simonis, Agonis, &c.

Ægeon, Briton, &c. communia sunt.

Exc. 2.

Græcorum rapiatur Oris, cum Patrius esto,

Vt Nestor, Crantor, neuterque Latinus, ut Æquor,

Oris, ab Os, produc. Rapidis Memor, Arbor adhaerent:

Et Lepus, & Pus, compositum. Bos, Compos, & Impos.

Genitivus Oris, à nominibus Græcis, & Latinis neutris substantivis (præter Os, oris) penultimam habet breuem; ut Nestor, Nestoris: Crantor, Stentor, Marmor, Ebur, Corpus, &c.

Quibus adduntur ex Pus, podos composita, ut Tripus, tripodis: Oedipus, œdipodis: Melampus, Melampodis.

Item Memor, Arbor, Lepus, Bos, Compos, & Impos.

Exc. 3.

Corripe Capadocem, Allobrogem, cum Præcoce. § Nomen

S, quoque finitum, si consona forte præbit.

Vt Scrobs. § At Cyclops, Corcops tendantur, & Hydrops.

Corripiuntur etiam Cappadox, cappadocis: Allobrox, Allobrogis: Præcox, Præcocus, & quæ consonantem habent ante, S, ut Scrobs, Scrobis: Æthiops, Æthiopis: Dolops, Dolopis.

Præter Cyclops, Cyclopis; Cercops, Cercopis; Hydrops, Hydropsis.

V. Breve tempus habet Patria crescente. § Sed Vris,

Vdis, & utis, habent ex Vs, venientia longum.

Lux, Frux, & Pollux, ac Fur tendantur ibidem,

Intercus, Ligus, atque Pecus rapiantur ubique.

V, Incrementum tertiæ declinationis breve est: ut Dux, Præsul, Turtur, Cicur.

Interrogandi casus Vdis, Vris, Vris à nominibus in Vs, (præter Pecus, Ligus, & Intercus) penultimam habet longam,

gam,

gam, ut Palus, Paludis; Tellus, Telluris; Virtus, virtutis!

Quibus addenda sunt Fur, furis; Pollux, pollucis; Lux, lucis; & Frux, frugis.

De Incremento pluralis Nominis.

I. Dato correptis, atque V. da cetera longis,

Plurali Rectum casu superante secundum.

Penultima genitivi, vel dativi pluralis numeri dicitur Incrementum plurale, cum uterque casus longior est nominativo ejusdem numeri, ut Musæ, Musarum; Ambo, amborum, ambobus; Qui, quorum, quibus; Res, rerum, rebus.

Præc. 1.

I, & V, incrementa multitudinis corripiuntur, ut Quibus, Tribus, Montibus, Lacubus.

Præc. 2.

A, E, O, incrementa multitudinis longa sunt, ut Quorum, Harum, Ambabus, Rerum, Rebus, Horum, Quorum.

20 DE VERBORVM INCREMENTO.

25 *Quid sit Incrementum.*

Norma Incrementi solum persona secunda, Quæ cadit ex primo verbi presente, vocatur.

Si caret activa verbum, fingemus eandem,

Et super hanc quoties accreverit addita normam

Syllaba, tot numero verbum incrementa recipit.

30 Secunda persona singularis modi indicativi norma est, ad quam verborum incrementa diriguntur : cui si verbum sit æquale, nullum erit incrementum: ut Amat, Amant, quia disyllaba sunt, sicut Amas (quæ norma, & regula

gula

gula est incrementorum) nullum habent incrementum.

In verbis Deponentibus fingenda est vox activa, ut norma reperiatur: ut à Fungor, Vtor, Fungis, Vtis: unde Fungi, Vti, quia disyllaba sunt, sicut, & Fungis, Vtis, nullum habent incrementum. Sin verò longius sit verbum unâ syllabâ, unum habebit incrementum, ut Amamus, Fungemur, Vtemur, quorum penultima incrementum est. Nam ultima nunquam dicitur incrementum. Si duabus syllabis norma superetur, duo erunt incrementa: ut Amabamus, Fungeremur, Vtebamur. Si tribus, tria, ut Amaverimus, Vteremini. Si denique quatuor, totidem erunt incrementa, ut Audiebamini, Dimettebattini.

Prima sit augmentum, quando est monosyllaba verbi

Norma, ut Fles, Flebam quando est polysyllaba nunquam.

Cum norma fuerit monosyllaba, veluti Das, Fles, prima erit incrementum, ut in damus, Datis, dare; Fleamus, flebam, flere, cæterisque disyllabis, quæ unum habent incrementum.

Quæ tantum à prima distat, quantum ultima norma:

Sive eadem maneat semper, sive altera sedem

Occipiet augmentum numerabitur ordine primum.

Nam pro incremento numeranda est ultima nunquam.

Quando verò norma fuerit Polysyllaba, sicut Amas, in personis plura sumentibus incrementa, primum erit ea syllaba, quæ tantum distat à prima ejusdem personæ, quantum normæ ultima itidem distat à prima ipsius normæ, sive eadem norma vocalis permaneat, ut in Amamus, sive in aliâ mutetur, ut in Amemus, Amaveramus: igitur, quia tribus augetur syllabis, tria habet incrementa: primum est, (ma) quæ tantum, ut vides, à prima distat, quantum ultima in Amas: est enim secunda utrobique: ac secundum incrementum erit (ve) tertium (ra) Nam, ut modo dicebamus, ultima, licet accreverit, nunquam inter incrementa numeratur. Ejus quippe loco illa alia distans æqualiter à prima normæ syllaba, licet aucta non fuerit, substi-

substi-

substituitur, ut pro numero accrescentium syllabarum sit numerus incrementorum.

De quinque vocalium Incremento.

I, Atque V, corripies: A, O, E, crescentia produc.

I, & V, in quovis incremento corripiuntur, ut Linqui-mus, Amabimus, Audiebamini: Sumus, Possumus, Vo-lumus.

A, E, & O, in omnibus verborum incrementis produ-cuntur: A, ut Stares, Properamus, Aubiebamini: E, ut Flebam, Rebar, Lacereris, Docerem, Legerunt: O, ut Es-tote, Facitote.

EXCEPTIO I.

At, Do prima sibi brevium incrementa recepit.

A, primum dumtaxat incrementum verbi Do, das, corri-pitur; ut Damus, Dabam, Dare. Ob quam causam pron-unciamus, Circundamus, Circundabunt, Circundare. Venundabo, Veniundare, &c. penultima brevi. EXC. 2.

Prima E, corripuit ante R, duo tempora Ternæ.

E, ante R, breve est in quovis præsentis, & imperfecto tertię conjugationis in præsentis nimirum Indicativi, ut Legeris, vel legere; Imperativi, ut Sequere, legere; Infini-tivi, ut Cognoscere: Optativi, & Coniunctivi, ut Lege-rem.

In Reris, vel Rere, datur penultima longis.

Reris tamen, vel Rere, producitur, ut Loquereris, Prose-querere.

Sit brevis E, quando Ram, Rim, Ro, adjuncta sequantur,

Et Beris, atque Bere, ut Semper celebrabere donis. ÆN. 8

E, ante Ram, Rim, Ro, corripitur, ut Amaveram, Ama-verim, Amavero: Feceram, Fecerim, Fecero: De cæteris personis idem esto iudicium, amaveris, amaverit, amave-rimus, amaveritis: Fecerimus, feceritis.

Beris, vel Bere, semper corripitur, ut Celebraberis, vel cele-

celebrabere; Mordeberis, vel mordebere.

EXCEPTIO 3.

Temporis exacti penultima protrahit Ivi

Tempus. § Et I, Quarta clementum augencia primum.

Penultima præteriti Ivi, longa est, ut Petivi. 5

Et primum incrementum quartæ conjugationis, ut Ibam, Ibo, Ito, Subimus, Reperimus, Venimus præsentis temporis.

Nolito addatur longis. Nolite, Velimus,

Nolimus, cum Simus. Idem composita requirant. 10

Hæc etiam, I, longum habent, Nolito, nolite, nolimus, nolitis; Velimus, velitis; Simus, titis; & quæ ex ipsis componuntur, ut Possimus, &c. Ap. 1.

Præteriti rapiatur, Imus, penultima semper.

Imus, in præterito penultimam corripit, ut Venimus, 15
Reperimus, Comperimus. Ap. 2.

Ri, Coniunctivi poterit variare Poësis,

Orator patriæ doctum ne spreverit usum.

Tempora Coniunctivi modi syllabis Rimus, Ritis, finita, 20
habeantne penultimam brevem, an longam, non solum recentiores, sed etiam veteres Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est. Diomedes enim docet præteritum breve esse, futurum vero longum. Probus utrumque longum esse affirmat. Quare cum versus facies, Poëtas optimos imitaberis, qui Ri, syllabam modò corripunt, modò producant: prout versus postulat. Sin tibi 25
aliquid recitandum erit, ne sermonem des auditoribus, consuetudini regionis servies.

EXCEPTIO 4,

30

V, sit in extremo penultima longa futuro.

V, penultima futuri in Rus, semper est longa, ut Amaturus, &c.

De

Et Vale. § Productis addi Monosyllaba gaudent.

Contrahit inclinans, Adjectaque syllaba tempus:

Cave commune est, sed frequentius corripitur.

Vide, & Vale saepius producta; nonnunquam etiam correpta reperiuntur.

Monosyllaba longa sunt, ut Me, Te, Se, exceptis conjunctionibus Encliticis, Que, Ne, Ve; & Syllabicis adjectionibus, Pte, Ce, Te, ut Suapte, Hisce, Tute.

EXCEPTIO 3.

Sunt producta Ferè, Fermè. § Protenditur Ohe.

Ordinis extendes adverbia cuncta secundi.

Inde Benè, atque Malè excipiunt brevianda Poeta.

Longa præterea sunt Ferè, Fermè, Ohe; & adverbia nominibus secundæ declinationis profecta, ut Placidè, Valde, Minimè, Summè; præter Benè, & Malè.

Facilè, etiam cum est adverbium, corripitur; nam adjectiva tertiæ declinationis, cum in adverbia transeunt, ultimam habent brevem; ut Sublimè, Suavè, Dulcè.

I, VEL Y, IN FINE.

I, Longis finita adhibe. § Sed utrumque Pelasgum, Exc. I

Cum rapidis celerare jube: velut Oebali, Moly.

Sicubi cum brevibus, Quasi cum Nisi, Necubi junges.

I, Vocali terminata longa sunt; ut Classi, Fieri.

Corripe Nisi, Quasi, Sicubi, Necubi; & Græca, quæ in I, vel Y, exeunt; ut Palladi, Daphni, Tibri, Moly.

EXCEPTIO 2.

Sunt varianda Mihi, Tibi, cum Sibi; saepius isthac

Corripienda Ibi, Vbi; & quando est. Cui, syllaba duplex.

Mihi, Tibi, Sibi ultimam habent communem. Item Ibi,

Vbi, Cui, cum dissyllabū est, sed frequentius corripitur.

O, in fine.

O, Datur ambiguis. § Dentur monosyllaba longis.

Tertius, & Sextus, Pro causa extenditur Ergo;

Quodq;

Quòdque habet O. magnum, ceu Manto. § Adverbia jüges Nominibus deducta. Adeo producta sequatur.

Imò, Citò, atque Duo, & Scio, Nescio, tempora semper ! Accelerant. Rapienda Modo nata omnia. § Gaudent Porro, Modò ambiguis, Serò, & conjunctio Verò.

5 O, Finita ambigua sunt, ut Ambo, Quando, Octo, Vigilando, Eo, Queo.

Monosyllaba longa sunt, ut O, Do, Sto; dativus, & ablativus, ut Somno, Tuo. Item Græca, quæ habent, O, mega, ut Androgeo, Atho, Clío, Alecto, Io; Argo, & cætera
10 ejusdem generis, quibus accedit Ergo, pro causa.

Item adverbia à nominibus orta, ut Meritò, Multò, quibus adjungitur Aded.

Hinc rursus excipiuntur Imò, Citò; & composita à Modò, ut Quomodò, Dummodò, Tantummodò, quibus
15 accedunt Scio, Nescio, Duo.

Adverbia Modò, Porro, Serò, & conjunctio Verò posterioriorem habent communem.

V, finita, velut Panthu, dabis omnia longis.

V, finita longa Sunt, ut Manu, Cornu, Panthu.

20 B, D, T, rapies. § At C, producta sonabit.

Corripe Nec, Donec, Rapidis, Fac, tutius hæret.

Ast Hic, masculi generis cantabitur anceps.

B, D, T, literis terminata corripuntur; ut Ab, Quid, Audijt. C, litera finita longa sunt; ut Sic, Hoc, Hic adverbium. Corripe Donec, Nec.

25 Fac tutius corripitur. § Hic pronomen virile anceps est.

L, Breviat. § Peregrina ferè producta sequuntur.

Sal, Sol productis, & Nil constanter adherent.

L, Finita brevia sunt, ut Asdrubal, Semel, Vigil, Simul,
30 Consul. § Sal, Nil, Sol, longa sunt.

Item pleraque peregrina, ut Nabal, Daniel, Saul.

M, brevis, Edhlipsi contempta, evaserat olim.

Compositis antiqua navis modò jura dabuntur.

M, finita prisca temporibus corripiebantur, neque à sequente

quente vocali, ut modò fit, excipiebantur per Ec̃thlip-
fin. quod etiam nunc in compositis verbis cernitur; ut
Circumago, cujus antepenultima corripitur.

Posteri, sequente vocali, M, literam cum præcedente
vocali elidendam putarunt, quæ figura Ec̃thlipsis dicitur
de qua inferiùs.

N, Longis extrema datur. § Sed nomina Terna

N, rapiunt, quod fecit Inis. § Sic Græca Secunda:

Sic omnes Quarti, quorum est brevis ultima Recti.

Tempora corripunt, velut Ilion, Arcton, & Ossan.

Forſitan, In, Forſan, Tamen, An, Viden? arcta sequantur.

N, litera finita longa sunt; ut Sin, Titan, Siren, Sala-
min, Acteon, & cætera tertiæ declinationis, quæ in On,
exeunt.

Item accusativus Græcus nominum in As, Es, E, ut
Ænean, Anchisen, Calliopen.

Græcus itidem genitivus multitudinis cujusvis decli-
nationis, ut Cimerion, Epigrammaton. Excep. 1.

Corripe nomina, En, syllabâ finita, quæ faciunt geni-
tivo Inis, ut Nomen, Lumen, Flumen. Excep. 2.

Corripiuntur etiam Græca in On, quæ ad secundam
declinationem spectant, ut Pelion, Ilion, Erotion.

Omnes etiam accusandi casus, qui à nominibus ulti-
mam brevem habentibus proficiſcuntur, ut Scorpion,
Thetin, Ityn, Maian, Æginan, à Scorprios, Thetis, Itys,
Maia, Ægina.

Corripienda sunt tandem, An, In, Forſan, Forſitan,
Tamen, Attamen, Viden.

R, in fine.

R, dabitur brevibus. § Nat, Par, & pignora longis;

Et Græca ut Crater, Patrius quibus ex it in Eris:

Cnr, Far, Fur, & Iber, Lar, Ver. § Sit Celtiber anceps.

R, Litera terminata corripuntur, ut Amilcar, Semper,
Semi-

Semivir, Precor, Hector, Turtur.

Producitur Nar, Cur, Far, &c. Par cum compositis, ut Compar, Impar, Dispar, &c.

Et Græca, quæ faciunt genitivum in Eris, ut Aër, Æther, Crater. § Celtiber verò commune est.

As, in fine.

As, velut Æneas, Pietas, datur ultima longis.

As Danaum brevis est, in Adis, cum Patrus exit.

10 *Quartus, ut Heroas, Terna jungatur Achivum.*

As, syllabâ finita longa sunt, ut Æneas, Pallas, pallantis, Fas, Nefas. Excep.

Corripe Græca, quorum genitivus exit in Adis, ut Arcas, adis.

15 Item accusativus tertiæ declinationis nominum Græcorum, ut Troas, Delphinas, Heroas.

Es, in fine.

Ponitur Es, longum. § Brevibus dat tertia nomen.

20 *In numero primo; Patrij cum syllaba crescens.*

Est brevis. § Inde Ceres, Paries, Abiesque Latini.

Pes cum stirpe, velut Sonipes, Ariesque repellunt.

Es, syllabâ terminata longa sunt, ut Anchises, Locuples, Quoties, Octies, Decies, Tricies, &c. Excep. 1.

25 Corripe nomina tertiæ declinationis, numeri singularis, quæ crescunt in obliquis penultimâ brevi, ut Dives, Eques, Pedes, Hospes: Divitis, &c.

Præter Abies, Aries, Ceres, Paries, Pes cum compositis, ut Cornipes, Sonipes. Excep. 2.

30 *At neutra, ut Cacoethes, erunt rapienda Pelasgum.*

His Quintum, & Restum numero data Græca secundo.

Arcades, & Troes veluti. § Penes hæret isdem.

Additur Es, verbum: & quacumque oriuntur ab illo.

Græca neutra in Es, corripuntur, ut Cacoethes.

Item

Item nominandi, vocandique casus Græcorum, ut
Arcades, Troes, Rhetores, Lampades.

Penes etiam, & Es, à verbo Sum, & ex eo composita;
ut Potes, Ades.

Is, vel Ys, in fine.

5

Is, vel Ys, astringes. § Plurales exime casus:

Glis, Sis, atque Velis, & Vis tendatur utrumque,

Et Quamvis, Nolis, Adsis, ac cætera proles.

Is, vel Ys, finita corripuntur; ut Apis, Inquis, Ais, Thetis, 10
Tiphys, itys.

Excep. 1.

Excipe casus omnes multitudinis; ut *Viris, Armis,*
Musis, Nobis, Vobis: Quis, pro quibus: Omnis, Vrbis, pro
Omnes, Vrbes, in accusativo pluralis numeri.

Item *Glis, Vis* nomen, & verbum: *Velis, Sis cum* §
compositis, ut Quamvis, Nolis, Adsis. Excep. 2.

Ordinis extremi personam extende secundam

Ex numero primo, ut Sentis. § *Producta sequatur*

Itis habens Patrio longum, sive Inis, & Entis:

Lis, Samnis, Simois, Salamis exempla ministrant.

20

Produc etiam secundas personas numeri singularis mo-
di Indicativi quartæ conjugationis: ut *Nescis, Sentis, Se-*
pelis.

Longa præterea sunt, quorum genitivus exit in *Inis,*
Entis, Itis penultimâ longâ, ut Salamis, inis, Simois, entis, 25
Samnis, itis, Lis, litis.

Os, in fine.

Os, adhibe longis. § *Brevibus dato Compos, & Impos,*

Osque, ossis. Rapiant neutralia Græca Latini,

30

Vt Chaos. § *Accelerent, velut, Athos, Græca secunda.*

§ *Et Danaum Patrij: pro teste Erymanthidos esta.*

Os, finita longa sunt, ut Os, oris, Bos, Honos, Tros, Mi-
nos, Heros, Athos, Androgeos, & cætera, quæ per o me-

ga scribuntur.

Excep

Corripe Os, ossis, Compos, & Impos: & Græca neutra, ut Chaos, Mælos, Argos.

Item Os, finita, quæ ad secundam Latinorum declinationem transeunt, ut Tyros, Arctos, Ilios.

5. Omnes denique interrogandi casus à quibuscumque Rectis proficitantur, ut Arcados, Pallados, Typhoëos, Tethyos, Tereos.

Vs, in fine.

10. *Vs, breve sit. § Quarta Patrium productio: Rectum Adjuncto, & Quartum ex numero, Quintumque secundo. Et Patrij producta quibus penultima crescit.*

Vt virtus. § Palus est anceps. § Monosyllaba produc.

15. *Vt Rus. § Et nomen, cui Patrius exit in Vntis.*

Vt Cerasus. § Det Pus: ut Apus, sua pignora longis.

Vs, syllabâ terminatâ brevia sunt, ut Litus, Intus, & nominandî, vocandique casus singularis numeri quartæ declinationis, ut Domus, Manus.

20. *Dativus item, & ablativus numeri pluralis, ut sensibus. Excipe genitivum quartæ declinationis: & nominativum, accusativum, & vocativum numeri pluralis ejusdem, ut Aditus, Vultus.*

Et Quæ crescunt in obliquis penultimâ longâ, ut Salus, utis; Tellus, uris; Palus, udis.

25. *Item Monosyllaba, ut Plus, Rur, Thus.*

Denique Græca nomina, quorum genitivus exit in Vntis, ut Cerasus, untis, Opus, op untis, Amathus, untis.

Et quæ ex Pus, podos, componuntur: ut Tripus, Oedipus, Melampus.

30. *Ex, Oos, ut Panthus, adhibe contractâ Telsagum.*

Productis. § Ab, os, ut Prologus, venientia tolles.

Vs, longum Patrij ex, O, venientibus, exit.

Vt Mantus, Mantus. § Venerandum, & nomen Iesus.

Quæque ex Oos, contrahuntur, ut Panthus ex Pantho os.

Item

Item genitivus à femininis in O, ut Manto, Mantus, Clio, Clius; & cæt.

Huc etiam Jesus, sacrosantum Domini, atque Redemptoris nostri nomen spectat.

Vs, finita non contracta, ab Os, syllabâ profecta corripiuntur, ut Pamphagus, Oribasus, Polypus, quorum ultimum Æoles per Os, scribunt. Vnde à Latinis per Vs, effertur ultimâ brevi.

DE PEDIBVS.

T Radidimus iam prima novis elementa Poëtis
De Brevibus, Longis, Communibus: unde resultant
Membra Metri maiora Pedes: quibus omnia constant
Carmina. Vatis opus breviter dicamus utrumque.

Quoniam de syllabis tum brevibus, tum longis, tum communibus dictum est: superest, ut & de Pedibus, qui ex ipsis syllabis, & de Versu, qui ex Pedibus constat, breviter dicamus.

Quid sit Pes.

Pes numerosa Metri pars est, quam syllaba certo
Sub numero modulata creat, certo ordine complet.

Pes est pars Versus certo syllabarum numero, atque ordine, definita.

Pedes duarum syllabarum.

Syllaba longa duplex Spondeum effingit, & unum

Pyrrhichium duplex celerem correpta creabit.

Cum longa brevis una simul finxere Chorem:

At velox, & tarda simul modulantur Iambum.

Spondeus constat ex duabus syllabis longis, ut Possunt, Omnes. Pyrrhichius ex duabus brevibus, ut Furor, Ruit.

Choreus, seu (ut alij vocant) Trochæus ex longa, & brevi, ut Arma, Vincor.

Jambus ex brevi, & longa, ut Viros, Rogas.

Pedestrium syllabarum.

Syllaba lenta gravem genuit triplicata Molossum.

Tres rapida Tribachym, celeremue dedere Trochaum.

Dactylus ex tarda constat, rapidisque duabus.

Post agiles sit lenta duas, Anapaestus habetur.

Bacchium brevis una, duplex & longa figurant.

Si praeat bis longa brevis, sonat Antibachius.

Sit brevis Amphimacto geminis circumdata longis.

Sit longa Amphibrachy rapidis circumdata binis.

Molossus ex tribus longis, ut Aeneas, Contendunt.

15 Trochæus, sive Tribachys ex tribus brevibus, ut Facere, Tumidus.

Dactylus ex longa, & duabus correptis, ut Corpora, Traximus.

Anapaestus ex duabus brevibus, & longa, ut Animos,

20 Capiunt.

Bacchius ex brevi, & duabus longis, ut Dolores, Parabant. § Antibacchius ex duabus longis, & brevi, ut Audiſſe, Maturus.

Creticus, seu Amphimacer ex longa, brevi, & longa,

25 ut Maximus, Audiunt.

Amphibrachys ex brevi, longa, & brevi, ut Cadebat, Poëma.

Pedes quatuor syllabarum ex superiori- bus compositi.

30 Pes Dispondeus duplicento simplice constat.

Fit Proceleusmatici brevibus structura quaternis.

Fit Dichoreus item numero duplicante Choreum.

E gemino Dijambus ab it constatus Iambo.

Quosque pedes Choriambus habet, tibi nomine promit.

Ante etiam pastus fit Iambo addendo Choreum.

Ornat Spondei re Mator Ionice pondus

Pyrrhichium praesens. Versus creat ordo minorem.

Dispondeus constat ex duobus Spondeis, ut Oratores.

Proceleusmaticus ex duobus Pyrrhichijs, ut Abjete.

Dichoreus ex duobus Choreis, ut Dimicare.

Dijambus ex duobus Jambis, ut Propinquitas.

Choriambus ex Choreo, & Jambo, ut Nobilitas.

Antipastus ex Jambo, & Choreo, ut Recusare.

Jonicus à maiore ex Spondeo, & Pyrrhichio, ut Calcarius, Cantabimus.

Jonicus à minore ex Pyrrhichio, & Spondeo, ut Diomedes, Lacedæmon.

Pæones.

15

Syllaba Paonibus spatij viget unica longi.

Vnde sibi cognomen habent pro sede locorum.

Quattuor ipsa quibus varijs in vocibus haeret.

Pæones quatuor sunt, omnes ex tribus brevibus, & unâ longâ constant, hac lege, ut primus primam habeat longam, secundus secundam, tertius tertiam, quartus, quartam.

Pæon. 1. ex Choreo, & Pyrrhichio, ut Aspicite, Téporibus. § Pæon. 2. ex Jambo, & Pyrrhichio, ut Potentia,

Docebimus. Pæon. 3. ex Pyrrhichio, & Choreo, ut Animatus, Moriamur.

§ Pæon. 4. ex Pyrrhichio, & Jambo, ut Calamitas, Obierant.

Epitriti, seu Hippj totidem sunt, sed supericribus contrarij.

30

Hippius emergit, quoties de quattuor una

Syllaba corripitur, numerumque assumit eundem,

Pro ratione situs, in quo brevis ipsa locatur.

Epitritus 1. ex Jambo, & Spondeo, ut Repentino, Repugna-

pugnarum. § Epitritus 2. ex Choreo, & Spondeo, ut Conditores, Comprobarunt.

Epitritus 3. ex Spondeo, & Jambo, ut Discordiæ, Clamaveras. Epitritus 4. ex Spondeo, & Choreo, ut

Fortunatus, Pugnabamus.

Pedes quinque syllabarum.

Creticus, ut Dochimum generet præponit Iambum.

Quinque syllabarum pedes inusitati sunt, præter Dochimum, oratoriæ compositioni maximè appositum; cōstat ex Jambo, & Cretico, ut Reipublicæ, Perhorreſcerent.

DE VERSU.

15 *Metrum est ex numeris oratio juncta canoris.*

Quæ speciem, numerumque pedum certo ordine poscit.

Versus est oratio certo genere, numero, atque ordine pedum alligata,

20 *Carmen Hexametrum, sive Heroicum.*

Sex pedibus constant Heroum carmina: quintus

Dactylus esse solet: Spondeus in ordine sextus.

Quattuor at reliqui similes utcumque locantur,

Et quintum admisit rerum gravitas Spondeum.

25 Hexametrum carmen constat sex pedibus, quorum quintus Dactylus est, sextus Spondeus, reliqui Dactyli, vel Spondei.

Virg. Æn. 2. Urbs antiqua fuit multos dominata per annos.

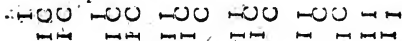
30 Quintus pes nonnunquam Spondeus est, unde versus Spondaicus appellatur, quò vel rei alicujus gravitas, & amplitudo, vel ingens mœror, animique angor, vel aliud declaratur.

Virg. Ecl. 4. Cara deum soboles, magnum Jovis incrementum,

Idem

Idem Æn. 2. Constitit, atque oculis Phrygia agmina
circumspexit.

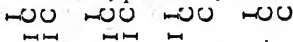
Pentametrum carmen.

*Pentametro sunt quinque pedes, in carmine quales
Vidimus Hexametro: duo sunt sine lege priores
Vatis ad arbitrium Spondeus, Dactylus: inde
Longa subit Cæsura: tenet loca proxima duplex;
Dactylus: ac tandem metrum Cæsura coronat.
Hec quintum geminata pedem Cæsura creabit.
Ni faciat Cæsura pedes Anapæstica plenos.*

Pentametrum carmen, quod ferè Hexametrum comita-
tur quinque pedes habet, quorum duo primi, Dactyli, vel
Spondei pro cuiusque arbitrio sunt, adjunctâ syllabâ lon-
gâ, quæ Cæsura, vel Semipes dicitur: cæteri perpetuò
sunt Dactyli, quibus semipes itidem adjungitur, ut ex
utroque semipede quintus pes fiat: vel tertio loco est
Spondeus, qui alterius verbi fine, alterius initio constat:
deinde duo Anapæsti.

Ovid. de ponto 4. Omnia sunt hominum tenui pen-
dencia filo.

Et subito casu, quæ valuère, ruunt.

Senarius Iambicus, sive Trimeter Iambicus, acatalectus.

*Sex graditur pedibus Trimeter Senarius, unde
Nomen habet: cunctosque movet perfectus Iambos.
Hexametri miscere pedes in sedibus audet
Imparibus: gaudetque locis Anapæstus iisdem.
Qualibet ora metri capiet, nisi sexta, Trochaum.*

Senar

Senarius Jambicus, cum purus est, & integer, omnibus in locis Jambos habet.

Horat. Epod. Ode. 2. Beatus ille, qui procul negotijs,

— — — — —

5 Omnes sex pedes Jambi sunt; totidem enim pedes Senarius admittit, unde, & nomen invenit. § Verum

Tardior, ut paulò, graviorque veniret ad aures,

ut Horat. ait, primo, tertio, & quinto loco, Spondeum,

10 Dactylum, & Anapæstum recipit. Omnibus etiam in locis, præterquam sexto, Trochæum potest recipere.

Horat. ibid. Pavidumq; leporè, & advenam laqueo gruë,
Jucunda captat præmia.

— — — — —

15 — — — — —
— — — — —
— — — — —

Scazon, five Choliambus.

20 — — — — —

Turba pedum Trimetri placuit Scazonibus, oris

Quattuor in primis: pes ordine quintus Iambus

Semper erit: Spondeus amat loca sexta supremus.

Scazon semper quinto loco habet Jambum, sexto verò

25 Spondeum: cæteris omnibus cum Senario Jambico consentit,

Mart. lib. 5. Ex temporalis factus est meus Rhetor.

Calpurnium non scripsit, & salutavit.

30 — — — — —
— — — — —
— — — — —
— — — — —
— — — — —

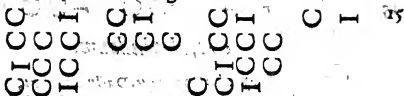
Dimetrum Iambicum acatalectum.

Bis geminos Dimeter sibi versus Iambicus optat
 Esse pedes, cunctisque locis admittit Iambos:
 At Spondeus inest, Anapaestus, Dactylus oris
 Imparibus: quacumque adhibet, nisi quarta, Trochaum.

Dimetrum Iambicum quatuor recipit pedes: secundo, & quarto loco Iambos: primo, & tertio Iambum, Spondeum, Dactylum, Anapaestum: potest etiam in omnibus, præter quartum, Tribrachym admittere.

Subscribitur hîc versus interdum eleganter Senario Iambico.

Horat. Epod. Od. 4. Licet superbus ambules pecunia,
 Fortuna non mutat genus.

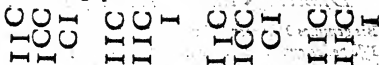
Anapaesticum dimetrum acatalectum.

Quattuor ex pedibus veteres Anapaestica fingunt
 Carmina: & ante alios princeps Anapaestus habetur.
 Spondeus permistus huic, vel Dactylus esto.
 Dum tamen in quarta, neque sit regione secunda
 Dactylus. § Interdum constat sine principe carmen.
 Regnat & interdum cunctis Anapaestus in oris,

Anapaesticum carmen, quo frequenter in Choris utitur Seneca, constat quatuor pedibus, qui ferè sunt Dactyli, vel Spondei, permistis Anapaestis: ita tamen, ut secundo, & quarto loco absit Dactylus. Secundus pes dictionem terminat, qui frequentissimè est Spondeus.

Senec. Herc. Fur. Lugeat æther, magnisque parens
 Æthæris alti, tellusque ferax.

Et vaga ponti mobilis unda.

Glyconium.

Omnia Spondeo praeunte Glyconia constant:

Dactylus inde duplex chœra modulante sonabit.

10 Glyconium carmen constat Spondeo, & duobus Dactylis, quo Seneca interdum choros scribit.

Thyest. Tandem regia nobilis,
Antiqui genus Inachi:
Fratrum composuit minas.

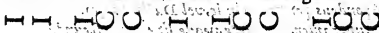
Asclepiadeum.

Metrum Asclepiades Spondeus, Dactylus ornatus,

Longaque casura, & pes Dactylus ordine duplex.

20 Asclepiadeum carmen constat Spondeo, Dactylis, & syllabâ longâ: deinde duobus Dactylis, vel Spondeo: duobus Choriambis, & Pyrrhichio.

Horat. Carm. 1. Mæcenat aravis edite regibus.

Phaleucium.

Quinque pedes movent, proles rumpens Phaleucii,

Spondeum subeat pes Dactylus, inde sequatur

30 *Ordine perpetuo triplicis mensura Choreis.*
Phaleucium carmen quinque pedibus constat, Spondeo, Dactylo: deinde tribus Choreis.

Mart. lib. 1. Commendo tibi Quintiane nostris.

Nostris dicere si tamen libellos

Possū, quos recitat tuus pœta.

— — — — —

Sapphicum carmen.

Sapphica plestra movens tribuat loca prima Chorœ.

Spondeo cedant loca proxima: tertius esto

Dactylus: hunc subeat duplex in fine Chorœus.

Singula post ternos subdantur Adonia versus.

Dactylus, & gravior Spondeus Adonia conslent.

Versus sapphicus quinq; pedes hoc ordine admittit, Chœ-
reum, Spondeum, Dactylum: deinde duos Chœreos. Ter-
tio cuique carmini ferè nectitur Adonius, qui ex Dacty-
lo, & Spondeo constat.

Horat. Carm. 1. Od. 22. Integer vitæ, scelerisque purus

Non eget mauri jaculis, nec arcu,

Nec venenatis gravidâ sagittis

Fusce Pharetrâ.

Sive per Syrteis iter æstuosas,

Sive facturus per inhospitalem

Caucasum, vel quæ loca fabulosus,

Lambit Hidaspes.

— — — — —

Alcaicus Dactylicus, acatalectus.

Alcaici loca prima tenent Spondeus, Iambus

Vatus ad arbitrium: sed Iambus in ade secunda

Gaudet habere locum: sequitur Cæsura deinceps

Longa: duo bine geminus loca Dactylus ultima claudit.

Alcaicus primo loco Iambum, vel Spondeum recipit: in
secundo Iambum: tertio Cæsuram syllabâ longâ constā-
tem: quarto, & quinto Dactylum.

— — — — —

Post

Post bina Alcaici generis duo carmina subsunt:
 Proximus est Dimeter perfectus Iambicus: ora
 In prima, ac terna resident Spondes, Iambus
 Ad libitum: sed Iambus inest in sede secunda
 Solus, & in quarta: dabit unica syllaba finem.

- 8 Tertius versus Iambicus Archilochius, Dimeter, Hypercatalectus addi solet, qui primo, & tertio loco Iambum postulat, vel Spondeum: secundo, & quarto solum admittit Iambum: ac denique syllabam inhunc modum.

— — — — —
 — — — — —

Dactylicus tandem Alcaicus subit ordine quartus
 Quattuor ex pedibus constans: loca dactylus ornat
 Duplex prima duo: & loca proxima bina Choreus.

- 15 Quartus versus est Dactylicus, Alcaicus, Acatalectus, primo, & secundo loco Dactylum recipiens: tertio, & quarto Choreum.

— — — — —

- Horat. Carm. 2. Insigne mœstis præsidium reis,
 10 Od. 1. Et consulenti Pollio curiæ,
 Gui laurus æternos honores,
 Dalmatico peperit triumpho.

De Carminum dimensione.

- 25 Versus metimur pedibus, quibus metiendis non parum prodest Syllabæ Communis, Necessitatis metricæ, Licentiæ poëticæ, Figurarumque cognitio.

DE SYLLABA COMMUNI.

- 30 Syllaba Communis modulando aptissima Metro
 Ut constat, modò lenta gradu, modò concita fertur.
 Communis syllaba, ut supra diximus, est, quæ modò brevis, modò longa apud Poëtas reperitur.

Præc. I.

Vo-

Vocalem præiens diversa in voce sequentem

Diphthongus: vocalis item producta, licenter

Vatis ad arbitrium, numeris aptabitur anceps.

Et diphthongus, & vocalis longa communes fiunt, cum vocalem diversæ dictionis præcedunt.

Æ. Virg. Æn. 3. Insulæ Jonio in magno, quas dira Celeno. 5

Idem Georg. 1. Ante tibi Eoæ Athlantides abscondatur.

Idem Ecl. 7. Stant, & juniperi, & castaneæ hirsutæ.

E. Idem Æn. 6. Nomen & arma locum servant, te amice nequivi, &c. 10

Horat. Serm. 1. sat. 9. Si me amas, inquit, paulum hîc ades, inteream si, &c.

I Virg. Ecl. 8. Credimus? an qui amant ipsi sibi somnia fingunt.

Idem Ecl. 3. Et succus pecori, & lac subducitur agnis. 15

Juven. Sat. 2. Si fur displiceat Verri, homicida Miloni.

O Æn. 5. Victor apud rapidum Simoenta sub Ilîo alto.

Idem Æn. 4. Lamentis, gemituque, & fœmineo vultu Tecta fremunt.

Propert. lib. 2. Tu quoq; ô Eurition vino Centaure peristi. 20

Ovid. Met. 2. O ego quantum egi: quàm vasta potentia nostra est.

Ibidem lib. 15. O & de Latio, ô & de gente Sabina, &c.

Breves, & longæ in eodem versu. 25

O, & Æ. Virg. Georg. 1. Glauco, & Panopeæ, & Inoo Melicertæ.

L, & O. Ibid. Ter sunt conati imponere Pelio Ossan. 30

Correpta Ausonij quadam monosyllaba Vates

Præc. 2.

Nominumquam extendunt Græcorum exempla secuti.

Monosyllaba brevia, interdum à poëtis more Græcorum producuntur.

Vir. Æn. 3. Liminaque, laurusque Dei, totusque moveri, 35

Ovid.

Ovid. ad Liviam. Nata quod es altè, quod foetibus aucta duobus.

Stat. Theb. 1. Quisquis es is, aut me, si non effoetus oborto, &c.

Sil. lib. 14. Tot uno introitu capiuntur militis arces.

5 Mart. lib. 4. Bis undena nocens, & bis duodena nocentes. Præcep. 3.

Syllaba missa pedes post quattuor arcta priores

Longa sit interdum: quod sæpius accidit illi,

Qua sit post ternum, vel post refecanda secunda.

10 Syllaba brevis post quattuor primos pedes, maximè secundum, & tertium, relicta, nonnunquam à poetis producit.

Virg. Æn. 11. Oratis? equidem, & vivis cōcedere vellem.

Æn. 6. Quis nescit? aut quis non vidit vulnera palis?

15 Virg. Georg. 4. Non te nullius exercent numinis iræ.

Idem Æn. 10. Nam tibi Tymbre caput Evandrius abfrulit ensis.

Idem ibid. 5. Ostētans artem pariter, arcamq; sonantem.

Idem Æn. 3. Dona dehinc auro gravia: lectoq; elephātō, &c.

20 Idem Ecl. 6. Ille latus niveum molli fultus hyacintho.

Idem Georg. 2. Muneribus tibi pampineo gravidus Autumno Floret ager.

ADMONITIO.

25 *Hæc tria non utenda novis documenta Poëtis*

Tradidimus: sed ut inde sciant arcana Poësis.

His tribus præceptionibus non in suis componendis, sed metiendis veterum poetarum carminibus utentur tyrones.

30 *Vocalis brevis ante mutam, & liquidam ejusdem dictionis (ut supra dictum est) communis est in carmine, quamvis in soluta oratione semper corripitur, ut Athlas, Volucris, Cleopatra, Patroclus, Lugubris, Funebris.*

Ovid.

Ovid. Met. 4. Tempus Athla veniet, tua quo spoliabitur auro Arbor.

Virg. Æn. 1. — citharâ crinitus Jopas.

Personat auratâ, docuit quæ maximus Athlas.

APPENDIX.

Syllaba naturâ longa nunquam corripitur, etiam si muta cum liquida sequatur, ut Aratrum, Volutabrum, Involutum, Salubris, & reliqua generis ejusdem. Præc. 4.

Syllaba cæjusvis erit ultima carminis anceps.

Ultima syllaba versûs communis est, siquidem brevis pro longa ponitur. 10

Virg. Æn. 1. Gens inimica mihi Tyrrhenum navigat æquor.

Ibidem. Nate patris summi, qui tela Typhoca temnis. Sextus enim pes Spôdeus est, qui ex duabus longis cõstat; Aut contra longâ pro brevi. 15

Mart. lib. 9. Nobis non licet esse tam disertis,
Qui Musas colimus severiores.

Ultimus namque pes Choreus est, qui ex longa cõstat, & brevi. 20

DE NECESSITATE Metrica.

Ex longis fecere breves aliquando Poëtæ;

Ex brevibus longas, numeris dare jura cõstiti.

Lex, necessitasque Metri cogit Poëtæ breves aliquando producere, velut cum sunt tres breves continuæ in carmine Heroico, quod in Italia, Priamide, Arabia, aliisque id genus usu venit. 30

Virg. Æn. 3. Ibitis Italiam, portusque intrare licebit.

Idem Æn. 6. Atq; hîc Priamiden laniatum corpore toto
Deiphobum vidi.

Propert. lib. 1. Et domus intactæ te tremit Arabiæ.

Aut contra longas corripuere, ut cùm brevis inter duas longas est.

Senec. Agamemn. Semper ingentes educas alumnos.

Educas dixit, primâ brevi, necessitate metri constrictus; neque enim Sapphicum carmen tertio loco Antibacchiûm recipit, qui ex duabus longis, & brevi constat.

DE LICENTIA POETICA.

*Quidlibet audendi semper fuit ampla facultas
Vatibus; arbitrioque suo, neq; lege coacti,
Liberè abutuntur longis, brevibusque vicissim.*

Hinc Tulerunt, Dederunt, & multa simillima produnt.

Poëtæ, quibus semper potestas fuit (ut inquit Horatius) quidlibet audendi, nullâ coacti necessitate syllabis interdum pro suo jure abutuntur: Tulerunt enim, Dederunt, & nonnulla alia ejusdem generis penultimâ correptâ efferunt.

Virg. Ecl. 4. Matri longa decem tulerunt fastidia menses.
Horat. Epist. 1. Dij tibi divitias dederunt, artemq; fruendi.

DE FIGVRIS.

*Accipe quas metro Vates pinxere figuras,
Mensuram, variosque scies dissolvere nodos.*

Episynalæphe, seu Synæresis.

*Contrahit ex binis, ut Deinde, Synæresis unam,
His tamen utendis Latios imitabere vates.*

Episynalæphe, quæ & Synécphonêsis, & Synæresis appellatur, est syllaba una ex duabus facta: quod fit, cùm duæ vocales in unam contrahuntur, ut Alvearia, Eadem

dem, Alveo, Eodem, Eosdem, Aureis, Ærei, Denarijs.

Virg. Georg. 4. Seu lento fuerint alvearia vimine texta.

Hic E, & A, in unam syllabam contrahuntur.

Virg. Æn. 7. Affuetæ ripis volucres, & fluminis alveo.

Hic, E, & O, vocales in unam coalescunt.

Idem Æn. 1. Atria: dependent lychni laquearibus aureis.

Hic E, & I, in unam syllabam coeunt.

Mart. lib. 9. Denarijs tribus invitas, & mane t ogatum

Obferuare jubes atria, Basse, tua.

Hic duplex, ij, in unum contractum est.

Idem accidit genitivis Oilei, Achillei, Vlyffei, & dativis, ablativisque Tereo, Thyphoeo, & similibus: interdum, & accusativo Typhoea. In primis E, & I: in secundis E, & O: in ultimis, E, & A, in unam syllabam contrahuntur.

Virg. Æn. 1. Vnius ob noxam, & furias Aiæcis Oilei.

Idem Æn. 9. Inarime Jovis imperijs imposita Typhoeo:

In superiorum contractione delectu, & auctoritate opus est: at horum Cui, Huic, Dij, Ij, Ijdem, Ijdem, Vsq: eade, omnibus uti licet.

Item adverbiorum Deinde, Dein, Deinceps, Dehinc, Proinde, & verbi Deest, deerat, deerant, deerit, deerunt, deesset, & eorum, quæ ex Semi componuntur: ut Semi-homo, Semiambustus, Semiustus, Semiærmis.

Huc etiam spectant Anteambulo, Antehac, Ante, & siqua præterea sunt.

Synalæphe.

Vocalem Synalæpha rapit quando obviat illi

Alteræ: præjicitur gladio Diphthongus eodem.

Synalæphe est, cum vocalis, aut diphthongus præcedentis dictionis à sequente excipitur, & quodam modo absorbetur.

Virg. Æn. 2. Conticuere omnes, intentique ora tenebant.

Ibid. lib. 6. Illæ autè paribus quas fulgere cernis in armis.

Ennius Annal. 10. Insignita ferè tum millia, militù octo.
 Ecthlipsis etiam in diversis carminibus locum habet.
 Virg. Æn. 7. Jamq; iter emensi turres, ac tecta Latinoꝝ
 Ardua cernebant juvenes, murosque subibant.

APPENDIX. 3.

§

S, Quoque non raro prisce elifero poeta:

Tum geminis si occurfus adhuc vocalibus esset,

Scindebat mucrone notam Synalœpha priorem,

S, tamen è medio vix aurea sustulit etas.

Prisce poetæ S, literam passim elidebant : quòd si deinde 19
 còcurrerent vocales, prior à posteriore per Synalœpham
 excipiebatur.

Ennius, Annal. 7. Doctus, fidelis, suavis homo, facun-
 dus, suoque

Contentus, atque beatus, scitus, secunda loquens in 15

Tempore, commodus, & verborum vir paucorum.

Doctu si — cundu su — daetyli sunt.

In secundo versu ex primo verbo exteritur S, deinde fit
 Synalœpha sic, Content' — atque be —

Raro apud posteros videas hanc literam extritam. 20

Cic. in Arat. Delphinus jacer haud nimio lustratus nitore.

Alcinous. Longè erit à primo quisquis secundus erit.

Lustratus, & Quisquis, S, amittunt.

Diaeresis, sive Dialysis.

25

Solvitur in geminas virtute Diaeresis una:

Vt Silûa, Aurâi, Evolûam, Soliûenda, Sûavis.

Diaeresis est, cum syllaba una in duas dividitur, ut Aurâi
 trisyllabum pro Auræ disyllabo, Silûæ, Evolûam, Euo- 30
 luisse Dissolûo, Heû, Persolûendus, Sûavis, Jam, apud
 Comicos disyllabum.

Virg. Æn. 6. Æthereum sensum, atque Aurâi simplicis
 ignem.

Systole.

- Systola vocales positu, vel origine longas
Contrahit, at positum faciens exploditur una.*
Hanc, Obicis, partem probas; illam ostendit Orion.
 Systole est, cum syllaba naturâ longa corripitur.
 Virg. Æn. 1. Cum subitè assurgēs fluctu nimbosus Orion.
 Idem Æn. 8. — totumque instructo Marte videres
 Fervere Leucaten, auroque effulgere fluctus.
 Aut positione longa, sed alterâ consonante extritâ : ut
 Obicis, pro Obijcis, Abici pro Abijci.
 Luc. lib. 8. Cur obicis Magno tumulum, manesque va-
 gantes?
 Ovid. de Ponto 2. Turpe putas abici, quia sit miseran-
 dus, amicum.

Ectasis, sive Diastole.

- Ectasis arte brevis fit longa: aut consona voci
Additur, ut positu duplicis producta feratur.*
Testis in Italia tibi prima, & Reppulit esto.
 Ectasis est, cum syllaba naturâ brevis simpliciter produ-
 citur.
 Virg. Æn. 1. Italiâ fato profugus, Lavinaq; venit Littora.
 Aut cum eadem consonans geminatur, ut Relligio,
 Reliquiæ, Repperit, Reppulit.
 Lucan. lib. 1. Reppulit à Lybicus immensum Syrtibus
 æquor.

DE CÆSURA.

- Syllaba, quæ superest quacumque ex voce, redundans
Post quemvis concisa pedem, Cæsura vocatur:*
Munere cujus habet brevis, ut sit longa frequenter.
 Syllaba, quæ ex dictione cæditur, ac post quemvis pe-
 dem

dem relinquitur, vulgò Cæsuræ dicitur: cujus tanta est vis, ut ejus beneficio brevis syllaba producat. Est enim quoddam in ipsa divisione verborum latens tempus: nam dum moramur, atque ad alias transimus, intervallum unum, spatiumque lucratur.

Virg. Æn. 4. Pectoribus inhians spirantia consulit exta.

Idem Æn. 5. Emicat Euryalus, & munere victor amici.

Idem Æn. 10. Vna, eademque via sanguis, animusque sequuntur.

Idem ibidem. Graius homo infectos linquens profugus Hymenæos.

Vides, ut syllabæ naturâ breves post primum, secundum, tertium, & quartum pedem, producantur? Id beneficium Cæsuræ acceptum referunt.

Discretos cum verba pedes dant singula metris:

Maximè in Herois, insulsa poemata fiunt.

Vt,

Aurea scribis carmina Juli maxime vatum.

Ast ubi verba pedum nexus concisa figurant,

Ex alijsque alijs, ceu mutua vincula, pendent,

Iucundos Cæsura facit pulcherrima versus.

Si pedes, maximè versûs Heroici, è singulis verbis consent, ineptum, & insulsum nō carmen.

Contrà si verba concidantur, ita ut mutuo amplexu pedes alijs ex alijs pendeant, pulcherrimus efficitur versus.

Virg. Æn. 1. Semper honos, nomenque tuum, laudesque manebunt.

Append.

Optima distinctis gaudent Anapaestica verbis,

Cetera Cæsuras Anapaestica turba recepit.

Anapæstici versus optimi putantur, si pedes singuli è singulis fiant verbis.

Senec. Thyest. Tertia misit buccina signum.

Idem ibidem. Nondum seræ nūncius horæ.

Idem ibidem. Curuo brevius limite currens.

Qui tamen perpauca sunt, si cum alijs conferantur,
Idem ibidem. Pectora longis hebetata malis
Jam sollicitas ponite curas:
Fugiat mœror, fugiatque pavor.

De Penthemimeri, Hephthemimeri, &c.

Quattuor in partes Heroum carmina scindit
Docta cohors Veterum; & cedro dignissima censet:
Vel qua suscipiunt Cæsuras in vocibus unam:
Vel geminas; numeroque trium si carmina constant.

Veteres Grammatici versum Heroicum in quatuor partes fecant, quas Sectiones, sive Cæsuras appellant, Penthemimerim, Throchaicam, Ephthemimerim, Bucolicam, sive Tetrapodiam.

*Fit Penthemimeris, Musis gratissima, vocem
Post geminos caesa una pedes cum syllaba claudit.*

Penthemimeris, Latine Semiquinaria, constat ex duobus pedibus, & syllabâ, quæ dictionem claudat.

Virg. Æn. 8. Ut belli signum —

Idem Æn. 10. Panditur interea —

Idem Æn. 12. Turnus ut infractos —

Post binos linquit Cæsura Trochaica Chorem.

Trochaica post duos pedes habet duas syllabas, longam, & brevem, Trochæum scilicet, sive Chorem, qui dictionem terminet, ut

Virg. Ecl. 4. Non omnes arbuta —

Idem Æn. 2. Infandum Regina —

Idem Æn. 12. Excutiens cervice —

Post tres missa pedes finit cum syllaba vocem,

Est Hephthemimeris veterum celeberrima metris.

Hephthemimeris, Latine Semiseptenaria, continet tres pedes, & syllabam, quæ dictionem finiat,

Virg.

Virg. Æn. i. Talibus Ilioneus: cuncti —

Idem ibid. Multa super Priamo rogitans —

Idem ibid. Terram inter fluctus aperit —

At si Hephthemimerim duplex correpta sequatur

Syllaba, Bucolicus aptissima versibus exit

Bucolica, ex ipso deductum carmine nomen.

Bucolica, seu Tetrapodia fit, si Semiseptenariæ duas breves adjunxeris, ut

Talibus Ilioneus cuncti simul —

& Multa super Priamo rogitans, super —

& Terram inter fluctus aperit: furit —

Hanc tamen postremam aiunt propriam esse Bucolici carminis, qua Theocritus plurimum est usus.

APPENDIX.

Versus, qui Heroico nomine digni censentur modò 15
Cæsuram unam habent, ut

Vt belli signum Laurenti Turnus ab arce.

Panditur interea domus omnipotentis Olympi.

Turnus ut infractos adverso Marte Latinos.

Omnes solam Semiquinariam habent. 20

Modò duas, ut

Non omnes arbuta juvant, humilesque myricæ.

Infandum Regina jubes renovare dolorem.

Excuiens cervice toros, fixumque latronis, &c.

Omnes Trochaica, & Semiseptenaria constant. 25

Modò tres, ut

Talibus Ilioneus: cuncti simul ore fremebant.

Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa,

Terram inter fluctus aperit: furit æstus arenis.

Omnes, & Semiseptenariam, & Bucolicam habent. 30

DE VERBIS POETICIS.

Verborum licentiâ liberiores multò sunt Poëtæ, quàm Oratores, quibus assidue, accuratèque legendis, non solum

lūm verba, sed etiam cætera ornamenta ips, qui poëticæ studio tenentur, diligentissimè sunt observanda.

DE PATRONYMICIS Nominibus.

Propria, nominibus quæ sunt deducta parentum,
Rite Patronymico gaudent cognomine: Vatum

10 *Propria: Graiugenūque ferè sunt vocibus orta:
Cunctaque significant aliquā de stirpe minores.*

Propria Poëtarum sunt, quæ à Grammaticis Patronymica vocantur, quòd à patrum, maiorumque nominibus facta filium, aut filiam, nepotem, aut neptem, aut ex posteris aliquem significant. Hæc ferè à Græcis nominibus fiunt, atque vel in Des, vel As, vel Is, vel Ne exeunt.

*In, Des, facta viros referunt: atque omnia primi
Ordinis esse docent doctorum exempla virorum.*

Cætera fœmineam designant omnia prolem.

20 *Quæ in Des, terminatur masculina sunt, & primæ declinationis, ut Amphitryoniades, æ, Æacides, æ, Pelides, æ. Cætera fœminina sunt: & declinationis tertiæ, ut Thestias, adis, Æolis, idis, (exceptis ultimis in Ne, quæ secundæ sunt Græcorum) ut Nerine, es.*

App.

25 *Nec solum traxere Patrum de vocibus ortum,
Sed matrum complura trahunt ab origine nomen,
Aut fratrum, Regūque: suis auctoribus urbes
Nominis interdum debere fatentur honorem.*

30 Patronymica non solum à patribus, avis, proavis, abavis, atavis, tritavis, alijsque maioribus deducuntur, sed etiam à matribus, ut Iliades, Romulus ab Ilia: Philyrides Chiron Centaurus à Philyra: Latōis, idis, vel idos, Diana, hoc est, Latona.

Item à Fratribus, ut Phorōnis, Io, seu Isis Phoronei fo-

ror:

ror: Phaëtonias, soror Phaëtonis.

A Regibus præterea, & conditoribus, ut Romulidæ Romani à Romulo: Dardanidæ Troiani à Dardano: Æneadæ ab Ænea: Cecropidæ, Athenienses à Cecrope: Ijdem Thesidæ à Theseo.

APPENDIX.

Multa Patronymicam videas imitantia formam:

Nec sunt: ut fluviij, aut qua regionibus orta,

Rebus, & ex alijs similem retulere figuram.

Quæ Appositi subiere vices: exempla dedistis

Italij & Phæbæ, Troas, Tritônus, & Asis.

Multa à Regionibus, urbibus, montibus, fontibus, fluvijs, alijsque rebus fiunt, quæ formam quidem Patronymicam habent, re autem verâ gentilia sunt, aut pro possessivis, adjectivisque nominibus ponuntur, ut Asis, Libystis, Italij, Aufonis, Sicanis, Sarmaris, Colchis, Sithonis, Thesfalij, Sicelis, Sydonis, Thebais, Ilias, Troas, Erymanthis, Mænalis, Pieris, Tritônis, Pegasis, Phasis, Illyris, Pannonis, Phœbas.

PATRONYMICA MASCULI
na quo pacto formentur.

PRÆCEP. I.

Nomen in A. tantum, Des, accipit: Iliæ format Iliades. § Aliquando ipsum dipellitur alpha, Et manet, I, medium. Genitrix ita Philyra nati Philyrides proprio nomen de nomine finxit.

Nomina A, finita assumunt Des syllabam, ut Iliæ, Iliades. Ovid. Met. 14. Inquadunt, portasque petunt, quas objice firmo. Clauserat Iliades.

Aliquâdo ipsum, A mutant in, I, ut Philyra, Philyrides. Ovid. Philyrides puerum citharâ præfecit Achillem.

As,

*As, finita solent ante, S, De, assumere: legem
 Approbat Æneades Ænea ex nomine ductum.*

As, Terminata assumūt, De, syllabam ante, S, ut Æneas,
 Æneades, Pheretias, Pheretiades.

Ovid. Met. 8. Cumque Pheretiade, & Hyanteo Jolao.

Interdum, I, capiunt ante, A, quod fecit Amyntas. Exc.

Vnde & Amyntiades Macedum Rex ille Philippus:

Ex Græco Ænias, Æniades Varibus exit.

Interdum, I, ante, A, assumunt, ut Amyntas, Amyntiades,
 Philippus Amyntæ filius.

Ovid. in Ibin. Aut ut Amyntiaden, &c.

Æniades Julius Æneæ filius, sit à Græco Ænias, sublato
 A, Æniades, Ænides.

Virg. Æn. 9. Sit satis Ænidæ telis impunè Numanum

Oppetisse tuis.

Præc. 2

Es, in Ades, migrare jubent præcepta Poësis.

Hinc fluit Hippotades Hipotes ex voce profectum.

Es, finita mutant, Es, in Ades: ut Hippotes, Hippotades,
 Æolus Hippotæ filius.

Ovid. Met. 4. Clauserat. Hippotades æterno carcere vêtos

Hæc sæpe, I, capiunt ante A, quæ jura recepit

Excep.

Vox Anchisiades ex nomine facta parentis.

Hæc sæpe, I, ante, A, admittūt, ut Anchises, Anchisiades:
 Laertes, Laertiades.

Virg. Æn. 8. Æneas Anchisiades, & fidus Achates.

Ovid. Met. 13. Saxa moves gemitu, Laertiadæq; precaris.

Nomina si fuerint ex ordine ducta secundo,

Præc. 3

Finis, & Vs. Recti: Patrio, Des, syllaba crescit:

Et brevis ipsa manet penultima: longa quibusdam.

Hinc breve Priamides Priamo de patre creatur:

Longa Lycurgides sequitur de patre Lycurgo.

Nomina secundæ declinationis, Vs, finita in genitivo
 assumunt, Des, syllabam penultimâ brevi, ut Æacus, Æa-
 ci, Æacides: sic Priamides, Æolides, Tantalides, à Pria-
 mo, Æolo, Tantalø.

Virg.

Virg. Æn. 6. Misenū Æoliden, quo non præstātor alter.
Ovid. Met. 13. Priamidenque Helenum rapta cum Pal-
lade captum.

Idem in Ibin. Tantalides tu sis, tu Tereique puer.

EXCEPTIO 1.

Nonnulla penultimam habent longam, ut Belides, Ly-
curgides, Amphiaraides.

Virg. Æn. 2. — si fortè tuas pervenit ad aures

Belidæ nomen Palamedis —

Ovid. in Ibin. Quique Lycurgiden laceravit ab arbore 10
natum.

Idem Fast. 2. Amphiaraides Naupacteo, &c.

EXCEPTIO 2.

Interdum, A, sumunt in, Des, finita sequentem:

Vnde Menætiades à voce Menætius exit.

Quæ à nominibus secundæ declinationis fiunt interdum
etiam ante, Des, syllabam, A, literam recipiunt, maximè,
quæ in Ius, exeunt, ut Battus, Battiades, Asopus, Asopia-
des: Nencætius, Menætiades: Thestius, Thestiades: Nau-
plius, Naupliades. Hæc in Ius, posterius, I, genitivi mu- 20
tant in A, Thesti, Thestiades.

Ovid. in Ibin. Nunc quo Battiades inimicum devover
Ibin, &c.

Idem Met. 7. Huic Asopiades petis irrita, dixit, & usbi.

Idem in Epist. Sive Menætiadè fallis cecidisse sub armis. 25

Idem Met. 8. Pone age, ne titulos intercipe foemina no-
stros, Thestiadæ clamant.

Idem Met. 13. Sed neque Naupliades facinus defendere
tantum.

Præc. 4

Eus, cum Restus habet, Patrij penultima casus

Longa sonat: diphthongus enim ex vocalibus una

Contrahitur: quas ipse prior genitivus habebat,

Sicut Achilleides. Patrius, quod fecit Achillei.

Genitivus nominum in Eus, assumit, Des, syllabam pe-
nultima

ultimâ longâ. E enim, & I, vocales in, I, longum, vel Ei, diphthogum contrahuntur: vel & i more Græcorum, ut à multis scribitur, ut Atreus, Atrei, Atrides, seu Atreides: sic Pelides, Alcides, Achilleides, Theſides, Tydides, & sexcenta alia

- 5 Ovid. Met. 13. Convocat Atrides socios terrore paventes.
Virg. Æn. 10. Te precor Alcide cœptis ingentibus adſis.
Ovid. Epist. 8. Pyrrhus Achilleides animoſus imagine patris. App.

A, ſibi, ut Otrïades, medium pauciſſima ſumunt.

- 10 Hæc rariùs, A, ante Des, ſyllabam habent.
Virg. Æn. 2. Páthus Otrïades Arcis, Phœbique ſacerdos.
Ritè ex nominibus Terna complura trahuntur, Præc. 5.
Syllaba ſi fuerit gradui. Des, addita dandi:
Sic & Agenorides ab Agenore voce creatur.

- 15 Si nomina ſint tertiæ declinationis, Patronymica ſient à dativo, additâ, Des, ſyllabâ, ut Agenor, Agenoris, Agenori, Agenorides Cadmus filius Agenoris: Theſtorides Calchas filius Theſtoris: Actorides Patroclus nepos Actoris: Æſonides Jaſon filius Æſonis.

- 20 Ovid. Met. 3. Donec Agenorides conjectum in guttura ferrum.

Ibidem 12. — at veri providus augur

Theſtorides, vincemus, ait.

Ibidem 13. Reppulit Actorides ſub imagine tutus Achil-

- 25 lis, &c.

Val. lib. 6. Advolat Æſonides, mortemq; cadentis æcerbat.

As, finita, quibus Patrius formatur in Antis,

Exc.

A, medio inſertam, Des ſuccedente, reſpiciunt:

Sic & Athlantiades à nomine fluxit Athlantis.

- 30 Nomina As, finita, quorum genitivus exit in Antis, A litteram ante Des, ſyllabam petunt, ut Abas, Abantis, Abanti, Abantiades: ſic Athlantiades, Pæantiades, Athamantiades, Dryantiades, & alia id genus.

Ovid. Met. 5. Victor Abantiades patrios cum cōjugo muros, &c.

Idem

Idem Met. 8. Venit Athlantiades positus caducifer alis.

*Sic ea formantur, quibus On, est Rectus, ut illud
Amphitryoniades ex Amphitryone profectum.*

Scipio Scipiades generans à lege recedit.

Eodem ferè modò formantur, quæ à nominibus in On, fiunt, Telamon, Telamonis, Telamoni, Telamoniades: Laomedontiades.

A Scipione tamen non Scipioniades, sed Scipiades imminuto verbo nascitur.

Ovid. Met. 13. Nec Telamoniades etiam nunc hilcere quicquam, &c.

Virg. 8. Interea cùm jam stabulis saturata moveret Amphitryoniades armenta —

Idem ibid. Laomedontiaden Priamû Salamina petentē.

Idem G. 2. Scipiades duros bello, & te maxime Cæsar.

Sil. lib. 7. Heu ubi nunc Gracchi? aut ubi nunc duo fulmina gentis Scipiadæ? —

Patronymica fœminina unde formentur.

Nomina fœminei generis quamplurima fiunt,

Syllaba, De, fuerit si ex nomine pulsa virorum.

Ex Phaëtoniades ita vox Phaëtonτίας exit.

Præc. I

Patronymica fœminina, quæ in As, & Is, exeunt, fiunt à masculinis, De, syllabâ sublatâ, ut Thestiadēs, Thestias, Thestiadis: Ætiadēs, Ætias: Thaumātiadēs, Thaumantias: Phaëtoniades, Phaëtonτίας: Æolidēs, Æolis, idis: Tatalides, Tatalis: Oebalides, Oebalis: Latoīdēs, Latois: Dardanides, Dardanis, idis: Cecropides, Cecropis, idis: Belīdis, Belis, idis.

multa præterea sunt, quæ passim apud poëtas leguntur.

Ovid. Met. 7. — rapido fallax Æetias igni

Imponit purum laticem —

Idem Met. 11. Talibus Æolidis dictis, lacrymisque movetur,

Idem

Idem Met. 4. Affiduè repetunt, quas perdunt Belides,
undas. App. 1.

Dantur in, As, quadam, vel in, Is, formavit Athlantis.

Et pariter normam stabilivit Athlantis istam.

Quædam tum in, As, tum in, Is, exeunt, ut Æetias, Æetis:

5 Athlantis, & Athlantis: Pallantias, & Pallantis.

Valer. Flac. lib. 7. — nec me Æetis quin audiat opto.

Idem lib. 6. — ingens Æetida perculit horror.

Virg. Georg. 1. Ante tibi Eoæ Athlantides abscondatur.

Sil. lib. 16. Vixque Athlantiadum rubefecerat ora sororū.

10 Ovid. Met. 5. — modicisque per æquor Jonium Ze-
phyris sextæ Pallantidos ortu Italiam tenuit.

Syllaba fœmineis penultima longa solutis

App. 2.

Diphthongis marinum de nomine surgit in Eis.

Sic fit ab Æneides Æneis clara Maronis.

15 Fœminina, quæ à masculinis fiūt penultimâ lōgâ, in Eis,
desinūt solutâ diphthongo, atque, E, brevi in lōgum ver-
so, ut Æneides, Æneis, eidos: Achilleides, Achilleis, eidos:
Theseides, Theseis, eidos.

Ovid. Trist. 2. Et tamen ille tuæ felix Æneidos auctor.

20 Nonnunquam correpta manet penultima: testis, Excep.

Æneis esse potest, opus admirabile Vatis.

Nonnunquam penultima manet brevis, ut Æneis, Nereis,

Ovid. de Pont. 3: Æneidos vati grande fuisset onus.

Stat. 2. Sylv. Nereis, & dulces rapuit de collibus uvas.

25 Si Patrio fuerit, Ne, syllaba juncta creantur

Multa, ut Adrastine, Patrius quod finxit Adraști.

Fit quoque Neptuni de nomine Neptunine.

Præt. 2.

Ne, finita à genitivo sunt additâ, Ne, syllabâ penultimâ
longâ, ut Neptunus, Neptuni, Neptunine: sic Adrastine,

30 Nerine, à genitivis Adraști, Nerei, E, & I, mutatis in I,
longum.

Cum datur I, praiens Ante Os, mutatur in One

Os, tantum, & geniti penultima longa resultat.

Acrisione etenim Acrisios formavit, & ultra

Artificialiter factum est ex nomine matris.

Quod si primigenium, I, ante Os habeat, mutabitur, Os, in One, penultima producta, ut Acrisios, Acrisione, Danaë, Acrisij filia.

• Catullus Argon. Tene Thetis genuit pulcherrima Neptū-

A muliebri Acrifione finxit Ovidius virile Acrifionides.
Ovid. Met. 5. Vertit in hunc harpen in a defectum cæde
Medusæ.

238,0000 Acrifonades, adigitique In pectus: at ille, &c.

DE METAPLASMO.

Cum verbis nova forma datur, quod barbarus esset

Erigeron aristatus Metaplasmi in carmine pictus.

Metaplasmus dicitur, quod vetus verborum forma, vel necessitate metri, vel ornandi poematis causa à Poëtis in novam figuram, faciemque sermonis mutetur. Proprium enim poetarum est verbis, quibus Oratores utuntur, aliquid interdum addere, vel detrahere: nonnunquam literas alias alijs permutare: aliquando è proprio loco in alienum trāsferre: quod quidem cum in soluta oratione vitium sit, Barbarismusque nominetur: in carmine tamen non Barbarismus, sed Metaplasmus appellatur: datur enim venit poetis, quia plerumque metro servire coguntur.

Prothesis.

Principium Prothesis superaddit: Apharsis aufert.

Syncopa diminuit medium: sed Epenthesi auget.

Dat Paragoge ultro: Apócope rapit improba finem.

Litera, vel syllaba principio dictionis addita vocatur
Prothesis, ut Gnatus pro Natus: Tetulifsem, pro Tulisse.
Terent. Andr. Eo pacto, & gnati vitam, & consilium
meum Cognosces.

Idem ibid. Nam pol, si id scissem, nunquam huc tetu-
lissem pedem.

Epénthesis.

- 5 Epénthesis est, cum medio dictionis litera, aut syllaba in-
terijcitur, ut Reliquias, pro Reliquias: Mavors, pro Mars:
Navita, pro Nauta. Virg. *Æn.* 1. Troas reliquias Danaum, atque limmisis
Achillei.
10 Idé *Æn.* 8. Fecerat & viridi foetâ Mavortis in antro, &c.
Ovid. *Fast.* 2. Quid tibi cum gladio? dubiam rege na-
vita puppim.

Paragóge, seu Proparalepsis.

- 15 Paragóge, seu Proparalepsis dicitur, cum extremæ sylla-
bæ aliquid adjungitur, ut Deludier, pro Deludi; Admit-
tier, pro Admitti. Terent. *Andr.* Vbisvis facillius passus sim, quam in hac re
me deludier.
20 Virg. *Æn.* 9. — tum Nisus, & unâ
Euryalus confestim alacres admittier orant.

Aphæresis.

- 25 Litera, vel syllaba principio dictionis substracta Aphære-
sis appellatur, ut Ruo, pro Eruo: Temno, pro Contemno.
Virg. *Æn.* 12. — dabit illè ruinas
Arboribus, stragemque fatis: ruet omnia latè.

Syncopa.

30 Syncopè literam, vel syllabam, è medio dictionis subtra-
hit, ut Gubernaclo, pro Gubernaculo. Periclis, pro Peri-
culis: Vixet, pro Vixisset: Extinxem, pro Extinxissem.
Virg. *Æn.* 5. Cumque gubernaclo liquidas projecit in
undas

- undās Præcipitem —
 Virg. Æn. 3. — hīc me, pater optime, fessum
 Deferis; heu tantis nequicquam erepte periclis.
 Idē Æn. 11. Vixet, cui vitam Deus, aut sua dextra dedisset.
 Idem Æn. 4. — gnatumque, patremque
 Cum genere extinxem, memet super ipsa dedissem.

Apocope.

- Apocope fini dictionis aliquid detrahit, ut Tūguri, pro
 Tugurij: Pecūli pro Peculij; Otī, pro Otij.
 Virg. Ecl. 1. Pauperis, & tūguri congestū cespite culmen.
 Idem ibid. Nec spes libertatis erat, nec cura pecūli.
 Idem Georg. 4. Illo Virgillum me tempore dulcis alebat
 Parthenope studijs florentem ignobilis otī.

Tmesis.

- Per Tmesim inseritur medio vox altera vocis:
 Vt Scythia regio Septem subiecta trioni.
 Tmesis est, cum verbum dividitur aliquā dictione inter-
 positā, ut Septemq; trioni, pro Septemtrioni: Qui te cum-
 que, pro Quicumque te.
 Virg. Georg. 3. Talis Hyperboreo Septem subiecta trioni
 Gens effrena virūm.
 Idem Æn. 9. Qui te cumque manēt isto certamine casus.

Antithesis.

- Antithesis virtute nota variantur, ut Olli.
 Antithesis est literæ commutatio, ut Olli, pro illi.
 Virg. Æn. 5. Olli cæruleus supra caput astitit imber.

Metáthesis.

- Cum nota transfertur, ceu Thymbre, Metáthesis esto.
 Metáthesis est literarum ordo immutatus, ut Thymbre,
 pro Thymer.

Virg. Æn. 10. Nam tibi Thymbre caput Evandrius abstulit ænis.

Nisi quis putet nominandi casu cum Thymber, tum Thymbrus dici, ut Evander, & Evandrus.

Synalcephe, Episyndalcephe, Diæresis, Ecchlipsis, Syntole, Diastole sunt etiam Metaplasmi species, de quibus supra egimus.

DE PROSODIA.

Quod sonat in Danajæ regione Prosodia Græcis.

Id Latij Tenor, atque Tonus, seu Accentus in oris.

Dicitur. Is tergo variat moderamine vepos.

Nam modò concitatus sursum, modò pressa deorsum.

Verba trahit: modò præstat opus simul artis utrumque.

Unde tot Ausonij numero posuere Tenores.

Græci Prosodias, Latini accentus, Tenores, & interdum Tonos vocant. Accentus rector est, ac moderatur pronuntiationis, eo enim, vel attollitur, vel deijcitur vox, vel partim attollitur, partim deijcitur. Tres verò sunt tenores, Acutus, Gravis, Circumflexus.

Syllaba celsa petens modulamine feritur Acuto.

Deijcitur compulsa Gravi: sed in ardua partim.

Tollitur, & partim Flexo, petit infima cantu.

Acuto attollitur syllaba, Gravi deprimitur, ut populus, antepenultima acuitur, penultima verò, & ultima deprimuntur, gradatimque descendunt: Circumflexo partim attollitur, partim deijcitur syllaba, ut Romanus.

Inter acuta novis, & circumflexa Latina.

Hospitibus peregrina latent discrimina lingue.

Sonus hodie incertus est: siquidem Latinæ linguæ hospites, veterisque pronuntiationis ignari eodem penitus sono tum acutas, tum flexas voces efferimus.

At nota temporibus non est incognita nostris.

A læva in dextram surgens: nota signat Acutum.

A sum.

A summo obliquè dextram Gravis hasta petivit.

Ex notula Flexus pariter coalescit utrâque.

Acuti nota è sinistra in dextram obliquè ascendit. Gravis à summo in dextram obliquè descendit. Circumflexi ex Acuto, & Gravi constat.

Fert circumflexum penultima sola tenorem.

Hac ipsa & praeiens huic proxima gaudet Acuto.

Esto Gravi sedes, tonus est ubi nullus eorum.

Acutus in penultima, vel antepenultima locum habet. Circumflexus in penultima tantum. Gravis ubi uterque abest.

Præc. 1.

Ultima sermonis nulla est acuenda Latini.

Nec circumflexis modulanda tenoribus unquam.

Nullius verbi Latini ultima syllaba aut acuitur, aut circumflectitur, auctore Quintiliano. Quare Palam, una, alias, & cætera id genus adverbia primâ acutâ sunt pronuncianda. Nec te moveat quod ultimæ à Typographis gravi accentu notentur, id enim tantum fit ut adverbia esse intelligas.

Præc. 2.

Dictio natura monosyllaba curta vigore.

Vel positu solum producta, notatur acuto.

Dictio unius syllabæ naturâ brevis, aut positione solum longa acuitur, ut At, Ast, Fax, Dux.

Præc. 3.

Naturâ vox longa cupit monosyllaba flecti:

Et quæ sit positu, generisque propagine longa.

Dictio monosyllaba naturâ longa, aut positione simul, & naturâ flectitur, ut Mos, Ros, Lux.

Præc. 4.

Dictio si fuerit tantum dissyllaba, cujus

Syllaba tarda suo penultima fluxit ab ortu:

Aut posita sit longa simul, prior illa duarum

flectitur, ejusdem modo sit brevis ultima vocis.

Sed minus accentum penultima postulat Acutum.

In dissyllabis prior naturâ longa, aut positione simul, & naturâ flectitur, dummodo posterior sit brevis, ut Græcus, Audit, Æstus, Mœstus, Frâtris. Alioquin acuitur, ut,

Aéltas,

Aestas, Arma, Fúror.

Omnia praescriptam teneant polysyllaba normam;

In quibus incedit tardo penultima gressu.

Præc. 5.

In polysyllabis, (quemadmodum in dissyllabis dictum est),
semper observanda est penultima, quæ nec citur, si longa
fuerit naturâ, aut naturâ simul, & positione, dummodò
ultima sit brevis, ut Amicus, Affigit, Aratrum, Palæstra,
Anapæstus. Alioquin acuitur, ut Romanos, Victores,
Marcellus.

At brevis istorum si sit penultima, cantu

Tertia præcedens à fine insurget Acuto.

Præc. 6.

In polysyllabis semper acuitur antepenultima, si penulti-
ma sit brevis: ut Dominus, Arcopagus.

De præpositionum tono.

Præposita partes uno, cum casibus herent;

Edantur solum, quasi vox sonet una tenore.

Præpositiones suis casibus præpositæ, ut ait Quint. lib. 1.
cap. 5. uno, eodemque tenore simul cum ipsis efferuntur,
ac si una tantum esset vox: ut Per forum ab eo, ad Deum,
præter morem, contra foedus. Vides ut præpositiones
gravi tono pronuncientur?

De Græcis verbis.

Quæ penitus sunt Græcæ tonis dignabere Græcis.

Verba planè Græca Græco acceñtu pronunciantur: ut
Paralipoménon, penultimâ acutâ. Lithótrofos acutâ
antepenultimâ. Kyrie eadem acutâ. Eleíson verbum est
quatuor syllabarum, cujus non-ultima, sed antepenulti-
ma acuitur.

App.

In Græca lectione, si duæ vocales concurrunt, ne in
carmine quidem eliditur prior, nisi in ipsis libris ante ex-
trita per apostrophon fuerit.

Quæ

Quare cum Kyrie Eleison septem syllabis constet: totidemq; vocalibus salvis, & integris scribatur, nulla prorsus est omitrenda.

De Hebræis vocibus.

Prorsus Hebræa suo modulatore verba tenore.

Horum extremâ tono plerumque effertur acutâ,

In paucis acuendâ tamen penultima verbis.

Sicut Abel, Noë, atque Caim. Acuantur in Ezer,

Aut Sedec, Melec: & quod finitur in Ai:

Atque alijs, quibus usus erit bonus ipse magister.

Quæ Hebræa omnino sunt, neq; Latinitate donata, Hebræo tono pronunciantur: ut Amen, Cherubim, Seraphim, quæ acutâ extremâ, ut pieraque alia, efferuntur.

EXCEPTIO.

Abel, Caim, Lamec, Noë, Abigail, Baal, Eden, Ephrata, Ephraim, Gomer, Isboerth, Phase Siboleth, & quæ in Ezer, Sedec, Melec, Ai, exeunt, ut Eliëzer, Melchisedec, Abimelec, Sarai, Sinai, Abisai, penultimâ acutâ pronunciantur.

Alia præterea sunt hujus classis, quæ consultò prætermitto.

APPENDIX.

In Latium quæcumque fluunt de fonte Pelasgum:

Et quæ Romanis utenda dedistis, Hebrai,

Facta Latina sonent Latinos, ut in Vrbe, tenores.

Quæ à Græcis, & Hebræis ad Latinos defecerunt, Latīnorum normâ metienda sunt, ut Idolum mediâ flexâ, cum à Græcis, idolon antepenultimâ acutâ pronuncietur. § Sára à Latinis priore acutâ effertur, quia declinatur, ut Musa, cum ab Hebræis Sará posterior acuatur.

Sed hæc hæctenus.

FINIS.

AD LECTOREM ADMONITIO.

Non ingratum Promptuariū hoc Præceptoribus, ac discipulis fore censuimus, in quo breviter totius Artis vocabula, Lusitani idiomatis interpretatione adhibita, reponerentur: ut hinc facile, quoties usus esset, eorum significationes absq̃ labore, & temporis jactura erui possent. Pauci enim Latina lingua Thesauros, aut Calepini volumina, tenuioribus præsertim impervia, nanciscuntur. Imo non omnes, quibus horum librorum copia suppetit, Latinarum vocum ita proprietates callent, ut quæ in Artis præceptionibus edocendis tradenda sunt, absque errore tradere, & præceptionum usibus accommodare possint. Rursus in eisdem libris non pauca desiderantur vocabula: & quod doctius est, nonnulla longe aliter describuntur, quam in Arte sancitum est. Unde sæpe legentibus erroris occasio præberi consuevit. Quare non solum, ut tenuiorum egestati consuleretur, sed ut errores etiam, qui in ostio cujusque facultatis valde perniciosi esse solent, præciderentur: neve Magistri Vocabularijs minus correctis, & frequenter allucinantibus evoluendis inutiliter tempus insumerent, subsidium hoc parandum fuit. In eo verò pro faciliōri verborum explicatione nonnunquam brevia adhibuimus exempla ex Artis Maioris commentarijs præcipuè de promptis, ac communis eorum, aut ambigua significatio melius perciperetur. Auctorum nomina non apposuius, nec eorum loca integra recitavimus, quod solam tyronibus, quibus adhuc fontes ipsos, unde hæc delibavimus, adeundi copia non datur, cujusque verbi significationem, & usum aliquem indicare statuerimus. Prior autem numerus (cū adjungitur) paginam, posterior litteram ostendit, ut quo jure, aut in qua significatione, ad quodvis Artis præceptum singula verba pertineant, quivis invenire possit, & sine temporis dispendio, quod desiderat, assequatur.

INDEX TOTIVS ARTIS.

- A**, & Ab, Præp. significão o mesmo: à Deo: de Deos. Ab initio: desde principio. A coena: depois da cên. A Romanis tuba canere coeperunt: da parte dos Romanos &c. Fol. 42. num. 20.
- Abalieno, as. *Alienar.* Vt totum se à te alienavit Cæsar: Agros à se abalienare, de *apropriar-se dos campos.* 207. n. 5
- Abax, acis. Vasorum repositorium, *copa, ou mesa em que se põem a baixela, ou taboa para escrever, ou contar.* 208
- Abdico, as, *privar, ou depor.* Vt abdicare se magistratu, *depor o officio.* Pater qui abdicat filium, *omni eū jure privat, que desherda o filho em sua vida, &c.* 206 n. 1
- Abdomen, nis, *gordura, ou golodice.* 124 n. 20
- Abduco, is, *apartar.* Vt abducere se à molestijs. 206 n. 25
- Abel, *filho segundo de Adam.* 321 n. 5
- Abeo, is, *irse.* Abire è vita, *morrer.* Abire consulatu, *deixar o consulado.* 259 n. 30
- Abhinc, adverb. Duos abhinc annos, *vel duobus abhinc annis, ha dois annos.* 231 n. 20
- Abies, abietis, *hũa arvore semelhãte ao pinheiro negro.* 126. 30
- Abigail, *mulher de Nabal, postea Davidis uxor.* 271. 30
- Abimelech, *hum Rey de Gerãa Metropoli da terra de Palestina. (foi tãbem nome cõmun dos Reys de Palestina.)* 325. 15
- Abisai, *hum homem Hebreo irmão de Ioab primeiro Rey.* 325. 5
- abligúrio, abliguris, *gastar a fazenda em golodices.* 157. 15
- aboleo, es, *apagar.* Vt abolere nomen, crimen, dolorem. 161 num. 25
- abolesco, is, *acabar-se, destruir-se.* Neut. absolut. 161. 25
- abominor, aris, *abominar. estranhar.* Communẽ. 209. 20
- abrado, is, *raspar, tirar por força.* Vt publicani à pòpulo pecunias abradunt, *os vendeiros, &c.* 209. 5
- Abrahamus, i, *Abraham primeiro Patriarcha dos Hebreos.* 147 num. 25
- abrotonum, i, abrotomus, i, *erva lombrigueira.* 100. 15
- abs præp. de. Vt abs quovis homine, *de qualquer homem.* 97 n. 10
- absent

abscindo, is, *cortar, rasgar, activum.* 255.5

absolvo, is, *absolver.* Vt absolvi reum suspicionis, vel suspitione, vel de suspicionem proditionis. 199.5

absonus, a, um, *conusa dissonante, discordante.* Vt cavenda est doctrina fidei divinæ absona, vel à fide diu. 188.30

absorbeo, es, *sorver.* Vt vide ne te pravæ consuetudinis æstus absorbeat, *a marè do mau costume, &c.* 157.30

absque, præp. *sem.* Vt absque injuria, absq; peccato. 97.10

abstemius, a, um, *conusa que não bebe vinho.* Vt Cato vini abstemius fuisse narratur. 181.20

absterreo, es, *espantar, apartar com temor.* Vt nolite hominem à vobis absterrere metu poenæ. 207.5

abstineo, es, *refrear.* Vt abstinere se alieno, vel ab alieno. ibidem.

abstraho, is, *tirar por força.* Vt à gremio patriæ difficile quivis abstrahitur. 206.30

absum, abes, *faltar.* Vt abest mihi animus. Nihil huic abest de maximarum rerum scientia. 194.15

absurdus, a, um, *conusa fea, torpe, indigna de ser ouvida.* Vt verba profers ætati tuæ absurda. 185.20

abundo, as, *ter abundancia.* Vt abundare divitijs, doctrina, ingenio, bellicis laudibus. 197.15

abyssus, i; abismo, *agoa sem fundo.* 112.25

Ac, conjunct. E. Vt doctus, ac justus, *douto, & justo.* 100 regra 3.

Ac, adv. pro Quam. Vt Secus, ac jussi, fecistis, *fizeses ao reves do que vos mandei.* ibidem

Achantus, i, *erva Gigante.* 112.2

acatalectus, a, um, *conusa perfeita.* Vnde acatalecta carmina. 295.20

accedo, is, *chegar.* Vt propè mœnibus accessimus. Accedo tibi, vel tuæ sententiæ, *sou de tuosso parecer.* 165.30

acceptus, a, um, *conusa aceita.* Vt vir Regi, &c. omnibus bonis acceptus. 182.20

accidis, bat, *acortar.* Vt nihil tibi accidit. 194.30

accido, is, *acortar.* 194.30

- æccido, dis, à Cado, cair. Vt accidere genibus, vel ad ge-
 nua alicui, cair aos pés, debruçar-se aos pés. 165. §
 accipio, is, tomar, receber, &c. 206. 20
 accipiter, tris, Açor, ou Falcão. 110. 15
 acclamo, as, fazer applauso, mostrar favor. Vt populus Ro-
 manus sæpè Cicetoni acclamavit. 195. 15
 acclinis, ne, cousa inclinada pera hũa parte. Vt acclinis fal-
 sis animus meliora recusat. 186. §
 acclivis, & ve. cousa que he costa arriba, ou encostada. Vt ac-
 clives arbori quædam feræ in somno capiuntur. 186. §
 accola, æ, o que ou a que mora perto dalgum lugar. 105. 15
 accommodus, a, um, cousa accommodada. Vt vallis accom-
 moda fraudi. 185 r. 2
 accommodatus, a, um, cousa acomodada, ou natural. Vt
 tempus segeti demetendæ accommodatum, vel ad se-
 getem, &c. 187. 10
 accresco, is, acrescentar-se. Vt veteri negotio nova accres-
 cunt. 195. 15
 accubo, as, accumbo, is, jaz, estar assentado junto doutrem.
 Vt Regi in convivio accumbere honorificum est.
 ibidem.
 accorro, is, acudir. Vt dux accurrit equitibus fatigatis, &
 exercitui. ibidem
 accuso, as, acusar. Vt ne me falsi accuses, vel de falso. ibid.
 acer, eris, hũa arvore semelhante ao Platano. 107 r. §
 acer, acris, & acre, cousa forte, ou vehemente. 125. r. 3
 acerbus, a, um. cousa azeda, & rispida. Vt Princeps iniquæ
 multitudini acerbus. 185. 15
 acheron, ontis, paul do inferno, & hum rio de Epiro Reyno de
 Grecia. 124. 15
 Achillides, æ, patr. Masculin. Pyrrho filho de Achilles. 314. 15
 Achilles, is, Achilles capitão Grego. 133 r. 3
 Achilleis, eidos, hũa obra de Statio, que trata de Achilles.
 312 r. 4.

acidus, a, um, cousa azeda. Vt mala punica gustui acida,
 sunt.

- funt salubria, *as romãs, &c.* 185 n. 15
- acinaces, is, *espada Persiana, que veyo de Persia:* 111. 10
- acinus, i; acinum, i, *bagulho da uva.* 150. 20
- acquiesco, is, *aquietarse, consentir.* Vt optimorum consilijs acquiesco. 195. 15
- acquirō, is, *aquirir.* Vt ingrato hæredi divitias acquiris. 203 n. 15
- Acrifione, es, *Danae filha de Acrisio Rey dos Gregos.* 315. 5
- Acrifioniades, æ, *Perseo filho de Danae, neto de Acrisio.* ibidem
- acriter, adverb, *fortemente.* 98. 25
- Actorides, Actoridæ, *Patrocloneto de Actor capitão Grego.* 312 n. 15.
- acus, aci, *peixe agulha.* 112. 15
- acus, acus, *agulha, ou alimpadura.* 112. 5
- acus, aceris, *alimpadura.* 113. 10
- acragas, sive Agragas, tis, *hum monte de Sicilia.* 110. 30
- Ad, præp. *pera.* Vt ad naves, *pera as naos.* 97. 5
- adæquo, as, *igualar.* Vt Claudius servos dominis adæquavit. Vrbem solo adæquare, *pôr par terra.* 202. 15
- adagium, ij; adagio, onis. *Proverbio.* 150. 25
- Adam, Adamus, i, *nosso primeiro pay.* 147. 20
- adamas, antis, *diamante.* 110. 30
- Adastrine, es. Patr. f. *filha de Adrasto Rey de Grecia.* 314 num. 25
- addico, is, *vender em almoeda.* Vt tuas ædes addixisti homini diviti nūmo sestertio. Perpetuæ servituti se addicere, *obrigarse a cativoeiro perpetuo.* 103 n. 15
- addo, is, *acrescentar, ajuntar.* Vt ne afflictio afflictionem addideris. Addere calcaria equo, *pôr as esporas.* ibidem
- adeo, is, *ir ter com alguém.* Vt adire judicem, vel ad judicē. 126 n. 30
- adeps, is, *a gordura.* 116. 10
- adequito, as, *andar a cavallo perto de alguma coisa.* Vt urbi adequitabat Imperator. 195. 15
- adhæ-

adhæreo, es, *estar pegado*. Vt lateri tuo semper adhæsi, *sempre andei a vosso lado*. 195. 20

adhæresco, is, *pegar-se*. Vt iustitiæ adhærescere regium est. ibidem

adhibeo, es, *pôr*. Vt ægrotanti adhibere medicinam, *curar*. Calcaria equo, *pôr as esporas*. Coenæ hospitem, *admitir, convidar pera a cea*. 203. 15

adjaceo, es, *jazer jûto de outra coisa*. Vt Vlyssippo mari adjacet. 195 n. 20

adigo, is, *meter por força*. Vt arbori cuneum adigere, *adigere milites Sacramêto, vel jurejurando, vel ad jusjurandum, obrigar com juramento*. 203. 20

adijcio, is, *ajuntar*. Vt Timotheus bellicæ laudi doctrinam, & ingenij gloriam adjecit, vel ad laudem bellicâ. ibidem

adimo, is, *tirar*. Vt adimere alicui dolorem, facultatem, metum, &c. ibidem

adipiscor, eris; commune, *alcançar*. Vt adipisci divitias, gloriam, &c. Non ætate, sed ingenio adipiscitur sapientia. 171. 34

adjudico, as, *julgar por sentença*. Vt domum hæredi Prætor adjudicavit. 203. 20

adjungo, is, *ajuntar*. Vt ne ad malum tibi socium adjungas. ibidem

admetior, iris, *medir*. Vt exercitui frumentum admetiri. ibidem

admilceo, es, *misturar*. Vt aquam farinæ admiscere. Ne te alienis negotijs admisceas, *não vos metais, &c.* ibidem

admitto, is, *admitir, deixar entrar*. Vt Arcanis, & consilijs quemvis admittere non expedit, vel ad arcana. 227 r. 3

admodum, *muito*. Adv. 233. 25

admoneo, es, *avizar*. Vt admoneo te multa, vel multorum, vel de multis. 156 r. 2

admonitus, us; admonitum, i; admonitio, onis. *Aviza lembrança,* 150. 20

admo

admoveo, es, *chegar hũa cousa á outyrra*. Vt machinam
turri admove're. Admove're calcaria equo, *Pôr as espo-*
ras. 203. 20.

adnascor, eris, *nacer junto*. Vt viscum quibusdam arbori-
bus adnascitur. 195. 20.

adnato, as, *nadar pera algũa parte*. Vt pisces lateri navium
Indiam petentium adnata'nt. ibidem

adno, as, *o mesmo*. Vt huc pauci vestris adnavimus oris.
ibidem

adnitor, eris, *estribar. sustentarse*. Vt adniti ostio, vel ba-
culo. ibidem

adoleo, es, adolesco, is, *crecer*. Neutr. absol. 161. 25

adoleo, es, *queimar em sacrificio*. Vt sacerdos olim thura,
& adipēs Deo adolebat. 161. 25

adolescens, tis, *mancebo, ou molher desta idade*. 106 r. 3

adonis, idis, *hum pastor*, apud Virgilium, *foi tambem hum*
filho de hum Rey de Chipre. 127. 30

adopto, as, *escolher*. Vt te mihi patronū adoptavi. Adop-
tare sibi aliquem filium, vel pro filio, *perfilhar*. 203. 10

adoptare se ordini, vel Religioni, *meterse em Religião*. ibid.

ador, oris, *trigo candial*. 110. 5

adoro, as, *adorar*: activ. 209. r. 1

adrepo, is, *chegar arrojando pera algũa parte*. Vt cavendū,
ne mures, aut lacertæ columbarijs adrepant, vel ad co-
lumbaria. Adrepere amicitia' alicujus, vel ad amici-

tiam, *meterse na amizade*. 195. 20

adria, æ, *o mar de Veneza*. Est & nomen duarum civitatū.
108 num. 10

adscribo, is, *ajuntar*. Vt adscribe me socium tuis laudi-
bus. Adscribere aliquem numinibus, *canonizar, ajuntar*
ao numero dos Santos 195. 20

adspiro, as, *favorecer*. Felicitas Alexandro adspiravit. 203. 20

adstipulor, aris, *consentir*. Nostræ sententiæ adstipulan-
tur omnes. ibidem

adsto, as, *estar em pé*. Vt dominorum mensis adstant fa-
muli,

- multi, praetorum tribunali apparitores. 157 10
 adstrepo, is, *fazer aplauso*. Vt adstrepebat, Ciceroni alacre
 vulgus. Multi Principis aures irritis precibus adstrepe-
 bant, *estrugião, ou airoação as orelhas do Principe com rogos*
baldados. 295 10
 adstringo, is, *obrigar*. Vt adstringere fidem suam jureju-
 rando: adstringere se scelere, aut furti, *cometer maldade,*
&c. 199 10
 adsum, ades, *favorecer*. Vt ego tuis rebus semper adero, *es-*
tar presente. Vt concioni, & sacris omnibus adfui toto
 anno. 194 15
 advelo, is, *levar pera algũa parte*. Sylla ex templo adibus
 suis advexit columnas. 203 10
 advena, æ, *estrangeiro, ou estrangeira*. Masc. tantum. 105 5
 advenio, is, *vir ao encontro*. Vt tibi redeunti ab exilio ne-
 mo advenit. 195 20
 adversarius, a, um, *consa contraria*. Vt tui familiares ho-
 nori nostro sunt adversarij. 185 30
 adversor, aris, *contrariar*. Vt noli familiari tuo adversari.
 195 n. 15
 adversus, um, præposit. *contra sòmente*. Vt contra te. 97 5
 adversus, a, um, *consa contraria*. Vt vulgus quieti adver-
 sum, *consa fronteira, ou opposta*. Vt Septentrioni est Au-
 ster adversus, *ao Norte está opposto o Sul*. 185 30
 adulor, aris, *lisongear*. Vt Canes dominis adulantur, vel
 dominos. 193 10
 adulter, eri, o adultero. 120 30
 advolito, as, *voar pera algũa parte*. Vt Papilio lumini ac-
 censo advolitat, *a borboleta, &c.* 195 10
 advolo, as, *voar, vir depressa*. Caprimulgi caprarum uberi-
 bus advolant, *os corvos nocturnos*. Striges vocantur ab
 Ovid. ibidem
 adytum, i, *lugar secreto do templo*. 259 15
 Aedes, is, *a casa*. 137 r. 1
 Aedilis, is, *almoçacé*. 134 10
 Aedion

- Aëdon, onis, Roizinol. 109 20
 Ætiades, Ætiadæ Patr. Absyrto filho de Acetes Rey de Col-
 chos. 313 19
 Ætias, Ætiadis, Patr. f. Medea, ou Calciopé filha de Acetes.
 312 n. 25
 Ægeon, onis, o mayor dos Gigantes, per outro nome Brianeus,
 muy cruel, & tinha cem braços, como fingem os Poetas. 265
 num. 5
 Ægina, æ, filha de Asopa Rey de Egypto. 273 25
 Ægocerc, ontis, o Capricornio signo celeste. 128 15
 Ægyptus, i, Egipto Reyno de Africa. 107 r. 1
 Æmulus, a, um, cousa competidora. Vt Carthago fuit urbi
 Romæ æmula de terrarum imperio. Vel urbis æmula.
 184 n. 10
 Æneades, Æneadæ, o Troyano descendente de Eneas. 314
 num. 10
 Æneas, æ, hum varão Troyano. 105 r. 1
 Æncides, æ, Iulio, ou Afcanio filho de Eneas. 314 10
 Æneis, idos, Eneida, liuro que trata dos feitos de Eneas. 107
 regra 3
 Æolides, Æolidæ, Sisypho filho de Eolo, ou Vlysses seu neto.
 313 25
 Æolis, Æolidis, Alcione filha de Eolo, que fingem os Poetas
 Rey dos ventos. ibidem
 Æpy, Æpyos, hũa cidade de Grecia. 122 30
 Æqualis, & le, cousa igual. Virgilius fuit æqualis Homeri,
 vel Homero: æqualis Ciceronis, da idade de Cicerone. 184
 num. 10
 Æquævus, a, um, causa da mesma idade. Vt Senes, & pue-
 ri sibi æquævis delectantur. 185 25
 Æqui bonique facere, Boni consulere, lançar a boa parte.
 201 15
 Æquilibris, & bre, causa de igual peso, ou da mesma igual-
 dade. Vt duo annuli ponderi duorum aureorum æqui-
 libres. 186 5
 Æqui-

Equiparo, as; æquo, as, *igualar, ou comparar*. Vt quem Regi Henrico æquiparabimus? Solo turre æquare, *igualar com a terra as torres, pelas par terra* 202 15

Æquor, oris, *o campo plano, ou mar*. 110 5

Æquus, a, um, *consa igual*. Aggeres æquos arcibus attollere, *alevantar montes de terra iguais com as fortalezas*. 185 25

Æquum misero homini se præbere, *mostrar-se favoravel aos miseravais*. ibidem

Aër, aëris, *o ar*. 252 30

Æs, æris, *metalicobre, dinheiro*. 113 10

Aesonides, æ, patr. Mascul. Iason filho de Aeson Principe Grego. 312 15

Æstimo, as, *estimar, ou avaliar*. 200 15

Æstiva, orum, *lugares onde se passa a calma*. 144 10

Æther, ris, *o Coo*. 125 10

Æthiops, opis, *homem, ou mulher de Ethiopia*. 226 20

Affatim, adv. *abundantemente*. Vt tibi divitiarum affatim est. 230 5

affectio, onis; affectus, us, *movimento do animo*. 150 20

Afferro, ers, *trazer*. Vt afferre auxilium patriæ, aut detrimentum. 169 r. 2. & 203 20

Afficio, is, *afceioar*. Vt animos afficere; afficere aliquem beneficijs, *fazer beneficios, ou merceds*. Afficere molestia, *dar molestia, &c*. 106 r. 11

affinis, is, Substant. *parente, ou parenta; por via do casnadio*. 105 30

affinis, & ne, adject. *consa comarcação, ou vizinha; participante*. Vt complures hujus sceleris affines fuerunt, vel huic sceleri. 184 10

affligo, is, *affligir, avexar, atormentar*. Vt senectus, & morbi corpus affligunt; affligere capiti saxa, *arremedar pedras*. 203 20

afflo, as, *asoprar, basofar, favorecer*. Vt afflare spiritum aliqui, *inspirar*. Vt felices quibus afflat spiritus divinus. ibidem

affluo, 184 10

affluo, 203 20

affluo, 184 10

affluo, 203 20

affluo, 184 10

Af Ag Ab Ai Al

affluo, is, *ter abundancia*. Vt affluere divitijs, delicijs, studijs, lepore, venustate, &c. Tagus Vlyssiponis moenibus affluit, o Tejo corre por junto dos muros de Lisboa. 197

num. 20

affrico, as, *esfregar hũa cousa com outra*. Vt affricare se herbis, aut lapidi. 203 20

affulgeo, es, *dar luz, resplandecer*. Vt lux, & spes nobis affulsit. 195 20

affundo, i, *derramar*. Vt aquam ferro candenti affundere.

203 n. 10

Agamēnon, onis, *hum Rey de Micenas, cidade de Grecia*. 150

num. 25

age, agite, **agendum**, adv. *eya, orasus*. 98 15

Agenorides, æ, *Cadmo Rey de Phenicia, filho de Agenor*. 312

num. 20

aggredior, eris, *acometer*. Commune. Vt opus difficile aggredieris: vrbs ab hoste aggressa est, fez se assalto, &c.

209 20

agmen, inis, *multidão de gente, ou esquadra de gente*. 124 5

agnascor, eris, *nacer junto*. Vt fungi arboribus agnascuntur, os cogumelos nascem, &c. 195 20

agnosco, is, *conhecer, que já temos visto*. Hoc agnosco à me.

isto sei de mim, isto reconheço de minhas cousas.

164 r. 2

ago, is, *agere gratias alicui, dar graças*. Ago tecum injuriarum, furti, dementiæ, acufote, &c. 166 r. 2

agon, onis, *contenda, ou lugar da contenda*. 109 30

agragas, tis, *hum monte de Sicilia*. 100 30

agricola, æ, *o lavrador, ou lavradora*. 105 15

ah, Interject. *de quem se dóe, ou suspira, ou indigna; ay, ah*.

95 n. 15

Aiax, acis, *nome de dous varoës Gregos*. 131 r. 2

aio, is, *dizer, afirmar*. Quasi ego id curem quod ille aiatur neget. Gubernator Scipioni ait, &c. 156 25

alabaster, tri; **alabastrum**, i, *alabastro, pedra*. 150 30

alcaicus, **Dactylicus**, **Acatalectus**, *verso Alcaico que tem*

pes

pēs dactylos, perfeito.	295 25
Alcides, Alcidaē, patr. Masc. Hercules neto de Alceo.	312 5
alcyon, onis, maçarico, ave.	109 30
alcyonis, onidis, dia sereno, em que estas aves fazem os ninhos.	
112 r. 4	
alecto, us, hũa das tres furias infernaes.	105 25
ales, itis, a ave. Substant.	117 r. 1.
ales, itis, adject. cousa ligeira.	106 20
alex, ecis, arenque, peixe.	114 10
algeo, es, estar frio, ou enregelado. Neutr. absolut.	161 5
alibi, em outra parte. Adv.	232 5
alicubi, em algũa parte.	ibidem
aliunde, de algum lugar. Adv.	232 10
alienigena, æ, estrangeiro, ou estrangeira.	105 10
alieno, as, alienar, esquivar. Vt alienasti à te amicos omnes	
207 r. 1	
alienus, a, um, cousa alhea. Ita est vitium alienum tuæ dignitatis, vel tuæ dignitati, vel tua dignitate, vel à tua dignitate.	187 30
aliò, pera outra parte. Adv.	232 15
aliorum. o mesmo. Adv.	ibidem n. 25
aliqua, por algũa parte. Adv.	232 15
aliquis, aliqua, &c. alguem, ou algũa.	182 r. 2
aliquò, pera algũa parte. Adv.	232 15
aliquot. alguns. Nome adject. indecl. no plural sòmente.	106
num. 20	
aliter, doutra maneira. Adv.	98 30
aliunde, doutra parte. Adv.	232 10
alius, alia, aliud, cousa diuersa. Vt nil aliud à libertate cõmunè expectamus, nenhũa cousa diuersa da libordade. &c.	
Alius sum ab eo, qui fueram, sou outro diuerso, &c.	
188 n. 30	
alius, a, ud, outro. Partitivum.	182 r. 2
allia, æ, hum rio de Italia.	115 10
allicio, is, atrahir com assugos. Vt animos alienatos allicere, bene-	

benevolentia.	162 20
alligo,as, atar. Alligare se scelere, enredar-se na maldade, cometer peccado.	199 10
allino,is, untar. Vt ulcēra oleo, idest balsamo allinere. Allinere sua vitia alteri, Enlodar, ou cōtaminar a outrem com seus vicios. Allinere atrum signum versibus incomptis. borrar com tinta os versos mal feitos, & rudes.	203 10
allobrox,gis, Saboyano, natural de Saboya. In Gallia Narbonensi.	265 20
alluceo,es, dar luz. Vt nobis alluxit dies, amanhece o nos.	195 n. 20
alludo,is, mostrar alegria. Vt tibi alludit hujus vitæ prosperitas, tudo vos sucede a pedir por boca.	ibidem
alluvies,ei;alluvio,onis, enxurrada.	150 n. 20
almus,a,um, cousa criadora, ou santa.	90 n. 25
alo,is, criar, manter. Activum.	166 30
aloe,es, erva baboza.	108 20
alpes,is, hum monte nos confins de Italia, & França.	135 10
alpha,æ, Nome indecl. a primeira letra dos Gregos.	147 5
alter,a,um,partitiv. hum de dous, ou o segundo. Vt tu nunc eris alter ab illo.	182 r. 2
alterutē,a,um, qualquer de dous. Partit.	ibidem
alveare,is;alvearium, colmeiar.	150 30
alumnus,a,um, cousa criadora. Vt terra frugum omnium alumna. Alumnus doctrinæ meæ, criando em minha doutrina. Sic alumnus artis Philosophiæ, &c.	181 5
alvus,i, o ventre.	112 5
amabilis,& le,cousa digna de ser amada.	186 20
amaracus,ci;amaracum,i, manjarona,erva.	150 15
amaryllis,idis, hũa molher rustica. Apud Virg.	133 10
Amathus,untis, hũa cidade de Chipre. He tambem hũa Ilha do mar Egéo.	129 30
Amazon,onis, Almazona. Scythiæ olim mulieres fuerūt.	164 n. 30
ambigo,is, duvidar.	165 25
	ambi

ambitio, onis, <i>dezejo de honra.</i>	258 15
ambitiosus, a, um, <i>consa ambiciosa.</i>	ibidem
ambitus, a, um, <i>consa cercada.</i> Partitivo ab ambio, is. ibidē	
ambitus, us, <i>circuito.</i> Vt ambitus vrbis, ambitus verborum, <i>redeo de palavras.</i>	ibidem
ambo, æ, o, <i>ambos.</i>	118 20
ambulacrum, i, <i>lugar pera passear.</i>	257 5
ambulatio, o <i>mesmo.</i>	109 15
amen, <i>em verdade, seja.</i> Adv.	321 10
anes, itis, <i>estaca sobre que se arma a rede.</i>	126 20
amicio, amicis, <i>cobrir, vestir.</i> Vt sedit in folio Imperator amictus toga purpurea.	170 20
amicus, a, um, <i>consa amiga.</i> Vt Cæsarem nobis amicum tibi amicissimum esse cognovi.	185 25
Amilcar, aris, <i>hum Capitão Carthaginès pay de Annibal. Ou-ve outros tambem deste nome.</i>	273 30
amnis, is, <i>orio.</i>	111 30
amœnus, a, um, <i>consa fresca.</i> Vt Gallia lucis immanibus amœna, <i>grandes bosques.</i>	185 15
amomum, <i>erva.</i>	141 10
amor, is, <i>o amor.</i> Amor meus, <i>o amor que vos eu tenho.</i> Amor mei, <i>o amor que vòs me tendes.</i>	224 15
amoveo, amoves, <i>apartar.</i> Vt amovere aliquem ab officio. Segnitiam, culpam, suspicionem à se amovere, <i>lançar fora de si a preguiça, &c.</i>	226 25
Amphiarades, æ, <i>Alcmaon filho de Amphiaras o agoureiro.</i>	311 n. 5
amphibolia, æ, <i>a duvida.</i>	217 25
Amphytrioniades, æ, <i>Hercules filho de Amphytrio Thebano.</i>	313 regr. 3.
ampliùs, <i>mais.</i> Adv.	231 30
amussis, is, <i>regra de pao, ou de qualquer outra materia. E a linha almagrada dos carpinteiros.</i>	131 25
Amyntiades, æ, <i>Philippe Rey de Macedonia, filho de Amyntas.</i>	310 5

An, <i>por ventura</i> . Adverb.	273	10
anapæsticum carmen, <i>verso que consta de pês Anapestos</i> .		
1293 n. 20		
anas, anatis, <i>a adam, ave</i> .	125	20
anastrophe, es, <i>figura que troca a ordem das palavras</i> .	145	
num. 20		
anceps, itis, <i>cousa duvidosa</i> .	134	5
Anchises, æ, <i>o pay de Eneas Troyano</i> .	165	r. 1
Anchisiades, æ, <i>Eneas filho do Anchises</i> .	310	25
ancillor, aris, <i>servir como escrava</i> . Vt turpi lucro ancillari		
indecorum est.	194	10
Andreas, æ, <i>Andre</i> . Penult. br.	252	30
Androgeo, gei, vel geo, <i>in genit, hum capitão Grego</i> .	121	
num. 15		
Andromache, es, <i>Andromacha, molher de Eitor Troyano</i> .		
120 n. 10		
angiportum, i; angiportus, us, <i>rua estreita, & sem saída</i> .	150	
num. 25		
ango, is, <i>angustiar, atormentar, affogar, affligir, activum</i> . Vt		
animum meum angit quotidiana cura.	166	30
anguis, is, <i>a cobra</i> .	116	10
animal, alis, <i>animal</i> .	107	20
animans, tis. Substant. <i>o mesmo</i> .	116	15
animans, tis, <i>participium ab animo, as, cousa que anima, ou</i>		
<i>dã opera; oens de vida, ou incita, & esforça</i> .	ibidem	
anio, enis, <i>hum rio de Italia</i> .	123	15
annalis, is, <i>livro de historia, onde se escrevem as cousas de cada</i>		
anno.	114	30
Annibal, alis, <i>Anibal capitão Carthaginês</i> .	124	5
annuo, is, <i>dar sinal de consentimento com a cabeça, ou favore-</i>		
<i>cer</i> . Vt Deus rectis hominum coeptis annuit.	163	20
anomalum, i, <i>desigual</i> . Nome. ou verbo irregular.	140	r. 1
Antæus, ei, <i>hum gigante filho de Neptuno</i> .	122	15
ante, præ. <i>antes</i> .	97	5
ante, & antea, <i>antes</i> . Adv.	232	5
		ante-

- antecedo, is; antecello, is, *levar a ventagem.* 196 25
 antesto, as, *ir diante. Sobrepujar. Levar a ventagem.* ibidem
 antefero, ers; antepono, is, *antepor, aventajar.* Vt oportet
 privatæ utilitati publicam anteferre. 201 25
 antehabeo, es, *o mesmo.* Homini robusto sapientem an-
 tehabeo. ibidem
 anteeo, is, *levar a ventagem.* 193 25
 antes, ium. Mascul. *a primeira ordem das cepeiras na vinha,*
ou fundamentos de pedra, ou columnas sobre que estriba o
edifício. 143 15
 antevertio, is, *levar a dianteira, ou anticipar.* 193 25
 antrax, antracis, *carvão, ou carbunculo, pedra preciosa.* 263
 num. 10
 antidotus, i, F. antidotum, i, N. *mesinha, ou remedio contra pe-*
çonha. 112 25
 antiquiar, & us, *conferir melhor, ou mais principal, ou mais dig-*
na de veneração. Vt nihil mihi fuit antiquius libertate
 Reipub. antiquissima cura mihi fuit navalis appara-
 tus. 186 5
 antiſtes, itis, *o Prelado, ou prelada.* 105 30
 Antonius, ij, ò Antoni, in vocativo. 221 30
 anus, us, *a velha.* 137 30
 anxius, a, um, *conferir solicito.* Vt Cato securitatis nepotum
 suorum anxius, vel de securitate. Homo anxius gloriæ,
solicito por honra. 181 20
 anxur, uris, *Tarracina cidade de Italia.* 116 15
 apage, tirai lá. Apagesis, tirai lá se quereis. Interjectiones.
 99 n. 25
 aperio, is, *manifestar.* Vt arcanum ne cuius aperias. 201
 num. 30
 apis, is, *abelha.* 139 15
 apex, cis, *a soberba do barrete, ou cume de qualquer coisa.*
 131 10
 apium, ij; apius, ij, *aipo, erva.* 150 25
 apium hortense, vel petroselinum, *salsa.* ibidem
 aplu-

- aplustre, is; aplustrum, i, *ornamentos da náu, como bandeiras, &c.* ibid. & 137 20
- apocope, es. Fig. Poet. *que tira do fim da dicção alguma coisa.* 37 n. 5
- appollinares, ium, *jogos que os antigos fazião ao seu Deos Appolla.* 142 25
- Apollonius, Apollo *hum Deos dos Gentios.* 123 15
- appareo, es, *apparecer. Estar presente para executar officio.* Vt prætori apparent scribæ, & apparitores. 195 20
- appello, as, *acusar, demandar em juizo.* Vt appellare debitorem pecuniæ, vel de pecunia. Appellare proditiionis, vel de proditiione, *chamar.* Vt suo quamque rem nomine appellare. 199 15
- appello, is, *aportar a alguma parte.* Vt Deus vestris nos appulit oris. Appellere animum adscribendum, *aplicar.* &c. 167 15
- appetens, tis. Nomen, *coisa desejosa.* Vt homo appetens gloriæ, honestatis, alieni. 221 25
- applaudo, is, *fazer aplauso. Dar mostra de favor com as mãos, ou com os pés.* Vt populus Ciceroni sæpe applaudere solebat. 195 25
- applico, as, *chegar.* Vt applicare naves terræ, vel ad terrâ, *applicar.* Vt applicare se studio, vel ad studium. 156 20
- appono, is, *pôr junto, ou perto.* Vt ori, vel ad os manum apponere. Apponere mensam alicui, *pôr a mesa.* 203 25
- appositus, a, um. Nom. *coisa accommodada.* 187 10
- apprimè, *muíto;* adverb. Vt apprimè utile consilium. Homo apprimè doctus. 233 25
- apprimo, is, *apertar.* Volucres ova, & fœtus apprimendo pectori fovent. 203 25
- aprilis, is, *o mes de Abril.* 106 30
- aptota nomina, *nomes indeclinaveis.* 146 25
- aptus, a, um, *coisa accommodada.* Vt calceus aptus pedi, vel ad pedem. Consilium aptum tempori, & personæ, vel ad personam. 187 5
- apud

<i>Ap</i>	<i>Aq</i>	<i>Ar</i>
apud, perto ou junto. Vt sede apud me. Gratia valere apud Regem, ter valia com el Rey.		97 5
apus, apodis, arvão, ave.		113 20
aquâlis, is, o pucaro de água.		111 20
âquilex, aquilegis, o vedor d'água.		130 30
aquilo, onis, nornordeste, vento.		105 5
arabs, is, homem, ou mulher de Arabia Reyno de Asia mayor.		
30 5		
aranea, eæ; araneus, ei, aranha.		150 30
aratrum, tri, o rado.		254 15
arbor, is; arbos, oris, arvore.	110 5. &	112 5
Arcas, dis, o que he natural de Arcadia Reyno de Grecia.		
125 30		
arceo, es, apartar. Vt timor arcet homines ab improbitate, arcere hostem finibus, vel à finibus suis, afastar o inimigo de seus termos.		207 5
arcesso, is; acusar. Vt arcessere capitis homicidam.		199
num. 5		
archaïsmos, i, fig. Gram. que se faz quando se usa alguma frase antiga.		242 4
arctophylax, cis, hũa constellação Septentrional, guarda da Vssa. Alio nom. Boothes.		263 15
arctos, i, Vssa. São duas constellações do Norte, hũa que se diz Vssa mayor, que chamão Barca, outra Vssa menor, que chamão Buzina.		112 25
arcus, us, vel i, o arco.		150 20
areo, es, estar seco. Neut. absol.		257 25
ardeo, es, arder, resplandecer. Neutr. Pastor Coridon ardebat Alexim, idest, vehementi amore prosequabatur, apud Virg.		160 30
arduus, a, um, coisa difficiltoza. Vt nihil arduum est forti viro.		186 10
Areopagita, æ; Areopagites, æ, Atheniense, morador de Athenas. Ab Areópago Athenarum vico.		150 30
arethusa, æ, hũa fonte em Caragoça de Sicilia, significa tam-		

- bem hũa mulher caçadora companheira de Diana.* 105 25
argenteus, a, um, cõusa de prata. 90 25
argo, us, hũa nao em que navegou Iason; significa tambem hũa
constellação do ceo, que tem figura de nao. 107 r. 2
Argonauta, æ, o que navegou na nao Argo. 261 5
Argos, i; Argi, orum, hũa cidade de Arcadia, Reyno de Gre-
cia. 116 15
arguo, i, acufar. Vt arguere aliquem rei capitalis, avaritiæ,
veneni, &c. de crimine, de morte, &c. vel de re capitali.
 199 20
aries, etis, o carneiro. 105 r. 2
arista, æ, a aresta. 257 10
arma, orum, armas. 107 25
armiger, eri. o pagem das armas. 121 r. 3
Arpinas, atis, cõusa de Arpino cidade de Italia. 125 25
arridco, des, rir-se pera outrem com mostras de alegria. Vt ri-
denti arridet humanus vultus. 193 20
arripio, is, arrebatat. Vt arripere aliquem in, vel ad quæf-
tionem, levar a tormento, arripere occasionem, tomar
ocasiã. 162 30
atrogo, as, attribuir a sy mais do que convem. Vt arrogas tibi
nomen aliènum. Arrogare sibi aliquem, perfilhar. 203
 num. 25
arteria, æ, arteria, orum, vea do pulso. 150 30
artifex, cis, official. 106 r. 2
artocreas, atis, o pastel de carne. 110 30
artus, uum, os membros. 143 10
arundo, inis, a cana. 123 25
Aruns, untis, hũ filho de Tarquinio soberbo Rey dos Romanos,
 130 20
arx, cis, o castello. 114 10
As, assis, Moeda de quatro reis, ou pexo de doze onças. Suas par-
tes sãõ. Sescuns, onça & meya. Sextans, duas. Quadrans,
tres. Triens, quatro. Quincunx, cinco. Semis, vel semif-
sis, seis. Septunx, sete. Bes, vel beffis, oito. Dodrans, an-
 tis,

As

tis, nove. Dextans, *ant*is, dez. Deuns, *cis*, onze. Compos-
tos. Bes, vel beffis, oito onças. Semis, vel Semissis, seis on-
ças, ou dous reis. Decufis, quarenta reis. Vigefis, oitenta
reis. Centufis, hum cruzado. Affis non æstimare, *estimar*
em pouco. III 5
ascendo, is, *subir*. Vt, ascendere equum, vel in equum. Af-
cendere gradum dignitatis, vel ad gradum. A minori-
bus ad maiora ascendere. 164 25
asclepiadæum carmen, *verso Asclepiadeo*. 294 20
Asdrubal, lis, *nome de Capitaës Carthaginefos*. 147 20
Asis, asidis, patr. f. *a que he natural de Asia, ou cousa de Asia*.
309 10
Asmodæus, æi, *Asmodeu. Nome de hum demonio*. 1105 5
Asopiades, æ, patr. Masc. *Eaco neto de Asopo*. 311 15
asper, a, um, *cousa aspera*. Vt erat Quintius adversantibus
alper. 120 30
aspergo, is, *derramar, ou burrifar*. Vt aquam ori aspergere,
vel os aqua. Aspergere labem dignitati alterius, *pôr ma-
cula, ou labeo na honra dalguem*. 203 15
aspernor, aris, *desprezar*. Commune. 209 25
aspiro, as, *pretender muito*. Vt aspirare ad laudem, ad pecu-
niam, &c. *favorecer*. Vt felicitas Julio Cæsari. aspira-
vit. Musæ aspirate canenti. 195 20
assentio, tis. Neutr. assentior, tiris. Deponen, *consentir*, cū
Dativo. 193 20
assentior, iris. Deponen. *lisongear*, cum Dat. ibidem
assequor, eris, *alcançar*, commune cum accusativo. 209
num. 20
assero, is, *semear junto dalgũa cousa*. Vt vites arbori assere-
re: asslerere se studijs, *entregar-se todo aos estudos*. 203 15
asservio, is, *servir, accomodar-se*. Vt asservire tempori. 195
num. 25
assideo, assides, *assentar-se junto, assistir*. Vt assidere judici,
assidere gubernaculo Reipublicæ, *governar*. ibidem
assiduus, a, um, *cousa continua*. Vt homo Regi assiduus, *que*
continua

As

At

continua muito cō el Rey. Vnde assiduior, & assiduissimus

186 10

assimilo, as, comparar. Vt grandia si parvis assimilare licet.

Italiam folio querno assimilat Plinius. 202 20

assisto, is, assistir. Vt Rex quotidie rei divinæ assistit. 195

num, 25

assuesco, is, acostumar se. Vt assuescere aeri regionis, jugo,

legi, &c. Mentem assuesce orationi, acostumar o enten-

dimento á oração. ibidem

assuetus, a, um, Nomen, cousa acostumada. Vt miles assue-

tus labori, vel laboris, vel ad laborem cū G. Liv. 187 5

assurgo is, alevantarse pera fazer honra a outrem. Vt assur-

gendum est maioribus natu. Præceptori venienti as-

furgamus. 195 25

ast, conjunct. pro at, sed, autem. Vt, ast ego, mas eu. 100 15

Astyanax, actis, o filho de Hecctor Troyano. 131 15

astruo, is, edificar, ajuntar. Vt cum novum ædificium ve-

teri astringitur, utrumque sæpè collabitur. Astruere ali-

quid auditis, acrescentar as novas. 203 15

at, conjunct. mas. At, at, ta, ta. Interject. 100 15

atax, ataxis, hum rio de França. 203 10

Athamantiades, Athamantiadæ, filho de Athamante Rey de

Thebas. 312 30

athenæ, arum, Athenas cidade de Gracia. 140 30

Athos, i, hum monte de Macedonia. Vulgo monte santo Sig-

nifica tambem hum gigante de que este monte se chamou assi.

221 15

Athlas, antis, hum Rey de Mauritania Reyno de Africa. Sig-

nifica tambem hum monte do mesmo Reyno, & hum rio.

125 25

Athlantiades, Athlantiadæ, Mercurio neto de Athlante Rey

de Arcadia. 313 30

Athlantis, idis, vel idos, filha de Athlante. Fuerunt septem,

& quæ Hesperides, & Pleiades vocantur. 127 25

atomus, i, atomo, cousa minima que se não pôde dividir em

partes

partes, quæ appaſcem nas veſtes do Sol. 116 10
atque, conjunct, pro Et. Vt vir tali genere, atque animo,
homem de tal geraçõ. & animo. Pro quam, ut amior
mihi nemo eſt atque Cæſar, que Ceſar. Hic eſt alio in-
genio, atque tu, eſte ſem diferente condiçõ do que vós ten-
des. Cæpi ſecus agere, atque initio inſtitueram, do q, &c.

100 15

attax, attacis, hum rio de Eſolia Reyno de Grecia, & hũa cida-
de de Theſſalia. 263 10

Atrides, æ, Agamemno, ou Menelao filhos de Atreu Rey de My-
cenæ, cidade de Morea. 312 1.3

atriplex, cis, armales, erva. 114 10

attagen, inis; attagena, æ, francolim, ave. 150 20

atra, men, com tudo. Conjunct. 273 25

attempero, as, acomodar. Vt omnia tuis commodis attem-
peras, tudo ordenais pera voſſos proveitos. 203 15

attendo, is, attentar, eſtar attento, ter advertencia. Vt me di-
centem attendite. Attende animum præceptoris ad-
monitioni. Attendi juri civili, ideſt, Operam dedi, ſtu-
di. 196 20

attributum, i, propriedade. 100 25

Atys, Atys, hum filho de Creſo Rey de Lydia. E hum rio de Si-
cilia. 132 10

avarus, a, um, couſa avarenta. Vt avarus laudis, pecuniæ,
&c. 180 20

auceps, aucupis, caçador. 130 1. 2

audeo, audes, ouzar. Vt auſi ſunt facinus inauditum mili-
tes. 131 30

audax, acis, couſa ouſada, ou atrevida. 106 20

audiens, tis. Nom. couſa obediente. Vt filius parenti audiens.
 186 10

audio, is, ouvir, entender. Vt hoc à maioribus natu audivi,
vel de, vel ex. 156 5

Ave, Avete, Aveto, Deos te ſalve. 81 20

ayeo, es, deſejar. Vt valde aveo ſcire quid agas. 156 25

avello,

avello, is, *arrăcar*. Vt te à patria nemo potest avellere, vel ex patria. Plin. Radici avellitur planta. Idem. Natura avellit Siciliam Italiæ, &c. 207 r. 1

avernus, i; averna, orum, *hum lago de Italia. Tomase pelle inferno.* 144 30 & 151 r. 3

aversus, a, um. *consa contraria*. Vt index nobis aversus, vel à nobis. 185 30

averto, is, *apatar*. Vt avertere se ab amicitia, vel amicitia alicujus. Hostem à finibus, &c. os Poetas lhe tirão à prop. Avertere gentem Italia. 207 5

augeo, es, *acrescentar*. Vt verbis augment munera sua avari. Rebus præclare gestis augere Rempubl. 205 25 & 101 r. 3

aufero, ers, *tirar*. Vt caput auferre alicui, vel ab aliquo, Jus, honorem. 206 20

augur, uris, *homem, ou molher que adevinha.* 106 r. 3

augustus, a, um, *causa nobre. & que tem magestade*. Vt templum omnibus augustum, Ægyptus foecunditatis suæ adeo augusta est, ut uno anno septies fructum efficiat, vel foecunditate sua augusta est. 186 5

avidus, a, um, *consa cobiosa, ou desejosa*. Vt homo gloriæ avidus. Apes florum avidissimæ sunt, *muy apetitosas*. 181 15

avoco, as, *apartar*. Vt probus avocat homines ab impietate. 207 r. 1

aureus, a, um, *consa de ouro.* 90 25

auriga, æ, *carreiro.* 105 15

aurum, i, *ouro.* 141 r. 2

ausculto, as, *obedecer*. Vt parenti, & præceptori auscultandum est. Te auscultabo lubens, *ouvir voshei de boa vontade.* 194 10

autonis, idis, *a natural de Italia.* 309 15

auspex, auspiciis, *guia. E agoureiro, ou agoureira.* 106 r. 1

Aut. Conjunct. *ou.* 100 15

autem, *Mas. Conjunctio.* ibidem

auctor,

auctor,oris, <i>autor,ou autora.</i>	105	30
auxilior, aris, <i>ajudar.</i> Vt medicamenta morbis auxiliantur, vel contra morbos.	193	10
axis, is, <i>o eixo.</i>	111	25
B Aal, Baalis. Baal, <i>hum idolo dos Sydonios, povo de Syria.</i> <i>toma-se por qualquer idolo.</i>	311	15
Babylon, onis, <i>o Cairo. cidade de Egypto. Ouve tambem outra</i> <i>Babylonia em Assyria, celebre na sagrada Escriitura.</i>	124	
num. 15		
Bacchanalia, orum, vel lium, <i>festas de Bacco.</i>	142	20
Bacchar, aris; Baccharis, is, <i>bacchara, erva cheirosa.</i>	110	15
Bacillum, i, <i>cajado pequeno.</i>	155	15
Baculum, i; baculus, i, <i>cajado.</i>	151	5
Bactra, orú, <i>hũa provincia de Scythia: & hũa cidade da mesma provincia.</i>	107	25
Baiæ, arum, <i>hũa cidade de Italia.</i>	140	30
Balanus, i, <i>Bolletavellã, & qualquer outra fruta que tem miolo.</i>	112	25
Balineum, ei; balinea, orum; balneum, i; balnea, orú, <i>o banho.</i>	146	15
Balsamum, i, <i>o balsamo.</i>	141	10
Balteus, ei; balteum, ei, <i>talabartes.</i>	151	10
Baptisma, tis; baptismum, i; baptismus, i, <i>o Baptismo.</i> ibidē		
Barathrum, i, <i>lugar sem fundo. Inferno.</i>	141	30
Barbitos, i; barbiton, i, <i>alaude, instrumento musico.</i>	151	15
& 116	15	
Batriades, æ, <i>Callimaco Poeta filho de Batro fundador de Cyrene cidade de Africa.</i>	311	15
Beatitudo, inis, <i>Bemaventurança.</i>	151	15
Beatitas, atis, <i>o mesmo.</i> Minus usitat.	ibidem	
Bebryx, icis, <i>o que he natural de Bithynia Reyno de Asia menor.</i>	164	20
Bellaria, orum, <i>cousas doces, como confeitos, &c.</i>	144	15
Bellerophon, tis; Bellerophontes, æ, <i>hum manaebo Grego filho de Glauco Rey de Ephyro região de Grecia, por entro no-</i>		

me Corintho.

Belides, Belidæ, <i>neto de Belo Friso.</i>	124 15
Belis, Belidis, <i>filha de Danao, & neta de Belo.</i>	311 5
Belum, i, <i>a guerra.</i>	313 30
Bene, <i>bem.</i> Adv.	120 30
Benecupio, is, <i>desejar bem.</i> Vt benecupere amicis innatū est omnibus.	271 15
Benedico, is, <i>dizer bem.</i> Cuinam hic benedixit unquam bono?	193 25
Benevertit, at, <i>converter em bem.</i> Res benevertat Reipubl. <i>bem suceda à Republica.</i>	194 30
Benevolo, vis. <i>querer bem.</i> Benevelle malè de se merentibus sanctum est.	193 25
Benevolus, a, um, <i>cousa benevola, ou afeição.</i> Vt civis patriæ benevolus, vel erga patriam.	185 25
Benignefacio, is, <i>fazer bem.</i> Vt opera benignefit indigenti, aut pecuniā.	193 25
Benignus, a, um, <i>cousa liberal, ou clemente.</i> Vt generi humano semper Deus benignus fuit. Homo somni, vini- que benignus, idest Large indulgens somno, &c. Benignus erga omnes, <i>liberal.</i> & <i>de boa condição, pera com todos.</i>	185 25
Bes, beffis, <i>pezo de oito onças, ou oito partes de hũa geira, ou maeda de dezaseis ceitis, dous terços de quatro reis.</i>	111 10
Biblos, i, <i>o junco.</i>	112 25
Bibo, is, <i>beber.</i> Aët. bibi, p. b.	163 30
Biceps, itis, <i>cousa de duas cabeças.</i>	123 5
Bidens, tis, <i>a ovelha, foem. ou instrumento rustico de dous dentes.</i> Mascul.	113 30
Biduum, i, <i>espaço de dous dias.</i>	260 25
Bijugus, a, um, <i>dous juntos em hum jugo.</i> Vt equi bijugi.	254 30
Bipennis, is, <i>machado que tem gume dambas as partes, ou alabarda.</i>	115 4
Bipes, bipedis, <i>cousa de dous pés.</i>	127 5
Bire-	

Biremis, is, <i>gale de duas ordens de remos.</i>	115 5
Bis, <i>duas vezes.</i> Adv.	98 30
Bison, tis, <i>boy silvestre semelhante ao veado.</i>	124 15
Biturix, Biturigis, <i>homem de Aquitania provincia de França.</i>	113 30
Blandior, blandiris, <i>lisongear.</i> Vt mirificè mihi blanditur Appius.	193 15
Blandus, a, um, <i>cousa branda.</i> Vt adulatio venenum dicitur blandum auribus.	185 15
Blitum, i; blitus, i, <i>o bredo, erva.</i>	151 25
Bogud, Bògudis, <i>hum Rey de Mauritania.</i>	124 r. 1
Bombyx, bombycis, <i>o bicho da seda. Significa també a seda.</i>	264 15
Fœmin.	144 10
Bona, bonorum, <i>os bens, ou riquezas.</i>	201 15
Boni consulo, <i>lanço a boa parte.</i>	92 5
Bonus, melior, optimus, <i>cousa boa, melhor, & muito melhor.</i>	105
Bórcas, æ, <i>nornordeste. Vento entre norte, & nordeste.</i>	num. 5
Bos, bovis, <i>boy, ou vaca.</i>	ibid. n. 30
Briton, onis, <i>Bretaõ, homem de Bretanha em França.</i>	264 30
Bubo, onis, <i>bufo, ou mocho.</i>	116 30
Buccina, næ, <i>buzina.</i> Buccinum, ni, <i>a buzina, ou buzio.</i>	151 10
Buris, is, <i>raça do arado.</i> Curvatura, qua manu tenetur aratrum.	131 30
Buxus, buxi; buxum, i, <i>buxa arvore, ou pao de buxo.</i>	151
num. 20	
C Acoëthes, is, <i>mao costume.</i>	111 15
Cadaver, eris, <i>corpo morto.</i>	110 5
Cado, is, <i>cair.</i> Vt cadunt arbori folia, vel ex arbore. Cadere animo, <i>esmorecer.</i> Cadere causa, <i>ir debaixo na demanda.</i>	164 30
Cadit, bat, <i>acontece.</i> Vt optanti mihi cecidit, ut abires in patriam.	194 30
	Cade

Cædo, is, *ferir*. Vt cædere aliquem calcibus. Cædere arbores, *cortar*. Cædere pecora, *matar*. Cædere victimas, aut hostias, *sacrificar*. 164 30

Cædes, is, *morte, matança*. Cædûm pro cædium. 139 5

Cælebs, is, *homem solteiro, ou mulher solteira*. 130 10

Cælestis, & c, *consa do Ceo*. Cælestûm pro cælestium.

139 30

Cælicola, æ, *o morador do Ceo*. Cælicolûm pro cælicolarum. ibidem r. 3

Cælitês, itum, *moradoras do Ceo*. 143 10

Cælite in ablativo singulari. ibidem n. 20

Cælum, i; cæli, orum, *o Ceo*. 145 20

Cæpe, e. Indecl. *a cebola*. 108 25

Cære, æ. Indeclinab. vel Cærete, te, *hũa cidade de Italia*.

146 30 & 151 25

Cæres, itis, *o mesmo, significa tambem o morador desta cidade*. ibidem

Cæsar, ris, *Cesar Emperador Romano. Nome dos Emperadores*.

140 10

Cæsurâ, æ, *Syllaba, que sobeja depois dalgum pè*. 304 30

Caius, Cai, *nome que se poem antes dos nomes proprios*. Vt

Caius Cæsar. Cai, in Voc. p. l. 252 20

Calamister, tri; calamistrum, i, *ferro de encrestar os cabellos*.

151 25

Calamitosus, a, um, *consa miseravel, desastrada, desaventurada*. Vt fuga exercitus calamitosa Reip. 185 5

Calcaneus, ei; calcaneum, ei, *calcanhar*. 151 25

Calendæ, arum, *o primeiro dia de cada mes*. 143 25

Calcar, aris, *a espora*. 162 30

Calchas, antis, *hum homem agoureiro Grego*. ô calcha. 124 num. 25

Calceô, as, *calçar*. Calceare se ocreis, cothurnis, caligis, crepidis, &c. *calçar botas, kursignins, calças, chinelas, &c.*

205 5

Calix, icis, *o copo*.

114 5

Calli,

Callidus, a, um, *coisa astuta, sagás, prudente, intelligente.* Vt
judex rerum callidus. 181 1. 1

Calliope, es, *hũa das nove Musas.* Vlt. long. 270 25

Calýsto, us, *hũa nympha filha de Lição Rey de Arcadia.*

123 30

Callum, i; callus, i, *o callo.* 151 30

Calypso, us, *hũa nympha, que dizem os Poetas em suas fabu-
las, que foy filha do mar Oceano, & de Tethys.* 123 30

Calyx, cis, *ourico de castanha, ou folbelho de avellãa, & simi-
lia.* 264 15

Campester, tris, & tre, vel campestris, & tre, *coisa do campo,*

125 10

Canalis, is, *o cano.* 116 10

Canis, orum, *as cães.* 143 15

Canis, is, *o cão, ou a cadela.* 105 30

Canister, tri; canistrum, i, *canastra, ou cesto.* 151 30

Cannabis, is; cannabum, i, *linho canamo.* ibidem

Cano, is, *cantar, celebrax.* Vt canere laudes Heroum ad ci-
tharam. Canere fidibus, *tanger com viola.* 168 5

Canon, nis, *regra, ou canone.* Increm. b. 264 30

Capax, cis, *coisa capax.* Vt templum innumeri populi ca-
pax, Puer secreti capax, & honorum. 181 20

Capeſſo, is, *tomar.* Vt capeſſere arma, &c. Capeſſere fu-
gam, *fugir.* Capeſſere Rempub. *governar, defender.* &c.

169 20

Capio, is, *tomar.* Vt capere arma contra patriam: capere
fructum ex labore. Superbum totus orbis non capit,
o soberbo não cabe em todo o mundo. 162 20

Capite damnare homicidam, *condenar á morte.* 199 30

Cappadox, ocis, *o natural de Capadocia Reyno de Asia menor.*

265 20

Capparis, ris, capparis, is; cappari, ri, *alcaparra.* 262 30

Capyſ, capyis, vel Capyos, *hum Rey de Albania. Ouve tam-
bem outro pay de Anchises.* 118 15

Capricornus, i, *Capricornio, hũ dos doze signos celestes.* 117 25

Capti-

Captivus, a, um, *coisa cativa*. Captivei, pro captivi. 122 25
 Captus, a, um, *coisa privada*. Vt captus mente, doudo, pri-
 vado do uso da razão. Captus oculis, cego. 288 20

Carbasus, i; carbasa, orum, *linho delgado, ou vela da nao*.

112 10

Cardinale nomen, *nome numeral, que significa numero abso-
 lutamente, como, Vnus, duo, &c.* 89 10

Cardo, inis, *a conceira da porta*.

109 5

Caro, nis, *a carne*.

ibid. n. 15

Careo, es, *carecer*. Neutr. cum ablativo.

157 20

Carex, cis, *cana das alagoas*.

114 10

Carpophorus, i, *hum mancebo grande privado do Imperador.
 Domiciano*.

261 5

Carpo, is, *colher*. Vt poma, aut flores carpere ex arboribus.
 carpere aliquem maledico dente, *desfazer em alguem*.

168 15

Carus, a, um, *coisa amada, ou aceita*. Vt Pompejus carus
 omni populo Rom. fuit.

185 20

Carrus, is; carrum, i, *cavro, ou tarreta*.

251 25

Cassis, idis; cassida, æ, *capacete*.

111 25

Cassis, is, *a rede*.

ibidem

Cassus, a, um, *coisa carecida, privada*. Vt corpus anima cas-
 sum. Cochlea cassa sanguine, *caracol, &c.* Simulachrum
 sensu cassum, *estatua, &c.*

288 20

Castra, orum, *arrayais*.

144 10

Cataracta, æ, cataractes, æ, *lugar alto donde caem agoas*.

151 20

Cato, onis, *Catão; ouve tres em Roma, todos varoens insignes*.

105 r. 1

Caveo, es, *prover que não venha mal*. Vt cave tibi ab homi-
 ne irato. Tibi multa cavi, ne causa caderes, *deivos mui-
 tas cautellas, & instrucções, pera nã ficardes debaixo na de-
 manda*. Cavere periculú, inlidias, &c. *fugir, &c.*

161 30

Caulis, is, *o talo da erva*.

111 25

Causidicus, i, *o procurador*,

260 25

Cau

- Cauterium, ij; cauter, êris, *instrumento de ferro com que se daõ cauterios.* 151 20
- Cecropides, æ, *homem Atheniense, tomado o nome de Cecrope Rey de Athenas.* 313 25
- Cecropis, dis, *mulher de Athenas.* ibidem
- Cedo. In Imperat. tantum pro Dic, vel da. Vt cedo normam, exemplum, &c. Cedo mihi unum, qui abfuerit, *daí hum, &c.* Cedo reliqua, *dizei as mais cousas.* 81 20
- Cedo, is, *dar lugar.* Vt cedere loco, patria, urbe, &c. *sair-se, &c.* Cedere tempori, *acomodar-se ao tempo.* Romani duces Viriato duci Lusitano cesserunt, *deraaõ ventagem.* Cedere hosti victoriam, *dar a victoria, &c.* Cedere litem adversario, *ceder na demanda.* 196 20
- Cedit, bat, *acontece.* Vt negotium mihi ex sententia parum cessit. 194 30
- Celeber, bris, & bre, vel celebris, & bre, *cousa celebrada, ou famosa.* 110 15
- Celo, as, *encobrir.* Activ. Vt ne me, vel mihi tua arcana celare velis, vel me dê tuis arcanis. 204 15
- Celox, ocis, *caravela, ou navio ligeiro.* 114 15
- Celtiber, eri, vel êris, *homem Aragonés, natural de Aragaõ Reyno de Hespanha.* 120 30
- Censeo, es, *cuidar, julgar, determinar.* Vt quid senatus censuerit exponam. 157 20
- Centaurus, i, *hũa nao.* Apud Virgilium, foem. *significa tambem homem de Thessalia Reyno de Grecia: mas nesta significação he masculino.* 107 1. 2
- Centimanus, a, um, *cousa que tem cem maõs.* 117 30
- Centies, adverb. *cem vezes.* 98 30
- Centum, Nomen adject. Indeclin. in plural. tantum, *cento.* 142 10
- Centussis, is, *hum cruzado, composto de As, assis.* 112 5
- Ceraustes, æ, *hũa especie de serpentes.* 111 10
- Cerasum, i; cerasus, i, *a cereja, fructa.* 151 20
- Cerasus, untis, *hũa cidade de Capadocia Reyno de Asia.* 276 15

Cercops,ôpis, *homẽ da ilha Pithecusa no mar Mediterraneo.*

265 20

Ceres,eris, *Ceres,Deosa que os Gentios disserão inventora do pão.*

105 20

cerno, is. Verbum activum, *ver.*

168 10

certè, *certamente.* Adverb.

98 15

certus, a, um, *confusa certa.* Vt iudex certus sententiæ, con-
filiij, certus eundi, &c.

180 25

cespes, itis, *torrão de terra com erva.*

111 10

cete, e. Indecl. in plural. *baleas.*

108 30

Chalybs, bis, *ferro, ou aço.*

113 25

chamæleon, ontis, *chamaleão, animal.*

109 30

chaos, *a confusão.*

112 5

character, eris, *final. figura, ou letra.*

125 10

charon, tis, *o barqueiro do inferno, de que falaõ as fabulas poe-
ticas.*

124 15

charybdis, dis, *hum pego muy perigoso no mar de Sicilia.*

132 15

Cherubin, *Anjos do oitavo choro.*

311 10

chimæra, æ, *hũa nao. Apud Virgilium, significa tambem hũa
monte de Lycia, Reyno de Asia menor: & hum monstro que
fingiraõ os Poetas, composto de partes de diversos animaes.*

107 1. 2

chirographum, i, chirographus, i, *escrito de mão.*

151 1. 3

chlamys, idis, *vestido militar, como farragoylo.*

127 10

choenix, icis, *medida que leva a oitava parte d'um alqueire.*

264 15

chrysolithus, i, *hũa pedra preciosa de cor de ouro.*

116 15

chytropus, chytropodis, *trempem, ou panela detres pès.*

113 20

cibaria, orum, *mantimentos.*

144 10

cicer, eris, *graõs, legume.*

110 5

citeo, es, *mo-ver, provocar.* A&t. Vnde citum, penult. brev.

110 5

cilix, cis, *o q he natural de Cicilia Reyno de Asia menor.*

264

n. 15

100

cingo,

cingo, is, <i>cingir</i> . Act.	205 5
cinis, neris, <i>a cinza</i> .	127 10
cingulum, i, <i>o cinto</i> .	151 5
cio, is, <i>provocar, mover</i> . Act. Vnde citum, p. p.	253 r. 2
circa, præp. <i>perto</i> . Vt circa forum, circa tertiam noctis vigiliam. Pro apud. Vt circa Regem erant legati, <i>com el Rey</i> . Pro de. Vt varia, circa beatitudinem opinio: <i>da bemaventurança, ou acerca da Bemav. &c</i> . Pro circum. Vt Rullus urbes, quæ erant circa Capuam, occupavit, <i>ao redor da Capua</i> .	97 5
circenses, ium, <i>jogos que se fazião no Circo maximo em Roma</i> .	142 25
circiter, præp. <i>pouco mais, ou menos</i> . Vt circiter meridiem veni.	97 5
circum, adverb. <i>ao redor</i> .	229 10
circum, præp. <i>ao redor</i> . Vt circum caput capillus rejectus.	97 n. 5
circumago, is, <i>trazer ao redor</i> . Vt circumagere frænis equos.	259 r. 1
circumdo, as, <i>cercar</i> . Vt urbi mœnia circumdare, vel urbẽ mœnibus.	156 30
circumfero, is, <i>semeiar ao redor</i> . Vt Genistas alvearijs circumferi gratissimum apibus.	169 15
cis, præp. <i>à quem</i> . Vt cis flumen, cis montem commissum est prælum.	97 5
citra, præp. <i>à quem</i> . Vt citra Tagum quatuor millia passuum, <i>hũa legoa àquem do Tejo</i> . Citra fastidium, <i>sem fastio</i> .	ibidem
citra, adv. <i>à quem</i> .	92 15
citerior, & ius, <i>cousa mais àquem</i> . Vt Pompejus fugit in Hispaniam citeriorem.	ibidem
citimus, a, um, <i>cousa que està muito àquem</i> . Vt luna est omnium stellarum citima terris.	ibidem
citò, adv. <i>depressa</i> .	272 r. 3
citius, adv. <i>mais depressa</i> .	231 30
	ciuis,

civis, is, <i>cidadão, ou cidadão</i>	105 3a
civitas, tis, <i>cidade. Collect.</i>	139 15
clades, is, <i>destruição. Gladum pro cladium.</i>	135 25
clam, præp. <i>escondidamente.</i>	97 13
clemens, entis. Substant. Nomen proprium complurium virorum insignium.	134 25
clemens, tis, adjectivum, <i>couza clemente, moderada no castigar.</i>	139 15
clementia, æ, <i>clemência, benignidade.</i>	141 25
cliens, entis, <i>vassallo, ou apaniguado. Clientum, vel clientium.</i>	139 15
claudo, is, <i>fechar. Claudere transitum, vel viam alicui, tomar a passagem, concluir. Vt, claudere coenam lactuca solebat.</i>	105 r. 3
Climax, cis, <i>escada, ou hũa figura Rethorica, chamada Grada-rio.</i>	263 10
clio, us, <i>hũa das nove Musas.</i>	272 10
clitellæ, arum, <i>albarda.</i>	144 r. 3
Clotho, us, <i>hũa das tres Parcas, ou Fadas, ouve outra filha de Nero, que os Gentios chamavão Deos do mar.</i>	132 10
clunis, is, <i>a nalga.</i>	117 r. 1
Clymene, es, penult. br. <i>a mãy de Phaetonte, que as fabulas dos Poetas chamaõ filho do Sol.</i>	105 25
clypeus, ei; clypeum, ei, <i>o escudo.</i>	151 5
coagmento, as, <i>ajuntar. Vt verba verbis coagmentare negligat orator, não seja nimio em amontoar, & acrescentar palavras a palavras.</i>	202 10
coarguo, is, <i>convencer, ou reprehender. Vt divitem coarguimus avaritiæ, sceleris, &c.</i>	199 r. 7
coccyx, igis, <i>o cuco, ave.</i>	264 20
coenatio, onis, <i>casa pera coar.</i>	109 5
cochlear, aris; cochleare, is; cochlearium, ij, <i>colher.</i>	151 r. 8
cocles, itis, <i>o que he falto de hum olho.</i>	105 r. 13
codex, icis, <i>o livro, ou tronco da arvore.</i>	141 r. 19
coenaturio, ris, <i>ter desejo de coar</i>	95 13

- Coenum, i, lancha.** 142 8
Coeo, cois, ajuntarse. Vt Scholastici coeunt in templum, vel in gymnasia. Vulnere rotunda difficiliter coeunt. *cerca-se mais difficilmente.* Coire societatem cum aliquo, *começar a ter companhia.* Coire alicui pro concumbere. 195 26
Cognosco, is, conhecer. A&t. 207 12
Cohæreo, cohæres, estar pegada, hãa cousa com outra. Vt collum capiti cohæret, *quadrar, concordar.* Vt extrema primis aptissimè cohærent, vel cum primis. 195 26
Cohæres, êdis, companheiro, ou companheira na herança. 127 4
Cohibeo, es, refrear. Vt fures cohibere manus ab alieno non possunt. 207 5
Cohors, tis, esquadra de guerra tem 1247. de cavallo 142. de pè 115. Significa tambem qualquer ajuntamento de gente. Vt amicorum, &c. 135 20
Colax, cis, o lisonheiro. 263 17
Colchis, idis, Colchos Reyno de Scythia em Asia, ou molher natural deste Reyno, qual foy Medêa, q por isso se diz Colchis. 309 16
Collido, is, ferir hãa cousa com outra. Collidere manus, *pre-
tear.* 265 25
Collis, is, outeiro. 135 25
Colligo, is, colher. Vt Indica myrrha quadam è spina colligitur. Stipem à quæstoribus colligere, *arrecadar d'au-
heiro dos almoxarifes.* Colligere vella, *tomar as velas.*
 Colligere animos, *tomar animo.* 207 4
Collimitor, aris, estar junto vos lemites. Vt Gallia Germaniæ collimitatur. 195 26
Colloco, as, pôr. Vt pecuniam usuris collocare, *ao ganho.*
 Collocare beneficium apud aliquem, *fazer boas obras.*
 Infidias alicui collocare, *pôr ciladas.* Filiam nuptum, vel nuptui, vel in matrimonium collocare, pro dote nuptui. 202 12
Collu-

Colluceo, es, resplandecer juntamente. Vt Solis splendor universo orbi collucet. 195 26

Colludo, is, jugar juntamente. Vt puer gestit pari colludere, vel cum paribus. 227 r. 3

colluvies, ei; colluvio, onis, enxurrada. 151 10

colo, is, honrar. Vt maiores natu in parentis loco colvi.

Colere agrum, aut terram, cultivar. Colere urbem, domum, &c. *habitar.* Colere corpus. *ataviar.* Studia colere, *estudar com diligencia.* 166 r. 33

colocasia, æ; colocasium, ij, inhame erua. Faba Ægyptia vocatur. 151 13

colostra, æ; colostrum, i, o leite denso primeiro depois do parto. 151 14

colus, us; colus, i, a roça. 117 r. 2

comes, itis, companheiro, ou companheira. 105 30

comera, æ; cometes, æ, Cometa. 108 11

comminiscor, eris; deponent cum Accusat. fingir, inventar, cuidar. 171 34

comis, & me, causa cortês. Vt comis præceptori, vel in, vel erga præceptorem. 185 r. 22

cominus, de perto. Adv. 232 r. 14

comitor, aris, acompanhar. 209 16

commendo, as, encomendar. Vt fidei tuæ me, meosque commendo. Nomen tuum immortalitati commendasti, *fiz estes vosso nome immortal.* 202 15

commentarius, ij; commentarium, ij, a minuta, livro em q escrevem as cousas brevemente. 152 r. 3

committo, is, entregar. Vt committo me tuæ fidei, vel in tuam fidem, *ponho me em vossas mãos.* Committere alicui vices suas, *por alguém em seu lugar.* Committere caput tonsori, *confiar a cabeça, &c.* 202 15

committere scelus, flagitium, culpam, &c. Solo semen committere, *femear.* ibidem

commodo, as, dar. Vt quæcumque commodaveris fratri meo erūt mihi gratissima, *accommodar.* Vt omnibus in

rebus tibi cōmodabo, *emprestar*. Vt librum tibi cōmodavi, vestes, &c. *a proveitar*. Cum Dat. Vt omnibus cōmodare studet vir bonus. 195 27

commodus, a, um, *conusa proveitosa, ou accommodada*. Vt valetudini commodus aer, & cibus, vel ad valetudinem, 187 r. 7

commonefacio, is, *amoeſtar, a viſar*. Vt parentum est filios errorum commonefacere. 200 10

commoneo, es, *o meſmo*. Vt officij ſui commonui prætorum. ibidem

commorior, eris, *morrer juntamente*. Vt morienti amico cōmori malvit Euryalus, quàm ſine illo ſuperſtes eſſe. 195 r. 26

communico, as, *communicar*. Vt communicare alicui, vel cum aliquo ſua negotia, vel cum Dativo. Vt communicare alicui maximis de rebus. ibidem

communis, & ne, *conuſa commua*. Vt mors communis omnium, vel omnibus. 184 15

compâges, is; compâgo, inis, *juntura da táboa*. 171 20

compar, aris, *conuſa igual*. Vt detrimentum morti compar, vel mortis. 184 13

comparo, as, *comparar*. Vt nullum oratorem Ciceroni cōparare auſim, vel cum Cicerone, ad Ciceronem. 202 reg. 18

compello, is, *conſtranger*. Vt compellere aliquem ad obtemperadum, ut in bellum, vel ad bellum. Compellere aliquem in anguſtias, *meter em aperto*. 167 r. 18

como, is, *atauiar, ornar*. Act. 167 22

comperio, is, *achar, certificarſe*. Act. 163 3

compes, edis, f. *grilhão*. 111 15

compesco, is, *refrear*. Vt pœna audaciam compescere. 164 5

competit, bat, *convem, deveſe*. Omnia competunt vctō tuo, *concerta. E dix tudo com voſſo deſejo*. Actio repetundarum competit injuſtè ſpoliato, *a aução do que ſe levou contra*

- contra a ley pertence ao despojado injustamente.* 195 5
compingo, is, *ajuntar.* A pango, compingere librum, *enquadernar.* Compingere furem in carcerem, vel in vincula, *meter na cadeia.* 166 21
complaceo, es, *comprazer, agradar muito.* Vt virtus Deo cōplacet. 195 26
complector, eris, *comprehender, abarcar.* Vt oratione completi non possum magnitudinem animi tui. Vno maleficio scelera omnia complexa videntur. 209 16
cōpleo, es, *encher.* Vt terras Sol sua luce complet: complere carcerem hominum perditorum, vel hominibus perditis. 205 25
cōmplico, as, *dobrar.* Vt complicare rudentem, vestem, &c. Complicare epistolam, *fechar a carta.* 156 reg. 13
complôdo, is, *bater.* Vt complodere manus, *ou por via de alegria, ou de tristeza, ou de admiração.* 165 25
compono, is, *comparar.* Vt parvis componere magna solebam, idest cum magnis. Componere se ad exemplum alicujus, *ordenar seus costumes, ou compor-se.* &c. Amicos discordes componere, *fazer concordia.* 202 num. 20
compos, tis, *consa participante.* Vt compos laudis, consilij, prædæ, vel laude, præda, &c. Homo sui compos, *que está em sy.* 181 6
Comprimo, is, *apertar juntamente.* Vt comprimere dentes, comprimere animam, *ter o folego.* Audaciam alicujus comprimere, *refrear.* 167 31
concêdo, is, *dar, conceder.* Vt concedere mancipio libertatem. Peccatis alienis concedere, *permitir, condescender com os peccados alheos,* 195 28
cōncido, is, *à cado.* Vt turres, & muri conciderunt. Concidere animo, *desmayar.* 156 15
concîdo, is, *à cædo, cortar.* Vt corpus usque ad sanum concidunt chirurgi, ne totum putrescat, *esmaçar.* Vt, nunc

- nucleum concidere dentibus. 165 1
 concio, concies, concio, concis, *convocar, ajuntar*. Vt
 concire populum, concire seditiones, iras, aut turbas
 alicui, *mover, causar iras, desinquietaçoes*. Concitus à
 cencio, is, p. p. concitus, à concio penult. brev. 161
 reg. 14
 concilio, as, *aquirir amizade*. Vt conciliare sibi amicitias
 hominum, benevolentiam, gratiam, voluntates, &c. 2
 195 30
 concinnitas, tis, concinnitudo, inis, *bom concerto, elegancia*.
 151 23
 concino, is, *concordar*. Vt antiqua lex novæ concinit.
 168 5
 concipio, is, *conceber*. Vt flagitium animo concipere, frau-
 des, &c. Tormenta bellica concipiunt flammam, vel
 ignem, *toma fogo a artelharia*. 162 34
 conclave, is; conclavium, ij; conclavis, is, *recamara*. 151
 num. 25
 concludo, is, *fechar, encerrar*. Vt Deus animum in cor-
 pore concludit. Versum concludere, *acabar, concluir o*
verso. 165 24
 concolor, concoloris, *cousa da mesma cor*. Vt Chamæleon-
 tis oculi sunt corpori concolores. 186 28
 concocoquo, is, *cozer junta mente*. Vt concòquere cibum, o-
 dium, &c. 168 23
 concòrditer, à concors, cū Dativo, *concordemente, em paz*,
 231 9
 concors, concordis, *cousa concorde*. Vt vocem citharæ cō-
 cordem modulari. 186 27
 concredo, concredis, *confiar, dar a guardar*. Vt thesaurum
 alicui concedere. 202 18
 concurro, is, *encontrarse*. Vt concurrere hosti, vel cū
 hoste. 195 30
 condemno, as, *condenar*. Act. 156 7

condico, condicis, *prometer, conuidar*. Vt Crassus condixit mihi, & cœnavit apud me. Item condicere cœnam alicui, *denunciâr, determinar*. Vt inducias Pœnis condixere Romani. 195 28

condono, as, *dar, fazer, quitar*. Vt creditori condonare pecunias, condonare injurias, aut supplicium alicui, *perdoar*. 201 5

conducit, conducebat, *aproveita*. Vt conducit hoc tuæ laudi. 195 5

conduco, is, *tomar por aluguer*. Vt domum ab homine liberali conduxi. 207 4

confercio, confercis, *encher, recalcar*. Act. Vt cibo se confercire, voluptatibus, &c. 171 1

confero, ers, *comparar*. Vt præsentia conferre præteritis, vel cum præteritis. Magna parvis confers, vel cum parvis, *dar*. Vt pater filiæ dotem conferre solet. 202 reg. 19

confido, is, *confiar*. Vt vir fortis confidere sibi debet, & vitæ suæ exactæ, & consequenti. Hostes numero, nostri virtute confidebant, vel in virtute, vel de virtute. 195 28

confinis, & ne, *confa comarcã*. Vt Bætica Lusitaniae regioni confinis, *Andaluzia, &c.* 186 28

confinium, ij; confine, is, *arraya, confins*. 151 26

confluens, tis, *o rio, ou lugar onde se ajuntãõ agoas*. 115 2

congener, eris, *confa do mesmo genero, & linhagem*. Vt sunt in plaga occidentali homines aded agrestes, ut non videantur aliorum esse congeneres. 181 6

congratulator, aris, *dar os parabens*. Vt omnes tibi congratulamur. 195 29

congregior, congregeris, *encontrarse*. Vt nostri milites hosti congressi sunt, vel cum hoste. ibidem

congruenter rationi vivere, *conforme ao que pede a rezãõ*. 231 r. 9

congruo, is, *concordar*. Vt extrema primis congruant, vel

- vel cumprimis. 195 29
 congruus, a, um, *coisa conveniente*. Vt exsequias regiæ dignitati congruas celebrare. 186 11
 conijcio, is, *conjeitar*. Tirar por conjeituras, & finais. Vt ex periculo stragem conijcit Imperator: conijcere fures in vincula, *lançar na cadeia*. 207 9
 conjux, conjugis, *marido, ou mulher*. 106 3
 conniveo, nives, *peflanejar, fechar os olhos*. Fazer que não vemos. Neut. absol. 195 29
 connubium, ij, *o casamento*. Antep. commun. 258 20
 conquifco, is, *abaixar a cabeça*. Neut. absol. 164 10
 conscendo, is, *subir*. Vt equum, vel in equum conscendere. Navim, vel in navem, *embarcar-se*. ibid. n. 25
 conscius, a, um, *coisa que sabe*. Vt homo meorum confiliorum conscius. Conscius mihi sum, *sey de mim*. 184 12
 consentaneus, a, um, *coisa concorde*. Vt mors vitæ consentanea fuit. 186 27
 consentio, tis, *concordar*. Vt Principijs consentiant exitus, vel consentire cum aliquo de re aliqua. 195 30
 confero, is, *semeiar, prantar*. Act. conferere manum cum hoste, *travar peleja*. 169 5
 conserva, æ, *companheira no servir*. 120 8
 confido, is, *assentar-se*. Vt confidere in lapide, in theatro, in urbe, &c. 195 30
 confilio, lis, *saltar juntamente*. Vt victores turbæ fugienti consiliebant. ibidem
 consolor, aris, *consolar*. Commune. 209 20
 consonans, tis, *consoante*. Subauditur litera. 115 5
 confono, as, *concordar*. Vt consonent orationi mores. 195 30
 consonus, a, um, *coisa consoante, que concorda*. Vt vox moribus, & mors vitæ consona. 186 27
 consors, tis, *coisa companheira, & participante*. Vt vir consilij publici consors, laboris, periculorum, &c. 180 25
 consors

confortium, ij; confortio, nis, *a companhia.* 151 25

conspergo, is, *burrisar.* Vt aqua vultum deficientis consperge, *ornar.* Vt orationem verborum, sententiarum, que floribus conspergere. 207 27

conspicuus, a, um, *cosa clara, & manifesta, que se vê por todas partes.* Vt Pharos omnibus conspicua. Cræsum universo orbi conspicuum divitiarum faciebant. 186 12

constat, bat, *consta.* Est claro. Vt facta tua omnibus costât. 195 5

consto, as, *estar constante.* Vt ille sibi non constat, *valer, custar.* Vt constet auro purpura, *constar, ser composto.* Vt homo constat ex corpore, & anima. 157 10

constrepo, is, *fazer estrondo.* Vt quid recta suadenti constrepis? *pera que interrompeis com estrondos ao que vos aconselha cousas justas?* 195 31

consuesco, is, *acostumar-se a vezar-se.* Vt consuescere dolori, labori, &c. ibidem

consul, is, *o consul, ou vreador.* 105 2

consulo, is, *atentar pelo bem dalguem,* cum Dat. *tomar conselho.* cum Accusat. 166 33 & 194 3

consultus, a, um, *cosa prudente, & sabia.* Vt consultus juris, disciplinæ, &c. 221 25

contemno, is, *desprezar.* A&t. 168 15

contâges, is; contagio, onis; contagium, ij, *doença pegadiça.* 151 27

contendo, is, *pedir.* Vt non erat causa, cur à te aliquid contenderem, *comparar,* rarum. Vt quis contendat culicis vires viribus elephantis. Contendere cum aliquo, *contender.* 202 20

contētus, a, um, *cosa contente.* Vt avarus modico contentus esse non potest. 188 20

conterminus, a, um, *cosa comarcã.* Vt Germania est cōtermina Galliæ. 186 28

contero, is, *gastar.* Vt ætatem in litibus conterere delirium est. 168 28

con-

contestor, aris, tomar por testemunha. Commun. Vt terram, cælumque contestor. Virtus contestata, virtude provada. 209 15

conticeo, es, calar juntamente com outros. Neutraliter usurpatur. 157 17

contiguus, a, um, cousa que està junta com outra. Vt domus regiæ domui contigua. 186 12

continens, tis, fœm. terra firme que não he Ilha. 115 3

continens, tis, cousa que està junto. Adjct. Vt mari continens aer. 186 12

contineo, es, reprimir. Vt continere se ab injuria inferenda. 207 5

contingit, bat, acontece. Vt servitus multis contingit. 194 30

continuo, as, continuar, ajutar hũa cousa com outra. Vt ædificia mœnibus, & domum domui continuare. 202 12

continuus, a, um, cousa continuada com outra. Vt aer terræ continuus videtur. 186 12

contra, præposit. contra. Contra Adv. Polo contrario. 97 r. 8

contrarius, a, um, cousa contraria. Vt omnem voluptatem dicimus honestati contrariam, vel honestatis. 185 30

contraho, is, estreitar encolher. Vt nervi rigore frigoris contrahuntur. Cōtrahere milites, fazer soldados. Contrahere æs alienum, individuar-se. Contrahere cum aliquo, fazer contrato. Contraxi morbum, pegouseme a doença. Contrahere vultum, aut frontem, mostrar carranca. 167 10

contubernalis, lis, companheiro, ou companheira de casa. 105 30

contundo, is, pizar. Vt nares alicui contundere: contundere aliquem pugnīs. Iras alicui contundere, quebrar as iras, & a furia. 164 30

convenienter rationi dicere, falar conforme à razão. 23 r. 9

convenit, bat, *convem*. Vt homini labores, non munditiæ
conveniunt. 195 32

convinco is, *convencer*. Vt convinco te inhumanitatis, &
amentia, falli, maleficiorum, &c. 199 8

conviva, æ, *convidado, ou convidada*. 105 16

convivo, is, *viver juntamente*. Vt hærebit tibi avaritia,
quandiu avaro homini, sordidoque convixeris. 195
reg. 32

còpulo, as, *atar, ajuntar*. Vt futurum præsentì tempori,
vel cum præsentì copulare. 202 17

coquo, is, *cozer*. Vt cibum coquere, lateres, &c. Sol fru-
ctus coquit, *faz amadurecer*. Coquere bellum, *ordir, &*
machinar guerra. 168 17

cor, cordis, o *coração*. 110 9

coram, præposit. *diante, em presença*. 97 15

corax, acis, *corvo, & hum orador*. 263 15

corbis, bis, o *cesto*. 116 10

corium, ij, corius, ij, o *couro*. 151 30

cornicen, inis, o *que tange com corneta, ou trombeta bastarda*.
124 23

cornix, icis, a *gralha*. 131 2

còrnipes, cornipedis, *cousa que tem pès de corno. Toma se pe-
lo cavallo. Subauditur equus*. 114 32

cornu, cornu, cornus, cornus, o *corno*. 151 31

corônis, idis, *remate, ou fim*. 112 1

corpus, corporis, o *corpo*. 265 13

cortex, cis, a *cortiça*. 116 28

corripio, is, *arrebatar, abbreviar. Reprender, castigar*. 162 35

cos, cotis, *pedra de aguçar*. 112 5

coffis, is; coffus, i, *bicho que roe a madeira*. 111 26

costus, i; costum, i, *costo. erva cheirosa*. 112 25

Cotyx, yis, vel yos, *hum Rey de Thracia*. 128 15

coxendix, coxendicis, *coxa da perna*. 264 15

crantor, ris, *hum Philosopho discipulo de Platom*. 265 12

cras. Adv. a *manhã*. 98 28

Crafti.

craftinus, a, um, <i>cousa da manhã.</i>	90 29
crater, êris; cratêra, æ, <i>a taça.</i>	125 13
credo, is, <i>confiar.</i> Vt credo tibi mea consilia. Crede te mi-	
hi, <i>confiaivos de mim.</i>	202 16
credulus, a, um, <i>cousa credula, que cro de ligeiro.</i> Vt homo	
credulus rumorum, vel rumori.	186 13
crepo, as, <i>estalar, ou arrebeitar.</i> Neut. absol.	157 32
crepundia, orum, <i>cueiros.</i> Et crepundia, æ.	144 12
crinis, is, <i>o cabelo.</i>	111 35
criminosus, a, um, <i>cousa culpada que tem crime.</i> Vt judici	
criminosum est munera accipere.	185 5
crocus, i; crocum, i, <i>asafrão.</i>	141 35
crudelis, & le, <i>cousa cruel.</i> Vt Nero indies crudelior civi-	
tati erat.	185 30
crûsta, æ, <i>codea, ou casca.</i> Crustum, i, <i>codea de cousa de comer,</i>	
<i>como de pão.</i>	155 11
cubile, is, <i>leito, ou covil de animaes.</i>	124 74
cubitus, i; cubitum, i, <i>o covado, ou cotovelo.</i>	151 5
Crux, crucis, <i>a Cruz.</i>	114 14
chrystallus, i; chrystallum, i, <i>o cristal.</i>	112 25
cubo, as, <i>jazer, estar deitado.</i> Neutr. absol.	157 30
cucumis, eris; cucumer, eris; cucumis, is, <i>o pepino, ou cogom-</i>	
<i>bro.</i>	127 10
cudo, is, <i>malhar, bater.</i> Cudere argentum, <i>bater moeda.</i>	
164 15	
culeum, ei; culeus, ei, <i>coiro, odre, ou medida de vinte almudes.</i>	
151 6	
cum, præposit. <i>com.</i> Vt loquor tecum, <i>fallo com vosco.</i>	
97 13	
cumprimis, Adv. <i>muito.</i> Entre os principaes. Vt homo cum-	
primis locuples.	213 25
Cumæ, arum, <i>Cumas, cidade de Italia.</i>	140 34
cumulo, as, <i>amontoar, acrescentar, enther.</i> Vt laude, & mune-	
ribus aliquem cumulare.	205 26
	cupa-

cunabula,orum;cunæ,arum, o berço.	144 15
cupido,inis, a cobiza.	116 35
cur?torque? Adv.	98 14
cupidus,a,um, consa cobizosa. Vt adolescens cupidus laudis.	181 15
cupio,is, cobizar, desejar. A&iv. Cupere alicui, idest, bene velle.	162 15
curiosus,a,û, consa curiosa. Vt homo peculiaritèr artis medicinæ curiosus.	181 15
Curius, ij, Curio, varaõ Romano de grande esforço, & temperança.	140 23
curriculum,i, carro pequena carreira, curso.	155 15
curro,is, correr. Dicimus, currere iter, cursum, æquor, &c.	168 31
currus,us, carro. Currûm, pro, curruum.	138 33
curûlis, is, Substant. f. & m. cadeira em que sayã assentados os Senadores Romanos. Subauditur sella.	115 4
euspis, idis, a ponta.	127 11
custodiæ,arum, os guardas.	105 27
custos, odis, o que ou a que guarda, ou defende.	105 30
cygnus, i, cygne, arve.	249 3
Cyclops, is, Cyclope, gigante.	ibid. r. 1
cymothoe, es, hũa nympha do mar.	161 8
cypêrus, i; cypêrum, i, junça cheirosa.	151 12
Cyrênæ,arum; Cyrênc, es, hũa cidade de Africa.	ibidem
Cythera,orum, hũa ilha do mar Mediterraneo.	107 26
Cytherêa, eæ, nome de Venus Cythereia.	253 30
D Actylus, i, Pê de verso. Significa tambem a tamara.	278 8
Dactylicus versus, verso que tem pès Dactylos.	298 15
Dama, æ, corça, cabra montês.	117 1
Daniel, êlis, Daniel Profeta.	272 31
Damno, as, condenar. Vt damnare aliquem. capitis, poenæ capitalis, vel de poena capitali.	156 7
Daps, dapis, a iguaria.	113 31
	Daphnis,

- Daphnis, Daphnis, vel Daphnidis, *hum mancebo de Sicilia filho de Mercurio. Ouve outro filho de Paris Troyano. Facit Daphni, in vocativo.* 127 27
- Dardanides, æ, Patr. Mascul. o Troyano natural de Dardania. Reyno de Asia menor. Alio nomine Troya. 313 24
- Dardanis, Dardanidis f. Trayana. Toma o nome de Dardano Rey de Dardania. ibidem
- Dares, êtis, *hum historiador Troyano. Foy outro companheiro de Eneas.* 126 11
- Darius, ij, *hum Rey dos Persas.* 252 30
- Dasypus, dasypodis, o coelho. 129 30
- David, idis, David, Rey de Iudêa, & Profeta. 124 1
- De, præposit. de. Vt de integro, de novo. De nocte multa surrexi, de industria feci, filo de proposito. De subito, de repente. 97 15
- Dea, æ, Deosa dos gentios. Deâbus in Dativo, & Ablat. pl. 110 1
- Deamo, as, amar muito. Aæt 259 8
- Decapolis, leos, Reyno de Syria. Cæsarêa olim. 128 11
- Decem, dex. Adject. in pl. tantum. 142 13
- Decerno, is, determinar. Activ. Decernere honores alicui, statuam, triumphum, &c. 168 10
- Decerpo, is, colher. Vt fructus ex arbore decerpere, flores, &c. 207 1
- Decet, bat, convem. Vt hoc tuam ætatem non decet, vel tuæ ætati. 198 28
- Declaro, as, declarar. Vt facere non potui, quin tibi sententiam meam declararem. Declarare consulem, denunciar que alguem he consul. 201 35
- Dêcoquo, is, cozer. Vt solis ardor dêcoquit humorem, Decoquere creditori, saltar ao acreedor. Ager decoxit domino, o campo não acodio com o fruto esperado. 168 reg. 28
- Decôrus, a, um, coisa graciosa à vista. Vt urbis facies decora intuenti, coisa decente, Jocus regię Majestati decorus. 185 27
- Docus,

- Decus, dēcoris, *honra*. 123 35
 Dedecus, dedēcoris, *des honra*. ibidem
 Dedo, is, *entregar*. Vt dedere se hostibus, angoribus, volup- 202 5
 tatis, &c.
 Deduco, is, *apartar*. Vt deducere aliquem à sententia: de- 259 4
 ducere vela, *amainar as velas*.
 Defendo, is, *defender*. Vt defendere amicum à periculo. 164 15
 Urbem à vastatione.
 Defero, ers, *dar*. Vt deferre alicui honorem, præmia, pal- 202 5
 mam, regnum, &c.
 Deferre primas alicui, *dar o primeiro lugar*. Deferre aliquē 202 5
 homicidij, vel de homicidio, *acusar de morte*. ibidem
 Deficio, dēficis, *desfalecer*. Vt vir fortis nec animo defi- 197 24
 cit, nec consilio. Deficere voce, viribus, &c. Vox mihi
 deficit, vel me. 81
 Defit, *falta*. Verbum defect. Vt defit animus mihi. 27
 reg. 27
 Defraudo, as, *defraudar, tirar, privar*. Vt defraudare se fru- 205 r. ult.
 ctu victoriæ, aut alimento necessario.
 Défrutum, i, *arrobe*. 141 11
 Deglubo, is, *tirar a casca*. *Esfolar*. Act. 163 31
 Dego, degis, *viver*. Degere vitam, ætatem, &c. 166 3
 Dehortor, aris, *dissuadir*. *Tirar do preposito*. Vt dehortari 207 2
 Regem à bello inferendo.
 Dejero, as, *affirmar com juramento*. Vt falsum alteri deje- 256 17
 rare nefas est.
 Deijcio, is, *derrubar, lançar abaxo*. Vt deijcere aliquem 227 5
 gradu, vel de gradu.
 Deinde, *depois disto*. Adv. 98 30
 Delector, aris, *alegrarse*. *Gostar*. Vt vulgus ludis magnope- 197 18
 re delectatur.
 Delêgo, as, *delegar*. *Remeter*. Vt delegare negotium alicui, 201 27
 aut curam, aut officium.
 Deleo, es, *apagar*. Vt delere nomen, aut memoriam obli-
 vione sempiterna, *destruir*. Vt delere urbem, exer-
 citum,

citum, &c.	161	11
Delibutus, a, um, <i>consa ungida.</i> Vt homo delibutus unguentis, balsamo, &c. Cruore delibutus, <i>banhado com sangue.</i> Delibutus gaudio, <i>banhado de prazer.</i>	188	21
Deliciæ, arum; delictum, ij, <i>delicias, contentamento.</i>	146	
num. 10		
delinquo, is, <i>peccar por omisso, deixando de fazer o que he obrigado.</i>	168	25
Delus, i, <i>hũa Ilha do mar Egeo.</i> Ortygia olim.	121	7
Delphi, orum, <i>Salona, cidade de Grecia.</i>	144	33
Delphin, inis; delphinus, i, <i>golfinho, peixe.</i>	109	32
Demetior, demetiris, <i>medir.</i> Commun.	209	28
Demo, is, <i>tirar.</i> Vt demere aliquid potioni, aut cibo, vel de cibo.	167	22
Demonstro, as, <i>mostrar manifestamente.</i> Vt rem totam tibi demonstrabo, & tutum iter.	201	35
Demóphoon, ontis, <i>hum filho de Theseu Rey de Athenas.</i>	124	r. 18
Denarius, ij; denarium, ij, <i>dous vintens.</i>	152	9
Dens, dentis, <i>o dente.</i>	113	28
Deorsum, Adv. <i>para baixo.</i> Vt ponderosa omnia feruntur deorsum.	232	16
Depello, is, <i>lançar dalgum lugar.</i> Vt periculum à focis, ab aris, & à nostris cervicibus depulisti.	227	5.
Deprecor, deprecari, <i>rogar muito.</i> Vt à Deo salutem deprecamur, vitam, &c. Deprecari à se malum, invidiam, &c.	206	8
Deprimo, is, <i>abaixar.</i> Vt stateræ lanx imposito pondere deprimitur. Navem, aut classem deprimere, <i>meter no fundo anao.</i> Deprimere alicujus auctoritatē, <i>abater, &c.</i>	167	32
Derelinquo, is, <i>deixar, desamparar.</i> Act.	268	25
Descendo, is, <i>descer.</i> Vt descendere e quo, vel ex equo. Descendere in certamen, in aciem, <i>sair ao campo para pelear.</i>	164	25

- Descensus, us; aescensio, descensionis, *a decida.* 151
 reg. 11
- Dêsero, dêseris, *deixar, desamparar.* Vt deserere urbem
 præsijs. 205 31
- Dêses, idis, *consa preguiçosa, & pera pouco.* 127 7
- Desipio, dêsipis, *endouecer, diminuir se no saber.* N. absol.
 162 30
- Desôlo, as, *assolar destruir.* Vt regnum optimo Rege, &
 præsijs omnibus desolasti. 205 30
- Despectus, us; despectio, nis, *desprezo.* 151 13
- Despondeo, es, *prometer.* Vt dotem alicui despondere.
 Despondere animum, *desmayar.* 202 4
- Destituo, is, *desamparar.* Vt nimia siccitas plantas natu-
 rali alimento destituit, vel ab alimento. 205 31
- Desum, dees, *faltar.* Vt enitar, ut amicis opera, consilio,
 aut, labore non desim. 194 19
- Detterreo, es, *espantar, apartar com medo.* Vt deterrere ali-
 quem à studijs, à bello, &c. 207 8
- Detraho, is, *tirar.* Vt detrahere hosti spolia, vel ab hoste.
 Multa viri boni de suis commodis detrahunt. Detra-
 here alicui, *murmurar.* 227 n. 5. & 297 r. 2
- Detrudo, is, *lançar fora.* Vt Colonos de suis agris detru-
 dere. Detrudere aliquem de sententia, *tirar da opinião.*
 226 28
- Deunx, cis, *onze onças.* 114 8
- Dexter, a, um, *consa da mão direita.* Vt umbræ nobis dex-
 træ, Arabum genti sunt sinistrae, *consa prospera.* Vt sit
 nobis dexter Deus. 120 35
- Dextrorsum, Adv. *pera a mão direita.* 232 16
- Dia, diæ, *hũa ilha no mar Egeo, & hũa cidade de Thesalia.*
 252 30
- Dialectica, æ, *arte dialectica.* 143 6
- Dialectica, orum, *livros da dialectica.* 142 28
- Dialectos, i, *prôpriedade da lingua.* 112 28
- Dia-

Di

Diametros, i, diametro. Linha que parte pelo meyo qualquer coisa. ibidem

Dianna, æ, deosa dos Gentios. filha de Iupiter caçadora. Ouve muitas deste nome: chamase tambem Lua. In pl. Dianæ.

140 19

Dico, dicis, dizer, declarar. Vt dic mihi hoc primum: dicere contumeliam alicui, injuriar. Dicere reo diem, citar.

Dicere dotem filiæ, prometer dote.

161 35

Dictamnum, i; dictamnus, i, poejo silvestre, erva. 152
num. 25

Dicturio, is, ter desejo de dizer. Meditativ. 157 10

Dido, Didonis, vel Dido, us, Elisa Rainha, edificadora de Carthago. 140 15

Dies, diel, o dia. Dies solis, Domingo. Dies lunæ, Segunda feira. Dies martis, Terça feira. Dies Mercurij, Quarta feira. Dies Jovis, Quinta feira. Dies Veneris, Sexta feira. Dies Saturni, Sabbado. 116 15

Differo, ers, dilatar. Vt differre vadimonium, acitação ou fiança, ter differença. Vt hominum opiniones inter se maximè differunt. 169 4

Diffido, is, desconfiar. Vt diffidere sibi, & rebus suis, vel de rebus suis. 165 34

Diffindo, is, fender. Aët. diffidi, p. br. 257 31

Diffiteor, eris, negar. deponens cum accusativo. 156
reg. 28

Diffluo, is, correr por diversas partes. Banhar-se. Vt diffluere sudore. Diffluere otio, quebrar com preguiça. 197
reg. 21

Dignor, aris, ter por digno, com. Haud equidem tali me dignor honore. Pauci sapientis nomine dignantur, idest digni habentur. 209 20

Dignus, a, um, coisa digna. Vt suscipe curam dignam tuæ virtutis, vel tua virtute. 187 32

Digressio, onis; digressus, us, apartamento. Digressam. 152
num. 10

- Dilargior**, *iris, dar a diversos*, com. Sylla omnia, quibus vult
luit, est dilargitus. 209 17
- Diligo**, *is, amar*. Act. 166 16
- Diluvium**, *ij; diluvies, ei, diluvio*. 152 19
- Dimetior**, *ris, medir, traçar*, com. 209 18
- Dimetrum** Jambicum acatalectum, *verso de quatro pés, principalmente iambos perfeitos*. 193 1
- Dimico**, *as, pelejar*. Neutr. absol. Collatis signis dimicatum est, *a bandeiras despregadas*. 156 4
- Dimidius**, *a, um, confa de ametade*. Vt navis à longè non sui dimidia apparet. 181 23
- Dinacium**, *ij, nome proprio de hum homem*. 107 17
- Dyndimus**, *i; dyndima, orum, hum monte de Phrygia Reyno de Asia menor*. 144 26
- Diocesis**, *is, Provincia, diocese, jurdição*. 135 28
- Diomèdes**, *is, hum Rey de Etolia, Reyno de Grecia*. Fuerunt & alij hujus nominis. 126 1
- Dionysia**, *orum, festas que fazião á honra de Baco*. 142
reg. 21
- Dionysius**, *ij, Baco*. fuerunt & alij hujus nominis. 140
reg. 19
- Dioryx**, *diorygis, cano pera regar campos*. 130 31
- Diploma**, *tis, letra do Principe, ou Bulla do Papa*. 136 30
- Dipondium**, *ij; dipondius, ij, vel dupondius, moeda de ouro reis*. 155 19
- Diræ**, *dirarum, furias, pragas, maldiçoës*. 144 1
- Dirimo**, *is, atalhar*. Vt dirimere praelium, consilium, colloquium, simultates. Dirimere controversiam, *apaziguar a contenda*. Oppida nostra unius diei itinere dirimuntur, id est, distant inter se. Dirimo, antepen. br. 259 11
- Diripio**, *is, roubar, saquear*. Vt diripere oppidum, domos, bona, &c. Diripere aliquem de loco, *tirar por força dalgum lugar*. 259 4
- Diruo**, *is, derribar, destruir*. Activ. Dirutum, pen. br. 163 20
- Dirus**,

Diris, a, um, causa cruel. Velocitæ dirum hominum generi, & mellibus malum. 185 35

Dis, ditis, causa rica. Vt dices pecorum populi, vel pecore, & pecunia. 181 9

Discerno, is, discernir, divisar, conhecet diftintamente. Vt cæcus, alba; & atra discernere non potest. Stultum a sapiente discernere. 168 12

Disco, discis, aprender. Vt quæ abs te didici, nunquam obliviscar. 168 4

Discolor, oris, causa de diversa cor. Vt sæpe filius patri discolor. 186 26

Discors, discordis, causa discorde. Vt civitas ipsa sit i discors, vel secum. ibid. r. 47

Discumbo, is, assentarse. Vt discumbere mensis, toris, &c. 156 13

Disertus, a, um, causa eloquente, copiosa, & elegante no falar. antep. br. 259 17

Dispar, aris, causa desigual. Vt sunt homines multum alijs ingenio dispares, vel aliorum. 184 12

Dispelso, is, apartar. do pasto. A. Et. dividir. Vt Pyrenæi montes Hispaniam a Gallia dispescunt. 164 5

Displiceo, ces, desagradar. Vt nulla pœna maior est, quam displicere Deo. 193 18

Dissensus, us; dissensio, onis, discordia. 152 22

Dissentaneus, a, um, causa disconveniente. Vt hominis est et fugere, quæ sunt homini dissentanea. 186 13

Dissero, ris, disputar. A. Et. 169 14

Diffilio, is, saltar por diversas partes. Neut. absol. 171 reg. 4.

Distraho, distrahis, dividit, apartar. Vt te a me distrahere nemo poterit. 157 12

Dito, as, enriquecer. Vt Roma innumeris ditata triumphis. 205 28

Divello, divellis, arrancar. Vt liberos divellit bellum a complexu parentum.

Di

Do

Dr

Diversus, diversa, diversum, causa diversa ou contraria. Vt omnes stellæ faciem habent diversam Soli, vel à Sole.

185 35

Dives, tis, causa rica. Vt Persia variarum opum dives, vel opibus.

181 9

Divido, dis, dividir, partir. Vt Cæsar copias suas divisit in duas partes. Numos plebi dividere, *desfrubuir dinheiro, &c.*

165 4

Dius, a, um, causa generosa, & divina.

123 3

Do, das, attribuir, dar. Vt signum receptui dare militibus, *dar sinal aos soldados que se recolhão.*

202 5 & 204 8

Doceo, es, ensinar. Vt doceo te Grammaticam. ibidem reg. 19

Docilis, & le, causa habil para tomar sciencias. Vt puer Latini sermonis, aut Latino sermone docilis: docilis arti, aut scientiæ.

186 13

Doctus, a, um, causa douda. Legum, ac morum populi Romani apprimè doctus homo, vel legibus, & moribus. Item doctus ad militiam.

180 35

Dogma, dogmatis, doutrina, decreto.

122 3

Doleo, es, doer se. Doleo vicem tuam, casum, injurias, &c. vel de casu tuo, &c. *doome de vossa desaventura.* Dolet mihi cor, caput, &c. vel dolet hoc cordi meo.

157

reg. 22

Dolops, ddlopis, o natural de Thessalia. Reyno de Grecia.

265 25

Dominatio, onis; dominatus, us, Senhorio.

152 23

Domo, as, amansar. Act.

157 30

Domus, us, a casa. Domi meæ, tuæ, &c.

112 12

Dono, as, dar, fazer merce. Act.

107 27

Dos, dotis, o dote.

112 7

Doto, dotas, dotar. Vt parentes filias suas opibus, quàm splendidissimè possunt, dotare solent.

205 23

Drachma, æ, trinta & cinco reij. Ruden dix que valia quarenta. E por isso faz diversas contas.

Dryan.

<i>Dr</i>	<i>Du</i>	<i>E</i>	<i>Ea</i>	<i>Eb</i>	<i>Ec</i>	<i>Ed</i>
Dryantiades, Dryantiadæ, <i>Lycurgo Rey de Thracia filho da Dryante.</i>						312 34
Dubius, a, um, <i>confusa duvidosa. Vt dubius animi, consilij, vitæ, &c.</i>						181 15
Ducenti, æ, a, <i>duzentos.</i>						144 4
Duo, duæ, duo, <i>duos.</i>						241 12
Dulcis, & e, <i>confusa doce. Vt mihi dulcis est amicorum cogitatio.</i>						185 18
Dulcè, Adv. <i>dacemente.</i>						271 18
Dulcèdo, inis, <i>a doçura.</i>						109 13
Dummodò, Adv. <i>com tal condiçãõ.</i>						272 15
Duodeni, æ, a, <i>de doze em doze.</i>						261 6
Duplico, as, <i>dobrar. Act.</i>						256 25
Duritia, æ; duritas, tis; durities, ei, <i>dureza.</i>						152 25
Durius, i; <i>rio Douro.</i>						106 31
Dux, cis, <i>Duque. ou Duqueza. Guia, ou Capitão</i>						105 34
E Præp. <i>de. Vt, E regione, de fronte. E sublimi, do alto.</i>						
E <i>E longinquo, de longe. E diverso, polo contrario.</i>						
97 15						
Eá, Adverb. <i>por essa parte.</i>						232 22
Eàdem, Adv. <i>por essa mesma parte.</i>						ibidem
Ebibo, is, <i>beber tudo, esgotar. Act.</i>						156 23
Ebur, eboris, <i>marfim.</i>						110 29
Ecbàtana, orum, <i>Tauris cidade de Media, Reyno de Asia.</i>						
107 26						
Ecce, Adverb. <i>aqui.</i>						229 35
Echinus, i, <i>a chapitel da colūna. Foem. Polo ouriço da castanha, ou ouriço cacheiro. Mascul.</i>						112 28
Echo, us, <i>hũa nympha. Tomase polo echo da voz.</i>						116 28
Ecquis, ecqua, &c. <i>por ventura alguém? Partit.</i>						12 6
Ecquisnam, ecquænam, &c. <i>quem por ventura? Partitivũ</i>						
13 n. 5						
Edax, acis, <i>cousa comedora. ou gastadora.</i>						181 15
Eden, <i>Syria, Reyno de Asia, Significat etiam voluptatem, si-</i>						
<i>ve delicias</i>						321 16
						Edo,

Edo,edis; edidi,editum, *composto à Do, declarar. A&ty.*

202 I

Edoceo,èdoces, *ensinar, avisar.*

204 23

Educo, is, *tirar fora. Vt educere gladium è vagina, vel ex vagina.*

227 6

Efferro, effers, *tirar fora. Vt saucios ex acie efferre, al-
vantar. Vt efferre aliquem laudibus, vel ad summum
imperium.*

169 2

Efficax, cis, *consa efficax, cum Dat. Vt est agaricum anti-
dotis efcax, vel ad antidota. o agarico he, &c.*

185 3

Eflagito, as, *pedir efficaxmente. Vt auxilium ab amicis ef-
flagitare.*

206 7

Effoetus, a, um, *consa de falecida, gastada. Vt effoeta viri-
bus senectus.*

187 31

Egenus, a, um, *consa pobre. necessitada Vt Castellum com-
meatibus egenum, vel com meatuum.*

ibid. r. 29

Egeo, es, *ter necessidade. Neutr. cum Ablat. vel Genitivo,*

197 20

Egredior, eris, *sair fora. Vt adhuc è villa egressi non fu-
mus. Egredi leges, &c. Officio egredi, apartar se da o-
brigaçao do officio.*

227 6

Eheu, A! interject. *de quem mostra dor. Vt eheu conditio-
nem hujus temporis.*

252 20

Eho, ah. Interject. *de què se espanta, ou Adverb. de chamar.*

98 14

Eia, ora sus. Adv. *de incitar. Vt Eia verò, agè, dic prius.*

ibid. n. 20

Eijcio, is, *lançar fora. Vt cives è civitate eijciebantur,*

226 28

Electrum, i, *alambre.*

141 14

Elegantèr, elegantemente. Lindamente. Adv.

98 35

Elegia, æ, *poesia de versos elegiacos, convem a saber. Exame-
tros, & Pentametros.*

252 31

Elephas, tris, elephantus, i, *elefanta.*

110 35

Elicio, is, *tirar por forza. Vt ex terræ cavernis aurum eli-
cere.*

ecce,

cere. Elicere ignem conflictu, & ictu lapidum, *ferir fogo*. Elicere aliquem ad disputandum, *convadir a disputa*.

162 26

Elido, is, *quebrar*. Vt virtutis nervos elidere. Ignem è filio lice elidere, *ferir fogo*. 165 25

Eliezer, *hum filho de Moyses*. Fuerunt, & alij hujus nominis. 321 18

Eligo, eligis, *escolher*. Activum. 258 6

Elisabeth, Elisabetha, &, *Isabel*. 147 20

Emancipo, as, *fogeitar ao dominio*. Vt prædia alteri emancipare. Honestæ senectus nemini emancipata est.

Emancipare filium, *mancipar, livrar do dominio*. 202 17

Emblema, atis, *o esmalte*. 136 30

Emergo, is, *saír debaixo da agoa, ou lugar oculto*. Emergere ex morbo, ex calamitate, &c. 227 6

Emigro, as, *mudar a habitação*. Emigrare è vita, *morrer*. ibidem

Emineo, es, *aparecer, estar encima*. Vt turres eminent è terra, vel ex terra. ibidem

Eminus, Adv. *de longe*. 232 14

Emitto, emittis, *lançar fora*. Vt emittere aliquem è carcere, vel ex carcere. 227 7

Emmanuel, Emmanuêlis, *Manoel*. Hebræum nomen, *significa Deos commosco*. 147 22

Emo, is, *comprar*. Vt à furioso aliquid emere non licet. 167 30

En, Adverb. *ex aqui*. Vt en libertas. En patriæ hostem. 229 35

Enallage, enallages, figur. Gram. *quando se poem hũa parte da oração por outra*. 240 I

Eneco, as, *matar*. 157 27

Enim, *porque*. Conjunct. postpositiva. 100 20

Ensis, ensis, *a espada*. 111 24

Enitor, eniteris. Commune, *parir*. Vt pavones enituntur ova. Sæpe ab una gemini enixi sunt partus. Enite-

Io	Ep	Eg	Er
re,ut nos iuues, <i>trabalhay.</i>			109 19
Eò, Adv. <i>pera là.</i> Eò scelerum ventum est, <i>a tanta mal-</i>			
<i>dado. &c.</i>			232 17
Eo, is, sr. Neutr. absol.			255 28
Eodèm, Adv. <i>pera essa mesma parte.</i>			232 17
Ephraim, <i>hum filho segundo de Ioseph Patriarcha. & hũ mou-</i>			
<i>te de Iudea.</i>			321 17
Ephrata, <i>Belem, cidade de Iudea. & hũa molher na Escriptura.</i>			
<i>ibidem.</i>			
Epos, <i>verso heroico.</i>			112 8
Epulum, epuli; Epulæ, epularum, <i>convite, banquete, igna-</i>			
<i>rias.</i>			146 8
Equa, equæ, <i>egoa.</i> Equabus in Dativo, & Ablativo, plural.			
120 9			
Eques, equitis, <i>homem, ou molher que vay a cavallo. Mascu-</i>			
<i>lolum.</i>			105 13
Equester, tris, & tre, <i>coisa de cavallo.</i>			125 10
Equidem, Conjunct. <i>certamente.</i>			100 23
Equus, i, <i>o cavallo.</i>			105 2
Erga, præposit. <i>pera com.</i> Vt ò immensa Dei benignitas			
<i>erga homines.</i>			97 8
Ergo, Conjunct. <i>por tanto. Por causa.</i>			100 23
Erinnys, nis, vel nyos, <i>hũa das furias infernaes.</i>			105 26
Eripio, is, <i>livrar.</i> Vt eripui te morti, vel à morte, vel ex			
<i>morte.</i>			207 2
Erogo, as, <i>distribuir. dar.</i> Vt pecunia erogare militibus, vel			
<i>eleemosynam pauperi.</i>			207 6
Eròtion, ij <i>hũa molher.</i> Apud Plaut. Significat etiam cupi-			
<i>dinis simulachrum.</i>			273 12
Errabundus, a, um, <i>coisa vagabunda.</i>			90 27
Erudio, èrudis, <i>avisar. ensinar. instruir.</i>			204 32
Eruditus, a, um, <i>nome. Coisa dõta. erudita.</i> Vt homo dis-			
<i>ciplina juris civilis eruditus.</i>			188 20
Ervilia, æ; ervilium, ij, <i>ervilha.</i>			152 35
Erumpo, pis, <i>sair com impeto.</i> Vt conjuratio erupit in hoc			
<i>tem-</i>			

<i>Er</i>	<i>Es</i>	<i>Et</i>	<i>Eu</i>	<i>Ex</i>
tempus ex latebris.				359 4
Erymanthis, idis, vel idos. Patrony. ab Erymantho Arcadiae monte, <i>comase pola região de Arcadia, que he parte da Morã.</i>				128 12
Erysipelas, erysipèlatis, <i>erysipela, doença.</i>				110 33
Eryx, erycis, <i>hum monte de Sicilia.</i>				114 8
Effedum, effedi, effeda, effedæ. <i>coche.</i>				152 28
Et, E. Conjunct.				100 4
Etenim, Conjunct. <i>porque.</i>				ibidẽ n. 10
Etesias, etesiae, Mascul. <i>vento que cursa do leste nos dias Caniculares.</i>				119 13
Etiam, <i>tambem.</i> Adv.				98 16
Ethica, corum, <i>livros que trataõ dos costumes.</i>				142 28
Etsi, etiamsi. Conjunct. <i>ainda que, posto que.</i>				100 7
Etymologia, æ, <i>declaração da origem das palavras.</i>				252 34
Evado, evadis, <i>escapar.</i> Vt evadere periculum, vel expeticulo, <i>fair.</i> Vt evasisti literatus. Evadere in muros, vel ad muros, <i>aparecer sobre os muros.</i>				165 28
Eveho, is, <i>levar pera fora.</i> Ex regno merces evehere.				167 10
Evenit, bat, <i>acontece.</i> Vt feliciter tibi omnia eveniant.				194 31
Everto, is, <i>destruir, despojar.</i> Vt evertere aliquem bonis omnibus.				205 18
Evidens, tis, <i>cosa clara, & evidente.</i> Vt ratio omnibus evidens.				186 13
Euphrates, euphratis, <i>hum rio de Mesopotamia Reyno de Asia.</i>				106 32
Eurus, euri, <i>leste, vento oriental.</i> Alijs leste oeste, qui vulturnus dicitur.				122 11
Eustochium, ij, <i>bãa filha de S. Paula Romana.</i> De qua vide Divum Hieronymum.				107 18
Ex, præposit. <i>de.</i> Vt amicus ex animo, <i>de verdade.</i> Ex animi sententia res cecidit, <i>veyo a pedir por boca.</i> Ex consuetudine, <i>segundo o costume.</i>				97 15
				Exa-

Examen, inis, *Exame, ou enxame de abelhas, ou a lingen da balança.* 110 2

Exanguis, & **exanguis**, *couza sem sangue.* 117 16

Exarmo, as, *desarmar, privar das armas.* **Accusat**. cū **Ablat**. 205 30

Excèdo, is, *sobrepujar.* **Vt excedere modum.** **Cura ex corde excessit**, *desapareceo o cuydado.* **Excedere acie**, **prælio**, vel è **prælio**, ex acie, *sairse da peleja.* 227 7

Excèllo, is, *levar a ventagem.* **Vt cæteris in scientia excellis**, vel scientia, ingenio, dignitate, &c. 166 35

Excido, is, *à cado, cair de alto.* **Vt excidit tibi gladius de manibus**, aut ex manibus. **Nunquam excidet memoria tui nobis. 265 9**

Extido, is, *à cædo, cortar.* **Vt arbores ex nemore excidere**, lapides ex terra. **Excidere manibus suis patriam**, *destruir, &c.* ibid. r. 14

Excico, **excies**, vel **excio**, **excis**, *chamar pera fora.* **Vt quis homo me excivit foras.** **Excire** **juvètutem** ex toto regno, *convocar.* **Excire** aliquem somno, vel ex somno, *espertar.* **Excire** hostem ad dimicandum, *mover, provocar.* **Excitus**, pen. br. **excitus**, pen. long. 161 15

Excludo, is, *lançar fora.* **Vt excludere aliquem ab hæreditate**, à consilio publico. **Excludere loco**, honore, &c. **Aves excludunt pullos**, *tiraõ os filhos.* 165 24

Excubia, arum, *as vigias.* 105 29

Excúdo, is, *tirar ferindo.* **Vt excudere ignem è filice.** **Excudere ova**, *tirar ovos.* **Excudere opus**, *compor, imprimir.* 164 22

Excutio, is, *facudir* **Vt equus sefforem excussit in terram.** **Excutere cerebrum alicui**, vel mentem, *tirar de seu si- so.* **Excutere jugum**, *lançar de si o jugo da obediencia.* 263 15

Exeo, is, *sair.* **Vt ex ore verba exeunt.** **Exire** è portu. 127 7

Exest, **exesse**, **Defectivum**, *consistir.* **Vt ægritudo cor- pus**

- pus exest. 80 26
- Exhæres, exhæredis, *conſa deſherdada*. 127 4
- Exhaurio, is, *eſgotar*. Vt exhaurire urbem bonis omnibus.
Exhaurire perditorum hominum ſentinam ex urbe,
pecuniam ex ærario. 205 30
- Exhibeo, es, *dar*. Vt exhibere moleſtiam alicui. Exhibe-
re negotium alteri, *dar que fazer*. 202 6
- Exigo, is, *arrecadar, pedir*. Vt mercedem à me ne exigas.
206 9
- Exinatio, is, *eſgotar, vazar, evacuar*. Vt frumento regnum
exinaniunt exercitus. 205 30
- Exitialis, & le, *conſa deſtruidora*. 185 9
- Exitioſus, a, um, *conſa danosa, perjudicial*, cum Dativo.
ibidem
- Exoleo, es, exoleſco, is, *envelhecer ſe, deſaçoſtumar ſe*. Neutr.
abſol. 161 25
- Exonero, as, *deſcarregar, deſalivar*. Exonerasti metu ci-
vitatem. 205 30
- Exorno, as, *atauiar, aſermosear*. Vt exornare carminibus
columnas. ibidem r. 9
- Exoro, as, *rogar muito. Alcançar com rogos*. 206 10
- Expedio, is, *deſembaraçar*. Vt expedire ſe curis, & labore.
205 33
- Expedit, expediebat, *he proveitoſo*. Vt multi dubitant quid
ſibi expediat. 195 1
- Expello, expellis, *lançar fora*. Vt vitia ex anima expellere,
deſidium ex corde. Item expellere aliquem bonis; ci-
vitate, finibus, &c. 205 33
- Expergiſcor, eris, *eſpertar*. Deponent, abſol. 171 35
- Experior, experi i, *experimentar*. Com. 209 24
- Expers, tis, *conſa ſem parte*. Vt homo metus expers, vel
metu. 187 33
- Expertus, a, um, nomen, *conſa experimentada*. Vt expertus
ſervitutis, belli, &c. 221 25
- Expeto, is, *pedir*. Vt abſ te auxilium expetimus.
206 11
- Expleo,

- Expleo, es, *fiatar, encher.* Vt bonis omnibus Deus mundum explevit. 205 26
- Explico, as, *declarar.* Activum. 202 1
- Explodo, is, *lançar fora com patadura.* Act. 165 25
- Expono, is, *declarar.* Act. 201 1
- Exposco, is, *pedir com efficacia.* Vt veniam à Deo exposce. 206 8
- Exprimo, is, *declarar.* Vt exprimere verbum verbo, *palavra por palavra.* Vel ad verbum, vel è verbo, *a letra.*
- Exprimere effigiem alicujus, *retratar, ou pintar a imagem dalgum.* Exprimere alicui confessionem culpæ. Pecuniam ab aliquo, *tirar por força.* Exprimere liquorem per linteum, *coar por pano.* 167 32
- Expungo, is, *viscar, apagar.* Act. 166 25
- Exquiro, is, *buscar com diligencia, perguntar, saber.* Vt pauca volo exquirere à te, vel ex te. 206 18
- Exsanguis, &c. *cousa sem sangue.* 117 26
- Exsequiæ, arum, *Exequias.* 144 3
- Exsero, is, *tirar fora.* Vt exserere linguam, caput, &c. Exserere se domicilio, *sair se fora de casa.* vel ex domicilio. 169 13
- Exsilio, is *saltar fora.* Exsilire gaudio, *pullar com alegria.* 171 5
- Exsoluo, is, *pagar, satisfazer.* Æs alienum creditori exsolvere, *pagar as dividas.* Exsolvere aliquem religione, *livrar do escrupulo.* 205 32
- Exsorbeo, es, *sorver.* Exsorbere difficultates, *tragar.* diff. 157 33
- Exsors, tis, *cousa fora de sorte.* Exsors culpæ, *sem parte de culpa.* 180 27
- Exspes, *cousa sem esperança.* Vt Ægenia vitæ exspes. 181 6
- Eufûgo, is, *chupar.* Act. 166 6
- Exsul, vel exul, lis, *degradado, ou degradada.* 187 31
- Extæ, extorum, as *entrancas.* 144 14
- Externus, a, um, *cousa estrangeyra.* Vt mala Perfica externa. 144 14

na Lusitaniæ.	186 13
Extinguo, is, <i>apagar</i> . Vt bellum extinguere, urbem, incendium, &c.	165 35
Extorris, & re, <i>confa deſterrada</i> . Vt homo patriæ extorris, vel patria, vel à patria.	188 2
Extrà, <i>fora</i> . Præpoſit.	97 7
Exterior, & extimus, vel extremus, <i>confa mais de fora</i> .	
Exturbo, as, <i>lançar fora com violencia</i> . Vt exturbare aliquem ædibus, vel ex ædibus, vel ex numero vivorum, &c.	127 8
Exuberò, as, <i>ter abundancia</i> . Vt arbores fructu exuberant.	197 23
Exuo, is, <i>deſpir</i> . Exuere ſe veſte, vel ſibi veſtem. Exuere ſe jugo, <i>livrarſe da ſervidaõ</i> .	205 8
Exuvizæ, arum, <i>deſpojos</i> .	143 31
Faber, fabri, <i>o official mechanico</i> .	121 6
Faceſſo, is, <i>apartarſe</i> . Vt faceſſere urbe. Faceſſere aliqui negotium, vel periculum, <i>dar quo fazer</i> .	169 21
Facilis, & le, <i>confa facil</i> . Vt princeps ſupplici facilis. Stupa facilis ad comburendum.	187 5
Facinus, oris, <i>façaõha, maldade</i> .	128 35
Fames, famis, <i>fome</i> .	
Facio, facis, <i>fazer, eſtimar</i> .	126 8
Familia, æ, <i>a familia</i> . ſcem.	119 11
Familiaris, & familiare, <i>confa amigã</i> . Vt homo principi familiaris. Arbor huic regioni familiaris, <i>que ſe dà bem neſta terra</i> .	185 29
Famulor, aris, <i>ſervir</i> . Cum Dat.	194 25
Far, farris, <i>o paõ geralmente</i> . Far triticum, trigo. Far hordeaceum, cevada. Far adonum, ſive Adon, trigo candido, ou branco. Quod, & far dicitur propriè.	124 26
Farcio, is, <i>enchir, recalcar, fãrtar, engordar</i> . Act.	205 27
Fas, indeclinabile, <i>o licito, ou juſto</i> .	110 34
Fasces, is, <i>o feixe</i> . Fasces, ium, <i>as inſignias que hiaõ diante dos</i>	

- dos Magistrados Romanos, que eraõ hũs molhos de uãtãse.
- Fastidio, is, *ter fastio*. Tu omnia fastidisti. 170 18
- Fastidiosus, a, um, *coisa que tem fastio*. Vt homo literarum Latinarum fastidiosus. 181 24
- Fastus, fastuum; fasti, fastorum, *livros dos annaes*. 152 1
- Fatalis, & le, *coisa que causa morte*. Vt fuit illa dies fatalis urbi. 189 10
- Fateor, èris, *confessar*. 171 32
- Fatidicus, a, um, *coisa que adivinha*. pen. br. 258 18
- Fatisco, is, Neutr. absol. *abrir-se*. Vt navis fatiscit. 156 28
- Faveo, es, *favorecer*. Neutr. cum Dat. 193 2
- Faustus, a, um, *coisa ditosa, bemaventurada*. Vt ò nox illa fausta huic urbi. 185 29
- Fax, cis, *a tocha*. Increment. br. 163 17
- Faux, faucis, *a garganta, entrada estreita, ou foz do rio*. 136 7
- Febris, is, *a febre*. 131 31
- Felis, is, *o gato, ou ddominha*. 166 4
- Felix, cis, *coisa ditosa, ou propicia*. Vt sis bonus, felixque tuis. 185 29
- Femur, oris, *a coxa da parte de fora*. 124 33
- Feralis, & le, *coisa mortal, ou cruel*. Vt Cæsar idus Martias ferale sibi annotavit. 185 11
- Ferax, àcis, *coisa cruel, fertil*. Vt sæculū bonis artibus ferax, vel bonarum artium. 181 22
- Ferè, Adverb. *quasi*. Vt eadem ferè hora, Authores ferè omnes. 271 10
- Ferire, arum, *dias de guarda*. 144 4
- Ferio, is, *ferir*. Vt feriunt summos fulmina montes. Ferire fecidus, *fazer concerto*. 156 29
- Ferme, Adv. *quasi*. Vt long. 271 10
- Fertum, ferri, *o ferro*. 141 9
- Fero, fers, *levar, ou trazer*. Vt nunquam à te responsum tulimus. Ferre opem Reipublicæ, *socorrer a República*. 168 33
- Fervor

Ferveo, es, <i>ferver</i> . Neutr. absol.	162 7
Fertilis, & le, <i>coufa fertil</i> . Vt fertilis hominum, frugumq;	
Gallia, vel hominibus.	181 11
Ferus, a, um, <i>coufa fera, & temerosa</i> . Vt Britanni hostibus	
feri.	181 35
Festus, a, um, <i>coufa de festa</i> . Vt dies Natalis Domini om-	
nibus maximè festus.	183 29
Ficus, i, <i>hũa doença</i> . Ficus, us, vel ficus, i, <i>o figo</i> .	112 18
Fides, fidei, <i>a fé, lealdade, credito</i> . Fidei pen. br.	252 7
Fidelis, & le, <i>coufa fiel</i> . Vt Deiotarus semper fidelis popu-	
lo Romano fuit	186 4
Fido, fidis, <i>confiar</i> . Vt prudentis est prudentia sua non fi-	
dere, vel prudentiæ suæ.	165 7
Fidus, a, um, <i>coufa fiel</i> . Vt fidus domino servus.	186 4
Figo, figis, <i>pregar</i> . Vt figere clavum in parietem.	166 19
Filius, filij, <i>o filho</i> . O fili, in Vocat.	121 22
Filia, æ, <i>a filha</i> . Filiabus, in Dat. & Ablat.	120 9
Filix, cis, <i>feitos, ou fetaos erva</i> . incremen. br.	264 20
Findo, is, <i>fender</i> . Activum. Fidi, pen. br.	164 28
Fingo, is, <i>fingir</i> . Act.	166 1
Finis, finis, <i>o fim</i> .	116 14
Fio fis, <i>ser feito</i> . Passivum.	252 2
Flabra, orum, <i>assopros de ventos</i> .	144 11
Flagito, as, <i>pedir</i> . Vt te semper iusta flagitavi, vel à te.	
206 9	
Flamen, inis, Mascul. o Sacerdote. M.	124 22
Flamen, inis, <i>asopra de vento</i> . N.	ibidem
Flaveo, es, <i>ter cor loura</i> . Neutr. absol.	161 31
Flecto, flectis, <i>dobrar</i> . Activum.	166 26
Fleo, fles, <i>chorar</i> . Vt flere patris mortem, vel de patris	
morte.	161 11
Flocci, facere, vel pendere, vel æstimare aliquem, <i>estimar</i>	
<i>em pouco</i> .	201 8
Floreo, flores, <i>flaxoar</i> . Vt floret studijs, fama, ætate, inge-	
nio, laude.	197 14
Flos,	

Flos, floris, <i>a flor.</i> M.	112 13
Flumen, inis, <i>o rio.</i> N.	273 20
Fluo, fluis, <i>correr, manar.</i> Vt fluūt sudore, & lassitudine mēbra. Ille fluit tacetijs, <i>he pilha de graças.</i>	197 19
Fluvius, ij, <i>o rio.</i> M.	122 5
Fodio, fodis, <i>cavar.</i> Activum.	162 26
Fœcundus, a, um, <i>couisa abundante.</i> Vt Regio pecorum fœcunda, vel pecoribus.	181 9
Fœdus, fœderis, <i>o concerto.</i> N.	128 32
Fœnus, fœnoris, <i>o ganho.</i> N.	129 1
Fœneror, aris, <i>tomar ao ganho.</i>	206 31
Fœnero, eras, <i>emprestar.</i> Vt Sol lumen suum cæteris fyderibus fœnerat.	202 6
Fœtus, a, um, <i>consa chea.</i> Vt terra fœta frugibus, vel frugum.	188 1
Follis, is, <i>o folle.</i> M.	111 24
Fomes, itis, <i>isca, ou materia em que se atea o fogo facilmente.</i> ibid. 10	
Fons, fontis, <i>a fonte.</i> M.	133 27
Foras, Adverb. <i>pera fora.</i>	232 19
Forceps, forcepis, <i>tenaz.</i>	113 29
Forfex, cis, <i>tizoura.</i>	116 15
Foris, Adverb. <i>fora, ou de fora.</i> Vt sum foris, venio foris.	231 8
Fornax, acis, <i>fornalha.</i>	114 10
Fornis, icis, <i>abobeda.</i>	ibid. r. 6
Forſan, forſitan, fortasse, fortassis, Adverb. <i>por ventura.</i>	98 19
Fortuito, Adv. <i>a caso.</i>	ibidem r. 32
Fortis, & forte, <i>couisa forte.</i>	105 31
Fortius, <i>mais fortemente.</i>	98 23
Frango, gis, <i>quebrar.</i>	166 15
Frater, fratris, <i>o irmaõ.</i> pen. long.	115 9
Fraudo, as, <i>defraudar, privar.</i> Vt fraudare se victu, pecunia, &c.	205 35
	Fraus,

Fraus, fraudis, <i>engano</i> .	113 14
Fremo, is, <i>bramir</i> . Neutr. absol.	167 25
Frico, as, <i>esfregar</i> . Act.	
Frenum, i; freni, frenorú; & frena, frenorum, in pl. <i>o freyó</i> .	
141 22	
Frequens, tis, <i>cousa continua, ou povoada</i> . Vt nemus pavonum frequens, vel pavonibus.	187 31
Fretus, a, um, <i>cousa confiada</i> . Vt fretus auxilio, & virtute tua.	188 15
Frigesco, is, <i>esfriarse</i> , freq.	156 30
Frigo, frigus, <i>frigir</i> . Act.	166 19
Frigus, frigoris, <i>o frio</i> .	129 1
Frit, Indeclinab. <i>o graõ menor que està no cume da espiga</i> .	
188 18	
Frons, frontis, <i>a testa</i> .	113 31
Frons, frondis, <i>a folha</i> .	130 20
Fructuosus, a, um, <i>cousa fructuosa</i> . Vt prædia fructuosa domino.	185 5
Frugi, <i>cousa boa de proveito, virtuosa</i> .	106 23
Frugifer, a, um, <i>cousa fructuosa</i> . Vt terra cultori frugifera.	
90 28	
Frumentum, i, <i>paõ, mantimento</i> .	141 6
Frux, frugis, <i>mantimento, legume</i> .	130 30
Fruor, fruieris, <i>gozar</i> . Vt beati felicitate sempiterna fruuntur.	197 19
Fuga, æ, <i>fugida</i> .	141 25
Fugax, cis, <i>cousa que muito foge</i> . Vt fugax gloriæ vir. Crocodilus animal audaci fugax, <i>que foge muito ao onfado que o acomete</i> .	181 22
Fugio, fugis, <i>fugir</i> . Vt nos patriam fugimus. Hoc me fugit, id est, nescio.	162 17
Fugitans litium, <i>o inimigo de demandas</i> .	221 21
Fugitivus, a, um, <i>cousa fugitiva</i> . Vt homo fugitivus à patria.	188 30
Fulcio, fulcis, <i>sustentar</i> . Vt Remp. fulcire ope, & præsidij.	
170 31	

Fulgeo, es, <i>resplandecer.</i>	161 7
Fulgetrū, fulgetri, fulgetra, fulgetræ, <i>relampago.</i>	152 12
Fulgur, is, <i>o relampago.</i>	110 29
Fundo, fundis, <i>derramar.</i> Vt fundere lachrymas. Fundere exercitum, <i>destruir.</i> Fundere imaginem ex ære, <i>fundir imagem de metal.</i>	164 16
Fundum, i, <i>o fundo.</i> Fundus, i, <i>herdade.</i>	155 11
Funebri, &c. <i>couza lamentavel.</i> Vt morbus funebris civitati.	185 10
Funestus, a, um, <i>couza desastrada.</i> Vt ò diem funestum senatui.	ibidem
Fungor, eris, <i>uzar de officio.</i> Vt munere, & officio meo.	197 23
fungor, vel officium, <i>faço o que devo.</i>	111 25
Funis, is, <i>corda. ou calabre.</i>	105 8
Fur, furis, <i>ladram. ou ladra.</i>	110 30
Furfur, furfuris, <i>farelo. ou casta.</i>	156 28
Furio, furis, <i>estar furioso. endoudecer.</i>	111 24
Fustis, fustis, <i>a vara.</i>	207 3
Furor, aris, <i>furtar.</i> Vt pecuniam furari Regi, vel à Regē, vel ex arario.	140 33
G Abij, orum, <i>hũa cidade de Italia, olim.</i>	105 4
Gabriel, èlis, S. Gabriel <i>Archanjo.</i>	124 35
Gadū, iris, <i>Cadis, cidade de Hespanha.</i>	155 16
Galbanum, i, <i>sumo de ferula, erva.</i>	152 14
Galērus, i; galēum, i, <i>o chapeo.</i>	ibid. r. 17
Ganea, æ; ganeum, ij, <i>taverna.</i>	106 31
Garumna, æ, <i>hum rio.</i>	197
Gaudeo, es, <i>folgar.</i> Vt numero Deus impare gaudet.	reg. 23
Gausape, e; gausapum, i, <i>cacheira, vestido de pelo.</i>	108 29
Gelu, u, <i>geada, ou caramelo.</i>	109 26
Gèmini, orum, <i>os geminos, signo celeste.</i>	143 17
Gemo, gemis, <i>gemer.</i> Vt Mala Reipub. boni cives gemūt.	167 25
Genus, generis, <i>a geraçãõ, ou genero.</i> Nomē Collect.	128 33

Gē	Gī	Gī	Gñ	Gō	Gṛ
Gedmetra, æ, o <i>geometra</i> medidor de terras.					261 11
Georgica, orum, livros que tratao da re rustica, das cousas do campo.					142 27
Geryon, nis; Geryones, æ; hum Rey de Hespanha antigo.					152 22
Gero, geris, tratar, negociar. Vt rem suam gerere feliciter.					
Morem gerere patri, obedecer.					168 31
Gibba, æ; gibus, i, a corcova.					152 23
Gigas, antis, o gigante.					125 29
Gigno, is, gerar. A&t.					168 6
Gith, indeclinab. nigela, semente.					109 28
Glis, gliris, arganás, rato grande.					111 26
Glisco, is, crescer. N. Gliscit malum; prælium, &c.					156 27
Glomus, cris; glomus, mi, o novelo.					128 32
Gluten, inis, o grude.					141 34
Glorior, aris, gloriarse. Vt avarus divitijs gloriatur, vel in, vel de divitijs.					197 22
Glycerium, ij, hũa molher. apud Terentium.					107 18
Gnarus, a, um, cousa sabia, experimentada. Vt homo rerum gnarus.					180 35
Gobio, onis; Gobijs, ij, gobiã, peixe. Cadbzes Lusitanæ.					152 26
Gomor, medida Hebraica que leva sete Sextarios Atticos, &c. a quinta parte de hum Sextario. O sextario leva duas Cotylas, ou onze Cyathos. Cada cyathos dez colheres.					321 17
Gracilis, & le, cousa delgada, ou magra. Vnde gracilior, & gracillimus.					91 17
Grador, graderis, andar. Deponent. absol.					172 8
Grando, inis, pedra que chove.					123 15
Grates, in plural. tantum; agradecimentos.					148 33
Gratiosus, a, um, cousa bem quista, & valida. Vt vir Regi gratiosus, vel apud Regem.					285 23
Gratus, a, um, cousa aceita. Vt Deo gratus esse cupio, vel apud Deum.					ibidem
Grauidus, a, um, cousa pesada, ou carregada. Vt navis metallis;					

Gr	Gu	Ha	He
tallis,& frumenti grvida.			188 19
Gravis,& ve. <i>confusa grave, & pesada.</i> Vt exercitus gravis spolijs multarum urbium, <i>confusa molesta.</i> Vt senectutem tibi,& alijs gravem degis.			106 28
Gravo, as, <i>oprimir.</i> Vt populum tributis gravare. Oculi somno gravati.			205 29
Grex, gregis, <i>rebanho, manada, alcatea.</i>			114 5
Grossus, i, <i>figo verde.</i>			116 10
Gryps, gryphis, <i>griso, animal.</i>			130 4
Grus, is, <i>grou. ou gralha.</i>			117 1
Gummi, gummi, indeclinab. Gummis, is, <i>a goma.</i>			109 9
Gurges, itis, <i>pego fundo.</i>			111 10
Guttur, uris, <i>garganta, ou papo.</i>			110 29
Guttum, i, <i>vaso de unguentos cheirosos.</i>			155 10
Guttum, i, <i>o copo de que se usava nos sacrificios.</i>			ibidem
H Abeo, es, <i>ter, estimar, agradecer, crer, honrar.</i>			200 9
H Ac, Adv. <i>por aqui por onde eu estou.</i>			232 21
Hæres, dis, <i>berdeiro, ou herdeira.</i>			106 2
Hæc, ecis, halex, cis, <i>peixe arenque.</i>			109 27
Harpago, onis, <i>gancho de ferro, Harpeo, feteixa.</i>			109 7
Hud; não. Adv.			98 18
Haudquaquam, <i>de nenhũa maneira.</i>			ibidem
Haurio, is, <i>tirar fora cousa liquida.</i> Vt haurire aquam à fonte, vel ex fonte, vel de fonte.			207 3
Hebdomada, æ; Hebdomas, adis, <i>semana.</i>			152 32
Hebenus, i, <i>ebeno. arvore.</i>			ibidem
Hebes, etis, <i>cousa vota.</i>			126 4
Hector, is, <i>Heytor Troyazo.</i>			90 7
Helleborum, i; helleborus, i, <i>erva de besteiros.</i>			152 1
Hepar, hepatis, <i>figado.</i>			124 26
Herbesco, is, <i>fazer-se erva.</i> Neutr. absol.			157 2
Heri, Adv. <i>ontem.</i>			98 28
Herodotus, i, <i>hum historiador Grego.</i> pen. br.			251 12
Heros, is, <i>varão illustre, & de heroicas virtudes.</i>			128 6
Hesperus, <i>a estrella da tarde. E hü irmão de Athlanta.</i>			141 18
			Hester-

	Ho	Hi	Ho	
Hesternus, a, um, <i>coisa d'ontem.</i>	90	29		
Heu, interject. <i>ay.</i>	99	15		
Hiberna, hibernorum, <i>estancia do inverno pera soldados.</i>				
144 14				
Hic, Adv. <i>aqui.</i>	98	29		
Hibiscum, ci, <i>malvaisco, dicitur etiam Althena.</i>	155	16		
Hic, hæc, hoc. Pronom. <i>este.</i>	176	31		
Hiems, hiemis, <i>o inverno.</i>	113	30		
Hierosolyma, æ; Hierosolyma, orû, <i>Hierusalem em Iudea.</i>				
145 10				
Hinc, Adv. <i>daqui donde eu estou.</i>	232	10		
Hippo, onis, <i>hũa cidade de Africa, de q̃ S. Agostinho foy Bispo.</i>				
116 16				
Hippomanes, is, <i>certo genero de peçonha.</i>	111	14		
Hipponax, actis, <i>hum Poeta Grego.</i>	131	18		
Hyppotades, æ, patr. <i>Matcul. Acolo, neto de Hippotes Troyano.</i>	310	18		
Hirundo, inis, <i>andorinha.</i>	117	10		
Hisco; is, <i>abrir a boca.</i> Neutr. absol.	116	28		
Hispania, æ, <i>Hespanha.</i>	140	20		
Hispal, alis; Hispalis, alis. <i>Sevilha cidade de Hespanha.</i>				
262 35				
Histris, icis, <i>porco espinho.</i>	264	16		
Hodiè, Adv. <i>hoje.</i>	98	28		
Hoi, interject. <i>ay.</i>	99	18		
Homicida, æ, <i>matador. ou matadora.</i>	105	16		
Homo inis, <i>homem. ou molher.</i>	ibid.	12		
Honestas, atis, <i>honestidade. honra.</i>	125	25		
Honor, vel honos, honoris, <i>honra.</i>	110	25		
Honorificus, a, um, <i>coisa honorifica, honrosa.</i> Vt munus juvenum ætati honorificum geris.	185	29		
Hordeum, ei, <i>a cevada.</i>	141	11		
Horizon, ontis, <i>horizonte. circulo do Ceo.</i>	124	18		
Horreo, es, <i>estar arripiado.</i> Neutr. Horrêre crimen, <i>minas, arma, temer.</i>	124	18		

Horfum, Adv. <i>pera esta parte.</i>	98 29
Hortor, aris, Commun. <i>amoeſtar.</i>	198 21
Hospes, tis, <i>hoſpede. ou hoſpeda.</i>	105 34
Hospitalis, & le, <i>couſa liberal pera hoſpedes. facil pera hoſpedar, cum Dativo.</i>	185 5
Hospitus, a, um, <i>couſa que hoſpèda, cum Dativo.</i>	ibidem
Hostis, tis, <i>o inimigo publico, ou inimiga.</i>	105 31
Hùc, Adv. <i>para qua, pera onde eu eſtôu,</i>	98 29
Hui, Interjeſt. <i>hui.</i>	99 19
Humilis, le, <i>couſa baixa, ou humilde. Vnde humilior, humillimus.</i>	92 15
Humus, humi, <i>a terra, ou o chaõ.</i>	112 11
Humi, <i>em terra.</i>	210 34
Hyacynthia, orû, <i>feſtas que ſe faziaõ a Hyacyntho, hũ moço que Appollo (ſegũdo fingem os Poetas) mudou em flor de lĩrio.</i>	142 21
Hyas, Hyadis, vel Hyados, <i>filhas de Athlãre. Eſtas (ut Poetarũ fabulantur) forãõ convertidas em eſtrelas. E forãõ ſete. Vulgo ſete eſtrello.</i>	115 34
Hydrops, opis, <i>hydropeſia.</i>	114 4
Hydrus, untis, <i>Otrento, cidade de Italia.</i>	129 34
Hymen, nis, <i>caſamento, ou verſo de que ſe uſava nas vodas.</i>	109 24
Hyſſopum, i; hyſſopus, i, <i>byſopo, erva.</i>	152 5
J Aceo, es, <i>eſtar deytado, jazer. Neutr. abſol.</i>	157 23
Jacio, is, <i>arremear. Vt jacere haſtam in hoſtes. jacere fundamenta, lançar alicerſes. Jacere anchoram, lançar anchora.</i>	162 28
Jader, jaderis, <i>hum rio de Dalmacia, Reyno de Eſclavonia.</i>	115 25
Japyx, gis, <i>Oeſte Noroeſte, vento.</i>	105 6
Jalon, onis, <i>hum dos que navegarãõ a Colchos Reyno de Aſia, na nao Argo, de que ſe chamarãõ Argoxantas.</i>	264 35
Jazyx, gis, <i>o que he natural de Tranſſylvania.</i>	131 8
Iber, eri; Iber, eris, <i>Heſparhol. pen. long.</i>	262 28
Iberus,	Iberus,

Ib	Ic	Id	Ie	Ig	Il
Ibèrus,i;Ibèrum,i,	<i>Ebro rio de Hespanha.</i>				152 7
Ichneumon,onis,	<i>rato da India.</i>				254 12
Ico,icis,	<i>ferir. Activ. Icere fœdus, fazer concerto.</i>				163 34
Idea,æ,	<i>idèa,exemplar. pen. br.</i>				252 34
Idem,eadem,idem,	<i>o mesmo. Idem Mascul. pen. long.</i>				260 22
Idolum,i,	<i>idolo,ou imagem.</i>				321 29
Idoneus,a,û,	<i>consa idonea,ou acomodada. Vt homo muneri gerendo idoneus,vel ad munus.</i>				187 7
Idus,iduû,	<i>os idos do mes,que saõ em Março,Mayo,Iulho,Outubra.aos 15. dias, & aos treze e nos mais meses.</i>				112 11
Jecur,jecoris,	<i>o figado.</i>				125 17
J E S V S	<i>Sacroſanctum noſtri Redemptoris nomen,</i>				
ult. long.					276 34
Ignitur,por tanto.	<i>Conjunct.</i>				100 8
Ignarus,a,um,	<i>conſa ignorante. Vt ignarus viæ,artis,offi-</i>				
cij.					181 2
Ignis,is,	<i>o fogo.</i>				111 35
Ignominioſus,a, um,	<i>conſa infame, digna de vituperação.</i>				
Gestare annulum Germanis ignominioſum putabatur.					185 10
Iliades,æ,	<i>Patr. Maſcul. Romulo primeiro Rey dos Romanos filho de Ilia.</i>				309 28
Ilias,Iliadis,	<i>Troyana natural da cidade de Ilion, alio nomine Troya.</i>				ibid. r. 18
Ilias,adis,	<i>iliada,hũa obra poetica de Homero.</i>				143 3
Ilion,ij; Ilios,ij,	<i>Troya,cidade de Aſia menor.</i>				109 35
Illabor,eris,	<i>meterſe eſcorregando. Vt flumen illabitur mari,vel mare.</i>				195 32
Illabòro,as,	<i>trabalhar. Vt arti perdiscendæ illaboravi.</i>				
ibidem					
Illac, Adv.	<i>por alli,ou por là por onde elle eſtã.</i>				232 21
Illàchrymo,as;illàchrymor,àris,	<i>Deponent. chorar muito,maſtrar ſentimento. Vt alienis miſerijs facilè illachry-</i>				
matur miſer,					195 33

Illaqueo,as, <i>enlaçar</i> . Vt illaqueare se vitijis.	205	19
Ille, illa, illud, <i>elle, ou aquelle</i> .	93	1
Illic, Adv. <i>alli</i> .	232	6
Illinc, <i>dalli donde elle está</i> . Adv.	ibid.	12
Illido, is, <i>quebrar hũa cousa com outra</i> . Vt illidere navem scopulis.	203	27
Illigo,as, <i>atar</i> . Vt illigare se amicitia alicujus.	ibidem	
Illino, is, <i>untar</i> . Vt illinere sagittis venenum, vel sagittas veneno, pennis viscum illinunt aves, <i>enviscaõse</i> .	ibidem	
Illd, <i>para lá</i> .	232	17
Illorsum, <i>para aquella parte</i> .	ibid.	26
Iluc, <i>para acolá</i> .	ibid.	17
Illucesco, is; illuceo, es, <i>resplandecer. esclarecer</i> . Vt dies felicissima nobis illuxit.	195	33
Illudo, is, <i>escarnecer. zombar</i> . Vt improbi probis moribus illudunt, vel mores.	ibidem	
Illyria, & Illyris, dis, <i>Esclavonia região de Europa</i> .	152	11
Illyris, dis <i>cousa de Esclavonia Reyno de Europa</i> .	309	18
Imago, nis, <i>imagem</i> .	109	13
Imbecillis, & le. Imbecillus, a, um, <i>cousa fraca</i> , antepen. br. Vade imbecillior, imbecillimus, & imbecillissimus.	91	18
Imber, bris, <i>a chuva</i> .	124	28
Imbrex, imbricis, <i>telha de telhado</i> .	116	14
Imitor, aris, <i>imitar. artemedar. contrafazer</i> . Commun.	198	26
Immemor, oris, <i>cousa esquecida, ou esquecida</i> .	181	20
Immineo, es, <i>estar sobre outra cousa</i> . Vt aquæ imminet aer. Reipub. imminet bellum, <i>está para vir guerra</i> .	195	34
Immorior, eris, <i>morrer sobre alguma cousa</i> . Vt studiosi studiis, & libris immorjuntur.	ibidem	
Immoro, aris, <i>deterse sobre alguma cousa</i> . Vt honestæ cogitationi immoraris.	ibidem	
Immunis, & ne, <i>cousa isenta, ou livre</i> . Vt animus vitiorum immun.		

- Immunis, vel vitijs, vel à vitijs. 188 33
 Imò, Adv. *antes*. Vt fatetur, imò pernegat. 272 3
 Impar, aris, *coisa desigual*. Vt vires animo impares. 263 7
 Impedio, is, *empedir, embaraçar*. Vt impedire aliquem negotijs. Ab studio, Neutr. Vt novitati non impedit vetus consuetudo. 205 33
 Impendeo, es, *estar pera vir, ou cair*. Vt mors tuo capiti impendet. 195 34
 Impendo, is, *gastar*. Vt omne tempus studijs impendo. 203 27
 Impello, is, *empuxar*. Vt avaritia multos ad scelus impellit. 167 18
 Imperitus, a, um, *coisa indouta, ou ignorante*. Vt homo omnium rerum imperitus. 181 3
 Impero, as, *mandar, dominar*. Imperare populo tributum, *pòr tributo*. Imperare dolori, &c. 193 29
 Imperito, as, *mandar*. frequent. Vt tu, mihi qui imperitas, alij servis miser. 195 34
 Impertio, is, impertior, tiris, Deponen. *dar, repartir, comunicar*. 202 6
 Impervius, a, um, *coisa sem passagem*. Vt Sylva exercitui impervia. 185 35
 Impetis in Genitivo, impete in Ablat. *impeto*. 148 35
 Impingo, is, *ir dar em coisa offensiva*. Vt impingere caput parieti. Navem scopulis impingere, *dar com a naò em rochedos*. 203 27
 Impleo, es, *encher*: impleo te muneribus. 205 18
 Implico, as, *embaraçar*. Vt implicare te erroribus. ibidem
 Imploro, as, *pedir ajuda*. Vt auxilium à socijs imploramus. 206 9
 Impono, is, *enganar*. Vt spes lucri tibi imposuit, *pòr encima*. Vt imponere capiti coronam. Imponere nomen alicui, *pòr nome*. 195 35
 Importo, as, *trazer pera dentro*. Vt frumentum urbi importare, pestem, cladem, &c. vel in urbem. 203 27
 Im-

Importunus, importuna, importunum, *couisa defabrigha-da.* Vt insulæ navigantibus importunæ, *couisa importuna, molesta, enfadonha.* Vt morbus omni ætati importunus. 185 11

Impos, potis, *couisa impotente.* Vt ille est impos sui, *não est em sy.* 181 6

Imprecor, aris, *rogar mal.* Vt diras alicui imprecari, *praguejar.* 195 3

Imprimis, *primeiramente.* *Entre os principaes.* Adverb. 133 25

Imprimo, is, *imprimir.* Vt Dei notitiam hominum menti natura impressit, vel in mentibus. Pecori signum imprimere, *ferrar o gado.* 203 28

Improvidus, a, um, *couisa falta de providencia, ou cautela.* Vt dux improvidus consilij, & futuri certaminis. 181 3

Imprudens, entis, *couisa nescia, ignorante.* Vt nauta maris imprudens, & consuetudinis. ibidem

Impulsus, us, impulsio, onis, *impulso, movimento, constrãgido.* 152 13

Impunis, & ne, *couisa sem castigo.* Vt furi delictum impune esse non debet. 186 14

Imputo, as, *imputar, atribuyr.* Vt imputare culpam innocentì. 203 28

Infimus, a, um, *couisa infima, ou funda q. està no infimo lugar.* 92 15

In, *præp. em, pera, contra.* Vt sum in urbe, eo in urbē. 97 20

Inaccessus, a, um, *couisa sem entrada, onde se não pòde chegar.*

Vt Regio ob solis flagrantiam humano generi innac-
cessa. 186 1

Incalesco, is, *irse aquentando.* Neutr. absol. 157 5

Inæqualis, & le, *couisa desigual.* cum Dativo. 186 7

Inanis, & ne, *couisa vãa, ou vazia.* Vt caput cerebri inane, vel cerebro. 187 28

Incautus, a, um, *couisa defacautelada.* Vt incauta futuri
morta.

mortalitas. Incautus à fraude, vel fraudi. 188 30

Incèdo, is, *andar com aparato, ou sem elle.* Neutr. absol. 165 30

Incendo, is, *acender, inflamar.* Vt incendere aliquem ira, desiderio, &c. 164 20

Incesso, is, *acometer.* Vt timor patres incescit, vel patribus. 169 10

Incestus, incestus, incestui, incestum, i, *incesto.* Crimen eorum, inter quos matrimonium esse non potest. 152 15

Incido, is, *cair, ir dar.* Vt ictus lætalis capiti tuo incidet, Incidere in errorem, in morbum, &c. 165 10

Incidit, incidebat, *acontece.* Vt nil mali nobis incidit. 194 30

Incido, is, *cortar, interromper.* Vt sermonem incidere loquenti, *esculpir.* Vt marmori literas incidere. 195 35

Inclamo, inclamas, *bradar.* Vt inclamare socijs, vel locios. ibidem

Inclûdo, inclûdis, *encerrar.* Vt munitæ se urbi includere. 203 28

Incommodo, as, *danar, empecer.* Vt crimen est scienter alteri incommodare. 193 18

Incommodus, a, um, *cosa que nam traz proveito, molesta, danosa.* Vt nundinæ mercatori incommodæ. 185 11

Incongruens, entis, *cosa desconveniente, que nam quadra.* Stoica disciplina, & sibi, & nobis incongruens. ibidem

Increpo, as, *reprehender.* Vt increpare aliquem avaritiæ, crudelitatis, &c. 157 13

Inculco, as, *inculcar, intimar com efficacia.* Vt Græcas literas discipulis inculcare. 203 28

Incumbo, is, *estar encostado, por as forças.* 196 1

Incuriosus, a, um, *cosa sem curiosidade.* Vt homo novarum incuriosus rerum. 181 24

Incunabula, orum, *o berço.* 144 18

Incurro, is, *ir dar.* Vt classis nostra in hostium naves incurrit. 181 24

currit, *cair*. Vt Natalis Domini diei lunæ incurrit.

196 1

Incurio, *as* *occorrer frequentemēte*. Vt imagines rerum oculis, voces auribus incurfant. Incursare aciem, vel in aciem, *acossar, fazer assaltos no exercito*. ibidem

Incus, *dis, çafra, ou bigorna*. 113 10

Incufo, *as, acufar, ou reprehender*. Vt accusare aliquem maleficij, aut de maleficio. 199 9

Incutio, *is, meter*. Vt incutere metum hosti, incutere colaphum alteri, *dar bofetada*. 203 28

Indè, Adv. *dahi*. 232 10

Indecorus, *a, um, cousa fea, desengraçada, indecente*. Vt iracunda actio oratori est indecora. 185 25

Indeficiens, *entis, cousa perenne, que não falta*. Vt horrea foecundis inefficientia mensis. 186 14

Index, *icis, descobridor, ou descobridora, ou taroadã de livros*. 105 30

Indidem, Adv. *do mesmo lugar*. 232 10

Indico, *as, mostrar, descobrir*. Activ. 202 1

Indico, *is, denunciar com solemnidade*. Vt bellum hostibus indicere. 203 29

Indigena, *æ, homem, ou mulher natural dalgũ lugar*. 105 15

Indigeo, *es, ter neccssidade*. Vt malo virum pecunia, quàm pecuniam viro indigentem, vel pecuniæ. 197 17

Indiges, *etis, Santo, ou Santa canonizados*. 126 5

Indignus, *a, um, cousa indigna*. Vt vir indignus honore, vel honoris. 188 9

Indigus, *a, um, cousa neccssitada*. Vt indigus auxiliij, vel auxilio. 187 29

Indo, *is, meter dentro*. Vt indere cibum ori, vel in os: indere catenas captivis, *lançar cadea*. Indere nomen alicui, *pôr nome*. 203 29

Indoctus, *a, um, cousa ignorante*. Vt homo penitus literarum indoctus. 181 4

Indormio, *is, dormir sobre algũa cousa*. Vt libris indormire.

mire. *Causæ indormire, tratar o negocio frouxamente?*

196 I

Induco, cis, *meter dentro.* Vt pugnæ equites inducere, vel in pugnam. Inducere calceum pedi, *calçar.* Inducere colorem picturæ, *dar cor.* Inducere arenatum, *rebo-*
car. Marmoratum, *estucar.* Tecterium, *cayar.* 203
reg. 29

Indulgeo, es, *conceder.* Vt indulgere nomen oratoris alicui. Indulgere peccatis, aut desiderio petētis, *condescender.* Genio, aut abdomini, *dar-se á boa vida.* Indulgere valetudini, *ter conta com a saúde.* 202 7

Induciæ, arum, *tregoas de guerra.* 144 4

Induo, induis, *vestir.* Vt induere se pallio, vel sibi pallium. 205 II

Inefficax, cis, *cosa sem efficacia.* Vt Philosophiæ cognitio excolendæ menti non inefficax. 185 II

Inerro, inerras, *vaguear, discorrer.* Vt inerrare montibus.

196 I

Inexpertus, a, um, *cosa sem experiencia.* Vt miles inexpertus contumeliæ, vel ad contumeliam. 186 14

Infamis, & me, *cosa infame.* Vt Clades Romano nobili infamis. ibidem

Infamo, as, *infamar.* Vt infamare aliquem homicidij.

199 10

Infandum, interject. *cosa indigna de se falar.* 99 27

Infans, tis, *menino, ou menina que não fala.* 106 2

Infauftus, a, um, *cosa desgraciada.* Vt bella Regi, & populo infaulta. 185 12

Infensus, a, um, *cosa irada, indignada.* Vt Rex infensus plebi, & optimatibus. 186 I

Inferi, rorum, *os moradores do inferno.* 143 19

Inferiæ, arum, *offertas, ou sacrificios q se fazem aos defuntos.*
ibidem 35

Infernè, Adv. *debaxo.* Vt infernè sursum vapores ascendant. 232 14

Infe-

Infero, infero, meter dentro. Vt inferre cibum ori infantis.

Inferre bellum Reipublicæ, *façer guerra.* 203 29

Infestus, a, um, causa contraria. Vt Piratæ infesti sunt navigationi. 186 1

Infidelis, & infidele, causa desleal. Vt infidelis duci suo miles. ibid. 5

Infidus, a, um, o mesmo. Vt si fideli infidus es, quis tibi se fidelem præbeat? ibid. 4

Infigo, is, pregar. Vt infigere sagittam pectori, vel in pectus hostis. 203 29

Infit, come, a. Verbum defectivum. 81 24

Inficius, in Accusat. plural. tantum, negações. 149 11

Influo, is, entrar correndo. Vt influxit urbi barbarorum colluvies, vel in urbem. Fluvius influit mari, vel in mare. 196 2

Infœcundus, a, um, causa steril. Vt Regio infœcunda frugibus. 188 20

Informis, & me, causa disforme. Sors mea, ut mihi informis, sic tibi est magnifica. 186 14

Infra, præpolit. debaixo. Vt ego te esse puto infra omnes infimos. 97 6

Infrà, Adv. embaixo. Vt nubes infra feruntur. 92 15

Inferior, infimus, causa mais debaixo. ibidem

Infrequês, entis, causa não frequentada. Vt locus hominum infrequens, causa desacostumada. Vt infrequens sum vocum latinarum. 181 7

Infrico, as, esfregar. Vt ulceri salem infricare. 203 29

Infundo, is, derramar sobre alguma causa. Vt capiti aquam infundere. Terræ infusa sunt maria. ibidem

Ingemisco, cis, gemer muito. Vt malo invalescenti ingemiscimus. 196 2

Ingemo, is, gômer. Vt nemo Neroni morienti ingemuit. ibidem

Ingênero, as, gerar. Deus homini beatitudinis appetitum ingeneravit. 203 29

Ingens,

- Ingens, tis, *coufa grande.* 203 29
 Ingero, eris, *meter dentro.* Vt ingerere se periculis; aquam
 frigidam ingerere febricitanti, *dar, &c.* ibidem
 Ingratus, a, um, *coufa defagradecida.* Vt ingratus beneficij,
 vel beneficio. 185 20
 Ingraveſco, is, *faſer ſe peſado, & moleſto.* Neutr. abſ. 157 2
 Ingredior, eris, *entrar.* Deponet. Vt ingredi ſtudia, vel in
 ſtudia. 227 8
 Ingruo, is, *acometer com impeto.* Vt univerſis gentibus in-
 gruunt morbi, vel in gentes. 196 2
 Inhæreo, inhæres, *eſtar pegado.* Vt inhæret oculis, & mētē
 memoria amicorum, vel in oculis. ibidem
 Inhæreſco, cis, *apegar ſe.* Vt viſcum digitis inhæreſcit, vel
 in digitis. ibidem
 Inhio, as, *andar com a boca aberta a poſ algũa coufa.* Vt di-
 vitijs avari inhiant, vel divitias. ibidem
 Inibi, Adv. *no meſmo lugar.* 232 6
 Inijcio, cis, *lançar dentro.* Vt inijcere ſe in ignem. Inijce-
 re metum alicui, *fazer medo.* 203 29
 Inimicus, a, um, *coufa inimiga.* Vt hoſpes inimicus cœnis
 ſumptuoſis, 186 1
 Iniquus, a, um, *coufa injuſta, ou inimiga.* Vt Antonius Ci-
 ceroni iniquus fuit. ibidem
 Injucundus, a, um, *coufa defagradavel, ou emxabida,* cum
 Dat. 185 21
 Injūgo, injungis, *encarregar.* Vt injungere munus alicui.
 203 29
 Injuſſu, in Ablat. tantum, *ſem mandado,* Vt injuſſu reco-
 ne hinc abeas. 149 18
 Innascor, eris, *nacer dentro, ou junto.* Vt herbæ innascon-
 tur agro pingui. 196 3
 Innato, as, *nadar em algum lugar.* Vt Nilus terræ fœcun-
 dus innatat. ibidem
 Innitor, eris, *eſtribar.* Vt inniti haſtæ, vel haſta, vel in haſ-
 ta, vel in haſtam, Deponent. ibidem
 Inno,

Inno,as, nadar dentro. Vt innare aquæ,littori,&c. ibidem
Innocuus, a, um, *coisa que nam faz mal*, cum Dativo

185 5

Innoxius,a,um, *o mesmo*. Vt sunt quædam animalia indi-
genis innoxia. ibidem

Innotescô, is, *vir á noticia*. Vt mores tui posteritati inno-
tescent. 196 3

Innuo, is, *acenar, dar final de si*. Vt abiens mihi innuit se re-
diturum. 163 24

Innuba, æ, *molher que nunca casou*. 252 16

Inobsequens, tis, *coisa desobediente*. Vt equi freno inobse-
quentes per devia rapuere currum. 186 15

Inofficiosus, a, um, *coisa que não cumpre com a obrigação*,
cum Dativo. ibid. 1

Inolêscô, is, *crecer, tomar vigor*. Vt huic regioni opinio ste-
rilitatis inolēvit. 160 4

Inops, pis, *coisa pobre*. Vt civis inops amicorum, vel ami-
cis, vel ab amicis. 187 35

Inopportunus, a, um, *coisa desacomodada*, cum Dativo.
185 12

Inquietus, a, um, *coisa desenquieta, desafocogada*, cum Dat.
186 15

Infaluber, bris, & bre, *coisa que não he sadia*, cum Dativo.
185 12

Inscius, a, um, *coisa ignorante*. Vt homo omnium rerum
inscius. 181 3

Insculpo, is, *esculpir*. Vt literas æri insculpere, vel in ære.
203 29

Insenescô, is, *envelhescer*. Vt liti, & curæ inutili insenescis.
196 4

Infero, is, *meter dentro*. Vt inferere cibum ori infantis, vel
in os. 203 30

Intervio, is, *servir*. Vt utilitati vestræ semper interserviam.
194 20

Insideo, es, *estar assentado*. Vt insidere lapidi, vel in la-
pide

- Insidere**, *Insidere arcem, ter de cerco. Insidere sylvas, estar em cilada.* 196 4
- Insidiarum**, *Insidiarum, ciladas.* 144 1
- Insidior**, *Insidior, aris, armar cilada, espreitar. Vt fures fomno divitum insidiantur.* 193 19
- Insidiosus**, *Insidiosus, a, um, causa enganadora, ou chea de ciladas, cum Dativo.* 185 13
- Infilio**, *Infilio, is, saltar. Vt infilere equo, vel in equum.* 196 4
- Insimulo**, *Insimulo, as, acufar. Vt ne pavoris Alexandrum insimules.* 199 9
- Instituto**, *Instituto, is, estar sobre outra causa. Vt pedibus insistere, vel in pedibus, insistir, perseverar. Vt pugnae, aut curae alicui insistere, vel in cura. Insistere vestigijs maiorum, seguir as pisadas, &c.* 170 7
- Insolens**, *Insolens, entis, causa desacomumada. Vt homo bellorum insolens.* 181 7
- Insolitus**, *Insolitus, a, um, o mesmo. Vt gens laboris, idest labori insolita, vel ad laborem.* 184 14
- Insono**, *Insono, as, soar. Vt supremi judicij tuba semper auditui meo insonat.* 196 4
- Insons**, *Insons, infontis, causa sem culpa. Vt vir insons criminis.* 181 7
- Inspingo**, *Inspingo, is, derramar por cima. Vt oleis salem inspergito.* 203 31
- Inspuo**, *Inspuo, is, cuspir em alguma causa. Vt inspuere fronti, vel in frontem alicujus.* 196 4
- Instar**, *Instar, Nomen. semelhança. Instar, Adverb. à semelhança.* 230 7
- Insterne**, *Insterne, is, estender, ou encubrir. Vt solum tapetibus insternere.* 205 7
- Instillo**, *Instillo, as, lançar gota, & gota. Vt oleum vulneri instillare.* 203 30
- Insto**, *Insto, as, apressar. Vt instare operi, instare vestigijs alicujus, seguir, imitar. Instat bellum, vel periculum, está perto a guerra.* 196 4

- Infuavis, & ve, *coisa enxabida*. Vt putrida sunt gustui in-
 fuavia. 185 21
 Insudo, as, *suar com trabalho*. Vt insudare libris, alicui arti,
 lucro, &c. 196 4
 Insuesco, cis, *acostumar se*, cum Dat. ibidem
 Insuetus, a, um, *coisa desacostumada*. Vt homo insuetus na-
 vigationis, laboris, vel labori, &c. 181 7
 Insulto, as, *saltar com impeto contra aliquem*. *Alrotar, fazer*
zombaria. Vt insultare omnibus, vel in omnes. 196 5
 Insu, mines, *estar em alguma coisa*. Vt ineft macula huic ho-
 mini in vultu. 227 9
 Integer, a, um, *coisa inteira*. Vt homo integer animi, vi-
 tæ, integer copijs, integer à vitijs, à labore. 188 32
 Intellego, gis, *entender*. Vt ex tuis scriptis multa intellexi.
 166 16
 Intendo, is, *estar attento*. Vt intendere præceptori loque-
 ti. Intendere animum studijs, & rebus honestis, *apli-*
car, pôr os hombros. &c. Intendere crimen in alterum,
accusar, culpar. 203 30
 Intento, intentas, *ameaçar*. Vt omnia nobis mortem in-
 tentant. Intentare manus alicui, *pôr as mãos violenta-*
mente. ibidem
 Intentus, a, um, *coisa attenta*. Vt agricola operi agresti
 intentus, vel ad opus. 187 6
 Inter, præp. *entre*. Vt inter omnes. 97 9
 Intercedo, is, *entrevir, impedir*. Vt ægritudo tua huic gau-
 dio intercessit. Mecum tibi amicitia intercedit, *ha entre*
nds amizade. 196 6
 Intercido, intercidis, *cair, acabar, morrer*. Neutr. Beneficij
 gratia intercidit ingrato homini, vel apud ingratum.
 165 9
 Intercido, is, *cortar no meyo*. Vt sermonem dicenti inter-
 cidere inurbanum est. ibid. 14
 Intercludo, is, *impedir*. Vt intercludere hosti com meatus,
 vel hostem com meatibus. 207 27
 Inter-

Intercus, tis, <i>coufa dantre a pelle, & a carne.</i>	265 35
Incurro, is, <i>atraversar-se no meyo.</i> Vt tristitia sæpe lætis incurrunt.	196 6
Interdico, is, <i>vedar, prohibir.</i>	ibidem
Interest, erat, <i>conuem, releva.</i> Mea unius.	191 8
Interfluo, is, <i>correr pelo meyo.</i> Vt Monda pinguibus arvis interfluit, vel arua.	196 6
Interjaceo, es, <i>jazer no meyo.</i> Vt campus interjacet flumini, & mœnibus, vel flumen, & mœnia campus interjacet.	ibidem
Interimo, interimis, <i>matar.</i> Activum.	167 30
Interluceo, es, <i>resplandecer no meyo.</i> Vt sapiens, ut Sol cæteris hominibus interlucet.	196 7
Interloquor, eris, <i>interromper a pratica.</i> Vt ne mihi interloquaris.	ibidem
Internascor, eris, <i>nacer no meyo.</i> Vt saxis herbæ internascuntur.	ibidem
Interneco, as, <i>fazer matança.</i> Activum.	157 26
Interpretor, taris, <i>declarar, interpretar.</i> Com.	209 10
Interpres, tis, <i>interprete, hom-em, ou mulher que declara.</i>	106 1
Interpungo, gis, <i>distinguir com pontos.</i> Act.	166 25
Interrogo, as, <i>preguntar.</i> cū duobus Accus. cū De. 204	34
Intersum, es, <i>estar presente.</i> Vt rei divinæ interesse. Imperito homini sapiens quid interest, que disereça ha, &c.	194 19
Intervenio, is, <i>sobrevir,</i> cum Dativo. Nox præliantibus intervenit.	196 7
Intexo, is, <i>entretecer, entresachar.</i> Vt læta tristibus intexere.	203 31
Intra, præposit. <i>dentro.</i> Vt intra muros. Intra paucos dies.	
Intrà Adv. <i>dentro.</i>	97 8
Interior, intimus, <i>coufa mais de dentro.</i>	92 15
Intrò, Adv. <i>pera dentro.</i> Vt recipe te intrò.	232 19
Introrsum, us, <i>pera dentro.</i> Adv.	235 23
Intubum, i, intubus, sive intybus, bi, <i>cbicoria, almeirão.</i>	152

- Intueor, eris, *olhar*. Deponens. Vt intue te ipsum, vel in
te. 226 28
- Intus, Adv. *dentro* Vt sum intus, *de dentro*. 232 8
- Invado, dis, *acometer*. Vt invadere urbem, vel in urbem.
165 28
- Inveho, is, *trazer para dentro*. Vt frumentum urbi invehe-
re, vel in urbem. 203 32
- Inveterasco, cis, *envelhacerse*. Vt mos inveteravit huic
regno. 196 5
- Invidus, a, um, *cousa envejosa*. Vt laudis invidus; tibi, suis-
que invidus. 184 16
- Invigilo, as, *vigiar sollicitamente sobre alguma cousa*. Vt invi-
gilare tuæ curæ, commodis, &c. 196 5
- Invisus, a, um, *cousa aborrecida*. Vt homo Deo, & homi-
nibus invisus. 184 30
- Inundo, as, *estar alagado*. Vt inundant sanguine fossæ,
alagar. Aët. Vt fluvijs agros inundavit. Tagus inun-
davit, *saio fora da madre*. 197 20
- Involo, as, *voar com impeto para alguma cousa*. Vt Culices in-
volant oculis, vel in oculos. 196 5
- Involucrum, involueri; involucris, cris, *envoltorio*. 152 21
- Involuo, is, *envolver, pôr hũa cousa sobre outra*. Vt oneri
onus involuere, *encobrir*. Vt obscuris vera involuis.
203 32
- Inuro, iuris, *ferrar*. Vt fronti notam inurere mancipijs.
Inurere alieni Injuriam, ignominie notam, *infamar*.
ibidem
- Inutilis, & le, *cousa sem proveito*. 187 15
- Jo, Jus, *hũa mulher tida por deusa dos Gentios*. Vt. long.
272 10
- Job, indeclinab. Jò, *hũ varão santissimo na sagrada Escrip-
tura*. 147 26
- Jocinus, oris, *o figado*. 125 18
- Jocus, Joci, *zombaria*. 144 30
- Joseph, indeclinab. Josephus, i, *Isid.* 147 20
- Jota,

Iota , <i>L. Grego sempre vogal.</i>	250 7
Jovis in Genitivo, Jovi , &c. Joves , Jovium in plural. <i>Infiter.</i>	148 23
Ipse , <i>a, um, mesmo. Ajunta-se com qualquer pessoa do verbo.</i>	101 16
Ira cor, cris , <i>irar-se.</i> Vt vivaciores pueri irascuntur admonitioni.	191 19
Iris , dis , <i>o arco das nuvens, ou o lirio.</i> O iri.	132 27
Irre po, is , <i>entrar, ou andar caladamente.</i> cum Dat.	196 5
Irre tio, is , <i>enredar, engodar, deter.</i> Vt illecebris irretire aliquem, <i>com mimos.</i>	205 33
Irro go, <i>o, por.</i> Vt irrogare populo tributum, poenam, leges, &c. Irrogare mortem alicui, <i>causar a morte.</i>	203 32
Is boſeth, <i>hum filho de Saul Rey de Israel.</i>	321 17
Is , <i>èa, id, elle, ou este.</i>	9 1
Isis , Isis , vel Isidis , <i>hũa Rainha tida por deusa dos Egyptios.</i>	132 28
Ismarus , ismari ; ismara , ismarorum , <i>hum monte de Thracia, Reyno da Europa.</i>	144 28
Isthac , Adv. <i>por essa parte por onde tu estàs.</i>	232 20
Iste , istà , istud , <i>este.</i>	8 24
Ister , tri , <i>Danubio, rio de Alemanha.</i>	206 30
Isthima , orum , <i>jages que se celebravão a Neptuno.</i>	142 25
Isthmos , i , ismo , <i>pescoço, ou garganta, ou parte estreita da peninsula com que se continua com a terra firme.</i>	112 24
Isthic , Adv. <i>ahi onde tu estàs.</i>	232 6
Isthinc , Adv. <i>dahi dande tu estàs.</i>	ibid. 12
Istuc , Adv. <i>pera ahi, ou pera lá onde tu estàs.</i>	ibid. 17
Ita , assi , Adv. Vt ita est. Ita loquor. Ità, <i>de tal maneira, de tal condição.</i>	98 16
Itaque , Conjunct. <i>assi que.</i>	100 9
Italis , idis , <i>molher, ou couſa de Italia.</i>	309 12
Iter , kineris , <i>caminho.</i>	110 7
Itys , itys , <i>hum filho de Tereo Rey de Thracia.</i>	273 25

- Jubar,ris, *claridade. ou resplendor.* 263 6
- Jubeo,es, *mandar, cum Dativo, por determinar, cū Accus.* 193 29
- Jucundus,a,um, *conso, agradável, cum Dat.* 184 33
- Judex,icis, *juiz, homem, ou molher.* 106 1
- Jugerum,i, *vel is, geixa da terra tem 240. pès de comprido, de largo 120.* 145 30
- Jumentum,i, *animal de carga.* 107 14
- Jungo, is, *ajuntar. Vt currui jungere leones, vel ad currum.* 201 20
- Jupiter, *hum Deos dos Gentios.* 105 5
- Jurisperitus,i, *jurista, ou letrado em leys.* 118 10
- Jusjurandum, *jurisjurandi, juramento.* ibid. 6
- Jus,juris, *direito, ou caldo.* 129 23
- Jussum, jussi, jussu in ablativo, a jussus, jussus, *instituto, mandado.* 149 18
- Justa,orum, *exequias.* 144 15
- Justus,a,um, *conso justa.* 106 27
- Justitium,ij, *tempos das vacações das audiencias.* 141 14
- Juvenalis, is, *Juvenal Poeta Latino.* 134 24
- Juvenis, is, *mancebo, homem, ou molher. Vnde junior, junioris, mais mancebo.* 105 33
- Juventa,juventæ;juventus,juventutis, *idade de mancebo.* 152 27
- Juvo,as, *ajudar. Activ.* 156 18
- Juvat,juvabat, *agradar. Vt juvat me sidera intueri.* 198 28
- Juxta,præposit. Accus. *junto. Juxta, Adv. como. Vt juxta, ac si hostes adessent, como se, &c.* 97 6
- K** Alendæ,arum, *o primeiro dia de cada mes.* 143 35
- Kyrie eleison, *Senhor auei misericordia de mim. Voc. Grac.* 329 30
- L** Abefacio, is, *debilitar, quebrar. Activ. secunda br.* 260 11
- Labor,laberis, *escorregar. Vt labi in errorem, in vitium, &c.* 172 2
- Labqr,

- Labor, is, trabalho.** 110 25
Laboro, as, trabalhar, ou estar mal. Vt laborare morbo, vel ex morbo, delirio, ambitione, &c. 197 19
Laburnum, laburni, vordo arvore, especie de carvalho. 107 16
Lac, ctis, o leite. Plural. caret. 109 27
Lacer, a, um, cousta espedaçada.
Laceſſo, is, deſaſiar, provocar. Vt hoſtem ad pugnam laceſſere. 169 21
Laches, lachētis, vel Lāchis, hum homem, apud Terentiū. 116 12
Lactes, lactium, as tripas. 143 31
Lacus, lacus; lacus, laci, o lago. 138 6
Lædō, is, offender. Vt fidem lædere periuro. 165 3
Lætor, lætaris, alegrarſe. Vt malevolentia lætatur malo alieno, vel in malo. 197 21
Lætus, a, um, couſa alegre. Vt tyranni mors lætiſſima populo eſſe ſolet. Frugum, pabulique lætus ager. Lætus ſorte tua viues ſapienter. 188 2
Lævorsum, Adv. pera a mão eſquerda. 232 27
Lambo, is, lamber. Activum. 163 32
Laertiades, æ, Vlyſſes filho de Laertes, hum inſigne Capitão Grego. 310 24
Lagopus, odis; pē de lebre; erva: onhūa ave, que tem pēs como os da lebre. 113 8
Lamech, hum filho de Matusalem. Gen. 4. 321 16
Lampas, diſ; lampada, æ, a alampada, lamieira. 111 2
Lanio, ōnis; lanius, ij, o carniceiro. 155 22
Lapis, diſ, a pedra. 111 27
Laocoon, tis, hum filho del Rey Priamo, ſacerdote de Apollo. 124 28
Laomedontiades, Priamo Rey de Troya, filho de Laomedonte. 313 6
Lar, laris, o Deos q̄ diziaõ os Gentios da caſa. Tomaſe pola caſa. 116 9
Largior, iris, dar liberalmente. Depon. Accuſ. cum Dat.
 202 7. F4 Lar-

Largus, a, um, <i>coisa abundante. Vt Rex largus opum.</i> Fons largus aquæ.	180 22
Larix, icis, <i>larico, arvore semelhante ao acypreste.</i>	264 20
Lars, lartis, <i>hum Rey dos Vexos, povo de Toscana em Italia.</i>	130 23
Lascer, eris, <i>succo de la serpicio, erva. Benjuy, ou benjudaico, juxta Lagunam.</i>	110 7
Later, eris, <i>o tijolo.</i>	124 31
Laterna, æ, <i>alenterna. prim. long.</i>	257 17
Latois, idis, <i>Diana filha de Latona mãy de Apollo.</i>	313 28
Latro, nis, <i>ladraão, ou ladra.</i>	108 12
Latus, lateris, <i>lado, ou ilharga.</i>	128 33
Lavacrum, i, <i>lavatorio onde se lava.</i>	257 4
Laver, ris, <i>rebaça, erva, foemin.</i>	110 5
Laus, laudis, <i>louvor.</i>	113 12
Lavo, as, <i>lavar. Activ.</i>	156 15
Laurus, i, vel laurus, us, <i>laura, arvore.</i>	152 30
Laxo, laxas, <i>desalivar. Vt laxare animum curis, & dolore.</i>	205 29
Lebes, etis, <i>caldeirão. Masculin.</i>	111 14
Lectio, nis, <i>a lição.</i>	109 11
Lectito, tas, <i>ler a miude.</i>	95 10
Legio, nis, <i>Legião de soldados. Cada bñia seis, ou sete mil soldados, mais, ou menos, segundo a necessidade do perigo. foem.</i>	109 14
Lego, legis, <i>Poma ex arbore legere, vel ab arbore, colher.</i>	166 15
Lelex, lelegis, <i>homem de Thessalia, ou de Boacia Reyno da Grecia.</i>	130 30
Lemures, urum, <i>phantasmas que apparecem de noite. Mascul.</i>	110 30
Lenis, & ne, <i>coisa branda. cum Dat.</i>	185 30
Lenocinor, aris, <i>lisongear, atrahir com afagos, cum Dativo.</i>	192 14
Lens, tis, <i>lentilha.</i>	130 23
	Lens,

Lens,dis, <i>lendem.</i>	ibid. 29
leo,nis, <i>Leam.</i>	205 2
Lepor,vel lepos,leporis, <i>graa no falar.</i>	128 24
Lepus,lepōris, <i>lebre.</i>	113 7
Lethalis,& le:lethifer,a,um, <i>coisa mortal. que mata.</i> cum Dativo.	185 13
Lethe,es, <i>Lima,rio de Portugal. outra de Africa. Tomaño os Poetas por hum rio do inferno.</i>	115 13
Lethum,i, <i>a morte.</i>	141 33
Levo,as, <i>desfcarregar. Vt levare fessum hominem labo-</i> <i>re,vel fesso homini laborem.</i>	205 29
Lex,legis, <i>a ley. increment. long.</i>	114 13
Liber,a,um, <i>coisa livre.</i>	187 34
Libera, is,& le, <i>coisa liberal, cum Genitivo.</i>	181 9
Liberi,orum, <i>filhos.</i>	143 20
Liberta, æ, <i>mulher ferra. que foy escrava. Libertabus in</i> <i>Dativo plural.</i>	120 9
Libero,as, <i>livrar. Vt te metu,& servitute liberabo,vel</i> <i>a servitute.</i>	205 14
Libet,ebat, <i>agradar. Vt non mihi libet adulari.</i>	195 3
Libra,æ, <i>balança. & tambem peso. & medida de cousas liqui-</i> <i>das de doze onças.</i>	130 20
Licet,licebat, <i>be licito. Vt peccare neminem licet.</i>	195 3
Lichen,enis, <i>impingem.</i>	109 25
Lien,enis; lienis, is, <i>o baco.</i>	ibidem
Ligo,onis, <i>enxadaõ.</i>	109 7
Ligurio, is, <i>gastar em galodices. Activ.</i>	157 12
Ligus,uris. <i>Genovès, ou Genovesa de Genova, cidade de Italia.</i>	129 15
Limax,acis, <i>caracol.</i>	116 12
Limes,itis, <i>caminho, ou marco.</i>	111 10
Limus, i, o limo. Plurali caret.	141 19
Lingo, is, <i>lamber. Activ.</i>	166 5
Lino, is, <i>untar.</i>	168 5
Linquo, is, <i>deixar.</i>	ibid. 18
Lin-	

Linter, ris, <i>barco</i> . Dubij generis.	124	30
Liquefacio, acis, <i>derreter</i> Activ.	260	9
Liquet, liquebat, <i>está claro</i> . Vt omnibus liquet esse Deu.		
195	3	
Liquor, eris, <i>derreterse</i> . Depon. absol.	156	30
Liquor, oris, <i>liquór, humor liquido</i> .	141	6
Lis, litis, <i>demanda</i> .	127	32
Literæ, arum, <i>a carta</i> . Litera, æ, <i>pela carta</i> , pœticum est.		
144	5	
Littus, littoris, <i>praya</i> .	129	2
Lithostrotos, <i>lugar lageado</i> , apud Joānem Evang. 320	29	
Liveo, es, <i>ter cor negra, ou de chumbo, ou ter inveja</i> . Neut. abs.		
162	6	
Loculi, orum, <i>bolso</i> .	143	12
Locus, loci; vel loca, locorum, <i>lugar</i> .	144	33
Locuples, etis, <i>consa rica</i> , cum Abl.	106	20
Longè, Adv. <i>longe</i> . Longiùs, Adv. <i>de mais longe</i> . Vt longiùs afferuntur merces.	232	14
Loquor, loqueris, <i>falar, dizer</i> . Vt loquere mihi tuum nomen.	152	3
Luterna, æ, <i>candea</i> , pr. br.	257	13
Luceo, es, <i>resplandecer, luzir</i> . Vt splendor imperij nostri lucet omnibus gentibus.	161	2
Lucifer, eri, <i>Lucifer, demonio</i> .	105	5
Lucrosus, a, um, <i>consa de muiço ganho</i> . Vt poena lucrosa patienti.	185	6
Ludio, onis; ludius, ij, <i>jogral, ou balhador</i> .	152	33
Ludo, is, <i>jugar</i> . Vt ludere par impar. Ludere aleam, vel alea, tesseris, pila, &c. <i>jugar cartas, dados, pela, &c.</i> Ludere operam, <i>trabalhar em vão</i> .	165	22
Lues, is, <i>peste</i> .	141	25
Lugeo, es, <i>chorar</i> . Activum.	161	8
Lumen, inis, <i>lume, luz, olho, janella</i> . Vnde luminibus obstruere, <i>tirar a luz ás janellas</i> .	110	2
Luo, luis, <i>pagar</i> . Vt luere poenas. Culpam capite luere, <i>pagar</i> .		

pagar com morte.	163	10
Lupinus, lupini; lupinum, i, <i>tramoço.</i>	153	3
Lutum, i, <i>lodo.</i>	142	1
Lustra, orum, <i>corvas de animaes.</i>	144	12
Lux, lucis, <i>a luz.</i>	265	30
Lustrum, i, <i>espaço de cinco annos, ou sacrificio, que se fazia de cinco em cinco annos.</i>		
Lusus, us; lusio, onis, <i>jogo, ou Zombaria.</i>	152	35
Lyfiades, æ, <i>Português. Fuit & vir Atheniens.</i>	119	16
Lychnis, idis, <i>almeirão, ou erva saboeira.</i>	112	1
Lynx, cis, <i>o lince.</i>	117	1
Lycurgides, æ, <i>filho de Lycurgo Rey, que deu as leys aos Lacedemonios.</i>	310	30
M Acedo, onis, <i>homem de Macedonia, Reyno de Grecia, in-crem. br.</i>	251	12
Macellum, i, <i>acougue.</i>	141	30
Maceries, ei, <i>parede em fossa.</i>	153	5
Maecte, ò maecte, <i>acrecentado. Vt maecte virtutis, vel virtute.</i>	188	1
Mæcenas, atis, <i>hum homem Romano favorecedor da Poesia.</i>	125	25
Magalia, magalium, <i>choupana de pastores, singul. caret.</i>	144	19
Magnes, etis, <i>pedra de cevár, Mascul.</i>	111	20
Magnus, a, um, <i>coisa grande. Vnde maior, & maximus.</i>	92	8
Magnificus, a, um, <i>coisa magnifica. Ignoscere adversarijs magnificum sibi credidit Cæsar. Hinc magnificentior, magnificentissimus.</i>	185	30
Magis, <i>mais. Adv.</i>	98	23
Magister, tri, <i>mestre.</i>	121	19
Maia, æ, <i>a mãy de Mercurio.</i>	119	10
Maiores, orum, <i>os antepassados.</i>	143	16
Malecupio, is, <i>desejar mal. Vt malecupere hosti an liceat.</i>	193	20

Ma

- Maledico**, is, *maldizer, praguejar*. Vt raro parentes filijs se-
riò maledicunt. ibidem
- Malêdicus**, a, um, *causa pragueja*. pen. br. Unde maledi-
centior, malodicientissimus. 91 35
- Malefacio**, is, *fazer mal*. Vt ne cuiuis unquam malefecer-
is. 193 29
- Maleficus**, a, um, *causa perjudicial, que faz mal, ou dano*. cû
Dativo. 185 13
- Malevertit**, bat, *vem mal, ou convertese em mal*. Vt resti-
bi malevertit hodie, *mal vos correu a fortuna hoje*. 194
reg. 35
- Malevolo**, vis, *querer mal*. Vt impium est malevelle pa-
renti, aut magistro. 193 20
- Malevolus**, a, um, *causa que quer mal*. Vt plures sibi male-
vulos, quàm gratos experitur rectus Iudex. Unde ma-
levolentior, malevolentissimus. 185 26
- Malignus**, a, um, *causa maligna, depravada, perversa*. Vt no-
bis maligni iudices, æqui sibi. ibid. 13
- Malum**, interject. *de indignaçã. O mal*. 99 27
- Malo**, vis, *mau querer*. Vt omnia tibi malo, quàm mihi.
- Malus**, a, um, *causa má*. Vnde peior, pessimus. 92 6
- Mamona**, æ; mamonas, æ, *a riqueza*. Masculin. 108 12
- Mancipium**, ij, *escravo, ou escrava*. 107 14
- Manceps**, pis, *o que compra, ou arrenda em almoeda*. 130 11
- Mancipio**, as, *apropriar, alienar*. Vt servos alienos alijs
mancipare nefas est. 202 17
- Mando**, mandis, Act. *comer, mastigar*. 164 20
- Mando**, as, *encomendar*. Vt mandare negotium procura-
tori. 202 16
- Maneo**, es, *ficar, perseverar*. Vt manet apud te periculũ,
& pœna te manet, vel tibi, *esperavos o perigo*. Manere
promissis, *cumprir, &c.* 160 28
- Mines**, manium, *as almas dos defuntos. Tomase polas penas*.
143 10
- Manna**, o manna, N; 108 20
Mánna,

Mánna, æ, fœm. <i>migalha de encenso.</i>	ibidem
Mano, as, <i>manar.</i> Vt corpus sudore manat, vel corpori sudor. Arbor manat picem. Aqua manat ex fonte, vel ex fonte, vel de fonte.	197 19
Manſuetus, a, um, <i>cousa manſa, ou branda de condição.</i> Vt magna laus eſt ſi homo manſuetus homini eſt.	181 30
Manto, mantus, <i>hũa molher Thebana que adevinhava.</i>	272 1
Manubiæ, arum, <i>deſpojos dos inimigos.</i>	144 3
Manus, us, a mão, fœm.	112 10
Mappa, æ, mappum, i, <i>toalha de menſa, ou mantens.</i>	153 20
Mare, is, <i>mar, ou multidaõ d'agoas.</i>	148 19
Margarita, æ; margaritum, i, <i>aljófar, ou perola.</i>	152 8
Margo, inis, <i>margem, ou eſtremidade.</i>	116 30
Marmor, oris, <i>marmore.</i>	110 9
Mars, tis, <i>Marte, que tinhaõ os gentios por Deos da guerra.</i> Tor- maſe pola guerra.	105 5
Mas, maris, <i>macho, homem, ou animal, increm. br.</i>	263 6
Maſiniſſa, æ, <i>hum Rey de Numidia, Reyno de Africa.</i>	105 1
Maſſicus, i; maſſica, orum, <i>hum monte de Italia.</i>	144 28
Maſtiche, es, <i>almecega, rezina de arueira.</i>	168 33
Maſtix, gis, <i>lategõ pera acontar.</i>	130 33
Maturus, a, um, <i>cousa madura.</i> Vt puer maturus Rhetorica, vel ad Rhetoricam.	187 6
Maximè, Adv. <i>de reſponder. Principalmente, ou ſim.</i>	98 16
Medeor, eris, <i>curar.</i> Vt mederi vulneri, vel vulnus.	156 30
Medicor, aris, <i>curar.</i> Vt ego huic malo medicabor, vel hoc malum.	193 13
Medimnus, i; medimanum, i, <i>medida de couſas ſecas.</i> Reſpon- de a quatro alqueires, por onde ſe medem couſas liquidas cõ razoura. & deza ſeis onças.	153 10
Mediocris, & cre, <i>cousa mediocre, ou meã.</i>	90 38
Medius, a, um, <i>cousa que eſtã no meyo.</i> Vt hortulus meus eſt omnibus ventis medius.	186 15
Meio, is; minxi, ctum, <i>ourinar.</i>	167 10

Melchisedech, <i>hum Sacerdote, Rey de Hierusalem</i> , interpre-	
Rex justitiæ.	321 18
Mel, mellis, <i>o mel.</i>	109 27
Melé, N. pl. tantum, <i>versos, cantigas.</i>	108 35
Megalenses, ium; megalefia, orum, <i>jogos que os Gentios fa-</i> <i>zão á mãy dos deoses, que diziaõ ser a terra.</i>	142 25
Melampus, odis, <i>o que tem os pès negros; ou hum Agoureiro,</i> <i>& medico Grego, que tinha os pès negros: significa também hu</i> <i>dos caës de Alceon.</i>	133 19
Melicèris, idis, meliceria, æ, <i>inchaço.</i>	153 12
Melior, melioris, <i>hum homem</i> , Subst. à meliore in ablati-	
vo.	135 1
Melilotus, i, <i>coroa de Rey, erva</i> , foem.	112 26
Melior, & melius, <i>cousa melhor.</i>	92 5
Melos, <i>melodia.</i>	112 8
Meliphillon, i, <i>erva cydreira</i> , antepen. long.	260 20
Memini, isti, <i>lembrarse, fazer menção</i>	192 6
Memor, oris, <i>cousa lembrada.</i>	106 20
Memoro, as, <i>contar, trazer á memoria.</i> Vt Musa mihi cau-	
fas memora.	201 3
Mendico, as; Emendico, as, <i>pedir de porta em porta.</i> Accu-	
sativo cum Ablativo.	206 16
Mendum, i; menda, æ, <i>mentira, erro, viciõ.</i>	152 14
Mensis, is, <i>o mes.</i>	111 28
Menelaus, ai, <i>hum Rey de Sparta.</i>	121 25
Mencætiades, æ, <i>Patroclo filho de Menecio Principe Grego.</i>	
311 20	
Mœnia, ium, <i>muros.</i>	144 19
Merces, edis, <i>paga de jornal, ou de trabalho.</i>	126 24
Mercor, aris, <i>comprar.</i> Deponent. Vt mercari aliquid à	
mercatoribus, vel de mercatoribus.	207 5
Mereor, eris, <i>merecer.</i> Vt mereri laudem, favorem, &c.	
89 3	
Merges, tis, <i>molho de pão.</i>	126 21
Mergo, is, <i>mergulhar</i> , Activum.	166 29
Me-	

Meridies, ei, <i>meyo dia</i> , mascul.	111 13
Meridior, aris, <i>dormir a festa.</i>	260 29
Meridio, as; vel meridior, aris, <i>comer ao meyo dia.</i>	ibidem
Metallum, i, <i>o metal.</i>	141 6
Merops, pis, <i>abelharuco. ave que come as abelhas.</i>	114 4
Metamorphosis, cos, <i>transformação.</i>	107 3
Metaurus, i; metaurum, i, <i>hum rio de Italia.</i>	153 15
Methodus, i, <i>modo breve de ensinar doutrina compendiosa.</i>	113 4
Metior, iris, <i>medir.</i> Commun.	209 18
Metuo, is, <i>temer.</i> Activ. Vt metuo te timore, metuo tibi;	
Neutr. <i>temo que te venha mal.</i>	163 22
Mico, as, <i>ressplandecer.</i>	156 12
Michael, is, <i>o Archânjo Sam Miguel.</i>	105 4
Miles, tis, <i>soldado.</i>	106 1
Militia, æ, <i>guerra, ou tempo da guerra.</i>	210 35
Milium, ij, <i>o milho.</i>	141 8
Mille, Subst. <i>hum milheiro.</i> Mille Adject. in plural. tan-	
tum, <i>mil.</i>	106 26
Millies, <i>mil vezes.</i>	98 30
Milvus, i, <i>minhoto.</i>	117 11
Minæ, arum, <i>ameaças.</i>	144 3
Mina, æ. Valet 100. drachmas Atticas, <i>tres mil & quin-</i>	
<i>hentos reis: Mina Hebræorum argentea valuit 60. si-</i>	
<i>clos. Siclus verò, cento & quarenta reis; & montaõ oito</i>	
<i>mil, & quatrocentos reis. Mina aurea Hebræorum, cento</i>	
<i>& vinte, & dous mil & quinhentos reis.</i>	
Minimè, Adv. <i>não.</i>	98 18
Ministro, as, <i>dar, ministrar.</i> Vt ministrare victum alicui,	
<i>vires, divitias, &c.</i>	202 7
Minores, orum, <i>os descendentes.</i>	143 17
Minos, Minois, <i>hum Rey de Creta:</i>	128 6
Minor, aris; minitor, aris, <i>ameaçar.</i> Vt minitari alicui, vul-	
<i>nera, bellum.</i>	202 29
Minuo, is, <i>diminuir.</i> Activum.	163 18

Minus, menos. Adv.

98 23

Minutia, æ; minuties, ei; *minudeza*.

155 20

Misceo, es, *misturar*. Vt utile miscere dulci; aut vera falsis, vel cum falsis.

157 20

Miser, ra; rum, *côsa miseravel*. Vt quid illum miserum animi excrucias. Pompeium bellum miserrimum fuit, incr. br.

121 2

Miseret, bat; miserecit, bat, *ter compaixão*. Vt misereat te pauperum, ut Deus tui miserecat.

200 12

Miseror, aris; *mostrar compaixão, lamentar*. Vt cives mortem sui Regis miserantur.

191 33

Miseratus, cum Genitivo.

221 25

Misereor, eris, *aver misericordia*. Genit. Dat.

Misy, misyos, N. certo genero de metal semelhante ad ouro.

123 13

Mitesco, is, *abrandarse, amansarse*. N. absol.

156 32

Mitis, & e, *côsa branda, ou mansa*. Vt Seneca mitis erat inimicis.

185 30

Mitto, is, *mandar*. Vt nuncios Regi mittere vel ad Regē.

169 29

Mobile, is; *o nome adject. que se muda de hum genero para outro*.

114 26

Modestus, a, um, *côsa moderada, ou brãda*. Fac ut medicis modestus sis.

185 30

Modicus, a, um; *côsa pouca, ou pequena*.

90 28

Modius, ij; modium, ij, *alqueire, medida de cousas secas, leva 16. sextarios*. Semodius, ij, vel octo sextarij, *meio alqueire*. Duo sextarij, *hum salamin*. Sextarius, *meio salamin*.

153 20

Mæreo, es, *estar triste*. N. absol.

156 28

Molaris, is, *dente queixal, ou pedra de moino*. M. subauditur lapis.

115 1

Molestus, a, um; *côsa molesta, importuna*. Vt inhumanitas omni ætati molesta est.

184 34

Mollitia, æ; mollities, ei; mollitudo, inis, *brandura, molura*.

153 20

Mo-

Molo, is, <i>moer.</i> Activum.	167 16
Molossus, ossi, <i>pè de tres syllabas longas.</i>	278 14
Moly, yos, <i>cem cabeças, erva, & flor della.</i>	123 13
Moneo, <i>amoestar, avisar.</i>	157 25
Monile, lis, <i>cadea, ou collar douro.</i>	108 24
Monitû, moniti; monitus, monitus; monitio, onis, <i>ariso.</i>	153 23
Monoceros, otis, <i>unicornio, animal.</i>	128 19
Mons, montis, <i>monte.</i>	113 28
Mordeo, es, <i>morder.</i> Activ.	160 15
Moribundus, moribunda, moribundum, <i>consa que está pe- ra morrer.</i>	90 28
Morigeror, aris, <i>comprazer, abedecer.</i> Vt morigerari so- debemus amicis in licitis, & honestis.	194 12
Morior, eris, <i>morrer.</i> Deponent absol.	172 5
Mortifer, a, um; mortiferus, a, um, <i>consa que mata.</i> Vt mul- tis sua facundia mortifera est.	185 13
Mos, moris, <i>costume.</i>	128 22
Moveo, es, <i>mover.</i> Activ.	162 1
Mugilis, is, <i>peixe cabra.</i>	
Mulceo, es, <i>afagar, abrandar, mitigar.</i> Activ.	160 35
Mulciber, ris, vel eri, <i>Vulcano, Deos que dizião do fogo, Toma- se pelo fogo.</i>	124 35
Mulcitra, æ; mulctrum, i, <i>tarro pera ordenhar.</i>	153 28
Mulgeo, es, <i>ordenhar.</i> Activ.	160 34
Mulier, eris, <i>molher.</i>	105 22
Multipes, edis; multipeda, æ, <i>centopeia.</i>	153 19
Multiplico, as, <i>acrescentar.</i>	156 26
Multo, as, <i>multar, por pena pecuniaria.</i> Accus. cum Ablat.	199 35
Multò, Adv. <i>multo,</i> cum comparat. & Superlat.	235 3
Multum, Adv. <i>multo,</i> cum posit. & comparat.	234 29
Manditia, æ, mundities, ei, <i>afeite.</i>	153 32
Muneror, aris. Depon. Et munero, as, Act. Dat. Vt mune- rari beneficium merenti.	206 1

Mu	My	Na
Munia,orum, officios publicos.		144 10
Manus,eris, dom,beneficio.		128 30
Municeps,pis, morador da cidade,ou villa.		106 3
Mus,muris, rato.		113 7
Musa,æ, o canto,ou cada hũa das nove Musas.		1 15
Musica,orum, livros da musica.		142 29
Musice,es, arte da musica.		120 22
Muscus,i, o musgo das arvores.		141 20
Mustum,i, o mosto.		ibid. 10
Mustaceum,ei; mustaceus,ei, bolo amassado com mosto, & outras misturas.		153 34
Mutuor,aris, tomar emprestado. Deponens.		207 5
Mycena,æ;mycene,es;mycenæ,arum,hũa cidade de Grecia.		153 1
Myrmex, êcis, formiga, ou hũa ilha do mar Lybico, apud Ptolomeum.		263 23
N Abal, hum homem na sagrada Escritura.		272 33
Nam,Nanque, porque. Conjunçoens.		100 9
Nanciscor,nancisceris, alcançar. Deponens,cum Accufativo.		171 16
Nar,naris, hum rio de Italia.		116 17
Narbo,onis, cidade de França.		ibid. 16
Nardus,i, nardo,erva cheirosa, foem.		112 26
Narro,as, contar. Vt tu nobis narrato omne rem ordine.		202 3
Natale,natalis; natalis, is, Mascul.o nascimento. Subauditur dies.		115 1
Nascor, eris, nacer. Serpentes quosdam terra nasci creditur,vel ex terra, vel de terra.		172 6
Natrix,icis,hũa effecie de serpentes venenosas.		264 17
Natu,in ablativo tantum,nascimento.		149 18
Naturalis, & le, cousa natural. Vt sunt arbores naturales quibusdam locis.		186 15
Natus,a,um, cousa nacida,ou apropriada.		187 8
Navigium,ij,navio. Navis,is,a nao.		131 32
		Nau.

Naupliades, æ, *Palamedes, filho de Nauplio Rey da Negropöta.*

311 20

Nè, Adv. *não.* Vt nè feceris, nè dubita. 98 20

Ne, Conjunct. *que, que não, pera quenão.* 100 19

Nec, neque, nem, Conjunct. ibid. 18

Neceffe, um, *coisa necessaria,* cum Dat. 185 6

Neceffitas, atis; neceffitudo, dinis, *parentesco, neceffidade.*

153 8

Neco, as, *matar,* Activ. 157 25

Nectar, aris, *liquor suave. Toma-se pelo mel. & vinho precioso.*

110 4

Necto, is, *travar, atar, ajuntar.* Vt catenas alicui neçtere, dolum alicui neçtere, *enganar.* 202 12

Necubi, em *nenhum lugar.* 260 8

Nefandus, a, um, *coisa indigna de se dizer,* pr. br. ibid. 12

Nefas, indecl. *maldade, enormidade contra todo direito.*

ibid. 10

Nefas! interject. *o maldade!* 99 28

Nefrens, dis, *o leítam, em criança ainda tenra.* 130 19

Nefastus, a, um, *coisa desastrada de mau agouro.* Vt Tyranni victoria nefasta est multis. 185 14

Nefastus dies, *dia feriado, em que não ha audiencia,* pr. br.

260 12

Negligo, is, *desprezar.* Activ. 166 16

Nemo, neminis, *ninguem, nem homem, nem mulher.* 106 4

Nempè, Adv. *certamente.* 270 22

Nemus, nemoris, *bosque.* 129 2

Neo, nes, *fiar,* Activum. 161 10

Neptunalia, Neptunaliorû, *festas, que se fazião a Neptuno.*

142 18

Neptunine, es, *Thetis neta de Neptuno.* 314 30

Nequando, *pera que em nenhum tempo,* pr. long. 260 6

Nequaquàm, Adv. *em nenhum modo,* pri. long. ibid. 8

Nequicquàm, Adv. *em vão, de balde.* 260 6

Nequitia, æ; nequities, ei, *maldade,* pr. long. ibid. 7

Nereis, eidos; Nerine, es, *Nympha do mar, filha de Nereo.*

314 30

Nerio, enis, *a mulher de Marte.* 123 18.

Nero, nis, *hum Emperador Romano cruel. Ouve muitos deste nome.* 140 20

Nescio, is, *nam saber.* Activ. 272 16

Nescius, a, um, *coisa ignorante.* Vt homo impendentis mali nescius. 181 3

Neis, idis, *hũa ilha de Campania regioã de Italia.* 264 8

Nestor, oris, *hum varão Grego de grande prudencia, incrementum breve.* 265 7

Neuter, ra, rum, *nem hum, nem outro de dous.* 182 3

Nex, necis, *morte.* 114 13

Ni, nisi, *senam.* Conjunct. 100 13

Nil, nihil, *nada.* Nom. indeclinab. 141 32 34

Nihili, *coisa de nenhum preço.* Adject. 106 24

Nihilum, i, *nada.* 141 32

Nimum, muito. Adv. 99 1

Nitor, eris, *escribar, fosterse.* Tua virtute, & sapientia nittur Reipub. salus, vel in tua virtute. Ad gloriam immortalis niti, *pôr forças pera alcançar, &c.* 172 4

Nitrum, nitri, *salitre.* 141 35

Nix, nivis, *neve,* incr. br. 131 17

Noceo, es, *empecer, danificar, fazer mal.* Vt non licet fuisse commodi causa nocere alteri. 193 20

Nocivus, a, um, *coisa nociva que faz mal.* Vt millipeda pectori nociva, *a centopeia, &c.* 185 14

Nolo, nonuis, *naõ querer.* 167 8

Non, Adv. *naõ.* 98 18

Nonæ, arum, *as nonas do mes, que são aos sete dias em Março, Mayo, Julho, Outubro, nos mais aos cinco.* 167 27

Noricum, i, *Bavaria, Reyno de Alemanha.* 107 14

Noster, a, um, *coisa nossa.* 147 34

Nostras, atis, *coisa de nossa terra.* ibidem

Notitia, æ; notities, ei, *noticia, conhecimento, &c.* 153 10

No-

No	Nu	Ny	O	Ob
Notus, a, um, <i>conſa conhecida</i> . Vt virtus tua nota eſt omni- bus.				121 6
Novi, novifti, <i>conhecer</i> , cum Accuſativo.				198 26
Novale, is, novalis, is, <i>campo novo pera lavar</i> .				153 14
Noviſſimus, a, um, <i>conſa derradeira</i> .				92 20
Novus, a, um, <i>conſa nova</i> . Nihil dicam vobis, aut cuiquam novum.				186 16
Nox, ctis, <i>a noite</i> .				114 14
Noxius, a, um, <i>conſa culpada</i> . Vt Catilina noxius conju- rationis. Saxum noxium navigantibus, <i>rocha nociva aos</i> <i>navegantes</i> .				185 14
Nubo, is, <i>caſar a mulher</i> . Vt ſi quã vobis apte nubere, nu- bete pari, vel cum pari. Arboribus vites nubunt, iſeſt, conjunguntur.				163 33
Nudius tertius, <i>anteontem, ha tres dias</i> .				98 28
Nudo, as, <i>deſpir, deſpojar</i> . Vt civēs armis nudare. Nudare gladium, <i>deſembainhar</i> .				205 30
Nudus, a, um, <i>conſa nua, deſpojada</i> . Vt urbs nuda præſi- dij, vel præſidio, vel à præſidio.				181 13
Nugæ, arum, <i>zombarias. Conſas, diſpalavras vãs</i> .				144 3
Nullus, a, um, <i>nenhum</i> : partitivum.				182 3
Numus, i, <i>dinheiro</i> . Numum pro numorum.				139 4
Numquis, nunqua, &c. <i>por ventura alguem</i> : partitivum.				12 10
Nundinæ, arum, <i>a feira</i> .				144 4
Nuptiæ, arum, <i>as vódas</i> .				ibidem
Nuncio, as, <i>dar novas</i> . Vt magna nobis gaudia nunciaſti.				202 3
Nuſquàm, Adv. <i>em nenhum lugar</i> .				232 8
Nux, nucis, <i>a noz</i> .				114 14
Nycticorax, acis, <i>a coruja, ou bufo</i> .				ibid. 23
O, O, Interject. <i>de admiração, ou exclamação</i> .				98 14
Ob, præpoſit. <i>por cauſa</i> . Vt ob delictû, ob oculos, <i>diãte, &c</i> .				235 18
97 8				

Obambulo, as, *andar ao redor*. Vt obambulare turbi, vel urbem. 196 8

Obdo, is, *atravessar, ou fechar*. Vt obdere pessulum foribus, vel fores pessulo, *fechar as portas com aldrava*. 203 33

Obedio, is, *obedecer*. N. cum Dat. 156 8

Obeo, is, *rodear*. Vt terras omnes obire. Obire diem suum, *morrer*. Obire munus, *executar o officio*. Obire vadimonium, *aparecer em juizo o dia da citação*. 259 2

Obequito, as, *rodear a cavallo*. Vt obequitare urbi, vel urbem. 196 8

Oberro, as, *andar ao redor*. Vt oculis oberrat imago periculi. *ibidem*

Obex, icis, *estorvo, obstaculo*. 116 14

Objaceo, aces, *jazer ao redor, ou de fronte*. Vt villæ objacer ingens faxorum moles. 196 8

Objicio, is, *pôr diante*. Vt objicere argentum oculis. Objicere crimen alicui, *lançar em rosto*. Objicere se periculis, *offerecerse, &c.* 203 13

Obirascor, obirasceris, *irarse*. Vt quid obirasceris utilia suadenti? 196 8

Oblatro, tras, *ladrar contra alguém*. Vt oblatrare transeuntis, vel transeuntem. *ibidem*

Oblector, aris, *alegrarse, recrearse*. Vt oblector spe futurae beatitudinis. 197 22

Obligo, as, *obrigar*. Vt obligare sua bona pignori. Obligare se scelere, vel sceleris; Furti, vel furto, *cometer maldade, furto, &c.* 203 33

Obligatio, obligaturis, *tragar, consumir em golodices*. Activ. 197 13

Obliquus, a, um, *cosa torta, ou que está ao través*, cum Dat. 186 16

Oblino, oblinis, *untar, cubrir por cima*. Activum. 258 1

Oblivia, orum, *esquecimentos*. 144 13

Obliviscor, eris, *esquecerse*, Com. 192 4

Oblo-

- Obloquor, eris, *falar em contrario*. Deponens cum Dat. 196 9
- Obluctor, aris, *lutar em contrario*. Vt frustra obluctaris potentiori. ibidem
- Obnascor, *nacer ao redor*. Vt salicta fluminum ripis obnascuntur. ibidem
- Obnoxius, *cousa fogueita*. Vt homo vitijs, aut ægritudini obnoxius. 186 26
- Obolco, es, *cheirar*. Vt marsupium obolet furi; vel Fur obolet marsupium. 196 9
- Oborior, eris, *nacer diante*. Vt lux mihi oborta est. ibidem
- Obrepo, is, *entrar caladamente*. Vt senectuti obrepit mors. ibidem
- Obruo, is, *cubrir*. Vt terrâ obruere thesaurum. 163 20
- Obscurus, a, um, *cousa escura*. Vt Socrati nulla pars sapientiz obscura fuit. 186 16
- Obsecro, as, *rogar*. Hoc, si fas est obsecrare, abs te obsecro. 206 10
- Obsecundo, as, *servir*. Vt venti etiam Cæsaris voluntati obsecundarunt. 194 23
- Obsequor, eris, *obedecer*. In navigando tempestati obsequi artis est. ibidem
- Observeo, as, *notar, guardar, venerar*. Vnde observans, o que honra. 221 32
- Obses, dis, *homem, ou molher, que se dà em refens*. 105 33
- Obsidior, aris, *estar em cilada, espreitar*. Vt fures iter facientibus obsidiantur. 196 10
- Obstisto, is, *resistir*. Vt sapiens vir, tamquàm hosti, sic obstitit dolori. 194 27
- Obsolesco, cis, *desacostumar se, envelhecer se*. Neut. absol. 161 26
- Obsonor, as, *estorvar com estrondo*. Vt quid mihi importunè obsonas? 196 10
- Obsto, as, *resistir, impedir*. Vt pauculum negotium mihi obstat. 194 27
- Obstre-

Obstrepo, is, *fazer estroendo contra alguém, atrear*, cum Dat. ididem
vel Accusat.

Obstringo, is, *obrigar*. Vt obstringere fidem suam alicui.

Obstringere se icelere, *cometer maldade*. 203 33

Oblium, obes, *empecer, danar*. Vt lingua multis obfuit.

194 29

Obtempero, as, *obedecer*. Neut. cum Dat. 194 24

Obtendo, is, *cubrir*. Vt libris membranam obtendere,

cubrir com pergamino. Obtendere crimini rationem,

enculrar, escusar o crime. 203 33

Obtingit, bat, *vir por sorte*. Vt tibi meritò obtingit primus

locus, *acontecer*. Vt mihi obtingit, quod optabam.

194 30

Obtrecto, as, *murmurar*. Vt obtrectare laudi, & famæ ali-

cujus, vel laudes. 196 10

Obvenit, bat, *vir por sorte*. Vt Ciceroni cōsulatus obuenit.

194 30

Obversor, aris, *andar por diante*. Vt memoria cladis ani-

mo, & oculis obversatur. 196 10

Obviam ire alicui, *ir ao encontro*. 131 10

Obverto, obvertis, *virar em contrario*. Vt obvertere soli

caput. 203 34

Obvio, as, *encontrarse*. *Sair ao encontro, resistir*. Vt superbiæ

Tyranni obvium est. 196 10

Occidens, tis, *toma-se pelo Sol*. 114 33

Occido, is, *Activum è cædo, matar*. penultim. long.

258 8

Occido, is, *morrer, à cado*, Neutr. absol. Occidit Sol, *poem-*

se o Sol. ibid. 5

Occipitium, ij, occiput, tis, *touço*. 193 17

Occulo, is, *encubrir*. Activ. 167 14

Occurro, is, *ir ao encontro*. Vt malitiæ consilio nostro oc-

curramus, *vir á memoria*. Vt tu mihi occurrebas dig-

nus eo munere. 196 11

Occursito, as, *ir ao encontro frequentemente*. Vt pecori oc-

curfi

- curfant lupi. *ibidem*
 Occurſo, as, *encontrar*. Vt in ſylvis ſæpe foræ occurſant
 iter facientibus. Occurſant animo multa, *idem*
conſas & memorias. *ibidem*
 Oëto, oïto. Nomen adject. in plural. 271 5
 October, bris, *Outubro*. 106 30
 Octuſſis, is, *trinta & duas*. 112 9
 Ocyor, & ius, *coſa mais ligeira*. 92 17
 Ocyus, Adv. *mais ligeiramente*. 112 9
 Odi, odiſti, *aborrecer*, cum Accuſativo. 77 25
 Odioſus, a, um, *coſa odioſa*. Vt ſeneſcus odioſa eſt ad-
 leſcentibus. 185 27
 Odyſſea, odyſſeæ, *hũa obra de Homero que trata de Vlyſſes*.
 107 3
 Oebalides, æ, patron. Maſculin. o natural de Ebalia. 1
 313 27
 Oebalis, idis, *molher natural de Ebalia. Reyno de Grecia*.
ibidem
 Oera, e. Offa, offæ, *montes de Macedonia, Reyno de Grecia*.
 115 28
 Oeconomica, orum, *livros do governo da familia*. 142 29
 Oedipus, oedipodis; Oëdipus, i, *hũ filho de Laie Rey de The-
 bas. Toma ſe polo enigmatico, declarador de enigmas*. 129 30
 Oeſtrus, i; œſtrum, i, *furor, ou moſca que perſegue os animaes*.
 153 18
 Offendo, is, *offender*. Ir dar. Offendere ſcopulum, vel in
 ſcopulis, vel ad ſcopulos. 203 34
 Offenſus, a, um, *coſa odioſa*. Vt homo Regi offenſus, &
 bonis omnibus. 186 2
 Offero, ers, *Afferecer*. Vt offerre ſe morti, vel ad mortem.
 203 34
 Officio, is, *danar, empecer*. Vt lactucæ frequentiores offi-
 ciunt claritati oculorum. 193 20
 Offundo, is, *por diante*. Vt oculis tenebras offundis, vel
 errorem. 203 34

Ohe, interject. <i>que significa por se fm ás cousas.</i>	252 22
Oleaster, tri, o <i>zambujeiro.</i>	107 7
Oleum, olei, <i>azeite.</i>	141 9
Oleo, oles, <i>lançar de si cheiro.</i> Vt olent mihi tua supercilia malitiam.	161 20
Olus, eris, <i>hortaliça.</i>	128 33
Olympia, orum, <i>jogos olympios, que se faxiã a Iupiter em Olympia, cidade de Grecia.</i>	142 10
Olympias, adis, <i>a mãy de Alexandre.</i>	105 20
Olyssippo, onis, <i>Lisboa.</i>	106 35
Omnipotens, tis, <i>cousa toda poderosa.</i>	260 18
Omnis, & omne, <i>todo.</i>	135 19
Onus, oneris, <i>carrega, ou carga.</i>	128 30
Onero, as, <i>carregar.</i> Vt catenis aliquem onerare, & injurijs.	205 18
Onerosus, a, um, <i>cousa carregada, molesta,</i> cum Dativo.	185 27
Onustus, a, um, <i>o mesmo.</i> Vt onustæ frumenti naues, vel frumento.	187 30
Onyx, onychis, <i>alabastro especie de marmore. Tambem hãa pedra preciosa semelhante à unha do homem.</i>	116 35
Operæ, operarû, <i>os jornalheiros, ou feitores dos sileiros.</i> fecerunt.	105 29
Operio, eris, <i>cubrir.</i> Activ.	170 16
Opes, opum, <i>riquezas.</i>	143 29
Opis, in Genitivo, opi, opem, <i>ajuda.</i>	148 24
Opitular, aris, <i>ajudar.</i> Neutr. cum Dativo.	193 12
Oppidum, i, <i>villa, ou cidade.</i>	86 23
Opobalsamum, i, <i>balsamo.</i>	141 13
Oppido, Adv. <i>muito,</i> cum positivo jungitur.	244 19
Oppleo, es, <i>encher.</i> Vt fossam opplere cadaveribus.	205 26
Opploro, as, <i>atroar com choro.</i> Vt vos auribus meis opplorare desinite.	196 19
Opportunus, a, um, <i>cousa acomodada.</i> Vt humana corpora mor-	

- morbis opportuna, vel ad morbos. 187 8
 Optabilis, & le, *cousa pera se desejar.* 186 23
 Opprimo, is, *oprimir.* Vt armis R^epublicam opprimere. 105 19
 Optimates, um, *os homens principaes.* 139 13
 Opulentus, a, um, *cousa abaftada.* Vt provincia virorum, & pecunia opulenta, vel viris. 187 28
 Opus, operis, *obra, ou artificio.* 128 32
 Opus, Adject. *cousa necessaria.* Vt ita dictu opus est, & scitu. Nobis opus est tempus, vel temporis, vel tempore. 188 1
 Opus, untis, *hũa cidade de Grecia.* 129 21
 Oratio, nis, *a oraçaõ.* 109 13
 Orbis, is, *redondeza, ou mundo.* 111 26
 Orbis, as, *privar.* Vt orbare aliquẽ spe salutis, amicis, &c. 205 32
 Orbus, a, um, *cousa privada.* Vt orbus auxiliij, auxilio, vel ab auxilio. 187 35 188 31
 Ordior, ordiris, *começar.* Deponens cum Accusativo. 171 30
 Orgia, orum, *festas de Bacho.* 142 20
 Ordo, inis, *ordem, ou estado.* Vt ordo Senatorius, Equestris, Plebeius. 109 7
 Orestes, is, *hum homem Grego, grande amigo de Pylades.* 190 4
 Orgentorix, rigis, *hum Rey Francês.* 131 12
 Oribasus, i, *nome de hum caõ, apud Ovidium 3. Met.* 277 6
 Orichalcum, i, *lataõ Mourisco.* 141 13
 Oriens, tis, *cousa que nasce.* Tomase polo Sol. 114 33
 Origenes, is, *hum author antigo Theologo,* penultim. bre. 151 10
 Orion, onis, *hum filho de Iupiter, q̃ dizem as fabulas dos Poetas, q̃ foy tornado em hũa signo celeste por nome Oriõ.* Incr. com. 132 33

Ori, oreris, vel orîris, *nacer*. Deponês, cum Accusativo:
172 7. & 13

Oriundus, a, um, *coisa natural dalgum lugar, ou que tras ori-
gem*. Vt homo Lusitania, vel ex Lusitania oriundus,
& ab honestis parentibus. 88 19

Orno, as, *ataxar*. Vt auro gemmis, & veste serica se or-
nare. 205 8

Ornare convivium, *aparelhar*. &c. Ornare fugam, *ordir*
fugida. ibidem

Oro, as, *rogar*. Vt veniam à vobis oramus. 206 9

Orpheus, ei, *hum musico, & poeta insigne*. 18120 33

Ortographia, *arte de escrever bem*. 212 35

Oryx, origis, *hũ animal semelhante á cabra, ou cava de terra*.
114 7

Oryza, æ, *arroz*. Fem. pl. caret. 1416

Os, oris, *a boca, ou rosto*. 112 14

Os, ossis, *osso*, vlt. br. &c. ibidem

Osiris, dis, *hum filho de Iupiter, q os Egypcios tiveram por Deos*.
127 28

Oscitanter, Adv. *remissamente, bocejando*. 198 27

Ostendo, is, *mostrar*. Activum. 202 33

Ostrea, æ, ostreum, ei, *ostra, marisco*. 153 20

Othrys, othrys, *hum monte de Thessalia, Reyno de Grecia*.
111 28

Otrides, æ, patron. Mascul. *Pantho Troyano, filho de Otreo*.
312 10

PAciscor, cris; *fazer concerto*. Com. Pactum est à munt-
di conditore, ut salvi essemus non delicati. 171 33

Pæan, anis, *hymno que cantavaõ os Gentios em louvor de seus*
deoses. 109 32

Pægnium, ij, *nomo proprio de hum homem*. 107 17

Pago, pagis, *verbo antigo. Fazer concerto*. Pepigi, præterito
usado, Activ. 166 13

Palam, præposit, *manifestamente*. 97 14

Palatum, palati, palatus, palati, *o ceo da boca*. 153 24

Palæ-

- Palæmon, onis, *hum Deos dos Gentios, por outro nome Porcus*
nus. 124 19
- Pallantiades, adis; Pallantis, tidos, patron. *foem. Aurora;*
(que he a nienhã) filha de Pallante Gigante. Vt Poetæ fa-
bulantur. 314 6
- Pallas, adis, *foem. Minerva que têmão os Gentios por deusa*
das sciencias. 105 24
- Pallas, antis, Mascul. *hum homem bisavó de Evandro Rey de*
Arcadia. Fuerunt, & alij ejusdem nominis, ò Palla, ult.
long. 125 28
- Palma, æ, *palmeira arvore, ou victoria, ou palma da mão.*
 119 9
- Palmes, itis, *o ramo da videira.* 111 10
- Palpor, aris, *lisongear. Vt cave ne tibi quemquam pal-*
pari finas. 193 15
- Palumbes, is, *pombo torquáz.* 116 30
- Palus, udis, *paul, ou lagoa, vlt. long.* 113 10
- Paluster, tris, tre: palustris, & e, *consa de alagon.* 125 10
- Pamphagus, i, *nome de hum caõ, apud Ovid. 3. Met. 277* 6
- Pamphilus, i, *hum discipulo de Plataõ. Fuerunt alij hujus*
nominis. 122 15
- Panaces, is; panax, cis; panacea, æ, *ruiponto erva.* 116 18
- Pango, is, *plantar, compor. Pangere inducias, fazer tregoas.*
 166 13
- Pangæus, æi; a, orum, *hum promontorio de Thracia, Reyno de*
Europa. 144 27
- Panicum, nici, *painço, semente.* 141 8
- Panis, is, *o pão.* 111 29
- Pannonis, idis, patr. *a que he natural de Panzonia, Reyno de*
Europa. Vulgò superior Pannonia dicitur Styria, &
Austria, inferior verò Vngaria. 309 19
- Panthus, i, *hum varaõ Troyano.* 122 8
- Panthera, æ; panther, eris, *a onça, animal.* 108 10. 153 22
- Papaver, is, *dormideira, erva. Papaver erraticû, papoulas.*
 110 7

- Papyrus, i; papyrum, i, *papel, ou juncos.* 112 26
 Par, paris, Substant. nomen, *hum par.* 110 4
 Paradisus, i, Mascul. *paraíso, lugar fresco.* 112 33
 Paragoge, ges, *figura poetica, que acrescenta no fim da dição.*
 Vt dicier pro dici. 316 15
 Paralipomenon, idest, liber derelictorum, *livro da sagra-*
da Escritura, que trata dalgũs confusos, que ficaraõ do livro
dos Reys, pen. acuta. 320 29
 Parapherna, orum, *bens que se daõ fora do dote ao marido.*
 144 13
 Parco, parcis, *perdoar.* Vt Deus veniam petenti parcit.
 Arion nautas oravit, ut sibi parcerent vitam. 163 28
 Parcus, a, um, *couso escassa.* Vt homo pecuniæ parcus, ci-
 bi, somni. 181 12
 Parens, tis, *pay, ou mãy.* 105 34
 Parenthesis, *oração que se mete no meyo da sentença.* 246 6
 Pareo, es, *obedecer.* Vt parere necessitati sæpè cogimur.
 157 23 194 24
 Paries, etis, *parede.* 111 12
 Pario, is, *parir.* Vt foetus ex se pariunt aves. Laudem si-
 bi parere, *alcançar louvor.* 162 22
 Paris, paris, vel paridis, *hum filho de Priamo Rey de Troya.*
 127 27
 Parricida, æ, *matador de pay, ou mãy.* 105 16
 Pariter, *juntamente.* 98 24
 Pars, partis, *a parte.* 135 33
 Partus, us, *o parto,* partubus in Dat. 138 10
 Particeps, cipis, *couso participante.* Vt filius hæreditatis,
 vel de hæreditate particeps, consilij, laudis, periculorũ
 particeps. 181 5
 Partior, partiris, *partir, dividir, communicar.* Com. Vt bo-
 na sua partiri cum amicis, vel inter amicos. 209 16
 Parum, *pouco,* Adv. cum Genitivo. 230 8
 Parvus, a, um, *couso pequena.* Vnde minor, minimus.

Pascha, æ, N. a Pascoa.	108 12
Passer, is, o pardal.	110 16
Pasco, is, apacentar. Vt pecora ruri pascere; oculos pascere, &c.	164 3
Pascor, eris, pacer Deponens. Vt apes pascuntur mella.	
Passim, Adv. a cada passo.	232 8
Passus, us; passum pro passuum, o passo. Consta de cinco pès.	
Quatuor millia passuum, hũa legoa Portuguesa.	139 10
Pateo, pates, estar aberto, ou manifesto. Vt patent omnibus sidera ad videndum.	160 2
Patiens, entis, cousa soffredora, cum Genit.	130 16
Patior, pateris, soffrer. Deponēs, cum Accus.	171 15
Paterfamilias, pay de familias.	118 10
Patrocinor, aris, defender. Deponens, cum Dat.	193 12
Paucus, a, um, cousa pouca.	181 29
Paveo, es, aver medo. Vt animus pavet pugnam, bellũ, &c.	162 6
Pavo, onis; pavus, i, pavão.	153 30
Pauper, eris, cousa pobre.	181 10
Paupertas, atis; pauperies, ei, pobreza.	153 32
Pax, pacis, a paz. increm. long.	114 13
Pecten, nis, o pentem, ou carda.	109 25
Pecto, is, pentear. Activ.	170 1
Peculium, peculi; peculi, pro peculi, o cabedal.	317 10
Pecus, udis, animal, ou rez.	113 10
Pecus, oris, animal, ou gado.	107 20
Pedes, itis, homem de pè. vlt. br.	126 28
Pedester, stris, & stre, cousa de pè.	125 10
Pedisequus, a, um, cousa que segue a pè.	260 26
Pegasis, idis, nome das Musas, ou a que he natural de Pegasa cidade de Theffalia. Reyno de Grecia.	309 19
Peior, & peius, cousa peior.	92 4
Peicro, as, jurar falso, não cumprir o juramento, pen. br.	258 16
Pelagus, i, o pego, ou mar. N. pl. caret,	112 30

Pelides, æ, patr. *Achilles filho de Peleo. Capitão Grego.*

312 4

Pelion, ij, *hum monte, e hum cidade de Thessalia.* 121 7

Pello, is, *lançar.* Vt pelle timorẽm animo, vel ex animo.

Pellere aliquem in exilium, *destrer.* 177 3-205 38

Penates, tium, vel penatum, *deoses que os Gentios diziaõ das casas. Tomase pelas casas.* 116 9

Peloponnesus, i, *a morea peninsula de Europa no mar mediterraneo.* 107 1

Pêdeo, es, *estar pendurado, depender.* Vt pendere promisso, spe, &c. Omnium vita ex te uno pendet. Pendere animo, *estar duvidoso.* 160 16. & 197 20

Pendo, is, *pagar.* Vt tributum Regi pendere quotannis, pœnas mihi hodie tergo pendes, *pagareis nas costas. Estimar.* Vt flocci, nihili tuas fortunas pendo 200 19

202 9

Penes, præposit. *acerca, ou em poder.* Vt penes te est salus nostra. 97 9

Penè, Adv. *quasi* Penso, as, *recompensar.* Vt beneficia beneficijis penfare, *estimar, ponderar.* Vt amicos factis, non ex dictis penfare. 270 23

Penus, us; penus, i; penus, oris, *provisão de cousas pera comer.* 117 1. & 129 1

Peracerbus, a, um, *cousa muito azeda, ou molesta, cû Dat.* 185 20

Perbenevolus, a, um, *cousa muito benevola, ou favoravel.* Vt collegæ perbenevoli tibi sunt omnes. ibid. 31

Per, præposit. *por, cum* Accus. 97 6

Percello, is, *ferir.* Actix. 167 16

Percio, percies, *mover, pertubar.* Vt Pharmaca stomachum percient, percitus penult. br. 161 16

Percommodus, a, um, *cousa muito proveitosa, cum Dat.* 181 6

Percontor, percontaris, *perguntar.* Vt ego illum de suo negotio percontatus sum. Hoc volo à te percontari, vel

- vel ex te, vel te. 206 10
- Percudo, udis, *malhar, romper, bater*. Vt pulli rostellis ova
percutunt, *rompem os ovos com os bicos, &c.* 164 15
- Perdunt, pro perdant, *deitem a perder*. 82 3
- Peregrè, Adverb. *longe, de longe, pera longe*. 232 8. & 15
reg. 19
- Perinde, Adv. *hum dia depois da menhãa*. 98 28
- Pereo, is, *percer*, N. Abs. Vt illum perijsse duco, cui perijsse
pudor. 259 3
- Pergamus, i; pergama, orum, *Troya, cidade de Asia menor*.
145 10. & 15 3 4
- Perhibeo, es, *dar*. Vt perhibere locum alicui, honorem,
&c. Si vis perhiberi probus, probitatem cole, *se queres
ser tido, &c.* 202 7
- Perhonorificus, a, um, *coufa muito honrada*. Vt perhono-
rifica mihi populi congratulatio fuit. 185 30
- Periclitor, taris, *perigar*. cum Ablat. Vt periclitari fama,
vita, &c. *experimentar*. cum Accus. Vt vires ingenij tui
periclitabor. 197 24
- Periculosus, a, um, *coufa perigosa*. Vt nimia saturitas va-
letudini periculosa est. 185 14
- Peridoneus, a, um, *coufa muito acomodada*. Vt dilige sociu-
confilijs tuis peridoneum. ibid. r. 6
- Periodus, periodi, *sentença da oração chea, & acomodada*.
113 4
- Perincommodus, a, um, *coufa desacomodada*. Vt tempus
navigationi perincommodum. 185 15
- Peripetasma, atis, *paramentos de cama, ou pannos de armar*.
136 30
- Perissologia, æ, *sobegidaõ de palavras*. 244 30
- Peritè, *doutamente*. 98 35
- Peritus, a, um *coufa douta, & vista nas cousas*. Vt Archite-
ctus plurium artium peritus, vel pluribus artibus. 181 3
- Perlego, gis, *ler até o fim*. 257 28
- Permissu, *permissão*, in Ablat. tantum, 149 18

Permitto, is, *permittere*. Vt lex permittit aliquando hominibus peccatum, *conferre*. Vt nos ipsos, nostraque tuæ permittimus fidei. 202 16

Perniciosus, a, um, *causa perjudicial*. Vt civis alitur patriæ perniciosus. 184 33

Pernoxius, a, um, *causa multo danosa*. Vt lues pernoxia humano generi grassatur. 185 15

Peroleo, es, *chairar muito*. Vt vultures cadavera longè perolent. 101 13

Perosus, a, um, *causa que muito aberrece*. Vt plebs Romana Regum nomen perosa erat. 221 13

Perpes, tis, *causa perpetua*. 126 5

Perquam, Adv. *multo, grandemente*, cum positivo. 233 25

Perstudiosus, a, um, *causa muito estudivosa*. Vt homo Musicæ artis perstudiosus. 181 24

Perspicius, a, um, *causa clara*. Vt veritas omnibus perspicua. 186 16

Persuadeo, es, *persuadir, ou induzir com rezoens*. Dat. cum Accusat. 202 30

Pertædet, ebat, *ter muito fastio*. Vt pertædet me incepti. 160 10

Pertæsus, a, um, *causa enfastiada*. Vt homo semetipsum pertæsus ægrè vitam agit. 221 13

Pervigil, lis, *o que, ou a que vigia até o cabo*. 106 4

Pervius, a, um, *causa por onde se pôde andar*. Vt montis Athlâtis apex Herculi pervius, cæteris inaccessus, *o cumo do monte. &c.* 186 27

Pes, pedis, *o pé*. Mascul. gen. 111 9

Pestifer, a, um, *causa pestifera, ou pestilencial*. Vt reditus tuus fuit urbi pestifer. 185 15

Peto, petis, *pedir*. Activum. 206 14

Phaetontias, adis, patr. f. *irmãa de Phaetonte, que fingiam os poetas serem filhas do Sol*. 311 27

Phalanx, gis, *esquadraõ de gente de pé*. Tinha oito mil soldados. 131 9

- Pharias, æ, *hũa especie de serpentes. Masc.*
- Pharus, i, *hũa torre de Pharo, ilha do Egypto na foz do Nilo. Significa o facho das atalayas, & o forol das naos.* 112 26
- Phase, Heb. *nomen. Paschoa, ou passagem.* 321 17
- Phaselus, i, *o batel.* 116 13
- Phasis, idis, patr. f. *a que he natural de Phasis, cidade de Colchos em Asia, ou cousa desta cidade, ou do rio Passo. Latinõ* Phasis. 309 18
- Philemon, onis, *hum poeta comico.* 264 34
- Philippi, orum, *hũa cidade de Thessalia, Reyno de Grecia.* 107 29
- Philosophia, æ, *Philosophia, amor da sabedoria, pr. br.* 252 34
- Phlegethon, tis, *hum rio do inferno de chamas de fogo.* 124 18
- Phœbas, adis, patr. f. *mulher dedicada aos sacrificios de Phœbo.* 309 19
- Phoenix, icis, *ave fenix, que dizem ser hũa fô.* 114 6
- Phorcyn, ynys, *hum filho de Neptuno, Rey que foy das ilhas de Grecia, & Sardenha.* 264 10
- Phoronis, idis, patr. f. *Isis irmãa de Phoronco, tida por deosã dos Egyptios.* 308 38
- Phrix, ygis, *homem ou mulher de Frigia, Reyno de Asia menor.* 131 9
- Philyrides, patr. *Mascul. Chiron, hum dos Centauros, que fingẽ os poetas q forã meyoos homens, & meyoos cavalos.* 309 34
- Phyica, orum, *livros da Philosophia, q trataõ das cousas naturaes.* 142 33
- Phyicus, a, um, *cousa que pertence à sciencia das cousas naturaes.* ibidem
- Pieris, pieridis, patr. f. *filha de Piero, pay das Musas, donde se dizem Pierides, ou cousa de Pieria, regiam de Macedonia.* 309 19
- Piget, bat, *ter dor, ou vergonha. Vt te tui seeleris pigebit.* 160 7

Pignus,oris, <i>o penhor, & filho, ou filha.</i>	128	29
Pileus,ei;pileum,ei, <i>barrete.</i>	153	6
Pilcolus,i;pileolum,i, <i>barrete pequeno.</i>	155	20
Pilus,pili, <i>o cabelo</i>		
Pili facere, <i>estimar em pouco.</i>	201	5
Pingo,is, <i>pintar.</i> Activum.	166	1
Pinto,is, <i>pizar, amassar.</i> Activ.	169	10
Pinus,i;pinus,us, <i>o pinheiro.</i>	107	6.& 153 8
Piper,eris, <i>a pimenta.</i>	110	6
Piscis,is, <i>o peixe.</i>	111	23
Pristinum,i;pristina,æ, <i>atafona.</i>	153	10
Pius,a, um, <i>coufa pia, que dá o culto divino a Deos.</i> Vnde pijsimus,pijsima,pijsimum.	92	20
Pix,picis, <i>o peço, increm.br.</i>	264	25
Placidè, Adv. <i>quietamente.</i>	271	15
Placeo,es, <i>agradar.</i> Vt sua cuique placent. Tu tibi nimium places, <i>pagaisvos muito de vossas coufas.</i>	156	7
Placet, placebat, pro Videtur. Vt Mihi placet, ut venias ad nos.	195	6
Planeta,æ;planetes,æ, <i>planeta, estrella, que chamaõ erratica.</i> 108 11.& 153 12		
Plango,is, <i>bater, ferir.</i> Vt plangere pectora, plangunt sua damna Coloni, <i>choraõ, lamensaõ os lavradores suas per- das, &c.</i>	166	5
platea,æ, <i>rua larga, rocio, onde se costuma ajuntar o povo, pe- nult. cõm.</i>	253	5
Plaudo, is, <i>bater as palmas, ou com os pès, em sinal de alegria.</i> <i>Fazer aplauso.</i> Pedibus plaudere choreas, & manibus. <i>fazer danças, festejando com os pès, & maõs.</i> Tu tibi plau- dis, <i>festejaes, &c.</i>	165	4
Plebs,bis;plebes,ei, <i>o povo.</i> F.	141	25.& 153 14
Pleias,iadis, vel iados, <i>o Sete estrello.</i>	125	34
Plecto, is, <i>ferir.</i> Vt plectere aliquem pugnis. Plectere reũ capite, <i>punir com morte.</i>	169	26
Plenus,a,um, <i>coufa cheia.</i> Vt stagnũ piscium, vel piscibus ple-		

- plenum, *tanque ou lago, &c.* 187 34
- Plecnasmo, *l, redundancia. Figur. que acrescenta algũa coisa superflua na oraçaõ.* 246 33
- Plico, *as, dobrar. Activum.* 156 21
- Plumbum, *i, chumbo.* 141 9
- Pluo, *is, chover. Vt pluit sanguinem, vel sanguine, lapides, vel lapidibus.* 197 21. & 29
- Plus, *pluris, mais. Comp. Neutr. in sing. in pl. com. trium.* 113 16
- Pluteus, *ei; pluteum, ei, almario, cayxaõ, manta de guerra, q he maquina de combater muros.* 153 16
- Poema, *tis; poesis, is, poesia.* 122 33. & 106 33
- Poetiades, *x, Philoctetes filho de Peancio, varam Grego.* 312 32
- Politica, *orum, livros que trataõ do governo da Republica.* 142 29
- Polleo, *es, valer. Vt pollere ingenio, scientia, &c.* 156 29
- Pollex, *cis, o dedo polegár. Mascul.* 114 22
- Pollis, *nis, a flor da farinha.* 127 11
- Polliceor, *eris, prometer. Vt meam operam tibi polliceor.* 202 3
- Pollux, *ucis, hum autor antigo. Foi outro irmão de Castor, que forão (como fingem os Poetas) transformados em ẽsbrellas, & fazem o signo Geminis no Ceo.* 131 3
- Polycarpus, *i, hum Bispo de Smirna cidade de Ionia, Reyno de Asia menor.* 260 25
- Polydorus, *i, hum filho de Priamo Rey de Troya.* ibidem
- Polymnestor, *oris, hũ Rey de Thracia, Reyno de Europa. antep. com.* 249 12
- Polypus, *i, polvo. peixe, vlt. br.* 117 12
- Pompa, *x, apparatus. ou procissaõ.* 119 1
- Pompejus, *i, Pompeio Capitaõ Romano. O Pompei. pen. lóg* 121 32. & 252 24
- Pompeij, *pompejorum, hũa cidade de Campania em Italia* 107 29

Pomus, i; pomum, i, <i>maceira, arvore.</i>	153 18
Pomum, i, <i>fruta como maçã, pera, figo, cidra, &c.</i>	112 13
Pondo, indeclinab. <i>libra de doze onças, quando se toma sô. Vt mille pondo auri, mil libras. Se se ajunta com outro vocabulo de pesar, significa peso. Vt pondo libra, pondo uncia, peso de hũa libra, peso de hũa onça, &c.</i>	109 6
Pondus, ponderis, o peso.	128 30
Ponè, præpos. <i>de tras.</i> Vt ponè ædem. Adv. Vt ponè sequi.	97 6
Pono, is, pòr. Vt retia cervis ponere, custodias portis, nomina rebus.	202 13
pons, tis, ponte. Mascul.	113 27
pontus, i, o mar.	141 20
poples, tis, a curva da perna.	111 10
populus, aris, roubar, destruir.	209 16
popularis, is. Substant. <i>subdito, ou subdita, que he homem, ou mulher do povo.</i> Popularis, & populare, <i>coisa aprazivel, e amada.</i>	105 34
populus, i, povo, Mascul.	121 28
populus, i, F. <i>alemo, arvore.</i>	127 7
porrò, Adv. <i>certamente.</i>	272 17
porrò. Conjunct. <i>mas, vlt. com.</i>	ibidem
porticus, us, <i>alpendre.</i>	111 16
portio, onis, <i>porção.</i>	109 5
portus, us, porto, portubus.	138 13
porrum, i; porrus, i, <i>porro, erva.</i>	153 20
posco, cis, <i>pedir.</i> Vt Deum posce veniam, vel à Deo.	206 10
possessio, nis, a <i>posseção, fœm.</i>	109 3
possum, potes, pader. Vt posse plurimum autoritate gratia, pecunia, ingenio, &c.	197 20
post, præposit. <i>depois.</i> Vt paucos post dies, post homines natos, post hominum memoriam, <i>depois que o mundo he mundo.</i> Post terga, <i>de tras das costas.</i>	97 7
post. Adv. <i>depois.</i> Vt post viderimus de hoc negotio. Mul-	tis

tis post annis, paucis post diebus, post, posterior, postremus.	92 17
postea, <i>depois</i> , vlt.br.	270 16
posteriorum, <i>descendentes</i> .	107 27
postfero, fers, <i>pospor</i> . Vt Consules libertati plebis suas opes postferre debent.	201 28
posthabeo, es, <i>o mesmo</i> . Publicæ utilitati privata utilitas posthabenda est.	ibidem
postis, is, <i>porta de madeira, ou doutra materia, que se abre. E fecha. Mascul.</i>	111 26
postmodò, Adv. <i>depois</i> , vlt.br.	272 15
postremò, Adv. <i>finalmente</i> .	98 30
postpono, is, <i>pospor</i> . Vt honori vitam postponunt multi.	202 15
postremus, a, um, <i>couisa derradeira de todas</i> .	92 16
postridiè, Adv. <i>hum dia depois</i> .	231 1
postulo, as, <i>pedir</i> . Vt volo omnia à me postules, & expectes. Reum criminis postulare, vel de crimine, <i>accusar</i> .	299 9. & 206 10
potens, tis, <i>couisa poderosa</i> . Vt potens consilijs, & rerum omnium, vel rebus omnibus.	187 30
potio, onis; potus, us, <i>beberagem</i> .	103 3. & 153 22
potior, & ius; potissimus, a, um, <i>couisa melhor</i> . Vt civibus Romanis mors semper fuit servitute potior.	92 19
potior, iris, <i>alcançar, apoderarse</i> . Vt potiri regni, vel regnum, vel regno.	157 18. & 32
potius, <i>antes a este que outro</i> . Vt te potius instituâ hæredè.	98 23
poto, as, <i>beber</i> . Activ.	116 18
præacutus, <i>couisa muito aguda</i> , pr.br.	251 30
præ, præposit. <i>diantè</i> . Vt præ oculis, præ ira, <i>com ira</i> . Prælacrymis, præ gaudio.	97 15
præbeo, es, <i>dar</i> . Vt præbere ansam alicui, <i>dar azo, ou occasiõ</i> . Præbere se liberalem omnibus, <i>mostrar se liberal</i> .	202 7

- præcaveo, es, *acautelar-se*. Vt cave tibi ab ira, & impetu vulgi, præcavere peccata, *fugir peccados*. 196 13
- præcedo, is, *ir diante*. Vt præcedere exercitum, vel exercitui, *levar a ventagem*. Vt autoritate multum alijs præcedis, vel alios. 165 33
- præcello, is, *ter mando sobre alguem*. Vt Darius Persarum genti præcelluit, *levar a ventagem, sobrepujar*. Vt omnes famâ præcellis. 196 12
- præcino, is, *cantar antes*. Vt epulis, aut sacris præcinere. Præcinere futura, *adivinhar, &c.* ibid. 13
- præcingo, is, *cingir antes*. Vt præcingere se ense. Urbem muris præcingere. 205 10
- præcipio, is, *mandar*. Vt pater mihi præcepit, ne domo exirem, *ensinar*. Vt nihil vobis unquam præcepi, quod non ipse fecerim. 202 30
- præcipuus, a, um, *cousa principal*. cum Genitivo, vel Dat. 184 13
- præcludo, is, *fechar*. Vt aditum in patriam militibus præcludere. 203 35
- præcordia, orum, *entranhas*.
- præcox, cocis, *cousa temporda*.
- præcurro, is, *correr, ou ir diante*. Vt ætate præcurrere aliqui, vel aliquem. 196 23
- præditus, a, um, *cousa dotada, ou ornada*. Vt vir præditus virtute, sapientia. 188 10
- præfero, ers, *antepor*. Vt salutem Reipublicæ tuæ utilitati prætulisti. Præferre facem alicui ad scelus, *serguia, &c.* 202 13
- præeo, is, *ir diante*. Vt præire mihi, vel me digneris, quod me velis observare. 196 23
- præficio, is, *dar carrego*. Vt ducem præficere exercitui. 203 13
- præfinio, is, *assinalar*. Vt præfinire debitori diem. ibidem
- prægravis, & e, *cousa muito pezáda, ou molesta*, cum Dat. 186 2

prægredior, eris, *ir diante*. Vt prægredi gregem, vel gregi.

196 12

præludo, is, *ensayara*. Vt præludunt certamini milites.

ibidem

præluceō, es, *levar a tocha diante, resplandecer mais*. Vt Cicerō suis maioribus præluxit.

195 15

præmetuo, is, *temer que venha mal*. Vt Nero præmetuens sibi in speluncam se abdidit.

196 13

præmium, ij, *o premio*.

248 31

præmineo, es, *ter superioridade, ou ventagem*. Vt præminere cæteris, vel cæteros peritiâ legum.

160 28

præmoderor, aris, *têperar antes*. Vt præmoderari linguæ,

196 13

præneite, Indeclin. præneftis, is, *Preneftino, cidade de Italia*.

115 14. & 153 24

præniteo, es, *resplandecer mais*. Vt Sol prænitēt omnibus stellis.

196 13

præopto, as, *antepor, mais querer*. Aliqui mortem dolori præoptant.

202 14

præparo, as, *aparelhar*. Vt formicæ hyemi præparant cibos, vel ad hyemem.

203 35

præpes, etis, *confa ligeira*.

126 4

præpono, is, *antepor*. Vt salutem Reipub. vtilitati meæ præpono.

203 35

præpofterus, a, um, *confa ao revêz, contraria*. Vt mos legi præpofterus.

186 2

præs, dis, *fiader abonado*.

126 13

præpotens, entis, *confa poderosa*. Vt rerum omnium præpotens Deus, vel rebus omnibus.

187 33

præfcius, a, um, *confa que sabe antes*. Vt præfcius futuri vates.

181 1

præscribo, is, *ordenar, dar ordem*. Vt Senatui omnia, quæ sunt gerenda, præscribe: finem alicui rei præscribere, *pôr termo, limitar*.

203 35

præsentaneus, a, um, *confa effcaz*. Vt Ceruini cornûs ci-

n: is

- nis remedium est præsentaneum dentium mobilitati,
 vel ad dentium mobilitatem. 181 7
 præsens, tis, *o tempo*. N. *Causa præsentē, ou efficax*. Vt solo
 fatiscienti præsens rædicina est, ut stercore iuuetur,
para a terra que cansa, &c. 115 6
 præsepe, is; præseps, is; præsepium, ij, *manjedoura*. 153 26
 præses, idis, *o presidente*. 127 8
 præfideo, es, *presidir. ter senhorio*. Vt orbi universo Deus
 præfidet, vel orbem; præfidere academix, exercitui,
 vel academiam, exercitum, &c. 196 13
 præsto, as, *dar*. Vt præstare reverentiam præceptorī, ho-
 norem, fidem, &c. *levar ventagem*. Vt Aristoteles in-
 genio omnibus præstitit, vel omnes. 196 22. & 157 12
 præsto, *causa prestes, ou prompta*. Vt tibi præsto semper
 fuit.
 præstolor, aris, *esperar*. Vt tibi præstolabor hic, usque ad
 noctem, vel te. 196 22
 præsul, ulis, *prelado, ou prelada*. 103 12
 præsulito, as, *saltar, ou dançar diante*. Vt imperatori trium-
 phanti ludij præsultabant. 196 14
 præsum, es, *presidir. ter governo sobre outrem*. Vt præesse
 provinciæ, classi, exercitui, &c. 194 19
 prætendo, is, *pôr diante*. Vt foribus velum prætendere.
 Segeti prætendere sepem. 204 1
 præter, præposit. *tirando*. Vt omnes adfuerunt præter
 unum, *alem*. Vt præter cætetera, præter morem, *fora*
dô costume. 97 8
 prætexo, is, *encubrir, dar cor, achar ofensa*. Vt semper tuis
 carminibus prætexis rationes. 204 1
 prætextus, us; prætextum, i, *pretexto, capa*. Vt excusare cri-
 men prætextu ignorantix, *com capa de ignorancia*.
 153 30
 prætimeo, es, *temer muito, que venha mal*. Vt mirandum
 non est, quodd sibi prætimeant Reges. 195 15
 prævaricor, aris, *nam cumprir com o que deve*. Prævaricari
 266u,

accusatori, <i>façer conluzo. Ajudar ao accusador, quebrando com as leys de sua obrigação.</i>	ibidem
præverto, is, <i>antepor. Vt jurisjurandi Religionem prævertimus amicitia.</i>	202 14
præustus, a, um, <i>coisa queimada antes, ou tostada.</i>	251 30
prandeo, es, <i>jantar. Vt prandi hodie solum olera cum aceto, & sale.</i>	160 13
precis, ci, &c. <i>rogo. Nominat. & voc. caret.</i>	148 23
precor, aris, <i>rogar, pedir. Vt precari Deum, precari alicui salutem, à Deo veniam precemur.</i>	206 9
premo, is, <i>oprimir, meter em aperto. Vt oppugnationibus hostes premere. Ære alieno premi, estar carregado de dividas.</i>	167 23. & 205 29
Presbyter, eri, <i>homem anciao, Sacerdote.</i>	120 34
Priamides, æ, patr. <i>Mascul. filho de Priamo Rey de Troya.</i>	310 34
pridiè, Adv. <i>hum dia dantes. Vt pridiè iduum, pridiè kalendas.</i>	231 1
primitiæ, arum, <i>primicias.</i>	143 29
primæ, arum, <i>ventajas.</i>	ibid. 30
primus, a, um, <i>coisa primeira em ordem.</i>	182 10
primùm, Adv. <i>primeiramente.</i>	98 30
Princeps, pis, <i>Principe, ou princeza, ou principal.</i>	106 3
pristis, is, <i>boa nao. apud Virgil. 5. Æneid.</i>	107 3
privo, as, <i>privar. Vt privare aliquem bonis, honore, comrauni luce, &c.</i>	205 20
pro, præposit. Ablat. <i>por.</i>	97 15
procedo, is, <i>ir por diante, ir diante. Procedunt stipendia militibus, correm, daõ se estipendios, &c.</i>	165 33
procella, æ, <i>tempestade, prim. br.</i>	259 25
proceres, um, <i>os principaes.</i>	143 13
proclivis, & ve, <i>coisa inclinada. Vt sceleri proclivis egeltas, vel ad scelus.</i>	187 10
procul, præposit. Ablat. <i>longe. Vt procul urbe, mari, &c.</i>	

- procùl**, Adv. Vt sint procùl à nobis juvenes, ut fœminæ
 compti, *de longe*. Vt cuja vox auribus sonat procùl?
procuro, as, *procurar, feitorizar*. Vt procurare Regis ne-
 gotia, pr. br. 258 34
prodigo, is, *gastar demasiadamente*. Activ. 166 10
prodigus, a, um, *coisa prodiga*. Vt prodigus sui peculij ado-
 lescens. 180 28
profano, as, *profanar o sagrado*. Vt profanare dies festos,
 sacra templa, sacerdotes, &c. pr. br. 259 24
profanus, a, um, *coisa profana*. ibidem
profaris, vel e, *falar, dizer*. Deponens, Accusat. pr. br.
 ibidem
profectò, Adv. *certamente*. pr. br. 98 13
proficiscor, eris, *partirse*. Deponens. 171 33
profestus, a, um, *coisa que não he de festa*. Vt dies profesti;
 vel feriat. 259 29
profiteor, eris, *prometer*. Vt operam, & studium meum ti-
 bi profiteor. Profiteri artem aliquam, *ensinar publica-*
mente. Profiteri bona, aut nomen apud magistratû, *fa-*
zer assento de fazenda. pr. br. 202 3. & 258 29
profluens, tis. Subst. *o rio*. Subauditur fluvius. 115 1
profugio, is, *fugir longe*. Vt servi profugiunt dominostim-
 more supplicij, pr. br. 258 28
profugus, a, um, *coisa fugitiva*. Vt Annibal patriæ profu-
 gus, vel patria, vel ex patria. ibid. 182 30
profundo, is, *derramar muito, estragar*. Vt profundere pa-
 trimonium, pr. com. 259 34
profundus, a, um, *coisa alta, ou funda*. pr. br. ibidem
profusus, a, um, *coisa estragadora*. Vt homo suæ vitæ pro-
 fusus. 221 26
prohibeo, es, *prohibir, vedar, tolher*. Vt prohibere aliquem
 aditu, con meatu, fuga, &c. Aditû mihi ne prohibeas.
 205 21
proles, is, *geração. com vem a saber, filho, ou filha*. 141 26
prologus, i, *prefação, v. l. br.* 112 33
 pro:

- proluvies,ei;proluvium,ij, *immundicia.* 153 33
 promineo,es, *estar muito encima. Apparecer fora.* Vt dentes
 duo prominent Elephanti. 160 18
 promiscuus,a,um, *confusa de mistura,ou a garnel.* Vt munus
 optimatibus, & plebi promiscuum, *officio comum a no-*
bres,& plebeos. 186 16
 promptu,in Abl. *promptidam:* promptum,in Accus.apud
 Cel. 149 20
 promitto, is, *prometer.* Vt totum quod tibi promiseram,
 præstiti. 202 3
 promo, is, *manifestar.* Vt tibi promam omnia, pecunias ex
 ærario promere, *tirar,&c.* 167 27
 promptus,a,um, *confusa prompta, ou a parelhada.* Vt juvenis
 egregijs artibus promptus, vel ad artes. 187 7
 pronepos,otis, *bisneto.* 259 23
 proneptis, is, *bisneta.* pr. br. ibidem
 pro nihilo habeo, puto, duco pecunias, *estimo em nada.*
 201 10
 pronuba, æ, *madrinha da boda.* ex parte vxoris. Sicut au-
 spex ex parte viri, qui præest nuptijs celebrandis, pr. br.
 258 16
 pronus,a,um, *confusa inclinada.* Vt pueri indoles virtuti pro-
 na, vel ad virtutem. 187 8
 propago, nis, *geraçã.* pr. br. 259 25
 propè, præposit. Accus. *perto.* 97 6
 propè, Adv. *perto.* Vnde propior, & propius. 92 16
 propensus,a,um, *confusa muito inclinada.* Vt naturâ propen-
 si sumus liberalitati, vel ad liberalitatem. 187 8
 propero, as, *apressar.* Vt properare iter, mortem, &c. In-
 digno hæredi pecuniam properat avarus, pr. br.
 259 25
 propino, as, *dar a beber.* Vt dulce venenum propinant re-
 gibus adulatores, pr. com, ibidem
 propinquus, a,um, *confusa chegada, ou parenta,* cum Dat.
 185 33

propior, & us, *conſa mais perto*. Vt tibi propior me nemini
eſt, propior corpori tunica eſt, quàm pallium, vel ad
corpus. 187 6

propius, Adv. cum Accuſat. *mais perto*. 231 17

propitius, a, um, *conſa favoravel*. Vt; & tibi, & tuis omni-
bus ſit Deus propitius. 185 32

propontis, idis, *hũa enſeada do mar Mediterraneo*. 259 26

proprius, a, um, *conſa propria*. Vt libertatem propriam
Romani generis recuperemus, vel Romano generi.

184 13

propter, præpoſit. *por cauſa*. Vt propter te, propter tuam
in me benevolentiam. 97 9

propterea quod, Conjunct. *por eſſa cauſa*. 100 10

prorsum, Adv. *pera diante*. Vt curſare rursum prorsum
define. 232 27

prosequor, eris, *ſeguir*. Prosequor te amore, idest, amo-
prosequor te odio, honore, contumelijs, &c. 206 2

Proserpina, æ, *hũa filha de Iupiter, que nas fabulas poeticas
ſe toma pola Lua*. 259 35

profodia, æ, *o acento das diſpoſi.* 318 11

prosper, a, um, *conſa proſpera*. Vt pugna cum Viriato Ro-
manis parum proſpera ſæpè fuit. 185 32

prospicio, is, *ter conta*. Neutr. Vt prospice tibi, & tuæ ſa-
luti. Proſpicere futura, *ver de lōge as cauſas futuras*. Act.

193 16

prosum, prodes, *aproveitar*. Vt tibi tuum artificium nihil
proderit. 194 18

proteruus, a, um, *conſa arrogante, deſaforada, deſhoneſta*.

259 24

proveho, is, *levar pera longe*. Naves provexit in altum
ventus, *alevantar*. Vt ad iſtam dignitatem te provexit
prudentia tua. ibidem

provideo, es, *prover, ter conta*. Neutr. Vt provide ſaluti
Reip. Medici morbum provident, *vem de longe a doen-*

ça. Act.

193 16
provi-

providus, a, um, <i>conſa provida, ac autolada.</i> Vt mens provi-	
da futurarum rerum.	181 1
prudens, tis, <i>conſa prudente, & ſabia.</i> Vt homo prudens re-	
rum, agriculturæ, locorum, medicinæ.	ibidem
prudenter, Adv. <i>prudentermente.</i>	98 35
pfallo, is, <i>cantar.</i> A&t.	167 7
pte. Adjectio ſyllabica, <i>diſaõ que ſe acha ſõmente na compo-</i>	
<i>ſiõ.</i> Vt ſuapte natura. Suapte ingenio, <i>por natureza,</i>	
vlt.br.	271 8
Ptolomeus, ci, <i>hum Astrologo inſigne.</i> Foy nome dos Reys da	
Egypto.	122 17
Pudet, bat, <i>ter vergonha, ter pejo.</i> Vt iam me pudet incepti	
200 13	
pugil, lis, <i>o que, ou a que pejeja.</i> M.	105 12
pugio, nis, <i>punhal.</i>	109 11
pugillar, aris; pugillares, ium, <i>memorias.</i> Taboas <i>unceradas,</i>	
<i>ou quaeſquer outras ſemelhantes pera eſcrever.</i>	143 13.
&t 153 35	
pugnatur, batur, <i>pelejaſe.</i>	82 34
puls, pultis, <i>papas.</i>	113 31
pulvis, eris, o pð.	116 29
pumex, cis, <i>pedra pomes.</i>	ibidem
pungo, is, <i>picar.</i> Vt peccantem conſcientiæ pungit acu-	
leus. Activ.	166 17
puppis, is, <i>a popa, ou a nao.</i>	132 1
punctus, i; punctum, i, o ponto.	154 2
purus, a, um, <i>conſa pura.</i> Vt mens ab omni labe pura.	
188 32	
pus, podos, o pè, <i>nome Grego, uſado na compoſiõam.</i>	113 7
Pylades, is, <i>hum varan Grego, grande amigo de Oreftes.</i>	
190 4	
pyramis, idis, <i>pyramede.</i> Moles quadrata in acutum defi-	
nens.	127 22
pyrois, entis, <i>hum dos quatro cavalos do Sol.</i>	118 1
pythia, orum, <i>jogos q os Gentios faziaõ a Apollo.</i>	142 24
Py	

Pytho, onis, *hũa cidade de Grecia*; alio nomine Delphi,
Delphorum. 109 35

Q Vã, Adv. *por onde*. 211 25

Q Quacunque, *por qualquer parte*. Adv. 232 22

Quadraginta, Adv. indeclinab. *quarenta*, vlt. long. 270 14

Quadrans, tis, *a quarta parte de As, assis, hum real, ou tres en-*
gas. 114 2

Quadrailgus, a, um, *coufa de carro de quatro cavalos*.

254 34

Quadringenti, x, a, *quatrocentos*. Quadrupes, dis, *coufa de*
quatro pès. 127 5

Quadruplico, as, *dobrar quatro vezes*; Act. 156 25

Quæro, is, *perguntar*. Vt vnum abs te, vel ex te quæro.
Prætor quærit de morte, de latrocinij, &c. *tira inqui-*
riçãõ. 206 11

Quæso, quæsumus. Verbum defectivum, *rogar*. Vt quæ-
so à vobis, vel vos, vt mihi veniam detis. Subauditur.

Hoc. 206 7

Quæstuosus, a, um, *coufa de muito ganho*. Vt Vlyssippo ma-
ritimum emporium Lusitanis quæstuosum, *feira ren-*
dosa, &c. 285 7

Quàlibet, Adv. *por qualquer parte*. 232 21

Qualis, & le, *qual*. 177 15

Qualus, i; qualum, i, *cestinho, canistrel, ou cesto por onde se coa*
o mofo. 154 4

Quàm, Adv. *quãõ, quanto, muito*. 233 30

Quàm, Conjunct. *que*. Vt malo tibi lucrum, quàm mihi.

235 5

Quàmobrem, Adverb. *porque rezam, ou pola qual causa*.

98 15

Quandò, Adv. *quando, em que tempo*. 213 15

Quanquàm, Conjunct. *ainda que*. 100 6

Quamvis, Conjunct. *posto que*. ibidem

Quando, Conjunct. *pois que, vlt. com*. 272 6

Quandoque, Adv. *às vezes, pen. long*. 261 5

Quan-

Quandoquidem, Conjunct. <i>pois que, antep. br.</i>	ibidem
Quanticumque, <i>por qualquer preço que; à quantuscumque;</i> quantacumque, quantumcumque.	200 23
Quantus, a, um, <i>quão grande.</i>	177 15
Quare, <i>porque razam.</i> Adv.	98 15
Quapropter, Conjunct. <i>pela qual razam.</i>	100 8
Quare, Conjunct. <i>pela qual razam.</i>	ibidem
Quasillus, i; quasillum, i, <i>cestinho, çafate, canistrel.</i>	154 4
Quaterni, æ, a, <i>de quatro em quatro.</i>	89 24
Quatuor, nome Adject. indeclinab.	106 25
Quatio, is, <i>faculir, bater.</i> Vt machinis muros quaterere:	
163 6	
Que, Conjunct. postpositiva, vt Deū, hominesque testore:	
100 4	
Queo, quis, <i>poder.</i> Neutraliter vsurpatur. pr. br. 255 30	
Queror, eris, <i>queixarse.</i> Vt Cato per literas mecum ques-	
tus est injuriam suam, de injuria, vel injuriæ suæ. Mul-	
ta questus est de me Cæsari, vel apud Cæsarem.	
172 3	
Questus, us, <i>queixume.</i> Questibus vsitatus, quàm questu-	
bus	138 10
Qui, quæ, quod, Relat. o qual.	10 20: & 176 15
Quia, Conjunct. <i>porque.</i>	100 9
Quicumque, quæcumque, &c. <i>qualquer.</i>	182 3
Quidam, quædam, &c. <i>hum.</i>	ibidem
Quidita, <i>como assi.</i> Adv.	98 15
Quidem, <i>certamente.</i> Conjunct. positiva:	100 10
Quidni? <i>porque não.</i> Adv.	98 16
Quies, <i>descanso, quietação.</i>	126 4
Quiesco, is, <i>descansar, dormir, repousar.</i> N. abs.	164 1
Quilibet, quælibet, &c. <i>quem quer.</i>	182 4
Quincunx, <i>cinco onças.</i>	114 8
Quinquaginta, <i>cincoenta.</i>	270 14
Quinque, cinco, N.	106 26
Quintilis, <i>o mes de Julho.</i>	ibid. 30

Quiris, tis, o Romano.	127 33
Quis, vel qui, quem, partit.	182 3
Quispiam, quæpiam, &c. Quisnam, &c. <i>algun</i> , partit.	
ibidem.	
Qui que, quæque, &c. <i>qualquer</i> .	ibidem
Quisquis, quidquid, <i>qualquer</i> .	ibidem
Quivis, quævis, &c. <i>qualquer</i> , part.	ibidem
Quocirca, Conjunct. <i>pola qual razam, por isso, por tanto.</i>	
100 8	
Quò, Adv. <i>pera onde</i> .	211 15
Quocumque, Adv. <i>pera qualquer parte</i> .	232 18
Quòd, Conjunct. <i>porque, porque razam</i> .	100 10
Quòlibet, Adv. <i>pera qualquer parte</i> .	232 19
Quomodò, Adv. <i>de que maneira, de que modo</i> .	272 15
Quoniam, <i>porque</i> , Conjunct.	100 9
Quoque, <i>tambem</i> , Conjunct. postposit.	ibidem
Quoquò, <i>pera qualquer lugar</i> . Adv. cum genit.	230 26
Quoquoversum, quoquoversùs, Adv. <i>pera qualquer parte</i> .	
232 29	
Quorsum? Adv. <i>pera que lugar? pera que partes?</i>	232 5
Quot, <i>quantos em numero</i> . Nomen adject. vt quot hominum millia.	106 24
Quotquot, Adject. in plur. tantum, <i>quantos quer que</i> .	
ibidem	
Quotidianus, a, um, <i>coisa de cada dia</i> , secunda long.	
260 30	
Quotidie, Adv. <i>cada dia</i> , antep. long.	ibidem
Quotus, a, um, <i>quantos em numero, ou em ordem</i> . Quota hora est prima, an secunda? Duæ, an tres?	87 23
Quòvis, Adv. <i>pera qualquer parte</i> .	230 26
R ado, radis, <i>raspar, rapar, alimpar</i> . Aures radis, <i>offensas as orelhas</i> .	165 20
Ramex, cis. Herniæ genus.	114 23
Rapio, is, <i>arrebatar</i> . Vt ad mortem, ad pœnam ad supplicium rapiad divinarum rerû cognitionem rapimur.	163 20
Raf-	

- Rastrum**, i; *rastra, rastrorum*; & *rastri, rastrorum*, *arsinhb*
instrumento rustico. 143 20
- Ratis**, is, *barco, ou nao.* 155 23
- Ravis**, is, *rouquidaõ.* 131 29
- Re**, *præp. pera traz, semente se acha na composiçãõ.* 97 34
- Reare**, te, indeclin. *Reate cidade de Italia.* 115 14
- Recido**, is, *cortar, tornar a cortar.* *Caput à cervice recidere,*
pen. long. composit. 165 13
- Recido**, is à cado, *recair.* *Vt in graviorẽ morbum recide-*
re, pen. br. ibidem
- Reclamo**, as, *reclamar, repugnar.* *Vt reclamare judici pro*
reo. 194 13
- Reconido**, is, *meter.* *Vt reconde gladium in vaginam, es-*
conder. *Vt in locũ arboribus nemorosum se recondere.*
 157 6
- Recordor**, aris, *lembrarse.* *Deponens cum genitivo, vel*
accusativo, vel ablativo cum De. 192 61
- Reddo**, is, *dar.* *Vt suum cuique honorem reddere æquũ*
est. Reddere rationẽ vitæ suæ alicui, dar conta. *Red-*
dere pecunias commodanti, restituit. *Reddere bene-*
ficiũ, pagar a boa obra. 201 20
- Redimo**, is, *remir, resgatar.* *Vt pallam tibi redimam bis*
tanto pluris quàm emisti; pecunia se Clodius à judici-
bus redemit. 207 5
- Redoleo**, es, *cheirar bem.* *Vt tua phrasis redolet Ciceronẽ.*
 161 23
- Redundo**, as, *transbordar.* *Vt forum sanguine redundavit.*
 197 19
- Refello**, is, *refutar, contradizer.* *Vt refellere falsam opi-*
nionem, errorẽ, &c. Refellere testimonia, & testes, por
contradizer. 167 4
- Refercio**, is, *retalcar, encher.* *Vt cur inanibus verbis aures*
refercire non effas? 205 27
- Refert**, bat *relevar, pertencer.* *cum Genit. cum Ablat. mea,*
tua, &c. Mea vnus refert. Tui solus, &c. 191 11
- 12
- Re

- Refragor, aris, *contrariar com o voto, resistir. Tibi refraga-*
tur ingenium, não vos ajuda o engenho. 194 10
- Refreno, as, *refrear. Magno ingenio adolescentes refre-*
nandi sunt ab studio potius, quam incitandi. 207 7
- Refrigesco, is, *esfriarse. Neut. absol.* 157 4
- Regina, æ, *Raynha.* 105 10
- Regio, onis, *Região, Reyno.* 109 5
- Regula, æ, *a regra, ou regoa. pr.l.* 257 17
- Relaxo, as, *afloxar. Vt quæto animum parumper hac oc-*
cupatione relaxes. 205 30
- Rego, is, *reger. Act. p.b.* 257 18
- Relevo, as, *aliviar. Vt Rempublicam metu relevare.*
 205 19
- Relego, is, *tornar outra vez a ler. pen.br.* 257 30
- Religiosus, a, um, *consa fiel. Vt testis litiganti religiosus.*
 186 5
- Reliquiæ, arum, *Reliquias, sobejos da mesa.* 143 28
- Relinquo, is, *deixar.* 168 25
- Reluctor, aris, *resistir. contrariar com força, cum D.* 194 27
- Remetior, iris, *tornar a medir, reconhecer, ponderar. Vt facta,*
ac dicta mea remetior, recompensar, remunerar. Vt be-
neficium alicui remetiri. 202 10
- Remex, gis, *remeiro.* 131 5
- Remissé, Adv. *Remissa, froxamente.* 98 27
- Reminiscor, eris, *lembrarse. Deponens, cum Genit. vel*
Accus. 192 6
- Remitto, is, *tornar a mandar. Vt remitte mihi librum,*
afloxar. Vt equo frena remittere, vel dolori. Nuncium
remittere studijs, dar de mão aos estudos. Pœnam re-
mittere reo, aliviar a pena. 202 8
- Removeo, es, *tirar, apartar. Vt remove se à negotijs.*
 206 29
- Remunero, as, Act. Remuneror, aris, Deponens, *remune-*
rar, recompensar. Vt impensam colono magno foetu so-
lum pingue remuneratur. ibidem
- Ren,

- Ren,renis, o rim.** 109 24
Renuo, is, negar, mostrar que desagrada com algum sinal. Vt
renuere convivium, munus, &c. 163 24
Reor, eris, cuidar, ter para si. Vt quæ minimè remur, eve-
niunt sæpè, &c. 171 16
Repello, is, lançar fora, rechazar. Vt jugum à cervice re-
pulisti. 167 19
Rependo, is; repenso, as, recompensar. Vt munera mulie-
ribus rependere largienti par est. Vites laborem cultori
repensant vuarum multitudine. 202 10
Reperio, is, achar. Vt insanabili plagæ reperi medicinam.
 170 27
Repetundarum, à repetundis, restituição do tomado injusta-
mente pelos officiaes da Republica. 149 7
Repleo, es, encher. Vt faciliè mentem scientia replet stu-
diosus homo. 205 27
Replico, as, despregar, replicar. Tornar a dizer, declarar, desê-
rolar, revolver. Vt replicare memoriam annalium, &
temporum, 156 26
Reposco, is, pedir, tornar a pedir. Vt legem sibi indicunt,
qui ab altero rationem vitæ reposcunt, vel alterum.
 206 10
Repugno, as, repugnar. Vt fletui repugno, quoad possum,
 194 16
Requies, ei; requies, etis, descansar, repouso. 154 8
Requiro, is, perguntar, pedir. Vt unū à te requiro, vel ex te,
 206 8
Rescindo, is, cortar, destruir, rasgar. Vt rescindamus pa-
ctiones, annullemos os contratos. 164 28
Refero, is, tornar a fazeir, Act. 169 8
Reses, dis, o froxo, ou preguiçosa. Vt reses animus. 128 8
Refex, cis, o polegar da vide. 131 15
Resisto, is, resistir, cum Dat. 194 13
Respublica, reipublicæ, Republica, comunidade de muitos
cidadãos, 118 14

Restat, bat, *resta.fica*. Vt quid tibi restat agendum? 196 6
Restinguo, is, *apagar*. Vt aqua sitim restinguere, incendium, &c. 166 7

Restituo, is, *restituir*. Vt debitum restituere creditori, in pristinam dignitatem te rest. tuam. In integrum restituere aliquid; *restituir tudo em solido*. 202 9

Retes, is; etis, is, *rede*. Reticulum, i; reticulus, i, *rede pequena, ou crespina de rede*. 154 10

Reticeo, es, *calar*. A&t. Vt nihil reticebo quod sciam, de privatis injurijs reticere decrevi. 157 28

Retrorsum, retrorsus, Adv. *perã trai*. 232 28

Retundo, is, *botar*. Vt gladij aciem retundis, *reprimir*. Vt telum inimicorum, & improbitatem retundere. 164 31

Rex, regis, o *Rey*. increm. long. 263 23. & 105 2

Revoco, as, *apartar*. Vt ab incepto revocare aliquem. 207 3

Rhannus, etis, *hum Rey que seguio a Turno*. 263 33

Rhenum, i; Rhenus, i, o *Rheno, rio de Alemãha*. 154 14

Rhetor, oris, *Rhetorico, ou mestre de Rhetorica*. Rhetores in pl. ult. br. 275 3

Rhetorica, æ; Rhetorice, es, *arte da Rhetorica*. 120 25

Rhetorica, orum, *livros em que se trata da Rhetorica*. 142 reg. 28

Rhinoceros, o; is, *abada, ou Rhinoceros, animal*. 112 13

Rhodanum, i; Rhodanus, i, *Rhodano, rio de França*. 154 16

Rhodope, es, *hum monte de Thracia, Reyno de Europa*. 108 25

Rhodus, i, *Rhodes, ilha do mar Mediterraneo*. 106 34

Robur, oris, o *carvalho, arvore*. 107 5

Rodo, is, *roer, murmurar*. Vt amicum absentem rodere, *roer a fama, &c*. 165 19

Rogatu in Ablat. *rogo*. 149 19

Rogito, as, *perguntar frequentemente*. 95 19

Rogo, as, *rogar, pedir*. Vt amicus amicum rogare non debet injusta, vel ab amico, 206 8

Rogus, i, <i>a fogneira.</i>	112 15
Romulides, æ, <i>Romano, patr. Masculin. de Romulo, primeiro</i> <i>Rey dos Romanos.</i>	309 3
Ros, roris, <i>orvalho. Masc.</i>	112 15
Rostra, orum, <i>hum lugar em Roma, dõde oravaõ os Oradores.</i>	144 20
Rubus, rubi, <i>a sylva.</i>	116 14
Rudens, tis, <i>corda, ou calabre da nao.</i>	113 27
Rudis, & e, <i>consa rude. Vt homo omnium rerum rudis.</i>	181 4
Rudis, is, <i>Substant. vara tofca.</i>	134 21
Rudo, dis, <i>zurrar, bramar. N. abs.</i>	165 3
Rudus, eris, <i>caliça, & cascalho dos edificios caidos.</i>	128 31
Rûpo, is, <i>romper, rasgar, quebrar. Vt fidem, jus, fœdus, vin-</i> <i>cula rumpere.</i>	168 23
Ruo, is, <i>cair, ir com impeto, arremeter.</i>	163 19
Ruricola, æ, <i>lavrador, ou lavradora.</i>	105 16
Rursùm, Adv. <i>pera tras.</i>	232 28
Rus, ruris, <i>campo. Rure, vel ruri; rus, vlt. long.</i>	211 13
SAbulo, onis; fabulum, i, <i>saibro, terra areenta.</i>	154 18
Sacer, sacra, sacrum, <i>consa sagrada. Vt domus sacra</i> <i>divorum, vel divis.</i>	184 15
Sacerdos, otis, <i>Sacerdote, homem, ou molher.</i>	105 33
Sacrosanctus, a, um, <i>consa muito santa, ou sagrada com jura-</i> <i>mento. Vt multis Regis Henrici memoria sacrosan-</i> <i>cta est.</i>	185 23
Sæpè, Adv. <i>muitas vezes.</i>	58 30
Sæpius, <i>mais vezes. Sæpissimè.</i>	
Sævus, a, um, <i>consa cruel, aspera, dura. Vt sævus Achilles</i> <i>Priamo Regi.</i>	185 16
Sagitta, æ, <i>a setta.</i>	108 9
Sagum, i, <i>vestido de guerra dos plebeios, ou burel.</i>	154 20
Saguntum, i; Saguntus, i, <i>Molvedre, cidade de Espanha.</i> <i>ibidem</i>	109 20
Sal, is, <i>o sal.</i>	Sala-

Salamin, is; salamina, æ, *Coluri. ilha no golfo de Negroponto do mar Mediterraneo. E hũa cidade da mesma ilha. Outra na ilha de Chipre, vulgo Constancia. Alij Famagosta.*

124 14

Salio, is, *salto. N. Vt salit mihi cor præ gaudio: salire de muro, vel è muro. Ad sonitû liræ salire, vel saltare, bailar.*

Salix, cis, *salgueiro, arvore. increm. br.* 264 20

Sillo, is; fallis, um, *salgar. Act.* 167 7

Salomon, onis, *Salamaõ Rey de Iudea.* 147 23

Saluber, bris, & bre, *cosa sadia que dà saude. Vt salubri: exemplum iuventuti erimus, si rectè vixerimus.*

124 28

Salve, salvere, *salvere, Deos te salva. Verbû Defect. 81 20*

Salum, i, o mar. 141 33

Salutifer, a, um, *cosa salutifera. Vt ventus vrbi salutifer,*

185 7

Salus, utis, *saude, ou saluaçaõ.* 113 10

Samnis, itis, *homem, ou molher de Abruzza. Regiaõ de Italia.*

127 13

Sancio, is, *determinar, fazer ley, estabelecer. Vt leges sancire de libertate. Fidem dextra data, vel iurejurando sancire.* 110 28

Sanctus, a, um, *cosa santa, ou inviolavel. Vt templum sanctum omnibus populis.* 185 23

Sanctimonia, æ; sanctitas, atis; sanctitudo, inis, *sanctidade.*

154 25

Sanè, Adv. *certamente.* 98 17

Sanè, Adv. *certamente, cum pos.* 233 25

Sandix, icis, foem. *vermelhaõ.* 114 14

Sanguis, ni, *sangue. Mascul.* 111 27

Sapa, æ, *arrobe.* 141 3

Sapio, is, *saber. Ego rem meã sapio, sei o q me convem saber,*

162 19

Sapientia, æ, *sabedoria.* 141 26

- Saphirus, i, *safira*. 112 25
 Sappho, us, *bãa mulher poeta, inventora do verso sapphico*. penult. acuta. 131 13
 Sarai, indeclin. *Sara, mulher de Abraham*. 147 26
 Sarcio, is, *cozer vestido, refazer*. Vt sarcire dâna, ruinas, &c. 170 33
 Sardis, ium, *bãa cidade de Lydia, Reyno de Asia menor*. 135 10
 Sardonyx, chis; sardonichus, i, *bãa pedra preciosa semelhãto á unha do homẽ na cor, & ha outra por nome sarda*. 154 28
 & 117 1
 Sarmatis, idis, patr. t. *couza de Russia, Região de Europa, ou da Tartaria, Região de Asia*. 309 16
 Sarcolum, i, sacculus, i, o *sacho*. 154 26
 Satago, is, *andar solícito, ou angustiado*. N. cum G. 191 33
 Satelles, itis, *homem de guarda, que acompanha armado a outrem*. 105 33
 Satio, as, *fartar*. Vt fatiare animú gaudio, & cibo gulam. 205 26
 Satis, Adv. *affáz*. cum Genit. 230 7
 Satisdo, as, *dar fiança*. Vt emptor venditori satisdare follet, & pecuniæ judicatæ. 156 35
 Satur, a, um, *couza farta*. Vt oves pabuli saturæ, vel pabulo. 181 10
 Satureia, æ; satureium, ei, *segurelha, erva*. 154 30
 Saturnalia, orum, *festas que se faziaõ a Saturno*. 142 18
 Saturo, as, *fartar*. Vt odium non saturatur sanguine. 205 26
 Saul, lis, *hum Rey de Israel*. vlt. long. 272 33
 Scabo, is, *coçar*. Act. 163 33
 Scalpo, is, *raspar, esculpir*. Vt caput vno digito scalpere. 168 20
 Scateo, es, *manar, ter abundancia, encherse*. Vt neglecta vulnera solent scatere vermibus. 197 19
 Scaturio, uris, N. o *mesmo*. Vt ager fontibus scaturiens, campo

<i>campo em que brotaõ muitas fontes.</i>	187 11
Scindo, is, <i>cortar, fender. Penulam scindere, rasgar a capa, forçar o hospede.</i>	164 16
Scidi, pen. br.	155 10
Scio, scis, <i>saber. Act. Vt quid scio id omne ex te scire profiteor.</i>	172 3
Scipiades, æ, <i>descendente de Cornelio Scipião.</i>	314 4
Sciscitor, aris; scitor, aris, <i>perguntar, inquirir. Vt tuam ex te ipso sciscitabor sententiam, vel à te; sunt, quæ ex te solo scitari volo, vel à te.</i>	206 3
Scobis, is; scobs, is, <i>limadura, ou pó de qualquer cõusa raspada.</i>	155 20
Scopæ, arum, <i>vassoura.</i>	143 29
Scorpio, onis; scorpius, ij, <i>Escorpião, alacrao: & hum dos signos celestes.</i>	154 33
Scriba, æ, <i>Escrivão, Tabalião.</i>	105 3
Scribo, is, <i>escrever, compor, Act.</i>	163 33
Scriptito, Act. <i>escrever a miude.</i>	95 19
Scripturio, uris, <i>ter desejo de escrever, Act.</i>	157 10
Scrupulum, i, <i>a vigesima quarta parte de hũa onça.</i>	105 16
Sculpo, is, <i>esculpir, entretalhar.</i>	168 21
Scylla, æ, <i>hũa nao, apud Virgil. & Æneid. Significa tambem a cotovia, ave. E hũ penedo muito perigoso no mar de Sicilia.</i>	107 3
Scrobs, is, <i>a cova.</i>	154 33
Se, præp. <i>que se não acha senão na composi;ão. Significa apartamento. Vt separo; apartar, ou ametade. Vt femodius, meyo alqueire.</i>	97 34
Secale, is, <i>centeyo.</i>	141 8
Secerno, is, <i>apartar. Vt iniquum à justo secerne, & nucleum à putamine, & o miolo da casca, &c.</i>	168 13
Seco, as, <i>cortar, Act.</i>	156 5
Secundum, præp. <i>segundo. Vt secundum arbitrium tuum, segundo vosso parecer, perto. Vt iter secundum mare fecimus. Secundum littus, ao longo da praya, depra. Vt secundum</i>	156 5

secundum te nemo est mihi charior: secundum quietem;
idest, in quiete. 97 8

Secundus, i, um, *causa segunda*. Vt vir secundus à Rege,
vel regi, *causa prospera*. Vt ventus navigationi secundus.

185 33. & 189 3

Securis, is, o machado. 131 30

Securus, a, um, *causa segura*. Vt sapiens vivit futuri securus,
vel de futuro. Somnus securus à metu. 181 20

Secus, præp. *per to*. Vt secus flumen. 97 8

Secus, Adv. *do outra maneira*. Vt non secus dixisti, ac sentiebam. 98 34

Sedeo, es, *estar assentado, assentar-se*. Vt sedere equo, sella;
vel in equo, in sella, &c. Sedere ad gubernaculum Rei-
publicæ, *governar*. 160 13

Sedet, ebat, *agrada*. Vt sedet hæc sententia menti.

195 7

Seget, etis, *sementeira, ou seara*. 126 3

Segniter, Adv. *negligentemente*. 98 27

Segnitia, æ; segnities, ei, *preguiça, froxidão, negligencia*.

154 1

Selibra, æ, *meia libra*. 1 260 13

Semel, *bua vez*, Adv. 98 30

Seligo, is, *escolher, apartar o melhor*, Act. 258 6

Semis, semissis, *dois reis, ou seis onças*. 127 33

Semuncia, *hum ceitil*.

Semisopitus, *causa meyo adormecida*, antep. br. 258 10

Senatus consultum, i, *acordo do Senado*. 118 10

Senatus, us; *Senado, ou lugar onde se ajuntão os Senadores*.

137 34

Senectæ, æ, senectus, tis, a *velhice*. 113 25

Senex, is, o *velho*. ibidem

Vnde senior, oris, *mais velho*, Comparat. 92 24

Senium, ij, *velhice*. 141 35

Sensus, us, o *sentido*. 112 16

Sensa, orum, *conceitos do entendimento*. 144 15

Sen-

Sentis, is, *a espinha*. Masc. sentis canis, *fruta brava*. Masc.

III 16

seorsum, *apartadamente*. Adv. 98 25

sentio, is, *sentir, entender, julgar*. Act. 170 29

separo, as, *apartar*. Vt vera à falsis separemus, pr. long.

259 4

separatim, *apartadamente*. Adv. 98 25

sepelio, is, *sepultar*. Act. 170 16

seps, pis, *sebe*. 113 27 & 154 3

seps, pis, Masc. *hum genero de serpentes*. ibidem

sepio, is, *cercar*. Act. 170 29

September, bris, *o mes de Setembro*. 125 6

septunx, cis, *peso, ou medida de sete onças*. 114 8

sequor, eris, *seguir*. Deponens, cum Accusat. 172 3

Seraphim, *Serafins, Anjos da suprema Hierarchia*, Mascul.

321 13

Serapis, apis, vel idis, *hum Deos dos Egyptios*. 127 28

sermo, onis, *a practica*. 264 28

sero, feris, *semeiar*. Vt ferere fruméta, lites, &c. fatú, pen. b.

169 5 & 255 30

serpens, entis, *a serpente*. 116 15

servio, is, N. cum Dat. *servir*. 194 13

servitus, tis, *servidaõ, cativoiro*. fœm. 113 14

serò, Adv. *tarde*, vlt. com. 272 17

servitium, ij, *escravo, ou escrava*. 107 14

serum, i, *soro de leite*. 141 6

servus, i, *o escrava*. 113 24

sestertius, ij, *dez reis: sestertium, ij, dez mil reis*. 154 5

seu, Conjuñt. ou. 100 5

seu, seis, Nomen adject. in pl. 106 16

severus, a, um, *cosa severa, aspera*. Vt pater severus filio,

vel in filium. 186 3

sextans, antis, *duas onças. Parte de As, assis*. 114 3

sexcunx, cis, *onça, & meya*. 114 8

Sextilis, is, *o mes de Agosto, que era o sexto, porque começavaõ a*

contar

<i>contar de Março?</i>	106 36
fi, Conjunct. se.	236 36
fibilus, i; fibila, orum, <i>affévio.</i>	144 33
fiboleth, Hebr. dictio, <i>carregar, pen. acuta.</i>	321 17
ficubi, idest, si alicubi, <i>se em algum lugar, pr. br.</i>	260 23
Sicanis, idis, vel idos, & ficelis, idis, vel idos, patr. foem. <i>coisa da ilha de Sicilia. Vnde Musæ ficelides appellantur à Virgilio, eo quod Theocritus Bucolici carminis Princeps, quem ipse imitatur, è Sicilia fuerit oriundus.</i>	
309 17	
ficut; ficuti, Adv. <i>assi como.</i>	98 33
fido, fidis, <i>façer assento, assentarse. Vt aves fidunt sub arboribus, poução debaixo das arvores as aves.</i>	165 3
Sidon, nis, <i>hũa cidade de Phenicia, Reyno de Syria, incr. com.</i>	
Sidonis, idis, patr. f. <i>Europa filha de Agenor, Rey de Phenicia.</i>	
264 33	
fidus, eris, <i>estrella, planeta, ou constellação.</i>	128 30
signifer, a, um, <i>coisa que traz estandarte.</i>	121 14
Signifer, eri, o <i>Alferez, ou Zodiaco, circulo do Céo, em que estão os doze signos celestes.</i>	ibidem
filer, eris, <i>hũa especie de salgueiros, arvôre.</i>	107 4
filex, icis, <i>pederneira, ou pedra dura.</i>	117 30
silvesco, is, <i>façerse brenha, ou bosque. N. absol.</i>	157 3
silvester, tris, & tre; vel silvestris, & tre, <i>coisa de bosque, ou brenha.</i>	125 10
similis, & le, <i>coisa semelhante. Vnde similior, & simillimus.</i>	
184 13	
fimois, ontis, <i>hum rio de Troya.</i>	128 1
simul, juntamente. Adv.	98 24
simon, onis, <i>nome de muitos homens illustres.</i>	265 3
simulacrum, i, <i>imagem, semelhança, estatua.</i>	257 4
sinai, <i>hum monte de Arabia Persia, Reyno de Asia, que confina com Palestina.</i>	321 19
sinapes, is; sinapi, i; sinapis, is, <i>môstarda.</i>	154 8

Sinciput, itis, *a moleira da cabeça*, vel **synciput**, per ypsilon.

109 28

Sindon, onis, *lençol, pano delgado*

109 23

Sine, præp. *sem.*

97 15

Singuli, æ, 3, *hum. & hum. Cad. 1 hum por si.*

182 10

Singultio, is, ivi, **singultum**, *salu, ar, himpar.* N. absol.

170 17

Sinister, ra, rum, *cousa da mão esquerda, ou contraria, danosa.*

& de mau agouro. Vt pestilens habetur ædificium, quod est sinistrum soli, & apricis flatibus, toma se por causa infelix.

186 3

Sinistrorsum, Adv. *para a parte esquerda.*

212 27

Sino, is, *deixar, permitir.* Act. situm pen. br.

168 1

Sinum, i, & **sinus**, us, *tarro para o leite.*

154 10

Siquidem, Conjunct. *pois que.*

100 9

Siquis, siquis, &c. *se alguem.* pen long.

260 19

Sifer, eris, *Chirivía. erva.*

116 17

Syren, enis, *Seréa.*

124 14

Sisto, is, Act. d. ter. Vt **sisto** gradum, *parai.* Siste lachrymas, *estanca as lagrimas.* Apresentar. Vt siste te judicio, vel in judicio.

170 5

Sithonis, idis, patr. f. *cousa de Sithonia. região de Macedonia, ou de Thracia. quæ Romania vulgò dicitur.*

309 16

itis, is, *a sede.*

131 30

five, Conjunct. ou.

100 5

Smaragdus, i, *esmeralda, pedra preciosa.*

112 33

Smilax, cis, *erva dos feijoens.* **Smilax aspera.** **Luparos**, *sal-gapartilha. erva.*

114 10

soboles, is, *a geração dos descendentes.*

131 33

focet, eri, *o fogro.*

120 35

socius, a, um, *cousa companheira.* cum Dat.

186 17

Socrâtes, ris, *hum Philosopho Atheniense.* **Fuerunt** & alij ejusdem nominis.

126 35

Sol, solis, vlt. long. o Sol.

109 20

sodalis, is, *companheiro.*

134 30

foco,

soleo, es, <i>acostumar.</i>	162 16
solemnis, & ne, <i>coisa solemne de cada anno.</i> Vt Natalis Di- vi Ioannis Baptistæ omni genti solemnis.	186 17
solers, ertis, <i>coisa sagaz, intelligente, & engenhosa.</i> Vt homo solers juris, medicinæ, &c.	181 1
solocophanes, is, <i>semelhança de solecismo.</i> N.	111 15
Solon, onis, <i>hum dos sete sabios de Grecia.</i>	265 4
solvo, is, <i>pagar.</i> Vt militibus pecuniam solvere.	201 27
solus, a, um, <i>coisa só, partit.</i>	182 5
somnus, i, o sono. Masc.	112 9
Solyma, æ; Solyma, orum, <i>Hierusalem, cidade de Iudea.</i>	145 13
sonipes, edis, <i>o cavallo.</i> Mascul. subauditur equus.	114
reg. 30	
sono, as, <i>soar, significar.</i> Act. Vt interdum duo verba idem sonant.	157 33
sopio, is, <i>adormentar, fazer adormecer.</i>	257 20
sopor, oris, o sono.	ibidem
Soracte, is; soractis, is, <i>monte de S. Sylvestre.</i>	154 14
sorbeo, es, <i>sorver.</i> Act.	157 18
orbillo, as, <i>sorver pouco, & pouco a mendo.</i> Activum.	95 24
fors, sortis, <i>a sorte.</i> foem.	113 30
fospes, itis, <i>coisa salva.</i> Vt vix navis una fospes evasit.	106 20
spadix, icis, <i>ramo de palma cõ tamaras, ou cor vermelha fina.</i>	114 7
spargo, is, <i>derramar.</i> Vt spargere domum aqua, vel domi aquam.	166 18
spartiata, æ; spartiates, æ, <i>homem natural de Sparta.</i>	154 16
Sparta, æ, Sparte, es, <i>Lacedemonia, cidade de Laconia em Gre- cia.</i>	154 16
species, ei, <i>especie de cousas. Figura, forma, per texto, dissimula- ção.</i> Vt specie amicitiae me decepisti, <i>com capa, ou pre- to.</i> &c.	138 25
spc-	

specillum, i; specillus, i, <i>oculos pera ver.</i>	154 18
speciosus, a, um, <i>coisa lustrosa, de grande fermosura.</i>	
185 23	
specus, us; specu, u; specus, oris, <i>sova, ou caverna.</i>	
154 20 & 116 13	
sperno, is, <i>desprezar.</i>	168 3
spes, spei, <i>esperança, p. l.</i>	252 8
sphinx, gis, <i>bogio. & hum monstro, cujos membros erão de varios animais.</i>	114 14
spinter, eris, <i>manilha, ou braçetele.</i>	110 7
splen, enis, <i>o bazo.</i>	103 25
spolio, as, <i>despojar, A ct.</i>	205 30
spondeo, es; prometer. Vt præmia nobis sponpondisti, & honores.	202 3
spontis, & ab re, <i>de livre vontade.</i>	148 35
sponsalia, orum, <i>desposorios.</i>	144 20
st, interject. <i>silentium indicentis.</i>	99 2
stannum, i, <i>estanho, metal.</i>	141 1
stacta, æ; stactes, æ <i>Estoraque liquido, mirra que mana de certas arvores.</i>	154 2
stativa, orum, <i>estancia do exercito.</i>	144 1
stadium, ij, <i>carreira de cavalos, ou espaço de cento & vinte cinco passos.</i>	213
status, us, <i>estado de cada coisa, pen. br.</i>	256
stemma, tis, <i>coroa, imagem dos antepassados, titulo, nobrez.</i>	
263 13	
stentor, is, <i>hum Capitaõ Grego.</i>	260
sterilis, & le, <i>coisa esteril sem fruito. Vt sæculum virtutis sterile, vel virtutibus.</i>	187
sterno, is, <i>estender, lastrar. Vt humi sternere tapetia, ran flores, &c. Sternere equum, sellar. Mensam, por a n</i>	
<i>&c. Lectum, fazer a cama.</i>	1
sterto, is, <i>roncar. N. ablol.</i>	1
stigma, is, <i>final de chaga saã, ou infamia.</i>	101
stipendiarius, a, um, <i>coisa tributaria. Vt vrbes comp</i>	

olim factæ sunt stipendiarie populo Romano.

185 8

Stipes, itis, tronco, madeiros, ou estaca Misc. 111 13

Stirps, pis, a pranta, ou geração. 116 14

Sto, stas, estar em pé, ou quedo Stare judicio arbitri, estar pela sentença do juiz. 156 33

storax, acis, estoraque. 114 23

stragula, æ; stragulum, i, cobertor. E tudo o que se lança por cima, como alcatifa, ou colcha. 114 29

strēnuus, a, um, cousa esforçada, valerosa. Vnde strenuior strenuissimus. 91 28

strepo, is, fazer estrondo, ou matizada. Vt hæc inter se strepebant milites. 168 17

strideo, is; strido, dis, ranger, estalar. N. absol. 160 23

strigilis, is, almosace. 134 3

strix, strigis, bruxa. 130 34

stringo, stringis, apertar, obrigar. Vt nullum vinculum ad stringendam fidem arctius est jurejurando, desembainhar. Vt stringere gladium. 166 1

struo, struis, arrumar, pôr por ordem, amontoar, edificar. Act. 163 10

strues, struis, monte de lenha. 141 16

studeo, studes, estudar, favorecer. N. cum Dat. 192 29

studiosus, a, um; cousa deseiosa, afeição. Studiosus laudi, vel laudis, Cæsaris, vel Cæsari. 185 33

studiose, diligentemente. Adv. 98 26

stupefacio, is, espantar, fazer pasmar. Act E. br. 160 10

stylus, i, o estilo da composição, ou estilo pera escrever de bronze, ou doutra materia. 112 33

styrax, styracis, estoraque. 114 23

styx, stygis, alagda do inferno. 114 14

suadeo, suades, induzir com rezoens. Vt suadere populo pacem, legem, &c. 160 30

suavis, & suave, cousa suave, & gostosa. Vt adventus tuus mihi suavissimus fuit. 185 19

- suavè, Adv. *suavemente*, vlt. br. 271 18
 sub, præp. *junto, perto*. Vt sub finem, sub lucem, logo de-
 pois. Vt sub tuum ingressum, *debaixo*. Vt conjeci me
 sub scalas; sedi sub arbore. 228 20
 subdo, subdis, *pôr debaixo*. Vt subdere ignem fornaci: sub-
 dere boves jugo, *someter*. Subdere materiam seditioni.
atizar a discórdia. 204 3
 subdolos, a, um, *conusa enganadora, ou resfolhada*. Vt amicum
 subdolum fieri est insipientia. 185 16
 subduco, is, *tirar*. Vt cibum subducere ægrotanti, *lurar*.
 Vt morti, vel pugnae aliquem subducere. 204 3
 subeo, subis; *subir*. Vt subire muro; vel murum, *vir*. Vt
 subijt mihi, vel me memoria tui, *seguir-se*. Vt alæ dex-
 træ exercitus sinistra subit. 196 15
 suber, suberis, *sovereiro*. Neut. 107 3
 subjaceo, es, *jazer debaixo*. Vt oppidum nostrum monti-
 bus subjacet. 196 15
 subijcio, is, *pôr debaixo, sogeitar, someter*. Vt subijcere se al-
 terius potestati. Oculis rem subijcere, *mostrar aos olhos*
a cousa. 204 2
 subinvideo, es, *ter algũa inveja*. cum Dat. 196 15
 subirascor, subirasceris, *indignar-se algum tanto*. Vt inter-
 dum tibi subirascor. ibidem
 sublandior, sublandiris, *lisongear paliadamente*. Vt quid
 mihi sublandiris? ibidem
 subjungo, is, *acrecentar, someter*. Vt Cæsar ditioni suæ
 multa regna subjunxit. 204 2
 sublimè, Adv. *no alto, ou pera o alto*, vlt. br. 271 18
 sublevo, as, *aliviar*. Vt sublevare inopiam pauperis, & la-
 borem.
 submitto, is, *someter*. Vt pontentiori fasces submitte.
 204 2
 subnecto, is, *atar por baixo, pendurar, ajuntar*. Accus. cū D.
 ibidem.
 suboleo, es, *cheirar algum tanto*, Vt subolet patri quod
 ma

machinaris.

196 16

subparasitor, aris, *lisongear dissimuladamente*. N. cum Dat.

193 15

subrepo, is, *entrar caladamente*. Vt pestis subrepat vrbi.

196 16

subrogo, as, *substituir, fazer substituto*. Vt subrogare prætori ægrotanti iudicem, vel in locum prætoris.

204 3

subscribo, is, *assinar*. Vt Rex suum nomen diplomati subscribit, *favorecer*. Vt voluntati, desiderio, & veto tuo subscribam. ibidem

subscus, udis, *torno, ou travessa de pao com que se vnem as taboas*.

113 9

subservio, is, *servir obedecendo*. Subservire sermoni, *favorecer na pratica*.

196 16

substerno, is, *estender debaixo, fazer cama*. Est focnum ovibus substernendum, ne frigore obrigescant.

204 3

substituo, is, *dar substituto*. Vt muneri vicarium substitui oportet.

204 3

subter, præp. *debaixo*. Vt subter terram, vel terra delitescunt talpæ.

97 28

subter, Adv. *debaixo*. Vt quæ supra, & subter sunt, omnia tibi subserviunt.

229 10

subtexo, is, *tecer por baixo, acrescentar*. Vt singulis morbis remedia subteximus.

204 3

subtraho, is, *tirar*. Vt subtrahere aliquem pugnae, labori, &c. Subtrahere se à curia, *furtarse, retrahirse, &c.*

203 13

succedo, is, *suceder*. Vt ætas succedit ætati.

194 34

succenseo, es, *indignarse*. Vt ne quæso mihi succenseas.

196 16

succingo, is, *aperceberse, cingirse*. Vt succingere se armis.

succino, is, *cantar por baixo*. Vt succentores cantoribus

succinunt, *es contrabaixos cantão por baixo dos tipres*.

196 26

succlamo, as, bradar debaixo, fazer aplauso com brados. Vt
Chrysostomo concionanti populus succlamabat. *ibide*
succumbo, is, cair debaixo. Vt ne succumbas oneri, & la-
bori, *ser vencido.* Vt vitia virtutibus succumbunt.

ibidem

succurro, is, socorrer. Vt non ignara mali miseris succur-
rere disco. *ibidem*

suesco, is, acostumar-se. Vt suescere militiae, aut labori. 164. 1
suffero, ers, sofrer, padecer. Activ. 169. 4

sufficio, is, bastar. Vt questus gulæ non sufficit, *dar em*
abastança. Vt tellus humorem segetibus sufficit, pecori
frondes, & pabula melis. 204. 4

suffigo, is, pregar. Vt tyrani martyres cruci suffigebat, vel
in cruce. *ibidem*

suffragor, suffragaris, ajudar com o voto, favorecer. Vt ad
consulatum obtinendum digniori suffragari debemus.
196. 23

suggero, ris, dar o que falta, prover. Vt sumptus patri indi-
genti filius suggerat. 204. 4

sugo, is, chupar. Activ. 166. 5

suggestum, i; suggestus, us, pulpito, ou cadeira alta. 154. 34

Sulmo, onis, Sulmona cidade de Italia. Masc. 115. 13

sum, es, fui, cum Gen. cum Dat. cum Ablat. laudis, cum
Ablat. pro valeo. Vt fuit centusse modius. 190. 34

summus, a, um, cousa mais alta de todas. 90. 8

summe, Adv. summamente. 171. 15

sumo, is, somar. Vt à me exemplum sumito. 207. 5

supellex, lectilis, alfaya. 114. 11

super, præp. sobre. Vt fama super æthera notus. Hac su-
per re agemus postea. 97. 27

superaddo, is, acrecentar. Vt Tumulo superaddere car-
men. 259. 2

superat, bat, resta, sobeja, fica. Vt consilium mihi superat.
195. 6

superbus, a, um, cousa soberba, altiva, arrogante; cû D. 186. 3

superdo,as;superdedi,superdatum, *pór encima*. Accus. cum Dativo.

superfluus,a,um, *consa que corre,ou espraya por cima*. Vt flumina vineæ,aut campis superflua transmittere periculosum est. 186 17

Superi,orum, *moradores do Ceo*. 107 27

supernè, Adv. *decima*. 232 14

supersedeo,es, *cessar,desistir*. 197 18

superstes,tis, *a que vive sobre outro*. Vt vtinam te mihi superstitem reliquisset. 184 14

superfum,superes, *ficar, sobejar, restar*. Vt verba mihi supersunt, superesse patri, *ficar depois da morte do pay*. 194 20

supervacaneus,a,um, *consa sobeja,ou superflua*, cum Dat. 186 18

supparus,i; supparum,i; *vela de sobregavea, ou camisa*. 154 1

suppar,aris, *consa quasi ignab*, cum Dat. 186 7

suppedito,as, *dar*. Vt terra nobis vt mater alimenta suppeditat. 202 8

suppeditat, bat, *bastar*. Vt labori suppeditare non queo. 195 6

suppetiæ,& suppetias in Accus. *ajudas*. 149 15

suppetit, tebat, *ter abundancia, abastar*. Vt aliquando copix sumptui non suppetunt. 195 6

suppleo,es, *encher*. Supplere exercitum, *refazer o exercito*. 205 27

supplex,cis, *consa humilde,que pede humilmente*, cum Dat. 186 26

supplico, as, *suplicar, pedir com reverencia*. Vt pro salute Reipublicæ Deo supplicare non cesso. 156 24

supplodo, is, *patear com disfavor*. Vt pedem hodie nemo supplevit. 165 25

suppono, is, *pór debaixo*. Vt capiti pulvinar supponito. 204 4

supra, præp. *sobre*. Vt supra caput, supra vires, supra modū.

97 9

supra, Adv. *acima*. Vt repeto quæ supra scripsi. 229 10

furdus, 2, um, *cousa furda*. Vt homo suadenti furdus.

186 18

furripio, is, *furtar secretamente*. Vt furripuisti mihi. 207 3

fursum, Adv. *per acima*. 232 26

fus, suis, *porco, ou porca*. 150 35

Susia, orum; *hũa cidade de Susiana Reyno de Asia*. 107 26

suspectus, a, um, *consa sospeita*. Vt suspecti capitalium criminum homines, vel crimine capitali, vel de crimine.

186 18

suspendo, is, *pendurar*. Vt suspende monilia collo. 204 4

sylogismus, i; *sylogismo*, genero de argumento Logico.

112 33

symbolum, i; symbolus, i, *final em que muitos conuem, como na guerra*. Symbolum Apostolicum, o Credo. 154 3

symphonia, symphonix, *armonia, consonancia de musica*.

252 34

syngrapha, syngraphæ; syngraphus, i, *escritura, ou conhecimento*. 154 5

Syracusa, arum, *C. aragoça cidade de Sicilia*. 140 34

Syrinx, gis, *hũa nimpha apud Ovidium, significa tambem a frauta, & a bainha da lança*. 131 8

syrtis, is, *baxos de Berberia no mar Mediterraneo*. 304 27

TAbellarius, ij, o portador, ou correyo. 121 29

Tabes, is; tabum, i, *a corrupção*. 141 3

Tædet, bat, *ter fastio, ou pesar*. Vt tædet me vitæ. 200 9

Taceo, es, *calar*. Activ. 157 26

Tagas, i, o Tejo rio de Portugal. 175 24

Talentū, i, *talento contia de dinheiro*. O talento Attico mayor tinha oitenta minas, duzentos, & oitenta mil reis. O menor pesava sessenta minas, & tinha duzentos, & dez mil reis, q̃ são quinhentos & vinte & cinco cruzados, dando trinta & cinco reis a cada drachma.

Talento , de ouro maior Attico tinha nove mil & trezentos & sessenta & cinco cruzados. O menor sete mil trinta & hum cruzados, & hum tostaõ.	
Talento de prata dos Hebreos (quod vocant Sanctuarij) tinha dous mil duzentos, & cincoenta cruzados. O menor (quod vocant Congregationis) ametade mil cento & vinte & cinco cruzados.	
Talento de ouro mayor tinha vinte & oito mil & cento & vinte & cinco cruzados. O menor tinha ametade 4062. cruzados & meyo. Verisimilius tamen habetur vnum fuisse solum talentum Congregationis, cui tribuit Agricola cento & vinte & cinco cruzados.	214 30
Talpa , æ, toupeira.	117 2
Tam , Adv. tanto, cum posit.	234 14
Tamen , Conjunct. comtudo, vlt. br.	273 28
Tametsi , Conjunct. ainda que.	236 15
Tango , is, tocar, Act.	255 20
Tantum , Adv. tam somente.	234 29
Tanis , eos, Tana, cidade Metropoli do Egypto.	128 10
Tantalus , idis, patr. f. Niobe filha de Tantalo Rey dos Corinthos.	313 28
Tantalides , æ, Agamemnon bisneto de Tantalo.	310 34
Tantundem , outro tanto. Tantidem , pen. long.	214 33
Tantus , a, um cousa tanta, ou tam grande.	88 1
Tapes , etis; taperum , i, alcatifa, ou tapete.	154 7
Tartarus , i; tartara , orum, inferno.	144 30
Taygetus , i; taygeta , orum, hum monte de Lyconia, Reyno da Morea.	ibidem
Te , syllabica adjectio. Vt tute, tu mesmo, vlt. br.	271 8
Tecmessa , æ, hũa molher cativa, pr. com.	249 10
Tego , is, cubrir. Act.	205 10
Teges , etis, esteira, ou manto pera cubrir.	126 5
Tegula , æ, telha, pr. long.	257 17
Telamon , onis, hum Rey de Salamina ilha do mar Mediterraneo. Significa tambem hum porto de Umbria.	264 28

Tellus, uris, <i>n. deosa que os Gentios dizião da terra. Tomase pela terra. F.</i>	116 2
Temno, is, <i>desprezar.</i>	168 14
Tempe, N. indeclin. <i>lugares frescos.</i>	108 26
Tempestas, atis, <i>tempestade. ou o tempo.</i>	111 2
Tempestivus, a, um, <i>coisa que vem a bom tempo.</i>	185 8
Tenax, cis, <i>coisa tenaz, viscosa, que retém muito, cum Gen.</i>	181 22
Tendo, is, <i>estender. A&t.</i>	165 16
Tendo, is, <i>ir. N. absol.</i>	ibidem
Tenebræ, arum, <i>trevas.</i>	143 29
Tener, a, um, <i>coisa tenra.</i>	121 1
Tenus, præp. ate. <i>Vt ore tenuis. Aurium tenuis.</i>	97 19
Tepefacio, is, <i>fazer morno. A&t.</i>	
Ter, Adv. <i>tres vezes.</i>	98 30
Terapne, es; Terapnæ, arum, <i>cidade de Lycaonia, Reyno da Morea. pen. com.</i>	254 11
Teres, etis, <i>coisa rolliça, redonda.</i>	126 4
Tereus, ei, vel Tereos, <i>ham Rey de Thracia.</i>	122 12
Tergeo, es; tergo, is, <i>alimpar. A&t.</i>	160 32
Tergus, oris, <i>couro, ou pelle.</i>	123 2
Termes, itis, <i>ramo de arvore com fruto.</i>	111 11
Tero, is, <i>trilhar. esfregar. gastar.</i>	168 19
Terreo, es, <i>espantar. por espanto. A&t.</i>	174 31
Terribilis, & le, <i>coisa terrivel, que poem terror. Vt Alexander terribilis toti terrarum orbi fuit.</i>	185 16
Tertianus, a, um, <i>coisa que vem do tres em tres dias. Vt febris tertiana.</i>	87 4
Tertius, a, um, <i>coisa terceira em numero.</i>	182 10
Teruncius, i, <i>hum real.</i>	201 5
Tesqua, orum, <i>lugares asperos.</i>	144 11
Testis, is, <i>testemunha; Com. duum.</i>	106 1
Testor, aris, <i>testificar. dar testemunho. Com. Vt restestata est apud iudicem.</i>	209 17
Testudo, inis, <i>o cágado. Significa tambem alande, abobada, vaivem,</i>	

Te

Th

Ti

• *univem. maquina de guerra.*

117 12

Tethys, yos, vel tethys, *a molher de Neptuno, mãy das Nymphas, tomase pelo mar, apud poetas.*

128 14

Teuton, onis; Tentonus, i, *Tudesco, homem de Alemanha.*

154 10

Textrina, æ; textrinum, i, *officina de tecelão.*

ibidem

Thalia, æ, *hũa das nove Musas, pen. long.*

119 4

Thaumátias, adis, f. *Iris, mesageira dos deoses, filha de Thaumante.*

313 26

Thaumantiades, æ, patr. Masculin. *filho, ou descendente de Thaumante.*

ibidem

Thebais, idos, *hũa obra de Stacio Poeta.*

143 4

Thermæ, arum, *banhos.*

143 31

Theseis, idos, *hũa obra de Codro Poeta Grego, que trata dos feitos de Theseu.*

314 18

Thessalis, idis, patr. f. *molher de Theffalia, Reyno de Grecia.*

309 16

Thetis, idis, *a mãy de Achilles.*

127 22

Thus, thuris, *encenso.*

265 34

Thesides, æ, patr. Masc. *Hippolyto, filho de Theseo.*

312 4

Thestiades, æ, patr. Mascul. *filho, ou descendente de Thestio.*

311 20

Thestias, adis, patr. f. *Althea filha de Thestio.*

313 25

Thestorides, patr. Mascul. *Calchas, agoureiro Grego, filho de Thestor.*

312 17

Thos, thois, *hũa especie de lobos.*

128 27

Thymum, i, *ouregão do mato.*

155 17

Thymbræus, æi, *Apollo: tomou o nome de Thymbra, cidade do Reyno de Troya, ou do templo Thymbra, onde era venerado.*

112 16

Thyrsis, idis, *hum pastor, apud Virgilium.*

132 24

Tiara, æ; tiaras, æ, Masc. *mitra, ou trunfa.*

154 14

Tibicen, inis, *o que tange com frauta, pen. long.*

124 22

Tignum, i, *trave, viga, ou madeira.*Tigris, is, *hum rio de Mesopotamia.*

106 31

Ti-

Tigris, is, vel idis, <i>o tigre, animal.</i>	254 10
Timeo, es, <i>temer.</i> Act. Vt timeo Deum, <i>timere fãmem agricolis.</i> Timeo tibi, <i>temo que te venha algum mal.</i> N.	
157 17	
Timidus, a, um, <i>coisa timida que teme.</i> Vt homotimidus mortis.	181 23
Thimotheus, ei, <i>Thimothéo, hum discipulo de S. Paulo.</i> Fuit & sculptor nobilis.	122 16
Tiphphone, es, <i>hũa das furias infernais.</i>	105 25
Titan, anis; titanus, i, <i>o Sol.</i>	154 16
Tmesis, <i>interposição de dição no meyo doutra.</i> Vt diajunge metros, projunge Diametros.	245 30
Tollo, is, <i>alevantar.</i> Vt tollere se à terra, tollere aliquem è, vel ex medio, <i>matar.</i>	167 6
Tonans, tis, <i>coisa que faz trovoës.</i> Tomase por Deos, apud Poet.	114 33
Tono, as, <i>fazer trovoës.</i> Tonare laudes alicujus, <i>prégãr os louveres.</i>	157 33
Topazius, ij, <i>topazio, pedra preciosa.</i>	112 29
Tondeo, es, <i>tosquiar.</i> Act.	160 16
Tonitru, u; tonitrus, us; tonitruum, ij, <i>trovaõ.</i>	154 18
Torcular, aris, torculum, i, <i>lagar, ou instrumento com que se espreme.</i>	133 30
Toreuma, atis, <i>vaso torneado, ou esculpido, ou de relevo.</i>	108 23
Torqueo, es, <i>torcer, atormentar, angustiar, molestar.</i> Activũ.	160 33
Torques, is; torquis, is, <i>colar dourõ, prata, ou doutra materia.</i>	155 20
Torreo, es, <i>torrar, tostar, assar.</i>	157 33
Torrens, entis, <i>o rio.</i>	115 1
Torris, is, <i>tição.</i> Masc.	111 26
Tot, nomen Adject. <i>tantos em numero.</i>	106 24
Totidem, Adject. indecl. in pl. <i>outros tantos.</i>	ibidem
Totus, a, um, <i>toda.</i>	148 1
	Tra

- Trabs, is; trabes, is, *trave, ou viga.* 154 30
- Tradō, tradis, *entregar.* Vt regnum hostibus tradere. Tradere heroum gesta hominum memorie, *escrever feitos de varoēs insignes.* Tradere iuventuti documenta, *ensinar, dar preceitos.* 102 18
- Tradux, ucis. *garfo de arvore, ou mergulhão de vide.* Planta q̄ se dispoem. 116 13
- Traho, is, *trazer por força.* Vt trahit sua quemque voluptas. Trahere originem ab aliquo, *velex aliquo, descer de alguem.* 166 33
- Trallis, vel tralles, ium, *Chorá, cidade de Lydia, Reyno de Asia menor.* Olim Seleucia, & Antiochia. 135 10
- Trames, itis, *atalho.* 111 10
- Trans, præp. *alem.* Vt trans parietem, trans mare. 97 5
- Transfuga, æ, *fugitivo pera outra ley, ou gente.* Mascul. 105 16
- Trapetum, trapeti; trapetus, trapeti; trapes, trapetis, *pedra de lagar dazeite.* 154 23
- Trecenti, æ, a, *trezentos.* 147 4
- Tremo, is, *tremar.* N. absol. Activ. apud Livium. Servi tremere virgas soliti sunt. 167 20
- Tremefacio, is, *fazer medo.* Act. Secunda br. 260 10
- Tres, & tria, *tres.* 147 13
- Trevir, iri, *homem de Trier, cidade de França.* 121 2
- Tribula, æ; tribulum, i, *trilho pera debulhar.* 154 26
- Tribunus plebis, *o procurador, ou defensor do povo.* 118 9
- Tribus, us, *a tribu, geração, ou quadrilha de gente.* fœm. 112 10
- Tribulis, is, Mascul. *o que he da mesma tribu, ou geração.* 134 19
- Tricæ, arum, *empecilhos, que embaraçam.* Causa de nenbua estima. 143 30
- Tricuspis, idis *causa de tres pontas.* 149 26
- Tridens, entis, Masc. *Tridente, sceptro de Neptuno, fisco de pescar, instrumento de tres pontas.* 113 33
- Tri-

Triduum, ui, <i>espaço de tres dias.</i>	antep. long.	260 27
Triginta, <i>trinta.</i>	Nomen adject. vlt. long.	270 14
Tripes, edis, <i>coisa de tres pés.</i>		127 5
Triplico, as, <i>tresdobrar.</i>	Aët.	156 25
Triremis, is, <i>foem. galê de 24. bancos.</i>		115 5
Tripus, odis, <i>trepeça, ou trempem.</i>	Masc. vlt. long.	
<i>Tritonis, idos, patr. f. Minerva: tomou o nome de Triton, rio de Africa, ou lago donde elle sae, junto do qual se manifestou.</i>		
309 18		
Truculentus, a, um, <i>coisa cruel, ou fera.</i>	cum Dativ.	
185 16		
Triumuir, viri, <i>officio de tres Magistrados.</i>		117 29
Troas, adis, <i>patr. f. a Troyana. Significa tambem o Reyno de Troya.</i>		274 16
Tros, ois, <i>Troyano.</i>		128 28
Trudo, is, <i>empuxar, lançar por força.</i>	Aët.	165 3
Truncus, a, um, <i>coisa descabçada, ou q tem membros cortados, cum Gen. vel Ablat.</i>		181 13
<i>Tuber, eris, tubera da terra, ou qualquer tumor, como inchaço, lobinho, nõ de arvore, &c. Arvore tem. polo fruto Mascul.</i>		
110 6		
Tudes, itis, <i>malho.</i>		126 20
Tubicen, nis, <i>trombeteiro.</i>		124 22
Tumultus, us, <i>alvorço.</i>		138 1
Tucor, eris <i>defender.</i>		209 15
Tundo, is, <i>bater, malhar, pisar.</i>	Aët.	164 18
Turbo, inis, <i>redemoinho de vento.</i>		109 11
Turba, æ, <i>perturbação, tumulto, multidão.</i>		86 25
Turbo, onis, <i>hum esgrimidor Romano.</i>		123 26
Turgeo, es, N. abs. <i>estar inchado.</i>		161 1
Turtur, uris, <i>a rola.</i>	Malc.	110 10
Turris, is, <i>a torre.</i>		131 32
Tussis, is, <i>a tosse.</i>		131 31
Tutor, aris, <i>defender.</i>	Com:	209 20
Tutus, a, um, <i>coisa segura.</i>		188 34

Tyburn, urtis; tyburtis, & te, *conſa de Tivoli, cidade de Italia.*
130 22. & 115 13

Tydeus, ei, vel eos, *hum varão Grego de grande eſforço.*
122 7

Tydides, æ, *Diomedes filho de Tyden.* 312 4

Tyndaris, dis, *Helena filha de Tyndaro Rey de Oebalia.* 133 11

Typhoeus, eos, *hum gigante que fez guerra a Iupiter.* 276 6

Typus, i, *molde, forma, figura.* Masc. 112 34

Tyrannis, idis, *tyrannia.* 112 2

Tyros, i, *Suria cidade de Phenicia; Reyno de Syria.* vltim. br.
276 5

V Aco, as, *eſtar vago, carecer.* cum Abl. *eſtudar,* cū Dat.
193 22. & 197 17

Vacu efacio, is, *vazar, aliviar.* Accuſ. cum Abl. 205 32

Vacuus, a, um, *conſa vazia.* cum Genit. vel Ablat. 187 33

Vado, is, *ir.* 156 20

Vadum, i, *o vao,* pen. br. 257 20

Væ tibi, *ay de ti.* Interject. 235 25

Vagor, aris, Deponens, *andar vagueando,* cū Abl. 212 26

Valdè, Adv. *muito.* vlt. long. 271 14

Valeo, es, *valer, ſer poderoso.* cum Abl. 197 20

Validus, a, um, *conſa eſforçada, ou poderosa.* cum Gen. vel
Ablat. 187 34

Valles, is; vallis, is, *o valle.* 154 28

Vallus, i; vallum, i, *valle, cerca, repairo.* 154 30

Valvæ, arum, *portas que tem poſtigos.* 143 32

Vannus, i, *jueira, ou ciranda.* 112 11

Varix, icis, *vea torcida,* increm. br. 116 15

Vapulø, as, *ſer açoitado.* 209 32

Vas, vasis, Neutr. *vaſo.* 111 3

Vas, vadis, *ſiador,* increm. br. 263 5

Vaſto, as, *deſtruir.* Vt vaſtare vrbē defenſoribus, ædificijs.
205 32

Vates, is, *o que, ou a que adevinha, profeta, ou poeta.* 105 32

Vber, ris, Subſt. *teta, vure, felicidade abundancia.* 110 7

Vber,

Vb

Vd

Ve

Vber,eris, Adject. *coufa fertil,abundante*, cum G. vel Abl.

187 33

Vbi terrarum, vbi gentium, *em que parte do mundo.*

230 25

Vbicumquè, Adv. *em qualquer parte*, cū Gen. antep. com.

ibidem

Vbivis, Adv. *em qualquer parte que*, cum Gen. ibidemVbilibet, Adv. *em qualquer parte.* ibidemVbinam, Adv. *em que parte*, cum Gen. ibidemVbiquè, Adv. *em toda a parte.* ibidemVdo, onis, *chinela, pantufo, escaupim, servilha.* Mascul.

109 7

Ve, ou, Conjunct. postposit. vlt. br. 100 5

Vectigal, is, *renda, tributo.* 109 27Vectigalis, & le, *coufa tributaria*, cum Genit. vel Dat.

185 8

Vectis, is, *barra de ferro, alabanca, ferrolho.* Mascul.

111 26

Vehementer, Adv. *fortemente.* 98 26Vehis, is; vehes, is, *carreta, ou carrega.* 155 23Veho, is, *levar.* Act. 166 33

Vel, ou, Conjunct. 100 5

Veij,orum, *hũa cidade de Italia.* 140 33Veles, itis, *soldado ligeiro de armas leves, como frecheiros, pi-**queiros, &c.* 126 29Vello, is, *arrancar.* Act. 167 5Vellus, eris, *vello de lãa.* 128 30Venefica, æ, *a feiticeira*, antep. long. 260 6Veneficus, a, um, *coufa nociva, ou peçonhenta*, cum Dat.

185 16

Vendo, is, *vender.* Act. 157 5Veneo, is, *ser vendido.* Neut. passiv. cum Ablat. & præp. A.

209 33

Venter, tris, *o ventre.* 135 20

Vc

Venundo, as, <i>vender</i> , Act.	156 38
Vepres, is, <i>espinha</i> . Mascul.	111 16
Venus, eris, <i>Deusa dos Gentios. Foraõ tres deste nome. Toma-se pola graça.</i>	116 10
Ver, veris, <i>veram</i> . Neutr. vlt. long.	110 6
Verber, eris, Neutr, <i>agoute.</i>	ibidem
Vercor, eris, Deponens, <i>temer, ter respeito, arreçar, cû</i> Acc.	171 23
Veridicus, a, um, <i>consa que diz verdade</i> , pen. breve.	158 18
Vermis, is, <i>bicho.</i>	111 24
Verò, <i>porem, mas</i> , Coniunct. postp. Vt ego verò, vlt. com.	272 17
Verres, is, <i>marram, porco não castrado.</i>	ibidem
Verres, <i>hum cidadão Romano.</i>	ibidem
Verro, <i>varrer</i> . Act.	168 34
Versus, præp. Accus.	97 6
Vertex, cis, <i>redemoinho de vento, ou de agoa. O meyo da cabeça, ou cume de qualquer cousa, o Polo do mundo.</i>	131 reg. 19.
Verto, is, <i>virar, volver, atribuir</i> . Act. Res tibi bene vertat, <i>bem vos suceda.</i>	170 4
Vervex, ecis, <i>carneiro castrado.</i>	131 10
Veru, <i>espeto, xarguncho, ou arma semelbante.</i>	109 27
Vescor, eris, <i>comer</i> , Deponens.	197 32
Vesper, eris; <i>vespera, æ, a tarde.</i> Vesper, ris; seu Vesperus, <i>Estrella da tarde, a que chamaõ Boeira, que he de Venus.</i>	154 30
Vespertilio, onis, <i>morcego.</i>	109 10
Vesta, æ, <i>mãe de Saturno, que os Gentios chamavaõ Deusa da terra.</i>	105 24
Vestio, is, <i>vestir</i> , Aceus cum ablat.	205 8
Vestras, tis, <i>cousa de vossa terra, parte, ou banda.</i> cum Gen.	93 8
Veto, as, <i>tolher, prohibir</i> , Act.	157 30
Vetus, ris, <i>cousa velha.</i>	128 39
	Vici

Vicinus, a, um, <i>conſa viſinha.</i> cum Dat.	186 25
Vibex, cis, <i>vergaõ. ſinal de açoute.</i>	131 20
Victito, as, <i>viver. manter ſe.</i> Vt ficis aridis olim victitarunt aliqui ſancti viri.	197 17
Videlicet, <i>convem a ſaber.</i> Adverb. antep. long.	1260 7
Victrix, cis, <i>a vencedora.</i> Victrices, & ia, in plur. adject.	114 14
Video, es, <i>ver. conhecer. atentar.</i> Act.	160 13
Videor, eris <i>parecer.</i> Videor mihi videre te, <i>pareceme que vos eſton vendo.</i>	237 7
Viden' pro videſne? <i>vedes por ventura?</i> vlt. br.	273 28
Vieo, vies, <i>atar.</i> Act.	101 4
Vigeſtis, is, <i>quatro vintẽs.</i>	113 6
Vicis, vici, <i>ves.</i> Vocat. & Nominat. caret.	148 24
Vigeo, es, <i>ter vigor, ou força.</i> Vigere memoria, uſu, &c.	197 22
Vigil, ilis, <i>o que, ou a que vigia.</i>	106 4
Vigiliæ, arum, <i>vigias.</i> F.	105 29
Vinaceum, ei; vinaceus, ei; vinacia, æ, <i>bagulho de uva.</i>	155 2
Viginti, vinte.	106 26
Vincio, is, <i>atar.</i> Act.	170 30
Vinco, is, <i>vencer.</i> Act.	163 34
Vindex, cis, <i>vingador, ou defenſor.</i>	105 35
Vinum, i, <i>o vinho; viña in pl.</i>	141 4
Vipera, æ, <i>bicha; pr. long.</i>	260 19
Violentus, a, um, <i>conſa violenta.</i> Vt prætor plebi violētus.	185 17
Vir, viri, <i>varã. crem. br.</i>	262 27
Virus, i, <i>pe, onha. pl. carcer.</i>	141 31
Virtus, virtutis, <i>virtude, fortaleza, propriedade, excellencia.</i>	113 9
Vis, vis, <i>força.</i> Integrum in vtroque numero, vlt. long.	135 33
	Vis-

Vi

Vl

Vn

Vo

Viscum, i; viscus, i, visco. 155 2

Viscus, eris, *entranhas*. 128 33Vitalis, is, *vidal*, nomen prop. ablat. in e. 134 34Vitalis, & le; *cousa vital*, que tem, ou dá vida, cum Dat. 186 18Vlcus, eris, *chaga*, *postema*. 113 14Vllus, a, um, *algum*; partit. 182 5Vlmus, i, *olmo*, *arvore*. 107 7Vltra, pr. *alem*. Vt vagari ultra terminū. Ultra, *mais*. Adv. 229 13Vlrix, cis, *vingadora*. Vltrices, & vltricia, Adject. in plur. 114 15Vlysses, is, *hum insigne Capitam Grego Vlysses*. 133 5Vnabo, onis *copa de escudo*, ou *borquel*. 123 23Vnde Adv. *donde*. Vnde gentium? *de que parte do mundo?* 211 26Vndecumque, Adv. *de qualquer lugar*. 232 13Vndelibet, Adv. *de qualquer parte*. ibidemVnus, a, um, *hum*, part. ò vne. 148 1Vndequaque, *de todas as partes*, Adv. 232 13Vndevir, Adv. *donde quer*. 232 13Vndique, Adv. *de todas as partes*. ibidemVnedo, vnedonis, *medranho*. 123 29Vnguis, is, *unha*, M. 111 28Vnio, onis, *perola*, ou *aljófar*. M. 109 10Vnusquisque, vnaquæque, &c. *cada hum*, part. 182 5Volucer, volucris, & volucres, *cousa ligeira*. 125 3

Volucris, is, subst. subauditur Avis. 117 2

Volvox, voluocis, *bicho que come os gomos das vides, & as uvas quando nace*. 155 1Vomer, vomeris; vomis, vomeris, *ferro de arado*, Masc. 155 1

Vomo, is, vomitar. Act. 167 25

Voveo, es, *votar*, *fazer voto*. Vt vovere caput pro salute patriæ. 202 4

Vrfa, 202 4

Vrſa, æ, a vrſſa, fœm.

105 22

Vro, vris, *queimar*. Vrere aliquem virgis, vel loris, *açoutar* alguem. Vrere hominem, *affligir*, *aſſar* alguem com *perſeuição*.

168 33

• Vſquam, Adv. Ad vbi, *em algũa parte*. Ad quẽ, *pera algũa parte*. Vſquam gentium, vel terrarum, *em algũa parte*, ou *pera algũa parte do munde*. Romam vſque, vel ad Romam vique.

130 27

Vſque, Adv. *ſempre*. Vt vſque adverſa tempeſtate vſi ſumus. Proprium genus vſque reſervant nomina propria, quando fiunt appellativa, *retem ſempre o meſmo genero*. &c.

229 13

Vt, Adverb. *deſpœis que*. Vt ſumus in hac vrbe, *como*. Vt aiunt, *pera que*. Vt verum, *fatear*.

232 34

Vt, poſt has voces, Adeò, Ita, &c. *que*. cum ſubjunct.

233 3

Vt, poſt verba vereor, &c. *que ou ſe*. Vt, pro licet, Conjunct.

236 1. 24. Poſto *que*. Ibidem. Vt ne, *que não, ou pera que não*.

ibidem

Vter, vtra, vtrum, *qual de dous*, partit.

182 6

Vter, vtris, *odre*.

125 9.

Vterque, vtraque, vtrumque, *bum*, & *outro*, ou *ambos*.

182 5

Vtervis, vtravis, vtrumvis, *qualquer de dous que vos agardar*.

ibidem

Vtĩ, Adverb. *aſſi como*. Loquar hæc vtĩ facta ſunt.

98 33

Vtor, eris, *uſar*, *ſervir ſe*, *aproveitar ſe*. Deponens cū Ablat.

197 24

Vtrinque, Adv. *dambas partes*.

232 14

Vulgò, *a cada paſſo*.

232 8

Vulnus, eris, *ferida*.

113 13

Vulguſ, i, o *vulgo*, *povo minde*.

116 17

Vulpes, is, *rapoça*.

111 16

Vultur, uris, *abutre, ave*.

110 10

Vul.

Va

Xe

Xi

Za

Ze

Vulteius,ei, *hum varão Romano apud Horatium, d Vultei,*
pen. long. 252 24

X Enophon, ontis, *Xenophonte hum author Atheniense.*
124 19

Xistus, i, *alpendre, ou latada cuberta.* 111 34

Xistum, i, *varanda, ou lugar pera passear, ou pera exercicio da*
luta, ou outro semelbante. ibidem

Z Acyntus, i, *Zante ilha do mar Ionio.* 106 35

Zeuma, Zeumatis, *Clesemburg cidade de Dacia, & ou-*
tra de Syria. 115 14

Zeugma, zeugmatis, *Figur. Gram.* 241 1

LAVS DEO.

